CURSUS
THEOLOGICO-MORALIS
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU

Tomus Poſterior.

PARS QUINTA.

DE SACRAMENTIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICO-MORALIS
Tomus Poſterior
Quoad ea, quæ Moralis Theologia diſputat
DE SACRAMENTIS, & CENSURIS,
Ad uſum Tyronum elucubratus.

Et in Quotidianis Prælectionibus

A P. DOMINICO VIVA
SOCIETATIS JESU
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE

Suis Auditoribus Traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis,

Cupientibus, atque inſtantibus Theologiæ Moralis Candidatis;

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS, AC DICATUS

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI

D. MARCO ANTONIO BORGHESIO

SULMONÆ PRINCIPI, ac ROSSANI, PROREGI JAM NEAPOLITANO, &c.

PARS QUINTA.

DE SACRAMENTIS IN GENERE, AC IN SPECIE

De Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia, Extrema Unctione, & Ordine.

PATAVII, Ex Typographia Seminarii, MDCCXXIII.
Apud Joannem Manfrè.
SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

INDEX
QUÆSTIONUM, ET ARTICULORUM,
Qui in hoc Tractatu
DE SACRAMENTIS
Continentur.

QUÆSTIO PRIMA.
De Sacramentis in genere. 2

ART. I. *Quid, & quotuplex ſit Sacramentum; tam antiquæ Legis, quam novæ?* ibid.
ART. II. *De neceſſitate Sacramentorum.* 7
ART. III. *De Materia, & Forma Sacramentorum.* 9
ART. IV. *De Cauſa efficiente Sacramentorum.* 17
ART. V. *De primario effectu Sacramenti, qui eſt Gratia.* 32
ART. VI. *De ſecundario Sacramentorum effectu, qui eſt Character.* 41
ART. VII. *De ſuſcipiente Sacramentum.* 44
ART. VIII. *De reliquis ad Sacramenta in genere ſpectantibus.* 51.

QUÆSTIO II.
De Baptiſmo. 56

ART. I. *Quid, & quotuplex ſit Baptiſmus?* ibid.
ART. II. *De Inſtitutione, & neceſſitate Baptiſmi.* 60
ART. III. *De Materia Baptiſmi.* 62
ART. IV. *De Forma Baptiſmi.* 64
ART. V. *De Baptiſmi Miniſtro.* 66
ART. VI. *De Subjecto Baptiſmi.* 68
ART. VII. *De Effectibus, & Ritibus Baptiſmi.* 72

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

De Confirmatione. 75

ART. I. *De Materia, & Forma Confirmationis.* 76
ART. II. *De Miniſtro, & Subjecto Confirmationis.* 79
ART. III. *De Effectibus, & Ritibus hujus Sacramenti.* 82

QUÆSTIO IV.

De Euchariſtia ut Sacramento. 83

ART. I. *Quid, & quotuplex ſit, & quando inſtitutum Euchariſtiæ Sacramentum?* 84
ART. II. *De neceſſitate Euchariſtiæ, & obligatione illam ſumendi.* 89
ART. III. *De Euchariſtiæ materia.* 96
ART. IV. *De forma Sacramenti Euchariſtici.* 105
ART. V. *De Effectibus Sacramenti Euchariſtici.* 111
ART. VI. *De ſuſcipiente Euchariſtiam. Quinam ſit illius capax?* 117
ART. VII. *De diſpoſitione ex parte animi ad Euchariſtiam requiſita.* 120
ART. VIII. *De Diſpoſitione ex parte corporis ad Euchariſtiam requiſita.* 128
ART. IX. *De tempore, loco, & aliis ad Euchariſtiam ſpectantibus.* 134
ART. X. *De Miniſtro Euchariſtiæ.* 137

QUÆSTIO V.

De Euchariſtia ut Sacrificio. 147

ART. I. *Quid ſit Miſſæ Sacrificium?* 148
ART. II. *Quænam ſint partes eſſentiales noſtri Sacrificii? Quænam res oblata, & quis ſit offerens?* 150
ART. III. *De Effectibus hujus Sacrificii; Ubi an ſit valoris infiniti?* 153

ART. IV. *A quibus, & quomodo hujus Sacrificii fructus participari poſſint?* 159
ART. V. *De Miniſtro hujus Sacrificii.* 164
ART. VI. *De tempore, loco, & aliis circumſtantiis Sacrificii.* 170.
ART. VII. *De Ritu in Celebratione ſervando.* 181
ART. VIII. *De Miſſæ Stipendio.* 187

QUÆSTIO VI.

De Extrema Unctione. 195

ART. I. *De Materia, & Forma Extremæ Unctionis.* 196
ART. II. *De Miniſtro hujus Sacramenti.* 199
ART. III. *De Subjecto Extremæ Unctionis.* 201
ART. IV. *De Effectibus Extremæ Unctionis.* 203

QUÆSTIO VII.

De Sacramento Ordinis. 205

ART. I. *Quid, & quotuplex ſit Ordo?* ibid.
ART. II. *De Materia, & Forma ſingulorum Ordinum.* 209
ART. III. *De Miniſtro Ordinum.* 214
ART. IV. *De Subjecto Ordinum.* 225
ART. Ultimus. *De Effectibus Ordinum.* 228

JO-

Digitized by Google

JOANNES BAPTISTA GRIMALDI
Præpoſitus Provincialis
SOCIETATIS JESU
In Regno Neapolitano.

CUM Librum, cui titulus eſt; CURSUS THEOLOGICO-MORALIS quoad ea, quæ Moralis Theologia diſputat De SACRAMENTIS, & CENSURIS, a P. Dominico Viva Societatis noſtræ Sacerdote conſcriptum, aliquot ejuſdem Societatis Theologi, quibus commiſſum fuit, recognoverint, & in lucem edi poſſe probaverint: facultate nobis ab Adm. Rev. P. Noſtro Michaele Angelo Tamburino Præpoſito Generali communicata concedimus, ut typis mandetur, ſi ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo Societatis noſtræ munitas dedimus.

Neapoli die 20. Novembris Anno 1721.

Joann. Baptiſta Grimaldi.

CUR-

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICO-MORALIS

Ad Uſum Tyronum elucubratus.

DE SACRAMENTIS.

PARS PRIMA.

Procemium.

SAcramentum, ut notat Bellarmin., idem ſonat, ac Myſterium; & in Sacris Bibliis trifariam ſumitur; Primo ſcilicet pro re arcana, & occulta; ut cum dicitur prim. ad Cor. 13. *Si noverim myſteria omnia*, & Matth. 13. *Vobis datum eſt noſſe myſterium Regni Dei*. Secundo pro ſigno rei arcanæ, ut cum Apoſt. prim. ad Epheſ. conjugium Protoparentum vocavit *Sacramentum magnum*, eo quod ſit ſignum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia ſua ſponſa, ſicut etiam cum dicitur Daniel. 2. *Mihi Sacramentum hoc revelatum eſt*, videlicet quid ſtatua Nabuchodonoſor ſignificet. Tertio ad rem noſtram ſumitur pro Cæremonia Sacra, ſeu pro ſigno rei ſacræ, & occultæ, non cujuſcumque, ſed per quam homo ſacratur, & initiatur Deo. Nos de Sacramentis in hac acceptione acturi, miſſis iis, quæ in Scholaſtica Theologia abunde diximus, ad ſpeculationem potius, quam ad praxim pertinentibus; Primo agemus de Sacramentis in genere; Secundo in ſpecie de Sacramento Baptiſmi; Tertio de Confirmatione; Quarto de Euchariſtia, in quantum Sacramentum eſt. Quinto de Euchariſtia, in quantum eſt ſacrificium. Sexto de Extrema Unctione. Septimo de Ordine. Nam tam Sacramento Pœnitentiæ, quam Matrimonii ſolidus deinde annuus tractatus aſſignabitur.

Digitized by Google

QUÆSTIO I.

De Sacramentis in genere.

DIſcutiemus primo, Quid, & quotuplex ſit Sacramentum, tam in veteri, quam in nova lege? Secundo agemus de Sacramentorum neceſſitate. Tertio de eorum materia, & forma. Quarto de cauſa efficiente Sacramenrorum, & de conditionibus ad illam requiſitis. Quinto de primario illorum effectu, qui eſt gratia. Sexto de Charactere, qui eſt effectus ſecundarius. Septimo de ſuſcipiente, ſeu de ſubjecto Sacramentorum. Octavo de reliquis ad Sacramenta in genere ſpectantibus, videlicet de Ritu, & Cæremoniis, quibus miniſtrari debeant Sacramenta; necnon de eorum numero, ordine, ac differentia a Sacramentalibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid, & quotuplex ſit Sacramentum, tam antiquæ Legis, quam novæ?

I. Sacramenti definitio explicatur.
II. Differt Sacramentum a Sacramentalibus, & a Sacrificio.
III. Tripliciter eſt ſignum, Rememorative, Demonſtrative, & Prognoſtice.
IV. In ſtatu naturæ innocentis nulla fuerunt Sacramenta; fuerunt tamen in ſtatu naturæ lapſa.
V. De Sacramentis in ſtatu legis ſcripta.
VI. In quibus differant Sacramenta legis veteris a Sacramentis novæ legis?
VII. Quonam pacto Circumciſio gratiam contulerit?
VIII. Reliqua veteris legis Sacramenta Sanctitatem dumtaxat legalem conferebant.

I. SAcramentum juxta communem definitionem, eſt *viſibile ſignum gratiæ inviſibilis ad homines ſanctificandos divinitus inſtitutum*. Dicitur *ſignum viſibile*, ſeu ſenſibile; cum enim inſtitutum ſit a Deo ad homines ſanctificandos, debuit eſſe ſignum ſenſibile, ut iis conformetur. Dicitur *gratia inviſibilis*, quia non omne ſignum ſacrum eſt Sacramentum, niſi ſignificet aliquatenus perfectionem Sanctitatis humanæ, quæ eſt gratia ſanctificans. Dicitur *ad homines ſanctificandos*, quia ſignum hoc debet eſſe practicum, ita ut efficiat gratiam, quam ſignificat, & ſignificet gratiam, quam efficit. Dicitur *divinitus inſtitutum*, quia ſolus Deus poteſt eſſe Author gratiæ. Hæc tamen inſtitutio debet eſſe ſtabilis; & ideo Linguæ igneæ, quæ die Pentecoſtes apparuerunt, & Inſufflatio Chriſti in Apoſtolos Joan. 20., Et verba Chriſti ad Paralyticum Matth. 9. *Remittuntur tibi peccata tua*, licet fuerint ſigna gratiæ, non fuerunt proprie Sacramenta, quia non fuerunt ſtabilia. Aliis verbis definiri ſolet Sacramentum, quod ſit *Res ſenſibilis ex inſtitutione Chriſti, habens vim ſanctitatis, ſeu gratiæ efficiendæ ſimul, & ſignificandæ*.

II. Hinc patet differre Sacramenta a Sacramentalibus, quia ſcilicet Sacramentalia, v. g. uſus aquæ benedictæ, tun-

Digitized by Google

tunſio pectoris, &c., ab Eccleſia, non a Deo inſtituta ſunt, nec cauſant ullo pacto ex opere operato gratiam, ſed ſolum vi orationum ab Eccleſia fuſarum in benedictione aquæ, vel vi meritorum Eccleſiæ inſtituentis ſacramentalia, excitant in anima pios motus, quibus movetur Deus ad remiſſionem venialium, & ad gratiam augendam; unde in Sacramentalibus gratia ſanctificans non cauſatur ex opere operato, ſeu vi inſtitutionis divinæ, ut cauſatur in Sacramentis, ſed ex opere operantis, ſeu vi actuum elicitorum a ſuſcipientibus illa, ut explicabimus articulo ultimo hujus quæſtionis. Differt etiam Sacramentum a Sacrificio, quia Sacrificium de ſua ratione non eſt inſtitutum ad ſanctificandos homines, ſed ad peculiarem cultum exhibendum erga divinam excellentiam, ac in proteſtationem divini dominii in omnia, & præſertim ſupra vitam, & mortem noſtram; Quamvis fieri poſſit, ut idem ſit Sacrificium, & Sacramentum, ut de facto contingit in Sacrificio novæ legis, cujus hoſtia ita eſt Sacrificium, ſeu oblatio externa facta Deo a Sacerdote in proteſtationem Supremi ſui dominii in vitam, & necem; ut ſimul ſit verum Sacramentum conferens gratiam.

III. Rogabis, quonam pacto Sacramentum ſit ſignum?

Reſpondeo certum eſſe ex Aug. lib. 2. de doctrina chriſtiana cap. 1. ſignum eſſe id, *quod præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire*; & ideo fumus dicitur ſignum naturale ignis, ramus viridis in taberna eſt ſignum, quod ibi vinum vendatur. Quodvis autem Sacramentum eſt hujuſmodi, quia Baptiſmus, verbi gratia, præter ablutionem externam, quæ oculis videtur, indicat ablutionem internarum ſordium; Confirmatio præter unctionem olei, indicat robur, quod ab ejus gratia accipitur ad fidem tuendam; Euchariſtia refectionem ſpiritualem, &c. Notant tamen Tolet., Coninck., & alii, Sacramentum eſſe ſignum tripliciter; Primo rememorative, quatenus rememorat paſſionem Chriſti; Secundo demonſtrative, demonſtrando gratiam, quam confert. Tertio, prognoſtice, quatenus prognoſticat gloriam.

Porro certum eſt ex Trid. Sacramenta novæ legis eſſe ſeptem; Etenim, ut advertit D. Thom. 3. p. qu. 65. art. 1., Cum homo in vita corporali primo generetur; ſecundo nutriatur; tertio augeatur; quarto curetur ab infirmitate, ſi qua laborat; quinto, ſi opus fuerit, armetur ad prælium in ſui defenſionem; ſexto conſtituatur in dignitate ad gubernandos homines; ſeptimo navet operam propagationi humanæ ad Rempublicam conſervandam; ideo congruenter in vita ſpirituali primo regeneratur per Baptiſmum; ſecundo nutritur, ac roboratur per Confirmationem; tertio creſcit, & augetur per Euchariſtiam; quarto curatur a morbis per Pœnitentiam; quinto armatur ad prælium mortis per extremam Unctionem; ſexto conſtituitur per Ordinem in ſtatu honorifico; ſeptimo licite intendit propagationi per Matrimonium. Baptiſmus autem dicitur janua reliquorum Sacramentorum, quia ſine illo invalide reliqua ſuſcipiuntur.

IV. Quæritur nunc primo, An, & quæ Sacramenta fuerint ante legem euangelicam?

Reſpondeo, ante legem euangelicam triplicem aſſignari ſtatum: Primus dicitur ſtatus innocentiæ, in quo creatus fuit Adam cum Juſtitia originali: Secundus dicitur ſtatus naturæ, qui duravit uſque ad Abraham, ut mox dicam; Tertius dicitur ſtatus legis ſcriptæ, qui duravit uſque ad

Chriſtum Dominum. His poſitis

Dico primo; In ſtatu innocentiæ nulla fuerunt Sacramenta. Ita communiter. Et ratio eſt, tum quia non conſtat ea fuiſſe; tum etiam, quia in eo ſtatu fuiſſent ſuperflua; quandoquidem Juſtitia originalis ſufficienter præſtabat, quod præſtitiſſent Sacramenta.

Neque dicas in eo ſtatu fuiſſe Matrimonium, quod ab Apoſtolo ad Epheſ. 5. vocatur Sacramentum; Nam non dicitur fuiſſe Sacramentum ſtricte ſumptum, ſeu ſignum ſacrum ſignificans, & conferens gratiam, ſed fuit ſacramentum, hoc eſt myſterium & figura Incarnationis; Sicut etiam lignum vitæ dictum fuit ab Auguſt. Sacramentum. Utrum autem perſeverante ſtatu innocentiæ futura fuiſſent Sacramenta ad majorem animi perfectionem? Suar. diſp. 3. cap. 3. putat incertum eſſe: Nam cum eſſet homo plene Deo ſubjectus, & pars inferior ſuperiori, facili animi motu poterat inernam perfectionem conſervare, & augere. Si tamen homo creatus fuiſſet in puris naturalibus ſine juſtitia originali, congruum fuiſſet ſacramenta inſtituere ad majorem animi perfectionem; ſicut congruum fuit ea inſtituere in ſtatu naturæ lapſæ, etiam in remedium peccati.

Dico ſecundo; In ſtatu naturæ poſt lapſum Adæ fuerunt aliqua Sacramenta; Ita communiter: Et ratio eſt, quia non eſt credibile Deum reliquiſſe homines ſine remedio, quo potuiſſent ſalvari. Hoc autem remedium erant Sacramenta, quæ fuerunt ſaltem duo; Primum in remedium peccati originalis pro parvulis, per quod juſtificabantur; conſiſtebatque in proteſtatione externa facta a parentibus, quod homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi; ideo enim parvuli dicebantur ſalvari in fide parentum, quia non poterant ſibi remedium hoc applicare. Ita Auguſt., Beda, & Doctores communiter apud Suar. Auguſt. lib. 1. ad Julianum cap. 9. hæc habet: *Neque ideo credendum eſt ante datam circumciſionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides Mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuiſſe parvulis ſuis; quamvis quod illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latere voluerit.* Secundum erat pro Adultis in remedium peccati actualis, & congruenter dicitur fuiſſe Sacrificium; quod ſcilicet ſacramentum erat, & ſacrificium: quatenus enim per illud Deus colebatur, tamquam vitæ, & mortis Dominus, dicebatur Sacrificium; quatenus vero per illud remittebantur peccata in virtute Chriſti venturi, dicebatur Sacramentum: Et hac de cauſa Job offerebat ſacrificia pro peccatis filiorum.

Ubi notandum, Statum naturæ appellari totum illud tempus, quo homines ad ſalutem dirigebantur ſola ratione per præcepta natutalia, adjuti tamen ſupernaturali lumine, & gratia; hoc autem tempus duravit ad bis mille annos uſque ad Abraham, quando Deus cœpit per præcepta poſitiva homines ad ſalutem dirigere: Et ideo dicitur in Abraham fuiſſe inchoatio legis ſcriptæ, quia tunc inchoarunt præcepta poſitiva, præſertim Circumciſionis.

V. Dico tertio; In ſtatu legis ſcriptæ fuerunt plura Sacramenta: videlicet, Circumciſio, Agnus paſchalis, Conſecratio ſacerdotis, Luſtrationes quædam ab immunditiis legalibus, atque expiationes a peccatis externis, de quibus D. Th. 1. 2. quæſt. 102. art. 5. Circumciſioni deinde ſucceſſit Baptiſmus; Agno paſchali, Oblationibus, Victimis, Panibus propoſitionis, Levit. 23. ſucceſſit Euchariſtia; Purificationibus variis Levit. 4. 5. 11. 12. 16. & Num. 19. ſucceſſit Pœnitentia;

Con-

Digitized by Google

Conſecrationi Pontificis, & ſacerdotis Exod. 18. ſucceſſit ſacramentum ordinis. Confirmatio eſt proprium Sacramentum novæ legis, quia eſt Sacramentum plenitudinis gratiæ; ſicut etiam extrema unctio, quæ eſt immediata præparatio ad introitum gloriæ. Matrimonium in lege veteri non erat ſacramentum, quia nondum facta erat unio inter naturam humanam, & Verbum, cujus hoc ſacramentum eſt figura. Ubi etiam notandum, Circumciſionem inſtitutam a Deo fuiſſe, & traditam Abrahæ quadringentis circiter annis ante legem ſcriptam traditam Moyſi in tabulis lapideis: Principaliter autem fuit inſtituta, ut filii Abraham, populus ab ipſo electus, hac proteſtatione in Chriſtum venturum, a reliquis populis diſcernerentur: Secundario vero ut eſſet in remedium peccati, ſicut nunc eſt Baptiſmus. In ea autem corporis parte fiebat Circumciſio ex D. Th. primo ad oſtendendum Chriſtum naſciturum ex ſemine Abraham; ſecundo, quia circumciſio erat inſtituta ad remittendum originale peccatum, quod per generationem tranſmittitur in poſteros: Tertio quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiſcentiæ, quæ præcipue in ea parte urget; Pro fœminis autem, & pro pueris, qui ante octavum diem, quo debebant circumcidi, fuiſſent in mortis periculo, perſeverabat ex D. Th. quæſt. 70. art. 4. cap. 3. remedium naturæ.

VI. Quæritur ſecundo, An ſacramenta legis veteris fuerint vere ſacramenta? Et in quibus differant a ſacramentis novæ legis?

Reſpondeo certum eſſe, quod fuerint vera ſacramenta; tum quia ex Bellar. lib. 2. cap. 3. iis bene aptatur definitio ſupra tradita ſacramenti; tum etiam, quia Trident. docet ſacramenta novæ legis multum differre a ſacramentis veteris legis: Quare Concilium videtur ſupponere illa eſſe proprie ſacramenta; quod etiam docet Auguſt. dum nova antiquis ſacramentis præfert, dicendo lib. 19. contra Fauſtum cap. 13. ſacramenta novæ legis eſſe *virtute majora*, *utilitate meliora*, *actu faciliora*, *numero pauciora*, *ſignificatione præſtantiſſima*; Propterea antiquæ legis ſacramenta differunt a noſtris; Primo, quia illa fuerunt difficiliora, ut patet in Circumciſione; Secundo, quia fuerunt umbræ noſtrorum ſacramentorum; Tertio, quia non conferebant gratiam ex opere operato, ſeu tamquam actiones Chriſti Domini, ſed erant tantum conditiones requiſitæ, quibus poſitis, Deus intuitu meritorum Chriſti gratiam conferebat; & ideo ab Apoſt. ad Galat. vocantur *Elementa egena & infirma*: Quarto, quia non introducebant ad gloriam, ſicut nunc Baptiſmus; nondum enim erat aperta janua cœlorum per Chriſti paſſionem; Quinto, quia non habebant determinatam formam verborum, cum ea aſſignari non poſſit; Sexto, quia non faciebant ex attrito contritum, ſed prærequirebant contritionem in Adultis, ut conferretur deinde gratia ſacramentalis: Quamvis D. Th. & Henriq. cum Suar., & Coninck. apud Bonac. puteut, Circumciſionem contuliſſe gratiam adultis cum ſola attritione, & in eo tantum Baptiſmum præſtare Circumciſioni, quod ille conferat gratiam majorem, & quod conferat etiam Characterem; ſicut etiam quod remittat pœnam omnem etiam temporalem, non vero in eo, quod ad Baptiſmum poſſit præcedere attritio, ad Circumciſionem debuiſſet præcedere contritio.

VII. Dubium eſt, An Circumciſio contulerit gratiam ad modum operis operati?

Reſpondeo, Bonac. putare non eſſe improbabile, quod ſaltem Circumciſio conferret gratiam parvulis ad mo-

Doctores communiter cum Coninck quæſt. 62. art. 6. docent, Sanctitatem ſolum legalem contuliſſe; Ratio eſt, quia in decreto Eugenii 4. ad Græcos, quod habetur poſt ultimam Seſſionem Concilii Florentini, dicitur, quod ſacramenta illa non cauſabant gratiam, ſed eam dandam eſſe per paſſionem Chriſti figurabant: Quare in Circumciſione ſolum parvulis independenter a proprio actu gratia conferebatur ex divina providentia, & liberalitate poſito Sacramento: idque ob extremam parvulorum indigentiam, qui propriis actibus ſalvari non poterant; necnon propter Chriſti merita, quippe qui omnium Salvator conſtitutus, quantum in ſe erat, omnium hominum generi ſufficientia ſalutis remedia provideret. Cum hoc tamen ſtat, quod docent communiter Patres apud Bellar. lib. 2. de Sacram. cap. 2., nulla Sacramenta vetera contuliſſe gratiam, videlicet ex vi ſua, quia quando conferebant gratiam adultis, id fiebat ex opere operantis; quando vero parvulis, id fiebat ex ſingulari privilegio non Sacramenti, ſed parvulorum.

ARTICULUS II.

De Neceſſitate Sacramentorum.

I Sacramentorum inſtitutio non fuit neceſſaria ſimpliciter, ſed ſecundum quid.

II. Sacramenta alia ſunt neceſſaria neceſſitate medii, alia vero neceſſitate præcepti.

III. Euchariſtia Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate medii.

I QUæritur primo, an fuerit abſolute neceſſaria Sacramentorum inſtitutio?

Reſpondeo, Ad humanam ſalutem non fuiſſe ſimpliciter neceſſaria Sacramenta, cum potuerit Deus multis aliis modis gratiam hominibus conferre, & eorum ſalutem operari; fuerunt tamen neceſſaria ſecundum quid, hoc eſt, conſiderata natura hominum, præſcindendo ab omni ſtatu, quatenus communiter per hæc media ſalvantur. Ratio D. Th. eſt, quia ad divinam providentiam ſpectat, ut cuilibet rei provideat ſecundum modum ſuæ conditionis; proprium autem hominum eſt, ut per corporalia, & ſenſibilia ad ſpiritualia, & inſenſibilia deducantur; ergo congruum fuit, ut divina providentia conferret homini auxilia ſalutis per ſigna ſenſibilia, quæ dicuntur Sacramenta.

Quamvis autem, ut ſupra diximus, non fuerint illa neceſſaria in ſtatu innocentiæ; tum quia in illo ſtatu Protoparentes per breviſſimum tempus perdurarunt; tum etiam quia perfectiſſimam habuerunt cognitionem rerum ſupernaturalium, gratiam, & juſtitiam, & ſubordinationem partis inferioris ſuperiori; unde non debuit animus ſubjici rebus ſenſibilibus, ut ab iis ſcientiam, & gratiam mendicaret: In ſtatu tamen naturæ, Legis ſcriptæ, & Euangelicæ ſua debuerunt eſſe Sacramenta, prout de facto fuerunt. Unde Innoc. 3. in cap. *Majores* de Baptiſmo, cum dixiſſet Baptiſmum nunc prodeſſe infantibus, ſicut prius proderat Circumciſio, ſubdit rationem generalem, quæ militat etiam pro remedio in ſtatu naturæ, dicens: *Abſit ut univerſi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad ſalutem.*

Neque dicas, infantes, qui moriuntur nunc in utero matris, nullum habere remedium ad deletionem peccati originalis; unde moriuntur ſine ſpe ſalutis; ergo ſi de facto id contingit in lege Euangelica, a fortiori

poterat id contingere omnibus infantibus in lege naturæ.

Nam reſpondeo, duplicem eſſe in hac re ſententiam. Prima eſt, quod Deus ob juſtiſſimos fines, præſertim ad manifeſtandam divinam juſtitiam, voluerit his parvulis denegare remedium, quod dici non poteſt de omnibus hominibus in ſtatu naturæ; quia non erat conſonum ſummæ ſuæ miſericordiæ, quod omnes per tot ſæcula carerent omni remedio. Secunda ſententia docet, Deum etiam parvulis, qui nunc decedunt in utero matris, providiſſe de remedio ſufficienti ad deletionem peccati originalis; Cum enim voluerit omnes homines ſalvos fieri, voluit etiam his infantibus remedium afferre; quod tamen a parentibus applicandum eſſet. Quoniam autem aliquando parentes ob propriam culpam iis operationibus vacant, cum quibus annectitur mors parvulorum ante ſuſceptionem Baptiſmi: (verbi gratia, cum mater vult ſaltare, abortum patitur, dum vadit ad feneſtram, de cœlo tangitur) ideo nil mirum, quod aliquibus infantibus remedium non applicatur, non ex defectu voluntatis divinæ, ſed ex culpa parentum. Dici etiam poteſt, quod Deus nullum reliquerit ſine ſufficienti remedio in omni lege, & ſtatu; per accidens tamen eveniat, ut infantibus in utero matris decedentibus non applicetur independenter a culpa parentum, quia Deus tamquam cauſa, & legiſlator univerſalis, non tenetur cavere ea, quæ per accidens ſunt, nec impedire curſum rerum naturalium; ſatis enim eſt, quod diſpoſuerit ita cauſas naturales, ut poſſit quilibet ex utero materno prodire, & remedium ad originale ſuſcipere. Sed hac de re fuſius diximus in expoſitione quartæ Theſis ab Alex. VIII. confixæ in Trutina Theſium damnatarum, necnon in Trutina Antiqueſnelliana exponendo, ac rejectando trigeſimam Queſnelli Theſim, ſicut etiam in Curſu Theologico diſp. p. de Gratia quæſt. 5. ubi idipſum Scholaſtice diſcutitur.

II. Quæritur ſecundo, Quænam Sacramenta ſint neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii; quænam vero neceſſitate præcepti?

Reſpondeo, neceſſarium ad ſalutem neceſſitate medii dici illud, ſine quo ſalus obtineri non poteſt, ſive vincibiliter, ſive invincibiliter omittatur, ut eſt, verbi gratia, Baptiſmus ſive fluminis, ſive flaminis, ſive ſanguinis; ſine aliquo enim ex his Baptiſmis nullatenus poteſt ſalus obtineri: Sic omnibus eſt neceſſaria gratia ad ſalutem, & adultis neceſſaria eſt fides in Deum Remuneratorem. Neceſſarium vero ad ſalutem neceſſitate præcepti dicitur, quod ex obligatione præcepti debet poni, ita tamen, ut ſi aliquando invincibiliter, aut ex impotentia, atque adeo ſine peccato, omittatur, non eatenus impediatur, quominus ſalus obtineri poſſit: Sic eſt neceſſaria ſuſceptio Euchariſtiæ neceſſitate præcepti: Eſt etiam neceſſaria neceſſitate præcepti Confeſſio mortalium; ſi quis enim non habens copiam Confeſſarii moritur cum ſola contritione, & voto Sacramenti pœnitentiæ, adhuc ſalutem conſequitur. His poſitis

Dico, omnibus eſſe neceſſarium ad ſalutem neceſſitate medii Baptiſmum; adultis vero poſt mortale neceſſarium etiam eſſe neceſſitate medii Sacramentum pœnitentiæ vel in re, vel in voto ſuſceptum, videlicet in contritione, vel in amore Dei ſuper omnia, in quibus actibus implicite ſaltem continetur votum, ſeu deſiderium ſuſcipiendi hæc Sacramenta; Cum enim Deus horum Sacramentorum ſuſceptionem præcipiat ſub mortali, impoſſibile eſt, ut qui diligit Deum ſuper omnia, nolit legem divinam im-

ple-

Digitized by Google

plere ; atque adeo implicite ſaltem vult ſuſcipere Sacramenta, prout præcipiuntur. Demum pro tota communitate eſt etiam neceſſarium neceſſitate medii Sacramentum Ordinis : quomodo enim poſſet conferri Sacramentum pœnitentiæ ſine Sacramento Ordinis in abſolvente ? Reliqua autem Sacramenta, ſi quam neceſſitatem habent, illa eſt dumtaxat præcepti.

III. Dices ; Intantum contritio, & amor Dei ſuper omnia dicuntur eſſe votum Sacramenti Baptiſmi in adulto Infideli, & votum Sacramenti pœnitentiæ in Fideli, qui mortaliter peccavit, inquantum impoſſibile eſt diligere Deum ſuper omnia, vel conteri, & ſimul non proponere exequi omnia divina præcepta, inter quæ eſt præceptum de ſuſcipiendo Sacramento Baptiſmi, & pœnitentiæ ; atqui ſi hoc eſſet, eodem modo poſſet dici, quod Euchariſtia, & reſtitutio ſint neceſſaria neceſſitate medii vel in re, vel in voto, quia impoſſibile eſt, ut quis ſalutem conſequatur, niſi ſaltem implicite in dilectione Dei ſuper omnia proponat exequi omnia divina mandata, atque adeo ſuſcipere Euchariſtiam, & reſtituere ablatum : ergo vel non dicuntur neceſſaria neceſſitate medii Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, vel ſunt etiam neceſſaria eadem neceſſitate Euchariſtia, & reſtitutio.

Reſpondeo, diverſimode contritionem, & amorem Dei ſuper omnia eſſe votum Sacramentorum Baptiſmi, & Pœnitentiæ, ac ſunt votum Sacramenti Euchariſtiæ, & reſtitutionis : Sunt enim votum Baptiſmi, & Pœnitentiæ, tamquam medii per ſe inſtituti ad conferendam remiſſionem peccatorum, & gratiam Sacramentalem ; & ideo contritio, & dilectio Dei ſuper omnia vices gerunt illorum Sacramentorum, atque adeo juſtificant in ſupplementum illorum Sacramentorum, quorum ſunt votum : Contra vero, votum Euchariſtiæ, aut reſtitutionis non eſt votum alicujus medii per ſe inſtituti ad remiſſionem peccatorum ; ſed eſt votum illorum, tamquam removentium impedimenta ſalutis ; impediretur enim de ſe ſalus ob omiſſionem Euchariſtiæ, & reſtitutionis præceptæ ; & ideo Euchariſtia, & reſtitutio neque in re, neque in voto ſuſcepta dicuntur eſſe neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii.

ARTICULUS III.

De Materia, & Forma Sacramentorum.

I. Sacramentorum materia alia eſt proxima, alia remota.

II. Omnia Novæ legis Sacramenta conſtant rebus, tamquam materia, & verbis tamquam forma.

III. Moraliter dumtaxat concurrunt res, & verba ad Sacramenti conſtitutionem.

IV. Res, & verba, quæ Sacramenta Novæ legis conſtituunt, a Chriſto Domino determinata ſunt, licet non eodem modo.

V. In Sacramento Matrimonii non mutavit Eccleſia materiam a Chriſto Domino inſtitutam, neque contractum, ſed ſolum leges contractus.

VI. Quomodo Apoſtoli baptizarent in nomine Jeſu Chriſti?

VII. Solum mutatio eſſentialis materiæ, aut formæ Sacramentorum illa irritat.

VIII. Quænam variatio materiæ, aut formæ ſit ſolum accidentalis?

IX. An conficiatur Sacramentum, ſi variatio ſit accidentalis, & putetur eſſe eſſentialis?

X. Num intentio Miniſtri conſtituat Sacramentum, an ſolum ſit requiſitum eſſentiale?

I.

I. Sacramentorum eſſentia metaphyſica conſiſtit in eorumdem definitione; Eſſentia vero phyſica conſiſtit in eorum materia, & forma; non ſecus ac homo metaphyſice conſideratus eſt Animal rationale, phyſice conſideratus eſt compoſitum conſtans ex corpore, & anima rationali. Dicitur autem in omni compoſito habere rationem materiæ quod ſe habet ut pars determinabilis, indifferens, & imperfecta; habere vero rationem formæ, quod ſe habet ut pars determinativa, & perfectiva totius; Sic in homine corpus habet rationem materię, anima rationem formæ; in compoſito accidentali phyſico, verbi gratia albi, ſubjectum habet rationem materiæ, albedo rationem formæ; & in compoſito artificiali ſcamni, figura illa ſcamni habet rationem formæ; Et ideo in ſacramento, verbi gratia Baptiſmi, communiter dicimus ablutionem aquæ habere rationem materiæ, & verba illa *Ego te baptizo* rationem formæ: Quia tamen ablutio aquæ conſtat ex aqua, tamquam ſubjecto, & ex ablutione, tamquam forma, ideo in ſacramento Baptiſmi aqua dicitur eſſe materia remota, ablutio vero materia proxima, ſicut in ſcamno materia ligni dicitur eſſe materia remota ſcamni; & forma ligni dicitur eſſe materia proxima ejuſdem ſcamni. Et eodem modo in Confirmatione materia remota eſt Chriſma benedictum, materia proxima eſt unctio per manum Epiſcopi: In Euchariſtia materia remota eſt panis, & vinum, proxima vero eſt Corpus & ſanguis Chriſti cum ſpeciebus panis, & vini. In Pœnitentia materia remota ſunt peccata commiſſa poſt Baptiſmum, proxima eſt Dolor, Confeſſio, & Satisfactio. In extrema Unctione materia remota eſt oleum benedictum, proxima eſt unctio Infirmi. In Ordine materia remota ſunt inſtrumenta, proxima vero eſt eorumdem traditio; & in quibuſdam ordinibus ſunt materia remota manus Epiſcopi, proxima illarum manuum impoſitio; denique in Matrimonio remota ſunt corpora contrahentium, proxima eorum mutua traditio. His præjactis

II. Quæritur primo, An omnia ſacramenta conſtent materia, & forma?

Reſpondeo, omnia ſacramenta novæ legis conſtare rebus, tamquam materia, & verbis, tamquam forma. Ita Florent. in decreto Eugen. 4. ubi dicuntur tribus perfici hæc Sacramenta, rebus, tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona miniſtri cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia: Unde eſt celebre illud Aug. effatum: *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum*. Sacramenta vero veteris legis non conſtabant rebus, & verbis, ſed ſolis rebus, ut Circumciſio: Et ratio ex D. Thom. eſt, quia ſicut ſtatus legis veteris fuit imperfectior ſtatu legis novæ, ita fuit conveniens, ut fides etiam in illo ſtatu, & quæ ad fidem pertinent, ut ſunt præcipue ſacramenta, eſſent obſcuriora, nec haberent ſignificationem adeo expreſſam, & claram, ut habent Sacramenta novę legis, quæ conſtant etiam verbis, quorum ſignificatio clarior, & expreſſior eſt ſignificatione rerum.

Dices, Sacramentum Matrimonii perfici poteſt vel ſolis verbis ſine rebus, vel ſolis nutibus ſine verbis; ergo falſum eſt, omnia Sacramenta novæ legis conſtare rebus & verbis.

Reſpondeo verum eſſe, quod in Sacramento matrimonii loco verborum poſſunt haberi nutus, qui dicuntur verba æquivalenter: Et ratio eſt, quia cum Chriſtus Dominus elevaverit ad rationem Sacramenti contractum ipſum matrimonii, & contractus celebrari poſſit ſolis nutibus; idcirco ſolis nutibus perfici poteſt hoc Sacramen-

men-

Digitized by Google

mentum: At ſive ſolis nutibus, ſive ſolis verbis perficiatur, ſemper verum eſt, ut ſuo loco dicetur, cum Suar. Sanch. Coninck., & aliis communius, quod conſenſus utriuſque conjugis ſignis externis expreſſus, prout ſignificat mutuam corporum traditionem, habet rationem rerum, ſeu materiæ. Idem vero conſenſus, prout ſignificat mutuam hujus traditionis acceptationem, habet rationem verborum, ſeu formæ: Et ratio eſt, quia omnis promiſſio, ſeu traditio, donec acceptetur, eſt per ſe indifferens, & indeterminata, ut ſit potius rata, quam irrita; per acceptationem vero determinatur ad eſſe ratam, & fit efficax ad inducendam obligationem; ergo in contractu Matrimonii traditio corporum habet rationem materiæ, acceptatio rationem formæ.

III. Quæritur ſecundo, quomodo concurrant res, & verba ad conſtituendam eſſentiam phyſicam Sacramentorum.

Reſpondeo non concurrere phyſice, cum ſæpe non coexiſtant, & verba ſint quid fluens, & ſucceſſivum, quod non poteſt compoſitionem phyſicam facere cum rebus, quæ ſunt quid permanens; quare concurrunt ſolum moraliter, eo quod debeant habere coexiſtentiam moralem, quæ ſcilicet ſatis ſit, quod utraque pars poſſit ſimul ſignificare gratiam, quam cauſat. Unde fit, quod in aliquibus Sacramentis major coexiſtentia, & ſimultas requiratur, quam in aliis; Verbi gratia in Baptiſmo, Confirmatione, Extrema unctione, &c. requiritur major ſimultas verborum cum rebus, quam in Sacramento Pœnitentiæ, quod fit per modum Judicii, aut in Sacramento Matrimonii, quod fit per modum contractus: Ratio eſt, quia in morali æſtimatione verba non cenſentur cadere ſupra materiam in Baptiſmo, niſi quadantenus coexiſtant; non enim vere dicitur abluere, qui non abluit, dum verba profert; ſecus vero in Pœnitentia; Etenim habetur verum Judicium, etiamſi poſt accuſationem, & confeſſionem Rei aliquantulum diſtet ſententia; Unde Præpoſitus putat poſſe dolorem anteire confeſſionem per tres, aut quatuor horas; & Lug. diſp. 14. de Pœnit. num. 37. poſſe etiam per diem integrum; & eodem modo habetur verus contractus matrimonialis, etiamſi conſenſus conjugum non parum inter ſe diſtent; ita tamen, ut in æſtimatione morali cenſeantur conjungi, & facere unum moraliter.

IV. Quæritur tertio, An res, & verba, quæ conſtituunt Sacramenta novæ legis, fuerint a Chriſto Domino determinata?

Reſpondeo omnia fuiſſe determinata, ſed non eodem modo: nam in aliquibus Sacramentis materia eſt determinata in ſpecie, ut in Baptiſmo aqua naturalis; in aliis eſt determinata tantum in genere, ut in Sacramento Pœnitentiæ dolor, qui poteſt eſſe multiplex ſpecie, videlicet vel attritio, vel contritio. Idem dicas de forma; nam Sacramentum Baptiſmi debet conferri cum invocatione explicita Patris, Filii, & Spiritus Sancti; non ſic Sacramentum Pœnitentiæ; & in Sacramento Matrimonii non requiruntur neceſſario verba, ſed ſolum ſigna exprimentia conſenſum.

Hinc ſequitur, quod res, & verba, quæ ſunt materia, & forma Sacramentorum novæ legis, cum ſint a Chriſto Domino determinata pro univerſa Eccleſia, ita ſe habeant, ut quæ in uno loco, aut in uno tempore ſatis ſunt ad conſtituendum Sacramentum, eadem ſatis ſint in quolibet alio loco, & tempore; quamvis in particularibus Eccleſiis ſervandi ſint ritus particulares ab iis præſcripti, licet accidentaliter diverſi: Quare in Ec-

Eccleſia Græcâ materia Euchariſtiæ debet eſſe panis fermentatus, in Latina azymus, quamvis valide in Eccleſia Græca conſecraretur azymus, & in Latina fermentatus: Sic in Eccleſia Græca propria forma Baptiſmi eſt ſervanda, dicendo, *Baptizetur Servus Chriſti in nomine Patris, &c.*, quamvis valide baptizaretur dicendo, *Ego te baptizo, &c.* In Sacramento tamen Matrimonii, quia conſtituitur per contractum juxta leges uniuſcujuſque regionis, ſemper, & ubique talis contractus conſtituit Sacramentum. Proinde in Gallia quando decretum Tridentini de Matrimonii clandeſtinitate non erat receptum, (quod tamen anno 1662. fuit receptum teſte Leſſ. in Auctar. *V. Sponſal.* caſ. 67.) tunc ibi valide celebrabatur ſine Parocho, & teſtibus, non vero in Hiſpania; quia ſcilicet in Gallia conſiſtebat ratio veri contractus matrimonialis ſine Parocho; non vero ubi receptum erat Trident. Ratio horum omnium eſt, quia quod a Chriſto Domino inſtitutum eſt ad validitatem Sacramentorum, non poteſt ab Eccleſia immutari; eadem autem materia, & forma Sacramentorum a Chriſto Domino pro univerſa Eccleſia eſt inſtituta; unde Apoſt. ad Epheſ. 4. eandem unitatem requirit in Deo, & in fide, ac in Sacramentis, dicendo: *Unus Dominus, una fides, unum Baptiſma*; quamvis Eccleſiæ particulares potuerint deinde ob varias circumſtantias præſcribere aliquos ritus particulares accidentaliter diverſos, qui proinde ſervandi ſunt: Tunc autem diverſitas dicitur eſſe accidentalis in formis Sacramentorum, quando retinetur eadem ſignificatio verborum; ſicut in materia habetur accidentalis diverſitas, quando habetur eadem ſubſtantia rerum: Unde quia maſſa farinacea nondum cocta in morali æſtimatione differt ſubſtantialiter a pane inſtituto à Chriſto Domino pro materia Euchariſtiæ, ideo illa invalide conſecraretur; eſto forte nonniſi accidentaliter phyſice a pane differret: Sic aqua e floribus expreſſa non eſt materia Baptiſmi; eſto forte accidentaliter phyſice conſiderata differat ab aqua naturali a Chriſto Domino inſtituta, ut mox explicabimus.

V. Neque dicas primo, Sacramentum Matrimonii, quod prius erat validum ſine Parocho, & teſtibus, & nunc etiam eſt validum, ubi non eſt receptum Trident., non eſt validum, ubi Trident. non eſt receptum: ergo falſum eſt, quod Sacramentum, quod pro aliquo loco, & tempore eſt validum, ſemper, & ubique ſit validum.

Nam licet Eccleſia variaverit leges contractus matrimonialis, non proinde variata eſt materia, & forma a Chriſto Domino inſtituta, quæ eſt legitimus contractus: Quare ſemper, & ubique validum eſt Sacramentum Matrimonii, quotieſcumque ponitur legitimus contractus; quia tamen Trid. variavit leges contractus, hinc eſt, quod ſolum mediate, & remote variaverit formam hujus Sacramenti, non vero immediate, & proxime: Ad eum modum, quo ſi Reſpublica decerneret, quod verbum *Verbero*, non vero verbum *Baptizo* ſignificaret ablutionem, non poſſet amplius conferri Sacramentum Baptiſmi per formulam illam, *Ego te baptizo*, ſed per formulam, *Ego te verbero*, quin proinde Reſpublica dici poſſit, quod mutaſſet in hoc caſu formam Sacramenti, niſi tantum remote.

Advertunt tamen Pal., & Sanch. lib. 7. diſp. 1., apud Croix, quod licet poſſit Pontifex mutare leges contractus matrimonialis, non poſſunt tamen illæ mutari a Magiſtratu, aut ab Epiſcopo; quia eo ipſo ac contractus matrimonialis a Chriſto Do-

mi-

Digitized by Google

mino eſt elevatus ad rationem Sacramenti, ſolius Pontificis poteſtati ſubjicitur. Hinc licet poſſet Pontifex ſtatuere, quod matrimonium ſit invalidum, ſi Parochus aſſiſtat, quin præceſſerint proclamationes; nequit tamen id Epiſcopus ſtatuere. Quicquid ſit, an poſſit Epiſcopus valorem hujus matrimonii impedire, declarando, quod Parochus deſinat eſſe Parochus, ſi attentet matrimonio aſſiſtere ſine præviis proclamationibus, prout Croix num. 17. autumat.

VI. Neque dicas ſecundo, tempore Apoſtolorum valide conferebatur Baptiſmus *In nomine Jeſu Chriſti*, nunc autem nonniſi *In nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti*: ergo, ut ſupra.

Nam D. Th. quæſt. 66. art. 6. putat Apoſtolos ex ſpeciali diſpenſatione baptizaſſe in nomine Jeſu Chriſti, ut hoc nomen tunc temporis maxime exoſum, venerabile, & glorioſum redderetur, cum ad ejus invocationem fidelibus daretur Spiritus Sanctus; & propter ſpecialem etiam diſpenſationem Apoſtoli ſola manuum impoſitione conferebant Sacramentum Confirmationis; forte enim non erant ita ad manus tunc, quæ neceſſaria erant pro materia hujus Sacramenti, quod a paucis Apoſtolis innumeris credentibus miniſtrabatur.

Alii tamen docent apud Suar., quod Apoſtoli in nomine Chriſti baptizabant, quatenus baptizabant in fide, & auctoritate Chriſti, & Baptiſmo a Chriſto inſtituto, non Baptiſmo D. Joannis Baptiſtæ: Vel baptizabant in nomine Chriſti, quia formæ addebant Chriſti nomen, dicendo, *Ego te baptizo In nomine Patris, Filii Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*.

Neque dicas tertio, apud Græcos conferri ordinem Diaconatus ſola manuum Epiſcopi impoſitione; apud Latinos vero requiri etiam traditionem libri Euangeliorum: ergo falſum eſt, materiam, & formam Sacramentorum ita eſſe a Chriſto Domino inſtituta, ut ſemper, & ubique valeant ad Sacramentum conſtituendum.

Nam, ut dicemus infra hic quæſt. ult. art. 2. agendo de materia, & forma Sacramenti Ordinis, valide conferri poteſt, quamvis illicite, a Latinis Ordo Diaconatus per ſolam manuum impoſitionem, dummodo adhibeatur etiam ea forma, quæ a Græcis adhibetur, qua expreſſius ſignificatur poteſtas ſpiritualis, quæ per diaconatum confertur; & ſimiliter a Græcis poteſt valide, ſed illicite conferri diaconatus adhibendo tam materiam, quam formam, quæ adhibetur a Latinis: non ſecus ac valide, ſed illicite Sacerdos Græcus conſecrat in pane azymo, & Latinus in fermentato. Forma autem, quæ in collatione diaconatus adhibetur a Græcis, diverſa eſt, ac ea, quæ adhibetur a Latinis, ut videre eſt apud Dicaſtill. diſp. 1. de Sacramentis dub. 20.

VII. Quæritur quarto, quænam mutatio in materia, aut forma Sacramentorum reddat illa invalida?

Reſpondeo, & dico primo, ſolam mutationem eſſentialem, ſeu ſubſtantialem in materia, & forma a Chriſto Domino inſtituta poſſe invalidare Sacramenta; non vero mutationem accidentalem. Unde Zacharias Papa in Cap. *Retulerunt* de Conſecratione definit, Baptiſmum ab imperito collatum his verbis, *Ego te baptizo in nomina Patria, Filia, & Spiritua ſancta* eſſe validum, quia talis mutatio eſt accidentalis. Et ſane cum mutatio accidentalis non variet ſubſtantiam rei, nec mutatio accidentalis facta in materia, aut forma Sacramentorum mutabit Sacramentorum ſubſtantiam.

VIII. Dico ſecundo; Mutatio materiæ Sacramentorum tunc dici debet eſſentialis, quando eſt tanta, ut mate-

teria cum tali mutatione non conveniat conceptu, ratione, & nomine cum materia inſtituta a Chriſto Domino, & uſitata ab Eccleſia; ſecus vero dicenda eſt accidentalis. Ratio eſt, quia ſi non conveniat conceptu, & nomine cum materia præſcripta a Chriſto Domino, jam non erit illa, ſed alia materia; ergo non erit materia apta ad conficiendum Sacramentum; ſi vero conceptu, & nomine conveniat cum illa, erit ejuſdem rationis eſſentialis, atque adeo apta ad Sacramentum.

Hinc ſequitur primo, quod ſi vellet aliquis abluere aqua roſacea, alchimica, ſputo, ſudore, phlegmate, lacrymis, vel gutta tantum aquæ aſpergeret, invalide baptizaret, quia non poneret materiam, cui congrueret nomen, & notio ablutionis aquæ naturalis; nihil enim ex iis eſt aqua naturalis; & aſperſio unius guttæ neque eſt, neque appellatur Ablutio: Contra vero, ſi quis baptizaret cum aqua lutulenta, fœtida, ſulphurea, aut ex luto, glacie, & ſecundum alios ex ſale expreſſa, conficeret Sacramentum; quamvis cum aliqua indecentia, & culpa; quia haberetur ratio, & nomen ablutionis aquæ naturalis: fœtor enim, & lutum non eſſentialiter, ſed accidentaliter tantum aquam mutarent. Ubi tamen advertendum, quod ſi aliqua aqua (verbi gratia, ex ſale expreſſa) ſolum probabiliter eſt aqua naturalis, & non certo moraliter, illicitum ſit ea uti ad Sacramentum conficiendum, ut conſtat ex prima Theſi ab Innoc. XI. confixa, in qua dicitur, non eſſe illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de eorum valore, relicta tutiore.

Sequitur ſecundo, quod interdum ſola accidentia phyſica ſufficiant ad mutandam eſſentialiter materiam Sacramenti ſpectatam theologice, quia interdum ſola ſufficiunt ad tollendam rationem, & nomen, ſub quo debet eſſe talis materia. Verbi gratia, invalide quis conſecraret maſſam farinaceam, quia licet forte non differat a pane niſi ſolis accidentibus phyſicis, tamen non habet nomen, & rationem panis: Invalide etiam quis baptizaret aqua e floribus expreſſa, quamvis probabiliter non niſi accidentibus phyſicis differat ab aqua naturali. Invalide pariter Baptiſmus confertur aqua converſa in glaciem, nivem, grandinem, aut in pruinam, vel in ſalem, quia non remanet in his aptitudo ad uſum abluendi, quæ eſt de eſſentia Baptiſmi. Vinum tamen congelatum communius cenſetur aptum ad conſecrationem; non ſecus ac aqua, & oleum congelatum eſt aptum, quod benedicatur, & panis ita durus, ut nonniſi contuſus poſſit comedi eſt aptus ad conſecrandum. Diſparitas autem inter Baptiſmum, & Euchariſtiam eſt, quia Baptiſmus conſiſtit in uſu, ſeu in actuali ablutione, unde aqua debet habere actualem aptitudinem ad abluendum, quæ non habetur in glacie, nive, ſale, grandine, & pruina: Contra vero Euchariſtia, quæ eſt Sacramentum permanens, non requirit materiam ſanguinis actu potabilem; ſed quæ ſit apta ſignificare potum ſpiritualem, quando erit in uſu, ſeu quando actu ſumetur, aut ſaltem quando veniet in ſtomachum, & ideo vinum congelatum poteſt conſecrari: Et hanc Sententiam Suar. diſp. 45. ſect. 1. putat fere certam; Quia tamen nonnulli cum Platel. Dicaſtill. de Euchar. diſp. 2. num. 85. putant materiam hanc eſſe dubiam, ideo illicitum eſt in ea conſecrare.

Dico tertio, mutatio formæ Sacramentorum tunc eſt eſſentialis, quoties per illam deſtruitur ſenſus, & ſignificatio ſecundum communem uſum ver-

Digitized by Google

verborum, quæ Chriſtus Dominus inſtituit: ſecus mutatio erit accidentalis. Ratio eſt, quia ſignificatio eſt veluti anima verborum, cum verba ſint propter ſignificationem; ergo ſi non manet eadem ſignificatio, non cenſentur manere eadem verba; ſecus vero ſi eadem ſignificatio permanet.

Hinc ſequitur primo, validum eſſe Sacramentum, ſi verba mutentur in ſynonyma; verbi gratia, ſi quis pro *Baptizo* dicat *Abluo*, vel, *Lavo*; vel ſi dicat more Græcorum, *Baptizetur Servus Chriſti*, vel ſi dicat, *Baptizo te in nomine Patris, Chriſti, & Spiritus Sancti*, ut cenſet Cajetanus, quia ly *Chriſti* eſt nomen, quod ſupponit pro divina Perſonalitate Filii: Contra vero invalide quis baptizaret, dicendo, *Ego te baptizo in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis*, non explicando Perſonas, quia licet nomen Trinitatis ſignificet idem, non tamen eodem modo, & eadem claritate, & ideo non eſſet mutatio in voces omnino ſynonymas.

Neque dicas, Nicolaum Pontificem conſultum, an baptizati a quodam Judæo eſſent rebaptizandi? Reſpondiſſe in Cap. *A quodam de Conſecratione*, quod ſi nomine Sanctæ Trinitatis, vel in nomine Chriſti, ſicut in Actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt, conſtat eos non eſſe rebaptizandos.

Nam contra eſt, quia Pontifex nomen illud Trinitatis uſurpavit compendioſe, ſcilicet pro nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti; & pro Baptiſmo in nomine Chriſti collato intelligebat Baptiſmum a Chriſto Domino inſtitutum; (ſicut multi volunt intelligendum eſſe, quod dicitur in Actibus Apoſtolorum cap. 8. *Baptizati tantum erant in nomine Jeſu*) eo modo, quo Joannis Baptiſma dicitur, quod inſtitutum eſt a Joanne: Quamvis alii cum D. Th. cenſeant ex ſpeciali diſpenſatione divina tunc temporis collatum eſſe Baptiſmum in nomine Chriſti, ut ſupra diximus; & alii verius docent, Baptiſmum collatum eſſe cum expreſſione Numinis Venerandi, dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii ejus Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*.

Sequitur ſecundo, quod ſi omittatur a forma Sacramentorum una, aut plures voces, quibus omiſſis, perſeverat eadem ſignificatio verborum, adhuc valide conficiatur Sacramentum, ut ſi in forma Baptiſmi omittatur pronomen *Ego*, & in forma Euchariſtiæ ly *enim*: quod ſi ſine ſcandalo, & contemptu fiat, veniale tantum putat eſſe Coninck. articul. 8. num. 85.

Sequitur tertio, quod ſi Miniſter propter præcipitationem, aut balbutiem linguæ omittat, vel mutet verborum literas, præſertim extremas, valide conficiat Sacramentum, ſi eadem ſignificatio verborum perſeveret; ut ſi dicatur, *Hoc eſt corpus meus*, *Ego te baptizo in nomine Patri*; & ideo Zacharias Papa in cap. *Retulerunt de Conſecratione* reſpondit valide baptizaſſe, qui dixit, *Ego te baptizo in nomina Patria, Filia, & Spiritua Sancta*.

Sequitur quarto, validum eſſe Baptiſmum collatum ſub his verbis, *Ego te baptizo in nomine Patris, qui te creavit, in nomine Filii, qui te redemit, &c.*, quia talis additio non immutat ſenſum verborum: Contra vero invalide baptizaret dicens, *Baptizo te in nomine Primæ, Secundæ, & Tertiæ Perſonæ*; necnon ſi diceret, *In nomine Creatoris, Redemptoris, & Sanctificatoris*: aut ſi diceret, *In nomine Ingeniti, Geniti, & Procedentis*, quia non exprimuntur proprietates perſonales; Ita Vaſq., & alii apud Amic. diſp. 2. num. 86. quamvis Suar., & alii putent hanc ultimam formam,

qua

Digitized by Google

qua exprimuntur actus notionales, eſſe dubiam.

Sequitur quinto, quod ſi quis dicat, *Ego te baptizo in nomine Matris, Filii, &c.* invalide baptizet, quia quamvis una tantum litera mutetur, variatio ſenſus eſt ſubſtantialis; At ſi quis dicat *Fili* pro *Filii*, *Calis* pro *Calix*, vel ſi ob balbutiem dicat *babaptizo* pro *baptizo*, aut quia non poteſt pronunciare literam R, dicat *Colpus meum* pro *Corpus meum*, conficit Sacramentum; quia, ut advertit Lug., & Gobat., verba iſta quamvis ſeorſim ſumpta non habeant ſignificationem a Chriſto intentam, at in circumſtantiis, in quibus proferuntur, ingerunt audientibus ſenſum a Chriſto intentum, quod ſatis eſt ad validitatem Sacramenti.

Sequitur ſexto, quod conficiat Sacramentum, qui utitur verbis ambiguis, dummodo in eo ſenſu verba proferat, in quo habent ſignificationem a Chriſto Domino inſtitutam; aliter Sacramentum non conficit. Quare ſi quis dicat, *Hic eſt Calix ſanguinis mei*, adhibendo ly *Hic* adverbialiter, non conſecraret, quia mutaret ſubſtantialiter ſenſum verborum: niſi tamen haberet intentionem aliquam generalem uſurpandi verba in ſenſu ab Eccleſia uſurpato, quia in tali caſu error privatus corrigeretur per intentionem illam generalem, ut mox clarius.

Eodem modo ſi Arianus uteretur forma vera Baptiſmi, ſed intendendo per illam ſignificare Patrem majorem, Filium minorem, invalide baptizaret ex defectu formæ; quia ſicut intentio nihil ſignificandi tollit ſignificationem actualem, ita intentio ſignificandi aliud reddit loquutionem, & ſignificationem aliam; Quamvis ſi Arianus haberet intentionem illam generalem faciendi, quod facit Eccleſia, & uſurparet verba in ſenſu Eccleſiæ, bene privatus error corrigeretur per hanc intentionem generalem, & valide baptizaret.

IX. Quæritur quarto, an valide conficiat Sacramentum, qui omittit aliquod verbum, quod credit eſſe de eſſentia, cum vere non ſit; aut e converſo, ſi addat aliquod verbum putans de eſsentia, quod vere non ſit?

Reſpondeo, in utroque caſu valide conficere Sacramentum, ſi debitam habeat intentionem, ſcilicet faciendi, quod poteſt; vel ſi intendat facere, quod facit Eccleſia, aut quod Chriſtus inſtituit. Ratio eſt, quia adeſt debita materia, forma, & intentio, quibus Sacramentum perficitur; & omiſſio illa, vel additio verbi, cum ſupponamus non immutare ſenſum verborum, eſt mutatio tantum accidentalis; cum errore autem privato poteſt ſtare intentio ſufficiens ad conficiendum Sacramentum; per generalem enim illam intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit, corrigitur error privatus Miniſtri.

Hinc valide conſecrat, qui omittit ly *enim*, etiamſi credat verbum illud eſſe de eſſentia Sacramenti, dummodo prædictam intentionem habeat; aliter Sacramentum erit nullum ex defectu intentionis requiſitæ. Valide etiam baptizat, qui dicit, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & B. Virginis*, credens invocationem Virginis eſſe de eſſentia, ſi intentionem illam generalem habeat; Sed præſcindendo ab hac intentione generali, ſi quis adderet formæ Baptiſmi invocationem B. Virginis, intendens Baptiſmum fieri in nomine Virginis tamquam ſanctificantis virtute ſua, ſicut ſanctificant tres Perſonæ divinæ, quia in ſenſu falſo uſurpat ea verba, Baptiſmus erit nullus; Si vero intendat Baptiſmum

fie-

Digitized by Google

fieri in nomine Virginis, tamquam Perſonæ aptæ ad intercedendum precibus ſuis pro baptizando, Baptiſmus erit ratus.

X. Quæritur ultimo, An intentio Miniſtri ſit pars conſtitutiva Sacramenti?

Certum eſt, quod ad conficiendum Sacramentum requiritur intentio Miniſtri, (ut dicemus etiam de intentione ſuſcipientis Sacramentum) ita ut deficiente hac intentione, Sacramentum ſit nullum. Diſputant tamen Scholaſtici, Utrum intentio ſit merum requiſitum (eo modo, quo approximatio inter animam, & corpus eſt merum requiſitum ad conſtituendum hominem; Et ad conficiendum Sacramentum Ordinis eſt merum requiſitum Baptiſmus; ſicut etiam ad ſuſcipiendum Baptiſmum eſt merum requiſitum negatio prioris Baptiſmi) An vero ſit pars conſtitutiva, ita ut intentioni Miniſtri vere competat ratio Sacramenti, quæ eſt ſignificare, & cauſare gratiam; ſicut dolor in Sacramento Pœnitentiæ, licet ſit inſenſibilis, adhuc eſt pars Sacramenti, eo quod per confeſſionem reddatur ſenſibilis. Equidem probabilius cenſeo eſſe conſtitutivum; cum conſtituat actionem miniſterialem, quæ eſt Sacramenti conſtitutiva: Cum autem id non ſpectet ad praxim, ſed ad ſpeculationem, idcirco fuſe de hac re inſtituitur quæſtio in Scholaſtica Theologia. Circa intentionem vero requiſitam eſſentialiter in ſuſcipiente Sacramentum, conveniunt omnes, quod ea ſit merum requiſitum, & non conſtitutiva Sacramenti.

ARTICULUS IV.

De Cauſa Efficiente Sacramentorum.

I. Chriſtus Dominus in quantum homo, ſeu per voluntatem creatam fuit Sacramentorum Inſtitutor.

II. Quonam pacto poſſet pura Creatura inſtituere Sacramenta.

III. Soli homines viatores de facto poſſunt Sacramenta miniſtrare.

IV. Num ſemper mortaliter peccet, qui in mortali Sacramenta miniſtrat?

V. Miniſter Sacramentorum quandonam a mortali excuſatur, conferendo illa indignis?

VI. Requiritur intentio ſaltem virtualis in Miniſtro conficiente Sacramenta, eſto in ſuſcipiente ſufficiat habitualis, & in pueris etiam interpretativa.

VII. Quandonam ſufficiat in Miniſtro intentio conditionata?

VIII. Intentio indirecta, & in cauſa in Miniſtro non ſufficit ad Sacramenti validitatem; ſecus vero in ſuſcipiente, in quo ſimul ſit intentio habitualis.

IX. Si Miniſter habeat duas intentiones contrarias, utra debeat prævalere?

X. Quandonam error circa Perſonam obſtat validitati Sacramenti?

XI. Quid requiratur ad validam, & licitam Sacramenti adminiſtrationem?

XII. Num liceat ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, omiſſa tutiore?

I. QUæritur primo, Quinam ſit, aut eſſe poſſit Sacramentorum Inſtitutor?

Reſpondeo, ſolum Deum poſſe eſſe Sacramentorum Inſtitutorem auctoritative, ſeu tamquam Auctorem primarium, quia ſolus Deus poteſt con-

ferre gratiam, & efficere homines filios Dei. Chriſtus Dominus, in quantum homo, cum habeat dependentiam a Deo, non dicitur cauſa principalis Sacramentorum auctoritative, ſed dicitur habere poteſtatem excellentiæ; cum illi competat ob excellentiam, quam habet propter unionem cum Verbo, quædam Omnipotentia, juxta illud Matth. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra*: Quare ſicut Chriſtus Dominus potuit delere peccata, & conferre gratiam ſine Sacramentis, ut contulit Magdalenæ; ita potuit inſtituere, & de facto inſtituit Sacramenta collativa gratiæ in remiſſionem peccatorum: Et ideo Jo: primo dicitur, *Ipſe eſt, qui baptizat*, hoc eſt propter poteſtatem excellentiæ, quam habet, in quantum homo, ut notat D. Th. q. 64. art. 2. & alii apud Bonac. Addo, omnes Theologos in hoc conſentire, quod Chriſtus in quantum homo, & per voluntatem creatam, Sacramenta inſtituerit. Ratio eſt, quia in quantum homo eſt Inſtitutor, & Fundator Eccleſiæ: ergo etiam Sacramentorum, quæ ſunt Eccleſiæ fundamenta, juxta illud Prov. 9. *Sapientia ædificavit ſibi domum, excidis columnas ſeptem*: Fundatoris enim eſt fundamenta ponere. Præterea Chriſtus in quantum homo eſt immediatus Eccleſiæ Legiſlator per poteſtatem a Deo acceptam: ergo per eandem erit immediatus Sacramentorum Inſtitutor.

II. Rogabis, An poſſit etiam pura creatura inſtituere Sacramenta, ſicut de facto Chriſtus Dominus inſtituit Sacramenta novæ legis?

Reſpondeo, quæſtionem hanc ab aliquibus reduci ad quæſtionem de voce: Conveniunt enim omnes, quod poſſit creatura auctoritate accepta a Deo determinare aliquod ſignum, ad cujus præſentiam cauſetur gratia. Utrum autem hoc ſit Sacramentum inſtituere? Videtur lis de voce: Aliqui enim negant; quia conſtituuntur Sacramenta per virtutem cauſandi gratiam: ergo ille ſolum poteſt conſtituere Sacramenta, qui poteſt illis dare virtutem cauſativam gratiæ, ſive phyſicam, ſive moralem, ſeu meritoriam; atqui ſolus Deus ſignis ſenſibilibus dare poteſt virtutem phyſice cauſativam gratiæ, & ſolus Chriſtus poteſt iiſdem dare virtutem moralem, ſeu meritoriam; cum nulla creatura poſſit mereri condigne alteri, ſaltem peccatori, gratiam, ut communius docent: ergo nulla creatura poteſt inſtituere Sacramenta; quamvis poſſit determinare ſignum, ad cuius præſentiam Deus gratiam cauſet. Alii tamen docent, hoc eſſe vere Sacramenta inſtituere; quia Sacramenta non conſtituuntur per virtutem cauſandi gratiam; nam vetera Sacramenta erant vere Sacramenta, & tamen, ut diximus, non habebant talem virtutem. Quare ut quis dicatur inſtituere Sacramenta, ſatis eſſe videtur, quod ille primo applicet virtutem cauſandi gratiam, ſive talis virtus ſit propria Sacramentorum, ſive aliena, & propria Dei; hoc autem convenire poterit puræ creaturæ modo dicto. Verum in tali caſu non haberet creatura illam poteſtatem excellentiæ, & meritoriam in inſtituendis Sacramentis, prout habuit Chriſtus, ſed ſolum miniſterialem. In ſententia tamen eorum, qui docent poſſe puram creaturam affectam gratia ſanctificante mereri de condigno alteri immuni a peccato gratiam, eo modo, quo poteſt mereri ſibi gratiæ augmentum, poſſet inſtituere Sacramenta vivorum, quamvis non poſſet inſtituere Sacramenta mortuorum, eo quod non poſſit pura creatura juxta communiorem ſententiam mereri de condigno peccatori gratiam peccati remiſſivam.

III. Quæritur ſecundo, Quinam ſit Sa-

Sacramentorum Miniſter, qui ſcilicet ex præſcripto, & mandato Dei, aut Chriſti inſtitutoris poſſit valide Sacramenta conferre, ponendo aggregatum illud ex materia, & forma, cui eſt annexa vis cauſativa gratiæ?

Reſpondeo, certum eſſe, quod ſoli homines de facto ſint Sacramentorum Miniſtri, ut conſtat; tum quia Florent., & Trident. cum declarant Miniſtros Sacramentorum, ſolos homines aſſignant; tum etiam quia cum Eccleſia ſit viſibilis, viſibiles etiam debent eſſe ejus Miniſtri. Quod ſi aliquando legimus Angelos aliquod Sacramentum miniſtraſſe, id fecerunt ex ſpeciali diſpenſatione Dei; qui ſicut poteſt gratiam ſine Sacramentis conferre, ita poteſt Sacramenta ſine Miniſtris Ordinariis: Immo non repugnat, quod etiam Dæmon de mandato Dei, aſſumpto corpore, valide baptizet, non per prolationem verborum, quæ ſit vera loquutio, ſeu actio viventis, ſed per prolationem vocum ſimilium vocibus humanis, quæ ab hominibus percipi poſſint; ſicut enim poteſt de facto valide baptizare peccator, ita de potentia Dei extraordinaria poſſet Dæmon, non adhibendo voces humanas, ſed ſonum ſimilem vocibus humanis.

Dubium eſt, an ſoli homines viatores ſint de facto Sacramentorum Miniſtri?

Reſpondeo cum communi contra nonnullos affirmative: ſicut enim ſoli viatores poſſunt Sacramenta ſuſcipere, ita & miniſtrare propter eandem rationem; quia ſcilicet Sacramenta ſunt data Eccleſiæ viſibili, & conſequenter ſolos Miniſtros viſibiles habet; aliter, ut notat De Lugo, Epiſcopus anima, & corpore damnatus poſſet alios damnatos valide ordinare Sacerdotes; quod nemo dixerit: Quamvis enim poſt mortem in Epiſcopo remaneat Character, non ideo remanet poteſtas ordinandi, quia Character non eſt poteſtas, ſed ſignum poteſtatis, poſitis aliis requiſitis.

Dices: Epiſcopus malus, & hæreticus poteſt valide ordinare, & Turca baptizare: ergo etiam damnati, aut ſaltem Beati poſſunt miniſtrare Sacramenta.

Reſpondeo negando conſequentiam: Diſparitas alia non eſt, niſi quia ſic voluit Chriſtus Dominus, quod etiam mali Miniſtri valide Sacramenta conficiant, non tamen alii, niſi viatores. Ejus autem rei congrua aliqua ratio aſſignari poteſt; quia ſcilicet Eccleſia eſſet plena ſcrupulis, ſi malitia Miniſtri obſtaret validitati Sacramentorum; Quod autem etiam Turca poſſit baptizare, inde fit, quia Chriſtus Dominus voluit facili negotio poſſe Sacramentum tam neceſſarium haberi; non enim neceſſe fuit, quod ſit membrum Chriſti, aut Eccleſiæ, qui eſſet Inſtrumentum Chriſti relate ad collationem Sacramentorum; Sicut enim artifex operari poteſt tam per manum, quæ eſt inſtrumentum animatum, & conjunctum, quam per ſecurim, verbi gratia, quæ eſt inſtrumentum diſtinctum: ita Chriſtus Dominus operari poteſt tam per inſtrumentum vivum, quod ſit ejus membrum, ideſt per Miniſtros bonos, quam per inſtrumentum mortuum, ideſt per malos miniſtros.

IV. Quæritur tertio, An ſemper mortaliter peccet Miniſter Sacramentorum, quoties ea miniſtrat aut exiſtens in peccato mortali, aut exiſtentibus in mortali?

Reſpondeo, & dico primo, univerſim peccare Miniſtrum Sacramenti, ſi illud conficiat non exiſtens in gratia, ſive ſit Miniſter ad illud Sacramentum conficiendum ſolemniter conſecratus, ut docent communiter, ſive non; (quod aliqui negant apud Trull. lib. 1. cap. 3. diſp. 3. cum Suar.

B 2 diſp.

diſp. 16. lib. 3.) Unde peccat non ſolum qui ſolemniter baptizat, qui Euchariſtiam conficit, qui Sacramentaliter abſolvit, qui confert Sacramentum Confirmationis, Ordinis, & Extremæ unctionis, ſi non ſit in ſtatu gratiæ, cum ad hæc præſtanda Miniſter ſit ſolemniter conſecratus; ſed etiam peccat laicus, ſi exiſtens in mortali baptizet; necnon ſi matrimonium celebret, non ſolum quia Sacramentum ſuſcipit, ſed etiam quia conficit.

Ratio eſt, quia Sancta ſancte tractanda ſunt; maxima autem eſt irreverentia actionem ſanctiſſimam, (qualis eſt actio Sacramentalis ſanctificativa, & deificativa) exerceri ab inimico Dei, & filio Diaboli. Hinc Levit. 21. dicitur, *Sacerdotes incenſum, & panem offerunt Deo, & ideo ſancti erunt Deo ſuo*; & Iſaiæ 52. dicitur, *Mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini*. Excuſatur tamen, qui urgente neceſſitate, conficeret Sacramentum in mortali, eo quod non poſſet tam brevi morula actum contritionis elicere, & periculum eſſet, ne alter ſine Sacramento moreretur; cum enim Sacramenta inſtituta ſint in ſalutem animarum, non videtur irreverentia, ſi miniſtrentur in tali caſu a peccatore, ut proximo ſubveniatur, ne damnetur.

Ex hac doctrina ſequitur, multiplex peccatum committere Sacerdotem in peccato celebrantem, cum & conficiat, & ſuſcipiat indigne Sacramentum. Addunt alii apud Dian. part. prim. tract. 14. reſol. 24. quod committat tertium ſacrilegium per hoc, quod offerat hoſtiam in ſtatu peccati mortalis; Quamvis multi negent hoc eſſe peccatum diſtinctum; quia oblatio ordinatur ad conſecrationem, & conſumptionem, atque adeo omnia hæc tria Sacrificium conficiunt.

Notandum tamen, quod exiſtens in mortali non debeat neceſſario præmittere confeſſionem adminiſtrationi Sacramenti, cum ſatis ſit, ut conteratur; nullum enim hujuſmodi præceptum habetur, neque naturale, neque poſitivum divinum, nec Eccleſiaſticum, neque ex conſuetudine. Dumtaxat ſuſceptioni Euchariſtiæ præmittenda eſt confeſſio, ut Concilia docent ex illo Apoſtoli, *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat*. Ex traditione enim habemus ea verba indicare præceptum præmittendi confeſſionem mortalium Communioni. Imo ſi quis urgente neceſſitate cum ſola contritione Miſſam celebret, tenetur ex Trident. quamprimum deinde confiteri; hoc eſt, ut communiter Doctores interpretantur, ſaltem intra triduum; at damnata eſt propoſ. 38. ab Alexand. dicens, quod illa particula *Quamprimum* intelligatur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur. Sicut etiam damnata eſt propoſ. 37. dicens, hoc eſſe conſilium, non præceptum.

Notandum etiam, quod juxta ſententiam Suar. diſp. 16. ſect. 3. & aliorum, Miniſter non conſecratus non peccat miniſtrando Sacramentum, verbi gratia laicus baptizando in neceſſitate; imo etiam Sacerdos, ex Suar., ſi tamquam Laicus ex neceſſitate privatim baptizet. Præterea non peccat mortaliter exercens præcipuas functiones Ordinum ſine Sacramenti confectione exiſtens in mortali: verbi gratia exercens in mortali Ordines minores: Imo nec Diaconi, nec Subdiaconi exercentes in mortali ſuos ordines, quamvis ſolemniter eos exerceant, ex Vaſq. Coninck., Dicaſt. contra Filliuc., & alios, nec Epiſcopus conficiendo ſacramentalia, nec Parochus, ſi matrimonio aſſiſtat.

Dico ſecundo: Non videtur improbabile, quod docent multi & graves Auctores, cum Vaſq. & Lugo diſp. 8. de Sacram. ſect. 9. num. 155. & aliis

Digitized by Google

aliis apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 23., Sacerdotem miniſtrantem Euchariſtiam in mortali non peccare mortaliter; Ratio eſt, quia non conficit, ſed applicat Sacramentum jam confectum: Unde actio ſanctificativa non tribuitur ipſi Miniſtro, tamquam cauſæ inſtrumentali; nec poteſt dici, quod peccator nomine Chriſti ſanctificet, & filius diaboli deificet, quod fert enormem diſſonantiam: Quamvis autem in mortali tangat Chriſtum Dominum, non per hoc juxta hos Auctores mortaliter peccat; nemo enim dixerit, quod mortaliter peccaret, qui in mortali pedes Chriſti, dum in terris viveret, oſcularetur, aut Chriſtum lapſum elevaret. Equidem tamen probabilius cenſeo, quod Sacerdos peccaret miniſtrando Euchariſtiam in mortali juxta ſenſum Suar., Conink. Bonac. Filliuc., & aliorum communius, quia tunc non ſancte ſancta tractaret; & quamvis non conficeret, miniſtraret tamen Sacramentum, & filius diaboli efficeret filios Dei, gratiam per Sacramentum cauſando. Utrum autem tot mortalia committat, quot perſonas communicat? Affirmant nonnulli apud Buſemb.; ſed probabilius negandum, quando moraliter non habetur niſi una tantum indigna adminiſtratio hujus Sacramenti.

Contra vero, relate ad Sacramentum Pœnitentiæ, tot peccata committuntur, quot perſonæ abſolvuntur a Confeſſario illas abſolvente, dum eſt in ſtatu peccati mortalis; quia relate ad unumquemque pœnitentem novum Sacramentum conficitur, ut ſuo loco explicabitur.

V. Dico tertio; Regulariter loquendo peccat Miniſter conferendo Sacramentum indignis. Ratio eſt, quia Miniſter Sacramentorum vocatur ab Apoſtolo *Diſpenſator myſteriorum Dei*; peccat autem graviter diſpenſator, ſi in materia gravi præter voluntatem domini res diſpenſet: Matth. autem 7. Dominus præcipit dicendo, *Nolite Sanctum dare canibus, nec mittatis margaritas ante porcos*. Dixi, Regulariter; aliquando enim tenetur Miniſter miniſtrare verbi gratia Euchariſtiam peccatori occulto publice illam petenti, juxta praxim Eccleſiæ, & exemplum Chriſti Domini, qui dedit Euchariſtiam Judæ: Et ratio eſt, tum quia voluit Chriſtus, præceptum de non lædendo famam proximi prævalere; tum etiam quia in Eccleſia orirentur magna inconvenientia ex poteſtate negandi publice Euchariſtiam peccatori occulto: Contra vero Sacramentum Ordinis etiam petenti illud publice negari debet, ſi vere ſit indignus, eſto indignitas non ſit publica, dummodo non ſciatur ex confeſſione Sacramentali. Ratio eſt, quia qui ſe ingerit in officia, & munera publica, ad quæ non eſt idoneus, repelli debet, etiam cum infamia, ob bonum publicum, quod prævalere debet privato.

Objicies: Sacerdos denegare debet Euchariſtiam petenti illam ad conculcandum, vel ad incantationem; ergo etiam ſi velit illam in peccato ſuſcipere.

Reſpondeo cum Bonac. hic quæſt. 6. punct. 4. conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia ex Div. Th. quæſt. 80. art. 5. majus peccatum eſt illud prius; unde major eſt obligatio denegandi Euchariſtiam in primo caſu, quam in ſecundo: Præterea non ſequerentur in Eccleſia eadem inconvenientia, ſi negetur Euchariſtia in primo caſu, quia difficilius id accidit; ſed hac de re plura quæſtione quarta cum de Miniſtro Euchariſtiæ, art. ult.

VI. Quæritur quarto, quænam intentio requiratur in Miniſtro Sacramentorum?

Antequam reſpondeam noto, In-

tentionem diſtingui ab Attentione, quia attentio eſt actus intellectus conſiderantis ea, quæ homo agit; intentio eſt actus voluntatis, quo quis ſe determinat ad aliquem finem, verbi gratia ad aliquid faciendum: quare actus, quo quis intendit, & vult conficere Sacramentum, dicitur in caſu noſtro Intentio. Porro multiplicem communiter Doctores aſſignant intentionem, videlicet Actualem, qua quis actu intendit conficere Sacramentum; Interpretativam, quæ conſiſtit in præparatione animi ad miniſtrandum Sacramentum, data occaſione, nulla actuali intentione præcedente, ut contingit in dormientibus; Habitualem, quæ habetur, quando actualis intentio præceſſit, & non amplius virtute perſeverat in aliquo opere externo, eo quod moraliter ſit interrupta; ut ſi quis heri habuit intentionem baptizandi infantem, quem hodie baptizat abſque nova intentione; Demum Virtualem, quæ promanat ab actuali prius habita non revocata, nec interrupta per longum tempus: Verbi gratia, ſi quis habens actualem intentionem baptizandi accedat ad Eccleſiam, præparet neceſſaria, & proferat formam abſque nova intentione, dicitur baptizare cum intentione virtuali; quia actualis, quæ præceſſit, videtur moraliter permanere, tamquam in ſemine, & virtute in opere illo inchoato vi illius actualis intentionis præcedentis ordinatæ ad Sacramentum miniſtrandum. Præterea Intentio alia eſt Abſoluta, quæ ſcilicet vult Sacramentum independenter a quolibet alio eventu; alia conditionata, ut ſi quis intendat baptizare aliquem, ſi non ſit baptizatus: Alia directa, quæ vult effectum in ſe; alia Indirecta, quæ habetur, quando aliquis vult effectum in ſua cauſa: Verbi gratia, ſi quis inebriatur prævidens ſe in ebrietate commiſſurum homicidium, dicitur directe velle ebrietatem, & indirecte homicidium. His præſuppoſitis

Dico primo; ut perficiatur Sacramentum, requiritur neceſſario intentio Miniſtri, non ſolum faciendi cæremoniam externam ſacram, ſed etiam conficiendi Sacramentum, ſeu faciendi, quod inſtituit Chriſtus, ſeu quod intendit Eccleſia. Ita communiter, & conſtat ex Trident. ſeſſ. 7. can. 2. ubi ait, *Si quis dixerit, in Miniſtris, cum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Et ratio eſt, quia poteſtas conficiendi ſacramentum data eſt a Chriſto Domino hominibus, ad hoc ut illo utantur more humano, prout ſcilicet homines operari conſueverunt; homines autem humano modo operantur dirigendo ſuas actiones ad proprium effectum, intendendo illud efficere; ergo homines in conficiendis Sacramentis id ſervare debent, intendendo ponere illam actionem ob finem primarium talis actionis, ſeu ob finem, quem intendit Eccleſia, qui eſt ſanctificatio Sacramentalis. Quare non ſunt audiendi hæretici, qui nullam intentionem in Miniſtro requirunt. Neque eſt audiendus Catarinus, qui docet ſufficere, ſi Miniſter habeat intentionem faciendi materialiter illam actionem externam, eo modo, quo fit ab Eccleſia, non vero, ut fiat formaliter, hoc eſt ob finem intentum ab Eccleſia, vel a Chriſto Domino; aliter qui vere haberet intentionem faciendi actionem externam, prout facit Eccleſia, ſine animo conficiendi Sacramentum, vere Sacramentum conficeret, quod nemo dixerit. Immo hinc ſequeretur veram eſſe theſim 28. confixam ab Alexand. VIII. quæ habet: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat; intus vero in corde ſuo reſolvit; Non*

inten-

Digitized by Google

intendo facere , quod facit Eccleſia .

Objiciuntur Hiſtoriæ, tum de duobus pueris inter jocum baptizantibus alios pueros (quos Baptiſmos validos declaravit Patriarcha Alexandrinus , & Eccleſia Conſtantinopolitana) tum etiam de Sancto Geneſio, qui Mimus in Scena, ut placeret, fecit ſe baptizari , nec deinde fuit iterum baptizatus, ſed ſtatim pro fide Martyr occubuit .

Reſpondetur tamen in illis pueris affuiſſe ſeriam intentionem faciendi verum Sacramentum, & æmulandi totum id, quod faciebant adulti baptizantes, quod non eſt novum in pueris. In exemplo autem S. Geneſii dicendum, vel non defuiſſe ex peculiari Dei providentia ſufficientem intentionem pro Sacramento , vel illum fuiſſe juſtificatum aut per contritionem , quam forte tunc habebat, aut deinde per Martyrium.

Dices . Si requireretur intentio in Miniſtro faciendi , quod facit Eccleſia , ſeu quod Chriſtus inſtituit , ſequeretur , quod deficiente hac intentione , qui cum attritione accederet ad Sacramentum Baptiſmi , revera Baptiſmum non ſuſciperet ; unde ſi decederet, damnaretur ; hoc autem videtur minus conſonum Divinæ Miſericordiæ , quod propter culpam Miniſtri nolentis Sacramentum conferre ille damnetur ; ergo hujuſmodi intentio non requiritur.

Reſpondeo , Alenſem , Duran; Gabriel. apud Averſ. quæſt. 64. ſect. 3. putaſſe, quod in his caſibus Chriſtus miſericorditer ſuppleat defectum gratiæ ſacramentalis. Suar. tamen quæſt. 64. art. 8. docet, hanc ſuppletionem non fundari in ulla divina promiſſione, & carere ratione probabili ; quare dicendum , quod in caſibus , qui Sacramentum non ſuſcipit, damnatur propter culpam propriam, non vero propter culpam Miniſtri nolentis Sacramentum conferre ; ſicuti ſi infans ante ſuſceptum Baptiſmum occidatur, aut de Cœlo tangatur, privabitur viſione beata in æternum ob ſuam culpam originalem, non vero ob culpam interfectoris, aut ob infortunium fulminis . Miſericordia autem divina , quamvis pro omnibus inſtituerit Sacramenta, non vetuit tamen , ne ex aliorum culpabili , aut inculpabili arbitrio , aut ex concurſu cauſarum ſecundarum impediri non poſſet, ne ea ſuſciperentur.

Inſtabis. Contractus humani validi ſunt , quamvis deſit interna intentio contrahendi , dummodo externe ponatur quicquid requiritur ad contrahendum ; ergo idem dicendum de valore Sacramentorum.

Reſpondeo antecedens eſſe falſum, ut docent communius cum Molin. Sanch. Lugo diſp. 22. num. 45. contra Vaſq. & alios apud Dicaſt. lib. 2. de Juſt. tract. 4. dub. 4. : Et ratio eſt , quia obligatio , quæ ex contractu naſcitur , non aliunde habetur , quam ex voluntate contrahentis volentis ſe obligare ; ergo ubi hæc deſit, deficit obligatio , atque adeo contractus eſt nullus , cum deficiat ejus eſſentia , quæ conſiſtit in voluntate ſe obligandi . Non negaverim tamen hujuſmodi contractum in foro externo eſſe validum , quia forum externum præſumit adeſſe internam voluntatem ſe obligandi , quoties oppoſitum non oſtenditur validis probationibus . At in caſu noſtro, cum Deus intueatur cor ſui Miniſtri , ubi deſit in iſto intentio conferendi Sacramentum, coram Deo hoc erit invalidum, quamvis forte ab hominibus per errorem validum reputetur.

Dico ſecundo : Etſi intentio actualis ſit perfectiſſima, & ſufficientiſſima ad ſacramentum conficiendum , non eſt tamen neceſſaria , ſed ſufficit virtualis . Ita communiter . Ratio eſt ,

tum quia non eſt in poteſtate noſtra, quin diſtrahamur, & nimis durum eſſet eam intentionem ab hominibus exigere; tum etiam quia in aliis operationibus humanis ſatis eſt intentio virtualis: ergo etiam in Sacramentis conficiendis.

Difficultas tamen eſt in explicanda intentione virtuali. Rubionen. in 4. diſtin. 3. quæſt. 2. dicit, non aliud eſſe, quam aliquam, non præſentem, ſed præteritam intentionem actualem, ex qua originaliter provenit id, quod quis actualiter operatur: Certe nullus actus poteſt dici humanus, niſi ſit propter finem aut actu, aut virtute intentus; Intentio enim finis eſt propria multorum actuum ordine inſequentium, non ſecus ac projecto lapide in aquam, primus circulus eſt principium, & cauſa ſecundi, & ſic deinceps, nec ſemper manet primus circulus, quamdiu cæteri manent, licet omnes reducantur ad ipſum, ut notat Scotus in 4. diſt. 6. quæſt. 6. Quanto autem tempore præcedere debeat intentio actualis, ut poſſit dici operatio præſens ab illa proceſſiſſe, & pendere? Dubium eſt inter Doctores. Suar. hic diſt. 13. lib. 3. putat requiri, ut in principio actus, quando homo incipit ſe applicare ad operandum, & in caſu noſtro ad conficiendum Sacramentum, habeatur intentio actualis, a qua natura ſua reliquæ procedant; aliter intelligi non poteſt, quomodo intentio virtualis & influat in opus, & ab habituali diſtinguatur. Scotus in 4. diſt. 1. quæſt. 5. docet confici Sacramentum cum tali intentione virtuali, ſi Sacerdos, & Miniſter Eccleſiæ conſueverit celebrare, & Sacramenta adminiſtrare juxta intentionem Eccleſiæ, nec unquam per actum contrarium cogitet aliter miniſtrare, quam Chriſtus inſtituit, & Eccleſia facit. Henriq. lib. 1. cap. 10. cum Regin. lib. 26. cap. 3. apud Tamb. de Sacrific. Miſſæ lib. 2. cap. 1. §. 2. putat intentionem virtualem haberi per intentionem etiam confuſam; verbi gratia, ſi quis ſacras veſtes induat, & abſque alia formali intentione conſueverit celebrare, & miniſtrare Sacramenta: hic enim Euchariſtiam, & alia Sacramenta conficit. Cajetanus hic docet, ſatis eſſe, quod Miniſter Eccleſiæ vacet officio ſuo in omnibus, quæ requiruntur bene operando; tunc enim cenſetur permanere vis talis intentionis, qua primo propoſuit recte exequi munus ſuum; quod probat exemplificando in aliis actionibus humanis; ut ſi quis ſedeat pro tribunali, ut fungatur ſuo munere ex prima intentione, qua propoſuit rite munus Judicis exequi, idque ſemper conſueverit.

Hinc ad ſcrupulos tollendos advertunt Bellar., Herinx, La Croix lib. 6. de Sacram. part. 1. nu. 59., non opus eſſe in Miniſtro Sacramentorum, quod ore, aut corde reflexe dicat, habere ſe intentionem ponendi Sacramentum, ſed ſufficere, quod ſibi ſit animo præſens, & attente faciat id, quod facit, ut dicatur habere intentionem debitam in actu exercito. Et Maurus quæſt. 78. num. 5. docet, quod Miniſtri Sacramentorum, niſi data opera omiſerint intentionem faciendi ſacramentum, aut habuerint intentionem oppoſitam, inepte dubitent an habuerint intentionem debitam; quia, ut recte Vaſq., hujuſmodi Miniſter per hoc quod cognoſcat actiones, quas ponit, eſſe ſacras, & non fruſtra poni, ſed in ordine ad fines ſuos, exercite intendit eas ponere in ordine ad eos fines; unde prudenter dubitare non poteſt de intentione requiſita, quoties illam poſitive non excludit.

Dico tertio: Non ſufficit in Miniſtro ad valorem Sacramenti intentio habitualis, hoc eſt intentio præterita non

non retractata, quæ nullo modo influat in operationem præſentem. Ita communiter. Ratio eſt, quia Sacramentum, cum conferatur ab hominibus, conferri debet humano modo, ſive per actum humanum; actio autem humana humano modo elicita non habetur cum ſola intentione habituali ſine intentione ſaltem virtuali finis; Quod ex eo patet, quia ſi quis, verbi gratia, habuit intentionem, & deſiderium conſequendi ſanitatem, & deinde nihil cogitans de ſanitate applicat ſe ludo, ſi ita curetur, dicitur fortuito curari, non ex intentione, aut electione aliqua; quia deſiderium illud præteritum nullo pacto influit in ludum, unde ſanitas non habetur ex vi alicujus intentionis, & ideo non dicitur acquiſita humano modo, ſed caſu, & fortuito. Ex quibus a fortiori ſequitur, quod neque ſufficiat ad conficiendum Sacramentum intentio interpretativa, quamvis hæc ſufficiat in pueris, qui nullam unquam intentionem actualem habuerunt ad ſuſcipiendum Sacramentum Baptiſmi; & ea ſufficit etiam ad valide ſuſcipiendum Sacramentum ordinis in infante; non tamen in adulto; ut communiter docent apud Dicaſtil. de Ord. dub. 21.; quamvis infans ſic ordinatus vi voti ad caſtitatem non teneretur, niſi deinde illud ratificaverit. Sic etiam ſufficit intentio interpretativa ad Extremam Unctionem, ut docent communiter apud La Croix lib. 6. de Sacram. part. 1. num. 172. Unde conferri poteſt lapſo in amentiam, quamvis forte nihil ſciverit de Extrema unctione. Et ex Suar.; Lugo, & aliis ſufficit etiam in moribundo conſimilis interpretativa intentio ad Euchariſtiam ſuſcipiendam; præſumitur quippe in omnibus volitio habendi hujuſmodi ingentia bona, quæ non habent annexa onera, & incommoda gravia: qua de cauſa ad valorem Baptiſmi, & Ordinis in Adulto non ſufficit intentio interpretativa, ſed requiritur ſaltem habitualis, ob onera iis Sacramentis annexa, ut docent communius contra Ledeſm., & Vaſq. apud eundem La Croix num. 289. Sufficit tamen ad Baptiſmum adulti intentio implicita contenta in attritione; Quin immo Conink. Dicaſtil. & alii apud Croix lib. 6. num. 168. putant, quod poſſet baptizari Judæus, aut Gentilis, ſi probabiliter ſciatur, quod ſaltem attritionem elicuerit, quia in eo actu includitur voluntas ſervandi omnia præcepta, atque adeo implicite includitur voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, prout a Deo præcipitur. Ratio itaque cur ſufficiat intentio interpretativa in infante ad ſuſcipiendos Ordines Sacros ex cap. unico *de Clerico per ſaltum promoto*, non tamen ſufficiat in adulto, eſt, quia in infante Ordo ſacer fert ſolum favorem, non fert tamen onera annexa, niſi velit deinde poſt uſum rationis ſtatum illum amplecti; at adulto innoteſcere debent onera annexa Ordini Sacro, ut deliberet, an ei velit ſubjici, & ideo requiritur intentio, ſaltem habitualis: quod etiam dicitur de Baptiſmo adulti.

Dices: Satis eſt intentio habitualis ad applicandum Sacrificium: ergo etiam ad conficiendum Sacramentum. Antecedens probatur; nam ſi hodie applico Sacra a me facienda per totum annum pro anima Sortis, licet hæc voluntas ne remote quidem ſit cauſa, cur ego faciam Sacrum, ſufficit tamen ad applicationem, ſi non revocetur.

Reſpondeo, tranſmiſſo antecedente, quod negat Vaſq. diſp. 138. cap. 6., nego conſequentiam: Diſparitas eſt, quia applicatio Sacrificii eſt quædam donatio fructus ſacrificii, quæ purificata conditione, ſcilicet celebra-

tio-

tione miſſæ, ſuum ſortitur effectum; non ſecus ac ſi dono tibi librum ſub conditione, quod craſtina pluat, purificata conditione, transfertur in te dominium libri: Quamvis autem hic effectus translationis dominii habeatur ex donatione præterita, quæ eſt actio humana; at ipſa dominii tranſlatio non eſt actio humana: Contra vero confectio Sacramenti, ſicut etiam confectio Sacrificii, habetur formaliter per actionem humanam humano modo elicitam; atque adeo non ſufficit ad illam intentio habitualis, ſed, ut oſtendimus, requiritur ſaltem intentio virtualis alicujus finis, a quo procedat.

Dices ulterius. Si Sortes ex feneſtra infundat aquam ad baptizandum aliquem, & poſtea ſtatim moriatur, antequam aqua abluat hominem illum, qui vult baptizari, Baptiſmus valebit, quamvis non perſeveret virtualiter Intentio Sortis; cum jam deceſſerit, quando ſuſcipitur Baptiſmus: ergo pariter valebit Baptiſmus, ſi a Miniſtro conferatur in ſomno per intentionem præteritam non retractatam, quæ eſt intentio habitualis.

Reſpondeo cum Dicaſt. diſp. 3. n. 127., ad hoc ut dicatur Baptiſmus conferri cum intentione virtuali, ſufficere, quod detur intentio virtualis, quando ponitur actio illa externa baptizantis, ſeu quando infunditur aqua, quamvis non perſeveret, quando aqua pertingit ad hominem, qui vult baptizari; ſicut enim eſſet vere Martyr in ſimili caſu, quando ſcilicet tyrannus proiicit lapidem ad aliquem occidendum in odium fidei, & deinde decedat, antequam ille occidatur; quia ad rationem martyrii ſatis eſt, quod habeatur in Tyranno intentio virtualis, & hæc ſolum requiritur, dum ponitur ejus actio externa, non vero quando ponitur effectus illius actionis externæ: Ita dicendum de Baptiſmo ſimiliter collato: Quod tamen non habetur, quando quis dormiens baptizaret cum intentione præterita non retractata; eo quod non perſeveraret illa intentio virtualiter, quando poneretur actio externa propria Miniſtri Sacramentorum. Hinc idem Dicaſt. infert, quod ſi effundens aquam e feneſtra cum intentione conferendi Baptiſmum, ſi voluntatem retractet, antequam aqua perveniat ad abluendum, adhuc Baptiſmus conferatur, quia actio Miniſtri poſita eſt ſufficienter humano modo, & cum intentione debita. Matrimonium tamen, quia habet rationem contractus, non conficitur, quando fit per Procuratorem, ſi antequam Procurator contractum celebret, ſuam intentionem retractet Principalis: Sicut nec valeret Profeſſio religioſa facta ſimiliter per Procuratorem: Et quamvis validum ſit Matrimonium celebratum per Procuratorem; ſi quando celebratur, Principalis dormiat, aut ſit ebrius, quia intentio Principalis manet virtualiter in Procuratore, qui eſt veluti ejus organum; Dubium tamen eſt apud Doctores, an ſit validum, ſi quando celebratur per Procuratorem, tunc Principalis ſit amens. Affirmant Sanch., Bonac., Henr., Negat vero Lugo diſp. 8. de Sacram. n. 108. cum aliis.

VII. Dico quarto, intentio conditionata de præterito, vel de præſenti ſatis eſt ad valorem Sacramenti; ut patet ex praxi Eccleſiæ; ſæpe enim quis baptizatur ſub conditione, ſi ſcilicet non eſt baptizatus, ſi eſt capax, &c.: At intentio conditionata de futuro non ſufficit, niſi in ſolo Matrimonio, quippe quod ſequitur naturam, & leges contractus. Verbi gratia, ſi quis dicat, Ego te baptizo, ſi cras pluet, non confertur Baptiſmus, neque nunc, ut patet, quia non eſt purificata conditio; neque cras

con-

Digitized by Google

conditione purificata; Et ratio eſt, quia non eſt in poteſtate Miniſtri ſuſpendere effectum Sacramenti, illumque disjungere a materia, & forma ipſius, ut conſtat ex communi ſenſu Eccleſiæ: In tantum autem, ut notat Perez de Matrim. diſp. 18. lib. 8., valide, & licite celebratur matrimonium ſub conditione de futuro, verbi gratia, ſi Papa diſpenſet, ſi Pater conſenſerit, &c., quia cum materia, & forma Sacramenti matrimonii ſit ipſe contractus abſolutus, & contractus, quando eſt conditionatus, non tranſeat in abſolutum, niſi purificata conditione, ideo ante purificationem conditionis non habentur omnia conſtitutiva Sacramenti matrimonii; atque adeo non ſuſpenditur effectus Sacramenti, poſitis omnibus ejus conſtitutivis: Contra vero, ſi quis baptizaret, verbi gratia, ſub conditione de futuro, poneret hodie omnia conſtitutiva Sacramenti, materiam ſcilicet, & formam adæquatam, at effectum Sacramenti ſuſpenderet, quod fieri non poteſt. Quod ſi quis baptizet ſub hac conditione, videlicet, ſi Deus nunc prævidet te ſalvandum, valide baptizaret; quia conditio eſſet de præſenti, quamvis imprudentiſſime apponeretur; nec ſine culpa; Cum Chriſtus noluerit Sacramenta conferri ſub conditionibus impertinentibus, & occultis.

Dices; poteſt abſolutio a cenſura dari ſub conditione de futuro, verbi gratia, ſi cras reſtituas, ita ut validitas abſolutionis ſuſpendatur uſque ad eventum conditionis: ergo etiam abſolutio a peccatis.

Reſpondeo, conceſſo antecedente, nego conſequentiam: Abſolutio enim a cenſura pendet a voluntate abſolventis, ideoque poteſt eſſe valida ad ejuſdem arbitrium: Contra vero abſolutio a peccatis pendet a Chriſti inſtitutione: Eſt autem contra inſtitutionem Chriſti, poſita materia, & forma, ſuſpendere ad arbitrium effectum Sacramenti; quamvis non ſit contra inſtitutionem, quod dato Sacramento valido, & informi, ſuſpendatur effectus Sacramenti uſque ad remotionem obicis.

VIII. Dico quinto: Intentio indirecta, ſeu in cauſa non ſufficit ad valorem Sacramenti: Verbi gratia, ſi quis prævidens ſe in ebrietate, vel ſomno baptizaturum aliquem, inebriaret ſe, & illum baptizaret, Baptiſmus eſſet irritus: Quod eſt verum, etiamſi non ſolum id prævidiſſet, ſed etiam intendiſſet, ita ut eo conſilio ſe inebriaſſet, ut alium baptizaret. Ratio eadem eſt, quia actio Sacramentalis debet eſſe actio humana, quæ fiat ab homine qua homo eſt: quando autem dormit, vel ebrius eſt, non operatur ut homo, cum careat uſu rationis. Unde apparet, quid interſit inter operationem factam a diſtracto, & factam ab ebrio, vel dormiente: Nam ebrius, & dormiens habent rationem omnino ligatam, ita ut uſu rationis omnino careant; unde non ſe habent, ut homines, nec ſunt in ſtatu operandi humano modo: Contra vero diſtractus eſt in ſtatu operandi humano modo, & utitur uſu rationis in ordine ad actum præſentem, quamvis non utatur perfecte attendendo ad finem illius.

Neque dicas; Validus eſt Baptiſmus ſuſceptus ab ebrio, vel amente, ſi ante amentiam, vel ebrietatem illum petierit: ergo pariter Baptiſmus collatus ab ebrio, aut amente.

Nam conceſſo antecedente, negatur conſequentia: Ratio diſparitatis eſt, quia ad ſuſcipiendum Sacramentum ſatis eſt voluntas habitualis, ut dicemus art. 7., quia ſuſcipiens Sacramentum non ſe habet active, ſed paſſive, ideoque non debet eſſe principium alicujus actionis factæ humano mo-

modo, & ab homine ut homo eſt, ſicut debet eſſe Miniſter Sacramentorum. In ſolo Matrimonio per Procuratorem celebrato poteſt Principalis dormiens, aut ebrius valide contrahere: quia etiam tunc moraliter, & virtualiter influit per mandatum in voluntatem Procuratoris, non ſecus ac ſi vigilaret.

Neque iterum dicas, quod ſi quis prævideat ſe occiſurum inimicum in ebrietate, & ideo ſe inebriet, ac illum occidat, eſt homicida: ergo ſimiliter ſi Miniſter Sacramenti ideo ſe inebriet, ut in ebrietate Sacramentum adminiſtret, & de facto adminiſtret, valide adminiſtrabit. Negatur enim conſequentia; quia ad rationem homicidii ſufficit, quod ſit volitum in cauſa, quia univerſim qui vult cauſam, cenſetur velle effectum ex ea profluentem, & tam contra juſtitiam eſt velle mortem inimici in ſe, quam velle illam in cauſa: Et eodem modo eſſet Martyr, qui prævidens, ſe in ſomno occidendum propter fidem, dormiret, & occideretur. At ad conferendum valide Sacramentum requiritur, quod illud conferatur per actionem humanam, quæ illud vel actualiter, vel virtualiter directe intendat. Hinc, ut advertit de Lugo diſp. 8. de Sacram. num. 110., ſicut non eſt perjurus, qui prævidens ſe in ebrietate prolaturum verba perjura, ideo ſe inebriat, ut illa proferat, & de facto profert; quia ad rationem perjurii requiritur, ut verba perjura ſint humana, qualia non ſunt, quæ in ebrietate proferuntur; ita in caſu noſtro.

IX. Quæritur quinto; Si Miniſter habeat intentiones contrarias, quænam debet prævalere: Verbi gratia, ſi velit facere, quod inſtituit Chriſtus Dominus, nolit tamen facere, quod intendit Eccleſia Romana?

Reſpondeo, & dico primo, ſi voluntates iſtæ contrariæ ſint ſimul, prævalet, quæ eſt magis abſoluta, & prædominans, ſeu quæ remaneret irrevocata, cognita earum incompoſſibilitate, altera revocata: Utra autem ſit talis, debet cognoſci ex diſpoſitione Miniſtri, ſi magis ſit affectus circa unam, quam circa alteram: Quod ſi de hoc dubitetur, dubius erit valor Sacramenti.

Dico ſecundo: Si voluntates contrariæ ſint ſucceſſive, tunc vel prior eſt omnino abſoluta, & virtualiter revocativa cujuſcumque poſterioris non revocantis illam explicite, & illa erit prædominans; ad eum modum, quo ſi quis in priori Teſtamento addat clauſulam revocativam poſterioris teſtamenti non revocantis explicite illud prius, in tali caſu prius teſtamentum prævalet; expediebat enim hoc homini obnoxio oblivioni, ut poſſit extendere deliberationem præſentem ad revocandas deliberationes poſteriores: Vel prior voluntas non continebat virtualiter vim derogatoriam ſubſequentis voluntatis, & tunc poſterior æque efficax, & abſoluta erit prædominans. Ratio eſt, quia prior voluntas non amplius perſeverat moraliter, quoties ſuccedit ſecunda contraria, quæ a prima non ſit revocata.

Quod ſi dubitetur de prædominio iſtarum voluntatum, dubius erit etiam valor Sacramenti. Aliquando tamen in dubiis ſtandum eſt pro Sacramenti valore, quando ſcilicet ex communiter contingentibus habetur præſumptio, & moralis certitudo excludens omnem formidinem de voluntate faciente ad valorem Sacramenti: Verbi gratia, ſi hæreticus velit baptizare, & nolit ſe conformare Eccleſiæ Romanæ, putans hanc errare, non eſt credibile illum nolle Sacramentum conferre, ſi ſciret Eccleſiam Romanam non errare, ita ut potius velit Sacramentum eſſe nullum, quam velit

Digitized by Google

lit conformare ſe Eccleſiæ Romanæ non erranti: Contra vero Abyſſini, qui contraherent Matrimonium cum pacto diſſolubilitatis, non ſunt præſumendi, quod vellent Sacramentum Matrimonii ſuſcipere, ſi cognoſcerent aliter illud non poſſe ſuſcipi, quam cum pacto indiſſolubilitatis; quia communiter non contingit illos velle indiſſolubile Matrimonium inire.

X. Quæritur ſexto: An intentio conferendi Sacramentum perſonæ determinatæ obſtet valori Sacramenti, ſi perſona illa varietur?

Reſpondeo, certum eſſe, quod ſi intentio dirigatur ad perſonam determinatam, ita ut alia explicite excludatur, invalide Sacramentum conferatur, ſi perſona illa ſit alia ab ea, quæ eſt in intentione Miniſtri: At ſi explicite non excludatur, ſed conferatur abſolutio, vel baptiſmus ei, qui putatur Sortes, & ſit Paulus, vel fœmina, tunc omnia Sacramenta, excepto Matrimonio, valida ſunt. Ratio eſt, quia in ſolo Matrimonio error circa perſonam eſt error ſubſtantialis; in reliquis Sacramentis eſt accidentalis; etenim in ſolo Matrimonio per ſe ſpectatur individuum; quia Matrimonium ordinatur ad individuam conſuetudinem vitæ, quæ maxime pendet ab individuitate Perſonæ, ſi ſit appetibilis, vel reſpuibilis: Contra vero qui baptizat, vel abſolvit, &c. parum curare ſolet de individuitate Perſonæ; atque adeo intendit baptizare præſentem, quicumque ille ſit.

XI. Quæritur ſeptimo; Quænam univerſim requirantur in Miniſtro, ut valide, & licite conferat Sacramenta?

Reſpondeo, ad validam Sacramentorum collationem, præter intentionem conficiendi Sacramentum, & applicationem materiæ, & formæ a Chriſto inſtitutæ, requiri etiam poteſtatem ad illud conficiendum: Hinc Sacramentum Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis valide confici poteſt a ſolis ſacerdotibus, Sacramentum Pœnitentiæ a ſolo Sacerdote habente juriſdictionem; Sacramentum Ordinis, & Confirmationis ſolum ab Epiſcopo; (quamvis ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ poſſit a ſimplici Sacerdote conferri Confirmatio) ſicut etiam prima tonſura, & Ordines minores: Baptiſmus poteſt valide a quolibet utriuſque ſexus conferri: Matrimonium a baptizatis, qui poſſunt valide inter ſe Matrimonii contractum inire.

Ad licite vero Sacramenta miniſtranda; Primo requiritur, ut præter poteſtatem a Chriſto Domino derivatam, habeatur etiam ab Eccleſia facultas miniſtrandi illa. Quare peccat graviter Epiſcopus, qui in aliena diœceſi Ordines confert ſine illius Epiſcopi facultate: Peccat ſimplex Sacerdos conferens auctoritate propria alienis ovibus ſacramenta: Peccat Laicus baptizans extra neceſſitatem: Peccant omnes, qui per cenſuras, vel Eccleſiæ ſtatuta privati ſunt vel jure, vel uſu adminiſtrandi ſacramenta, & tamen illa adminiſtrant.

Secundo requiritur, ut Miniſter in adminiſtrandis ſacramentis ſervet ritum, ſeu modum, quem Eccleſia, vel univerſalis conſuetudo præſcripſit: unde peccat graviter, qui, verbi gratia, in conſecratione Calicis non admiſcet aquam; Latinus, qui conſecrat in fermentato, &c.: Poterit tamen aliquando ex parvitate materiæ peccari leviter, ut ſi quis utatur idiomate vulgari ſine ſcandalo in collatione Baptiſmi privati. Hinc etiam eſt quod graviter peccet, qui utitur materia, aut forma probabili, omiſſa tutiore, aut ſi utatur juriſdictione dubia extra caſum neceſſitatis.

Tertio requiritur, quod ſit in ſtatu gratiæ, & Sacramenta indigne petentibus non miniſtret, prout diximus quæ-

quæſito 3., & fuſius explicabimus quæſt. 4. art. ult. cum de Miniſtro Euchariſtiæ.

Quæritur octavo; Utrum in adminiſtratione ſacramenti liceat ſequi opinionem probabilem, omiſſa tutiore?

Reſpondeo, proſcriptam eſſe ab Innoc. XI. primam illam Theſim, in qua id permittebatur in iis, quæ ſpectant ad valorem Sacramenti, videlicet in iis, quæ ſpectant ad materiam, & formam Sacramentorum. Pro cujus explicatione plurima fuſe diximus in damnatarum Theſium Trutina. Hic breviter recolo, idcirco id eſſe illicitum, quia exponeretur periculo fruſtrationis Sacramentum; ſicut autem contra legem peccat, tam qui illam tranſgreditur, quam qui exponit ſe periculo illam tranſgrediendi; ita adverſus reverentiam debitam Sacramento, atque adeo adverſus virtutem Religionis peccat, tam qui illud fruſtratur, & invalide adminiſtrat, quam qui exponit illud periculo fruſtrationis: Et quamvis non peccaret adverſus reverentiam Sacramento debitam, ut nonnulli docuerunt apud Vaſq. part. 2. diſp. 63.; & Sanch. lib. 1. cap. 9. adhuc peccaret contra charitatem qui ſic Sacramentum adminiſtraret: ſicut enim contra Charitatem peccat Medicus, qui utitur pharmaco probabiliter conferente ſanitatem, omiſſo tutiore, quod præ manibus habet, ita a fortiori in caſu noſtro; Exponitur quippe proximus periculo carendi fructu Sacramenti, qui eſt longe præſtantior ſalute corporali, quæ in diſcrimen vocatur per uſum pharmaci probabilis, relicto tutiori. Putat etiam Sanch. diſp. 44. num. 15. contra Dicaſtil., quod peccetur etiam contra juſtitiam; quia Miniſter Sacramentorum eo ipſo, quod vult illa adminiſtrare, tacite ſe obligat ad ea miniſtranda, prout ſuſcipiens vult, ut ſibi miniſtrentur; qui proculdubio non vult, juxta probabilem opinionem, omiſſa tutiore, illa ſuſcipere. Quare poſt hanc proſcriptam Theſim communiſſime docent contra Dicaſt. part. 1. tract. 13. reſol. 2. quod etiamſi Sacramentum non ſit ad ſalutem neceſſarium, adhuc graviter peccetur, ſaltem contra reverentiam illi debitam exponendo illud periculo fruſtrationis. Ex quo etiam ſequitur, ut notat Carden. contra Vaſq. diſp. 146. quod eodem modo graviter peccet ſuſcipiens Sacramentum, ſi per conſimilem uſum opinionis probabilis exponat illud periculo fruſtrationis.

Hinc tamen non fit, quominus licitum ſit, tam in conferendis, quam in ſuſcipiendis Sacramentis uti opinione moraliter certa, omiſſa tutiore, quia moralis certitudo non relinquit prudentem timorem periculi nullitatis. Quare ſicut in articulo mortis, quando moribundus habet certitudinem moralem, quod elicuerit actus Theologales præceptos fidei, ſpei, & charitatis, non tenetur iterum, iterumque ſine fine conari ad illos eliciendos; ita qui moraliter certus eſt de valore Sacramenti, non tenetur adhibere materiam aut formam tutiorem, præſertim ſi commode non poſſit. Hinc poteſt pœnitens accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione, quamvis tutior ſit ſententia requirens Contritionem; ſiquidem moraliter certum eſt, quod attritio ſufficiat. Pariter poteſt Confeſſarius abſolvere cum juriſdictione probabili, ut fuſe oſtendi qu. 3. de Jubil. art. 2.. Quamvis enim videatur exponi periculo nullitatis Sacramentum, quatenus irritum eſſet Sacramentum, ſi juriſdictio revera non haberetur; nihilominus cum certum moraliter ſit, quod Eccleſia Parens benigniſſima juriſdictionem ſuppleat, ſi forte deeſſet, idcirco habetur moralis certitudo de Sacramenti validitate, etiamſi cum juriſdictione ſolum probabili conferatur;

Digitized by Google

tur; quod tamen non accidit, ſi conferatur cum forma, aut materia ſolum probabili, eo quod non poſſit Eccleſia ſupplere defectum materiæ, aut formæ Sacramentorum a Chriſto Domino inſtitutæ. Non eſt tamen dubium, quod poſſit adhiberi materia, aut forma ſolum probabilis, quando nequit haberi certior; imo in caſu neceſſitatis licite adhibetur materia, ac forma dubia conferendo tunc Sacramentum ſub conditione, quod ea materia, aut forma ſit valida; non ſecus ac licite confertur ſub conditione Sacramentum ſubjecto dubie capaci; Verbi gratia, ſi dubitetur, an adhuc vivat Petrus, qui petiit baptizari, licite ei confertur Baptiſmus ſub conditione, quod ſit illius capax; non enim irrogatur injuria Sacramento exponendo illud periculo nullitatis, quando aliter non poteſt ſubveniri homini indigenti, cum ob hominis utilitatem inſtitutum ſit. Qua de cauſa advertit Schildere de Contract. 6. num. 2., quod ſi dubitetur, an penitens ſit rite diſpoſitus, & ſi dimittatur, ut diligentius ſe præparet, non facile ad Confeſſionem redibit, poterit abſolvi ſub conditione quod ſit diſpoſitus, quia talis ſpes gratiæ per Sacramentum cauſandæ, & adducendi deinceps penitentem ad meliorem frugem, videtur eſſe ſufficiens neceſſitas conferendi illud ſub conditione, ac exponendi periculo nullitatis, quod etiam notavit Arri. diſp. 20. num. 1.

Similiter juxta opinionem probabilem adminiſtrari poſſent Sacramenta, quando aliter non ſine magna difficultate illa poſſent adminiſtrari; ut multi docent apud Illſunc, tom. 1. diſput. 1. num. 77. quandoquidem Chriſtus Dominus noluit Sacramentorum adminiſtrationem eſſe moraliter impoſſibilem, & odioſam fidelibus; Quare ſicut poſſumus uti materia, aut forma dubia, aut probabili in collatione baptiſmi, quando nequit phyſice haberi materia certa; ita pariter quando eſt moraliter impoſſibile, ut materia certa habeatur. Propterea advertit Carden. diſp. 2. num. 25., quod extra mortis articulum licite conferatur abſolutio pœnitenti, de quo ſolum probabilitatem habemus, quod ſit diſpoſitus, & verum habeat propoſitum emendationis; aliter Sacramentum pœnitentiæ redderetur odioſum, & ſcrupulis obnoxium, ſi ſemper exquirenda eſſet certitudo moralis de diſpoſitione pœnitentis excludens formidinem de oppoſito. Equidem tamen puto, quod in caſu, quo pœnitens oſtendit ſe eſſe diſpoſitum, non ſolum habeatur opinio probabilis de ejus diſpoſitione, ſed etiam moralis certitudo, non quidem abſoluta, ſed reſpectiva, hoc eſt reſpectu Sacerdotis, qui aliam majorem certitudinem habere non poteſt ſine magna difficultate, ut dicebam in Trutina in Expoſit. Theſis 1. Innoc. XI. num. 23. Ad eum modum, quo in tractatu de fide dicimus, ruſticum audientem a Parocho Verbum eſſe incarnatum, teneri ad id credendum; quamvis nemo teneatur credere fide firmiſſima myſterium, (ita ut potius velit vitam deſerere, quam fidem) niſi habeat moralem certitudinem, quod illud Deus revelaverit; quamvis enim Auctoritas Parochi dicentis Deum id revelaſſe de ſe non ferat, niſi opinionem probabilem; at in talibus circumſtantiis, in quibus non datur prudens motivum de mendacitate, aut ignorantia Parochi, ejus auctoritas parit certitudinem moralem relate ad ruſticum, non quidem abſolutam, ſed reſpectivam, quatenus non poteſt ruſticus facile majorem habere certitudinem, & ideo tenetur credere fide firmiſſima; Et idem dicendum in caſu noſtro; unde non con-

Digitized by Google

conſertur abſolutio pœnitenti probabiliter diſpoſito ſine certitudine morali reſpectiva talis diſpoſitionis. In eo tamen Doctores conveniunt, quod licitus ſit uſus opinionis probabilis in iis dumtaxat, quæ ſpectant ad materiam remotam Sacramenti, quando Sacramentum non exponitur periculo fruſtrationis; ſecus vero ſi exponeretur: Verbi gratia, quia exponitur periculo nullitatis baptiſmus, quando aqua, quæ eſt materia remota, eſt ſolum probabiliter aqua naturalis, (quia tunc etiam ablutio cum tali aqua eſset ſolum probabiliter materia proxima, unde eſset ſolum probabiliter validum Sacramentum) idcirco non licet cum tali aqua baptizare: Contra vero, quia non exponitur periculo nullitatis Sacramentum Pœnitentiæ, quando probabilitas verſatur circa materiam remotam, quæ ſunt peccata; (ut ſi quis juxta probabilem opinionem ſolum confiteatur circumſtantias mutantes ſpeciem peccatorum, non vero circumſtantias aggravantes) quandoquidem etiamſi hæc opinio non ſubſiſteret, adhuc haberetur vera materia proxima hujus Sacramenti, nempe contritio, & confeſſio omnium peccatorum, quæ tenetur pœnitens explicare; idcirco licitum eſt uti opinione probabili, relicta tutiore circa hujuſmodi materiam remotam Sacramentorum.

ARTICULUS V.

De Primario effectu Sacramentorum, qui eſt Gratia.

I. Quid ferat primarius Sacramentorum effectus, quid ſecundarius?
II. Omnia nova legis Sacramenta cauſant gratiam ex opere operato.
III. Necnon ſpecialem gratiam Sacramentalem; ſicut etiam gratiam virtutum & donorum.
IV. At in ſubjectis inæqualiter diſpoſitis gratia inæqualis cauſatur.
V. Pariter perfectius Sacramentum uberiorem gratiam confert, cæteris paribus.
VI. Poſſunt Sacramenta vivorum per accidens primam gratiam cauſare.
VII. Quonam tempore Sacramenta, præſertim Euchariſtia, cauſant gratiam?
VIII. Num etiam Euchariſtia cum fictione ſuſcepta, ſublato obice, reviviſcat?
IX. Quomodo fictio, ſeu obex tollatur?
X. Phyſice ne, an moraliter gratiam Sacramenta cauſant?

I. Duplex eſt Sacramentorum effectus, alter primarius, qui eſt gratia, alter ſecundarius, videlicet Character, qui a tribus Sacramentis irreiterabilibus, videlicet Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine imprimitur. Gratia eſt qualitas ſupernaturalis, qua juſtificamur, ſeu per quam ſumus conſortes divinæ naturæ, ita ut per illam filii Dei nominemur, & ſimus; & conſeqnenter ſumus etiam Dei amici, cum non poſſit filius non eſſe de ſe amicus; & demum ſumus hæredes Regni cœleſtis, dicente Apoſtolo, *Si filius, & hæres*. Character vero eſt etiam quædam qualitas indelebilis impreſsa animæ in ſignum muneris, & Sacramenti ſuſcepti, ſeu aſcriptionis fidelium ad aliquam dignitatem, de quo dicemus art. ſeq.

II. Quæritur nunc primo; An omnia Sacramenta novæ Legis ex opere operato conferant gratiam?

Reſpondeo, & dico primo, Omnia hæc Sacramenta cauſare gratiam. Eſt de fide ex Trident. ſeſſ. 7. can. 6. Etenim de Baptiſmo dicit Scriptura Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, De Confirmatione Actor. 8. dicitur, quod *per impoſitionem manuum Apoſtolorum da-*

daretur Spiritus Sanctus; De Euchariſtia Jo: 4. *Qui manducat meam carnem, &c.*; De Pœnitentia Jo: 20 *Quorum remiſeritis*; *&c.* De Extrema unctione Jacob. 5. *Oratio fidei ſalvabit infirmum*; De Ordine 2. ad Timoth. 2. *Ut reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem, &c.* De Matrim. ad Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt*. Ex quibus infertur Sacramenta non eſſe mera ſigna gratiæ dandæ a ſolo Deo ad illorum præſentiam, ſed etiam eſſe veras cauſas gratiæ, ut eſt de fide ex Bellarm. de effectu Sacramentorum cap. 2.

Dico ſecundo; Gratia ab his Sacramentis cauſatur ex opere operato, hoc eſt ex inſtitutione Chriſti; ita ut ſi aliquando detur etiam actus meritorius operantis, in tali caſu, præter gratiam, quæ confertur ex opere operantis correſpondens actui meritorio, & diſpoſitioni ſuſcipientis, conferatur etiam gratia Sacramentalis ex opere operato juxta inſtitutionem Chriſti Domini. Id tamen verum eſt, dummodo per peccatum mortale obex gratiæ non ponatur. Ita communiter ex Trident. loc. laud. Et ratio eſt, quia niſi ex opere operato cauſarent gratiam, non poſſet baptiſmus collatus infanti a malo Miniſtro gratiam cauſare.

III. Dico tertio. Omnia Sacramenta novæ Legis, præter gratiam juſtificantem, conferunt ex opere operato ſpecialem gratiam Sacramentalem propriam uniuſcujuſque Sacramenti conſiſtentem in ſpeciali auxilio in ordine ad finem, ad quem Sacramentum eſt ordinatum: Verbi gratia, Baptiſmus dat gratiam ſpecialem regenerativam, ſeu auxilium ad ſuſcipienda alia Sacramenta digne, ad ſervanda Chriſti præcepta, Chriſtianeque vivendum; Confirmatio dat gratiam roborativam, ſeu auxilium roborans ad fidem profitendam; Pœnitentia dat auxilium ad peccata deteſtanda, & ad ſatisfaciendum pro peccatis; Euchariſtia dat gratiam emundativam, ſeu gratiam nutrimentalem, hoc eſt auxilium ad præcavendas, & ſuperandas tentationes, & ad crebros virtutum actus eliciendos; Extrema unctio dat auxilium ad facilius reſiſtendum tentationibus in articulo mortis; Ordo dat auxilium ad recte obeunda Sacramenti Ordinis munera; Matrimonium dat auxilium ad fovendum mutuum amorem conjugum, & fidem inter ipſos ſervandam. Conferuntur tamen hujuſmodi auxilia per hoc, quod cum gratia juſtificante collata per Sacramentum conferatur ſpecialis exigentia fundata in ſolo Dei decreto relate ad hujuſmodi auxilia, quæ ſunt gratiæ actuales. Et ratio eſt, quia niſi ita conferrentur, deberet dici, quod gratiæ a diverſis Sacramentis collatæ eſſent ſpecie diverſæ; non debemus autem ſine fundamento ponere gratias Sacramentales ſpecie inter ſe differentes contra ſenſum communem Theologorum, qui docent gratiam per quancumque Sacramenti ſuſceptionem intendi: non poſſet autem intendi, ſi ſpecie differret una ab altera.

Adde, quod vi Sacramentorum, præter gratiam juſtificantem, ſeu gratiam gratum facientem, & gratiam Sacramentalem, datur tertia gratia, quæ dicitur Virtutum, & donorum, videlicet fidei, ſpei, pœnitentiæ, temperantiæ, &c., quæ dicuntur virtutes infuſæ, quia infunduntur, vel augentur ſimul cum gratia. Ita communiter; & conſtat ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 7., ubi habetur, Homines juſtificari *per ſuſceptionem gratiæ, & donorum*: Quamvis autem de fide ſolum ſit, quod in Baptiſmo, præter gratiam, dentur virtutes infuſæ, fidei, ſpei, charitatis; communiter tamen Doctores, & Patres docent conferri per omnia Sa-

Digitized by Google

cramenta, præter gratiam, etiam virtutes omnes morales infuſas, & ad augmentum gratiæ has augeri, tamquam proprietates gratiæ; ſicut ad productionem, & augmentum ignis producitur, & creſcit calor; Quicquid ſit, an iſtæ virtutes morales, necnon virtus theologica Charitatis identificentur cum gratia, an ab illa diſtinguantur? quod controvertitur apud Scholaſticos.

IV. Quæritur ſecundo, an omnia Sacramenta æqualem gratiam conferant?

Reſpondeo, & dico primo: Sacramenta ejuſdem ſpeciei æqualem gratiam conferunt in ſubjectis æque diſpoſitis; inæqualem vero in ſubjectis inæqualiter diſpoſitis: Verbi gratia, duo baptiſmi collati duobus infantibus, æqualem illis conferunt gratiam; collati vero duobus adultis inæqualiter diſpoſitis, conferunt gratiam inæqualem; ita ut melius diſpoſitus non ſolum recipiat majorem gratiam ex opere operantis reſpondentem proprio actui meritorio, ſed etiam ex opere operato reſpondentem inſtitutioni Chriſti Domini; Ita communiter: Et ratio eſt, tum quia in Trid. habetur ſeſſ. 6. can. 7. juſtificari unumquemque ſecundum ſuam menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis, prout vult, & ſecundum propriam uniuſcujuſque diſpoſitionem, & cooperationem; Tum etiam, quia nos ex cauſis naturalibus debemus proportionaliter philoſophari ad cauſas ſupernaturales, quoties non habemus revelationem in contrarium; cum univerſim Gratia naturam imitetur; cauſæ autem naturales majorem effectum producunt in ſubjecto magis diſpoſito: Tum demum, quia ita decuit, ut homines ſic excitarentur ad recipienda Sacramenta cum meliori diſpoſitione.

Hinc infert Coninck dub. 3. num. 52., quod recipiens Sacramentum in gratia majorem gratiam cæteris paribus recipiat, quam ille, qui attritus per Sacramentum juſtificatur; tum quia ille eſt magis diſpoſitus, cum ſit gratus Deo; tum etiam quia duplicem ille gratiam recipit, alteram reſpondentem propriæ devotioni, & ex opere operantis, alteram reſpondentem Sacramento, & ex opere operato; ubi attritus ſolam gratiam ex opere operato recipit, quia attritio illa, utpote peccatoris, non eſt ſatis ad merendam gratiam, ſed eſt ſolum diſpoſitio ad recipiendam in Sacramento gratiam ex opere operato.

V. Dico ſecundo; Sacramenta diverſæ ſpeciei, verbi gratia, Baptiſmus, & Confirmatio, collata duobus æque diſpoſitis, ex ſe non conferunt æqualem gratiam, ſed perfectius Sacramentum majorem gratiam cauſabit. Unde Euchariſtia, quæ eſt omnium Sacramentorum perfectiſſimum, maxime inter reliqua gratiam cauſat. Ita D. Th. 3. part. quæſt. 65. art. 3. apud Trullench. Et ratio eſt eadem, quia ſicut agens naturale perfectius perfectiorem cauſat effectum, ita agens ſupernaturale.

Dico tertio: Sacramenta non conferunt gratiam majorem per hoc, quod a meliori Miniſtro conferantur; quamvis bonus Miniſter poſſit impetrare aliquod auxilium, ſeu motum ſuſcipienti Sacramentum, ut melius ad illud ſe præparet. Ratio eſt, quia ſicut improbitas Miniſtri non obſtat, quin gratia per ſacramentum conferatur; ita major probitas Miniſtri non confert ad hoc, ut uberior gratia conferatur: gratia enim non confertur ob meritum Miniſtri, ſed ob merita Chriſti Domini. Unde Nazianzenus ait, quod ſicut ſigillum ferreum, & aureum eandem figuram imprimunt, ita bonus, & malus Miniſter eandem gratiam conferunt.

VI. Quæ-

Digitized by Google

VI. Quæres tertio, an omnia Sacramenta conferre poſſint primam gratiam?

Notandum Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quæ dicuntur mortuorum, ex ſua inſtitutione ordinata eſſe ad conferendam primam gratiam, ſive ad conferendam gratiam peccatori nullam præhabenti gratiam; dubium ergo nunc eſt, an ſicut hæc Sacramenta conferunt primam gratiam, ſi ſuſcipiens ad illa accedat cum ſola attritione; ita pariter poſſint alia Sacramenta, pura Euchariſtiæ, aut Extremæ Unctionis, conferre peccatori primam gratiam, ſi ad illa peccator accedat cum ſola attritione, immemor tamen invincibiliter peccati mortalis; nam ſi peccati recordaretur, teneretur procul dubio præmittere confeſſionem, aut ſaltem urgente neceſſitate contritionem.

Reſpondeo nunc ad quæſitum affirmative. Ita communius. Ratio eſt, quia in Trident. ſeſſ. 7. can. 6. habetur: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis gratiam non ponentibus obicem non conferre, anathema ſit*. atqui in caſu adducto, qui cum attritione ad Euchariſtiam accedit, non ponit obicem gratiæ: ergo per Euchariſtiam, & alia Sacramenta vivorum etiam prima gratia conferri poteſt. Minor probatur: nam ſicut peccatum non eſt obex gratiæ in Sacramentis mortuorum, videlicet Baptiſmi, & Pœnitentiæ, ſi quis ad hæc ſacramenta cum attritione accedat, ita nec in caſu noſtro. Quod autem peccatum cum attritione non ſit obex gratiæ, ſolum in Sacramenris inſtitutis ad delenda mortalia; in aliis vero Sacramentis ſit obex, gratis aſſumitur. Neque dicas, reliqua Sacramenta eſſe Sacramenta vivorum, atque adeo primam gratiam ſupponere: Nam ſatis eſt, quod per ſe id habeant, quamvis per accidens in caſu poſito poſſint primam gratiam cauſare; Sicut ex oppoſito Sacramenta mortuorum per ſe primam gratiam producunt, & tamen poſſunt etiam ſecundam gratiam cauſare per accidens, iis videlicet, qui cum contritione ad illa accedunt; nec non iis, qui ſolum venialia, aut mortalia remiſſa clavibus ſubjiciunt.

Ex hac probabili ſententia inferunt non pauci apud Dian. part. 11. tract. 7. reſol. 43. poſſe etiam laicos miniſtrare Euchariſtiam moribundo, ſi deſit Sacerdos; cum enim nequeat aliud Sacramentum ſuſcipere, & forte non poterit contritionem elicere, ne decedat cum ſola attritione, & damnetur, ideo ex gravium Auctorum ſuffragio cum Suar., Con. Laym. laudatis a Buſemb. tract. 3. cap. 21. probabile eſt poſſe a laicis Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrari, ut conſulatur extremæ indigentiæ moribundi, qui per ſuſceptionem hujus Sacramenti ex attrito fieret conritus, & ſalutem æternam conſequeretur.

Neque hinc fit, quod poſſit Sacerdos ad dandum viaticum moribundo, aut ſine ſacris veſtibus, aut ſub una tantum ſpecie, aut non jejunus celebrare, prout nonnemo contra communiſſimam docuit apud Mendo in Statera diſp. 11. quæſt. 2. & apud Buſemb. lib. 4. tract. 3. cap. 2. Ratio eſt, quia in his caſibus, in quibus reperitur Sacerdos, poterit regulariter moribundo Sacramentum Pœnitenriæ adminiſtrari, vi cujus ex attrito fieret contritus; unde non extreme indigeret Sacramento Euchariſtiæ, ſicut in caſu noſtro, in quo ſupponitur nullum aliud Sacramentum poſſe moribundo adminiſtrari. Ubi adverte, quod licet poſſit, & teneatur moribundus ſumere viaticum, etiamſi non ſit jejunus, non proinde poterit Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum viaticum, ut communius docent contra Granad. & alios

C 2 apud

apud Lugo diſp. 15. de Sacr. num. 67. , quorum ſententiam ipſe Lugo , & Tamb. putant eſſe probabilem.

Ratio diſparitatis eſt , quia cum præceptum ſumendi viaticum ſit præceptum divinum, & præceptum non communicandi a non jejuno ſit præceptum Eccleſiaſticum, & hac de cauſa poſſit moribundus non jejunus communicare , quia præceptum divinum prævalet præcepto Eccleſiaſtico ; Nihilominus præceptum celebrandi juxta ritum , & ordinem ab Eccleſia præſcriptum , ob reverentiam tanto Sacramento debitam , eſt quoddam præceptum naturale, quod prævalet præcepto divino poſitivo ; unde ſicut non poteſt Sacerdos ad dandum viaticum moribundo celebrare ſine ſacris veſtibus , aut ſine ara conſecrata , aut in fermentato , ita nec poterit celebrare non jejunus ; dummodo moribundus (ut advertit Filliuc. apud eundem Lugo) poſſit aliud Sacramentum , puta Pœnitentiæ , aut extremæ unctionis ſuſcipere ; aliter poterit non jejunus celebrare , ut probabiliter docet idem Fill. , & Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21. Poteſt etiam ex eodem Lugo Sacerdos moriturus , aut occidendus celebrare non jejunus ad dandum ſibi viaticum , ſi non poſſit aliter viaticum ſumere . Ratio Lugonis eſt , quia diſpenſatum univerſim eſt ab Eccleſia , quod moribundus non jejunus poſſit viaticum ſumere : cum autem non ſit plus celebrare , quam communicare ſine jejunio , ſicut licite poteſt Sacerdos moribundus communicare ſine jejunio , ita poterit celebrare ſine jejunio ad dandum ſibi viaticum , ſi non poſſit aliter illud ſumere . Huic tamen doctrinæ non acquieſco , quia præceptum non celebrandi ſine conſueto ritu Eccleſiæ videtur pro quolibet caſu militare ; unde cenſeo , quod tunc poſſit Sacerdos communicare non jejunus ad dandum ſibi viaticum , quando non poteſt aliud Sacramentum ſuſcipere , quo fiat ex attrito contritus : ſicut diximus ex Fill. , & Laym. quod poſſit non jejunus celebrare ad dandum viaticum alteri moribundo , in hypotheſi , quod hic non poſſet aliud Sacramentum ſuſcipere , & ſcandalum ceſſet : ſicut etiam , quod poſſit in eodem caſu a Laicis Euchariſtia moribundo miniſtrari , ut poſſet ex attrito fieri contritus . Non eſt autem mirum , quod moribundus præſente Sacerdote poſſit in aliquo raro eventu viaticum ſumere ; (ut proinde poſſit Sacerdos ad illud conferendum non jejunus celebrare) non poſſit autem Sacramentum Pœnitentiæ ab eo ſuſcipere ; nam , ſi ita ſenſibus deſtituatur , ut non ſit mentis compos , erit quidem capax ſumendi Sacramentum Euchariſtiæ , non ſecus ac eſt capax ſuſcipiendi Sacramentum Extremæ Unctionis , non erit vero capax ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ; eo quod ad ea Sacramenta ſuſcipienda ſatis ſit intentio habitualis ; ad Sacramentum vero Pœnitentiæ requiruntur actus pœnitentis illud conſtituentes , quos elicere nequit , qui non eſt ſui , ac mentis compos ; Quicquid ſit , an huic conferri poſſit abſolutio ſuo conditione , quod in tract. de Pœnitent. quæſt. 5. art. 5. diſcutiendum erit.

VII. Quæritur quarto , quo tempore Sacramenta conferant gratiam ?

Reſpondeo , Sacramenta tranſeuntia (quæ ſcilicet conſiſtunt in uſu , & non ſunt permanentia , ſicut eſt ſola Euchariſtia) conferre gratiam in eo inſtanti , in quo materia , & forma habent perfectam ſignificationem ; verbi gratia in Baptiſmo , quando ablutio , & prolatio verborum gignunt perfectum ſenſum ; dummodo tamen non ponatur obex ; nam ſi quis cum fictione , ſeu cum mortali Baptiſmum ſuſcipiat , recipiet tunc characterem ,

ſed

Digitized by Google

ſed non gratiam. Ratio eſt, quia in eo inſtanti Sacramenta tranſeuntia dicuntur ſuſcipi: ergo in eo inſtanti cauſant effectus Sacramentales; atque adeo Baptiſmus in eo inſtanti cauſat gratiam, & characterem, niſi detur obex: Cum autem peccatum non ſit obex characteri, ſed ſolum gratiæ, cum qua eſt incompoſſibile, & quam ſolus amittit Chriſtianus peccando; ideo character ſemper imprimitur in quacumque valida ſuſceptione Baptiſmi; gratia vero nonniſi quando nullus eſt obex. Idem proportionaliter dicendum de aliis Sacramentis, quæ conſiſtunt in uſu, ſive characterem imprimant, ut Confirmatio, & Ordo, ſive non imprimant, ut reliqua.

Quod tamen attinet ad Sacramentum permanens, videlicet ad Euchariſtiam; ſi abſque fictione, ſeu citra mortalem culpam illud ſuſcipiatur, confert gratiam in eo inſtanti, in quo in ſtomachum traijcitur; tunc enim dicitur manducari: Chriſtus autem Dominus manducantibus promiſit gratiam, cum dixerit: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*. Docet prætera Suar. diſp. 63. de Euchar. ſect. 7. Amicus, Franciſcus de Lugo, Hambert., & alii apud Dian. part. 11. tract. 7. reſol. 47. quod toto tempore, quo Chriſtus Dominus in ſtomacho perſeverat, gratiam conferat, ſi nova ſemper diſpoſitio ponatur ex parte objecti: Et quamvis olim hæc opinio male audierit, nunc tamen ex Lugo diſp. 12. de Euchar. ſect. 2. n. 46. communiter recipitur, tamquam magis pia, & non levis probabilitatis. Et ratio eſt, quia cum Euchariſtia conferat gratiam per modum cibi nutrientis, & manducatio ſit ſolum conditio requiſita, ut cibus nutriat, ſequitur, quod quouſque Euchariſtia eſt in ſtomacho, animam nutriat, & gratiam producat, dummodo ſit ex parte ſubjecti nova diſpoſitio; Nam ſicut lucidum ſtatim illuminat, & quo magis applicatur, magis illuminat, ita Euchariſtia quæ operatur, ut ſupra diximus, per modum cauſæ naturalis, ſtatim gratiam, quam poteſt, cauſat, dum manducatur; & quo majorem diſpoſitionem deinde reperit in ſuſcipiente, dum in ſtomacho perſeverat, eo majorem gratiam producit.

VIII. Dubium tamen eſt, An etiam Euchariſtia cum fictione ſuſcepta reviviſcat, recedente fictione, ſaltem per attritionem?

Reſpondeo, omnes cum Auguſtin. lib. 1. de Bapt. cap. 11. contra Donatiſtas docere, quod Baptiſmus cum fictione ſuſceptus, recedente fictione, reviviſcat, unde non debet iterum ſuſcipi: Ex paritate Baptiſmi inferunt Doctores communius cum Suar. hic diſp. 28. ſect. 6., & diſp. 63. ſect. 8. Lugo diſp. 9. ſect. 6. & aliis, non ſolum Confirmationem, & Ordines, quæ ſunt pariter Sacramenta irreiterabilia, recedente fictione, reviviſcere, & gratiam producere, ſed etiam reliqua Sacramenta, præter Euchariſtiam; quia Extrema Unctio, & Matrimonium ſunt etiam aliquatenus irreiterabilia videlicet, durante eodem mortis periculo, & eodem conjugio; unde expedit, ut gratia per hæc Sacramenta conferatur, obice recedente: Confeſſio Sacramentalis relate ad idem peccatum, quamvis reiterari poſſit, non tamen debet: unde data poſſibilitate hujus Sacramenti validi, & informis, pariter congruum eſt, ut reviviſcat; quia ſicut neceſſarius eſt Baptiſmus ad remiſſionem mortalis commiſſi ante Baptiſmum, ita neceſſaria eſt pœnitentia ad remiſſionem mortalis poſt Baptiſmum commiſſi: Euchariſtia tamen, quia non eſt neceſſaria ad ſalutem, & poteſt iterari, communius docent, quod non reviviſcat; hinc enim ſequeretur, quod

Digitized by Google

Sacerdos, qui per totam vitam ſacrilege celebravit, ſi tandem contereretur, ſuſciperet gratiam cumulatiſſimam, quam in tot Sacramentis recepiſſet, unde lucrum ex Sacrilegiis reportaret. Non deſunt tamen, qui cum Coninch doceant; quod ſi obex tollatur, antequam ſpecies conſumantur, reviviſcat; quia tunc Sacramentum adhuc durat, & probabile eſt, ut diximus, conferre novam gratiam ex opere operato, ſi nova diſpoſitio accedat. Probabile etiam eſt, quod aliqui docent (quos tacito nomine refert Henr. lib. 1. cap. 25. num. 7.) etiam conſumptis ſpeciebus reviviſcere; quia Sacramentum hoc, inter reliqua præſtantiſſimum, non debet carere activitate, qua reliqua pollent. Nec videtur abſonum, quod poſt tot ſacrilegia, remoto obice, gratia conferatur, quæ antea collata fuiſſet, ſi ſine obice Sacerdos celebraſſet; ſicut non eſt abſurdum, quod poſt ſacrilegium commiſſum per ſuſceptionem Baptiſmi cum fictione, remoto obice, gratia conferatur, quæ per Baptiſmum ſine obice ſuſcepta fuiſſet; id quippe maxime divinam munificentiam commendat.

IX. Dubium præterea eſt, quomodo fictio, ſeu obex removeatur?

Reſpondeo, tolli per illam eandem diſpoſitionem, quam exigebat Sacramenti ſuſceptio; Quare quia Baptiſmus, & Pœnitentia, quæ ſunt Sacramenta mortuorum, non prærequirunt contritionem, ſed ſolam attritionem, ut ſuſcipiantur; ideo, ſi cum fictione, ſeu cum mortali recipiantur, removetur obex, ſeu deletur peccatum illud mortale, ſi poſt Sacramenti ſuſceptionem ponatur attritio: Reliqua vero Sacramenta vivorum, ſi per accidens poſſunt cauſare primam gratiam, ut docent communius, ad hoc, ut reviviſcant, ſufficit pariter attritio; ſi vero dicamus, quod non poſſint per accidens primam gratiam cauſare, tunc, ut reviviſcant, prærequirunt in peccatore vel attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ, vel ſaltem contritionem; quia has diſpoſitiones in utraque ſententia requirunt, ut ſuſcipiantur cum fructu, ut advertunt Vaſq., Suar., Con., Lugo. Notandum tamen, quod ſi quis ſuſcipiat Baptiſmum cum fictione, & deinde nullo alio peccato poſt Baptiſmum commiſſo atteratur, recipiet poſt talem attritionem gratiam Sacramentalem propriam Baptiſmi, qui reviviſcit; Si vero hic poſt Baptiſmum novum mortale commiſiſſet, non ſatis eſt ſola attritio, ut Baptiſmus reviviſcat, quia Baptiſmus non poteſt delere peccata poſt Baptiſmum commiſſa, nec poteſt dari in præſenti providentia remiſſio unius peccati ſine alio; quare, ut reviviſcat in tali caſu Baptiſmus, requiritur vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ (ſic enim poſita confeſſione mortalium poſt Baptiſmum commiſſorum, datur ſimul gratia Sacramentalis propria Sacramenti Pœnitentiæ, & propria Baptiſmi) vel ſaltem requiritur contritio continens votum pœnitentiæ, qua poſita, & datur gratia debita contritioni ex opere operantis, & gratia propria Baptiſmi ex opere operato. Idem dicas, ſi quis poſt ſuſceptum Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, novum mortale committat; non poteſt enim per ſolam attritionem prius Sacramentum reviviſcere; cum non poſſit per illud remitti peccatum commiſſum poſt ſuſceptionem illius.

Obiicies primo. Sacramentum in voto ſuſceptum confert ſæpe gratiam, quando ſcilicet votum Sacramenti annectitur dilectioni Dei ſuper omnia, vel contritioni; ut proinde Trid. ſeſſ. 13. cap. 8. dicat, effectum Sacramenti quandoque recipi per votum illius: ergo falſum eſt, quod Sacra-

men-

menta nunquam cauſent gratiam ante ejus ſuſceptionem.

Reſpondeo, conceſſo antecedente, nego conſequentiam: Etenim in caſu adducto recipitur gratia ex opere operantis debita tali actui, non vero ex opere operato debita Sacramento ex inſtitutione Chriſti Domini; unde nec character imprimitur. Intantum autem Tridentinum dicit recipi effectum Sacramenti per votum illius, in quantum recipitur gratia de congruo, vel de condigno ſimilis illi, quæ per Sacramentum conferri ſolet: Sicut a ſole haberi poteſt effectus ignis, in quantum haberi poteſt calor ſimilis illi, qui ab igne producitur. Ex hoc autem quod ſuſcipiens Baptiſmum in voto nec gratiam ex opere operato, nec characterem baptiſmalem ſuſcipiat, fit, quod alia Sacramenta valide ſuſcipere non poſſit; cum non ſit intra ovile Eccleſiæ, qui non intrat in illam per Januam ſuam, qui eſt Baptiſmus fluminis.

Inſtabis: Ergo ſi in ultimo inſtanti, quo perficitur ſignificatio materiæ, & formæ Sacramenti, homo moreretur, non reciperet gratiam ſacramentalem; quandoquidem tunc non eſſet in ſtatu viæ, quod videtur abſonum.

Reſpondeo, Vaſq hic diſputat. 32. ſect. 9. num. 23. concedere ſequelam: Alii vero docent, Deum ex ſua providentia talem caſum non permittere; vel ſi permitteret, conferre tunc gratiam in eodem inſtanti mortis intuitu Sacramenti cum debita diſpoſitione ſuſcepti. Sicut enim communius docent, quod ſi quis cum veniali decedat in eo inſtanti quo moritur, remitteretur illa culpa per ferventiſſimum actum contritionis, vel amoris Dei poſt mortem elicitum; cum in Purgatorio pœna culpæ illi veniali debita luatur, ſed culpa ibi non eradatur, nec poſſit anima ad Cœlum evolare, antequam illi culpæ omnes remittantur, cum nihil coinquinatum poſſit ingredi Regnum Cœlorum: Ita dici pariter poterit in caſu noſtro, quod illud inſtans, in quo quis moritur, perinde ſe habeat, ac ſi moriens ſit in ſtatu viæ in ordine ad recipiendam gratiam Sacramentalem; cum id videatur conſonum dignitati Sacramenti.

Objicies ſecundo; ſi Sacramenta, quæ conſiſtunt in uſu, cauſarent gratiam, quando ultimo completa eſt ſignificatio materiæ, & formæ, verbi gratia, quando ablutio, & prolatio formæ eſt moraliter completa, ſequeretur, quod ablutio, quæ jam præceſſit, & verba, quæ præceſſerunt, cauſarent gratiam: atqui quod fuit, non poteſt nunc actu cauſare: ergo.

Reſpondeo, duplicem eſſe ſententiam circa cauſalitatem gratiæ propriam Sacramentorum: Alii volunt, Sacramenta cauſare gratiam moraliter, ſive phyſice exiſtant, ſive non; ſicut enim Baptiſmus ficte ſuſceptus; recedente fictione, in communi ſententia cauſat gratiam moraliter, cum phyſice non exiſtat, quatenus ſcilicet movet Deum, ut gratiam phyſice producat: Ita pariter Baptiſmus, qui ſecundum ultimam particulam materiæ, aut formæ exiſtit phyſice, poterit eodem modo cauſare moraliter gratiam: Alii volunt, Sacramenta, quando phyſice exiſtunt, cauſare phyſice gratiam per poteſtatem obedientialem; & in hac ſententia cauſatur phyſice gratia a Sacramentis, ſolum ſecundum illam particulam materiæ, aut formæ, aut utriuſque, quæ actu exiſtit, quando ultimo completa eſt ſignificatio materiæ, & formæ Sacramenti. Quare licet verum ſit, quod non poſſint phyſice cauſare gratiam Sacramenta, quando nullatenus phyſice exiſtunt, poterunt tamen illam tunc cauſare moraliter, per hoc, quod actiones Miniſtri Sacramentorum, tamquam actiones Chriſti Domini principaliter

Digitized by Google

operantis moveant hic & nunc Deum ad cauſandam phyſice gratiam intuitu meritorum ejuſdem Chriſti.

X. Quæritur ultimo, phyſice ne, an moraliter gratiam de facto cauſent Sacramenta?

Certum eſt, cauſam phyſicam eſſe illam, quæ reali influxu attingit effectum, ut ignis eſt cauſa caloris: Cauſam vero moralem eſſe, quæ non reali influxu, ſed morali effectum attingit, quatenus realiter movet alium ad cauſandum phyſice effectum; ſeu cauſa moralis eſt illa, cujus intuitu alter phyſice cauſat effectum: Sic qui conſilio, precibus, imperio inducit alium ad homicidium phyſice ponendum, dicitur cauſa moralis talis homicidii; & qui meretur gratiam, vel gloriam, exigendo, ut Deus producat phyſice gratiam, aut gloriam, dicitur cauſa moralis talis gloriæ: Sic preces dicuntur cauſa moralis remiſſionis debiti, ſi illarum intuitu debitum remittatur, & Chirographum dicitur cauſa moralis ſolutionis. Præterea tam cauſæ phyſicæ, quam morales, aliæ dicuntur principales, aliæ inſtrumentales. Sic ignis dicitur cauſa phyſica principalis productiva alterius ignis, & calor relate ad productionem ignis dicitur cauſa inſtrumentalis: Sic preces, vel conſilium dicuntur cauſa principalis moralis relate ad homicidium ponendum; & Epiſtola, per quam preces adhibentur, dicitur cauſa moralis inſtrumentalis. His poſitis,

Reſpondeo, & dico primo, Sacramenta eſſe cauſas morales inſtrumentales gratiæ. Probatur, quia Deus intuitu Sacramentorum repræſentantium merita Chriſti producit gratiam: ergo ſicut relate ad productionem gratiæ merita Chriſti Domini ſunt cauſa moralis principalis; ita Sacramenta repræſentantia Chriſti merita ſunt cauſa moralis inſtrumentalis. Ita Con., & alii apud Bonac. quod uſque adeo verum reputant, ut cenſeant Sacramenta ſolum eſſe cauſas morales gratiæ, non phyſicas; quod verius etiam putat Filliuc. tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 108.

Dico tamen ſecundo, Sacramenta probabilius non ſolum ſunt cauſæ inſtrumentales gratiæ morales, ſed etiam cauſæ inſtrumentales phyſicæ, ita ut phyſice, & realiter, tamquam inſtrumenta elevata virtute divina immediate reali influxu gratiam attingant. Ita Bellar., Suar. diſp. 9. ſect. 2., & alii cum Bonac. quæſt. 4 punct. 6. Probatur primo ex Scripturis, ubi dicitur, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto*, &c., quæ verba eandem cauſalitatem videntur tribuere aquæ, & Spiritui ſancto, atque adeo ſicut Spiritus ſanctus cauſat phyſice gratiam, ita & aqua. Secundo, quia ex una parte non repugnat, quod cauſa naturalis per potentiam obedientialem elevetur ad effectum ſupernaturalem; Sic Chriſti Humanitas fuit inſtrumentum phyſicum efficiendi gratiam, & miracula; ſic intellectus, & voluntas elevantur ad eliciendos actus ſupernaturales; & ignis inferni elevatur ad torquendos ſpiritus: Ex altera parte dignius de Sacramentis ſentimus, ſi dicamus non eſſe nuda ſigna, & veluti Chirographa, ſeu epiſtolas repræſentantes merita Chriſti, quorum intuitu gratia producatur, ſed eſſe vere cauſas infallibiliter effectivas gratiæ per potentiam obedientialem: ergo dicendum, eſſe etiam cauſas inſtrumentales phyſicas; quando tamen ſic poſſunt cauſare, hoc eſt quando phyſice exiſtunt; nam quando phyſice non exiſtunt, (ut accidit, quando Baptiſmus, verbi gratia, recedente fictione, cauſat gratiam) tunc procul dubio nonniſi moraliter cauſant: Et idem dicas de reliquis partibus Sacramenti, quæ præceſſerunt, quando exiſtit ultima pars, per quam ultimo

com-

Digitized by Google

completur ſignificatio materiæ, & formæ Sacramenti. Et eodem modo ſolum cauſantur moraliter auxilia particularia, quæ exigit quodvis Sacramentum relate ad finem, ad quem eſt inſtitutum: Et ſolum moraliter cauſatur a Sacramentis remiſſio pœnæ; cum talis remiſſio non ſit quid phyſicum.

Rogabis, quid ſit iſta potentia obedientialis, per quam Sacramenta phyſice cauſant gratiam?

Reſpondeo eſſe aptitudinem in creatura, per quam nata eſt obedire Deo ad producendum ſcilicet cum Omnipotentia quicquid non implicat contradictionem: Quare non eſt aliquid diſtinctum ab ipſa creatura, ſed eſt idem eſſe creaturæ, quod quia ſubjectum Deo eſt, natum eſt illi obedire. Diſputant tamen Scholaſtici, Utrum quælibet creatura habeat hanc poteſtatem obedientialem, an vero ſola creatura activa, quæ ſcilicet poteſt effectum aliquem naturalem producere, ita ut talis activitas adjuta ab Omnipotentia poſſit elevari ad effectum ſupernaturalem. Probabilius cenſeo, cuilibet creaturæ, etiamſi nullam activitatem naturalem habeat, ineſſe tale inchoamentum virtutis, vi cujus poſſit cum conſortio Omnipotentiæ elevari ad producendum quodlibet: Sic enim magis conſentanee de creatura ſubjecta Deo ſentimus; ita ut etiam in hoc Deo ſubjiciatur, ut poſſit illi obedire. Quod ſi creatura careret tali potentia obedientiali congenita, adhuc poſſent Sacramenta per qualitatem inhærentem elevari ad effectum ſupernaturalem, ita ut effectus ſupernaturalis tribueretur Sacramentis, non quidem per accidens, ut calefactio per accidens tribuitur aquæ calidæ, ſed per ſe: Ad eum enim modum, quo corpus beatum per ſe illuminat, quia exigit lucem, qua illuminet; ita quia Sacramenta ſunt actiones factæ nomine Chriſti, ideoque continent meritum, & exigentiam talis qualitatis ſupernaturalis per ſe, & non per accidens effectum ſupernaturalem producerent. Et idem dicas, ſi omnipotentia non quomodocumque ex pacto aſſiſteret, ſed ſpeciali modo inexiſteret in Sacramentis, ſicut Deus ſpeciali modo inexiſtit Chriſto per unionem hypoſtaticam, & in Juſto per gratiam, adeo ut ſi non eſſet immenſus, adhuc in iis eſſe deberet: Sicut enim in Incarnatione Verbum deſcendit de Cœlis, & peculiari pariter illapſu Trinitas deſcendit in animam Juſti, juxta illud Chriſti Domini, *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*; ita pariter Spiritus ſanctus in Sacramentis ſpecialiter illabitur, & manet, ut notat D. Ambroſius lib. 1. de Sacram. cap. 5. dicens: *Non ſanat aqua, niſi Spiritus ſanctus deſcenderit, & aquam conſecraverit*: Et inferius dicit: *Spiritus ſanctus manens in Sacramentis latenter operatur*. Sed hac de re fuſius in Scholaſtica Theologia diximus agendo de Sacramentorum activitate

ARTICULUS VI.

De Secundario effectu Sacramentorum qui eſt Character.

I. Quid ſit Character Sacramentalis?
II. Quam connexionem inter ſe habeant Characteres Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis?
III. Quinque ſunt Characteris hujus proprietates.
IV. Congruum fuit, ut ſolum a tribus Sacramentis irreiterabilibus Character imprimeretur in anima indelebiliter.
V. Quid in Sacramentis novæ legis dicatur eſſe, Res tantum, Sacramentum tantum, & Res ſimul, ac Sacramentum?

L

I. CHaracter eſt vox græca ſignificans firmam figuram, aut ſignum, quo res aliqua ab alia diſcernatur; ſicut ovis ferro candenti ſignata diſtinguitur a non ſignatis. In hoc ſenſu Patres accipiunt Characterem impreſſum in anima a tribus Sacramentis Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis: Nam per Characterem Baptiſmi Chriſtianus, ac domeſticus Chriſti a non Chriſtiano diſcernitur; per Characterem Confirmationis diſcernitur miles fortis Chriſti a milite invalido; per Characterem ordinis diſcernitur Miniſter Chriſti a non Miniſtro, ſeu ordinatus a laico.

Quæritur primo, quid ſit iſte Character, ſeu ſignum, & nota talis diſtinctionis?

Reſpondeo, eſſe qualitatem quandam ſpecialem impreſſam, ſeu infuſam a Deo in animam, qua homo redditur aptus ad Sacramenta recipienda, vel adminiſtranda, aut ad alia divini cultus opera. Ita communiter ex D. Th. 3. part. quæſt. 63. art. 2.. Dicitur *Qualitas ſpiritualis*, & in hoc convenit cum aliis qualitatibus ſpiritualibus, ſive talis qualitas reducatur ad qualitatem, quæ dicitur potentia, ut vult D. Thom. quia per Characterem homo fit aptus ad recipiendum, & ad operandum, &c; ſive reducatur ad habitum, & diſpoſitionem ſine ordine ad operationem, ut putat Suar.: Sicut enim pulchritudo, & ſanitas eſt bona diſpoſitio corporis, ita putant, quod Character ſit veluti pulchritudo, & bona diſpoſitio animæ, quæ habet rationem habitus, quia eſt difficile mobilis. Dicitur *impreſſa in anima*, ut denotetur, quod Angeli, qui Sacramenta non recipiunt, nullum habeant Characterem, & anima etiam ſeparata characterem retineat. Chriſtus Dominus characterem non habet; tum quia Sacramenta præter Euchariſtiam non recepit; tum etiam quia character eſt ſignum ſervorum, Militum, ac Miniſtrorum; Chriſtus autem dominus eſt, Paſtor, Dux, & Dominus. At Beata Virgo, quia Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis recepit, utrumque habet characterem. Dicitur demum, *qua homo redditur aptus &c.*, ut oſtendatur munus, & finis characteris; nam character Baptiſmi diſponit hominem ad reliqua Sacramenta recipienda; & ideo dicitur janua Sacramentorum: Character Confirmationis diſponit magis ad reliqua Sacramenta ſuſcipienda, necnon ad eliciendos actus fidei: Character Ordinis diſponit ad exercenda munera & opera cujuſque Ordinis propria. Hinc D. Th. loc. cit. characterem baptiſmalem vocat potentiam paſſivam, quia datur ad recipiendum; alios vocat potentias activas, quia præcipue dantur ad operandum.

II. Notandum præterea, Characteres iſtos habere inter ſe quandam connexionem: Nam Characteres Confirmationis, & Ordinis neceſſario ſupponunt characterem baptiſmalem; & ideo ſi Confirmatio, aut Ordo conferantur non baptizato, invalide conferuntur: Character tamen Ordinis non habet neceſſariam connexionem cum charactere Confirmationis; unde non confirmatus valide ordinatur. Imo Henriq. lib. 10. cap. 17. putat, quod citra culpam mortalem hic ordinaretur. Demum characteres Ordinum nec habent inter ſe neceſſariam connexionem; unde ordinatio facta per ſaltum valida eſt, ſi ſcilicet quis ordinetur Sacerdos, prætermiſſo ordine Diaconatus.

III. Ex dictis infertur, quinque eſſe proprietates characteris. Nam primo character conſecrat animam Deo, tamquam templum quoddam: quare ſicut in templo facilius exauditur oratio, excitatur devotio, dæmones

Digitized by Google

arcentur; ita in anima habente characterem. Secundo per illum tranſit homo in Jus Dei ſpeciale; unde Apoſt. primæ ad Corinth. 6. ait: *Non eſtis veſtri*, &c. Tertio per characterem aſſimilamur Chriſto, ſumus ejus membra, & diſtinguimur ab aliis; Quarto eſt ſignum indelebile, cum recipiatur in anima incorruptibili, quæ nullum habet contrarium; unde in æternum durabit, etiam in damnatis: Congruum autem fuit, quod per peccatum character non deperdatur, quia aliter deberet homo poſt peccatum iterum baptizari, ordinari &c.. Demum per characterem diſponimur ad alia Sacramenta vel recipienda, vel adminiſtranda, &c.

Dices; In Patria habitus fidei, & ſpei ſupernaturalis deſinunt, manente ſola charitate, juxta illud Apoſt. *Charitas numquam excidit*: idque, quia fides, & ſpes in Patria non deſerviunt, cum tales actus non exerceantur: ergo pariter deſinere debet character, cum ceſſet ejus finis.

Reſpondetur, omiſſo antecedente, nego conſequentiam: quamvis enim poſt mortem non remaneat poteſtas ſuſcipiendi, aut conferendi Sacramenta; non proinde ceſſat finis characteris, qui eſt obſignare animam tamquam ſcriptam ad Chriſti familiam, militiam, aut miniſterium, in decus, & ornamentum Beatorum, & in dedecus, & confuſionem damnatorum.

IV. Quæritur ſecundo; quænam Sacramenta imprimant characterem?

Reſpondeo, neque Sacramenta legis naturæ, neque Sacramenta legis ſcriptæ impreſſiſſe characterem ullum. Ita fere omnes Theologi. Scotus putavit, Circumciſionem impreſſiſſe characterem. Sed communiter rejicitur, quia nec auctoritas, nec ratio firma ſtant pro hac ſententia. Sacramenta vero legis novæ ſolum tria enumerata Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis imprimunt characterem, & ideo ſunt ſimpliciter irreiterabilia, ex Trid. ſeſſ. 7. cap. 9. cum non debeant iterum imprimere, quod ſemel impreſſum eſt indelebiliter. Congruitas hujus inſtitutionis fuit, quia per iſta Sacramenta homines deputantur ad aliquem gradum, & officium particulare; moris quippe eſt, ut qui officia habent particularia, præſertim publica, habeant etiam peculiaria ſigna, quibus diſcernantur: Homo autem per Baptiſmum fit Chriſti domeſticus, & de ejus familia; unde ab aliis per ſignum ſtabile diſcerni debuit: Per Confirmationem qui erat domeſticus Chriſti, fit ejus miles, unde pariter a non militibus debuit diſcerni: Per Ordinem fit Miniſter Chriſti, qui eſt gradus peculiaris: unde pariter debuit habere ſuum diſtinctivum. Reliqua vero Sacramenta, quia non conferunt ſpecialem gradum aut officium, non exigebant ſpeciale diſcriminativum, ut notat Scotus in 4. diſt. 6. quæſt. 10.; Nam quod domeſticus poſſit comedere, & bibere, quod poſſit recuperare gratiam ſui domini, & in extremo agone ſpecialiter muniri, quod poſſit generare, &c. non ſunt officia particularia, quæ requirant ſpecialem deſignationem.

V. Miſſis aliis, quæ de Charactere Sacramentali diſcutiuntur in Scholaſtica Theologia, illud hic notandum ex communi Doctorum; tria eſſe in Sacramentis novæ legis: videlicet datur in iis Res tantum, Sacramentum tantum, & Res ſimul, & Sacramentum. Dicitur *Sacramentum tantum* id, quod ſignificat, & non ſignificatur; & hujuſmodi eſt in omnibus Sacramentis materia & forma. Dicitur *Res Sacramenti tantum*, quæ ſignificatur, & non ſignificat; & hoc eſt Gratia. Dicitur demum *Res ſimul, & Sacramentum*, quod ſignificat, & ſignificatur; & hujuſmodi eſt character

in

Digitized by Google

in Sacramentis; a quibus imprimitur; quia ſimul ab iis ſignificatur, & ſimul ſignificat potentiam explicatam ſuſcipiendi & miniſtrandi Sacramenta. In Euchariſtia Corpus Chriſti dicitur eſſe Res ſimul, & Sacramentum; Sic etiam in Extrema unctione dicitur Res ſimul, & Sacramentum Sanitas corporalis, quia ſignificat ſanitatem ſpiritualem, & ſignificatur a materia, & forma talis Sacramenti. In Matrimonio vero vinculum Conjugum habet rationem rei ſimul, & Sacramenti: Et in Sacramento Pœnitentiæ contritio, ut docent communius; quatenus enim per Confeſſionem ſignificatur, eſt res, & quatenus per Confeſſionem ſignificat reconciliationem cum Deo, & peccatorum remiſſionem, eſt Sacramentum. Ubi tamen duo advertenda. Primum eſt, nomine Sacramenti hic non venire ſignum practicum gratiæ, nec partem conſtitutivam Sacramenti, ſed ſolum venire ſignum pertinens ad Sacramentum; Character enim neque eſt ſignum practicum gratiæ, neque Sacramentum conſtituit: Alterum eſt, quod non ſit neceſſe invenire in omnibus Sacramentis id, quod ſit res ſimul, & ſacramentum, quamvis Doctores conentur illud adinvenire.

ARTICULUS VII.

De Suſcipiente Sacramentum.

I. Nonniſi Viatores ſunt capaces Sacramentorum.

II. Fœtus animatus probabiliter eſt capax Baptiſmi, quamvis nondum ſit egreſſus ex utero Matris, ſi poſſit aliqualiter ablui.

III. Quanam intentio requiratur in ſuſcipiendis Sacramentis?

IV. Intentio coacta ſufficit, non tamen relate ad Matrimonium.

V. Quandonam requiritur intentio expreſſa, & formalis ad ſacramenta recipienda?

VI. An poſſit Extrema Unctio ſub conditione conferri iis, qui videntur in ſtatu peccati mortalis decedere?

VII. Nec intentio ſuſcipiendi Sacramenta, (Matrimonio excepto) ſub conditione de futuro, nec intentio indirecta, niſi ſtet cum intentione habituali, ſufficiunt ad valide ea ſuſcipienda.

VIII. Ad valide Sacramenta ſuſcipienda (Pœnitentia excepta) nulla requiritur diſpoſitio in ſuſcipiente præter intentionem conſonam.

IX. Ad fructum vero Sacramenti recipiendum requiritur ſua animi diſpoſitio.

X. Quandonam liceat a Miniſtris indignis Sacramenta ſuſcipere?

I. Quæritur primo, quinam ſit capax ſuſcipiendi Sacramenta?

Reſpondeo ſolos homines viatores eſse capaces. Ratio eſt, quia inſtituta ea ſunt ſolum in ſalutem, & remedium hominum, ideoque ſunt ſigna ſenſibilia; Proinde Angeli ſunt eorundem incapaces; tum quia ſunt ſpirituales; tum etiam, quia peccatum eorum eſt irreparabile, cum non habeant liberum arbitrium flexibile, ut notat D. Th. part. 1. quæſt. 65. Ubi autem Pſalm. 77. dicitur, *Panem Angelorum manducavit homo*, ſit ſenſus, quod Angeli ſpiritualiter panem manducent, non quia ſuſcipiant Sacramentum Euchariſtiæ, ſed quia Chriſto uniuntur, & fruuntur in æterna beatitudine. Nec Beati ſunt Sacramentorum capaces, cum non poſſint in gratia creſcere. Animalia irrationabilia poſsunt Euchariſtiam comedere, non tamen dicuntur Sacramentum ſuſcipere, quia non recipiunt Euchariſtiam ſpiritualiter, & ſacramentaliter, ſed ſolum materialiter. Imo

et:

Digitized by Google

etiam homo, ſi comedat Euchariſtiam, nolens Sacramentum ſuſcipere, ſuſciperet illam per modum bruti materialiter; & non Sacramentaliter; unde non diceretur ſuſcepiſse Sacramentum, nec ſatisfaceret præcepto communionis annuæ. Sic etiam materialiter tantum poteſt Euchariſtiam ſuſcipere, qui caret Baptiſmo; hic enim prærequiritur, ut poſſint valide reliqua Sacramenta ſuſcipi.

II. Præterea notandum, non omnes homines eſſe ſemper cujuſvis Sacramenti capaces: Omnes quidem ſunt capaces Baptiſmi, non tamen antequam aliquatenus nati ſint; dicente Domino, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, unde ſupponitur prima nativitas. Probabile tamen eſt, (ut fuse diximus in Theologia Scholaſtica diſp. 1. de Gratia quæſt. 7.) ſufficere, quod abluantur, dum ſunt in utero Matris, ſi poſſit id fieri per aliquod inſtrumentum, aut diſſecto latere Matris; cum etiam dicatur natus, qui eſt conceptus in utero, juxta illud Matth. primo, *Quod enim in ea natum eſt*, ubi ſermo eſt de Chriſto Domino, qui in utero Beatiſſimæ Virginis erat conceptus. Et quia hæc opinio eſt valde probabilis, ut conſtat ex iis quæ luculenter, ac eruditiſſime congerit non ſemel in ſuis Opuſculis, ac in tractatu Probabilitatis P. D. Gabriel Gualdo Clericus Regularis; & alii apud Dianam p. 2. tr. 15. reſ. 43. & p. 5. tr. 3. reſ. 12. idcirco ſi poſſit hoc pacto Baptiſmus conferri fœtui animato nondum egreſſo ex utero Matris, & periculum ſubſit, quod aliter ſine Baptiſmo ſit deceſſurus, datur obligatio conferendi illi hoc pacto ſub conditione Baptiſmum; ne ſi ſit capax, gloria æterna privetur. Pariter omnes homines capaces ſunt Confirmationis, ſed nonniſi poſt Baptiſmum, ſine quo ſicut Euchariſtia nonniſi materialiter ſuſcipitur, ita reliqua Sacramenta omnino invalide. Matrimonium, & Pœnitentia requirunt certam ætatem: Extrema Unctio præſupponit periculum mortis, & quod potuerit peccare illam ſuſcipiens. Ordo pariter requirit ſexum virilem.

III. Quæres ſecundo: Qualis intentio requiritur in ſuſcipiente, ut valide Sacramenta recipiat?

Reſpondeo, & dico primo, qui nunquam ratione uſi ſunt, ut infantes, & perpetuo amentes, poſsunt ſuſcipere omnia Sacramenta, quorum ſunt capaces, etiamſi nunquam præceſſerit formalis intentio ea recipiendi, adeoque cum ſola intentione interpretativa; Certum quippe eſt inter catholicos eſse pueros, & perpetuo amentes capaces Baptiſmi, necnon Confirmationis, ac etiam Euchariſtiæ; cum olim infantibus utrumque hoc Sacramentum conferretur poſt Baptiſmum; Nunc tamen Euchariſtia non eſt danda iis, qui nunquam uſum rationis habuerunt, ut notat Becan., Conink., Tambur. ſaltem ex tacito Eccleſiæ præcepto: Et conſultius eſt juxta Eccleſiæ uſum, (tum ne iteretur, tum ut devotius ſumatur) non dare Confirmationem ante rationis uſum. Certum etiam eſt, eſse eoſdem incapaces Matrimonii, & Pœnitentiæ, cum utrumque hoc Sacramentum requirat actus liberos in ſuſcipiente. Incapaces pariter ſunt Extremæ Unctionis, quia hoc Sacramentum iis dumtaxat conferri poteſt, qui potuerunt peccare; Quamvis ex Rituali dandum iis ſit, quando dubitatur, an uſum rationis habeant. Quod attinet ad Sacramentum Ordinis, D. Th. in ſupplemento quæſt. 39. art. 2. cum communi docet, quod valide ab iiſdem ſuſcipiatur, (non ſecus ac Baptiſmus, Confirmatio, & Euchariſtia) Conſtat id ex Innoc. III. decreto lib.

5. de-

5. decret. tit. 29. ; ubi conceditur, quod promotus ad Ordines ante annos diſcretionis ſine eorundem iteratione poſſit in iis miniſtrare, quia ſcilicet valide illos ſuſcepit: Eſto peccet graviter, qui pueris illos confert; & ſic ordinatus non tenetur ad Caſtitatem vi voti, niſi illud poſtmodum ratificaverit: Et hæc eſt ratio, cur ad Ordines ſuſcipiendos ſufficiat in pueris intentio interpretativa, ut diximus art. 4. num. 7.; quia ſcilicet Ordo Sacer fert in illo ſolum favorem, non vero onera annexa, niſi velit poſt uſum rationis in eo ſtatu perſeverare.

Dico ſecundo, adultus, qui invitus Sacramentum ſuſcipit, invalide illud ſuſcipit, ſi loquamur de Sacramento tranſeunte: Sicut etiam adultus, qui nunquam habuit voluntatem ſuſcipiendi Sacramentum, & deinde incidit in amentiam, ut docet expreſſe Innoc. III. cap. *Majores* de Baptiſmo §. *Item quæritur*: Et idem etiam communiter docent de adulto, qui nunquam Sacramentum expetiit, ne implicite quidem. Et ratio eſt ipſa Chriſti Domini inſtitutio, quæ ex communi Doctorum, & Eccleſiæ ſenſu cognoſcitur: Congruitas autem fuit, quia non decuit beneficia hæc maxima conferri adultis invitis, aut non expetentibus illa. Si tamen loquamur de Sacramento permanente, hoc eſt de Euchariſtia, valide profecto ab iiſdem ſuſcipitur, ut patet; quia ante ejus uſum Sacramentum eſt adæquate conſtitutum, ſed ſuſcipitur materialiter tantum, & ſine fructu; non vero in quantum Sacramentum eſt: non ſecus ac ſi a bruto ſuſciperetur (imo ſacrilege ſuſcipitur, quando invincibilis ignorantia non excuſat) Et ratio ex Lugo diſp. 1. de Euchar. num. 121. eſt, quia intentio accipiendi Sacramentum Euchariſtiæ eſt quaſi applicatio cibi ſpiritualis, ſicut contactus cibi corporalis eſt conditio ad hoc, ut cibus cauſet ſuum effectum: Quare qui Euchariſtiam comedit ſolum ad explendam famem, aut qui hoſtiam recipit, neſciens eam eſſe conſecratam, pariter ſine fructu recipit Sacramentum, quia ſine intentione illud recipiendi.

Dices: Valide, & cum fructu recipitur Extrema Unctio a deſtitutis uſu rationis propter voluntatem generalem, & interpretativam, quam habent ſuſcipiendi Sacramenta, quoties poſſunt; Et ideo communiter docent apud Croix lib. 6. punct. 1. num. 172., quod lapſo in amentiam, qui antea peccare potuerit, conferri poſſit in articulo mortis Extrema Unctio, quamvis nihil de ea olim ſciverit, propter generalem, & interpretativam voluntatem, quam habet ſuſcipiendi ſuo tempore illud Sacramentum, ut diximus art. 4. num. 7. ergo etiam ſatis eſt talis voluntas interpretativa ad ſuſcipiendam cum fructu Euchariſtiam ab eo, qui comedit hoſtiam, quam neſcit eſſe conſecratam.

Reſpondeo, conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Ratio eſt, quia intentio generalis, & interpretativa, quam quilibet habet, non eſt niſi recipiendi Sacramenta neceſſaria ad ſalutem more, & ritu Chriſtiano in articulo mortis; & ideo, ſi deſtituto ſenſibus in articulo mortis conferatur Euchariſtia, fructuoſe illam recipiet; nemo autem habet voluntatem generalem ſuſcipiendi Euchariſtiam, quando comedit more profano in menſa, ac veſcitur cibis quotidianis; & ideo in caſu noſtro Euchariſtia non ſuſcipietur cum fructu. Eodem pacto licet infanti valide conferatur Ordo Sacer; cum non requiratur in illo intentio ſuſcipiendi illum, niſi tantum interpretativa, ut in Baptiſmo: At, ſi Ordo conferatur adulto dormienti, vel

Digitized by Google

ei, qui poſt uſum rationis incidit in amentiam, invalide confertur, cum non detur in illis intentio ſufficiens ad Ordinem recipiendum: Nam quilibet ſolum habet intentionem generalem recipiendi Sacramenta communia, maxime in ſtatu neceſſitatis, videlicet in periculo mortis; Ordo autem non eſt hujuſmodi.

Dico tertio; ut valide Sacramenta ſuſcipiantur ab adultis, ſatis eſt intentio ſuſcipiendi illa mere habitualis, quæ ſcilicet aliquando fuerit, & non ſit deinde retractata: Excepto tamen Matrimonio, in quo cum ſuſcipientes Matrimonium ſint etiam Miniſtri, habere debent ſaltem intentionem virtualem, quæ ſit cauſa exprimendi hic, & nunc conſenſum, vel per ipſos conjuges, vel per procuratores, in quibus mandatum Principalis moraliter perſeveret. Ratio eſt, quia intentio ex parte ſuſcipientis non influit in Sacramentum efficienter, ſicut intentio Miniſtri, ſed ſolum ſe habet ut conditio neceſſaria ex parte ſubjecti, ut ſuſceptio ſit voluntaria; ad hoc autem ſatis eſt voluntas habitualis, ſeu præterita, non retractata. Et ratio a priori eſt, quia ſicut in reliquis actionibus, ut aliquis dicatur humano modo operari, debet habere intentionem ſaltem virtualem; contra vero ut aliquis dicatur voluntarie recipere, ſatis eſt intentio habitualis; ita in Sacramentis miniſtrandis requiritur intentio ſaltem virtualis, in ſuſcipiendis vero habitualis.

IV. Notandum tamen, intentionem hanc diverſimode in diverſis Sacramentis requiri. Nam primo ad valorem Matrimonii non ſatis eſt intentio coacta, ut communiter docent, ſive id proveniat ex natura talis contractus, ſive ex lege Eccleſiæ irritante matrimonia contracta per metum gravem injuſte incuſſum ad illud extorquendum: Contra vero ad valorem reliquorum Sacramentorum ſatis eſt tam in Miniſtro, quam in ſuſcipiente intentio coacta; quia metus non tollit voluntarium ſimpliciter, ut patet; unde vere peccat, qui metu mortis incenſat idolum. Hinc licet Eccleſia ad continentiam obliget, qui ſponte vult ſacros Ordines ſuſcipere, & culpabiliter renuit emittere votum caſtitatis; nihilominus qui coactus Ordines Sacros vult ſuſcipere, ita valide ordinatur, & Characterem ſuſcipit, ut ad continentiam non teneatur, poſſitque ſecluſo ſcandalo nubere, ut ſuo loco dicetur. Ratio eſt, quia, ut notat Conink diſp. 20. dub. 14., Eccleſia non obligat ad continentiam illum, quem non poteſt obligare votum; in hoc autem caſu votum caſtitatis, utpote gravi metu emiſſum, irritatur in cap. 1. & 6. *De his, quæ vi*; ubi non eſt ſolum ſermo de voto religionis, ſed probabiliter de quovis voto; Imo probabiliter ex Soto, Nau; Conink loc. cit. jure naturæ eſt irritum tale votum; ergo per metum gravem ordinatus nullatenus ad continentiam tenebitur.

Ubi notanda eſt diſparitas ex Conink inter juramentum, & votum; nam juramentum metu extortum a promiſſario obligat; quia poſita promiſſione facta homini, juramentum tali promiſſioni ſuperadditum obligat ad illam implendam in reverentiam Numinis invocati. At votum metu extortum non obligat, vel quia Deus non acceptat promiſſionem non liberam, ac ſpontaneam; vel quia, quamvis jure naturæ votum ſimplex metu extortum validum ſit, Eccleſiaſtico ſaltem jure irritatur; ut docet Sanch. lib. 4. diſp. 14.

V. Secundo, ad valide ſuſcipiendum Sacramentum Baptiſmi in adulto requiritur intentio expreſſa, & formalis (quamvis habitualis) recipiendi illud, quia, ut ait Suar., Baptiſmus

ptiſmus eſt janua, per quam in Eccleſiam intratur, & in ea fit prima profeſſio fidei, & legis Chriſtianæ. Verum Conink quæſt. 64. num. 103. Dicaſt., & alii apud Croix lib. 6. punct. 1. num. 168. putant ſatis etiam eſſe implicitam petitionem Baptiſmi, qualis eſt in eo, qui habet veram ſaltem attritionem de peccatis, verbi gratia, propter pœnas æternas, quas mereretur; cenſetur enim implicite petere Baptiſmum, quamvis de eo nunquam audierit; quia talis dolor includit virtualiter propoſitum ſervandi omnia præcepta, inter quæ unum eſt præceptum ſuſcipiendi Baptiſmum: Lugo tamen diſp. 9. de Sacram. num. 130. negat hanc ſufficere, ut poſſint Infideles ignorantes invincibiliter veram fidem in phreneſi baptizari, ob voluntatem illam generalem ſervandi omnia præcepta divina, inter quæ eſt præceptum Baptiſmi: Et idem docet de Judæis ſervantibus legem Moyſis cum ignorantia invincibili veræ legis, ac de iis, qui in phreneſim inciderunt, antequam eis prædicaretur Euangelium; quia in his non præſumitur voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum. Equidem tamen cum Croix, & aliis ab eo laudatis cenſeo non eſſe his in caſu adducto denegandum Baptiſmum ſub conditione.

Similiter ad valide ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ requiritur intentio explicita ſuſcipiendi illud; quia, ut notat Suar. & Lugo apud Conink, ut poſſit Judex in foro Sacramentali proferre ſententiam, requiritur, ut pœnitens confeſſionem peccatorum ſenſibiliter ordinet ad abſolutionem impetrandam: Contra vero ad Extremam Unctionem, & Euchariſtiam valide, & cum fructu ſuſcipiendam ſatis eſt voluntas implicita, & generalis, quam quilibet Chriſtianus habet vivendi, & moriendi in Eccleſia catholico ritu, & cum Sacramentis pro mortis articulo conſtitutis; & quia Eccleſia intentionem hanc præſumit de omnibus, quos non conſtat eſſe in ſtatu peccati, ideo Extremam Unctionem cuilibet ægroto in mortis periculo dat, etiam ſenſibus deſtituto; necnon Euchariſtiam etiam amentibus in articulo mortis, ſi non ſit periculum irreverentiæ, & rationis uſum aliquando habuerint; nam amentibus ab infantia non eſſe dandam, quia reputandi ſunt ut infantes, docent communiter, ut ſupra diximus apud Tambur. Quamvis enim ex Auguſt. Ambroſ., Dionyſ. Areopag. apud Becan. cap. 23. de Sacram. in ſpecie quæſt. 2., olim conſueverint dare infantibus Euchariſtiam, & conſuetudinem iſtam pro circumſtantiis illius temporis approbarit Trident.; Nunc tamen non expedire ob reverentiam Sacramenti, certum eſt. Præterea Conink loc. cit. putat, cuilibet baptizato exiſtenti in gratia, qui uſum rationis habuit, valide conferri Confirmationem, quia hoc ipſo, quod pie, & catholice vixit, cenſetur aliquo modo deſideraſſe ſibi conferri ea Sacramenta, quæ omnibus Chriſtianis ſunt valde utilia, inter quæ eſt Confirmatio: Secus eſt de Ordine, quia, cum tantam ſtatus mutationem contineat, nemo poteſt cenſeri illum petere, ſi non habuerit aliquando expreſſam voluntatem illum ſuſcipiendi.

VI. Rogabis: An Extrema unctio danda ſit iis, qui in ſtatu peccati mortalis ſtatim ſenſibus deſtituti gravi morbo laborant?

Reſpondeo, dandam eſſe omnibus; niſi certo ſciatur aliquem eſſe in mortali, & de eo non eſſe attritum; facile autem præſumi debet, quod quivis ſit attritus, niſi forte aliquando in ipſo actu peccandi ita deſtituatur ratione, ut humanitus impoſſibile ſit eum doluiſſe de peccatis, ut expreſſe docet Auguſt. lib. 1. de adulterinis conjugiis

Digitized by Google

ſngiis cap. I. ubi ait: *Ego non ſolum alios catechumenos, verum etiam ipſos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, cum ſalvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptiſmum; tamen ſi deſperati, & antea ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto*. Ubi notat Conink, D. Auguſt. loqui de iis, qui nulla ſigna pœnitentiæ dare poſſunt; aliter pro ſe reſpondere poſſent: dum autem dicit jacere pœnitentes, oſtendit, quid præſumendum ſit, & quid neceſſarium ſit ad fructum Baptiſmi recipiendum; ut conſtat ex iis, quæ ſubdit, dicens: *Quis enim novit, utrum ante ſtatuerint perſeverare in peccatis, donec eſſent baptizandi?* Et conſequenter inſtante mortis periculo, & urgente neceſſitate Baptiſmi, præſumendum eſt, quod doluerint de peccatis. Hinc ſequitur, quod probabiliter iiſdem conferri poſſit abſolutio Sacramentalis, ſaltem ſub conditione; nam procul dubio conferenda eſt moribundo abſolutio, ſi illam ante petierit; qui autem catholice, etiamſi in peccato, vixit, cenſetur implicite petiiſſe Sacramenta, quæ conferri ſolent in articulo mortis; ſicut qui conteritur, implicite petit Sacramentum Pœnitentiæ; cum velit obſervare omnia præcepta, inter quæ eſt præceptum confitendi: Quamvis autem ad abſolutionem Sacramentalem præmitti debeat attritio, & confeſſio ſenſibilis peccatorum; at præſumendum facile, quod peccator inſtante mortis periculo doleat interius de peccatis; & anxietas illa præſumenda eſt, quod ſit petitio ſenſibilis Sacramenti, & confeſſio ſenſibilis ſufficiens, eo quod melior dari non poſſit: Niſi tamen aliquando, ut diximus, aliquis in ipſo actu peccandi ſtatim deſtituatur ſenſibus, ut impoſſibile humanitus ſit eum dolere. Breviter dicendum, quod ſi poſſit huic moribundo dari abſolutio ſub conditione, (ut fere ſemper ea dari ſic poteſt) poterit pariter ei dari Extrema unctio pariter ſub conditione, ſi ſcilicet ſit diſpoſitus: non enim irrogatur injuria Sacramento, ſi ſub conditione conferatur, quando non eſt moraliter certum, quod non poſſit prodeſſe.

VII. Dico quarto. Intentio ſuſcipiendi Sacramentum ſub conditione de futuro non ſatis eſt ad valide Sacramentum ſuſcipiendum. Ratio eſt, quia non poteſt effectus Sacramenti ſuſpendi, poſita ejus materia, & forma, ut ſupra oſtendimus art. 4. num. 7. cum de Intentione Miniſtri; ubi diximus, excipiendum eſſe Sacramentum Matrimonii, in quo ejus effectus non ſuſpenditur, ſuppoſita materia, & forma, ſeu contractu abſoluto Conjugum, per hoc, quod habeatur intentio contrahendi ſub conditione de futuro.

Dico quinto; Intentio indirecta, qua quis aliquid cenſetur velle in cauſa, ſecundum ſe non ſufficit ad valide ſuſcipiendum Sacramentum: Verbi gratia, ſi quis credens ſe ebrium baptizandum, ſponte ſe inebriaret, invalide baptizaretur: Ratio eſt, quia cum hac voluntate ſe inebriandi in eo caſu, in quo eſt baptizandus, ſtare poteſt expreſſa voluntas contraria non ſuſcipiendi Baptiſmum: ergo illa ſola intentio indirecta non ſufficit, niſi cum ea ſtet ſimul expreſſa voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum in ebrietate; ſic enim habetur intentio habitualis requiſita.

Confirmatur, & explicatur; qui libere aliquid facit, ex quo prævidet aliquid per accidens ſequuturum, non cenſetur velle hunc effectum, niſi teneatur illum vitare: Verbi gratia, mulier prodiens libere cum moderato ornatu, & prævidens ex ſuo aſpectu aliquem in genere excitandum ad pec-

peccatum, non cenſetur velle tale peccatum: tunc ſolum cenſetur velle hujuſmodi peccatum, quando tenetur illud vitare, puta ſi abſque ullo recto fine procaciter ſe ornat, prævidendo, quod ſit ab aliquo turpiter concupiſcenda: ergo in caſu noſtro, qui ſponte inebriatur prævidens ſe baptizandum, non cenſetur velle Baptiſmum; cum non teneatur ab eo abſtinere; atqui Baptiſmus invalide ſuſcipitur ab adulto, niſi aliqua voluntas illius præceſſerit: ergo ſi ſolum præceſſit voluntas iſta indirecta, invalide ſuſcipitur: Secus vero ſi cum tali intentione indirecta habeatur etiam intentio habitualis ſuſcipiendi Sacramentum, ut notavimus art. 4. laud. num. 8.

VIII. Quæritur tertio; Quænam alia diſpoſitio, præter intentionem explicatam, requiratur ad valide Sacramenta ſuſcipienda?

Reſpondeo, nullam aliam diſpoſitionem requiri ad valorem Sacramenti, præterquam in Sacramento Pœnitentiæ, ad quod prærequiruntur actus fidei, ſpei, attritionis, &c. de quibus ſuo loco. Cæterum alia Sacramenta etiam ab hæreticis valide ſuſcipi poſſunt, ſi habeant intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, aut quod inſtituit Chriſtus Dominus, ut patet inductione; nam tria Sacramenta imprimentia characterem idcirco non ſunt iteranda, ſi ſuſcepta ſint indigne, quia peccatum non obſtat eorum valori; idemque dicas de Matrimonio, & Extrema Unctione, quæ iterari non poſſunt, durante eadem conjuge, & eodem morbo: Euchariſtiam, quæ eſt Sacramentum permanens, valide ſuſcipi etiam a peccatoribus manifeſtum eſt. Ratio autem a priori eſt, quia aliud eſt Sacramentum, aliud eſt effectus Sacramenti, videlicet gratia, quæ ad Sacramentum conſequitur; peccatum autem licet opponatur gratiæ, non opponitur Sacramento; atque adeo qui nullam habet diſpoſitionem ad gratiam, poteſt valide Sacramentum ſuſcipere; excepto Sacramento Pœnitentiæ, ad cujus valorem requiritur attritio, quæ incompoſſibilis eſt cum peccato.

Quæritur quarto, quænam diſpoſitio requiratur ad ſuſcipiendum fructum Sacramenti?

IX. Reſpondeo, præter intentionem explicatam, requiri capacitatem ad valide ſuſcipiendum Sacramentum; idque tum jure divino, tum Eccleſiaſtico: Unde ſacrilege peccat fœmina ſuſcipiens Ordines Sacros; vel Sacerdos, aut Profeſſus, aut habens aliud impedimentum dirimens matrimonium, qui ducit uxorem; aut ſanus, qui velit ſumere Extremam Unctionem, aut accedens ad Sacramenta habens excommunicationem, &c. Secundo requiritur diſpoſitio animi ad gratiam recipiendam, ita ſcilicet ut ſaltem habeatur attritio ab eo, qui accedit ad Baptiſmum, vel Pœnitentiam; & ſit in gratia, qui accedit ad reliqua Sacramenta vivorum, ita ut magis peccet, qui ſuſcipit Sacramentum indigne, quam qui miniſtrat indignis; quia major videtur irreverentia impedire, ne actio Sacramentalis, quæ eſt actio Chriſti Domini, habeat effectum ſuum primarium, videlicet gratiam, reddendo Sacramentum fruſtraneum, ac velut inutile, quam facere eandem actionem ſine debita decentia, non auferendo ab ea, quantum eſt ex ſe, ejus effectum, & utilitatem. Demum non debent ſumi Sacramenta a Miniſtris indignis, ut mox explicabimus.

X. Quæritur quinto, an liceat aliquando accipere Sacramenta ab indignis Miniſtris?

Reſpondeo, & dico primo: ab excommunicato vitando nullatenus licet accipere Sacramenta, cum cuilibet prohibitum ſit communicare cum il-

lo:

Digitized by Google

lo: unde, ſi in hac materia gravi quis communicaret cum tali excommunicato, peccaret graviter. Verum in extrema neceſſitate licitum eſt ab eo etiam Euchariſtiam (ut putat Suar. contra Sayr.) accipere, necnon Extremam Unctionem, quia ceſſat talis prohibitio.

Dico ſecundo; ab excommunicatis toleratis, contritis licite peti poſſunt Sacramenta citra neceſſitatem; cum non prohibeatur nobis illa petere, nec illi prohibeantur dare, ſed ſolum iis prohibetur ſe ingerere ad danda Sacramenta, quæ non petuntur, aut ad actus juriſdictionis exercendos. Cum enim Concilium Conſtantienſe, permittendo nobis cum excommunicatis toleratis communicationem, permittat petere ab illis Sacramenta, indirecte concedit illis, ut præmiſſa contritione Sacramenta conferant: Quare poteſt etiam ab illis peti Sacramentum Pœnitentiæ, cum non priventur juriſdictione. Miſſam tamen ab iis petere non licet, quia non poſſunt Sacramenta ſuſcipere citra culpam.

Dico tertio; A Miniſtro, (ſive ſit proprius Parochus, ſive non) quem ſcio eſſe in ſtatu peccati mortalis, tunc poſſum petere, aut recipere Sacramentum, quando adeſt neceſſitas, vel rationabilis utilitas: Verbi gratia, ſi urget impletio præcepti, aut ſi utile mihi eſt non multum differre uſum Sacramentorum, dummodo non poſſim ea commode ab alio recipere. Ita D. Th. 3. part. quæſt. 64. art. 8. Suar. diſp. 18. ſect. 2. Conink apud Trull. Ratio eſt, quia utimur jure noſtro petendo Sacramentum, & Miniſter poteſt ſancte illud miniſtrare præmittendo contritionem: unde ſibi imputare debet, ſi indigne miniſtret: Quare ſicut propter aliquod lucrum temporale licite poſſumus petere mutuum ab uſurario, & juramentum ab eo, quem ſcimus per falſos Deos juraturum; ita in caſu noſtro. Idque verum eſt ſive ille ſit paratus, ſive non; quia, juſta exiſtente cauſa, eadem ratio eſt de utroque, ex Vaſq. de Pœnit. quæſt. 93. art. 1. dub. 2. Si tamen cauſa rationabilis non exiſtat, aut ſi alius Sacerdos commode haberi poſſit, tenemur abſtinere a petendo ab illo, quia ex charitate tenemur impedire peccatum proximi, niſi habeamus neceſſitatem, aut rationabilem cauſam non impediendi. Verum Valent., & Suar. diſp. 18. ſect. 2. contra Sanch., Navar., & Bonac. hic quæſt. 4. punct. 5. putant, quod ſi Miniſter ſit paratus in mortali miniſtrare, poſſit ab illo peti Sacramentum, etiamſi poſſimus facile ab alio recipere; quia ex una parte petitur res utilis, quam alter ſine peccato, ſi velit, præſtare poteſt: ex altera parte non videtur grave damnum ſpirituale permittere peccatum, ad quod alius eſt paratus; eo quod ſolum permittatur peccatum externum illius, quod non eſt nova culpa, non vero peccatum internum, quia habitualiter in eo perſeverat.

ARTICULUS VIII.

De reliquis ad Sacramenta in genere ſpectantibus.

I. Cur Sacramenta novæ legis ſint ſeptem?

II. Quinam ſit ordo enumerationis, quinam dignitatis in Sacramentis?

III. De ritu, ac caremoniis in Sacramentis conficiendis.

IV. Quid veniat nomine Caremoniarum?

V. Num effectus aliquis ex opere operato ab his Caremoniis producatur?

VI. Quænam dicantur Sacramentalia?

VII. Non remittuntur venialia a Sacramentalibus ex opere operato.

VIII. Quonam pacto vi Sacramentalium impetratur venialium remiſſio?

I. QUæritur primo, cur ſeptem fuerint Sacramenta novæ legis a Chriſto Domino inſtituta?

Reſpondeo, congruam hujus rei rationem aſſignari, ut ſupra diximus art. 1. ex D. Th. quæſt. 65. art. 1., quia Sacramenta inſtituta ſunt, tam ad privatam cujuſvis hominis, quam ad publicam totius populi Chriſtiani perfectionem ſpiritualem: quare ſicut in vita corporali requiruntur ex parte ſingulorum hominum tria per ſe, videlicet, generatio, augmentatio, & nutritio; duo vero per accidens, videlicet, remedia ad morbos (ſi homo ægrotet) & ad reliquias morbi, ut perfecte convaleſcat: ex parte vero Reipublicæ duo requiruntur, videlicet, Principatus, & Magiſtratus, qui Rempublicam ordinent, & gubernent, & Parentes, qui propagent vitam corporalem hominis: Ita in vita ſpirituali hæc omnia requiruntur, Regeneratio per Baptiſmum; Augmentatio per Confirmationem; Nutritio per Euchariſtiam; Remedium ad morbos per Pœnitentiam; & ad reliquias peccatorum per Extremam Unctionem, per quam etiam armatur homo ad ſui defenſionem in extremo agone; Ordo, ut homines in ſpiritu regantur; & Matrimonium, quo ad cultum Dei deputati propagentur.

II. Quæritur ſecundo; Quonam ordine procedant Sacramenta?

Reſpondeo, Ordinem alium eſſe Enumerationis, alium dignitatis: Ordo enumerationis eſt, ut diximus, Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium; Et ratio eſt, quia primo ponenda ſunt, quæ pertinent ad ſingulos homines, deinde quæ ad totam Communitatem; & inter ea, quæ ad ſingulos homines pertinent, prius ponenda quæ pertinent per ſe, deinde quæ per accidens; & omnia hæc eundem ordinem ſervant, qui ſervatur in vita corporali; In hac enim præcedit tempore generatio Augmentationi, hæc Nutritioni, & remedium ad morbos remedio ad reliquias morbi: Duo, quæ pertinent ad multitudinem, videlicet, Ordo, & Matrimonium, ſervant ordinem, ſeu rationem dignitatis; dignior enim eſt Ordo, quam Matrimonium.

Circa ordinem dignitatis, Baptiſmus præcellit omnibus quoad vim remittendi peccata; cum remittat etiam originale, & pœnam omnem peccatis debitam: Confirmatio excellit omnibus quoad effectum gratiæ actualis ad bene operandum; ut patet, quia Apoſtoli poſt Baptiſmum, & Euchariſtiam ſuſceptam erant timidiſſimi, ita ut in paſſione Chriſti omnes fugerent; poſt Confirmationem vero fuerunt robuſtiſſimi: Euchariſtia præcellit omnibus quoad ſubſtantiam Sacramenti, cum ipſum Dominum contineat: Pœnitentia excellit omnibus neceſſitate poſt Baptiſmum: Extrema unctio aliquatenus excellit Pœnitentiam, eo quod conferat gratiam copioſiorem: Ordo præcellit cæteris, eo quod conſtituit hominem in ſtatu ſublimiori, & ex domeſtico Chriſti facit Chriſti diſpenſatorem, & miniſtrum: Matrimonium præcellit reliquis ſignificatione, quia ſignificat unionem Chriſti cum Eccleſia; & ideo ab Apoſt. vocatur Epheſ. 5. *Magnum Sacramentum*. Cæterum, ſimpliciter loquendo, Euchariſtia excellit omnibus Sacramentis, tum quia, ut arguit D. Th. art. 3. continet ſubſtantialiter fontem ipſum Sanctitatis, & omnium Sacramentorum: tum etiam, quia omnia Sacramenta ordinantur ad Euchariſtiam, tamquam ad finem; Ordo ordinatur ad Euchariſtiæ conſe-

cra-

crationem: Baptiſmus ad ſuſceptionem; Confirmatio ad publicam frequentationem ſine timore, & verecundia; Pœnitentia & Extrema unctio ad dignam ſuſceptionem; Matrimonium ratione ſignificationis ordinatur ad Euchariſtiam, quia ſignificat Chriſti cum Eccleſia conjunctionem, quam perficit Euchariſtia.

III. Quæritur tertio, An valide adminiſtrentur Sacramenta ſine ritu, & cæremoniis præſcriptis.

Reſpondeo, duplicem requiri ritum in Sacramentis conficiendis; Alter dicitur eſſentialis, ſive de neceſſitate Sacramenti, & conſiſtit in materia, forma, & intentione Miniſtri, ſine quibus valide non conficitur; Alter vero dicitur ritus accidentalis, ſeu de neceſſitate præcepti, & conſiſtit in cæremoniis præſcriptis, ſine quibus valide, ſed illicite Sacramentum adminiſtratur; Conveniens enim fuit cæremonias, ſeu ritus accidentales præſcribere; tum ut fideles conveniant in modo colendi Deum, & in iis maxime quæ ſpectant ad ejus cultum; tum ut per cæremonias augeatur fidelium devotio, ut notat Suar.; tum etiam propter ornatum, & decorem, ut conſtat in veſtibus ſacerdotalibus; tum demum quia conferunt ad majorem quandam intelligentiam, & memoriam myſteriorum fidei: nam, verbi gratia, fere in omnibus Sacramentis adhibetur ſignum crucis, ut intelligatur ex paſſione Domini virtutem Sacramentorum provenire: In Baptiſmo præmittuntur inſufflationes, & exorciſmi, ut intelligatur infantem eſſe ſub poteſtate Dæmonis per originale ante Baptiſmum. Quare Suar. diſp. 16. ſect. 2. Leſſ., Azor., Valen., Reginal. apud Bonac. hic communiter docent, quod variare cæremonias ab Eccleſia inſtitutas ſit ex genere ſuo mortale; quamvis ſæpe levitas materiæ excuſet a mortali. Et ratio eſt, quia hujuſmodi peccatum eſt contra religionem, quod ex genere ſuo eſt mortale, poſita gravitate materiæ.

IV. Notandum tamen, quod cæremonia, generatim loquendo, ſignificat quemcumque externum actum religionis, quo Deum colimus; Quamvis enim actus religionis, alii ſint a tali Virtute eliciti, ut genuflexio, Sacrificium, &c.; Alii imperati, ut ſunt actus cujuſcumque virtutis a virtute religionis ordinati ad Dei gloriam, ut eleemoſyna, jejunium &c. tamen actus iſti a virtute religionis imperati non dicuntur proprie cæremoniæ, ſed ſolum illi qui a virtute religionis eliciuntur, dummodo ſint externi, internis correſpondentes, & non mere interni. Iſtæ autem cæremoniæ proprie dictæ, tam in veteri, quam in nova lege ſunt quadruplices, videlicet, Sacrificia, Sacramenta, Sacra, & Obſervantiæ. Per Sacrificia intelligebantur in veteri lege victimæ, ſeu hoſtiæ, immolationes, & libamenta; in nova lege eſt ſolum Miſſa, quæ eſt ſupremus cultus, quo excellentiam Dei profitemur: Per Sacramenta in veteri lege intelligebantur Circumciſio, Agnus paſchalis, Sacerdotium legale, & variæ Expiationes: In nova lege ſunt ſeptem Sacramenta proxime inſtituta ad ſanctificationem fidelium: Per Sacra tam in veteri, quam in nova lege intelliguntur inſtrumenta ad divinum cultum pertinentia, ut vaſa, candelabra, altaria, veſtimentum. Demum per Obſervantias intelliguntur feſta, jejunia, genuflexiones, & cæteræ actiones cæremoniales: & in nova lege uſus etiam ſigni crucis, aſperſio aquæ luſtralis, &c.

Notandum ſecundo, quod illæ dici ſoleant Cæremoniæ Sacramentales, quæ ex inſtitutione Pontificum, & Eccleſiæ adhibentur in Sacramentis, & Sacrificio Miſſæ, nec ſunt de eſſentia, ſeu ſubſtantia illorum, ſed adhibentur

tur ad decentiorem uſum Sacramentorum: & propterea vocantur cæremoniæ Sacramentales, ſeu, ut Theologi loquuntur, Sacramentalia; ut ſunt in Baptiſmo unctio, inſufflationes, exorciſmus, cruces, & alia hujuſmodi: Verum quia iſtæ cæremoniæ ejuſdem rationis ſunt cum aliis ritibus, qui extra Sacramenta fiunt, & obſervantur, ut ſunt prima tonſura, benedictiones, thurificationes, conſecrationes Abbatum, & aliarum perſonarum, ideo vox Sacramentalium aliquando latius uſurpatur, ita ut complectatur quemcumque religioſum ritum inſtitutum ad pium aliquem uſum.

Notandum tertio, quod iſtæ cæremoniæ Sacramentales, quamvis introductæ ſint ad imitationem, ſeu exemplum Chriſti Domini; unde manavit elevatio oculorum ante conſecrationem, benedictio materiæ conſecrandæ, uſus miſcendi aquam cum vino, & conſecratio in azymo in Eccleſia latina; non ſunt tamen immediate a Chriſto Domino inſtitutæ, ſed ab Eccleſia. Chriſtus enim dedit poteſtatem inſtituendi has cæremonias Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus, ut colligitur ex prim. ad Cor. 4. ubi dicitur: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, & ex prim. ad Cor. 11., ubi dicit Apoſtolus: *Cætera autem, cum venero, diſponam*; ubi loquitur de ritu ſervando in diſpenſatione Euchariſtiæ. Inſtitutæ autem ſunt, ut diximus, Primo, ut Sacramenta cum debito honore tractentur; Secundo ad excitandam, & augendam fidelium devotionem; Tertio, ut fideles conveniant in modo colendi Deum, & ſic fidelis populus ab infideli diſtinguatur, & unitas Eccleſiæ magis eluceſcat; Quarto ad majorem expreſſionem, & memoriam myſteriorum fidei. Ex quibus ſequitur, quod cum cæremoniæ iſtæ ſacramentales ſint actus virtutis religionis, & religioſi cultus Dei, ideo aptæ ſint ad merendum augmentum gratiæ, & ad ſatisfactionem, ſi debito modo obſerventur.

V. Dubium tamen eſt inter Theologos, An cæremoniæ iſtæ Sacramentales præter meritum, & ſatisfactionem, quam habent ex opere operantis, cauſent etiam, ſicut Sacramenta, aliquem effectum, ſive ſpiritualem, ſive corporalem ex opere operato, ſeu ex propria virtute, & efficacia, hoc eſt ex inſtitutione Eccleſiæ per poteſtatem ipſi factam a Chriſto Domino? Suar. hic diſp. 15. ſect. 7. enumerat omnes effectus, qui ſacramentalibus tribui poſſunt, videlicet gratiam habitualem, gratiam actualem, remiſſionem venialium, remiſſionem pœnæ temporalis, expulſionem dæmonis, & cohibitionem, ne lædat, ac demum ſanitatem corporis; oſtenditque nullum ex his effectibus a Sacramentalibus conferri ex opere operato; ſed conferri aliquando, vel quia excitant pium aliquem motum, quo dolentes de peccatis eorum remiſſionem obtinemus; vel per modum impetrationis, obtinendo ſanitatem, aut aliud commodum corporale propter adjunctas Eccleſiæ preces, & orationes; & conſequenter fallibiliter, atque adeo non ex opere operato: quandoquidem effectus omnes, qui ex opere operato producuntur, infallibiliter producuntur; quamvis aliquando producantur infallibiliter non ſimpliciter, ſed poſitis aliquibus requiſitis Deo tantum notis; ut per Extremam Unctionem confertur ex opere operato ſanitas corporis, ſi ad ſalutem animæ expedit, quod uni Deo notum eſt.

VI. Quæritur ultimo, in quo differant Sacramenta a ſacramentalibus, quæ illo celebri verſu continentur:

Orans,

Orans, *Tinctus*, *Edens*, *Confeſſus*, *Dans*, *Benedicens*.

Reſpondeo, Theologos per Sacramentalia ſimpliciter, & abſolute dicta intelligere hæc dicto verſiculo enumerata, quæ ſpeciale quoddam remedium contra venialia afferunt ex auctoritate SS. PP., & Scholaſticorum, & ex ſenſu communi fidelium, videlicet, Oratio dominica, ſeu Pater noſter, & Oratio in Eccleſia conſecrata, Aſperſio aquæ benedictæ, & quælibet unctio Sacramentalis, verbi gratia, quæ fit in manibus Sacerdotis, quando ordinatur, & in capite Epiſcopi, Comeſtio panis benedicti, (qui ab Auguſtino dicitur panis Catechumenorum, quia illis pro Euchariſtia dabatur) Confeſſio generalis, ideſt Confiteor, ad quam reducitur tunſio pectoris, Erogatio Eleemoſynæ, & Benedictio Epiſcopi, ſeu Abbatis conſecrati, necnon Benedictio Sacrorum Cinerum, ac Benedictio facta cum hoſtia conſecrata. Diſcrepant tamen Doctores in modo, quo venialia vi iſtorum Sacramentalium tollantur.

Prima opinio eſt Soto, Valen. Henr. apud Becan. cap. 32. de Sacramentis in ſpecie quæſt. 6. docentium ex inſtitutione Eccleſiæ habere vim remittendi venialia, non quia excitant motum contritionis, vel attritionis, vel dilectionis Dei, ſed ex opere operato; & ideo dici Sacramentalia, quia in hoc aſſimilantur Sacramentis. Ratio hujus opinionis eſt, quia hæc ſacramentalia ſemper remittunt venialia, quin ſemper excitent in nobis pium motum, ut conſtat experientia; immo eodem modo excitatur pius motus ab aqua benedicta, ac ab aqua, quæ putatur benedicta. Secunda opinio docet, hæc ſacramentalia remittere venialia per modum impetrationis propter fidem, & orationes Eccleſiæ; nam Eccleſia in benedictione aquæ, verbi gratia, adhibet quaſdam orationes, quibus petit, ut res benedicta conferat ad ſalutem mentis, & corporis. Tertia demum opinio communior eſt, hujuſmodi ſacramentalia habere vim remittendi venialia ex eo ſolum, quia excitant in nobis vel memoriam, & ſic deteſtationem illorum, vel alium pium motum amoris Dei, &c. Ita D. Th. & alii apud Becan. loc. cit.

VII. Dico equidem primo, per ſacramentalia non remitti venialia ex opere operato.

Probatur ex Suar. tom. 4. in 3. par. diſp. 12. ſect. 2., quia neque hanc efficaciam habent ex inſtitutione Chriſti, cum non ſint inſtituta a Chriſto Domino, (excepta tamen Oratione dominica) neque ex inſtitutione Eccleſiæ, quia non conſtat datam eſſe a Chriſto Domino Eccleſiæ poteſtatem inſtituendi ſacramentalia, quæ ex opere operato effectum aliquem producant: Et dato, quod Eccleſia habuerit hanc Poteſtatem, non conſtat, quod hæc Sacramentalia ad hunc effectum ſint ab Eccleſia inſtituta: Imo oratio dominica, eleemoſyna, & tunſio pectoris non ſunt inſtituta ab Eccleſia.

Confirmatur. Tribus modis poſſunt Sacramentalia remittere venialia ex opere operato: Primo, conferendo gratiam habitualem, per quam tollantur; Secundo, conferendo gratiam actualem, qua excitemur ad contritionem de venialibus; Tertio immediate remittendo venialia; atqui nullo ex his modis remittunt venialia ex opere operato; ergo. Probatur minor, non enim primo modo, quia ſic non differrent Sacramentalia a Sacramentis; tum etiam quia, cum gratia non ſit incompoſſibilis cum venialibus, non ſufficit infuſio gratiæ ad ea remittenda: Nec ſecundo modo, aut tertio, quia ſolus Deus eſt gratiæ tam ha-

bitualis, quam actualis Auctor, & ſolus Deus poteſt remittere peccata: ergo ſolus Deus poteſt inſtituere ſigna ſenſibilia, quæ ex opere operato gratiam conferant, aut peccata remittant. Poteſt quidem id Eccleſia per poteſtatem ſibi factam a Chriſto; ſed de hac poteſtate, ut diximus, non conſtat.

VIII. Dico ſecundo; quædam Sacramentalia vim habent remittendi venialia per modum impetrationis; Verbi gratia, aqua luſtralis, & omnia, quæ benedicuntur ab Eccleſia, adjunctis orationibus petentibus aliquem effectum, poſſunt remittere venialia per hoc, quod Eccleſia illis orationibus impetret nobis contritionem, aut amorem Dei, aut alium pium motum, quo venialia remittantur. Alia vero Sacramentalia, cum quibus non adjunguntur Eccleſiæ preces, ut Tunſio pectoris, Oratio dominica, Confeſſio generalis, &c. vim habent remittendi venialia ex eo ſolum, quod excitent in nobis memoriam, & conſequenter deteſtationem venialium, unde per talem deteſtationem remittuntur. Præterquam quod recitando, verbi gratia, Orationem dominicam poſſumus a Deo impetrare deteſtationem venialium, & ſic eorum remiſſionem. Notandum tamen, talem effectum non eſſe infallibilem, quia non fundatur in ulla promiſſione Dei, ſed in communi lege, & efficacia orationis, quæ non ſemper habet effectum, niſi ſub circumſtantiis a Deo prædefinitis.

Neque dicas, quod ſi hoc eſſet verum, tam Oratio Dominica, quam, verbi gratia, Salutatio angelica eſſet ſacramentale; utraque enim oratio excitat memoriam peccatorum, & ſic deteſtationem; & utraque poteſt impetrare remiſſionem venialium.

Nam reſpondeo, magis id tribui Orationi Dominicæ, quia cum inſtituta ſit a Chriſto Domino, in quo ſunt omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ Dei, ex natura ſua facilius habet parere tales effectus; ſic facilius tunſio pectoris, verbi gratia, quam genuflexio natura ſua excitat memoriam, & dolorem peccatorum, ut conſtat experientia.

QUÆSTIO II.

De Baptiſmo.

AD Sacramenta in particulari deſcendimus: & Primo agimus de Baptiſmo, qui janua Sacramentorum eſt; quærentes primo, quid, & quotuplex ſit? Secundo, quæ ſit ejus neceſſitas, & quando fuerit inſtitutus? Tertio quænam ejus materia? Quarto, quænam forma? Quinto, de Miniſtro: Sexto de ſubjecto: Septimo de Effectibus Baptiſmi, & ritibus in eo obſervandis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit Baptiſmus?

I. Diverſimode Baptiſmus appellatur, ac definitur.

II. Baptiſmi Sacramentum eſt unicum, licet triplex ſit Baptiſmus.

III. Cur Baptiſmus ſanguinis non ſit Sacramentum?

IV. Num in adulto peccatore ad Martyrium prærequiratur Contritio, an ſufficiat attritio ad deletionem culparum?

V.

Digitized by Google

V. Ad Baptiſmum fluminis in adulto requiritur intentio ſaltem habitualis, ſecus vero ad Baptiſmum ſanguinis.
VI. Martyrium probabiliter effectus ſuos ex opere operato confert, dum vulnus lethale recipitur.

I. BAptiſmus eſt vox græca, quæ ſignificat ablutionem, ſeu immerſionem in aquam: Id enim ſolebat fieri olim ad repræſentandam Chriſti ſepulturam, in qua nos reſurreximus, juxta illud ad Coloſ. 1. *Conſepulti ei per Baptiſmum*. Vocaturque apud Patres Lavacrum, & Regeneratio (per quam ſcilicet ex filio diaboli homo fit filius Dei) Circumciſio non manufacta, Donum, ſeu Gratia; quia in eo datur pleniſſime peccatorum, & pœnarum remiſſio ex mera Dei gratia. Dicitur etiam illuminatio, quia in Baptiſmo infunditur habitus fidei, quo illuminatur: & antonomaſtice dicitur Signaculum ratione Characteris; quæ omnia ſpectant ad quid nominis.

Definitur autem Baptiſmus tam a D. Th. per materiam, & formam, quod ſit *Corporis ablutio ſub præſcripta forma verborum*: quam a Catechiſmo Romano per genus, & differentiam, quod ſit *Sacramentum regenerationis per lavacrum aquæ in verbo vitæ*. Poteſt autem per omnes cauſas definiri, quod ſit *Sacramentum emundativum, & configurativum Chriſti, conſiſtens in ablutione aquæ, & certa forma verborum prolata ab abluente cum debita intentione*; Ubi explicatur cauſa finalis per ly *perfecte emundativum, & configurativum*: deinde explicatur cauſa materialis, ac formalis, ac demum efficiens.

II. Porro ſi loquamur de Baptiſmo proprie dicto, qui ſit Sacramentum, non eſt niſi unicus, ut habetur ad Epheſ. 4. *Unus Dominus, una fides, unum Baptiſma*. Verum minus proprie ſumptus eſt triplex, fluminis, flaminis, & ſanguinis, juxta illud Jo: 5. *Tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & ſanguis*. Baptiſmus fluminis eſt Baptiſmus Sacramentalis factus in aqua naturali: Baptiſmus flaminis eſt perfecta ad Deum converſio includens in voto Baptiſmum fluminis, & illius vicem ſupplens, ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. non tamen quoad omnes effectus, ſed ſolum quoad remiſſionem culpæ; cum non imprimat characterem, nec tollat de ſe omnem reatum pœnæ, neque reddat hominem aliorum Sacramentorum capacem: Dicitur etiam Baptiſmus flaminis, quia fit per impulſum Spiritus ſancti, qui flamen nuncupatur: Demum Baptiſmus Sanguinis eſt ſanguinis effuſio pro fide, ſeu mors pro Chriſti fide, ac pro vera virtute tolerata, de qua dixit Chriſtus Dominus filiis Zebedæi Marci 11. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum, & Baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari?* Hic baptiſmus vices etiam baptiſmi fluminis gerit, quippe qui reatum omnem culpæ ſimul, ac pœnæ delet, non tamen imprimit characterem; Et ſicut baptiſmus fluminis prodeſt infantibus, ita etiam martyrium, ut patet in Sanctis Innocentibus, quos Eccleſia ut veros martyres colit: Martyr autem græce idem eſt, ac Teſtis, quia ſua morte confirmat fidei veritatem.

III. Rogabis primo; cum martyrium ex opere operato remittat culpam, & pœnam, & ſanctificet etiam infantes, cur non eſt appellandum Sacramentum?

Reſpondeo, quia Sacramentum debet eſſe ſignum conſiſtens in actione aliqua facta nomine Chriſti: Unde quando Judas, verbi gratia, baptizat, Chriſtus eſt, qui principaliter baptizat, & Judas venit ut Chriſti Miniſter; at martyrium non eſt ſignum con-

conſiſtens in actione facta a Miniſtro, ſed ab inimico Chriſti, cum ſit actio facta a Tyranno: Præterea Martyrium ſanctificat, in quantum paſſio eſt, Sacramentum vero, inquantum eſt actio: Denique Sacramentum eſt cæremonia ſacra inſtituta ad Dei cultum; martyrium eſt actio prava in Dei odium; quamvis ex parte martyris ſit actus fortitudinis; & ideo martyrium non eſt Sacramentum. Sicuti nec fuit Sacramentum Baptiſmus Joannis, cum non fuerit cæremonia permanens, nec inſtitutus ad ſanctificandos homines, ſed tantum ut præpararentur homines ad Chriſti adventum, nec erat in præcepto, ſed ſolum in conſilio tempore prædicationis Joannis. Pariter non erat irreiterabilis, nec gratiam conferebat ex opere operato, aut characterem.

IV. Gravis eſt difficultas, Utrum ad hoc, ut martyrium ex opere operato effectus ſuos in peccatore producat, prærequiratur contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia, an ſatis ſit ſolum attritio, quæ eſt diſpoſitio ſufficiens ad Baptiſmum? Siquidem ſine ulla retractatione peccatum actuale non remitti in præſenti ordine, certum eſt; cum doceat Trident. ſeſſ. 17. cap. 1. *Pœnitentiam omni tempore neceſſariam fuiſſe ad remiſſionem peccatorum: Æquum enim eſt, ut is, qui propria voluntate ſe ad peccatum convertit, terga vertens Deo, propria etiam voluntate ad Deum ſe convertat.* Ex eo autem quod martyri promittatur vita æterna a Chriſto Domino dicente, *Qui me confitebitur coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*, non ſequitur, quod ſine retractatione peccatum actuale Martyri remittatur; nam etiam Baptiſmo promittitur vita æterna, cum dicatur, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*: & tamen non remittitur per baptiſmum peccatum actuale, niſi homo præparet ſe ad illum per attritionem. Ex quo ſequitur, quod Deus vel non permittat, ut communiter docent, quod peccator aliquis mortem pro fide, vel vera virtute ſubeat, ubi peccata præterita non retractavit; vel ſi hoc permitteret, deberet martyr ob peccatum non retractatum damnari. Neque enim velle martyrium ſubire propter virtutem importat neceſſario dilectionem Dei ſuper omnia: Nam poteſt aliquis velle potius mori, quam novum peccatum committere propter metum inferni, aut propter ſpem gloriæ, in quo caſu non habetur dilectio Dei ſuper omnia.

Ad gravem hanc difficultatem reſpondent quidam cum Vaſq., prærequiri ad martyrium in peccatore contritionem, vel dilectionem Dei ſuper omnia. Communius tamen docent ſatis eſſe attritionem; ſicut ſatis eſt ad Sacramentum Baptiſmi; aliter ſalus non tribueretur martyrio, ſed dilectioni Dei, nec martyrium bene diceretur ſupplere vices Baptiſmi; Quamvis enim deleret omnem reatum pœnæ, ſicut Baptiſmus, at non haberet præcipuum effectum Baptiſmi, qui eſt deletio culpæ: Neceſſarium tamen eſt, ut is conetur ad contritionem, & confeſſionem præmittat, ſi poſſit, cum non debeat exponere animam ſuam periculo æternæ damnationis, ſequendo hanc opinionem probabilem, omiſſa tutiore.

Neque dicas, Apoſtolum 1. ad Corint. 13. dicere: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*: ergo martyrium ſine charitate non ſufficit ad vitam æternam.

Nam Apoſtolus non dicit, charitatem ante martyrium præhabendam eſſe: Satis enim eſt, ſi per martyrium, poſita attritione, gratia, ſeu charitas conferatur: Si autem attritio non præcedat, tamquam diſpoſitio tollens obi-

Digitized by Google

bicem gratiæ, certe martyrium nihil prodeſt, ut diximus. Præterquamquod verba illa Apoſtoli poſſunt ſumi, ut advertit Platelius, non negative, ſed contrarie, ut ſenſus ſit, quod effuſio ſanguinis pro Chriſto ſine charitate, hoc eſt cum odio proximi, nihil prodeſt.

V. Rogabis ſecundo, An eadem intentio ſuſcipiendi martyrium requiratur, quæ requiritur ad ſuſcipiendum Baptiſmum?

Reſpondeo, infantes eodem modo eſſe capaces tam Baptiſmi, quam martyrii ſine ullo actu poſitivo: at adulti, ut ſuſcipere poſſint Baptiſmum, debent expreſſe illum aliquando voluiſſe ſuſcipere actu poſitivo, & talem actum non retractaſſe; (in quo conſiſtit habitualis intentio) Contra vero, ut ſint capaces martyrii, non debent illud prius actu poſitivo deſideraſſe; quare qui nunquam cogitavit de martyrio, ſi dormiens occidatur a tyranno propter fidem, eſt vere martyr, cum vere perdat animam ſuam propter Chriſtum; nec martyrium conſiſtat in ulla actione, ſed ſolum in paſſione. Ratio diſparitatis eſt, quia Baptiſmus fluminis ideo requirit poſitivam acceptationem in adultis, quia inducit novum ſtatum, novamque obligationem, quæ libere ſuſcipi debet ab homine libero: At Baptiſmus ſanguinis non inducit novum ſtatum, aut obligationem, ſed ſolum novum præmium, quod Deus liberaliſſime confert morienti propter ipſum; ſi enim tale præmium ſine ullo prævio actu datur infantibus infectis culpa originali, a fortiori dari debet adultis exiſtentibus in gratia, atque adeo habentibus majorem dignitatem ad præmium. Adde, quod adultus juſtus interpretative refert ad Deum quicquid mali ſuſtinuerit, quæ intentio interpretativa videtur ſufficientiſſima. Verum quidem eſt, quod ſi dormiens ſit in ſtatu peccati mortalis, dum in odium fidei occiditur a Tyranno, gratiam, quæ cauſatur a baptiſmo ſanguinis, non recipiat, ſicut nec recipit gratiam, quæ cauſatur a baptiſmo fluminis, qui in ſtatu peccati mortalis baptizatur. At communiſſime docent, Deum in præſenti providentia non permittere ut in odium fidei peccator occidatur, antequam peccatum retractet ſaltem per Attritionem ſupernaturalem.

VI. Rogabis tertio, quandonam martyrium producat effectus ſuos ex opere operato, in inſtanti ne mortis, an in inſtanti, quo recipitur vulnus lethale?

Reſpondeo, probabile eſſe, quod docet Suar. tom. 3. diſp. 29. ſect. 3. Bonac., Henr. contra Cajet., & Conink quæſt. 65. num. 159., conferre, quando martyr ſuſcipit lethalem cruciatum, non vero quando moritur; unde non privatur fructu martyrii, qui recepto tali cruciatu miraculoſe a Deo liberatur; ſicut liberatus fuit D. Joannes in dolium ferventis olei immiſſus, necnon Beatiſſima Virgo ſtans juxta crucem, tamquam Martyrum Regina: Ratio doctrinæ eſt, quia qui ſubiens mortis cruciatus a morte miraculoſe liberatur, dicitur mortuus in cauſa: ergo par eſt, ut tunc recipiat effectum martyrii, videlicet uberrimam gratiam, relaxationem totius pœnæ, & laureolam, ideſt præmium quoddam accidentale, quod martyribus tribuitur, conſiſtens in quibuſdam inſignibus, & decoribus cicatricum, & in quodam gaudio accidentali; ut videre eſt apud D. Th. 3. part. quæſt. 90. art. 7. Utrum autem poſt acceptos fructus martyrij maneat confirmatus in gratia, ita ut infallibiliter non ſit amplius peccaturus? Putant Suar., & Bonac. valde probabile eſſe, utpote valde conſentaneum divinæ providentiæ, quod Deus illum confir-

firmet, ne gloriam ſit amiſſurus. Probabile etiam eſt, ante adventum Chriſti Domini privilegium martyrij extitiſſe, cum Machabæi in numerum martyrum referantur.

ARTICULUS II.

De Inſtitutione, & neceſſitate Baptiſmi.

I. Baptiſmus probabiliter ante Chriſti paſſionem inſtitutus fuit.

II. Eſt neceſſarius, tum neceſſitate medii ſaltem in voto, tum etiam neceſſitate præcepti divini.

III. Præceptum Baptiſmi non videtur obligaſſe ante mortem Chriſti Domini.

IV. Ignorantes legem Baptiſmi poſt mortem Chriſti Domini, tenebantur ad Circumciſionem, ſive ad legem naturæ; ſi ea nondum erat promulgata; poſt promulgationem vero talis legis, qui eam invincibiliter ignorant, ſi legem naturalem ſervant, illuminabuntur, ut baptizari poſſint, ſaltem Baptiſmo flaminis.

I. QUæritur primo, quandonam fuerit Baptiſmus inſtitutus a Chriſto Domino?

Reſpondeo, Alios velle cum D. Th. & Vaſq; inſtitutum fuiſſe quando Chriſtus fuit in Jordane baptizatus: Alios vero cum D. Chryſoſt., & Leone Papa apud Coninck, fuiſſe inſtitutum poſt Chriſti paſſionem, quando dixit Dominus, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Probabilius autem eſt, ante Chriſti paſſionem inſtitutum fuiſſe, tum quia Joannis 4. habetur, plures baptizandos veniſſe ad Chriſtum, quam ad Joannem, qui dixerat ſe baptizare in aqua, Chriſtum vero in ſpiritu Sancto; tum etiam quia Euchariſtia, & Ordo inſtituta fuerunt in nocte ante paſſionem; ergo antecedenter inſtitutus erat Baptiſmus, qui erat janua Sacramentorum: Sine fundamento enim dicitur Chriſtum diſpenſaſſe tunc in hoc, quod reciperetur Ordo, & Euchariſtia ante Baptiſmum.

II. Quæritur ſecundo, quanam neceſſitate neceſſarius ſit Baptiſmus?

Reſpondeo juxta dicta quæſt. 1. art. 2. eſſe neceſſarium, tum neceſſitate medii ſive in re, ſive in voto propter connexionem, quam habet ex natura ſua cum ſalute æterna, poſita Chriſti inſtitutione; tum neceſſitate præcepti propter counexionem, quam habet cum ſalute æterna, etiam ratione obligationis per præceptum inductæ de eo ſuſcipiendo; quia quod eſt neceſſarium neceſſitate medii, eſt etiam neceſſarium neceſſitate præcepti, quamvis non e converſo: Nec datur ſolum præceptum naturale Baptiſmi, utpote medii neceſſarii ad ſalutem; ſed etiam poſitivum Chriſti Domini: quando enim Dominus dixit, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* præcepit Apoſtolis, ut inquit Hieronym., quod Gentes fidem docerent, eiſque baptiſmum præciperent: Hoc autem præceptum obligavit eos, qui erant tempore, quo Chriſtus Dominus hanc legem tulit, etiam Apoſtolos, & B. Virginem, qui erant juſtificati, ut capaces fierent reliquorum Sacramentorum; Obligat etiam omnes infideles; obligatque adultos, ut quamprimum commode poſſunt, illum recipiant, vel ſaltem non multo tempore differant, ne ſe exponant periculo damnationis, & priventur maximis fructibus Baptiſmi: cum autem infantes ante uſum rationis obligari non poſſint, obligantur eorum Parentes, aut Tutores, ut illis Baptiſmum procurent; idque non ſolum ex charitate, & pietate, ſed etiam vi legis Baptiſmi. Unde peccant,

cant, ſi per longum tempus differant abſque cauſa illorum Baptiſmum, verbi gratia, ex Soto per duodecim dies, & ex Ledeſma per quindecim.

III. Quæritur tertiò; quandonam cœpit obligare lex Baptiſmi pro univerſo Orbe?

Reſpondeo, probabile eſſe, quod non obligarit ante Chriſti mortem; quia non eſt credibile, quod Chriſtus voluerit homines ad utramque legem, veterem, & novam ſimul obligare: lex autem vetus obligavit uſque ad mortem Chriſti, ut patet tum ex ſciſſione veli templi, quæ facta fuit tempore paſſionis, & ex Auguſtino ſignificavit ceſſationem veteris legis; tum ex illis verbis Chriſti Domini in cruce prolatis, *Conſummatum eſt*, quæ ab omnibus Doctoribus intelliguntur de ceſſatione veteris legis, ut communiter notant apud Bonac.. Quare lex Euangelii cæpit obligare poſt mortem Chriſti eos, quibus ſufficienter talis lex innotuerat: ſtatim enim poſt legem veterem ſucceſſit lex novi teſtamenti; Quia tamen talis lex non ſtatim toti mundo promulgata fuit, ideo aliqui cum Bellarmino docent, hanc legem omnes obligaſſe die Pentecoſtes, quando Apoſtoli variis linguis novam legem publicarunt: Alii putant, univerſalem obligationem cæpiſse paulo poſt excidium Hieruſalem, quod accidit anno Salutis 73. hoc eſt quadrageſimo poſt Chriſti mortem, quo tempore Apoſtoli Euangelium toti mundo prædicaverant: Et utraque opinio videtur probabilis Bonacinæ.

IV. Rogabis, quonam remedio ſalvabantur ii, qui poſt mortem Chriſti ignorabant legem Baptiſmi nondum promulgatam? & quonam remedio ſalvantur ii, qui poſt promulgationem legis Baptiſmi invincibiliter illam ignorant?

Reſpondeo ad primum; quod illi tenebantur ad Circumciſionem, ſeu ad remedium naturæ, quia præceptum illius non fuit abrogatum uſque ad promulgationem novæ legis, nec aliud remedium fuerat ſubſtitutum; aliter dicendum eſſet, quod homines illi tunc caruiſſent remedio ad ſalutem. Quare lex vetus ceſſavit in morte Chriſti ſolum relate ad eos, qui novam non ignorabant; ſed relate ad omnes ceſſavit ſolum poſt promulgationem novæ legis factam toti mundo. Ad ſecundum, aliqui Doctores opinati ſunt, quod iſti damnentur, quia poſt generalem Euangelii promulgationem non reſtat aliud remedium tollens originale præter Baptiſmum aut in re, aut in voto. Sed Recentiores communiter cum D. Th. 2. 2. quæſt. 10. art. 7. putant, quod ſi naturæ legem ſervent, Deus daturus illis ſit lumen, & ſpeciale auxilium ſupernaturale, quo ſe valeant ad illum convertere per fidem ſtricte dictam, ſine qua nemo ſalvus eſſe poteſt in præſenti providentia; necnon per ſpem, & charitatem, atque adeo per Baptiſmum in voto ſalvari: quod videtur conforme ſummæ pietati, & miſericordiæ divinæ; ut fuſe expendi in Trutina Antiqueſnelliana, exponendo theſim vigeſimam nonam a Clemente XI. proſcriptam; necnon in Curſu Theologico diſp. p. de Gratia quæſtione octava. Immo juxta doctrinam Vaſquii veroſimilius ſi quis ex Infidelibus naturæ legem ſervaret, Deus ſua providentia ita cauſas ſecundas combinaret, ut ibi præſto eſſet aliquis concinnator, qui illum myſteriis fidei inſtrueret ac baptizaret; non ſecus ac Actorum 8. miſit Deus Philippum, qui Eunuchum Reginæ Candacis edoceret, ut fide ſtricte dicta ad Baptiſmum diſponeretur. Et Actorum 10. ad orationes Cornelii Centurionis miſit Deus Petrum, qui Genti-

tili-

ſilibus myſteria fidei exponeret, ac deinde illos baptizaret.

ARTICULUS III.

De Materia Baptiſmi.

I. Cur aqua naturalis ſit materia remota Baptiſmi?
II. Quænam dicatur aqua naturalis?
III. Materia Baptiſmi proxime eſt ablutio, ſive fiat per aſperſionem, ſive per infuſionem, ſive per unam, aut trinam immerſionem juxta morem Eccleſiarum.
IV. Si ante tertiam immerſionem infans decedat, eritne baptizatus?
V. Quid ſi abluatur in ſolo digito? aut ſi in puteum infans projiciatur animo illum baptizandi?

I. Cum Baptiſmi materia duplex ſit, altera remota, altera proxima, Quæritur primo, quænam ſit materia remota Baptiſmi?

Reſpondeo eſſe aquam naturalem, ut definitur a Trident. ſeſſ. 5. can. 7., & colligitur ex illo Chriſti Domini: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Quare autem ita Baptiſmum Chriſtus Dominus inſtituerit? congruentia fuit, quia aquæ eſt facillimus uſus, & commoditas facilis, & aptitudo magna ad ſignificandam internam munditiem, perſpicuitatem, & refrigerationem ardoris concupiſcentiæ, quæ cauſantur ab hoc Sacramento.

II. Hinc ſequitur, quamlibet aquam naturalem eſſe veram hujus Sacramenti materiam, maris, fluminis, paludis, pluviæ, balnei, etiam ſulphurei, ut communiter docent apud Dian. 3. part. tract. 7. reſol. 5. non eſſe vero materiam ſalem, nivem, grandinem, gelu, & glaciem, quamdiu ſunt concreta, quia non manet in iis uſus aquæ aptus ad lavandum, ut Doctores communiter cum Fill. tom. 1. tract. 1. cap. 2. docent; ſecus vero ſi ſint reſoluta; quamvis Conink putet aquam ſalis reſolutam eſſe diverſæ ſpeciei ab aqua maris, & ideo eſſe ineptam. Quod ſi nix, glacies, &c. reſolvantur in manibus baptizantis ante ablutionem, eſt materia ſufficiens; ſi vero in corpore baptizati, negat Vaſq., quia baptizans non proprie abluit, affirmat Suar., quia Baptiſmus conſiſtit in ablutione paſſiva; & utraque opinio eſt probabilis Dianæ part. 5. tract. 3. reſol. 3. quamvis opinio Suar. ſit ſolum ſpeculative, non practice probabilis, ut conſtat ex prima Theſi ab Innoc. XI. proſcripta. Porro non eſt materia apta aqua artificialis, puta roſacea, ex herbis expreſſa, & diſtillata, nec cerviſia, vinum, lac, aqua ardens, ſudor, lacrymæ, phlegma, ſaliva, &c.; Nec aqua naturalis, quæ ita alterata eſt, & cum aliis rebus mixta, ut non ſit amplius apta ad abluendum, ut juſculum, lutum, lixivium, vinum aquæ immixtum; quamvis ex Trull. videatur, ſpeculative loquendo, ſufficiens lixivium, quia per cineres aqua non corrumpitur.

Pariter aqua extracta ex brodio carnium, vel piſcium videtur eidem Trull. ſufficiens; ſicut extracta e luto; necnon ex Fernand. apud Dian. reſol. 5. aqua, quæ colligitur ex vaporibus denſatis ex olla emergentibus, qui in teſtaceo tegmento reperiuntur, & quæ hyemali tempore ex parietibus, lapidibuſque fluit; non tamen quæ fluit ex vite, vel arboribus, quia non eſt aqua, ſed ſuccus. Verum quia iſtæ materiæ ſunt dubiæ, in ſola extrema neceſſitate adhiberi poſſunt, ſicut etiam Putean., & de la Crux docent, poſſe etiam adhiberi ſub conditione in extrema neceſſitate aquam roſaceam, & diſtillatam.

III. Quæres ſecundo, quæ ſit materia Baptiſmi proxima?

Re-

Reſpondeo eſse ablutionem, ſeu contactum, quo aqua per actionem Miniſtri ſucceſſive tangit corpus baptizati; ſive fiat per aſperſionem, ſive per infuſionem, ſive per unicam, aut per trinam immerſionem, juxta morem Eccleſiarum. Quilibet autem ſub mortali tenetur Eccleſiæ ſuæ ritum ſervare; Et quamvis Eccleſiæ ut plurimum nunc utantur infuſione; creduntur tamen Apoſtoli aſperſione baptizaſse, quando una die quinque millia hominum baptizarunt, ut notat Hurtad. de Bapt. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 19.

Rogabis, ſi ante tertiam immerſionem, ſed poſt integram formam Baptiſmi puer moriatur, erit ne baptizatus?

IV. Reſpondent Trull., & Ochagav., quod ſi Miniſter habeat debitam intentionem faciendi, quod inſtituit Chriſtus poſt primam ablutionem, ille eſt baptizatus; ſi tamen velit culpabiliter alligare baptiſmum ad trinam immerſionem; ita ut non intendat baptizare ante omnes tres immerſiones, certe non erit baptizatus, ſi ante moriatur, idque ex defectu intentionis, ut notat Bonac.: Palud. tamen apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 17. putat, quod ſi finita forma continuetur ablutio, non habebitur Sacramentum, niſi ablutione finita, quia cum Miniſtro incumbat determinare materiam, non cenſetur illam determinaſse, niſi cum ceſsat abluere. Quicquid tamen ſit de tali eventu, certe unuſquiſque debet habere intentionem miniſtrandi Sacramentum, non quando incipit, aut ceſsat ablutio, ſed juxta intentionem Eccleſiæ, & prout Chriſtus Dominus inſtituit; quod pariter dicendum in quæſtione illa celebri, Quandonam vinum in Calice convertatur in Chriſti Sanguinem? num poſt prolationem illorum verborum, *Hic eſt enim calix Sanguinis mei*, an poſt prolationem reliquorum? cum diſputent Doctores, an reliqua etiam ſint eſsentialia; & D. Th. hic quæſt. 78. art. 3., & alibi cum aliis Thomiſtis in partem affirmativam inclinet, ut ſuo loco dicemus.

V. Sequitur ex dictis primo, non baptizari Petrum, ſi exiſtat in aqua, & Miniſter proferat formam Baptiſmi; quia non abluitur a Miniſtro. Secundo etiam guttulam, ſeu ſcintillam aquæ ſufficere ad baptiſmum, cum ſatis ſit ad ablutionem; quare ſatis eſt, ſi baptizandus abluatur digito in aquam merſo. Tertio, ad validitatem baptiſmi requiri, ut aliqua pars hominis principalis abluatur, ad hoc, ut ſit verum dicere, quod homo abluatur: quare non ſatis eſt, quod aqua tangat capillos, ut tenet Bonac. contra Vaſq., Con., Sot.: At ſatis eſt, ut tangat brachium, pedem, digitum; quia ſicut homo dicitur vulneratus, in quacumque parte vulneretur, ita dicitur ablutus, in quacumque parte abluatur. Verum ad tollendos ſcrupulos debet caput ablui; quod ſi in ſcapulis, pectore, humeris, manu, vel pede ſit ablutus, exiſtimat Fill. tom. 1. tract. 2. cap. 3. cum Navar., quod poſſit ſub conditione rebaptizari; quamvis non ſit neceſsarium, quia multi docent, eſse tutam ſententiam docentem eſse baptizatum. Equidem tamen cenſeo eſse ſub conditione rebaptizandum, ne dubius ſit, aut ſolum probabilis baptiſmus, ſine quo nullum aliud Sacramentum ſuſcipi valide poteſt.

Sequitur ultimo, quod ſi infans projiciatur in puteum animo illum baptizandi, probabiliter ſit baptizatus, ut docent Suar., Vaſq., Con., & alii apud Trull. contra Henriq., & Sot.: Neque obſtat, quod illa potius videtur ſuffocatio, quam ablutio; aut ſi eſset ablutio, eſset ordinata ad ſubmerſionem, & necem, non ad reſur-

re-

rectionem . Nam vere eſset ablutio ordinata ad reſurrectionem animæ , quamvis ad necem corporis : Contra vero, ſi infans caderet in puteum, & alter formam proferret , non baptizaretur, quia non ablueretur a Miniſtro; Sicut nec baptizatur, ſi uno tenente puerum , & proferente formam, alter aquam infundat : At ſi aqua a tecto cadat, vel ab alio immittatur, & Titius puerum ſubmitteret tali aquæ proferendo formam, illum baptizaret; quia vere diceretur illum abluere. In extrema tamen neceſſitate infans baptizari poteſt ſub conditione , abluendo capillos , vel umbilicum, quia eſt etiam pars excrementitia præſcindenda a corpore infantis, & ut putat Ochagav. etiam in pelle, quam Medici appellant ſecundinam, quia reputatur veluti pars pueri, & tamquam ejus cutis.

ARTICULUS IV.

De Forma Baptiſmi.

I. Legitima eſt ex Florentino tam forma Baptiſmi, qua utitur Eccleſia Græca, quam ea, qua utitur Eccleſia Latina.
II. Quomodo debeat Trinitas Perſonarum exprimi?
III. Quonam etiam pacto exprimenda eſt unitas eſſentiæ divinæ?
IV. Non pertinent ad Formæ eſſentiam particulæ illæ, Ego, In, Amen, ſed dubitatur de particula, Et.
V. Num poſſit unus plures ſimul baptizare, & num plures unum?
VI. Quænam variatio formæ videatur accidentalis.

I. DUæ ſunt Baptiſmi formæ uſitatæ, altera ab Eccleſia latina dicendo, *Ego te baptizo in nomine, &c.*; altera apud Græcos dicendo, *Baptizetur ſervus Chriſti in nomine, &c.*; Utraque legitima ex Florent.; Nobis tamen non licet hac uti contra conſuetudinem Eccleſiæ latinæ: nec illis licet uti noſtra.

II. Quæritur nunc primo, an eſſentialiter ad formam Baptiſmi requiratur invocatio explicita Trium perſonarum ſecundum proprietates relativas?

Reſpondetur affirmative , ut conſtat ex illo Matth. ult. , *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: quare baptiſmus collatus in nomine Chriſti nullus eſt ex Florentino ; ſicut nec baptiſmus collatus in nomine Trinitatis, aut in nomine Dei, aut in virtute Sanctæ Crucis, aut in nomine Trium Perſonarum, aut in nomine primæ , ſecundæ , & tertiæ perſonæ ; cum non explicentur tres perſonæ ſecundum proprietates relativas. Imo multi docent cum D. Th. & aliis contra Cajet. apud Trull. , quod nec ſufficiat in nomine Genitoris, Geniti, & Spirati, quia Chriſtus inſtituit, quod ſub illis vocibus relativis Patris, Filii, &c., quæ ſunt communiores , & uſitatiores , baptiſmus conferatur: Verius tamen dicitur, quod ſit validus , quia ſunt nomina Synonyma: Sufficit vero ex Trull., ſi dicatur, In nomine Patris, Verbi, & Spiritus Sancti ; Quamvis autem ex Actibus Apoſt. cap. 14. conſtet , quod Apoſtoli baptizarent in nomine Chriſti , nihilominus vel id fuit ex ſpeciali diſpenſatione, ut magis redderetur glorioſum nomen, quod tunc temporis erat apud Gentes contemptui : vel , ut communius docent , ibi baptiſmus factus in nomine Chriſti ſignificatur Baptiſmus inſtitutus a Chriſto , & qui per fidem in Chriſtum , & per merita Chriſti operabatur , cum opponatur Baptiſmo Joannis . Vel demum ſit ſenſus, quod in collatione baptiſmi nomen Chriſti addetur dicendo, Ego te baptizo In no-

nunc

mine Patris, Filii ejus Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti.

III. Quæres ſecundo, An etiam eſſentialiter exprimi debeat unitas eſſentiæ divinæ, dicendo, In nomine, &c.?

Reſpondeo etiam affirmative propter eandem rationem; inde invalidus eſt baptiſmus, ſi dicatur, In nominibus Patris, Filii, &c., vel ſi dicatur, Baptizo te cum Patre, & Filio, & Spiritu Sancto. Immo ſi dicatur, Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, & in nomine Spiritus Sancti, Conink, & alii apud Bonac. putant eſſe invalidum; Alii tamen probabilius putant eſſe validum, quia trina illa nominis repetitio non videtur multiplicare eſſentiam. Dubium etiam eſt, an ſit validus baptiſmus, ſi loco illius verbi, *In nomine*, dicatur, In virtute? quia nomen videtur importare præter virtutem, etiam invocationem Trium perſonarum? Dubitatur pariter, an ſit validus, ſi dicatur, Te baptizo in Deo Patre, Filio, & Spiritu Sancto? Illud recolo, quod diximus quæſt. ſuper. quod ſi quis baptizaret, dicendo, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ Virginis, invalide baptizaret, ſi illam invocaret effective, prout invocantur Tres perſonæ ad efficiendum Sacramentum; ſecus vero, ſi invocetur deprecatorie, intendendo auxilium Beatæ Virginis baptizato implorare, ut notat Dian. part. 1. tract. 15. reſol. 48.

IV. Quæritur tertio, quænam particulæ in forma Baptiſmi ſint eſſentiales?

Reſpondeo, particulam, *Ego*, *In*, *Amen*, non eſſe de eſſentia; unde validus eſt Baptiſmus, dicendo, Baptizo te nomine Patris, &c., quia idem ſenſus remanet illis omiſſis: idem enim eſt præcipere nomine regis, ac in nomine regis: illas tamen particulas omittens ex Henriq. peccat graviter: Communius tamen apud Dian. part. 1. tract. 15. reſol. 14. docent, quod peccet venialiter, ſi abſit ſcandalum, cum non ſint materia gravis: Et idem dicas, ſi quis vulgari idiomate baptizaret, niſi tamen id faceret, quia non bene callet idioma latinum. Qui vero omittit conjunctionem, *Et*, invalide baptizat ex Sylveſt.; communius tamen docent, quod valide.

V. Quæritur ultimo, an poſſit unus plures ſimul baptizare, vel plures unum?

Reſpondeo ad primum, poſſe quidem unum baptizare plures, etiam unica aſperſione, ut notat Trull. (& quidem licite in neceſſitate,) dicendo, *Ego vos baptizo*: Sicut poteſt unus plures ordinare, vel abſolvere, dicendo, *Ego vos abſolvo* &c. *Accipite poteſtatem*, &c., dummodo abluat illos, dum formam profert, vel ſaltem moraliter conjungatur materia cum forma; ſicut enim qui manibus poculum tenet ori applicatum, dicere moraliter poteſt, *Ego bibo*, ita ſi quis ſtatim prolata forma abluat, dicitur moraliter tunc, cum formam profert, abluere. Non eſt tamen ſequendus Heredia, qui apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 6. docet, ſatis eſſe, ſi intercedat inter ablutionem, & formæ prolationem unum *Pater noſter*.

Ad ſecundum reſpondeo, poſſe etiam plures baptizare unum, dummodo ſinguli ſeorſim ponant materiam, & formam, & intendant abſolute, & totaliter baptizare; ſecus vero ſi vellent baptizare partialiter; aut, ſi Petrus dicat, Ego baptizo te, ſi Paulus nunc baptizans non te baptizat, & viceverſa dicat ſimiliter Paulus, *Ego baptizo te*, ſi Petrus nunc baptizans non te baptizat: iſtæ enim conditiones reddunt formam ſe falſificantem; imo, ut docent Logici in libris Perihermenias, iſtæ propoſitiones materialiter tantum proferri poſſunt: omnis

mnis enim actus intellectus, & voluntatis debet habere objectum a ſe diſtinctum; in hoc autem caſu non haberent objectum diſtinctum a ſe, ut patet conſideranti.

Notandum hic, quod quando duo, tamquam cauſæ totales ſimul baptizant eundem, ille ſolum baptizat, qui prius ponit materiam, & formam; alter vero non eſt irregularis ex reiteratione Baptiſmi, quia non habetur nova applicatio materiæ, & formæ poſt primum baptiſmum, ut requiritur ad peccandum, & incurrendam irregulatitatem; ſicut non peccant Sacerdotes, qui quando initiantur, proferunt ſimul cum Epiſcopo formam conſecrationis, quamvis ille prius conſecret, qui prius formam abſolvit.

Notandum etiam cum Bonac. apud Trull., quod valide baptizet Epiſcopus, ſi dicat, *Nos baptizamus te* pro *Ego te baptizo*; quia *Nos* ponitur auctoritative pro *Ego*: Et probabile eſt, ſpeculative loquendo, quod valide baptizet, ſi dicat, *Ego vos baptizo* pro *Ego te baptizo*, quia talis mutatio non eſt ſubſtantialis, & Italico ſermone ſæpe pluralis hic numerus pro ſingulari uſurpatur. Valide etiam baptizat Latinus adhibendo ſacrilege formam Græcorum, *Baptizetur ſervus Chriſti*, vel dicendo, *Baptizet te Chriſtus*, ut communiſſime docent Doctores apud Conink contra quosdam Canoniſtas; ſicut valide conſecrat latinus in fermentato; quia materiæ, & formæ eſſentiales Sacramentorum ſunt eædem pro tota Eccleſia; cum ſint a Chriſto Domino inſtitutæ; quamvis poſſit Eccleſia prohibere, ne quis aliqua forma contra conſuetudinem utatur.

ARTICULUS V.

De Baptiſmi Miniſtro.

I. Etiam Turca, & Hæreticus, necnon Mulier poteſt hoc Sacramentum adminiſtrare.

II. Num iterandus ſit ſub conditione Baptiſmus collatus ab Obſtetricibus?

III. Quinam poſſit baptizare ſolemniter?

IV. In caſu neceſſitatis quinam præferendus ſit, qui baptizet?

V. Quinam irregularitatem incurrant ex illicita Baptiſmi collatione?

I. QUæritur primo, quinam ſit Miniſter hujus Sacramenti?

Reſpondeo, eſſe quemcumque rationis compotem diſtinctum tamen ab ipſo baptizando: unde in neceſſitate poteſt etiam Turca, & Paganus, & excommunicatus, etiam hæreticus, etiam mulier baptizare, dummodo habeat intentionem faciendi, quod facit Eccleſia; cum enim Sacramentum hoc ſit maxime neceſſarium omnibus, congruum fuit, ut cuilibet talis poteſtas conferretur: Nemo tamen poteſt ſe ipſum baptizare, ut conſtat ex cap. *Debitum* de *Baptiſmo*, & colligitur ex verbis Domini, *Baptizantes eos*: Sicut enim nemo poteſt ſe ipſum generare corporaliter, ſic nec regenerare ſpiritualiter.

II. Notandum hic, Sylveſtrum docere apud Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 88., quod ſi quando obſtetrix baptizet puerum, poſſit hic iterum ſub conditione baptizari, quia dubium eſt, ne ſubito caſu neceſſitatis turbata aliter fecerit, quam oportuit; quod aliquæ Synodi decreverunt. Communius tamen docent apud Dian. quod univerſim in noſtris regionibus non ſit prudens ratio dubitandi de validitate Baptiſmi collati ab obſtetricibus, quæ

ſo-

ſolent eſſe inſtructæ juxta obligationem, quam habent; unde ſolum in Eccleſia ſupplendæ ſunt ſolemnitates omiſſæ: Quamvis Poſſev. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 6. putet, non eſſe mortale cæremonias omiſſas non ſupplere in Eccleſia, ſecluſo contemptu. Baptizandus eſt pariter ſub conditione infans, qui in caſu neceſſitatis baptizatus eſt in utero Matris per aquam eo immiſſam, juxta dicta quæſt. 1. art. 7. quia licet probabiliſſimum ſit, infantem nondum egreſſum ex utero matris capacem eſſe baptiſmi, non tamen eſt omnino certum apud Doctores.

III. Quæres ſecundo, Quinam ſit Miniſter Baptiſmi ordinarius, ſeu ex vi ſuæ inſtitutionis deputatus ad illum miniſtrandum ſolemniter?

Reſpondeo, eſſe Sacerdotem, ut conſtat ex Florent. in decreto Eugen. cap. *Firmiter*, & ex uſu Eccleſiæ, & ratione D. Th.; quia ſcilicet Sacerdos vi ſuæ conſecrationis recipit poteſtatem in corpus Chriſti verum: ergo etiam in corpus Chriſti myſticum, ideſt in homines: Sicut autem Sacerdos quilibet habet poteſtatem conferendi Sacramentum Pœnitentiæ, ſed ut valide illud conferat, debet habere juriſdictionem ab Eccleſia; ita pariter, ut licite baptiſmum Sacerdos conferat ſolemniter, indiget facultate Epiſcopi, vel Parochi perſonæ baptizandæ, propter bonum Eccleſiæ regimen. Quare quando a Florentino dicitur, quod Sacerdos ſit ordinarius Miniſter baptiſmi, non eſt ſenſus, quod Sacerdos habeat completum jus baptizandi, ſed ſolum quod homo per Sacerdotium fiat idoneus, cui committatur ordinaria poteſtas baptizandi, ſicut & abſolvendi. Et ratio a priori eſt, quia ad ſolos Principes ſpectat aſcribere aliquem in membrum Communitatis, & communicare privilegia; non ſunt autem Principes Eccleſiæ Sacerdotes, ſed h. m. Principes ſunt Epiſcopi, & Paſtores animarum: Itaque ſolum Paſtor proprius hominis baptizandi, videlicet Epiſcopus, vel Parochus in propria Diœceſi, aut Parochia, poſſunt jure ſuo ſolemniter baptizare, & poſſunt facultatem hanc communicare cuilibet Sacerdoti: Imo ob juſtam cauſam in neceſſitate non extrema, ſed notabili, ut putat Conink, (qualis eſſet, ſi non poſſet Sacerdos commode per ſe baptizare) poſſunt concedere facultatem baptizandi ſolemniter Diacono, ut communiter Doctores docent; & colligitur ex Catechiſ. Romano de Baptiſmo. Et ratio eſt, quia proprium Diaconi munus eſt inſervire Sacerdoti: Aliis vero inferioribus Diacono ſolum Summus Pontifex poteſt facultatem concedere, ut ſolemniter baptizent, quia ritus baptizandi ſolemniter non eſt de jure divino, ſed Eccleſiaſtico; unde poteſt Pontifex, qui ſupra totum jus Eccleſiaſticum poteſtatem habet, dare cuilibet hanc facultatem.

IV. Quæres tertio, Quinam ordo ſervandus ſit in collatione Baptiſmi in caſu neceſſitatis, ut licite conferatur?

Reſpondeo, hunc ordinem ſervandum, ut ſemina non baptizet præſente viro ſciente baptizare, nec laicus præſente clerico, nec Clericus præſente Diacono, nec Diaconus præſente Sacerdote, nec Sacerdos præſente proprio Paſtore: & cæteris paribus præponendus eſt baptizatus non baptizato, catholicus hæretico, non excommunicatus excommunicato. Eſt autem mortale, ut communiter docent contra Valent. apud Trull., ſi præſente Sacerdote, qui poſſit commode baptizare, alius non Sacerdos baptizet; quia fit gravis injuria tum Sacramento, tum Ordini, & dignitati perſonæ, cujus jus uſurpatur; quin poſſit ille huic juri cedere. Imo Vaſq., Conink

nink, & alii docent eſſe etiam mortale, ſi præſente Diacono inferior baptizet; quod tamen Suar., Sot., Granad. negant, quia Diaconus non eſt Miniſter Baptiſmi ex officio; unde non irrogaretur ejus dignitati gravis injuria, atque adeo ſolum venialiter peccaretur; Non ſecus ac ſi præſente clerico baptizaret laicus, aut præſente laico fœmina, aut præſente juſto non excommunicato, aut catholico baptizaret peccator, aut excommunicatus, aut hæreticus, præciſo ſcandalo: Ratio eſt, quia talis ordinis invetſio nullo jure poſitivo eſt prohibita; unde ſolum eſt mala ob quandam indecentiam, ut notat Granad. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 4., & part. 5. tract. 3. reſol. 18.

Peccaret quidem graviter Pater, ſicut etiam Mater, ſi in caſu neceſſitatis filium baptizaret aliis præſentibus, qui baptizare puerum poſſent, ut notat Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 3., quamvis probabiliter ex Conink contra Villalob. apud eundem Dian. non privaretur jure petendi debitum; cùm hæc pœna in nullo textu inveniatur. Solum cognatio ſpiritualis intercedit inter baptizantem, & Parentes baptizati, quæ impedit matrimonium, non tamen habetur obligatio non petendi debitum, ſi matrimonium jam ſit contractum.

Non debet tamen eſſe multum ſcrupuloſus in expectando magis idoneo is, qui baptizantem perquirit in caſu neceſſitatis, ne forte, dum idoneus expectatur, infans decedat. Immo, ſi proles nondum tota extra uterum egreſſa baptizanda ſit, debet ab obſtetrice baptizari, cum non deceat alios advocare.

Quæritur ultimo, Quænam pœna impoſita ſit illicite baptizanti?

Reſpondeo, quod rebaptizans irregularitatem incurrit, ſicut etiam adultus rebaptizatus: Si quis tamen culpabiliter rebaptizat ſub conditione; communiter docent contra Sayr., & Hered. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 9. quod irregularitatem non incurrat; quia rebaptizatio ſub conditione non eſt ſimpliciter dicta Rebaptizatio, cui tantum impoſita eſt in jure irregularitas. Deinde clericus non Sacerdos ſolemniter baptizans, ſicut etiam Diaconus ſic baptizans ſine Sacerdotis delegatione, incurrunt irregularitatem, ex cap. 1. *de Clerico non ordinato adminiſtrante*: probabiliter autem ex Nav. Fill. apud Trull. non fit irregularis laicus ſolemniter baptizans, quia talis pœna videtur impoſita clerico non ordinato, non laico. In cap. *Placuit* 16. quæſt. 1. prohibetur Monachis, ne baptizent, nulla tamen iis imponitur pœna; unde Granad. putat id non præcipi ſub mortali; Immo Rodriq. apud Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 18. putat, iis prohiberi tantum, ne baptizent ſine licentia Ordinarii: Nomine autem Monachi non venit quilibet regularis, ſed ſolum illi, qui ſub obedientia Abbatis vivunt.

ARTICULUS VI.

De Subjecto Baptiſmi.

I. Num etiam infans nondum egreſſus ex utero matris poſſit ſub conditione baptizari, quando per fiſtulam ablui poteſt?

II. Invitis parentibus filii Infidelium baptizari poſſunt, ſi habentes uſum rationis Baptiſmum poſtulent, & a Parentibus ſubtrahendi.

III. Sicut etiam infantes Hæreticorum, & Apoſtatarum; Necnon filii Infidelium Mancipiorum.

IV. Non tamen filii Infidelium, qui aut nullatenus ſubjecti ſunt Principibus Chriſtianis; aut his ſubjiciuntur ſolum politice.

V. Di-

Digitized by Google

V. Diluuntur objecta.

VI. Si alter tantum ex parentibus Infidelibus conſentiat, infantes baptizari poſſunt. Sicut etiam omnes in periculo mortis; aut ſi ſint extra patriam poteſtatem; aut ſi perpetuo amentes.

VII. Quid de Mutis, ac Surdis a Nativitate, ſi ſint adulti?

I. Quæritur primo, Quinam ſit Baptiſmi capax?

Reſpondeo, omnes homines, etiam infantes, ex Trid. ſeſſ. 7. can. 12. non tamen Satyri, ſeu geniti ex fœmina, & bruto, cum non ſint homines; ſicut nec monſtra ex fœmina, & viro genita, ſi non conſtet ea habere animam rationalem; ſi tamen dubitetur, eo quod habeant, verbi gratia, caput ferinum, & reliqua membra humana, baptizanda ſunt ſub conditione; ſicut ſi dubitetur, an fœtus conſtet duplici anima rationali; (quia, verbi gratia, habet duo capita cum uno pectore, vel duo pectora ſub uno capite) duplex baptiſmus conferendus eſt; alter abſolute in ea parte, in qua perfectius caput, vel perfectius pectus apparet, & alter conditionate in altera parte. Infans in utero matris juxta communem Antiquorum ſententiam baptizari non poteſt, cum non poſſit naſci ſpiritualiter, qui non eſt natus corporaliter; ſi tamen in aliqua ſui parte ſaltem per fiſtulam lavari poſſit, Suar. Conink, & alii apud Dian. part. 1. tract. 15. reſol. 43. probabiliter putant contra Comitol., Bonac., & alios, quod in caſu neceſſitatis baptizari poſſit ſub conditione; quia, ut quis renaſcatur ſpiritualiter, ſatis eſt, ſi illa præcedat nativitas, qua de non homine fit homo, dummodo lavari poſſit, ut diximus art. 7. quæſtionis ſuperioris; Ad eum modum, quo baptizari poſſunt, ac debent ii, qui tantum exeunt manum, aut egrediuntur ex diſſecto utero matris mortuæ; quamvis naturaliter non ſint nati nativitate rigoroſe dicta; Deinde vero baptizandus eſt ſub conditione, ut diximus articulo ſuperiore, poſt totalem egreſſum, etiam qui in manu, pede, aut brachio, quod eduxit, baptizatus eſt; quia aliqui dubitant de validitate hujus Baptiſmi; Si vero poſtquam puer eduxit caput, in eo baptizatus ſit, non eſt iterum baptizandus ſub conditione.

II. Quæritur ſecundo, an liceat baptizare filios Infidelium, invitis eorum parentibus?

Reſpondeo, Infideles alios eſſe, qui nunquam baptiſmum ſuſceperunt, alios vero, qui poſt baptiſmum ob hæreſim, vel apoſtaſiam defecerunt. Rurſus qui nunquam ſuſceperunt baptiſmum, alii ſunt ſubjecti in Juriſdictione temporali Chriſtianis Principibus, ut multi Indi ſubjecti ſunt Regi Hiſpaniarum, ac Luſitaniæ, & multi Judæi in Germania Imperatori: Alii nullatenus ſunt ſubjecti, ut Turcæ. Aliqui demum ſunt ſubjecti Chriſtianis, non ſolum politice in juriſdictione temporali, ſed etiam ſerviliter, ut mancipia. His poſitis

Dico primo, Filius cujuſcumque Infidelis, ſi habeat uſum rationis, & petat baptiſmum, baptizandus eſt, etiam parentibus invitis; & ab illis ſubtrahendus propter periculum ſubverſionis. Ratio eſt, quia habet jus petendi neceſſaria ad ſalutem, nec tenetur obedire Patri in his, quæ Deo opponuntur: Quod ſi dubitetur, an habeat uſum rationis; Aliqui docent cum Soto apud Bonac; quod poſſit baptizari, quia in dubio inclinandum eſt in favorem fidei; Alii quod non poſſit cum Henr, quia melior eſt conditio parentum poſſidentium: Alii demum cum Sà, quod ſi complevit ſeptimum annum, præſumi debeat il-

lum habere uſum rationis; ſecus quod non habeat.

III. Dico ſecundo, Infantes Hæreticorum, & Apoſtatarum baptizari poſſunt, invitis parentibus. Ita communiter. Ratio eſt, quia Eccleſia habet jus in ipſos parentes, illoſque poteſt ad fidem cogere, aut pœna mortis punire, ſi ſint pertinaces: ergo poteſt etiam eos privare jure, ac poteſtate, quam habent in ſuos filios, atque adeo illos baptizare, & a parentibus ſubtrahere, ſi renuant.

Dico tertio, Infantes, qui filii ſunt infidelium mancipiorum, poſſunt etiam invitis parentibus baptizari. Ita Suar., & alii contra Thomiſtas apud Dian. part. 1. tract. 15. reſol. 45.. Ratio eſt, quia iſti parvuli poſſunt a dominis ſuis, invitis parentibus, vendi, ſeu donari, & deinde ſubtracti a parentibus baptizari; (aliter non eſſent domini, ſi non poſſent vendere, aut donare: jure autem gentium hoc modo introducta eſt ſervitus) ergo poſſunt etiam baptizari, & deinde, antequam adoleſcant, a parentibus ſubtrahi ad vitandum periculum ſubverſionis: Quod aperte docet Vaſq. in 3. part. diſp. 155. cap. 4. num. 50. apud eundem Dian. Immo domini tenentur curare, ut baptizentur, quia hujuſmodi ſervi ſunt de familia Domini: ergo dominus tenetur illorum curam gerere, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus; *Qui enim ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*, ex 1. ad Timoth. 3.; non tamen ad id tenentur cum magno incommodo; quia charitas non obligat regulariter cum incommodo notabili, quando proximus non eſt in extrema neceſſitate; Unde facile excuſantur, qui eos vendunt, aut in compenſationem Chriſtianorum captivorum dant ſervos, eorumque filios iiſdem reddunt, ſi non reddendo, in iis alendis, & educandis magnum incommodum ſubirent.

IV. Dico quarto, filii infidelium, qui ſolum politice ſubjecti ſunt Chriſtianis Principibus, non poſſunt invitis parentibus baptizari. Ita communiter contra Scotum, & Gabrielem apud Becanum de Bapt. quæſt. 6. Ratio eſt, quia, vel iſti parvuli ſubtrahuntur a parentibus, & fieret his injuria, cum non amiſerint jus in filios; vel relinquerentur in eorum poteſtate, & fieret injuria Sacramento propter periculum apoſtaſiæ, & ſacrilegii: profanaretur enim, & contaminaretur baptiſmus, quod eſt ſacrilegium. Et confirmatur, quia Princeps ſæcularis ſolum habet poteſtatem puniendi peccata, quæ ſunt contra politicam pacem, & gubernationem, adverſus quam non peccant, qui nolunt filiis dare baptiſmum.

Dices: Principes ſæculares poſſunt punire ſubditos Chriſtianos nolentes filium ſuum baptizare, & peccantes contra divina præcepta: ergo etiam ſubditos hujuſmodi infideles.

Reſpondetur, non poſſe ſubditos Chriſtianos propria auctoritate puniri a principibus ſæcularibus, niſi ſolum quando delinquunt contra publicam pacem, & gubernationem; aut quando contra jus naturæ, & Dei honorem ſacrilege peccarent; puta ſi vellent pueros interficere ad ſacrificandum Idolo. Quare ſolum ex conceſſione Magiſtratus Eccleſiaſtici poſſunt illos punire, ſi nolint filium baptizare, aut ſi peccent contra divina præcepta.

Neque replices, quod pariter poſſent ex eadem conceſſione punire ſubditos infideles, qui nolint baptiſmum conferri filiis ſuis. Nam diſpar eſt ratio, cum infideles non ſint ſubjecti poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut Chriſtiani, dicente Apoſtolo, *Quid ad me de iis, qui foris ſunt, judicare?*

Dico

Dico quinto: A fortiori baptizari non poſſunt, parentibus invitis, filii Infidelium, qui nullatenus ſubditi ſunt Chriſtianis, propter eandem rationem. Ita D. Th. 3. part. quæſt. 68. art. 10.

V. Oppones primo: Eccleſia habet jus baptizandi infantes, tum ex conceſſione generali Chriſti Domini, *Baptizate omnes gentes*; tum ex conceſſione generali juris naturæ, quo licitum eſt innocentes defendere; ſi enim, quando parens vellet filium interficere, poſſemus illum eripere e manu parentis ad vitam temporalem conſervandam, a fortiori poſſumus illum eripere ad dandam illi vitam ſpiritualem per baptiſmum.

Reſpondetur, Chriſtum Dominum dediſſe poteſtatem baptizandi, non invitos adultos, ſed volentes, & infantes, conſentientibus illis, in quorum poteſtate ſunt. Jus autem naturæ concedit defenſionem innocentium in iis rebus, ad quas habent jus: cum autem habeant jus ad vitam temporalem, non vero ad baptiſmum, niſi quando adulti illum petunt; hinc licitum eſt jure naturæ illos defendere, ſi vita temporalis adimatur; ſicut etiam, ſi Pater cogat filium adultum ad ſequendam falſam religionem, non vero ſi infanti deneget baptiſmum.

Oppones ſecundo; quoties parentes abutuntur poteſtate, quam habent in filios, poſſunt jure ea poteſtate privari; ſed in caſu noſtro abutuntur; tum quia faciunt contra præceptum Chriſti de iis baptizandis; tum quia poteſtas parentum eo ſpectat, ut filios alant ad cultum Dei; quod non faciunt, qui impediunt baptiſmum filiorum.

Reſpondeo, quod licet poteſtate, quam habent in filios, abutantur, non poſſunt tamen jure ea privari, niſi a ſuperiore, qui habeat in illos juriſdictionem: Eccleſia autem nullam habet juriſdictionem nec ſpiritualem, nec temporalem in illos, ſicut habet in hæreticos, utpote baptizatos.

VI. Oppones tertio; Si iſti parvuli ſint in periculo mortis, poſſunt baptizari, quin ulla parentibus injuria irrogetur: ergo etiam extra mortis periculum: cum idem jus habeant in filios in utroque caſu.

Reſpondeo cum Conink negando conſequentiam; nam ſicut in extrema neceſſitate temporali pauperis dives amittit jus, quod habet in ſua bona; unde citra injuriam poſſunt ab eo tolli; ita in extrema neceſſitate ſpirituali infantis amittit Pater jus in puerum, & citra injuriam baptizatur; non enim natura dat jus diviti in bona, & parentibus in filios in tali caſu: unde vel poterit tunc ſecreto baptizari ad vitanda ſacrilegia, & blaſphemias in Chriſtianam fidem, vel poterit filius eripi ſine ſcrupulo e manu parentum, & deinde baptizari.

Objicies quarto: Si alter parens conſentiat, ut filius baptizetur, poteſt licite baptizari, etiam altero invito: ergo pariter utroque parente invito: nam ſi obſtat injuria, quæ fieret utrique parenti, obſtaret etiam in primo caſu injuria, quæ fieret alteri tantum parenti invito.

Reſpondetur, Concedendo antecedens, dummodo non relinquatur puer ſub cura parentis inviti cum periculo ſacrilegii, & negando conſequentiam: diſparitas eſt, quia, quando alteruter parens diſſentit, lis adjudicanda eſt in favorem innocentis, & fidei: ergo non fit ulla injuria alteri parenti invito.

VII. Ex dictis ſequitur primo, quod poſſint hujuſmodi infantes baptizari, ſi extra patriam poteſtatem ſint abſque ſpe reſtitutionis, puta, quia bello juſto, vel injuſto ſunt capti, vel empti, &c. nam ceſſat ratio adducta

injuriæ, & periculi apoſtaſiæ, & ſacrilegii.

Sequitur ſecundo, quod poſſint pariter baptizari perpetuo amentes, etiam extra mortis articulum invitis parentibus, cum pariter in iis ceſſet periculum profanationis. Cum autem ad Baptiſmum ſuſcipiendum in adultis tria requirantur, videlicet, Intentio, Fides ſupernaturalis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & Attritio (ſi minus contritio) ſupernaturalis, ſine qua peccata commiſſa non remittuntur, idcirco muti adulti baptizandi non ſunt, niſi exterioribus ſignis oſtendant, ſe intelligere talia remedia ad ſalutem animæ ab uno Deo inſtituta eſſe, & ad fidem, ac attritionem ſupernaturalem excitentur. Qua in re ad Epiſcopum, vel Parochum recurrendum eſt, ut cum aliis viris doctis rem omnem conferat, inquirendo, num iis adſit debita intentio, necnon attritio ſupernaturalis de peccatis commiſſis, ſi forte in mortalia lapſi ſint; & fides etiam ſupernaturalis Dei unius, & Remuneratoris; quæ omnia non facile in mutis a nativitate, & ſurdis reperiuntur. Et facilius forte erit eos ad baptiſmum flaminis diſponere, hoc eſt ad amorem Dei ſuper omnia, qui pariter, ut ſit ſupernaturalis, & ad gloriam perducere poſſit, neceſſario prodire debet a fide ſupernaturali; ut proinde etiam ad hanc fidem muti excitandi ſint. Dixi, quod ad ſuſcipiendum Sacramentum baptiſmi requiratur in mutis præter dolorem ſupernaturalem, qui ſaltem ſit attritio de peccatis commiſſis, etiam fides ſupernaturalis, non tamen habitualis infuſa, ſed actualis: quamvis enim Chriſtus Dominus dixerit; *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit*: non inde ſit, quod ad baptiſmum prærequiratur fides habitualis infuſa; valide enim recipit baptiſmum, qui fide ſupernaturali credit Deum eſſe unicum, & Remuneratorem, etſi culpabiliter negaret aliquem alium articulum fidei; dummodo in ſuſceptione baptiſmi intendat ſuſcipere Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum; quo caſu nec gratiam, nec fidem infuſam cum baptiſmo reciperet propter peccatum infidelitatis; reciperet tamen Sacramentum, & characterem; aliter eſſet rebaptizandus, quod nemo dixerit.

ARTICULUS VII.

De Effectibus, & Ritibus Baptiſmi.

I. Primarii effectus Baptiſmi ſunt quinque. Tres vero ſecundarii.

II. Cæremoniæ ab Eccleſia inſtitutæ in collatione Baptiſmi ſub mortali ſervandæ ſunt, niſi parvitas materiæ excuſet.

III. Num cauſent aliquem effectum ſupernaturalem ex opere operato.

IV. Patrinus in Baptiſmo dumtaxat ſolemni adhibendus eſt, quod ſi in privato adhiberetur, probabiliter cognationem ſpiritualem non induceret.

V. Quid ferat poſt Tridentinum Cognatio ſpiritualis?

VI. Quid requiritur ad cognationem ſpiritualem contrahendam?

I. Quæritur primo, quinam ſint primarii Effectus Baptiſmi? Reſpondeo, quinque a Doctoribus enumerari: primo deletionem omnis culpæ, dummodo tunc non ſit affectus ad culpam aliquam venialem; quæ ſane, dum committitur, non deletur; ſicut nec remittitur culpa mortalis, niſi ſaltem per attritionem ſupernaturalem ſit retractata: Culpas autem aliquas veniales etiam ſine retractatione relaxari in præſenti ordine docent communius in de Pœnitentia. Secundo, relaxationem omnis pœnæ pecca-

catis; quæ remittuntur, debitæ, ex Trident. ſeſſ. 5. cap. 5. Tertio gratiam juſtificantem cum choro virtutum infuſarum, non ſolum Theologicarum, quod declarat Tridentinum, ſed etiam Moralium, quod omnes Doctores docent. Quarto, gratiam Sacramentalem, quam explicavimus quæſt. 1. art. 5. conſiſtentem in exigentia ſpecialium auxiliorum, quibus homo excitetur ad ſuperandum concupiſcentiæ fomitem, & ſe diſponat ad fidem conſervandam, Chriſti præcepta ſervanda, & reliqua Sacramenta digne ſuſcipienda. Quinto characterem.

Præter hos quinque primarios effectus, enumerantur tres alii ſecundarii. Primo quidem, quod aperiat januam cęleſtem, cum removeat omne impedimentum culpæ, & pœnæ, ut notat D. Th. quæſt. 63. art. 7. Secundo, quod ſubijciat hominem poteſtati, & juriſdictioni Eccleſiæ, & obliget illum ad ſervanda præcepta Eccleſiaſtica; cum per baptiſmum fiat Eccleſiæ membrum, & ovis Chriſti Paſtoris; Etenim Apoſt. 1. ad Cor. 5. dicit, *Quid enim mihi de his, qui foris ſunt, judicare?* Poteſtas autem eccleſiaſtica, cui baptizatus ſubijcitur, triplex eſt; Prima ordinis; Secunda juriſdictionis interioris; Tertia exterioris: Prima refertur ad Sacramenta conficienda, & adminiſtranda; Secunda ad regendum populum Chriſtianum in foro conſcientiæ, quod fit abſolvendo, & ligando; Tertia ad eundem populum Chriſtianum regendum in foro exteriori, quod fit leges ferendo, excommunicando, & alias pęnas, aut pręmia, vel indulgentias conſtituendo, & omnibus his poteſtatibus homo per baptiſmum ſubijcitur.

Tertio, Baptiſmus tollit irregularitatem contractam ex delicto, puta ex homicidio culpabili; quamvis, ut notat Bonac. de Irregularitate, cum ante baptiſmum nulla pœna Eccleſiaſtica, atque adeo nulla irregularitas incurri poſſit, re vera, & proprie loquendo per baptiſmum non tollitur ulla irregularitas, ſed potius dicendum, quod homo non afficiatur ulla irregularitate ob delictum commiſſum ante baptiſmum; quia homo per baptiſmum regeneratur, & quaſi fit homo novus: Quando tamen defectus, propter quem inducta eſt irregularitas, perſeverat poſt baptiſmum, verbi gratia, ſi perſeveret cæcitas, illegitimitas, manet homo poſt baptiſmum irregularis; ſicut etiam manet irregularis propter bigamiam antecedentem, non conſurgentem ex delicto, ut jure ſancitum eſt: At irregularitas ex defectu lenitatis contracta propter homicidium juſtum, ut Judicis, & Militis juſte pugnantis, non manet in baptizato poſt baptiſmum, ex Sylv., & Nav. cap. 27. num. 209. apud Trull.. Quando autem baptiſmus ficte, ſeu cum peccato ſuſceptus, recedente fictione, producat effectum ſuum, & quomodo talis fictio tollatur, diximus quæſt. 1., cum de Sacramentis in genere, art. 5. ubi etiam art. 3. diximus de diſpoſitione requiſita ad recipiendum Sacramentum, & fructum ſacramenti; & art. 8. multa de ritu, & cæremoniis ſervandis in adminiſtratione ſacramentorum.

II. Quæritur hic ſecundo, Quinam ritus, ſeu cæremoniæ ſervandæ in collatione baptiſmi?

Reſpondeo, & dico primo, ſervandas eſſe cæremonias, ſeu ritus etiam accidentales ab Eccleſia approbatos in collatione hujus Sacramenti; ita ut mortale ſit illos omittere, niſi parvitas materiæ excuſet, ut diximus loco laudato: Verbi gratia, mortale eſt ſolemniter baptizare in aqua non benedicta, vel in Chriſmate alterius anni ſine neceſſitate, ut notat Bonac. num. 20.; hujuſmodi enim cęremoniæ

ad-

Digitized by Google

adhibentur ab Eccleſia non ſolum ad inſtructionem populi, & ad reverentiam Sacramenti, ſed etiam ad efficaciam, cum operentur effectum aliquem ſupernaturalem, ex D. Th. qu. 51. art. 2., & 3. Conink, Filliuc. apud Trull.

Dico ſecundo, ex cæremoniis aliæ præcedunt baptiſmum, ut Catechiſmus, exorciſmus, Dæmonis adjuratio, olei unctio, &c.; aliæ ſubſequuntur, ut Chriſmatis unctio, & aliæ, quæ in rituali continentur. Præcedit Catechiſmus, quia Chriſtus Dominus præcepit, ut baptiſmum doctrina chriſtiana præcederet: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Aliæ cæremoniæ operantur effectum aliquem ſupernaturalem, puta expulſionem dæmonis, & alios.

III. Utrum autem effectus hos ſupernaturales cæremoniæ iſtæ cauſent ex opere operantis, an ex opere operato? lis eſt inter Doctores. Suar. diſp. 15. ſect. 4. putat, quod ex opere operantis, ut diximus cum de Sacramentis in genere loquentes de Sacramentalibus: Henr. vero putat lib. 2. cap. 13. num. 8., quod Chriſtus ad illarum præſentiam hos effectus cauſet, cum non ſint inſtitutę a Chriſto, ſed ab Eccleſia. At D. Th. q. 51. art. 3. Scot., Ledeſ. apud Trull. cenſent, quod cauſent illos ex opere operato ad modum Sacramenti, quia ab Eccleſia auctoritate Chriſti ſunt inſtitutæ.

IV. Quæritur tertio, an ſemper in baptiſmo Patrinus, ſive ſuſceptor adhibendus ſit?

Reſpondeo, ſolum in baptiſmo ſolemni adhibendum eſſe, ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 2., etiamſi baptizandus ſit adultus: Etenim baptizatus, ut notat D. Th. 3. part. quæſt. 67. art. 7. eſt velut parvulus, qui indiget Pędagogo, ut inſtruatur. Munus autem ſuſceptoris, ſeu ſponſoris eſt, baptizatum in rebus fidei inſtruere, ſi indigeat, hoc eſt ſi habeat parentes infideles, aut negligentes. Quando vero in neceſſitate privatim aliquis baptizatur, nullum extat præceptum, quod in eo Patrinus adhibeatur, ut communiter docent contra Zambranum apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 18.. Immo ſi adhiberetur, & infantem ex propoſito velut patrinus teneret, cognationem ſpiritualem non contraheret, ut notat Dian. loc. laud. cum Sanch., Sot., & aliis contra Conink, Suar., Sà, quia ſuſceptio prolis ſolum introducta eſt ad ſolemnitatem baptiſmi; atque adeo ubi baptiſmus non eſt ſolemnis, non parit effectum hunc cognationis ſpiritualis; quamvis pariat obligationem inſtruendi puerum, quia ad id ſuſceptor ſe obligat.

V. Ubi notandum primo, quod cognatio ſpiritualis nihil aliud ſit, quam impedimentum dirimens matrimonium inter ſuſceptorem, & baptizatum, ejuſque patrem, & matrem; necnon inter baptizantem, & baptizatum, ejuſque patrem, & matrem, non tamen inter baptizatum, & filios ſuſceptoris, (quæ erat ante Tridentinum confraternitas ſpiritualis) nec inter ſuſceptorem, & ſuſceptricem, aut inter alios. Quare poſt Tridentinum ſolum remanet Paternitas ſpiritualis inter ſuſceptorem, & ſuſceptum, & compaternitas ſpiritualis inter ſuſceptorem, & baptizatum, & parentes ſuſcepti.

VI. Notandum ſecundo, quod ad cognationem ſpiritualem contrahendam plura requirantur; videlicet, quod ſint baptizati illi, inter quos contrahitur; quod ſuſceptor ſit a parentibus, vel a parocho ad id deſignatus; quod teneat baptizandum, vel illum immediate e manibus baptizantis ſuſcipiat; & alia, quæ notat Conink diſp. 32. dub. 2. & dicuntur cum de Matrimonio; ubi quæritur, An

Digitized by Google

An is, qui per procuratorem alium ſuſcipit, hanc cognationem contrahat? & an ſi plures, quam unus, & una ſint ſuſceptores, omnes cognationem contrahant? (nam ex Trident. loc. citat. unus tantum, aut una, aut ad ſummum unus, & una debent eſſe ſuſceptores) Quæritur etiam, An contrahatur cognatio, ſi ſuſceptor erret in perſona, quam ſuſcipit? An poſſit conjux petere debitum, ſi ſuſcipiat communem prolem? & alia hujuſmodi.

QUÆSTIO III.

De Confirmatione.

CONfirmatio eſt *Unctio Chriſmatis ſigno crucis facta ab Epiſcopo in fronte baptizati ſub præſcripta forma verborum, qua ex Chriſti inſtitutione gratia augmentum accipitur, & robur ad reſiſtendum hoſtibus fidei*. Dari hoc Sacramentum eſt de fide ex Trident. ſeſſ. 7. can. 1. contra hæreticos, qui illud negabant, eo quod in Scripturis illius mentio non fiat; quod tamen falſum eſt: Nam Actorum 8. de Apoſtolis dicitur: *tunc imponebant manus ſuper eos, & accipiebant Spiritum Sanctum*. & cap. 19. *Cum Paulus impoſuiſſet illis manus, venit Spiritus Sanctus ſuper eos*; quæ, & alia loca ex conſenſu Conciliorum, & Patrum intelligenda ſunt de hoc Sacramento, quod ab Antiquis manuum impoſitio dicebatur ex modo, quo confertur. Quamvis autem nullibi de eo fieret mentio in Scripturis, non idcirco negari poſſet: multa enim credenda ſunt, quæ non Scriptura, ſed traditio docet. Unde Apoſt. 2. ad Theſſal. 2. dicit: *Tenete traditiones, quas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolam*. Inſtitutum eſt hoc Sacramentum probabiliter in nocte cœnæ, ut communiter Doctores docent cum Suar. Fill., Trull., quando Chriſtus Dominus multoties promiſit Apoſtolis Spiritum Sanctum, & Chriſma conſecravit; quod eſt hujus Sacramenti materia; ut habetur in Epiſtola ſecunda Fabiani Papæ; ubi dicit cap. 2. *In illa die Dominus Jeſus poſtquam cœnavit cum diſcipulis ſuis, & lavit eorum pedes, ſicut a Sanctis Apoſtolis Prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, Chriſma conficere docuit*. Hujus tamen Sacramenti uſus non incæpit ante feſtum Pentecoſtes, quia non erat conveniens, quod plenitudo Spiritus Sancti ante perfectam Chriſti glorificationem, quæ in Aſcenſione eſt completa, cuique tribueretur. Congruentia hujus inſtitutionis fuit, ex Melchiade Papa apud Trull., quia ad Imperatorem ſpectat non ſolum ſignare militem, quod fit per baptiſmum, ſed etiam armis inſtruere, quod fit per Confirmationem: Et quia ſicut Parens providet pupillo de tutore, ita Deus voluit regeneratis per baptiſmum dare in Confirmatione Paracletum, qui ſit Tutor, Conſolator, & Cuſtos.

Demum appellatur hoc Sacramentum *Confirmatio* ab ejus effectu, quia dat robur ſpirituale ad fidem confitendam: Dicitur etiam *Chriſma* ab ejus materia: Chriſma enim græce idem eſt, ac Unguentum, quod in eo adhibetur: Demum dicitur *Impoſitio manuum* a modo, quo confertur. Examinabimus nunc primo ejus materiam, & formam: Secundo Miniſtrum, & ſubjectum, & obligationem ad illud ſuſcipiendum: Tertio effectus, ac ritus in eo ſervandos.

AR-

ARTICULUS I.

De Materia, & Forma Confirmationis.

I. Tam oleum, quam Chriſma ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota hujus Sacramenti.

II. Ex diſpenſatione Pontificis poteſt ſimplex Sacerdos conferre Confirmationem; quin tamen poſſit Chriſma niſi a ſolo Epiſcopo benedici, ut valide Sacramentum conferatur.

III. Materia proxima eſt Unctio Chriſmatis in fronte confirmandi, facta cum pollice a Miniſtro in forma crucis. Sed quid ſi fiat cum indice?

IV. Quid ſi unctio fiat tempore peſtis cum pennicillo, prout tempore peſtis conferri poteſt Extrema unctio cum virga oblonga?

V. Invocatio explicita Trium divinarum Perſonarum eſſentialiter ſpectat ad formam Confirmationis, ut ad formam Baptiſmi.

VI. Græcis non licet uti hac formula; Confirmetur ſervus Chriſti, quamvis hujuſmodi formula non irritet Sacramentum.

VII. Apoſtoli non ſolius manus impoſitione, sed etiam unctione Chriſmatis hoc Sacramentum conferebant.

I. QUæritur primo, quænam ſit materia remota hujus Sacramenti?

Reſpondeo, eſſe Chriſma, ſeu unguentum ex oleo, & balſamo, ut definitur a Florentino; in quo dicitur Materia Confirmationis eſſe *Chriſma confectum ex oleo, (quod nitorem ſignificat conſcientiæ) & balſamo, (quod odorem ſignificat bonæ famæ) per Epiſcopum benedictum*. Dubitatur ſolum apud Doctores, Num de eſſentia hujus Chriſmatis ſit oleum ſimul, & balſamum, an vero poſſit valide conferri cum ſolo oleo? Cajet., Valent., & alii apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 23. putant ſolum oleum eſſe de eſſentia, quia Innoc. III. in cap. *Paſtoralis* interrogatus, an deberet iterari hoc Sacramentum in eo, qui per errorem ſolo oleo erat unctus? Reſpondit, Non eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum, quod erat prætermiſſum. Communior tamen ſententia docet oppoſitum; quia Florentinum, ut diximus, docet materiam hujus Sacramenti eſſe *Chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ per Epiſcopum benedictum*. Unde utrumque videtur principaliter, & eſſentialiter requiri: Aliter Concilium diverſimode de utroque loquutum fuiſſet; ſicut cum loquitur de materia Calicis dicit eſſe vinum, cui admiſcenda eſt modiciſſima aqua; quibus verbis exprimit ſolum vinum eſſe de neceſſitate Sacramenti, aquam vero ſolum de neceſſitate præcepti. Quod ſi quis dicat ſufficere ſolum oleum, quare non poſſet etiam dici, ſufficere ſolum balſamum? Ad rationem in contrarium reſpondet Conink, Innocentium III. de duobus fuiſſe rogatum, An diaconus ſine manus impoſitione ordinatus permittendus ſit miniſtrare? & An deberet iterari Confirmatio in eo, qui ſolo oleo erat delinitus? Et utrique quæſtioni unica reſponſione ſatisfecit dicendo, Nihil eſſe iterandum ex iis, quæ licite facta fuerant; Ex quibus verbis non ſequitur non eſſe eidem dandum Sacramentum Confirmationis; nam (ut bene Gloſſa ibidem) non dicitur iterari, quod prius factum non fuit. Quare cum re vera non receperit Sacramentum Confirmationis, qui ſolo oleo fuit unctus, ideo debuit illi tale Sacramentum conferri, quin deberent iterari cæremoniæ Confirmationis, videlicet, inſtitio

ctio

ctio alapæ ; adhibitio Patrini, &c., quæ jam factæ fuerant. Quod autem ſolum oleum non ſit materia Confirmationis, conſtat ex hoc ipſo textu, in quo diſtinguitur oleum a Chriſmate, cum dicatur quidam fuiſſe delinitus non Chriſmate, ſed oleo: quare per Innoc. III. oleum non eſt Chriſma: ergo cum per Florentinum materia hujus Sacramenti ſit Chriſma, bene ſequitur, quod oleum, quod non eſt Chriſma, non ſit materia hujus Sacramenti.

Notandum tamen, non requiri, ut ſingulæ partes olei ſint admixtæ Chriſmate, ſed ſatis eſſe, quod tantum balſami admiſceatur oleo, ut toti oleo qualitates balſami, præſertim odor, communicentur. Præterea non requiritur, quod balſamum ſit perfectiſſimum, quale eſt Palæſtinum, ſed ſufficit balſamum Indicum, ut declararunt Paulus III., & Pius IV. apud eundem Conink: Et falſum eſt, quod aliqui putant iſtos Pontifices cum Indis diſpenſaſſe, quod Indico balſamo Chriſma conficerent; cum non poſſit Pontifex in materia Sacramentorum a Chriſto Domino inſtituta diſpenſare.

II. Notandum præterea, quod Chriſma debeat eſſentialiter ab Epiſcopo benedici, ut docet Florentinum citatum: An autem poſſit ex diſpenſatione Pontificis a ſimplici ſacerdote benedici? Affirmat Valent. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 23. Sed communius negant. Nam Florentinum docens Epiſcopum eſſe Miniſtrum ordinarium hujus Sacramenti addit, *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili, & urgenti admodum cauſa ſimplicem ſacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum*. Quibus verbis docet, ex diſpenſatione Pontificis poſſe hoc Sacramentum a ſimplici ſacerdote adminiſtrari; ſed Chriſma a ſolo Epiſcopo debere benedici.

Neque dicas: Poteſt ſimplici ſacerdoti Pontifex committere collationem hujus Sacramenti, quæ eſt quid majus: ergo a fortiori benedictionem Chriſmatis, quæ eſt quid minus. Nam in iis, quæ pendent a libera voluntate alterius, & ab inſtitutione Chriſti Domini, non tenet argumentum hoc a majori ad minus. Sic poteſt Sacerdos, ut Miniſter ordinarius, conficere corpus Chriſti, & miniſtrare Euchariſtiam, quod eſt quid majus, non poteſt tamen, ut Miniſter ordinarius, conferre Confirmationem, & benedicere Chriſma, quod eſt quid minus.

III. Quæritur ſecundo, Quænam ſit Sacramenti hujus materia proxima?

Reſpondeo, eſſe unctionem Chriſmatis in formam Crucis factam in fronte confirmandi cum pollice Miniſtri. Ita communiter; & colligitur ex uſu Eccleſiæ. Verum, ſi unctio fiat non pollice, ſed indice verbi gratia, non irritatur Sacramentum. Immo Nugnus, & Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 22. contra Zambran. & Laym. docent, quod nec peccaret mortaliter Epiſcopus, ſi indice unxerit aliquem, quia videtur parva mutatio.

IV. Majus dubium eſt, An unctio eſſentialiter fieri debeat immediate manu Epiſcopi, ita ut ſit irritum Sacramentum, ſi tempore peſtis fiat, verbi gratia, baculo, penicillo, &c.? Heredia de Confirm. diff. 5. punct. 5. cum Dian. loc. cit. reſol. 28. docet eſſe validum Sacramentum Confirmationis ſic collatum, Sicut valide ſic confertur extrema unctio: Et ratio eſt, quia quamvis Confirmatio dari debeat per manus impoſitionem, unctio tamen facta per pennicillum dicitur moraliter facta eſſe per manus impoſitionem; Sicuti ſi quis clericum percutit baculo, dicitur illi violentas manus injicere; Et unctio, quæ fieri ſolet ſolo pollice Epiſcopi, adhuc di-

ci-

citur manus impoſitio. Verum communiter cum Laym. lib. 5. tract. 3. cap. 2. Suar., Conink docent, eſſe irritum; quia impoſitio manuum facta per penicillum non eſt vera, & proprie dicta manuum impoſitio; uſus autem Eccleſiæ pro conjectura eſſe debet, quod requiratur vera, & propria manuum impoſitio; cum neque authoritas, neque ratio ulla ſuadeat poſſe valide fieri per manus impoſitionem improprie dictam: Contra vero uſus Eccleſiæ oſtendit unctionem factam per ſolum pollicem dici vere manus impoſitionem, prout requiritur ad hoc Sacramentum; & ſenſus communis Doctorum docet, eſſe veram manuum injectionem in clericum, ſi quis illum percutiat baculo, vel lapide.

V. Quæres tertio, quænam ſit forma hujus Sacramenti.

Reſpondeo, ex Florentino eſſe iſtam, *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti*: ita ut non ſolum invocatio explicita Trinitatis per nomina relativa ſit de eſſentia, ut in baptiſmo, cujus eſt complementum Confirmatio, ut docent communiter cum D. Th., Suar., & aliis; ſed etiam omnia verba enumerata; ut proinde invalide conferatur, ſi omittatur aut ly *ſalutis*, aut ly *ſigno Crucis*, aut ſi non geminetur ly *ſigno*, *& confirmo*: Quamvis valide conferatur per verba ſynonyma, verbi gratia, conſigno ſignaculo Crucis, & corroboro te unguento, vel oleo Sanctificationis.

VI. Græcis conceſſum eſt, ut baptizent illa formula, *Baptizetur ſervus Chriſti*, non tamen eſt conceſſum, ut confirment hac formula, *Confirmetur ſervus Chriſti*, ut communiter docent apud Dian. loco citat. reſol. 27., & Bonac.; proinde ea eſt illicita. Suar. tamen ſect. 5., Henr. lib. 3. cap. 5., Reginald., & alii apud Bonac. putant, valide hoc Sacramentum conferri non ſolum ſub illa formula, *Confirmetur ſervus Chriſti*, ſed etiam hac, *Confirmet te Deus*: ſicut valide, quamvis illicite, latinus baptizaret ſub hac formula, *Baptizetur ſervus Chriſti*, ſeu *baptizet te Chriſtus*, ut eſt communis ſententia Doctorum contra quoſdam Canoniſtas apud Coninch quæſt. 66. num. 35., quia materiæ, & formæ eſſentiales ſacramentorum ſunt eædem per totam Eccleſiam; quæ licet poſſit prohibere, ne quis aliqua forma utatur, non poteſt tamen efficere, ut invalide ea utatur; unde peccat tantum mortaliter latinus, qui baptizat forma Græcorum, non tamen invalide baptizat; ſicut peccat latinus, qui conſecrat in fermentato, ſed valide conſecrat. Formula, qua Græci utuntur ad conferendum hoc Sacramentum, ut notat Arcudius lib. 2. cap. 6. apud Platel. ſunt hæc tantum verba: *Signaculum donationis Spiritus Sancti*. Quod autem re vera talis ſit forma Græcorum, & proinde quod ea non ſit invalida, (utpote a Pontificibus, & Conciliis non reprobata, ut refert idem Platel., & Amic. diſp. 13. num. 76.) mihi valde dubium eſt: Si enim id verum eſſet, non eſſet de neceſſitate Sacramenti, ſed ſolum eſſet de neceſſitate præcepti invocatio explicita Trinitatis. Quamvis enim diverſis materiis, ac diverſis formis utantur Eccleſia Latina, & Græca in collatione Sacramentorum; conveniunt tamen in iis omnibus, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti. Quod ſi verum haberet, eam eſſe formam apud Græcos a Pontificibus approbatam, dicendum eſſet cum eodem Platel. contra communiorem ſententiam, quod non ſpectet ad validitatem Sacramenti Trinitatis invocatio; ſicut ea non ſpectat ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, licet ſpectet ad valorem Baptiſmi.

VII. Quæritur quarto, An Apoſtoli hoc

Digitized by Google

hoc Sacramentum contulerint per ſolam manuum impoſitionem ſine ulla unctione?

Reſpondeo, aliquos aſſerere, quod fecerint id Apoſtoli ex ſpeciali diſpenſatione; quia nunquam in Scriptura fit mentio unctionis, ſed ſolius manuum impoſitionis. At verius cum Suar. diſp. 33. lib. 4. negandum, quia hoc vocabulum *Manus impoſitio* idem ſonat, ac totum Sacramentum confirmationis, quod fit per unctionem, & verba; ſicut nomen Baptiſmus ſignificat totum Sacramentum, quod fit non per ſolam ablutionem, quæ de ſe emundationem ſignificat, ſed etiam per verba; ſæpe enim nomen deſumitur a parte, licet ſignificet totum: Superius autem diximus ex Fabiano Papa, quod Chriſtus Dominus in ultima cæna docuerit Apoſtolos conſecrationem Chriſmatis: ergo dicendum, quod unctione Chriſmatis hoc Sacramentum contulerint.

Dices: In Florentino habetur, quod in Eccleſia loco manus impoſitionis, quam adhibebant Apoſtoli, ſucceſſerit Confirmatio, hoc eſt Chriſmatis unctio: ergo Apoſtoli non per Chriſma, ſed per manus impoſitionem hoc Sacramentum conferebant ex ſpeciali diſpenſatione.

Reſpondet tamen Suar. loco cit., per ea verba Concilii non ſignificari diverſos ritus ſubſtantiales, aut diverſa Sacramenta, ſed ſolum, quod nunc ſignificetur nomine Confirmationis id, quod prius ſignificabatur nomine Impoſitionis manus: Sicut dicimus, in Eccleſia loco Apoſtolorum ſucceſſiſſe Epiſcopos, cum eadem ſcilicet poteſtate Ordinis, quamvis Apoſtoli in juriſdictione, & aliis gratiis miraculorum fuerint longe ſuperiores Epiſcopis: ita manuum impoſitioni ſucceſſit Confirmatio cum eadem excellentia, & ritu eſſentiali, quamvis in quibuſdam effectibus, & gratiis majorem excellentiam habuerit manuum impoſitio facta ab Apoſtolis, per quam ſæpe ſolebat viſibiliter etiam Spiritus Sanctus deſcendere in Confirmatos: Quare dici bene poteſt, quod unum alteri ſucceſſerit, non ſolum propter nominis diverſitatem, ſed etiam propter diverſitatem accidentalem explicatam.

ARTICULUS II.

De Miniſtro, & Subjecto Confirmationis.

I. Epiſcopus Miniſter ordinarius hujus Sacramenti nequit ſimplici Sacerdoti facultatem tribuere, ut illud adminiſtret; ſicut poteſt ſolus Pontifex ex plenitudine poteſtatis.

II. Nequit Epiſcopus licite alienos ſubditos ſine ratihabitione proprii Epiſcopi confirmare; Nec in aliena diœceſi confirmare ſubditos ſuos, cum nequeat Pontificalia exercere ſine licentia proprii Epiſcopi ſub pœna ſuſpenſionis.

III. Poteſt tamen primam Tonſuram conferre, dare benedictionem ſolemnem, & Miſſam Pontificalem canere; cum hæc non veniant nomine Pontificalium.

IV. Omnes Baptizati ſunt capaces hujus Sacramenti; ſed non expedit illud conferre pueris ante uſum rationis.

V. Perpetuo amentibus conferendum eſt; dummodo non conſtet in amentiam illos incidiſſe in ſtatu peccati mortalis.

VI. Num peccet mortaliter, qui negligit hoc Sacramentum recipere?

I. QUæritur primo, Quinam ſit Miniſter Confirmationis? Reſpondeo, ſolum Epiſcopum conſecratum, ſeu habentem characterem epi-

epiſcopalem eſſe miniſtrum ordinarium hujus Sacramenti, ut eſt de fide ex Trident. ſeſs. 7. ſimplicem vero Sacerdotem poſſe illud miniſtrare ex diſpenſatione ſolius Pontificis: Florent. enim aperte teſtatur, facultatem hanc aliquando ſimplici Sacerdoti conceſſam; Unde invalide ab alio miniſtraretur, quia contra inſtitutionem Chriſti Domini.

Rogabis: An poſſit etiam ab Epiſcopo hæc facultas ſimplici Sacerdoti communicari; cum videatur Epiſcopus poſſe in ſua diœceſi, quod poteſt Pontifex pro toto orbe?

Reſpondeo cum D. Th. quæſt. 72. art. 1., & aliis fere communiter negative; quia in Sacramentis id ſolum affirmari poteſt, quod habetur ex Scripturis, Conciliis, Traditione, aut uſu: Ex his autem non habetur, quod poſſit Epiſcopus hanc facultatem alteri communicare; ſicut habetur, quod poſſit Pontifex; idque ex plenitudine poteſtatis, quam habet in Eccleſia: Falſum autem eſt, quod poſſit Epiſcopus in ſua diœceſi, quod poteſt Pontifex pro toto orbe; quis enim dixerit, quod poſſit Epiſcopus Indulgentias impertiri, cenſuras inſtituere, &c. quas Pontifex poteſt?

II. Rogabis ſecundo, an poſſit Epiſcopus alienos ſubditos confirmare in ſua diœceſi?

Reſpondeo negative, ſicut nec poteſt Parochus baptizare pueros alterius parœciæ: Quamvis enim valide conferatur talis confirmatio, ſicut etiam Sacramentum Ordinis, & Baptiſmus; (ad quæ non requiritur eſſentialiter juriſdictio, ſicut requiritur in Sacramento Pœnitentiæ) At peccaret Epiſcopus mortaliter, & eſſet ſuſpenſus, ſi alienum ſubditum confirmaret ſine licentia proprii Epiſcopi, ut Ledeſ., & Bonac. docent. Notat tamen Dian. part. 1., tract. 17. reſol. 17., quod ordinarie præſumatur id ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, & ideo nullatenus peccaret; eſſet tamen mortale, ſecluſa tali ratihabitione, de qua multi apud Bonac. dicunt non conſtare: Qui tamen habet literas dimiſſoriales proprii Epiſcopi, ut ab alio ordinetur, implicite habet, ut ab illo Epiſcopo etiam confirmetur. Nec poteſt Epiſcopus licite ſubditos ſuos in aliena diœceſi confirmare ſine licentia proprii Epiſcopi, ex Trident. ſeſſ. 6. cap. 5., Ubi cavetur, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, ne Epiſcopus pontificalia exerceat in aliena diœceſi, abſque expreſſa Ordinarii licentia, & in perſonas alteri Ordinario ſubjectas; Confirmatio autem conferri non poteſt ſine pontificalibus.

III. Advertit tamen Bonac. apud Henr., quod poſſit Epiſcopus in aliena diœceſi conferre proprio ſubdito primam Tonſuram, dare benedictionem ſolemnem, & canere miſſam pontificalem abſque Ordinarii licentia; quia prima tonſura conferri poteſt domi ſine pontificalibus, & benedictio, ac miſſa ſolemnis non videntur comprehendi nomine pontificalium, de quibus eſt ſermo in Trident. ſeſſ. 6. cap. 5.: ibi enim ſermo videtur eſſe de uſu pontificalium cum aliquo exercitio epiſcopali, puta chriſmandi, ordinandi, &c., ut notat Tambur. de Jure Abbat. tom. 1. diſp. 15. qu. 14. Verum Gavantus negat, poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi in pontificalibus celebrare abſque licentia Ordinarii loci; quia hæc eſt ubique conſuetudo, quæ legem Tridentini videtur interpretata fuiſſe. Pariter Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 143. adhæret opinioni Gavanti; ſed pro priori ſententia laudat Laym. Alzeb., & alios permittentes Epiſcopis, quod cum Baculo & Mitra celebrent Miſſam Pontificalem in aliena diœceſi, abſque proprii Ordinarii facultate, Demum Nu-

gnus

gnus putat eſſe mortale confirmare extra Eccleſiam; ſicut eſt mortale ſolemniter extra Eccleſiam baptizare; cum fiat contra Eccleſiæ univerſalem conſuetudinem in re gravi: Conink tamen, & alii apud Dian. part. 1. tract. 17. reſol. 17. negant eſſe mortale, quia talis conſuetudo non videtur cum tanto onere eſſe recepta.

IV. Quæritur ſecundo, cuinam conferri poſſit, aut debeat hoc Sacramentum?

Reſpondeo, omnem, & ſolum baptizatum eſſe hujus Sacramenti capacem; non expedit tamen confirmare pueros ante uſum rationis, ut habetur in Catechiſmo Romano part. 2. cap. 3., tum ut dignius illud recipiant; tum ut recordentur ſe illud recepiſſe, ne iterum recipiant; (propter quod iis alapa impingitur a confirmante; ſicut etiam ut intelligant debere ſe injurias pati pro fide confitenda) tum demum quia ſic uſu receptum eſt; Et quamvis in principio Eccleſiæ ante uſum rationis hoc Sacramentum conferretur, ſicut etiam Sacramentum Euchariſtiæ, ut docet D. Dionyſius cap. 2. de Eccleſiaſtica Hierarch. talis tamen conſuetudo tunc temporis fuit laudanda, tum propter perſecutiones Eccleſiæ, in quibus etiam pueris pugnandum erat; tum propter paucitatem Epiſcoporum, qui non ſemper habebantur in promptu, ut hoc Sacramentum conferrent: Nunc vero id non expedit, niſi forte infans eſset in periculo mortis. Notat tamen Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 19. non eſse mortale confirmare infantem ſine juſta cauſa ante ſeptennium, ſeu ante uſum rationis; Eccleſiæ enim conſuetudo hac in re non videtur ſub mortali obligare: tum quia omnes Doctores ſolum dicunt id eſse indecens; tum quia ad hoc Sacramentum nulla præcedere debet diſpoſitio neceſſaria. Immo Suar. diſp. 38. ſect. 1. Con. quæſt. 72. art. 8. apud Trull. contra nonnullos docet, nec eſse mortale contra conſuetudinem Eccleſiæ primam Tonſuram, vel Ordines ante Confirmationem recipere; neque ex verbis Trident. ſeſs. 15. cap. 4. hanc obligationem gravem colligi. Nec eſt mortale a non jejuno ſuſcipi; quamvis in Pontificali dicatur, ut conferatur jejunis. Immo nec veniale id erit, ubi conſuetudo eſt conferendi hoc Sacramentum a prandio publice.

V. Ex dictis ſequitur, perpetuo amentes eſse confirmandos, ut communiter docent contra Valent. & Sotum apud Dian. part. 3. tract. 7. reſol. 20., & a fortiori eos, qui poſt uſum rationis inciderunt in amentiam, dummodo non conſtet in amentiam incidiſse, dum erant in ſtatu peccati mortalis. Ratio eſt, quia licet amentes non ſint apti ad pugnam, ſunt tamen apti, ut armentur ad pugnam, & ut conſignentur per characterem in milites Chriſti, & gratiam habitualem recipiant, ratione cujus habeant parata auxilia pro tempore ad pugnam opportuno. Quamvis autem qui poſt uſum rationis in amentiam inciderunt, non ſint baptizandi, niſi aliquo modo baptiſmum petierint: ſi tamen ſint baptizati, ſunt confirmandi, licet non petierint confirmationem. Ratio diſparitatis eſt, quia ad hoc Sacramentum recipiendum ſufficit interpretativa voluntas, quam quilibet habet circa beneficia ſuæ ſalutis, ut notat Dian. loc. citat. Contra vero, ut quis novum ſtatum per baptiſma recipiat, debet expreſse illud petiiſſe, & voluntatem non retractaſse.

VI. Quæres tertio, quanta ſit obligatio ſuſcipiendi hoc Sacramentum.

Reſpondeo cum communi apud Dian. loc. cit. reſol. 25. non eſse mortale illud nolle ſuſcipere, præciſo con-

Digitized by Google

temptu, & ſcandalo. Immo ex Trull.; & Henr. contra Nav. apud Conink, ne veniale quidem, cum nullibi extet præceptum de illo ſuſcipiendo: Si enim tale præceptum extaret, Eccleſia cogeret omnes ad illud ſuſcipiendum; ſicut cogit ad confeſſionem, & communionem annuam; & ſicut punit parentes, qui diu baptiſmum pueri differunt. Putant tamen Tolet., Sylv., Bonac., Palud., & alii apud eundem Dian. quod notabilis negligentia in hac re cenſeatur contemptus. Sed Nav., Victor., Laym. id negant; multa enim facere intermittimus animæ noſtræ admodum ſalubria, quia putamus illa non eſſe neceſſaria ad ſalutem, quin proinde ea contemnamus: Verbi gratia, ſine contemptu omittimus in magna ſolemnitate communionem, vel lucrari multas indulgentias ex notabili negligentia, & tædio, quas commode poſſemus. Peccaret tamen mortaliter Epiſcopus, ſi negligens eſſet in conferendo Confirmationem, quia hoc illi competit ex officio; ſicut competit Parocho alia Sacramenta adminiſtrare. Denique Durand. apud Con. putat, teneri ſub mortali Confirmationem recipere, qui fidem coram tyranno confeſſurus ſit, ne ſe exponat periculo proximo negandi fidem. Sed communius etiam id negant, quia cum hoc Sacramentum detur ad plenitudinem, non ad neceſſitatem gratiæ, ſine illo non habetur periculum proximum negandi fidem.

ARTICULUS ULTIMUS

De Effectibus, & Ritibus hujus Sacramenti.

I. Præter characterem, qui eſt effectus ſecundarius, confertur primario gratiæ augmentum, & quidem majus, quam in Baptiſmo, cum jure ad divina auxilia.

II. Inter ritus, & cæremonias ſervandas eſt Alapæ inflictio, Patrinus, qui ſit confirmatus, & ſub mortali adhibendus; & quod vitta ligetur caput Confirmati.

I. Quæritur primo, quinam ſint hujus Sacramenti effectus? Reſpondeo ex Trident. ſeſſ. 7. can. 2., primarium effectum eſſe gratiæ habitualis augmentum, cum jure ad divina auxilia, quibus Confirmatus intrepide, audacter, & conſtanter fidem profiteatur. Dubium tamen eſt, an per confirmationem major gratia conferatur, quam per baptiſmum. Communius cum D. Th. quæſt. 65. art. 3. affirmant, tum quia Confirmatio eſt perfectius Sacramentum, in quo datur plenitudo gratiæ, quamvis baptiſmus ſit magis neceſſarius; tum etiam quia baptiſmus eſt Sacramentum infantium, & eorum, qui regenerantur; Confirmatio eſt adultorum, ſeu eorum, qui creſcunt, & qui ducuntur ad perfectam ætatem; generatio autem dat minorem quantitatem infanti, quam augmentatio, qua quis ad perfectam ætatem perducitur. Unde fit, per hoc Sacramentum non conferri primam gratiam, ſed eſſe Sacramentum vivorum; cum datum ſit ad augmentum, & conſummationem ſpiritualis vitæ; proinde qui illud ſuſcipit, debet eſſe in gratia. Probabiliter poteſt per accidens aliquando primam gratiam cauſare, ſi ſcilicet peccator accedat ad illud cum attritione, bona fide credens ſe eſſe contritum; quo caſu non ponit obicem gratiæ. Debet tamen per ſe contritionem præmittere, qui eſt in ſtatu peccati mortalis, quin teneatur ſub mortali præmittere confeſſionem; cum hoc in ſolo Euchariſtiæ Sacramento prærequiratur: Quamvis autem in cap. *de conſecr. diſt.* 5. dicatur, quod hoc Sacramentum jejunis, præmiſſa confeſſio-

Digitized by Google

feſſione, conferatur; id tamen non eſt præceptum, ut communiter docent. Adverte demum circa remiſſionem pœnæ, quod per baptiſmum totaliter ea remittatur, quia per illum homo renaſcitur; non tamen per confirmationem.

Secundus effectus minus principalis Confirmationis eſt Character: proinde hoc Sacramentum eſt irreiterabile. Tertius effectus eſt Cognatio ſpiritualis, ſeu affinitas inter confirmatum, & patrinum eo modo, quo diximus de Bapt.

II. Quæritur ultimo, quinam ſint ritus ſervandi in adminiſtratione hujus Sacramenti?

Reſpondeo eſſe eos, qui habentur in Manuali Epiſcoporum: Præcipuæ tamen cæremoniæ ſunt; Primo, alapa, quæ impingitur, tum ut ille recordetur ſe eſſe confirmatum, tum ut intelligat debere injurias ſuſtinere pro fide confitenda: omiſſio tamen alapæ non eſt mortale, quia non videtur res gravis: Secundo, Patrinus, cujus omiſſio eſt mortalis, cum ſit res gravis: eſt enim cæremonia antiquiſſima ad ſignificandum tyronem illum eſſe in ſpirituali militia, & indigere alterius conſilio; quamvis Patrinus confirmationis non teneatur inſtruere, quem ſuſcepit; cum nullo jure id præcipiatur, ſed adhibetur ad ornatum. Solum in neceſſitate poteſt eſſe idem Patrinus in Confirmatione, qui fuit in baptiſmo; & frater fratrem ſuſcipere, ut notat Sà, & Trull. in cap. *In catechiſmo* de conſecr. diſt. 4. Debet Patrinus Confirmationis eſſe confirmatus; aliter cognationem ſpiritualem non contraheret, ut multi docent contra Sà, Rodr., & alios apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 26.: Unde peccaret graviter, ſi non confirmatus exerceret munus Patrini, eo quod irritam redderet hanc cæremoniam ſolemnem. Tertio, quod caput confirmati vitta ligetur; tum ob reverentiam Chriſmatis, ne ſtatim deteratur, & aliis rebus miſceatur; tum ut ſignificetur, gratiam Confirmationis eſſe conſervandam: ferenda autem eſt vitta, quamdiu habet conſuetudo in ſingulis locis. Demum nullus certus locus adminiſtrationi Confirmationis aſſignatur; omnino tamen convenit, ut id in Eccleſia fiat.

QUÆSTIO IV.

De Euchariſtia ut Sacramento.

INnumeri Auctores fuſiſſime, ſed nunquam ſatis de præſtantiſſimo hoc Sacramento diſſerunt. Nos, miſſis iis, quæ in Scholaſtica Theologia diſputavimus, paucis hic expediemus, quæ ad praxim ſpectant. Cum autem Euchariſtia & ſit Sacramentum, quatenus corpus Chriſti Domini in ea contentum eſt cibus ſpiritualis animæ ordinatus ad ejus refectionem, & nutritionem; & ſimul ſit Sacrificium, quatenus idem corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini offertur Deo omnipotenti in remiſſionem peccatorum, & remedium humanæ infirmitatis, de Euchariſtia in quantum eſt Sacrificium agemus quæſtione inſequenti; Hic ſolum de Euchariſtia agimus, prout eſt Sacramentum, quod a D. Dionyſ. dicitur *Conſummatio omnium Sacramentorum*, tum quia vitam gratiæ in baptiſmo, & confirmatione receptam munit, & conſummat; tum quia fontem ipſum gratiæ in ſe continet. Primo autem quære-

mus ejus Eſſentiam, Unitatem, & Inſtitutionem: Secundo neceſſitatem, & obligationem illud ſumendi: Tertio materiam: Quarto formam: Quinto effectus: Sexto ſubjectum: Septimo diſpoſitionem ex parte animi requiſitam: Octavo diſpoſitionem ex parte corporis: Nono de tempore, loco, & aliis ad Euchariſtiam ſpectantibus: Ultimo de Miniſtro.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit, & quando inſtitutum Euchariſtiæ Sacramentum?

I. Variis nominibus a SS. Patribus hoc Sacramentum appellatur

II. Variiſque figuris in lege veteri fuit adumbratum.

III. Ex hujus Sacramenti definitione ſequitur, quod conſtituatur ex corpore, & ſanguine Chriſti Domini, ex ſpeciebus Sacramentalibus, atque etiam ex verbis conſecratoriis.

IV. Non tamen ex ſumptione, ſeu uſu.

V. Euchariſtia dumtaxat eſt Sacramentum permanens, quatenus ejus materia proxima permanet phyſice, & verba moraliter.

VI. Non eſt multiplex hoc Sacramentum, ſed unum ſpecie atoma.

VII. Multiplicitas numerica hujus Sacramenti unde deſumatur? Et an a pluribus particulis ſimul ſumptis gratia uberior cauſetur?

VIII. Quando, & quomodo Chriſtus hoc Sacramentum inſtituerit?

IX. Et quem ad finem?

I. Ut præſtantiam tanti Sacramenti explicarent Patres, & Doctores, innumeris illud nominibus appellarunt: Dicitur enim Primo *Euchariſtia* græce, quod latine ſonat Bona gratia, tum quia continet Chriſtum plenum gratiæ, & veritatis; tum etiam quia in gratiarum actionem conſecratur; tum demum quia uberrimam gratiam confert: Secundo dicitur *Sacra Synaxis*, hoc eſt Collecta ſocietas, quia fideles per hoc Sacramentum, tamquam unius corporis membra cum Chriſto capite uniuntur. Dicitur *Sacrum Viaticum infirmorum*, quia viam parat ad gloriam, juxta illud Pſal. 49. *Sacrificium laudis* (hoc eſt Euchariſtia) *honorificabit me, & illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei*: Appellatur *Sacramentum corporis, & ſanguinis Domini, Primum, & Sacroſanctum myſterium, Conſummatio Sacramentorum, Panis vitæ, Eſca ſpiritualis, Cœna Domini, Pharmacum immortalitatis, Gloria Dei*, & aliis nominibus apud Suar. part. 3. quæſt. 73. art. 4., & Filliuc.; unde merito nuncupari ſolet Sanctiſſimum, Auguſtiſſimum, Venerabile Sacramentum.

II. Fuit etiam variis figuris in lege veteri adumbratum: Primo per Agnum paſchalem, qui Chriſtum, ut hoſtiam, & ut cibum ſignificabat: Secundo per Panes propoſitionis, & præſertim per oblationem panis, & vini factam a Melchiſedech: Tertio per Sacrificia, expiationes, & holocauſta illius legis: Quarto per Mannam, quod pluit de Cœlo peregrinantibus in deſerto, quod omne delectamentum in ſe habebat: Quinto per Panem Eliæ, qui tantum robur dedit comedenti: Sexto per Panem hordeaceum, qui evertit caſtra Madian, ut videre eſt apud eundem Suar., & D. Th. quæſt. 73. art. 6.

III. Quæritur nunc primo, quid ſit Euchariſtia, & in quibus conſiſtat?

Reſpondeo, eſſe Sacramentum, quod ſub ſpeciebus panis, & vini vi conſecrationis continet corpus, & ſangui-

guinem Chriſti Domini ad nutritionem vitæ ſpiritualis datæ per baptiſmum. Hæc definitio colligitur ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 2., & eſt adæquata per genus, & differentiam; nam genus eſt ratio Sacramenti, quæ eſt communis omnibus; differentia vero ſunt ea, quæ ſequuntur, per quæ a reliquis Sacramentis differt.

Ex quibus ſequitur primo ex D. Th., Con., Bonac., Trull., Corpus Chriſti Domini conſtituere Euchariſtiam. Probatur: hoc Sacramentum eſt cibus animæ, non ratione ſpecierum, ſed ratione corporis Chriſti, ut habetur Joan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt: Caro mea vere eſt cibus*, &c.; & ideo Trident. ſeſſ. 13. cap. 5. docet, huic Sacramento deberi cultum latriæ.

Neque dicas, Corpus Chriſti ſignificari a ſpeciebus: ergo non conſtituit hoc Sacramentum: ſicut ablutio interna, ſeu emundatio ab originali, quæ ſignificatur in baptiſmo, non conſtituit baptiſmum. Nam poteſt aliquid ſignificari, & ſimul conſtituere Sacramentum, ut dolor in Sacramento Pœnitentiæ, qui ſignificatur a Confeſſione. Cæterum ſicut in aliis Sacramentis datur Sacramentum tantum, res tantum, & Sacramentum ſimul, & res, prout explicavimus quæſt. 1. art. 6. num. 5.: ita in hoc Sacramento ſpecies panis dicuntur Sacramentum tantum, quatenus ſolum ſignificant Chriſtum ſub iis contentum per modum cibi, & non ſignificantur; Gratia dicitur res tantum hujus Sacramenti, quia ſolum ſignificatur, non ſignificat; Corpus Chriſti dicitur res ſimul refectiva animæ, & Sacramentum, quia ſignificat gratiam refectivam, & ſignificatur a ſpeciebus.

Sequitur ſecundo, Euchariſtiam conſtitui etiam a ſpeciebus panis, & vini. Probatur: quia Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile; ſolæ autem ſpecies ſunt ſenſibiles in hoc Sacramento: ergo debet conſtitui etiam a ſpeciebus. Adde, Corpus Chriſti contineri in hoc Sacramento ex Trident.; nihil autem in ſe ipſo continetur: ergo ſpecies ſunt Sacramentum, in quo Chriſtus continetur ſenſibiliter, & demonſtrabiliter; atque adeo ſpecies conſtituunt Sacramentum.

Sequitur tertio contra Sot., & Con. Verba conſecratoria eſſe partem eſſentialem hujus Sacramenti, & non merum requiſitum, aut cauſam extrinſecam. Ratio eſt, quia quodlibet Sacramentum conſtat rebus & verbis, quæ ſignificant effectum ſpiritualem ab iis cauſatum: ergo etiam Euchariſtia. Adde, Euchariſtiam in fieri conſtare ex verbis conſecrationis, ut patet; (quia non minus verba, quam ſpecies panis, & vini ſignificant Chriſtum Dominum, ut cibum nutritivum animæ) ergo etiam in facto eſſe: nam eadem ſunt conſtitutiva Sacramenti in fieri, & in facto eſſe; aliter non eſſet idem Sacramentum, quod fit, & quod perſeverat.

Neque dicas, tranſactis verbis perſeverare integrum Sacramentum: ergo non conſtituitur verbis in facto eſſe. Nam verba perſeverant moraliter, quoties Sacramentum perſeverat; ſicut quando confertur abſolutio, perſeverat moraliter confeſſio, quæ conſtituit Sacramentum Pœnitentiæ; & conſenſus unius conjugis ſæpe perſeverat tantum moraliter, quando per adventum alterius conſenſus conſtituitur Sacramentum Matrimonii. Dicuntur autem moraliter perſeverare verba conſecratoria, quatenus adhuc perſeverat eorum ſignificatio, & exigentia corporis Chriſti ſub illis ſpeciebus ad nutriendam animam; ſicut etiam quatenus illæ cauſant moraliter gratiam in ſuſcipiente Euchariſtiam.

IV. Sequitur quarto, ſumptionem, ſeu uſum non conſtituere hoc Sacra-

mentum, ut communiter docent contra Aureol.. Probatur; quia ex Trid. peracta conſecratione habetur in hoc Sacramento Chriſtus Dominus: ergo ex Trident. ante ſuſceptionem habetur conſtitutum Sacramentum; atque adeo ſumptio eſt ſolum requiſitum, ſeu applicatio virtutis activæ, ut hoc Sacramentum gratiam cauſet: Aliter ante ſumptionem non deberet adorari.

Dices: Sacramentum conſiſtit in eo, quod Chriſtus Dominus inſtituit, & fieri præcepit: atqui non ſolum inſtituit, & fieri præcepit conſecrationem, ſed etiam ſuſceptionem: ergo conſiſtit etiam in ſuſceptione.

Confirmatur, quia Sacramentum eſt ſignum ſenſibile ſignificans practice gratiam ex promiſſione Chriſti: atqui non ſolum conſecratio, ſed etiam ſumptio eſt hujuſmodi: Chriſtus enim Dominus promiſit gratiam manducanti: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: ergo ſumptio conſtituit Sacramentum. Quamvis autem ante ſumptionem habeatur conſtitutum Sacramentum, poterit ſaltem dici, quod ſumptio ſit pars integralis; ſicut eſt ſatisfactio in Sacramento Pœnitentiæ.

Reſpondeo, nego majorem: non enim omnia, quæ Chriſtus præcepit fieri relate ad Euchariſtiam, ſunt partes Sacramenti: Sicut enim in baptiſmo dixit: *Euntes docete omnes, baptizantes eos*: & tamen doctrina non eſt pars Sacramenti: ita quamvis dixerit: *Accipite, & manducate*, non per hoc uſus Euchariſtiæ erit pars Sacramenti.

Ad confirmationem nego ſumptionem eſſe ſignum practicum gratiæ, ſeu habere vim cauſativam gratiæ, cum id non habeatur neque ex Scripturis, neque ex Conciliis, neque ex Patribus. Verum quidem eſt, quod poſita ſumptione cauſetur gratia, ſed falſum eſt, quod vis cauſativa gratiæ ſit in ipſa ſumptione: hæc enim ſolum eſt applicatio virtutis activæ, quæ eſt in ipſo Sacramento. Quare quando dicitur, *Qui manducat meam carnem habet vitam æternam*, ly *manducare* ponitur ut conditio, non ut vis vivificandis; ſicut cum dicitur, Qui accedit ad ignem, calefit, acceſſus ponitur ut conditio, non ut vis calefactiva, quæ eſt in ſolo igne: Neque poteſt dici, quod manducatio ſit ſolum pars integralis; Primo, quia in hac re nihil affirmandum ſine authoritate; cum totum pendeat unice ab Inſtitutione Chriſti Domini, quæ nobis ſolum per Scripturas, Concilia, & ſenſum Eccleſiæ innoteſcit: Secundo, quia ſi eſſet pars Sacramenti, eſſet pars eſſentialis, & non integralis; Siquidem eſſentialiter requiritur manducatio, ut Euchariſtia cauſet gratiam; Contra vero, ut cauſetur gratia in Sacramento Pœnitentiæ, non requiritur ſatisfactio; & ideo ſatisfactio poteſt eſſe pars tantum integralis, non eſſentialis.

V. Sequitur ultimo, diſtingui hoc Sacramentum a reliquis, non ſolum quia habet conſtitutiva, & effectus diverſos, ſed etiam quia materia proxima hujus Sacramenti eſt quid permanens; ſicut etiam ipſa forma permanet moraliter, quouſque permanet Chriſti corpus ſub ſpeciebus ab ipſa forma cauſatum: non ſecus ac moraliter permanet electio Pontificis, verbi gratia, vivente Pontifice: Et ideo dicitur eſſe Sacramentum permanens, quia ante uſum eſt perfectum; reliqua vero Sacramenta conſiſtunt in ſolo uſu, & ſolum dum fiunt, recipiuntur: Præterea materia reliquorum Sacramentorum eſt ſolum quid ſenſibile; hujus vero Sacramenti materia eſt, præter ſpecies panis ſenſibiles, etiam corpus Chriſti Domini, quod per ſpecies panis ſit demonſtrabile, dicendo, Hoc eſt corpus Chriſti.

VI. Quæ-

Digitized by Google

VI. Quæritur ſecundo, Utrum hoc Sacramentum debeat dici unum, an multiplex ſpecie?

Reſpondeo, debere dici unum ſpecie atoma, ſeu infima; nam licet panis, & vinum ſpecie differant; quia tamen in hoc Sacramento utrumque ordinatur ad eundem finem ſpecificum, videlicet ad refectionem animæ per modum convivii, quod ex pane, & vino integratur, ideo eſt unum ſpecie: Non ſecus ac Sacramentum Ordinis dicitur unum, quamvis a Subdiaconatu, Diaconatu, Presbyteratu integretur; quia omnia ad eundem finem ordinantur. Illud tamen eſt diſcrimen inter Sacramentum Ordinis, & Euchariſtiæ, quod qui recipit, verbi gratia, diaconatum, non recipit gratiam illam, quæ eſt propria Presbyteratus: Contra vero qui ſolas ſpecies panis manducat, eandem ſpecie gratiam recipit, ac qui manducat ſimul, & bibit, etiamſi verum eſſet, quod majorem extenſive gratiam recipiat, qui ſub utraque ſpecie communicat; ſicuti eandem ſpecie gratiam recipit, qui ſemel communicat, ac qui bis, quamvis majorem extenſive gratiam recipiat, qui communicat bis: Nam per ſpecies ſolius panis ſolum repræſentatio convivii eſt partialis, & inadequata; gratia tamen refectiva ex inſtitutione Chriſti Domini eſt omnino ejuſdem rationis, quæ confertur a ſolis ſpeciebus panis & quæ a ſolis ſpeciebus vini, & conſequenter quæ ab utriſque: Quicquid ſit, utrum gratia Sacramentalis, ſeu auxilia, quæ conferuntur manducantibus hoſtiam, differant a gratia Sacramentali, ſeu ab auxiliis, quæ conferunrur bibentibus calicem, juxta illud Pſal. 103. *Vinum lætificat cor hominis, & panis cor hominis confirmat*; Quod Scholaſtici diſcutiunt, & nos in Curſu Theologico diſp. 4. qu. 8. de Euchariſtia agentes partem affirmantem probabiliter ſuſtinuimus: & in calce articuli quinti hujus quæſtionis fuſius id proſequemur.

VII. Quæritur tertio, Undenam deſumatur multiplicitas numerica hujus Sacramenti?

Reſpondeo, deſumi a multiplicitate ſpecierum, non phyſica, ſed morali; Quare plures hoſtiæ in eadem pyxide dicuntur eſſe unum Sacramentum; & ſacerdos, qui ſumit in miſſa hoſtiam in tres partes diviſam, non dicitur ſumere tria Sacramenta, ſed unum; quia illæ tres partes, licet ſint phyſice diviſæ, ſunt tamen moraliter unum, eo quod faciunr unum cibum; & e converſo, ſi eadem hoſtia diviſa in tres partes a tribus manducetur, dicuntur eſſe tria Sacramenta, quia per triplicem illam manducationem fit moraliter triplex, hoc eſt triplex cibus. Ex quo ſequitur, quod non majorem gratiam recipiat, qui recipit ſimul plures particulas, quam qui unam tantum; nam moraliter eſt unus cibus, tam ſi una, quam ſi centum particulæ ſimul ſumantur; Quamvis per hoc, quod Chriſtus Dominus magis ſit in ſtomacho illius, qui recipit plures particulas, poſſit majorem ſucceſſive gratiam cauſare ex opere operato, ſi vera eſt illa opinio Suar. diſp. 63. ſect. 4. & 5. Con. quæſt. 79. ar. 1. dub. 2. & Bonac. diſp. 4. quæſt. 4. punct. 2. quod Chriſtus Dominus in ſtomacho exiſtens tamdiu gratiam cauſet ex opere operato, quamdiu ad illam ſe diſponit per actus meritorios, qui communicavit. Sicut autem non recipit majorem gratiam, qui plures particulas ſimul ſumit, vel majorem hoſtiam; ita juxta ſententiam D. Th. quæſt. 80. art. 12. ad 3. contra Palaum, Vaſq. Lugo diſp. 12. ſect. 3. & alios, nec majorem gratiam ſumit, qui ſub utraque ſpecie communicat, ac qui ſub una tantum; quia uterque

unum Sacramentum recipit per hoc, quod ſemel reficiatur.

Illud tamen eſt diſcrimen inter duas particulas ſimul ſumptas, & inter ſpecies panis, & vini ſumptas in eadem Miſſa; quod duæ illæ particulæ dicuntur ita eſſe unum Sacramentum, ut non dicantur eſſe duo Sacramenta partialia. Contra vero ſpecies panis, & vini in eadem miſſa ſumptæ dicuntur eſſe unum Sacramentum compoſitum ex duobus Sacramentis partialibus; quia cum diverſimode ſignificent refectionem ſpiritualem ſpecies panis, & ſpecies vini, (illæ ſcilicet per modum cibi, iſtæ per modum potus) ideo habent non ſolum diſtinctionem phyſicam, ſicut habent duæ particulæ, ſed etiam quandam diverſitatem moralem, qua poſſint dici duo Sacramenta non quidem totalia, (cum per modum unius ſumantur, ac in eodem convivio) ſed partialia.

Sequitur demum ex dictis, quod qui ſub una tantum ſpecie communicat, integram ſumit refectionem, quamvis non integre repræſentatam: & in hoc ſenſu dici poteſt, quod non ſumat integrum Sacramentum, quatenus non ſumit ſpecies omnes hoc Sacramentum integrantes, quæ repræſentant refectionem animæ per modum Convivii, quod ex cibo, & potu integratur; eſto integrum ſacramentum ſumat relate ad refectionem animæ, ſeu gratiam ab hoc Sacramento cauſatam.

VIII. Quæritur quarto, quando, & quomodo fuerit Euchariſtia inſtituta?

Reſpondeo, de fide eſſe, quod inſtituta fuerit a Chriſto Domino, in qua nocte tradebatur, hoc eſt decima quarta die Lunæ vicinioris æquinoctio verno die Jovis, quando juxta legem Moyſis comedendus erat agnus paſchalis. Tunc enim, ut notat Henr. lib. 8. cap. 58., & fuſe Con. diſp. 74. art. 4. poſt cœnam legalem agni (ut figura præmitteretur veritati) lavit pedes diſcipulorum, & cœnantibus illis, (hoc eſt Apoſtolis, ut habet Scriptura, videlicet cœna uſuali, & communi, in qua intinxit Judas manum in paropſide cum Chriſto) inſtituit hoc Sacramentum, & Sacrificium incruentum, celebrando primam miſſam cum duodecim Apoſtolis, etiam cum Juda proditore, quos omnes ſua manu communicavit. Unde clare colligitur, Chriſtum Dominum celebraſſe in azymo, ut tenet Eccleſia latina, non in fermentato, ut tenet Eccleſia græca; quia cum inſtituerit hoc Sacramentum prima die Azymorum, quando ſcilicet vetitum erat comedere fermentatum, & cum panem uſualem conſecraverit, ſequitur, quod nonniſi azymum conſecravit; Aliter deberet dici Chriſtus prævaricator relate ad illam legem, ſi fermentato uſus fuiſſet. Ex quibus ſequitur, ut advertit Becanus ex Maldonato, quod primo fuerit cœna legalis, ſecundo cœna communis, tertio lotio pedum, quarto cœna euchariſtica, quinto diſceſſio Judæ, ſexto concio Domini; quamvis Suar. diſp. 41. velit, quod cœna communis fuerit poſt Euchariſtiam.

IX. Quæritur quinto, ad quem finem Chriſtus Dominus hoc Sacramentum inſtituerit.

Reſpondeo, primum finem fuiſſe, ut paſſionis recordaremur; dixit enim: *Hoc facite in meam commemorationem.* Secundo, ut ſuam corporalem præſentiam nobis relinqueret, juxta illud, *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi:* Tertio propter realem, & moralem unionem membrorum cum ſuo capite, & inter ſe, hoc eſt fidelium cum Chriſto, & inter ſe ipſos: Realis unio explicatur per realem propinquitatem, & contactum inter cor-

pus

Digitized by Google

pus noſtrum, & Chriſti mediis ſpeciebus; Moralis, ſeu affectiva unio per vinculum charitatis, quo & cum Chriſto conjungimur, & inter nos propter Chriſtum; juxta illud Apoſt. *Unum corpus ſumus, quia de uno pane, & de uno calice participamus*: Ad hanc autem unionem ſignificandam apte elegit pro materia conſecrationis remota panem, qui fit ex pluribus granis, & vinum, quod ex pluribus uvis ſimul unitis.

ARTICULUS II.

De neceſſitate Euchariſtiæ, & obligatione illam ſumendi.

I. Euchariſtiæ ſumptio non eſt neceſſaria neceſſitate medii ad Salutem.

II. Neque ad perſeverandum in gratia.

III. Etiam adulti obligantur præcepto divino ſumendi, Baptiſmo prius ſuſcepto, Euchariſtiam.

IV. Præceptum divinum procul dubio obligat ad ſumendam Euchariſtiam in mortis articulo.

V. Quid ſi quis mane communicarit, & veſpere incidat in articulum mortis?

VI. Num poſſit Eccleſia privare reum aliquem Sacro Viatico ad alios perterrefaciendos?

VII. Sæpius etiam in vita ex divino præcepto tenemur Euchariſtiam ſumere.

VIII. Præceptum Eccleſiaſticum quos, & pro quando obliget ad communionem?

IX. Pueris, & amentibus ab infantia ne in articulo quidem mortis Euchariſtia adminiſtratur. Quid de pueris poſt uſum rationis, ac de ſemifatuis?

X. Impediti ne tempore Paſchali communicent, ad quid teneantur.

I. Duplex, ut diximus, cùm de Sacramentis in genere, dari poteſt neceſſitas in re præſenti, altera medii, altera præcepti: Videndum nunc, An Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medii? Et pro quando ſit neceſſaria neceſſitate præcepti divini, pro quando Eccleſiaſtici? Certum enim eſt apud omnes, non ſolum Eccleſiam obligare fideles ad communionem paſchalem, ſed etiam independenter a præcepto Eccleſiaſtico dari præceptum divinum de communione ſumenda; cum Chriſtus Dominus poſt inſtitutionem Sacramenti dixerit Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*. & Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis*.

Quæritur itaque primo, An Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem?

Reſpondeo cum communi apud Amic. negative: Illud enim Sacramentum dicitur neceſſarium neceſſitate medii, quod non ratione obligationis per præceptum inductæ, ſed ex natura ſua, poſita inſtitutione Chriſti Domini, connexionem habet cum ſalute, atque adeo ſine quo etiam invincibiliter ignorato finis obtineri non poteſt; ſed Euchariſtia non eſt hujuſmodi: nam parvuli etiam ſine Euchariſtia poſt baptiſmum ſalvantur, ut definit Trident. ſeſſ. 21. can. 4. ubi habet: *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiam, anathema ſit*.

Confirmatur, quia Euchariſtia non poteſt eſſe neceſſaria, niſi illis, qui poſſunt illam manducare ſpiritualiter, videlicet per actus fidei, charitatis, pœnitentiæ, &c.; ſed parvuli non poſſunt ſic illam manducare ſpiritualiter; ergo illis nullatenus eſt neceſſaria. Neque eſt neceſſaria adultis neceſſitate medii in re ſuſcepta. Nam propter eandem rationem deberet eſſe neceſ-

ſa-

Digitized by Google

ſaria parvulis: Neque ſuſcepta in voto, ut eſt baptiſmus, vel pœnitentia, &c., ut communiter docent contra Henr., & Nugn. apud Bonac., qui putant Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate medii ſuſceptam in voto, quatenus in ſuſceptione baptiſmi, vel pœnitentiæ requiritur propoſitum ſaltem implicitum ſuſcipiendi Euchariſtiam ſuo tempore: Ratio eſt, quia in hoc ſenſu etiam reſtitutio, & quodcumque aliud eſt neceſſarium neceſſitate præcepti, diceretur eſſe neceſſarium neceſſitate medii; quia eodem modo in ſuſceptione baptiſmi, vel pœnitentiæ requiritur propoſitum ſervandi omnia præcepta. Prӕterquamquod qui in articulo mortis poſt ſuſceptam Euchariſtiam peccaret mortaliter, poſſet confiteri ſine animo ſumendi amplius Euchariſtiam, & ſalvari, (ut communiter docent apud Bonac. contra Tabien., & Armill., docentes, quod debeat iterum communicare) & tamen in tali caſu in ſuſceptione pœnitentię nullum haberetur votum implicitum ſumendi Euchariſtiam: ergo Euchariſtia neque in re, neque in voto poteſt dici neceſſaria neceſſitate medii.

Dices; eodem modo Scriptura loquitur de baptiſmo, cum dicit, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto* &c. necnon de Pœnitentia dicens: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis*, ac de Euchariſtia iis verbis, *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis*: ergo eodem modo ſunt omnia neceſſaria neceſſitate medii; præſertim quia de Euchariſtia dicitur, *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, ubi ſignificatur Euchariſtiam eſſe medium neceſſarium ad ſalutem.

Reſpondetur, verba illa Scripturæ ſignificare eandem neceſſitatem præcepti eſſe in baptiſmo, & in Euchariſtia, non vero eandem neceſſitatem medii, ut communiter docent Doctores; & patet ex Trident. docente, non eſſe neceſſariam parvulis Euchariſtiam ad ſalutem. Adde, quod neceſſarium neceſſitate medii debeat de ſe inducere primam gratiam, ſaltem in voto ſuſceptum: at Euchariſtia, cum ſit inſtituta ad nutritionem, de ſe ſupponit primam gratiam: ergo non poteſt dici neceſſaria neceſſitate medii: Illa vero verba, *Si quis manducaverit*, &c. efficaciam Euchariſtiæ ſignificant, non neceſſitatem.

II. Quæritur ſecundo: An Euchariſtia, quæ eſt cibus ſpiritualis animæ, ſit neceſſaria neceſſitate medii ad perſeverandum in gratia; ſicut cibus corporalis neceſſarius eſt ad vitandam mortem corporalem?

Reſpondeo cum D. Th. quæſt. 66. art. 4., & communi Theologorum negative contra Trull., qui putat neminem in gratia perſeverare, niſi per Euchariſtiam aut in re, aut in voto ſuſceptam, quamvis non omnis, qui Euchariſtiam ſumit, in gratia perſeveret: Sicut vita corporalis conſervatur per cibum, quamvis non omnis, qui cibum ſumit, vitam conſervat. Verum, quamvis utiliſſima ſit Euchariſtia ad perſeverandum in gratia, ut docet Trident. ſeſſ. 13. cap. 2., non eſt tamen ſimpliciter neceſſaria: Ratio eſt quia Concilia, dum agunt de neceſſitate Sacramentorum, ſolum dicunt Baptiſmum, & Pœnitentiam eſſe ſimpliciter neceſſaria neceſſitate medii: Si autem Euchariſtia eſſet neceſſaria neceſſitate medii ad perſeverandum in gratia, illud Concilia explicaſſent.

Confirmatur, quia pueri, qui poſt baptiſmum moriuntur, & adultus, qui poſt ſuſceptam Euchariſtiam peccat mortaliter, & confitetur ſine voluntate iterum communicandi, & deinde moritur, perſeverant in gratia ſine Euchariſtia, etiam in voto ſuſcepta: er-

ergo neque in voto ſuſcepta eſt neceſſaria Euchariſtia neceſſitate medii ad perſeverandum in gratia. Adde, ex D. Th., quod multi captivi inter Barbaros, apud quos eſt impoſſibilis ſacra communio, perſeverant in gratia: ergo Euchariſtia non eſt cibus ſimpliciter neceſſarius ad perſeverandum in gratia. Quare non eodem modo eſt neceſſarius animæ hic cibus ſpiritualis, ſicut corpori cibus corporalis: Nam in tantum cibus corporalis eſt ſimpliciter neceſſarius, quia non alio modo poſſunt reparari vires, quæ continuo atteruntur vi caloris naturalis: At auxilia ad perſeverandum in gratia, quæ conſervatur per Euchariſtiam, poſſunt etiam conferri aliis mediis, videlicet per alia Sacramenta, per orationes, jejunia, eleemoſynas, &c.: ergo non eſt eodem modo neceſſaria, ſicut cibus corporalis; In voto autem ſuſcepta eodem modo eſt neceſſaria, ac quodcumque aliud, quod præcipitur, videlicet reſtitutio, jejunia, &c., quæ idcirco non dicuntur eſſe neceſſaria neceſſitate medii, ſaltem in voto, quia non ſunt medium præciſe neceſſarium, per quod conferatur gratia, qua ſalutem conſequamur: Cum autem neque ſumptio Euchariſtiæ ſit hujuſmodi, ut oſtendimus, ideo non eſt neceſſaria neceſſitate medii aut ad ſalutem, aut ad perſeverandum in gratia, neque in re, neque in voto. Eſt tamen in re ſuſcepta Euchariſtia valde utilis, &, ut Coninch docet, valde neceſſaria propter ſpecialia, & uberrima auxilia, quæ confert ad perſeverandum in gratia; cum nonniſi ægerrime aliis viis ſpecialia hæc auxilia comparari poſſint.

III. Quæritur tertio, An etiam adulti infideles obligentur præcepto divino ad communicandum illis verbis, *Niſi manducaveritis carnem* &c., ita ut non ſolum peccent non ſuſcipiendo baptiſmum, ſed etiam non ſuſcipiendo Euchariſtiam; quam tamen debeant poſt baptiſmum ſuſcipere.

Reſpondeo duplicem eſſe ſententiam: Prima eſt Sot., Sanch., & aliorum apud Bonac. hic, putantium ſolos fideles adultos hoc præcepto divino obligari: Ratio iſtorum eſt, quia ante ſuſceptum baptiſmum nemo poteſt communicare: ergo nec poteſt ad id obligari; ſicut de facto nullus infidelis obligatur ad ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ. Secunda, quam ſuſtineo, eſt Suarii diſp. 89. ſect. 2. Con. quæſt. 80. num. 93. Vaſq., & aliorum docentium, etiam infideles hoc præcepto obligari. Ratio eſt, quia præcepta divina generatim prolata omnes obligant, qui eorum ſunt capaces; ſed infideles adulti ſunt capaces hujus præcepti: ergo obligantur, non quidem ad ſumendam Euchariſtiam ante baptiſmum, ſed poſt baptiſmum: Sicut enim hoc præceptum obligat baptizatos, qui ſunt in peccato mortali, ad communicandum, non quidem ante, ſed poſt Sacramentum Pœnitentiæ; ita obligat infideles ad communicandum, non ante, ſed poſt baptiſmum. Verum quidem eſt, quod adulti infideles non obligentur ad ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ: Et ratio eſt, quia præceptum de ſuſcipiendo hoc Sacramento non obligat niſi eos, qui poſt baptiſmum lapſi ſunt in mortale; nec poteſt obligare infideles, ut ſumant baptiſmum, & peccent ad hoc, ut Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipiant: Contra vero præceptum de ſumenda Euchariſtia poteſt obligare infideles, ut baptizentur, & illam ſuſcipiant: ergo dicendum, quod de facto illos obligat.

IV. Quæritur quarto, Quandonam fideles obligentur ex præcepto divino ad communicandum?

Reſpondeo, & dico primo, hoc præceptum obligat ſub mortali in articulo mortis. Ita communiter con-

tra

Digitized by Google

tra Victor., & alios apud Con. queſt. 80. Bonac. quæſt. 7. qui putant ſufficere, quod ſemel in vita quis communicet, ut ſatisfaciat præcepto divino. Ratio noſtræ Concluſionis eſt primo, quia quodcumque præcipitur, pro eo tempore magis videtur præcipi, pro quo maxime eſt neceſſarium ad finem præcepti aſſequendum; atqui in articulo mortis eſt maxime neceſſarium homini conjungere ſe cum Chriſto, & contra hoſtes ſe tueri, qui eſt finis hujus præcepti: ergo in articulo mortis maxime obligat. Secundo, quia Trident. ſeſſ. 13. cap. 6. dicit, antiquiſſimum eſſe morem communicandi in articulo mortis; hujus autem conſuetudinis cum initium ignoretur, dicendum ab Apoſtolis originem duxiſſe ex præcepto divino: Quamobrem Concil. Nicænum primum can. 12. dicit, Antiquam legem obſervandam eſſe, ne quis ſine neceſſario viatico diſcedat; Non poteſt autem viaticum dici neceſſarium, niſi ex præcepto divino; cum Eccleſia ſolum ad communionem paſchalem obliget: Quicquid aliqui in contrarium ſentiant, putantes, quod ſicut Eccleſia determinavit tempus paſchale ad communionem, ita determinavit etiam articulum mortis: Demum, quia hæc eſt communior ſententia Doctorum, a qua non eſt recedendum ſine ſolido fundamento: Immo ſicut jure merito damnatæ ſunt variæ theſes limitantes obligationem divinorum præceptorum, ut eſt prima ab Alex. VII. confixa, quæ habet: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, Charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium*. Et ſexta ab Innoc. XI. dicens, *Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum Charitatis erga Deum*. Et ſexageſima quinta, quæ loquens de Myſteriis SS. Trinitatis, & Incarnationis dicit: *Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe*; & ſic de aliis; ita proſcribenda pariter videtur ob eandem rationem ſententia aſſerens ſufficere, quod ſatis ſit ſemel in vita communicare ad ſatisfaciendum divino præcepto de ſumenda Euchariſtia.

V. Hinc fit, falſum eſſe, quod Sà, Sylv., Cajet., & alii apud Bonac. docent, videlicet non teneri in articulo mortis iterum communicare, qui in Paſchate communicavit. Ratio eſt, quia qui extra articulum mortis communicavit, non ſatisfecit præcepto communicandi in articulo mortis: Quod patet ex Eccleſiæ conſuetudine, & fidelium communi ſenſu, qui ſcandalizarentur graviter, ſi talis in eo caſu non communicaret; Verum tamen eſt, quod ſi quis mane communicavit, & veſpere incidit in articulum mortis, immo ſi octo dies ante communicavit, probabiliter non tenetur iterum communicare; quia talis communio cenſetur facta inſtante morte, & habere rationem viatici, & præparationis ad mortem: Sicuti qui audit Miſſam mane, poteſt ſatisfacere præcepto, quod facit deinde Epiſcopus de audiendo hodie Sacro, ut notat Lug. diſput. 16. num. 38., quamvis præceptum ſit factum poſt auditionem Sacri; quia aliquando bene ſatisfit menti præcipientis per actionem poſitam, antequam obliget præceptum. Hurt. tamen, & nonnulli apud Dian. part. 4. tract. 5. reſol. 197. probabilius putant, quod qui mane extra mortis periculum communicavit, teneatur etiam veſpere communicare, ſi de novo mortis periculum adveniat, nec poſſit commode communio ad ſequentem diem differri. Communiter autem docent contra Tabien., & Armill., quod qui ſumpto viatico peccaret mortaliter, non debeat iterum communicare: aliter deberet aliquando eodem die bis ſume-

re

Digitized by Google

re viaticum, quod nemo dixerit.

VI. Dices, ſi ex præcepto divino teneretur quilibet in articulo mortis communicare, non poſſet Eccleſia privare aliquem communione in articulo mortis ad aliorum exemplum, & correctionem; quod tamen facit, ut patet ex Concilio Eliberitano, & Sardicenſi apud Bonac., Regin., & Suar. diſp. 69. de Euch. ſect. 3.

Reſpondeo, nego ſequelam; ſicut enim quilibet jure naturæ tenetur comedere; nihilominus Judex poteſt reum privare cibo in pœnam: ita poterit Eccleſia privare aliquem in pœnam, & ad aliorum exemplum, & terrorem pane cœleſti, quem quilibet in eo articulo tenetur manducare jure divino. Propterea, ut notat Suar. diſp. 4. de Euch. ſect. 8., cum obligatio ſumendi ſacrum viaticum oriatur a præcepto poſitivo, quod non pro ſemper obligat, excuſatur tam ægrotus a ſumendo viatico, quam miniſter a miniſtrando propter occurrentes circumſtantias; unde neuter violat divinum præceptum. Notandum tamen, id non eſſe amplius in uſu in Eccleſia; immo contrarium debet ſervari, ſi reus dedit ſufficientia doloris teſtimonia, ex cap. *Tanta*, & ex motu Pii V. apud Bonac. Nec excuſantur a peccato Judices, ut docent communiter contra Navar., Clarum, & alios apud Henriqu., qui non concedunt Reo tempus ſumendæ Euchariſtiæ poſt confeſſionem ratione conſuetudinis in aliquibus locis receptæ. Nam ex jure naturæ tenetur Judex conſulere bono privato Rei, quantum recta ratio dictat; Et jus divinum, quod obligat Reum ad communicandum in articulo mortis, videtur etiam obligare Judicem ad non impediendam, & ad dandam opportunitatem. Nec poteſt conſuetudo contra jus naturæ, aut divinum introduci: Quare per ſe loquendo tenetur Judex talem opportunitatem concedere, etiamſi aliquod periculum ſit, quod hoc tempore conceſſo reus eripiatur, & aliqui ſcandalum patiantur, ut notat Bonac. Immo ſi reus nolit intra conſuetum tempus ſe præparare ad confeſſionem, & communionem, tenetur concedere aliquam dilationem, verbi gratia, duorum, vel trium dierum, ſi ſperet profectum, ne ſit periculum damni, aut ſcandali ex hac dilatione; Non tenetur tamen amplius differre, ne alii hac ſpe nolint ſe ad mortem præparare.

Ex dictis ſequitur, præceptum hoc obligare non ſolum in periculo mortis ex morbo aliquo; ſed etiam inſtante morte violenta, & periculo talis mortis; ut quando periculoſum prælium eſt committendum, periculoſa navigatio ſubeunda, in puerperio, præſertim primo, quod ſolet eſſe periculoſum.

VII. Dico ſecundo: Ex præcepto divino non ſolum tenemur Euchariſtiam ſumere in articulo mortis, ſed etiam ſæpe in vita. Ita communiter cum Suar., Valent., & aliis. Concluſio pariter conſtat ex iiſdem rationibus, quibus falſitatis convincuntur Theſes proſcriptæ, quas num. 5. retulimus. Nonnulli tamen apud Con. putarunt, quod obligemur ſolum ſingulis trienniis, vel quadrienniis. Alii, quoties urget gravis aliqua neceſſitas. Alii tamen verius docent, quod juxta opportunitatem, ita ut obligentur ad ſæpius communicandum, qui ſunt in Civitate fidelium, quam alii; & qui ſunt magis inſtructi, & qui ſunt minus impediti, &c. ut ſolet communiter dici de actibus fidei, ſpei, amoris, qui pariter præcepto divino præcipiuntur nullo præfixo tempore. Illud certum eſt, quod cum Eccleſia præcipiat ſingulis annis communionem, non ſit contra divinum præceptum ad annum illam differre, ſaltem

tem per ſe loquendo, & relate ad communem hominum.

VIII. Quæritur quinto, Quando, & quos obliget præceptum Eccleſiaſticum de ſumenda Euchariſtia?

Reſpondeo, in cap. *Omnis utriuſque ſexus* obligari omnes, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, ut ſemel ſaltem in anno confiteantur, & reverenter recipiant ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi quis forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum; *Alioquin & vivens ab Eccleſia ingreſſu arceatur, & moriens careat Eccleſiaſtica ſepultura.* Quare quilibet tenetur aut in Cathedrali Eccleſia communionem paſchalem ſumere, aut in ſua Parochia a Paſtore ſuo; niſi ex hujus licentia ſaltem præſumpta, vel privilegio, aut conſuetudine eximatur; Sicut eximitur Sacerdos, qui ſatisfacit ubivis celebrando; Et peregrini, qui a ſua Parochia abſunt. Nomine autem Paſchæ ſignificantur quindecim dies a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, ut communiter Doctores docent; niſi forte alicubi conſuetudo ſit vel extendendi id tempus ad totam quadrageſimam, ut ex Con. fit Mediolani, & Conimbricæ; vel extendendi uſque ad diem Aſcenſionis, ut fit Neapoli, vel contrahendi ad ſolam hebdomadam majorem, vel paſchalem: conſuetudini enim ſtandum eſt.

IX. Porro certum eſt, ex tacito præcepto Eccleſiæ, (ut notat Tambur.) fundato in conſuetudine, quæ videtur approbata in Rituali Romano, non eſſe dandam Euchariſtiam pueris ante uſum rationis, & conſequenter nec ſtultis, qui nunquam uſum rationis habuerunt, ne in articulo quidem mortis; quia reputantur, ut pueri: At poſt uſum rationis dandam illis eſſe in articulo mortis communiter docent: Immo etiam ſi dubitetur, an uſum rationis habeant; cum conſuetudo Eccleſiæ non debeat in tanto rigore ſumi non dandi Euchariſtiam carentibus uſu rationis ex Lug. diſp. 13. num. 44.: Nam ſi ex Rituali Romano dari debet iis, qui poſt uſum rationis in amentiam inciderunt extrema Unctio, quare non etiam Euchariſtia, dummodo irreverentia declinetur?

Dubium tamen eſt, an pueri ſtatim poſt uſum rationis obligentur ad communionem Paſchalem? Affirmant Joan: Sanc., Palud., D. Anton., & Palaus apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 70.; quia non minor, imo major, videtur requiri diſcurſus ad confeſſionem, quam ad communionem: ergo ſi ad illam obligantur quotannis pueri doli capaces, etiam ad communionem. Sed communior ſententia apud eundem Dian. docet cum Vaſqu., Salas, Con., quæſt. 80. num. 102. conſuetudinem Eccleſiæ eſſe fundatam in Lateranenſi, quod pueri non admittantur ad Communionem ſtatim poſt uſum rationis, ſed ſolum quando ſufficienter circa hoc myſterium ſint inſtructi, ita ut poſſint communicare reverenter, prout præcipitur: atque ita contingere poteſt, ut aliqui anno decimo, & ante; aliqui vix decimo quarto, ad communionem admittendi ſint; Unde Dian. putat, hoc præceptum non obligare univerſim ante decennium, quia hoc præceptum ita Doctores cum Granad. univerſim intellexerunt; Probabilem tamen exiſtimat eſſe opinionem oppoſitam, quod teneantur ad illam poſt uſum rationis, atque adeo quod poſſint ſine ſcrupulo ante decennium ad illam admitti. Quamvis autem communiter doceant, pueros poſt uſum rationis ſtatim obligari legibus Eccleſiaſticis, contra Sot. in 4. diſt. 12. quæſt. 2. art.

art. 11. putantem uſque ad duodecimum annum non obligari; nihilominus ante annos pubertatis cenſuris, aut pœnis Eccleſiaſticis non aſtringuntur; unde non incurrunt cenſuras latas contra non communicantes in Paſchate, ut docent Sà, Fagund. apud Tambur. in Meth. communionis cap. 4. §. 2.; quia adeſt deciſio clara *cap.* 1. *&* 2. *de delictis puerorum*; ubi ante decimum quartum annum a pœnis ſimpliciter eximuntur; Quicquid in contrarium dicant Azor., Vaſqu., Sot. putantes ante pubertatem non aſtringi cenſuris, & pœnis ab homine latis; aſtringi vero a latis in jure communi. Immo Tambur. loc. laud. contra utrumque Sanch., & Pal. putat, quod nec incurrant excommunicationem latam contra percuſſorem Clerici: Et quamvis in cap. *Pueri* dicatur, quod poſſint ab Epiſcopo abſolvi; non negatur tamen, quod poſſint etiam abſolvi ab aliis.

Dubium eſt, An ſemifatuis danda ſit quotannis Euchariſtia?

Reſpondeo, in mortis articulo fatuis, qui nunquam habuerunt uſum rationis, communionem non eſſe dandam; ſicut nec pueris ante uſum rationis, ut diximus ex tacito Eccleſiæ præcepto: phreneticis vero, & iis, qui in amentiam inciderunt poſt uſum rationis, & ſemifatuis, mutis, & ſurdis, ac ſtolidis danda eſt in articulo mortis, niſi conſtet in amentiam eos incidiſſe, dum erant in ſtatu peccati mortalis, ut notant Doctores apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 79.: dummodo tamen poſſint ſine irreverentia communicare, dando videlicet illis ad experimentum antecedenter particulam non conſecratam: iiſdem etiam dandam eſſe Euchariſtiam in Paſchate docent Villal., Henr., & Sanch. apud Dian. loc. cit. reſol. 79. contra Zambran. Immo aliquoties etiam in anno poſſe iiſdem dari putat Villal. apud Tamb., & Sanch. apud Dian. loc. cit., & part. 5. tract. 6. reſol. 5.

Notandum hic primo, per communionem ſacrilegam non ſatisfieri præcepto Eccleſiaſtico: Quicquid enim olim plures Doctores primæ notæ docuerint exiſtimantes Eccleſiam non præcipere, niſi actum externum, hæc tamen opinio damnata eſt ab Innoc. XI. in propoſ. 55. quæ habet: *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*. In cujus expoſitione oſtendimus in Trutina, idcirco non ſatisfieri huic præcepto, quia præceptum Eccleſiaſticum de communione Paſchali eſt modificativum præcepti divini injungentis aliquando in vita, & in articulo mortis communionem: Cum autem præceptum divinum ſit de ſumenda communione non mortifera, ſed ſalutifera, & vivifica, dicente Domino: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis*; idcirco per ſacrilegam communionem ſicut non ſatisfit præcepto divino, ita nec Eccleſiaſtico.

X. Notandum ſecundo, quod qui videt ſe impediendum, ne in Paſchate communicet ob navigationem, verbi gratia, vel aliud caput, tenetur prævenire, ut docent Fagund., Vaſqu., & alii contra Azor. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 42. quia Eccleſia intendit principaliter præcipere communionem ſingulis annis, & ſecundario circumſtantiam temporis Paſchalis. Ex quo patet diſparitas, quare qui non poteſt die Dominico audire miſſam, vel tempore debito jejunare, non teneatur prævenire? hæc enim præcepta principaliter etiam temporis circumſtantiam præcipiunt; unde non videntur ejuſdem rationis cum præcepto communionis, ut putat Azor., & Pitigian.

No-

Digitized by Google

Notandum tertio, quod qui non communicavit in Paſchate, teneatur deinde ſtatim ac commode poteſt communicare. Ita Nugn., Suar., Navar. apud Con. & Dian. loc. cit. reſol. 41. contra Sylveſtr., Valent., Tabien., & alios. Ratio eſt, quia terminus annuus non aſſignatur ad finiendam obligationem; ſicut in Miſſa audienda aſſignatur dies feſtus, & in officio recitando, in jejunio, &c.; ſed aſſignatur, ut adimpletio, ſeu executio non poſſit amplius differri. Ad eum modum, quo in contractibus non ceſſat obligari ad ſolvendum, qui ſtatuto tempore non ſolvit; multa enim præcepta aſſignant tempus ut terminum obligationis; multa vero ut terminum ſolius executionis: præceptum autem communionis non videtur aſſignare tempus paſchale, ut terminum obligationis, cum velit nos quotannis communicare, ideſt non multum differre communionem ad ſatisfaciendum præcepto divino.

Notandum quarto cum Laym. apud Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 88., quod excommunicatus ex hoc præcepto obligetur ad quærendam abſolutionem, & ſic ad communicandum; quare ſi abſolutionem negligeret, contra hoc præceptum peccaret graviter: Contra vero qui in carcere detinentur, aut ſunt infirmi, non obligantur ad tollendum carcerem, aut infirmitatem, ut poſſint communicare in Paſchate. Ratio ex Suar., Lug. diſp. 10. ſect. 2. apud Tambur. in Meth. Communionis cap. 4. §. 7. eſt, quia præceptum confeſſionis, & communionis rigide obligat ad tollenda mala ſpiritualia, quæ ipſis obſtant, videlicet excommunicationem; non vero ad tollenda mala temporalia, puta carcerem, infirmitatem: & ideo qui ſunt timoratæ conſcientiæ de hoc non ſunt ſolliciti.

Dices; excommunicatus non tenetur procurare abſolutionem, ut poſſit audire miſſam die feſto: ergo neque ut poſſit communicare in Paſchate.

Reſpondeo, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Diſparitas ex Suar., & Con. apud eundem Tambur. eſt, quia Confeſſio, & Communio ſunt majoris momenti, quam auditio miſſæ; & ideo rigidius obligant præcepta Confeſſionis, & Communionis, quam præceptum de Miſſa audienda.

ARTICULUS III.

De Euchariſtiæ Materia.

I. Quinam dicatur panis uſualis, & vinum uſuale?

II. Panis fermentatus valide, ſed illicite a latinis conſecratur, exceptis nonnullis caſibus.

III. Aqua vino miſcenda probabilius immediate in Chriſti ſanguinem convertitur.

IV. Conſecratio fieri debet ſub utraque ſpecie ex præcepto divino.

V. Num poſſit aliquando Pontifex in divinis, poſitivis, & in naturalibus præceptis diſpenſare?

VI. Nec poteſt conſecrari quantitas, quæ non ſit ſine miraculo ſenſibilis, nec remanet conſecrata, ſi ab Hoſtia dividatur.

VII. Materia conſecrabilis debet eſſe moraliter præſens, ita ut poſſit per pronomen, Hic, demonſtrari.

VIII. Quid de materia clauſa in vaſe, aut magna nimis, ac nimis diſtante?

IX. Materia conſecranda debet eſſe determinata, & quomodo?

X. Quid de guttis vini intra Calicem? Aut de particulis in Pyxide, ſi ſint extra corporale, aut extra Aram?

XI. Num poſſit aliquando, deficiente Hoſtia majori, conſecrari particula, ne Sacrificium deſit?

I.

1\. DE fide eſt, materiam Euchariſtiæ eſſe panem triticeum, & vinum ex vite. Patet ex Florentino. Et ratio eſt, quia ſolus panis triticeus dicitur abſolute Panis, & ſolum vinum ex vite dicitur abſolute Vinum. In pane autem, & vino abſolute dictis Chriſtus Dominus conſecravit: voluitque in hac materia Sacramentum inſtituere, quia uſualiſſima eſt in conviviis; & quia maxime expreſſiva effectus hujus Sacramenti, qui eſt animam reficere ſpiritualiter. Nomine autem panis triticei venit etiam ſelica, ſeu ſegala, quia ex D. Th. quæſt. 73. art. 3. & aliis apud Bonac. contra Vivald., & alios, vere eſt triticum, licet aliquanto inferius ordinario; Quia tamen eſt materia dubia, graviter peccaret, qui in ea conſecraret, etiam in caſu neceſſitatis, ut notat Fagund. apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 95., quia hoc Sacramentum non eſt ſimpliciter neceſſarium neceſſitate medii, nec debet dari, niſi quando reverenter haberi poteſt.

Debet autem panis eſſe confectus aqua uſuali, & coctus, ita ut poſſit abſolute denominari Panis; Quare panis dulciarius confectus cum lacte, vel melle non eſt materia apta, nec maſſa cruda, quæ dici ſolet vulgo Paſta, ſeu Lagana, quia ſaltem moraliter differt a pane, etiamſi non differret ſpecie phyſica. Quod ſi aquæ naturali admiſceretur aqua roſacea, vinum, butyrum, ita ut æquet, vel ſuperet aquam naturalem, neque erit materia apta; ſecus vero ſi modica quantitas miſceatur; (etſi nullatenus admiſcenda ſit) quia magna pars trahit ad ſe minorem: Et eadem eſt ratio, ſi farinæ tritici admiſceatur farina alterius frumenti, videlicet hordei, millii, avenæ, ſeu ſpeltæ, panici, lolii, farris, &c. Neque eſt materia apta Calicis vinum, cui æqualis quantitas aquæ admiſcetur; nec vinum mixtum, quod Hiſpani vocant Hypocraſſo, ſi tanta ſit mixtio, ut non poſſit amplius abſolute dici Vinum, aut talis ſit coctio, ut vinum corrumpatur. Hoſtiæ autem rubræ, quibus literæ obſignantur, non poſſunt valide conſecrari, ex Lug. apud Dian. part. 7. tract. 12. reſol. 8. quia ratione cinabrii admixti non videntur, nec ſunt Panis uſualis. Quod ſi cinabrium admixtum eſſet in modica quantitate, putat Perez apud Dian. part. 7. tract. 12. reſol. 8., quod valida eſſet, quamvis illicita, conſecratio.

Ex dictis ſequitur, muſtum eſſe materiam aptam Calicis, quia ex cap. *Cum Ordine de Conſecratione diſt.* 2., vere Vinum eſt, licet fæcibus admixtum. Peccaret tamen, qui in eo conſecraret extra neceſſitatem; qualis eſſet ſecundum quoſdam ad devotionem populi, deficiente vino; dummodo non eſſet fæculentum, & impurum, quia id eſſet contra reverentiam Sacramento debitam: Sicut graviter peccat, ut habetur in Rubricis Miſſalis, qui conſecrat vinum acidum, quamvis nondum corruptum; exponit quippe periculo nullitatis conſecrationem; cum difficile ſit diſcernere, num factum ſit acidum uſque ad corruptionem: Eſt etiam materia apta vinum congelatum, ut docent communiter contra Nugn. quia eſt aptum potari, ſi liquefiat. Nec Sacramentum hoc conſiſtit in uſu, ſive in potatione, ſicut baptiſmus conſiſtit in ablutione; unde aqua baptiſmo apta non debet eſſe congelata. Quia tamen vinum congelatum eſt materia dubia, ideo peccaret, qui in eo conſecraret, ut putat Con. apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 100.. Acetum autem non eſt materia apta, quia eſt vinum corruptum; ſicut nec Aquavita, quæ dicitur Aqua ardens, cum non ſit vinum uſuale: Neque uva; quia potius co-

medi, quam potari conſuevit: Neque vinum ex malogranatis, aut moris; Neque cervíſia, ſicera, &c., cum non ſint vinum de genimine vitis, quale fuit, quod Chriſtus Dominus conſecravit: Agreſta, ſeu omphacium, quod eſt ſuccus expreſſus ex uvis immaturis, neque eſt vinum; ſicut maſſa cruda panis non eſt panis. Neque Vinum coctum, hoc eſt ſapa, ſeu defrutum, quod eſt muſtum ad dimidiam, vel tertiam partem coctum, cum potius ſit cibus; Nec Lora, ſeu aqua expreſſis acinis ſuperfuſa: Succus tamen ex uvis paſſis expreſſus reputatur vinum ab Amico apud Dian. part. 7. tract. 12. reſol. 8., eſt tamen materia dubia. Ægyptios in hoc ſucco ex uvis paſſis expreſſo conſecrare fama eſt, ut refert idem Amicus, ſiquidem viri fide digni teſtantur (apud eundem Dian.) quod ex his uvis optimum eliciatur vinum, quamvis uvæ paſſæ intra modicum aquæ apponantur. Quia tamen talis ſuccus ſolet eſſe denſus, & habet magis rationem cibi, quam potus uſualis, ideo eſt materia dubia, ut advertit Bonac.. Utrum autem licita ſit talis ſucci conſecratio in caſu neceſſitatis, verbi gratia, ad dandum Viaticum ægroto; aut in iis regionibus, ubi vinum uſuale haberi non poteſt? Dicendum, quod ſi materia iſthæc ſit dubia, nullatenus liceat illam conſecrare; quia hoc Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate medii, ut eſt Baptiſmus, & Pœnitentia, quæ in caſu neceſſitatis conferri poſſunt cum materia dubia, conferendo ſcilicet illa ſub conditione. Quod ſi aliquando ſuccus ex uvis paſſis non multum ſiccis ſit probabiliter vinum, videtur, quod in caſu neceſſitatis, & in regionibus, ubi haberi non poteſt vinum uſuale, poſſit licite conſecrari. Etenim omnia Sacramenta licite conferri poſſunt cum materia probabili, ſi deficiat certa; ut conſtat ex iis, quæ dicuntur in expoſitione primæ Theſis confixæ ab Innoc. XI.. Sic etiam videtur Sacramentum Confirmationis, & Extremæ unctionis conferri poſſe cum materia probabili, quoties materia certa haberi non poteſt. Verum hac in re conſulenda videtur S. Congregatio, prout ſæpe in ſimilibus caſibus conſulta fuit; & ab ea in re tanti momenti judicium expectandum.

II. Quæritur nunc primo, An valide conſecretur panis fermentatus etiam a Sacerdote Latino? Et quandonam licite id facere poſſit?

Reſpondeo, valide conſecrari, tam fermentatum a Latino, quam azymum a Græco, quamvis illicite. Quod valide conſecretur, patet, quia uterque eſt panis abſolute dictus, & quia materia Sacramentorum eſt inſtituta a Chriſto Domino, & eadem eſt pro toto orbe: Quare ſi Latinus invalide conſecraret in fermentato, etiam Græcus invalide in eo conſecraret: & vice verſa. Debent tamen Græci, & Latini antiquam Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem ſervare ſub mortali, quia eſt uſus rationabilis publicus, & in re graviſſima. Et Pius V. revocavit licentiam Græcorum celebrandi more latino, & Latinorum celebrandi more græco. Notandum tamen primo ex Con. quæſt. 74. art. 2. num. 117., & Fill. apud eundem Dian., quod Græcus in Eccleſiis, quæ habentur apud Latinos ipſis Græcis deſtinatæ, non poſſit uti more Latinorum; nec latinus more Græcorum in Eccleſiis, quæ habentur apud Græcos Latinis addictæ. Quod ſi Latinus iter agat per Græciam, & Græcus per Occidentem, poterit uterque ſuum morem ſervare, ſecluſo ſcandalo; quamvis ſi ſe conformaret Eccleſiæ, in qua verſatur, non eſſet damnandus. Verum ſi mutavit omnino domicilium, animo ibi perpetuo permanendi, debet

in

in ritu Eccleſiæ, ubi ſedem fixit, celebrare. Non poteſt tamen Latinus ex Suar. diſp. 44. ſect. 3. in Eccleſiis, quas Græci habent apud Latinos, conſecrare, nec communicare in fermentato; quia illud eſt veluti privilegium Græcorum perſonale, non locale. Ex quibus reiicitur Ledeſma, qui putat Græcum tranſeuntem per Latinos teneri in azymo conſecrare.

Notandum ſecundo ex Tamb. in Meth. Commun. cap. 2. ſect. 9., quod quamvis Græcus in Eccleſia latina ex antiquiſſima conſuetudine deberet communicare in fermentato, ſi habeat Eccleſias Græcis deſtinatas; (& idem dicas de Latino in Græcia) nihilominus ex conſuetudine recentiore, quæ in Sicilia extat, poteſt Græcus communicare in Eccleſiis Latinorum in azymo, verbi gratia, ad lucrandam indulgentiam, quamvis habeat ibi Eccleſias Græcorum, ubi poteſt communicare in fermentato.

Notandum tertio ex Suar. apud Tamb. loc. citat., quod in extrema neceſſitate, ſi moribundus non potuiſſet Sacramentum Pœnitentiæ, aut Extremæ Unctionis recipere, poſſet potius Græcus Sacerdos conſecrare in azymo ad dandum illi viaticum, quam Latinus in fermentato: Ratio eſt, quia ille conformatur Eccleſiæ Latinæ, quæ eſt Caput, hic vero Eccleſiæ Græcæ, quæ eſt membrum.

III. Quæritur ſecundo; An vino conſecrando neceſſario admiſcenda ſit aqua?

Reſpondeo admiſcendum eſſe modicum aquæ elementaris, non quidem neceſſitate Sacramenti; immo neque neceſſitate præcepti divini, ut communiter docent contra Henriq. lib. 8. cap. 12. & Valent. apud Bonac., ſed Eccleſiaſtici; Quare qui illam omitteret, valide conſecraret, ſed peccaret mortaliter; eo quod modica iſta aquæ quantitas relate ad ſignificationem eſt magna: Significat enim unionem Chriſti cum Eccleſia; nam in Apocalypſi populi dicuntur Aquæ; Significat etiam unionem naturæ divinæ cum humana in Incarnatione; Significat demum, quod exierit e latere Chriſti ſanguis, & aqua. Ex Florentino miſcenda eſt aqua modiciſſima: Notat tamen Laym. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 49., Sacerdotem non debere eſſe minus ſollicitum ut unam tantum guttam effundat, ne ſenſu deluſo, nihil omnino effundat: Quare plures guttas effundere poterit, imo octavam, vel decimam partem; & ex Lugo diſp. 4. ſect. 2., quintam, vel ſextam. Immo Concilium Tribarienſe can. 9. apud Conink, (quod fuit provinciale, non tamen approbatum) concedebat tertiam partem aquæ. Verum in praxi non eſt ſequendum, cum Florentinum dicat debere eſſe modiciſſimam.

Dubium eſt, Utrum aqua immediate in ſanguinem Chriſti convertatur, an vero prius debeat converti in vinum, ita ut ſi non ſit converſa in vinum tempore conſecrationis, nec convertatur in ſanguinem Chriſti Domini, ſed ibi remaneat non conſecrata; ſicuti fruſtulum, verbi gratia, quod eſſet immixtum vino? Thomiſtæ putant, immediate in Chriſti ſanguinem non poſſe converti; quia ſolum vinum eſt materia, quæ poteſt converti in ſanguinem Chriſti. Communius tamen oppoſitum docent. Ratio eſt primo, quia multi putant nunquam aquam poſſe converti in vinum; Siquidem facilius corrumpitur vinum expoſitum aeri ambienti, quam aqua; & tamen ex Ariſtotele primo de Generat. 37., vinum non poteſt in aquam converti: ergo nec contra; Sicut nec poteſt converti aqua in ſanguinem, ſi ſanguini emiſſo e venis miſceatur: Deinde tranſmiſſo, quod poſſit converti, certe non poteſt propter brevitatem

G 2 tem-

temporis converti in vinum, quando immediate, poſtquam miſcetur aqua, debet conſecrari; ut accidit ſi Sacerdos dum ſumit Calicem, deprehendit ibi eſſe acetum, vel aquam; Debet enim tunc iterum apponere vinum, & aquam, conſecrare, & ſumere, ut putat Sotus, & Navar. apud Tamb. de Sacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 8. §. 5. juxta Rubricas Miſſalis Clem. VIII., vel ut putat D. Th. juxta Rubricas Miſſalis Pii V. debet iterum novam Hoſtiam una cum Calice conſecrare, incipiendo a *Qui pridie quam pateretur*, & proſequendo, perinde ac ſi nullam antea materiam conſecraſſet, vel ſuſcepiſſet; Quia tamen Clemens VIII. eſt poſterior Pio V. illius Rubricæ ſunt ſequendæ. Quare in his caſibus non debet dici, quod aqua remaneat in calice nullatenus converſa in Sanguinem Chriſti; Nam Chriſtus Dominus, ut conſtat ex Patribus, & Traditione, conſecravit vinum dilutum aqua, cum conſecrarit vinum uſuale, & totum contentum in calice conſecravit; Etenim illa verba, *Hic eſt calix*, &c. ſupponunt pro toto contento in calice. Præterea negare, quod totus ille liquor in ſanguinem Chriſti convertatur, eſt contra communem ſenſum Theologorum; nec poteſt ſine gravi fundamento oppoſitum aſſeri; quia Trident. ſeſſ. 13. can. 2. declarat, in hoc Sacramento remanere dumtaxat ſpecies panis, & vini, atque adeo non remanet aqua ex Trident.

Neque dicas, aquam non remanere, quia convertitur prius in vinum; Nam hoc eſt valde dubium, & aliquando, ut diximus, propter brevitatem temporis fieri non poteſt.

Neque replices, hinc ſequi, etiam aquam poſſe conſecrari; ubi Concilia docent ſolum vinum eſſe materiam calicis. Nam communiter reſpondent, aquam abſolute ſumptam conſecrari nullatenus poſſe; aquam vero vino immixtam, ita ut conſlet vinum dilutum uſuale, & totum aliquod, quod abſolute dicitur Vinum, conſecrari poſſe; unde fit, quod ſi ex vino diluto conſecrato extraherentur ſolæ ſpecies aquæ, ibi ſanguis Chriſti non remaneret; non ſecus ac ſi vinum corrumperetur.

IV. Quæritur tertio, an debeat neceſſario Sacerdos ſub utraque ſpecie conſecrare?

Reſpondeo affirmative; id tamen non eſt neceſſarium neceſſitate Sacramenti: nam ante conſecrationem calicis habetur in ſola Hoſtia Sacramentum; neque neceſſitate Sacrificii, ut dicemus quæſt. ſequ. art. 2., ſed neceſſitate præcepti; non quidem Eccleſiaſtici, ut putant Navar., Tabien., & alii apud Bonac., ſed divini, ut communiter docent; & colligitur ex Trident. ſeſſ. 21. can. 1. Hoc autem divinum præceptum non eſt negativum, quod obliget in quocumque caſu, ſed affirmativum, quod aliquando non obligat: Verbi gratia, ſi Sacerdos, conſecrata Hoſtia, deprehendat non eſſe vinum in calice, nec poſſit vinum habere citra vitæ periculum; aut ſi poſt conſecrationem Hoſtiæ immineat Sacerdoti periculum vitæ, ſi proſequatur, poteſt deſiſtere a Sacrificio, & fugere: Sicut enim præceptum divinum affirmativum de Confeſſione materialiter integra non obligat cum gravi incommodo, ita nec obligat hoc præceptum cum periculo vitæ. Non poteſt tamen Sacerdos ad dandum Viaticum infirmo conſecrare unam tantum ſpeciem; ſicut nec ſine veſtibus ſacris celebrare miſſam, &c., quia præcepto divino de ſumendo viatico, quod non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, prævalet reverentia debita Sacrificio jure naturali.

V. Dubium eſt, An poſſit Pontifex in hoc præcepto diſpenſare?

Affir-

Digitized by Google

Affirmant Euſebius, & alii cum Henriq. lib. 8. cap. 13., tum quia Volaterranus refert, Innocentium VIII. anno 1490. diſpenſaſſe cum Norvegis, ut ſine vino conſecrarent, eo quod difficile poſſet apud eos vinum conſervari; quod pariter alii graves Auctores referunt apud eundem Henriq;: Tum etiam, quia Pontifex ſæpe diſpenſare poteſt in multis, quæ ſunt de jure divino, ut in voto, juramento, Matrimonio rato, &c., Et de facto de jure divino eſt, ut conſecrans ſumat utramque ſpeciem, & tamen in ordinatione Sacerdotum Eccleſia vult, ut ſolus principalis celebrans communicet ſub utraque ſpecie, licet omnes ad conſecrationem concurrant: ergo ſaltem in caſu noſtro poterit, ſi minus diſpenſare proprie, & in rigore, ſaltem interpretari, & declarare jus divinum, quod ſcilicet in tali caſu non obliget, ut putat Filliuc. tom. 1. tract. 4. cap. 3. num. 66., & Trull. lib. 3. cap. 7. diſp. 2.: Communiter tamen negant; Aliter poſſet etiam diſpenſare, quod ſolum vinum conſecretur; poſſetq. diſpenſare, quod in caſu neceſſitatis conferatur baptiſmus per quemlibet liquorem, & ſic in omnibus Sacramentis diſpenſare poſſet in caſu neceſſitatis. Quare dicendum, quod in materia, & forma Sacramentorum a Chriſto Domino inſtituta non poſſit Eccleſia diſpenſare, ut colligitur ex Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. ubi habetur, in Eccleſia reſidere poteſtatem ſtatuendi, & variandi ea, quæ ſpectant ad Sacramenta, *ſalva tamen eorum ſubſtantia*.

Ad id, quod objicitur, dico, Suarium ſect. 4. oſtendere, falſum eſſe, quod refert Volaterran., & nunquam Pontifices in hoc diſpenſaſſe: Præterea in Matrimonio rato diſpenſare poteſt, quia noluit Chriſtus Dominus illud eſſe inſolubile, ſed poſſe tum per profeſſionem religioſam diſſolvi, tum etiam per diſpenſationem Pontificis, ut oſtendit Suar. diſp. 43. de Euch. ſect. 4., & alii apud Perez de Matrim. diſp. 20. ſect. 3.: Eodem modo vota, & juramenta, quæ ſæpiſſime accidunt, debuere poſſe a poteſtate viſibili diſpenſari ad vitandos conſcientiæ laqueos innumeros; quod non accidit in caſu noſtro. Demum citra ullam diſpenſationem in jure divino ſolus principalis conſecrans communicat in utraque ſpecie in ordinatione Sacerdotum; Et ratio eſt, ut advertit idem Suar. loc. citat., quia omnes illi Sacerdotes veluti unum Miniſtrum unius tantum Sacrificii integrant, & ideo ſatis eſt, quod ab hoc Miniſtro in una tantum perſona utraque ſpecies ſumatur.

VI. Quæritur quarto; An quælibet quantitas panis, & vini conſecrari poſſit?

Reſpondeo, quamlibet quantitatem conſecrari poſſe, dummodo ſit ſenſibilis; cum Sacramentum eſſentialiter ſit ſignum ſenſibile: Quare ſi quantitas panis adeo ſit parva, ut amplius non poſſit percipi ſenſibus, non eſt conſecrabilis; Et ſi hujuſmodi pars dividatur ab Hoſtia conſecrata, non remanet in ea amplius Chriſti Domini corpus, etiamſi divinitus poſſet ſenſibus percipi, ut communius docent contra Suar. lib. 8., & Bonac.; quia Sacramentum eſt ſignum ſenſibile datum hominibus, atque adeo humano modo debet eſſe ſenſibile, & demonſtrabile per pronomen *Hic*. Præterea quælibet etiam magna quantitas poteſt conſecrari, dummodo ſit præſens moraliter, & demonſtrari poſſit per particulam *Hic*.

VII. Quæritur quinto, quænam præſentia requiratur in materia conſecranda, ut valide poſſit conſecrari?

Reſpondeo, Sacerdoti debere eſſe præſentem moraliter, ita ut ſecundum communem loquendi modum poſſit ve-

vere & proprie deſignari, & per pronomen *Hic* demonſtrari. Et ratio eſt, quia formæ Sacramentorum debent verificari ſecundum communem, & propriam verborum ſignificationem; Unde ſequitur primo, quod non poſſit conſecrari panis, qui longe diſtat a Sacerdote, quamvis a Sacerdote videatur. Ratio eſt, quia ſi longe diſtet, non poteſt de eo proprie dici, Hic panis, ſed Ille panis. Prudentis autem judicium requiritur, ut diſcerni poſſit in quanta diſtantia poſſit demonſtrari per pronomen, Hic, ſecundum communem modum loquendi, & in quanta diſtantia deſignari ſoleat per pronomen, Ille. Henr. apud Trull. putat, quod per viginti paſſus poſſit demonſtrari per pronomen, Hic, quamvis etiam poſſit Inſula verbi gratia aliqua diſtans per decem milliaria demonſtrari, intendendo in illam digitum, dicendo, Hæc Inſula; At ſi digitus in illam non intendatur, non ſolet dici, Hæc Inſula: Materia autem conſecranda debet eſſe præſens, ita ut poſſit ſecundum communem uſum loquendi demonſtrari per pronomen, Hic, independenter ab aliis circumſtantiis.

VIII. Sequitur ſecundo cum Bonac., & Trull., valide conſecrari vinum contentum aut in calice cooperto, aut in dolio: necnon hoſtias clauſas in Pyxide, aut latentes ſub aliis. Ratio eſt, quia ſolemus dicere de vino contento in dolio, vel amphora, Hoc vinum eſt optimum, Accipe metretam hujus vini, &c. Docet etiam Bonac. cum aliis, quod ſi particulæ lateant ſub mappa, vel in Miſſali, poſſint etiam conſecrari, ſi præſentes ſint Sacerdoti: Equidem tamen cum Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 2., & Con. exiſtimo conſecrari non poſſe, etiamſi lateant in Corporali, vel in tabernaculo. Ratio eſt, quia quamvis non requiratur ad rigoroſam præſentiam, ut hoſtia conſecranda videatur a Sacerdote; unde poteſt etiam in tenebris, vel a cæco conſecrari; nec requiratur, ut videri poſſit, cum particulæ in pyxide clauſæ poſſint conſecrari; requiritur tamen, ut materia conſecranda ſit ſaltem in eo vaſe, qui ex communi uſu ſoleat deſtinari ad hujuſmodi res continendas, ita ut eo viſo in talibus circumſtantiis facile concipi poſſit tale quid contineri: Hinc oſtendendo burſam plenam ſolemus dicere, Hoc eſt aurum: At ſi detur Statua concava plena auro, non ſolemus dicere, Hoc eſt aurum, ſed, In hac ſtatua eſt aurum. Quare cum in pyxide ſoleant ex communi uſu contineri particulæ, non tamen in Corporali, aut in Miſſali, hinc bene conſecrari poſſunt, & demonſtrari per pronomen, Hic, particulæ clauſæ in pyxide, non vero in corporali, aut Miſſali. Muſtum autem, quod in uva includitur, niſi exprimatur, ut habeat ſecundum ſe rationem vini recentis, non ſolum illicite, ſed etiam invalide conſecratur.

Sequitur tertio, non poſſe conſecrari hoſtiam poſt parietem, vel a tergo Sacerdotis poſitam: Si tamen hoſtiam a tergo poſitam Sacerdos manibus teneat, poterit illam conſecrare, ex Bonac., Suar., Con.; quia ſic tenendo poteſt illam demonſtrare.

Sequitur quarto, non poſſe conſecrari omnem panem in vaſto loco, verbi gratia, in foro, poſitum in diverſis locis, quia panis, qui longe diſtat, vel eſt a tergo, non poteſt demonſtrari abſolute per pronomen, Hic; Et quamvis poſſit demonſtrari digito intento in illum panem, tamen ſignificatum verborum tunc compleretur a geſtu illo, ſine quo verba non haberent perfectum ſenſum; formæ autem Sacramentorum debent habere ex ſe ſenſum perfectum inde-

independenter a geſtu, aut alia circumſtantia, ut diximus.

Sequitur quinto, nec poſſe conſecrari ab uno Sacerdote ingentem panis cumulum, aut vini lacum. Ratio ex Con. eſt, quia panis, & vinum longe diſtans non poteſt demonſtrari abſolute per pronomen, Hic. Quod ex eo probatur, quia ſi pars cumuli vicina Sacerdoti eſſet panis, & pars diſtans eſſent lapides, adhuc vere diceretur, Hic eſt panis, quamvis non diceretur vere, Hic cumulus eſt panis: ergo cumulus panis, cujus pars longe diſtat a Sacerdote, conſecrari non poteſt: Sicut nec conſecrari poteſt materia indeterminata, ut mox dicemus. Quod ſi Sacerdos in caſu noſtro conſecrare intenderet omnem materiam ſibi moraliter præſentem, putat Henriq., quod non conſecraret totum cumulum, ſed ſolum illam partem præſentem, verbi gratia, ad viginti paſſus ab ipſo diſtantem: Hanc tamen ſententiam nimis laxam putat Bonac., quia non ſolemus conſecrare niſi materiam coram nobis in altari poſitam; unde exponeret ſaltem ſe periculo non valide conſecrandi, qui materiam per viginti paſſus diſtantem vellet conſecrare.

IX. Quæritur ſexto, an materia conſecranda debeat eſſe determinata in individuo, & definita in mente Sacerdotis?

Reſpondeo affirmative: Ratio eſt, tum quia id requiritur a pronomine, Hic, tum etiam quia actiones ſunt circa ſingularia, quæ debent eſſe certa & determinata.

Hinc ſequitur primo, invalide conſecrare, aut baptizare, qui vult conſecrare aliquam hoſtiam ex præſentibus, vel aliquem hominem, nullum deſignando; aut qui vellet conſecrare mediam partem hoſtiæ, non deſignando hanc potius medietatem, quam illam; vel qui vellet conſecrare illas partes hoſtiæ, quas Deus elegerit, aut illas, quæ, fracta hoſtia, ſunt manſuræ in continuo, non vero quæ excident: etenim materia iſta non eſſet definita, & certa in mente Sacerdotis. Ubi notat Suar. apud Con., quod ſi Sacerdos ex decem hoſtiis præſentibus velit quinque conſecrare, quas Titius elegerit, & Titius eligat quinque, non tamen illas manifeſtet Sacerdoti, ad hoc ut illas intendat conſecrare, nullam conſecrabit, quia in mente Sacerdotis materia conſecranda non eſſet determinata.

Oppones; valide applicatur Sacrificium pro anima purgatorii, quam Deus elegerit; ergo etiam valide conſecratur una ex multis hoſtiis præſentibus, quam Deus elegerit.

Reſpondeo, antecedens admitti a Bonac. hic punct. 5., & dat diſparitatem, quia ſcilicet ad Deum ſpectat immediate remittere pœnas purgatorii: Contra vero immediate conſecrat Sacerdos. Sed verius antecedens negandum cum Tamb. de Sacrif. Miſſæ lib. 2., quia Sacerdos, non Deus, debet immediate applicare fructus Sacrificii; poteſt tamen applicare illi, quem Deus novit magis indigere, vel illi, quem Titius decrevit, quia ad donationem fructus Sacrificii non eſt neceſſe, quod cognoſcatur a Sacerdote, is cui donatur: At materia conſecranda debet eſſe certa, & Sacerdoti cognita, quia debet demonſtrari per pronomen, Hic.

Sequitur ſecundo ex Con., non conſecrari hoſtiam in Corporali poſitam inſcio Sacerdote, ſejunctam a cumulo, quem intendit conſecrare, ut communiter docent contra Dianam part. 2. tract. 1. reſol. 19.; qui putat ferri intentionem Sacerdotis in omnem materiam præſentem. Ratio communis doctrinæ eſt, quia in mente Sacerdotis non eſt determinata talis ho-

ſtia, & voluntas non fertur in incognitum: Contra vero, ſi Sacerdos habeat præ manibus duas hoſtias credens eſſe unam, utramque conſecrat; quia intentio illius eſt conſecrandi totam materiam præſentem; ſicuti ſi plures hoſtias Sacerdos attulerit ad altare, vel viderit allatas, omnes conſecrat, etiamſi dum actu conſecrat, non recordetur niſi illius tantum, quam præ manibus habet; quia illa intentio præcedens conſecrandi omnes virtualiter perſeverat: Et eodem modo, ſi Sacerdos poſuerit unam hoſtiam, & Sacriſta vice illius ponat aliam, inſcio Sacerdote, aut etiam duas, illas conſecrat, quia materiam illam tunc præſentem vult conſecrare.

X. Sequitur tertio, guttas vini, quæ ſunt extra calicem, non conſecrari. De guttis tamen, quæ ſunt intra calicem, ſeparatis, quas Sacerdos nec vult expreſſe conſecrare, nec expreſſe non conſecrare, nonnulli Doctores cum Bonac., Con. Toleto putant, quod conſecrentur, quia intentio conſecrantis ferri videtur circa totam materiam in calice contentam: Alii vero cum Laym., Suar., Reginald. probabilius negant, quia intentio Eccleſiæ, atque adeo Sacerdotis ferri videtur in id, quod per modum unius in calice continetur demonſtrabile per pronomen, Hic; Propterea dubium eſt, an remaneant conſecratæ, quoties Sacerdos neque poſitive vult illas conſecrare, nec poſitive vult illas excludere, ſed ſolum vult materiam illam in calice contentam juxta Eccleſiæ intentionem conſecrare. Legitima tamen, & conſueta conſecrandi intentio, ut notat Con. quæſt. 74. de Euch. art. 2. dub. 3. ferri ſolet in omnem, & ſolum humorem conſecrabilem, qui in calice per modum unius continui continetur; ut proinde conſecretur vinum, quod calici adhæret, ſi uniatur cum vino, quod eſt in fundo; guttæ tamen vini omnino ſeparatæ, & a purificatorio non abſterſæ non conſecrentur.

Sequitur quarto, quod ſi Sacerdos in Sacrario habuerit intentionem conſecrandi particulas pro populo, & Sacriſta ponat pyxidem ſuper altare intra corporale, quando Sacerdos conſecrat hoſtiam majorem ſine memoria harum particularum, tunc iſtæ remanent conſecratæ, etiamſi ſint in pyxide incluſæ: Si vero extra corporale ſint poſitæ a Miniſtro, putat probabiliter Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 103. & part. 5. tract. 14. reſol. 19., quod etiam remaneant conſecratæ, quia etiam ibi ſunt præſentes: Suarius tamen diſp. 43. ſect. 6. cum Tamb. probabilius negat; quia cum non poſſit ſine culpa conſecrari hoſtia extra aram, & corporale poſita, & præſumatur, quod Sacerdos velit conſecrare Euchariſtiam modo debito, ſequitur, quod non dicatur habere intentionem conſecrandi illas hoſtias, quæ ſunt in altari extra aram, & corporale.

Neque dicas cum Diana, quod Sacerdos non advertens ſe eſſe in mortali valide conſecrat, etiamſi nollet conſecrare, ſi id adverteret: Et ſimiliter non advertens hoſtiam eſſe fermentatam valide conſecrat, etiamſi eodem modo nollet, ſi adverteret: ergo etiam valide conſecrat hoſtias præſentes extra aram poſitas, quamvis ſi adverteret, nollet illas ibi conſecrare. Nam reſponſio eſt facilis, quia in primis caſibus prævalet voluntas conficiendi integrum Sacrificium peccato illi materiali conſecrandi inadvertenter in mortali, aut in fermentato: In caſu autem noſtro habetur integrum Sacrificium, etiamſi Sacerdos particulas illas non conſecret: ergo non eſt præſumendum, quod velit illas conſecrare. Quare cum

cum communis ſententia doceat eſſe peccatum conſecrare hoſtiam extra aram, etiamſi ſit ſuper corporale, ſequitur, quod non remaneant conſecratæ particulæ, ſi pyxis iſta ſit ſuper Corporale, & extra aram: Quia tamen res eſt dubia, iſtæ particulæ vel ſunt conſecrandæ in alia miſſa ſub conditione, vel ſumi debent a Sacerdote poſt ſumptionem Calicis.

XI. Quæritur ſeptimo, quid requiratur ad licitam materiæ conſecrationem?

Reſpondeo, requiri, ut non ſit major quantitas, quæ poſſit tempore opportuno conſumi, & ut juxta Miſſalis Rubricas conſecretur. Quare debet Sacerdos pyxidem aperire, dum conſecrat: Pyxis debet eſſe in ara, dum conſecratur: & ſi parvæ hoſtiæ pro communione populi afferantur poſt factam oblationem, (additque Averſa ante inceptam præfationem) poteſt illas licite conſecrare, ſuppleta mentaliter oblatione, ex Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 11.. Præterea conſecrare debet juxta conſuetudinem hoſtiam grandiorem; hac tamen deficiente, poteſt in miſſa privata conſecrare particulam, ut notat Tamb. ex Dian. part. 5. tract. 15. reſol. 96., dummodo ſcandalum, & offenſio populi declinetur; quod fiet monendo illum de carentia hoſtiæ grandioris; etenim conſuetudo ſumendi hoſtiam grandiorem non obligat ad abſtinendum a Sacrificio, quando ſolum particulæ haberi poſſunt.

ARTICULUS IV.

De Forma Sacramenti Euchariſtici.

I. Quanam ſint verba eſſentialia pro conſecratione panis.
II. Recitative ſimul, & enunciative ea verba proferuntur.
III. Dubitant Doctores; an ſatis ſint ad validam conſecrationem Calicis illa dumtaxat verba, Hic eſt Calix Sanguinis mei?
IV. Quandonam forma conſecrationis variatur ſubſtantialiter?
V. Ex veritate verborum fit, quod per conſecrationem habeatur Tranſubſtantiatio.
VI. Quomodo ſe habeat Chriſtus Dominus relate ad accidentia Euchariſtica?
VII. Chriſtus vi verborum non adducitur, ſed producitur ſub ſpeciebus.
VIII. Quamdiu Chriſtus in ſtomacho ſoleat perſeverare.
IX. Quid veniat ſub ſpeciebus vi verborum; quid per concomitantiam?
X. Num Perſonalitas Patris, & Spiritus Sancti veniant per concomitantiam ſaltem mediate?

I. Quæritur primo, quænam ſit forma conſecratoria panis? Reſpondeo, eſſe verba illa, *Hoc eſt Corpus meum:* quibus verbis ex Florent. Chriſtus Dominus conſecravit; & apte ſignificatur tranſubſtantiatio, quæ efficitur: Senſus quippe illorum eſt, quod ea res, ſeu ea ſubſtantia, quæ in fine propoſitionis continetur ſub his accidentibus ſit corpus meum, hoc eſt Chriſti, in cujus nomine ea verba proferuntur ab ejus Miniſtro. Illa verba, *quod pro vobis tradetur*, quæ adduntur in Euangelio, non ſunt de eſſentia Sacramenti, ut falſo Græci putant; aliter Eccleſia Latina invalide conſecraret; & Matthæus, ac Marcus illa non referunt: Neque eſt de eſſentia particula illa *Enim*. Imo ex Suar., Con., Fill., Henr. apud Dian. part. 2. tract. 77. reſol. 14. contra Fernand., & Nugn., omittens illam ſine contemptu non peccat graviter.

II. Quæritur ſecundo, Utrum forma hæc proferenda ſit recitative, & materialiter, hoc eſt narrando hiſtoriam,

ſtoriam, an vero ſignificative, ſeu enunciative, & formaliter, hoc eſt volendo affirmare, quod per verba ſignificatur?

Reſpondeo, Salmeronem contendere, quod verba proferri debeant recitative, in quo ſenſu habetur in Pſalmo: *Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus*: Vaſq., quod enunciative; Suar. vero cum Lug., & Trull., quos ſequor, quod utroque modo: proferuntur enim recitative, quia Sacerdos refert, & recitat, quæ Chriſtus fecit, dum dixit, *Accipite, & comedite*, &c.. Proferuntur etiam ſignificative, & formaliter, quia intendit Sacerdos efficere, quod per verba ſignificatur, enunciando illud eſſe corpus Chriſti; nam ex Florent. Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit Sacramentum.

Oppones, falſum eſſe nunc, quod ſanguis Chriſti ſit effundendus: ergo ſolum recitative proferuntur hęc verba.

Reſpondeo, graves Theologos putare, quod Chriſtus Dominus loquutus tunc fuerit non de effuſione cruenta in ara Crucis, ſed de incruenta, quæ tunc fiebat, & fit quotidie in Sacrificio incruento, & ideo in textu græco dicitur, *Qui effunditur*: Secundo reſpondeo, formam eſſentialem proferri enunciative: illa vero verba, quæ ſequuntur, tantum recitative.

III. Quæritur tertio, Quænam ſit forma conſecratoria vini?

Reſpondeo, eſſe illa verba, *Hic eſt calix* &c., uſque ad illa, *Hæc quotieſcumque*, &c. Dubium tamen eſt apud Doctores, an ſicut non eſt de eſſentia ly *Enim*, ita etiam non ſint de eſſentia illa, *Novi, & Æterni Teſtamenti*, & quæ ſequuntur. D. Th. quæſt. 78. art. 3., & Thomiſtæ cum Tolet., Sylv. apud Bonac. putant, omnia iſthæc eſſe eſſentialia; quia omnia conficiunt unicam integram propoſitionem ſignificantem Chriſti paſſionem, quæ in hoc Sacramento debet exprimi; nomine enim Calicis ſignificatur in Scripturis paſſio Chriſti Domini, qui Jo: 18. dixit: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, ut bibam illum?* Et per ly *Novi, & Æterni Teſtamenti* ſignificatur, quod ſanguis Chriſti ſit confirmatio Teſtamenti, ſeu promiſſionis de danda nobis vita æterna per merita ſuæ Paſſionis; aut quod hoc Sacramentum ſit quoddam novum Teſtamentum, quo continetur ultima voluntas Chriſti deſtinantis nos ad æternam hæreditatem. Idcirco autem hoc Teſtamentum dicitur Novum, quia in aliis Teſtamentis hæreditas non confertur, niſi poſt mortem teſtatoris, dicente Apoſtolo ad Heb. 9. *Ubi teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat Teſtatoris*: In hoc autem Chriſti teſtamento Chriſtus vivit in æternum. Eſt pariter Novum, quia in aliis teſtamentis pro hæreditate conferuntur bona dumtaxat Teſtatoris; in hoc autem & bona Teſtatoris nobis conferuntur, & ipſemet Chriſtus Teſtator; unde dicitur in Pſalmis: *Dominus pars hereditatis meæ; Et pars mea Deus in æternum*. Communiter tamen cum Suar. diſp. 60. ſect. 1., docent, ſolum eſſe eſſentialia, ſeu de neceſſitate Sacramenti illa verba, *Hic eſt calix Sanguinis mei*, reliqua eſſe de neceſſitate præcepti; unde fit, ut prolatis illis primis verbis, juxta hanc ſententiam, Sacramentum ſit adæquate confectum. Ratio doctrinæ eſt, quia in Sacramentis verba ſignificant, quod efficiunt; ſed ſola illa verba ſignificant converſionem; ergo ſola illa converſionem vini in Sanguinem efficiunt. Præterea ſinguli Euangeliſtæ omittunt aliqua ex verbis ſequentibus; & illa verba, *Myſterium fidei*, in nullo Euangeliſta reperiuntur. Præterea Græci etiam omittunt illa verba, *Æterni, & Myſterium fidei*: ergo non ſunt de eſſentia formæ.

Di-

Digitized by Google

Divum autem Thomam interpretatur Trull., quod velit poſteriora verba eſſe de neceſſitate præcepti, & eſſentialia ſolum ad hoc, ut integre hiſtoria, & verba Chriſti referantur. Quia tamen de hoc dubitatur apud Doctores, ideo bene monent Soto, Filliuc., Bonac., Sacerdotem non debere habere intentionem conſecrandi primis illis verbis dumtaxat, quæ nos putamus eſſe eſſentialia, neque omnibus, quæ dicuntur eſſentialia a Thomiſtis, ſed illis, quæ Chriſtus inſtituit, & juxta intentionem Eccleſiæ. Graviter tamen peccaret, qui illa poſtrema verba omitteret, quia exponeret Sacramentum periculo fruſtrationis.

Oppones: In baptiſmo ſunt eſſentialia verba illa, *In nomine Patris*, &c. licet ſola illa, *Ego te baptizo*, ſignificent, quod efficiunt: ergo in Euchariſtia erunt eſſentialia etiam illa, *Novi, & Æterni Teſtamenti*, licet ſola illa, *Hic eſt calix Sanguinis mei*, ſignificent, quod efficiunt.

Reſpondeo, etiam illa verba, *In nomine Patris*, &c. in baptiſmo ſignificare, quod efficiunt, videlicet in virtute Trium Perſonarum id effici. Adde ex Euangelio inferri, quod in Baptiſmo ea verba eſſentialiter requirantur; non tamen quod requirantur hęc alia verba in Euchariſtia eſſentialiter; cum non ab omnibus Euangeliſtis ea referantur: ergo probabilius ea non ſunt eſſentialia.

IV. Quæritur quarto, quænam variatio formæ conſecratoriæ obſtet validitati conſecrationis?

Reſpondeo, ſolam variationem ſubſtantialem, qua deſtruitur ſignificatio verborum, non vero accidentalem: Unde ſequitur primo ex Trull., validam eſſe conſecrationem, ſi dicatur, *Hic cibus eſt corpus meum*: vel *Hæc res eſt corpus meum*: vel *Iſtud eſt corpus meum*: vel *Hic eſt corpus meum*, ſumpto ly *hic* ut pronomine, non adverbialiter.

Sequitur ſecundo, validam eſſe conſecrationem, etiamſi dicatur, *Hoc eſt caro mea*, ut docent Con., Henriq., Granad., & alii contra Mercor. apud Dian. part. 5. tract. 14. reſolut. 76.; etenim etiam in Scriptura Caro ſumitur pro toto homine, cum dicitur, *Verbum caro factum eſt*: Valida etiam eſt conſecratio Sanguinis, ſi dicatur, *Hic eſt Calis*, &c., cum non mutet ſubſtantialem ſenſum verborum; nam ſecundum intentionem proferentis, & communem modum percipiendi idem ſignificat Calis, & Calix; ſicut ex D. Th. quæſt. 60. art. 3. ad 3. validus eſt baptiſmus, ſi dicatur, *In nomine Patria, Filia*, &c. ut habetur in cap. *Retulerunt de Conſecratione*. Imo ex Dian. part. 2. tract. 17. reſol. 14. peccaret ſolum venialiter ob parvitatem materiæ, qui ſecluſo ſcandalo, & contemptu diceret, Calis.

Sequitur tertio, invalide conſecrari hac forma, *Hoc corpus eſt meum*, vel *Meum eſt hoc corpus*, ut docet Fagund. apud Dian. part. 5. tract. 14. reſol. 78. quia pronomen *Meum* ſumeretur poſſeſſive, & ſenſus eſſet, Hoc corpus ad me pertinet, unde non exprimeret converſionem. Hinc etiam invalide conſecrat, qui dicit, *Ecce corpus meum*, vel *Hoc corpus meum*, omiſſo ly *eſt*, vel *Illud eſt corpus meum*, vel *Hoc corpus Chriſti eſt corpus Chriſti*; cum non ſignificet converſionem in actu exercito: Vel ſi dicatur, *Hoc ſit corpus meum*, vel *Hoc ſit corpus Chriſti*, vel *Conficio corpus Chriſti*; Vel ſi dicatur, *Hic panis eſt corpus meum*, quia ly *hoc* debet ſignificare, quod eſt contentum ſub ſpeciebus in fine propoſitionis; aliter falſo dicitur, quod panis ſit corpus Chriſti; Veritatem enim ſuam propoſitio illa non habet in principio prolationis, ſed in fine: Et ratio eſt, quia veritas, & falſitas non poſſunt competere niſi integræ propoſitioni.

Se-

Digitized by Google

Sequitur quarto, invalide conſecrari, ſi dicatur, *Hoc eſt corpus Chriſti*, quia verba non proferrentur in perſona Chriſti, ſicut proferenda ſunt ex D. Th., Suar., Conink.

Sequitur quinto, probabiliter valide vinum conſecrari, dicendo, *Hic eſt ſanguis meus*, cum clarius videatur explicari id, quod dicitur per illa verba, *Hic eſt calix Sanguinis mei*: Valide etiam fit conſecratio, ſi dicantur verba Lucæ 22. *Hic eſt calix, novum teſtamentum in meo ſanguine*, quam formam adhibitam fuiſſe in Hiſpaniis teſtantur Henriq; & Suar. diſp. 60. ſect. 2.

V. Quæritur quinto, quid efficiant verba conſecratoria?

Reſpondeo, de fide eſſe, vi talium verborum fieri tranſubſtantiationem, ſeu converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & vini in Sanguinem Chriſti Domini. Ita Trident. ſeſſ. 13. cap. 14. Et ratio eſt, quia id poſtulat veritas illorum verborum: Si enim ſubſtantia panis non deſineret, nec fieret converſio; (ſicut non fit converſio ligni in ignem, ſi non deſinat forma ligni) Nec vere diceretur, quod hoc ſit corpus Chriſti, ſed ſolum, quod in eo loco, in quo eſt panis, eſſet corpus Chriſti, ut notat Suar. diſp. 49. ſect. 2.: Sicut ſi in crumena ſit aurum, & argentum, non poteſt dici abſolute, Hoc eſt aurum, ſed hic, ſeu in hac crumena eſt aurum: Et quando in corpore obſeſſi eſt dæmon, poteſt ſolum dici, In hoc loco eſt dæmon: Tunc autem poteſt dici, Hic eſt dæmon, quando dæmon in eo corpore haberet aliquas operationes proprias, per quas poſſet demonſtrari: & ideo quamvis ubi eſt ſol, ſit Deus, non poteſt dici, hic eſt Deus, demonſtrato ſole, ſed ſolum dici poteſt, In eo loco eſt Deus.

VI. Ex quibus ſequitur primo, quod accidentia panis, & vini remaneant alligata corpori Chriſti, non ſecus ac prius erant alligata ſubſtantiæ panis: Aliter nec haberetur tranſubſtantiatio; (ſicut non haberetur converſio ligni in ignem, niſi eadem materia, quæ prius erat unita formæ ligni, eſſet deinde unita formæ ignis) Nec poſſet per ea demonſtrari Corpus Chriſti, dicendo, Hoc eſt corpus. In eo tamen habetur diverſitas, quod accidentia Euchariſtica ſubſtantiam panis ante conſecrationem informabant, & ab ea dependebant materialiter; Corpus autem Chriſti ab iis non informatur: Non enim dicitur Corpus Chriſti album ab albedine illius hoſtiæ; Nec dependent ea accidentia a Chriſti corpore materialiter, ſed efficienter: Cæterum eodem modo agunt, & patiuntur, dum ſunt unita Chriſti corpori, & ab eo efficienter conſervantur, ac ſi materialiter ſuſtentarentur a ſubſtantia panis: Et ſi corrumpantur, producitur a Deo nova materia, & forma ſubſtantialis proportionata, (verbi gratia, vermis) non ſecus ac ſi panis in vermem converteretur: Et ideo dicuntur accidentia Sacramentalia nutrire: Ac proinde communiter apud Dian. part. 11. tract. 4. reſol. 15. Doctores docent, quod frangerent jejunium, ſi in magna quantitate comederentur.

Sequitur ſecundo, ſimul cum quantitate, & qualitatibus panis dari in Sacramento quantitatem, & qualitates Corporis Chriſti; illas tamen dumtaxat a nobis ſentiri; iſtas vero eſſe inſenſibiles, & per modum ſpiritus; ſicut ibi eſt Corpus Chriſti; videlicet totum in tota, & totum in qualibet parte hoſtiæ.

Sequitur tertio, tamdiu Chriſtum Dominum eſſe in Sacramento, quamdiu illa accidentia panis, & vini perſeverant; & tamdiu hæc perſeverare, quamdiu perſeverare deberent, ſi eſſent cum ſubſtantia panis, & vini. Un-

Unde etiam fit, Chriſtum Dominum ad illarum motum moveri localiter, atque adeo per accidens; cum non ſit in eo loco per ſe, ſed ratione ſpecierum.

Sequitur quarto, cum omni proprietate dici, quod Chriſtus in Euchariſtia attollatur, deponatur, manducetur, quia proprie movetur localiter ad motum accidentium: Contra vero, figurate tantum dicitur, quod videatur, tangatur, frangatur, quatenus, ſcilicet, accidentia illa videntur, tanguntur, franguntur; juxta illud, *Signi tantum fit fractura*.

Sequitur quinto, quod cum Chriſtus Dominus ſit in Sacramento per modum ſpiritus non alteretur ab agentibus naturalibus, verbi gratia, non calefiat ad præſentiam ignis; neque exerceat actiones ſenſuum externorum, aut internorum: verbi gratia, non videt, non audit, &c., ut docent communius: Eſto nonnulli putent, quod ſaltem miraculoſe poſſit videre, & audire. Et forte etiam naturaliter Chriſtus D. in Euchariſtia poteſt videre corpora approximata, ut fuſe in Curſu Theologico quæſt. 7. de Euchariſtia propugnavi, inhærendo doctrinæ Arriagæ, ac Nominalium.

VII. Diſputant Theologi; Num Chriſtus Dominus ſit in Sacramento per adductionem, an per productionem? Alii volunt, quod per adductionem, ſicut cum cibus convertitur in ſubſtantiam hominis, anima jam producta non reproducitur, ſed adducitur ad materiam illam cibi. Verius exiſtimo, quod per productionem, quia ad converſionem, ſicut requiritur deſitio termini a quo, videlicet, ſubſtantiæ panis, ita requiritur productio termini ad quem, videlicet, Corporis Chriſti. Quando autem Anima hominis per aggenerationem adducitur in materiam cibi, tunc non habetur vera converſio, ſed transformatio, quatenus materia cibi de una forma tranſit in aliam.

Confirmatur, quia D. Ambroſius hæc habet: *Ubi advenerit conſecratio de pane fit Corpus Chriſti*: D. Auguſt. dicit, Carnem, & Sanguinem Chriſti creari. Paſchaſ. dicit, In Euchariſtia Chriſtum efficere, & creare carnem ſuam: & Eccleſia canit in Hymno *Verbo carnem efficit*: ergo corpus Chriſti per conſecrationem non adducitur, ſed producitur.

VIII. Dubitatur tamen, quamdiu in ſtomacho perſeverent ſpecies ſacramentales, & conſequenter ipſe Chriſtus?

Reſpondeo, Medicos præſtantiſſimos docere, quod particula, ut plurimum ſtomacho alteretur, & corrumpatur in minuto, hoc eſt, in ſexageſima parte horæ; etenim calor naturalis ſingulis horis duas uncias cibi ſolidi ſolet conſumere, ut Marſilius de ſanitate tuenda docet ex uſu veterum, qui uno die quadraginta octo uncias cibi ſolidi ſolebant ſumere. Illa autem particula non pertingit ad ſexageſimam partem duarum unciarum: Conſequenter Sacerdos ante ſemiquadrantem ſolet ſpecies conſumere; quamvis aliquando per accidens etiam poſt ſemihoram aliquis ſpecies evomuerit. Ita Lugo de Euchariſtia diſp. 10. num. 59.

IX. Quæres ſexto; Quænam ex vi verborum, & quænam per concomitantiam in hoc Sacramento contineantur?

Reſpondeo, ex Trident. ex vi verborum venire in hoſtiam ſolum Corpus, in calicem ſolum Sanguinem Chriſti Domini; reliqua vero per concomitantiam. De fide pariter eſt, quod totus Chriſtus ſit in hoſtia, & in calice; cum Chriſtus Dominus dixerit *Ego ſum panis vivus*; *Qui manducat me, vivet propter me*: ratione enim naturalis connexionis, qua ſa-

facto Corpus Chriſti unitur cum ſanguine, anima, & Divinitate; & Sanguis ſimiliter unitur cum corpore, anima, & divinitate, fit, ut quamvis ex vi verborum veniat in hoſtia ſolum corpus, & in calice ſolus ſanguis, tamen idem omnino Chriſtus ſit ſub ſpeciebus panis, & ſub ſpeciebus vini: Nam, ut notat Lugo diſp. 8., eo ipſo quod partes ſunt unitæ, poſtulant ex naturali ratione unionis, ut quocumque fertur una, feratur & alia: Hæc enim eſt natura unionis, ponere aliquam inſeparabilitatem inter unita: Præterquamquod iſta concomitantia oritur etiam ex neceſſitate quadam morali; Etenim non videtur decorum, poni alicubi Chriſtum Dominum, qui jam reſurrexit, truncum, & mutilum, & corpus ejus ſine ſanguine, anima, & divinitate; debet quippe, ubicumque eſt, habere quicquid pertinet ad perfectionem ſuam, & ornatum; cum ubicumque ſit idem, Magnus, & Excelſus. Quod expreſſit Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. his verbis: *Statim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ſanguis ſub panis, & vini ſpecie una cum ipſius anima, & divinitate exiſtunt; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguis ſub vini ſpecie ex vi verborum: Ipſum autem corpus ſub vini ſpecie, & ſanguis ſub ſpecie panis, animam ſub utraque vi naturalis illius connexionis, & concomitantia, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulentur; Divinitas vero propter illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem.* Hactenus Trident., Ubi nota illud, Poni corpus vi verborum, ſignificare, quod vi verborum ponatur corpus, etiamſi eſſet ſeparatum a quocumque alio; atque adeo quia in triduo mortis Corpus Chriſti Domini erat ſeparatum ab ejus ſanguine jam effuſo, & anima, ſi quis Apoſtolorum eo tempore conſecraſſet hoſtiam, in ea tantum poneretur corpus, videlicet, materia organizata (hoc eſt, cum ſuis accidentibus) una cum divinitate, a qua nunquam fuit ſeparatum; non tamen Sanguis ſeparatus, & anima; Et in calice ſolus ſanguis cum divinitate veniret, non corpus, aut anima.

X. Dubitant tamen Scholaſtici, An ſicut ſuo modo concomitanter veniunt in hoc Sacramento perſonalitas Patris, & Spiritus Sancti, utpote identificatæ cum divinitate, ut docent communius apud Dicaſtil. diſput. 5. num. 62. contra Nugn., & Hugon. Cardinalem; ita etiam ipſa divinitas, & perſonalitas Filii veniant concomitanter, an vero vi verborum? Et ratio dubitandi eſt, quia corpus eſt aliquid ſubſiſtens; ergo debet importare in ſuo conceptu ſubſiſtentiam; cum autem corpus Chriſti aliam ſubſiſtentiam non habeat, quam perſonalitatem Verbi, ſequitur, quod cum vi verborum veniat corpus, veniat etiam perſonalitas Verbi. Præterea ly *Corpus meum* ſignificat corpus, prout in Verbo, & in perſona Chriſti ſubſiſtens; Sed communiter docent, Divinitatem, & perſonalitatem Verbi venire concomitanter; quod videtur etiam ſignificare Trident. loc. laud.. Et ratio eſt, quia verba ſignificant ſolum corpus, non perſonam Verbi: ergo ſolum corpus venit vi verborum. Quod autem corpus debeat habere ſuam ſubſiſtentiam partialem, non fit, quod in ſuo conceptu importet illam; Sicut nec anima importat in ſuo conceptu ſubſiſtentiam, quamvis non poſſit eſſe ſine ſubſiſtentia; Quod ex eo patet, quia corpus Chriſti Domini dicitur natum ex Virgine, & anima Chriſti dicitur creata, quin tamen ſubſiſtentia illius corporis nata ſit ex Virgine; aut ſubſiſtentia animæ Chriſti fuerit creata: ergo pariter vi verborum venit corpus,

Digitized by Google

pus; non vero ſubſiſtentia, etiamſi carere non poſſit ſubſiſtentia; ſic nec venit ubicatio, etiamſi carere non poſſit aliqua ubicatione. Ad id, quod additur, reſpondeo cum Suar., quod quamvis per ſubſiſtentiam Verbi, illud ſit *Corpus meum*, hoc eſt, Chriſti, tamen ſubſiſtentia non venit in recto, ſed de connotato; ſicuti, ſi brachium meum deberet replicari, & brachium dicatur meum per hoc, quod ſit unitum mihi, non per hoc debeo Ego totus replicari; nam ly *meum* idem ſignificat, ac pertinens ad me; unde vi verborum ſatis eſt, quod in hoſtia ponatur corpus pertinens ad perſonalitatem Verbi; quin ponatur ipſa perſonalitas Verbi, niſi concomitanter.

Quod attinet ad perſonalitatem Patris, & Spiritus Sancti, quamvis non pertineant ad Chriſtum conſtituendum, ſicut pertinet Perſonalitas Verbi, & divinitas, quæ immediate uniuntur Corpori, & Sanguini Chriſti; nihilominus, quia ſunt in divinitate per Circuminſeſſionē, ut loquuntur Theologi, & cum divinitate realiter identificantur; idcirco ſicut Perſonalitas Verbi, & divinitas dicunt eſſe in Euchariſtia, non vi verborum, ſed per concomitantiam, quatenus immediate uniuntur corpori, & ſanguini Chriſti, ita Perſonalitas Patris, & Spiritus Sancti, quia identificantur cum divinitate, & ideo veluti mediate uniuntur cum Chriſti corpore, & ſanguine, idcirco verius docent Suar., & Vaſq. apud eundem Dicaſtil., quod veniant in Euchariſtia per concomitantiam magis mediate, quam veniat Verbi Perſonalitas.

ARTICULUS V.

De Effectibus Sacramenti Euchariſtici.

I. Quadrifariam poteſt Chriſtus Dominus in Euchariſtia manducari.
II. Primarius Euchariſtia effectus eſt Gratia augmentum.
III. Confertur etiam per Euchariſtiam fervor charitatis, & quædam ſpiritualis dulcedo.
IV. Necnon gratia propria Sacramentalis, ſeu auxilia ad culpas declinandas, & ad fomitem compeſcendum.
V. Sicut etiam confert venialium remiſſionem, alioſque effectus.
VI. Remiſſio pœnæ peccatis debitæ ex opere operato competit Sacrificio Euchariſtico, non Sacramento.
VII. Triplici modo ardorem concupiſcentiæ minuit Euchariſtia.
VIII. Poteſt hoc Sacramentum neutraliter ſuſcipi; Et per talem ſuſceptionem ſatisfit præcepto de Paſchali Communione.
IX. Quonam inſtanti ſuos effectus producat Euchariſtia?
X. Num conferat aliquando novam gratiam Euchariſtia, dum in ſtomacho perſeverat?
XI. Num gratiam majorem, ac heterogeneam recipiat, qui communicat ſub utraque ſpecie panis, & vini, quam qui ſub una tantum?

I. ADverte ex D. Th.; Quadrifariam poſſe Chriſtum in Euchariſtia manducari. Primo Realiter tantum, ſeu materialiter; ut ſi non baptizatus communicaret; hic enim cum ſit incapax Sacramenti, recipit illud tantum materialiter, quin tamen ullum ejus fructum percipiat. Secundo, tantum Sacramentaliter, ut quando baptizatus ſcienter communicat in mor-

mortali; tunc enim recipit quidem Sacramentum, ſed nullum ejus fructum percipit, cum ponat illi obicem; immo grave ſacrilegium committit. Tertio ſolum Spiritualiter, videlicet, credendo ſimul, ac deſiderando Chriſtum recipere; in quo caſu recipit quidem gratiam, ſed non Sacramentalem, cum non recipiat Sacramentum: In hoc ſenſu Auguſt. in cap. 6. Jo. dixit: *Crede, & manducaſti*, ideſt ſpiritualiter. Quarto Sacramentaliter, & Spiritualiter ſimul, ut quando in gratia exiſtens viva fide, ſpe, & charitate communicat; in quo caſu percipit omnes effectus Sacramenti.

II. Quæritur nunc primo; Quinam ſunt iſti effectus.

Reſpondeo, & dico primo, Euchariſtiam cauſare proprie, & per ſe augmentum gratiæ. Ita Trident. ſeſſ. 13. cap. 2.; Dicitur enim Jo. 6., *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: Eſt quippe inſtitutum ad nutriendam animam ſpiritualiter; quod fit per gratiæ augmentum: Quamvis probabiliter poſſit per accidens, ut ſupra diximus quæſt. 1. art. 5., cauſare primam gratiam, quando, ſcilicet, quis invincibiliter ignorans ſe eſſe in ſtatu peccati mortalis accedit ad hoc Sacramentum cum ſola attritione; tunc enim non ponit obicem gratiæ; ſicut non ponit obicem gratiæ, qui accedit ad baptiſmum, vel pœnitentiam cum ſola attritione: de fide autem eſt, quod Sacramentum cauſet gratiam non ponentibus obicem: Quia tamen tenemur ad hoc Sacramentum, quod eſt vivorum, accedere cum gratia, imo præmiſſa confeſſione mortalium; ideo dixi, quod per accidens cauſet primam gratiam ſolum, quando ſumitur ab eo, qui invincibiliter ignorat ſe eſſe in ſtatu peccati mortalis. Ubi nota, augmentum gratiæ cauſari etiam in eo, qui habet complacentiam in peccato veniali, ut notat D. Th. quæſt. 78. art. 8. contra Bonac., Cajet., & alios apud Bonac., cum venialia non ſint incompoſſibilia cum gratia; non ſentit tamen illam ſuavitatem, & dulcedinem, de qua mox, qui cum affectu ad venialia accedit ad hoc Sacramentum.

III. Dico ſecundo; Euchariſtia, præter gratiam, confert etiam devotionem, & fervorem charitatis cum ſpeciali delectatione, dulcedine, & lætitia Spiritus. Ita communiter cum D. Th., & Suar. diſp. 63. ſect. 1.. Ratio eſt, quia ſicut cibus corporalis non ſolum nutrit, ſed etiam delectat; ita cibus hic Spiritualis: Qui proinde fuit figuratus in Manna omne delectamentum in ſe habente. Dat itaque animæ eam affluentiam ſuavitatis, quæ etiam in corpus redundet, ut cor, & caro noſtra exultent in Deum vivum, & nihil carnale concupiſcant; Impeditur tamen aliquando hæc dulcedo per veniale, vel ob nimias curas, vel ex divino conſilio, ut maxime Spirituales humilientur, ut notat Ledeſma.

IV. Dico tertio, confert etiam gratiam Sacramentalem propriam Euchariſtiæ, hoc eſt, auxilia ſpecialia ad vitanda peccata. Ita D. Th. quæſt. 79. art. 3. ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 2., ubi docet, hoc Sacramentum eſſe inſtitutum, ut antidotum, quo a peccatis præſervemur, juxta illud Jo: 6. *Ut ſi quis ex eo manducet, non moriatur*; Sicut autem cibus corporalis præſervat a morte ad tempus, unde neceſſe eſt ſæpe ſumere cibum, ut diutius vivamus; ita cibus ſpiritualis; Non eſt tamen, ut ſupra diximus, abſolute neceſſarius ad vitam conſervandam, ſicut cibus corporalis; quia aliis viis, puta attritione, eleemoſyna, jejuniis poſſumus a Deo obtinere hujuſmodi auxilia, quibus a peccatis præſervemur.

Præterea ex D. Th. loc. citat. art. 1.

1. Suar., Con., Filliuc., Trull. confert etiam auxilia ad recte operandum, & temperandum fomitem peccati, ad repellendas tentationes, & ad bonos mores in appetitu excitandos; tum quia dæmones effugiunt Chriſtum præſentem; tum quia, ſicut cibus corporalis confert robur, & vires ad operandum; ita etiam cibus hic ſpiritualis.

V. Dico quarto, confert etiam Euchariſtia ex opere operato remiſſionem venialium. Ita D. Th. quæſt. 79. artic. 4., Suar. diſp. 63. Sect. 10. ex Concilio Colonienſi, & Catechiſmo Romano; quibus conſonat Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. ubi dicit, quod per hoc Sacramentum liberemur a culpis quotidianis. Ratio eſt, quia ſicut per cibum corporalem reparantur partes deperditæ viventis, ita Euchariſtia reſtaurat deperdita per venialia: Quod præſtat, vel conferendo immediate remiſſionem venialium, de quibus non eſt complacentia ſine ulla prævia diſpoſitione, ut probabiliter communius docent; vel mediate excitando fervorem charitatis, ut notat D. Th. loc. citat., & Filliuc.

Demum per Euchariſtiam habetur unio ſpiritualis cum Chriſto, & fidelibus; Nam ex Lateranenſi apud Trull. inſtitutum eſt hoc Sacramentum ad perficiendum unitatis myſterium; unde Apoſtolus 1. ad Cor. 11. dicit; *Unum corpus ſumus, qui de uno pane, & de uno calice participamus*. Conſecutio etiam gloriæ ſpeciali modo eſt effectus hujus Sacramenti; nam ex Jo: 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*: Et a Trid. loc. cit. dicitur eſſe *Pignus felicitatis*. Et ab Eccleſia *Pignus gloriæ*. Reſurrectio pariter corporis eſt effectus Euchariſtiæ ex illo Jo: 6. *Qui manducat meam carnem*, &c. *& ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die*: Unde a Concilio Nicæno dicitur *Symbolum reſurrectionis*, & a Cyril. apud Suar., & Filliuc. *Cibus nutriens ad immortalitatem*.

VI. Rogabis primo, an etiam remiſſio pœnæ temporalis debitæ, vel in hac vita, vel in purgatorio ſit effectus hujus Sacramenti?

Reſpondeo, quod ſi Euchariſtia ſumatur ut Sacrificium, habet remittere pœnas temporales ex opere operato, ut dicemus quæſt. ſequ.; ſi vero ſumatur ut Sacramentum, hunc effectum non habet immediate; cum neque ex Scripturis, neque ex Conciliis, neque ex Patribus id colligatur, ut notant Fill., & Bonac.: Remittit autem pœnam ex opere operantis juxta valorem actus, & diſpoſitionem ſumentis, & quatenus excitat actum Charitatis, qui prodeſt ad ſatisfaciendum pro pœna; atque adeo mediate per Euchariſtiam remittitur aliqua pœna temporalis juxta quantitatem fervoris ex D. Th. quæſt. 79. cap. 4., & 5. Unde fit, quod ſolum Sacrificium profit animabus Purgatorii ex opere operato; Communio vero oblata pro illis prodeſt tantum ex opere operantis, quatenus eſt actus religionis ſatisfactorius, & meritorius de congruo; necnon per modum impetrationis, ad quod habet ſpecialem efficaciam excitando fervorem charitatis; Non prodeſt autem aliis ex opere operato, quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt ſolum ad ſanctificandum ipſum ſumentem ex illo Jo: 6. *Qui manducat me & ipſe vivet propter me*; Sicut baptiſmus ſolum prodeſt ex opere operato ipſi baptizato.

Rogabis ſecundo, Quomdo minuat ardorem concupiſcentiæ Euchariſtia? Et quomodo influat in glorioſam Corporis reſurrectionem?

VII. Reſpondeo minuere primo directe, temperando fervorem ſanguinis, & humores, applicando ſci- li-

licet divinam virtutem, ut vel per ſe immediate id efficiat, vel per cauſas ſecundas, ſua providentia illas dirigendo, ut hic effectus ſequatur. Secundo per gratias prævenientes, vel avocando alio imaginationem, ne ſpiritus vitales concitet, vel dando robur animæ, ut poſſit effervescentiam corporis reprimere. Tertio dando animæ dulcedinem, quæ etiam in corpus redundet; unde a carnalibus abhorreat. Præterea Euchariſtia in corporum reſurrectionem influit, in quantum Deus movetur ad corpora vivificanda propter conjunctionem, quam habuerunt cum carne Chriſti vivificatrice. Propterea nonnulli apud Gonetum docent, quod frequenter, ac devote Communicantes poſt reſurrectionem ſplendorem in corporibus ſuis ſpecialem ſint adepturi.

VIII. Rogabis tertio, An poſſit aliquando hoc Sacramentum ſumi neutraliter, hoc eſt ſine peccato, & ſine ullo fructu? Et an per talem ſuſceptionem ſatisfiat præcepto Communionis Paſchalis?

Reſpondeo ad utrumque affirmative cum Suar. contra Ricchard. apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 98. Poteſt quidem ſuſcipi neutraliter, & informiter, hoc eſt ſine gratia, aut ullo effectu hujus Sacramenti ac ſine culpa, ut notant Cajet., & Ledeſm. apud Trull. Nam ſi quis peccavit mortaliter, & hujus peccati oblitus accedit ad Euchariſtiam ſine ullo dolore, putans invincibiliter ſe eſſe diſpoſitum, hic profecto nec peccat, quia invincibiliter omittit confeſſionem; nec gratiam ſuſcipit, quia nullum peccatum remittitur in præſenti ordine ſine prævia pænitentia, & dolore ipſius. Deinde nulla eſt ratio, cur talis Communio non ſit ſatis ad ſatisfaciendum præcepto (quod etiam dicemus de Sacramento pœnitentiæ valido, & informi) damnata enim ſolum eſt opinio docens; confeſſionem, & communionem ſacrilegam eſſe ſufficientem; nec eſt eadem ratio de informi, ac de ſacrilega, ut patet; & in expoſitione harum Theſium confixarum latius proſecuti ſumus in Trutina.

IX. Quæritur ſecundo; quandonam Euchariſtia producat ſuos effectus?

Reſpondeo, juxta dicta quæſt. 1. art. 5. illos producere in eo inſtanti, in quo verum eſt dicere, aliquid Sacramenti manducatum eſt, ſeu deglutitum eſt, & in ſtomachum trajectum; aut ad ſummum, quando ad guttur pervenit; ſiquidem tunc cibus poteſt dici manducatus, cum incipiat a ſtomacho attrahi, & alterari. Ratio eſt, quia Scriptura tribuit effectum hujus Sacramenti manducationi: *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*. Quare ſi manducata una tantum parte Sacramenti homo moriatur, antequam reliquas partes manducet, effectus hujus Sacramenti jam recepit; quia in illa prima parte eſt totus Chriſtus, & eſt verum Sacramentum: Quare quando reliquas partes Sacramenti ſumit, non recipit novam gratiam ex opere operato; niſi forte melius ſe diſponat, juxta opinionem Conink, & aliorum de qua diximus qu. 1. art. 5. num. 7., & dicemus quæſito ſequenti.

Et idem dicas, quando Sacerdos poſt ſumptionem hoſtiæ, & calicis ſumit alias particulas, quæ ſuperfuerunt. Quod ſi communicans ſit in mortali, dum manducat primam partem hoſtiæ, & antequam alias manducet, eliciat actum contritionis, puto cum Suar. diſp. 63. ſect. 8. Con., Trull. contra Bonac., & Henr., quod gratiam per reliquas partes recipiat; vel quia, recedente fictione, Sacramentum reviviſcit, ut nonnulli apud Henr. putant ex dictis in eadem qu. 1. art. 5., vel quia ſumendo reliquas par-

partes, ſumit verum Sacramentum ſine obice.

Oppones primo, omnia Sacramenta cauſant effectum ſuum, quando perficiuntur; ergo Sacramentum Euchariſtiæ non cauſat effectus ſuos, quando manducatur prima pars hoſtiæ, ſed quando ſunt manducatæ omnes.

Reſpondeo, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia reliqua Sacramenta conſiſtunt in uſu, & in actione Miniſtri, & ideo non poſſunt cauſare effectus ſuos, niſi quando actio Miniſtri eſt moraliter completa: Contra vero Euchariſtia non cauſat gratiam, dum fit, ſed dum manducatur; ergo ſi una tantum pars manducetur, habebitur effectus Euchariſtiæ. Adde, quod ſicut in baptiſmo, ſi prolata forma ſit ſufficienter ablutus infans, cauſatur gratia, etiamſi Miniſter ulterius proſequatur ablutionem; ita in caſu noſtro.

Oppones ſecundo: Si prima pars hoſtiæ cauſat totum effectum, reliquæ partes nihil cauſarent: ſed videtur abſurdum dicere, quod reliquæ partes nihil cauſent; cum contineant totum Chriſtum, & ſint verum Sacramentum, quod ſufficienter applicatur per comeſtionem: ergo, ut prius.

Reſpondeo, quod ſicut in collatione baptiſmi, verbi gratia, cauſatur gratia phyſice ab illa parte, quæ tunc exiſtit, quando ultimo poſita eſt materia, & forma, & a reliquis partibus præcedentibus cauſatur gratia moraliter, ut diximus loco laudato; ita quando plures partes Euchariſtiæ ſucceſſive ſumuntur, gratia cauſatur phyſice a parte, quæ manducatur, & a reliquis quodammodo moraliter; quatenus omnes integrant unam refectionem, & unum individuum Sacramentum, quod completur ex parte deglutita, & ex partibus deglutiendis.

X. Quæres tertio; An Euchariſtia gratiam, alioſque effectus cauſet, dum eſt in ſtomacho?

Reſpondeo, certum eſſe apud Theologos, quod poſt primum inſtans, quo gratia cauſata eſt per manducationem, Euchariſtia nullum alium effectum cauſat, dum in ſtomacho perſeverat, ſi non varietur diſpoſitio ſuſcipientis: Quod ſi magis, magiſque hic ſe diſponat per novos actus, valde probabile eſt, quod novam gratiam recipiat ex opere operato, quouſque Euchariſtia in ſtomacho perſeverat, ut oſtendimus quæſt. 1. art. 5. ex Suar. diſp. 63. ſect. 4. Con. quæ. 79. num. 28., Lugo diſp. 11. num. 46. Cajet., & aliis apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 96.. Ratio eſt, quia Euchariſtia confert gratiam per modum nutrimenti, & manducatio eſt ſolum conditio requiſita; ergo probabiliter animam nutrit, quouſque eſt in ſtomacho, dummodo ſuſcipiens de novo ſe diſponat; aliter jam ſuum cauſavit effectum in primo inſtanti manducationis.

Confirmatur, quia quandiu habemus in nobis hoc Sacramentum, habemus in nobis fontem gratiarum, quem non convenit areſcere, quamdiu volumus ex eo haurire.

Dices primo, promiſſa eſt gratia ſolum manducanti Euchariſtiam: ergo non confertur gratia ex opere operato, quouſque Euchariſtia in ſtomacho perſeverat, etiamſi homo magis, magiſque ſe diſponat.

Reſpondo cum Conink, promiſſam eſſe gratiam manducationi, tam dum eſt in fieri, quam dum conſideratur in facto eſſe, ut probabiliter aſſeritur, ex eo quod per modum cibi ſpiritualis nutriat: ergo quamdiu in ſtomacho durat nata eſt gratiam augere, ſi ſubjecti capacitas, & diſpoſitio augeatur.

Dices ſecundo, Hinc aperitur via ſuperſtitionibus, videlicet, procuran-

dis hoſtiis pluribus, quod ab Inquiſitoribus reprobatur, & puniti ſæpe ſunt, qui id auſi ſunt facere.

Reſpondeo, id jure merito reprobari, tum ne detur anſa credendi, quod major gratia, per ſe loquendo, conferatur ſumenti grandiorem hoſtiam; tum quia ſtandum conſuetudini Eccleſiæ, & reverentiæ debitæ Sacramento: Sicut enim ex reverentia Sacramento debita non debet cuilibet permitti quotidiana communio, & nemo poteſt pluries eodem die communicare; quamvis ex iterata communione novam gratiam reciperet; ita nemo debet plures, aut grandiores ſolito hoſtias procurare, eſto major gratia conferatur ex opere operato illi, qui magis ſe ad illam diſponit, quouſque Chriſtus in ſtomacho detinetur.

XI. Quæritur quarto, An majorem gratiam recipiat, qui communicat ſub utraque ſpecie, quam qui ſub una tantum?

Reſpondeo, Conink quæſt. 80., Sylv., & alios apud Dian. part. 3. tract. 6. reſol. 97. negare. Sed puto cum Becan. cap. 22. quæſt. 7., & Fagund., quod eſto probabilius ſit non conferre per ſe majorem gratiam (ſicut non habet majorem gratiam, qui duas particulas ſumit, quam qui unam, ut docet D. Th. quæſt. 80. art. 12. ad 3.) quia totus Chriſtus, qui eſt fons gratiarum, non minus continetur ſub una ſpecie, quam ſub utraque; nihilominus non eſt improbabilem, quod majore conferat gratiam. Ratio eſt, quia Clemens VII. concedens Regi Galliæ communionem ſub utraque ſpecie dicit, id concedere ad majus gratiæ augmentum. Et Franciſcus Blanco Archiepiſcopus Compoſtellanus, qui Tridentino interfuit, teſtatus eſt hanc fuiſse unanimem illorum Patrum ſententiam; non fuiſſe tamen definitum, ne Hæretici majores turbas moverent ob privationem communionis ſub utraque ſpecie illis factam: Videtur tamen Trident. ſeſſ. 21. cap. 3. illud oblique docuiſſe, cum dixit eos, qui ſub una ſpecie communicant, *nulla privari gratia neceſſaria ad ſalutem*; non dixit autem nulla gratia ſimpliciter, ſed nulla gratia ad ſalutem neceſſaria privari.

Probatur autem id ratione, quia tam panis, quam vinum habet ſignificare refectionem, & quidem diverſimode: ergo utrumque cauſabit ſuam gratiam; aliter in Sacramentis daretur aliqua ſignificatio inanis, & aliqua vis ſignificativa, quæ non eſſet activa.

Confirmatur, quia Chriſtus Dominus promiſit gratiam, tam manducanti, quam bibenti. Confirmatur ſecundo, quia quamvis totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie, & ſub una tantum; tamen vi verborum in ſpecie panis eſt ſolum Corpus Chriſti; ſub utraque vero eſt corpus, & ſanguis: ergo ſi vi verborum plus eſt ſub utraque ſpecie, quam ſub una, majorem gratiam cauſabit utraque ſpecies, quam una. Confirmatur tertio, quia licet totum Sacramentum ſit ſub una tantum ſpecie; tamen non eſt integrum, niſi in utraque ratione diverſę ſignificationis, cum panis ſignificet refectionem per modum cibi, vinum per modum potus; ergo licet ſit integer Chriſtus in una tantum ſpecie, quia tamen non eſt integrum Sacramentum, niſi in utraque, non habetur eadem gratia, ſed major per utramque ſpeciem. Illam vero cenſeo eſſe homogeneam; tum, ne dicamus laicos privari aliqua gratia Sacramentali, dum prohibetur illis communio ſub utraque ſpecie; tum etiam quia ex Trident. totum Sacramentum ſumit, qui unam tantum ſpeciem ſuſcipit.

Di-

Dices: Ex hac ratione videtur ſequi, quod ſicut per utramque ſpeciem non confertur gratia heterogenea, ita neque conferatur gratia major, ne dicamus Tridentinum privaſſe laicos hac gratia majori.

Reſpondeo, non eſſe abſurdum, quod propter reverentiam debitam Sacramento priventur homines aliqua gratia Sacramentali majori, quam aliqui ſuſciperent. Sic dum prohibetur dare Euchariſtiam infantibus, dum prohibetur, ne quis pluries in die communicet, aut celebret, privantur homines gratia, quam reciperent, ſi ſæpius in die celebrarent; nihilominus ob reverentiam Sacramento debitam apte id prohibetur; ſic in caſu noſtro: Unde non eſt abſonum dicere, quod Eccleſia prohibendo Laicis, ne communicent ſub utraque ſpecie ob reverentiam Sacramenti privet illos aliqua majore gratia; abſonum vero eſſet, ſi privaret illos gratia diverſæ rationis; & ideo dicimus gratiam, quæ per utramque ſpeciem confertur, probabiliter eſſe majorem, non vero heterogeneam. Non negandum tamen, quod ſi gratia Sacramentalis propria hujus Sacramenti, explicata per exigentiam auxiliorum ſpecialium, cauſata ab utraque ſpecie, eſſet heterogenea, ut multi probabiliter opinantur, prout innuimus art. 1. num. 6.; adhuc rationabiliter poſſet ob reverentiam Sacramento debitam, Eccleſia prohibere Laicis Communionem ſub utraque ſpecie, quia iſthæc auxilia diverſa potuiſſent a Laicis a Deo obtineri aliis viis, puta, orationibus, jejuniis, eleemoſynis, ac frequentiori ſuſceptione aliorum Sacramentorum; eſto non adeo connaturalius iſtis viis conferantur.

ARTICULUS VI.

De Suſcipiente Euchariſtiam. Quinam ſit illius capax?

I. Incapax eſt hujus Sacramenti, qui non eſt baptizatus; Sicut etiam Angeli, ac Beati; necnon adulti inviti illam ſuſcipientes.

II. Capax vero omnis baptizatus: Infantibus tamen ne in articulo quidem mortis dari debet.

III. Si puer ob gulam conſecratas particulas ſumeret, num perciperet fructum Sacramenti?

IV. Quid de perpetuo amentibus, de phreneticis, ſemifatuis, & ſtolidis?

V. Cur Euchariſtia non ſoleat dari parvulis in Paſchate ante circiter decennium, dari vero debeat ſtolidis, ac ſemifatuis, qui debiliori uſu rationis fruuntur, quam illi parvuli.

I. Diximus art. 2., quinam præcepto divino, & quinam præcepto Eccleſiaſtico teneantur hoc Sacramentum ſuſcipere: Nunc inquirendum, quinam ſint hujus Sacramenti capaces? ac deinde quæremus, quænam diſpoſitio requiratur in ſuſcipiente ex parte animæ, & quænam ex parte corporis.

Certum eſt primo, neminem non baptizatum, ne Cathecumenum quidem eſſe hujus Sacramenti capacem, ita ut poſſit ſacramentaliter illud ſuſcipere percipiendo ejus fructus, ut omnes docent contra Marſil. in 4. quæſt. 6. art. 2.. Ratio eſt, quia ex communi ſenſu Theologorum Baptiſmus eſt janua Sacramentorum, & Eccleſiæ; unde nemo poteſt ad alia Sacramenta pervenire, niſi per baptiſmum tranſierit; & in caſu noſtro non poteſt homo ſpiritualiter nutriri per Euchariſtiam, niſi ſit regeneratus per baptiſmum.

Certum eſt ſecundo, Angelos, ac Beatos eſſe ejuſdem incapaces juxta dicta quæſt. 1. art. 7.; ubi etiam diximus, quod ſi adultus invitus Euchariſtiam ſumeret, illam non ſacramentaliter, ſed materialiter, & ad modum bruti ſuſciperet; immo cum ſacrilegio.

Certum eſt tertio, omnem baptizatum eſſe hujus Sacramenti capacem, ita ut ſi daretur Euchariſtia infanti, vel fatuo a nativitate, Sacramentum non materialiter tantum ſuſciperetur, ſicut ſuſciperetur ab infideli, vel a bruto; ſed ſacramentaliter, & cum fructu: Quod probatur, tum quia infantes ſunt capaces baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis: ergo etiam Euchariſtiæ; cum ad hæc Sacramenta ſuſcipienda nulla requiratur intentio in infantibus, ut diximus quæſt. 1. art. 7.; Tum etiam, quia olim fuit antiquus uſus Eccleſiæ, quod infantibus poſt baptiſmum daretur Confirmatio, & Euchariſtia, ut advertunt Auguſt. Dionyſ. Ambroſ., & ex Trident. ſeſſ. 21. cap. 4.: quamvis ob reverentiam tanto Sacramento debitam, talis conſuetudo, quæ tunc erat laudabilis ob multas Eccleſiæ perſecutiones, unde etiam pueri debuerant Sacramentis confirmari, nunc merito ſublata ſit, ita ut non liceat infantibus carentibus uſu rationis Sacramentum Euchariſtiæ dare, ne in articulo quidem mortis ex tacito Eccleſiæ præcepto (ut docent communiter Doctores cum Tamb.) fundato in conſuetudine Eccleſiæ, quæ videtur approbata in Rituali Romano. Nihilominus ex Lugo diſp. 13. num. 44. non obligat talis conſuetudo cum tanto rigore, ut non poſſit dari Euchariſtia infantibus, de quibus dubitatur, an uſum rationis habeant: Etenim cum iis poſſit dari extrema Unctio (ut declaratur in Rubricis Ritualis Romani) quamvis non ſint capaces illius Sacramenti, qui uſum rationis nunquam habuerunt (cum enim non potuerint peccare, non poteſt illis dari Sacramentum inſtitutum ad delendas reliquias peccatorum) a fortiori poterit illis dari Sacramentum Euchariſtiæ, cujus infantes ſunt capaces: Immo deberet iis conferri in articulo mortis poſt ſeptimum annum ante decimum, quando ſolent eſſe obligati ad Communionem paſchalem; Sicut debet iis dari extrema Unctio: ut communius docent contra Vaſqu. de Euchariſtia diſp. 144. num. 41., & Hurt. diſp. 10. diff. 4. apud Tamb. c. 5. §. 8.

III. Dubitatur, Num reciperet gratiam Sacramentalem infans, qui caſu hoſtiam, vel vinum conſecratum inveniret, & ob gulam ſumeret?

Videtur graviſſimis Doctoribus id concedendum, eo quod ad ſuſcipiendum fructum hujus Sacramenti nulla requiratur in infantibus intentio actualis, aut virtualis, aut habitualis.

Neque dicas, quod ad conferenda Sacramenta infantibus requiratur in Miniſtro intentio illud conferendi, quæ non haberetur in caſu. Nam id gratis aſſeritur; ſi enim adultus poteſt ſacramentaliter Euchariſtiam ſuſcipere, etiam Aquila illam miniſtrante, in qua nulla poteſt eſſe intentio conferendi Sacramentum; quare infantes ſi ab Aquila etiam reciperent particulam, non reciperent illam ſacramentaliter? Quod ſi particula collata infanti a bruto cauſat effectus ſuos, etiam cauſabit, ſi caſu, vel ob gulam ab infante ſumatur.

IV. Certum eſt quarto, Amentes, qui nunquam habuerunt uſum rationis habendos eſſe tanquam infantes, ita ut capaces quidem ſint hujus Sacramenti, illis tamen miniſtrari non debeat, ne in articulo quidem mortis, ut diximus art. 2. num. 9. Amentibus vero, & Phreneticis, qui aliquan-

quando habuerunt uſum rationis, danda eſt in articulo mortis Euchariſtia, ſicut & Extrema Unctio, ſi non conſtet fuiſſe ante amentiam, ac perſeveraſſe in aliquo peccato notorio, & non ſit periculum irreverentiæ; quia cenſentur interpretative hæc Sacramenta petere.

Nec eſt eadem ratio de Sacramento pœnitentiæ, ac de iſtis Sacramentis. Nam ad Sacramentum pœnitentiæ requiritur dolor, tamquam pars conſtitutiva illius; unde ſi non doleant, nec dent ſigna ſaltem dubia doloris, non poteſt illis conferri abſolutio; quia tamen dolor in confeſſione requiſitus non neceſſario debet procedere ex intentione confeſſionis, ut putat Lugo de Pœnit. diſp. 14. ſect. 2. apud Tamb., ideo concedunt multi, quod moribundo, qui chriſtiane vixit, poſſit dari abſolutio ſub conditione, etiamſi Sacramentum pœnitentiæ non petierit, dummodo det aliqua ſigna ſaltem dubia doloris, quia unuſquiſque Chriſtianus præſumitur velle in articulo mortis Sacramentis Eccleſiæ muniri, & hæc intentio ſatis eſt ad valide Sacramenta ſuſcipienda. Adde, quod quamvis communiter velint dolorem debere facere unum moraliter cum confeſſione (ut ſi quis hodie doleat proponens cras confiteri, & dolorem non revocet). Ex Leand. tamen de Sacram. tract. 5. diſp. 7. art. 6., ubi citat Hurt., & Candid., ad Sacramentum pœnitentiæ ſuſcipiendum ſatis eſt dolor, qui per quodcumque ſpatium longi temporis præceſſit, dummodo non ſit retractatus, ne implicite quidem: Quidquid ſit de hac ſententia quam in tractatu de Pœnitentia diſcutiemus, certe ex ea ſequitur, quod moribundus poſſit Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere, ſi minus vi doloris, quem actu habeat, & cujus det aliqua ſigna, tamen vi doloris antecedentis. Propterea Navar. probabiliter docet apud Tamb. hic cap. 5. §. 9., quod infirmo alienato a ratione poſſit dari abſolutio ſub conditione, & Euchariſtia; etiam ſi obſtinatus in mortali multo tempore vixiſſet, & per multos annos non confeſſus fuiſſet, dummodo det aliqua ſigna doloris, verbi gratia, tollendo manus, percutiendo pectus, &c., immo ipſa anxia reſpiratio aliquibus videtur eſſe ſufficiens ſignum, licet dubium, doloris, ſi aliter non poſſit illum manifeſtare; quia ſæpe contingit, ut in articulo mortis homo doleat, nec poſſit aliter ſigna doloris exprimere. Unde ſit etiam, hujuſmodi ſignum non eſſe dumtaxat dubium, ſed probabile, & prudens; quia univerſim etiam peccatores, quando advertunt inſtare mortem, ſolent ſaltem atteri de peccatis; & ideo ex communiter contingentibus bene præſumi poteſt, quod talis moribundus doleat, & ſic ſine ſcrupulo dari illis poteſt abſolutio ſub conditione, & Sacrum Viaticum.

Rogabis; utrum etiam hujuſmodi amentes gratiam, & fructum Euchariſtiæ reciperent, ſi caſu hoſtiam conſecratam invenirent, & illam ſumerent?

Reſpondeo, quod perpetuo amentes, quia reputantur ut pueri, fructum Sacramenti reciperent, prout diximus de pueris; At qui habuerunt aliquando uſum rationis, in articulo quidem mortis fructum Euchariſtiæ perciperent, non vero quando caſu hoſtiam conſecratam ſumerent. Ratio eſt, quia cum requiratur in adulto intentio aliqua, ſaltem habitualis, ſuſcipiendi Sacramentum ex dictis qu. 1. art. 7., amens ante amentiam, ſi chriſtiane vixit, habuit quidem intentionem ſuſcipiendi Euchariſtiæ Sacramentum in articulo mortis; non tamen ſi caſu hoſtiam conſecratam ſumeret, & ideo ſolum in articulo mor-

tis Euchariſtia ſumeretur ſacramentaliter, & cum fructu; Quando vero caſu illam ſumeret, non reciperet cum fructu: Ad eum modum, quo ſi homo mentis compos hoſtiam ſumit, quam neſcit eſſe conſecratam, non ſumit illam ſacramentaliter, & cum fructu; ſed ſolum materialiter. Quod ſi contingat, amentem ante amentiam habuiſſe voluntatem expreſſam ſuſcipiendi Sacramentum Euchariſtiæ, etiamſi caſu hoſtiam conſecratam ſumeret, puto, quod in hoc caſu fructum Sacramenti reciperet: Et eadem eſt ratio, ſi homo mentis compos habeat voluntatem ſuſcipiendi hoc Sacramentum, quoties Euchariſtiam ſumeret cum ignorantia invincibili, quod eſſet conſecrata.

Demum, amentibus, qui habuerunt aliquando uſum rationis, non ſolum in articulo mortis danda eſt Euchariſtia, ſed Villal. cum Tamb. cap. 4. ſect. 1. probabiliter putant, quod poſſit illis aliquoties extra mortis articulum concedi; præſertim ſi retineant reverentiam huic Sacramento, ut ſolent Religioſi, qui incidunt in amentiam; idque multo magis ſi luce aliqua rationis aliquando fruantur. Immo Henr. lib. 8. cap. 42. art. 3., & 4. putat ſemifatuis debere in Paſchate dari Euchariſtiam, & Jo: Sancius apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 79. poſſe illis miniſtrari, quoties petierint; quia ſi non committitur irreverentia communicando illos in Paſchate, nec ſi communicent extra tempus paſchale. At Januarius part. 1. reſol. 17. apud Tamb. docet non eſſe illis ſæpe dandam, ne ex frequentia concipiant irreverentiam; Et idem dicas de Mutis, & Surdis a nativitate, & de Stolidis, ac iis, qui debili rationis uſu pollent.

V. Dices; non eſt univerſim danda Euchariſtia in Paſchate parvulis ante circiter decennium, quia non habent perfectum rationis uſum? ergo a fortiori non eſt danda ſtolidis, ac ſemifatuis, qui uſum rationis debiliorem habent, quam iſti parvuli.

Reſpondeo, nego conſequentiam: Diſparitas eſt ex Tamb. loc. citat., & Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 8. num. 12., quia in parvulis eſt ſpes perfectioris judicii, quando poterunt reverenter Euchariſtiam recipere, ut præcipitur in cap. *Omnis utriuſque ſexus*; At cum ſemifatui non ſperentur meliorandi, ſemper deneganda iis eſſet Euchariſtia, quod pia mater Eccleſia non patitur.

ARTICULUS VII.

De diſpoſitione ex parte animi ad Euchariſtiam requiſita.

I. Quanta ſit peccati gravitas communicare in ſtatu peccati mortalis?

II. Num ſit culpa venialis ad Euchariſtiam accedere cum culpis venialibus non retractatis?

III. Obligatur Sacerdos quamprimum poſt miſſam confiteri, ſi deficiente copia Confeſſarii celebravit cum ſola contritione de mortali, quod erat in conſcientia, neceſſitate urgente.

IV. Num dicatur eſſe neceſſitas ſufficiens ad ſic celebrandum, ut ſatisfiat præcepto de Miſſa audienda in die feſto?

V. Quænam univerſim cenſenda ſit urgens neceſſitas celebrandi non præmiſſa confeſſione?

VI. Ad quid tenetur, qui habens peccata reſervata ſimul, & non reſervata, nequit adire Superiorem, ſed habet copiam Confeſſarii inferioris?

VII. Num liceat ſimplici Sacerdoti abſolvere a mortalibus indirecte?

VIII. Qui poſt Confeſſionem recordatur alicujus mortalis, teneturne de no-

Digitized by Google

vo ante Communionem confiteri?

IX. Quid ſi quis recordetur peccati dubii, ſive dubietas ſit poſitiva, ſive negativa?

X. Quandonam liceat peccatori communicare, neque Confeſſione præmiſſa, neque contritione?

XI. Num liceat Laicis communicare quotidie?

I. AD Euchariſtiam ſumendam multa requiruntur, tam ex parte animi, quam ex parte corporis, ut digne, ac cum debita reverentia ſumatur. Integra iſthæc diſpoſitio continetur in iis duobus verſibus:

Lotus, diſcretus, ſanus, jejunus, & aptus,
Contritus, faſſus, mundus, recteque paratus.

Nam ſuſcipiens hoc Sacramentum, Primo debet eſſe *Lotus*, ideſt baptizatus; Secundo *Diſcretus*, ideſt habere annos diſcretionis; Tertio debet eſſe *Sanus*, unde arcentur infirmi, in quibus ob frequentes vomitus, aut tuſsim timeretur irreverentia erga Euchariſtiam; Quarto debet eſſe *Jejunus*: Quinto *Aptus*, nam per excommunicationem, vel Interdictum perſonale homo redditur ineptus ad Euchariſtiam; Sexto, *Contritus*, hoc eſt ſine conſcientia peccati mortalis; Septimo, *Faſſus*, peccator enim non ſatis eſt, ſi conteratur, ſed debet etiam præmittere communioni confeſſionem. Octavo, *Mundus*, ideſt non pollutus. Demum *Recte paratus*, ideſt devotus, & attentus. Agemus hic de diſpoſitionibus iſtis, quæ pertinent ad animam, deinde de iis, quæ ad corpus pertinent. Eſt autem diſpoſitio ex parte animæ, quod ſuſcipiens ſit baptizatus, quod habeat intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, quod non ſit excommunicatus, aut perſonaliter interdictus, &c., quod ſit contritus, & confeſſus.

Quæritur nunc primo, Quanta ſit culpæ gravitas accedere ad communionem cum mortali?

Reſpondeo, eſſe ſacrilegium contra virtutem Religionis; relate ad quam in tertio gradu, ſeu ordine conſtituitur a D. Th.. In primo enim gradu ſunt peccata contra Divinitatem, verbi gratia, odium Dei, blaſphemia, perjurium, apoſtaſia, hæreſis, deſperatio: In ſecundo gradu peccata commiſſa contra Chriſti humanitatem in propria ſpecie, ut peccatum crucifigentium Dominum. In tertio peccata commiſſa contra Chriſtum in aliena ſpecie, ſeu contra hoc Sacramentum, videlicet, indigna ejus ſuſceptio; In quo etiam genere, unum peccatum eſt gravius alio; nam, verbi gratia, gravius eſt conculcare, aut projicere canibus hoc Sacramentum, quam indigne ſuſcipere; At gravius eſt ſecundum ſe indigne ſuſcipere Euchariſtiam, quam homicidium, quia hoc eſt contra virtutem juſtitiæ, illud contra virtutem religionis, quæ eſt præſtantior; quamvis homicidium per accidens ratione damni irreparabilis reputetur gravius. Univerſim tamen cæteris paribus eſt gravius peccatum, quod eſt contra virtutem præſtantiorem: at ſi non ſint cætera paria, poteſt eſſe gravius peccatum, quod eſt contra virtutem minus præſtantem: Sic gravior eſt fornicatio, quam parvum furtum, licet furtum ſit contra virtutem præſtantiorem.

Notat hic Ledeſm. apud Trull., quod Sacerdos celebrans in mortali, multis titulis ſacrilege peccet, videlicet, quia conſecrat, offert Sacrificium, miniſtrat ſibi, & accipit Sacramentum, recitat Epiſtolam, & Euangelium indigne; quia tamen omnes iſtæ actiones faciunt unum moraliter, & procedunt ab eadem ſpecie irreverentiæ, quod indigne tractetur hoc Sacramentum; ideo unum moraliter ſacrile-

crile-

crilegium cenſentur: Quamvis alii apud Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 24. putent eſſe plura peccata, eo quod aliud ſit ſuſcipere indigne, aliud indigne miniſtrare Sacramentum, aliud offerre Sacrificium indigne: Eodem modo Suar. diſp. 66. ſect. 1. apud Tamb. in Method. Commun. lib. 1. cap. 1. §. 3. docet eſſe duo peccata, ſi quis, verbi gratia, communicet cum excommunicatione, aut non jejunus, alterum contra præceptum naturale, ne Sancta indigne tractentur, alterum contra Eccleſiaſticum, ne excommunicatus, aut non jejunus cum mortali ad Euchariſtiam accedat. Hurt. tamen diſp. 9. de Euch. diff. 1. docet eſſe unum peccatum, quia duo illa præcepta procedunt ex eodem motivo religionis, ſeu reverentiæ debitæ Chriſto.

II. Quæritur ſecundo, an ſit veniale accedere ad Euchariſtiam cum veniali?

Reſpondeo, certum eſſe, quod ſi quis accedat ad Euchariſtiam ob finem venialiter malum, verbi gratia, ob vanam gloriam, peccet venialiter. Dubium tamen eſt, an peccet de novo venialiter, qui accedit ad Euchariſtiam, vel cum venialibus non prius retractatis, vel cum actuali affectu ad aliquod veniale? Suar. loc. citat. ſect. 4., & Lugo diſp. 14. ſect. 2. affirmant, quia irreverentia venialis eſt cum hujuſmodi maculis, quaſi cum veſte nuptiali aliqualiter ſordida, tanto convivio intereſſe. At negat Vaſq. diſp. 207. num. 18. cum Joan. Sanc., & Sà; quia ex una parte per veniale non impeditur præcipuus effectus hujus Sacramenti; ex altera parte non tenetur homo ex reverentia debita huic Sacramento diſponere ſe ad illud cum omnibus actibus, quos poteſt elicere: Quare ſicut non peccat venialiter, quia non procurat omnem effectum, quem cauſare poteſt Euchariſtia cum omnibus actibus intenſiſſimis, quos poteſt elicere, ita nec videtur peccare venialiter, qui ad illud non ſe diſponit removendo ab anima omne veniale. Utraque ſententia videtur probabilis Tamb.; Sed prima mihi videtur probabilior: Communiter enim Doctores docent eſſe veniale ad Euchariſtiam accedere, etiam cum ſola voluntaria diſtractione; verbi gratia, ſi quis, dum communicat, mente agitat profana negotia; quia cenſetur non levis irreverentia tantum hoſpitem ſic ſuſcipere; a fortiori itaque erit veniale cum venialibus non retractatis, illud quaſi in domum conſpurcatam ſuſcipere, & multo magis ſi cum affectu habituali ad veniale; nam ſi eſſet cum actuali affectu ad veniale, nemo dixerit, quod novum veniale Sacrilegium non committeret propter irreverentiam: Præſertim, quia ponit obicem aliquibus effectibus, quamvis non præcipuis hujus Sacramenti, videlicet eorum remiſſioni, fervori charitatis, & Spirituali dulcedini, ut notat Laym. apud Dian. part. 3. tract. 7. reſol. 31.

III. Quæritur tertio, An conſcius ſibi peccati mortalis, teneatur Euchariſtiæ præmittere etiam confeſſionem Sacramentalem?

Reſpondeo affirmative. Ita Trident. ſeſſ. 13. cap. 5. Et Suar. ex Sanctis Patribus docet, id haberi ex præcepto Chriſti Domini per Apoſtolos Eccleſiæ tradito, & expreſſo ab Apoſtolo per illa verba: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat*, &c.; Quare ad reliqua Sacramenta ſufficit, ut peccati mortalis ſibi conſcius contritionem præmittat; ad hoc autem Sacramentum ſuſcipiendum debet etiam præmitti confeſſio Sacramentalis, idque ratione excellentiæ hujus Sacramenti præ reliquis. In eo tantum caſu poteſt ad Euchariſtiam aliquis cum ſola contritione accedere,

quan-

quando, ſcilicet, urgeret neceſſitas communicandi, verbi gratia, ad vitandum ſcandalum, vel periculum mortis, &c., & non adeſſet copia confeſſarii: in quo caſu docet Trident., quod Sacerdos ſic celebrans teneatur poſt Miſſam confiteri quamprimum, videlicet, intra triduum, ut communiter Doctores explicant ex *leg. fin. cod. de Judiciis*; ubi illico dicitur fieri, quod fit intra triduum: Et damnata eſt ab Alex. VII. opinio illa, quam olim nonnulli docuerant apud Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 60.; quod particula illa *Quamprimum* intelligatur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur: Sicut etiam damnata eſt in propoſitione 39. opinio dicentium, quod hoc ſit conſilium non præceptum; quamvis hoc præceptum ſolum urgeat Sacerdotes ſic celebrantes, non vero ſolum communicantes, ut communiter etiam Doctores cum Con. docent contra Navar., & Fagund. apud Dian. loc. citat.. Et ratio diſparitatis eſt, quia cum ſæpius poſſit accidere Sacerdoti, quod hoc pacto celebret, quam quod alter ſic communicet; ideo illi tantum hoc præceptum injungendum fuit: Et quidem, ut putant Vaſq., & Suar., ſi ſic celebret, quia deeſt copia confeſſarii, non ex alio capite, puta, quia ex malitia velit confeſſionem omittere, vel quia habens copiam confeſſarii non confiteatur, ne notam infamiæ incurrat, ut docet Sayr. contra Regin. apud Dian. loc. citat. reſol. 61..

IV. Nonnulli cum Vega, Rodrig., Henr., Tolet. contra Suar., Con. & alios apud Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 63. opinantur, quod poſſit Sacerdos, ſi deſit copia confeſſarii, præmiſſa ſolum contritione de mortali, quod eſt in conſcientia, celebrare ad ſatisfaciendum præcepto in die feſto de Miſſa audienda: verbi gratia, ſi iter agens, non poſſit ab alio Sacerdote audire miſſam, ut mox dicemus quæſit. 5.

Neque dicas, quod præceptum non communicandi non præmiſſa confeſſione ſit divinum; præceptum vero audiendi miſſam die feſto ſit Eccleſiaſticum, atque adeo debeat hoc illi cedere. Nam primo probabile eſt ex Leſſ., Præpoſ., & aliis hoc præceptum de confitendo ante communionem eſſe ſolum juris humani, ex conſuetudine, ſcilicet, in Eccleſia introducta: Secundo præceptum hoc expreſſum in Trident. eſt de confitendo ante communionem, niſi urgeat neceſſitas, & deſit copia confeſſarii; probabile autem eſt obligationem audiendi miſſam die feſto vocari ſufficientem neceſſitatem ad communicandum cum ſola contritione. Immo a Dian. loc. citat. reſol. 64. putatur etiam ſufficiens neceſſitas ad ſic celebrandum, ſi non poſſint alii aliter ſatisfacere præcepto de audienda miſſa die feſto; vel ſi non poſſit aliter ipſe, vel alii ſatisfacere præcepto communionis paſchalis; Quia tamen eſt probabilis, imo etiam me judice probabilior, ſententia oppoſita, ideo Sacerdos ad id non tenetur, cum poſſit, velle oppoſitam opinionem ſequi.

V. Quæritur quarto; quænam univerſim dicatur urgens neceſſitas, qua poſſit aliquis communicare cum ſola contritione, non præmiſſa confeſſione mortalium?

Reſpondeo, dici neceſſitatem urgentem, Primo, ſi alicui mors immineat; Secundo, ſi non ſit copia confeſſarii, & debeat alteri dari viaticum: Quamvis enim non debeat aliquis celebrare ſine ſacris veſtibus, aut non jejunus, aut ſub una tantum ſpecie conſecrare ad dandum alteri viaticum; quia prævalet præceptum de integre, & reverenter ſacrificando; poteſt tamen cum ſola contritione Sacer-

cerdos celebrare ad dandum viaticum, ſi aliunde haberi non poteſt, quia hoc præceptum præmittendi communionem confeſſioni, etiamſi divinum, non videtur cum tanto rigore obligare. Tertio, ſi id opus ſit ad vitandam infamiam, aut grave detrimentum. Unde, ſi quis poſt confeſſionem acceſſit ad altare ante linteum, ut communicet, & interim recordetur alicujus mortalis, non tenetur adire confeſſarium, ſi timeat ſibi notam infamiæ; quam ex Villalob. in Manual. cap. 2. moraliter ſemper timere poteſt, ſi coram aliis communicet. Hinc docet Zambran., quod ſi Sacerdos vocetur ad communicandum infirmum, qui velit prius reconciliari, & Sacerdos ob multas, verbi gratia, confeſſiones invalidas non poſſit illum brevi expedire, ad vitandum ſcandalum poteſt illum prævia tamen contritione communicare, cum propoſito, quod advocet poſtmodum confeſſarium, cum quo integre confiteatur. Equidem tamen exiſtimo cum Granad., quod poſſet illum directe abſolvere a peccatis auditis, & indirecte de aliis, quæ non poteſt tunc exponere moraliter, præmiſſa ſolum attritione. Quarto, ut ſupra diximus, ſi Sacerdos, ut ipſe, vel alii ſatisfaciant præcepto de audiendo Sacro, vel communionis paſchalis, debeat celebrare, nec habeat copiam confeſſarii. Addunt alii apud Bonac. diſp. 4. quæſt. 6. num. 23., quod poſſit idem facere Sacerdos, ſi non poſſit aliter ſatisfacere oneribus Cappellaniæ, aut ſi indigeat eleemoſyna. Verum id non admittitur communiter, niſi quando indigentia eleemoſynæ pro Miſſa eſſet admodum gravis; nam onera Cappellaniæ intelliguntur data ſub debita decentia. Certe non poteſt id facere Sacerdos, ſi debeat celebrare propter votum, quia vota non intelliguntur, niſi de iis, quæ debito modo fieri poſſunt. Et idem communius docent de præcepto humano. Unde cenſeo, probabilius eſſe, quod non poſſit Sacerdos ſic celebrare, ut ſatisfaciat præcepto de audienda Miſſa, quod præceptum citra controverſiam humanum eſt, non divinum.

Notandum hic ex Suar. diſp. 67. ſect. 7., quod quando dicitur poſſe aliquis ad vitandum ſcandalum communicare cum ſola contritione, ſi non habeat copiam confeſſarii, intelligendum ſit de ſcandalo proprie dicto, quod ferat occaſionem detrahendi, vel temere judicandi, vel proximum infamandi, &c., non vero quando ſolum datur cauſa admirationis ſine ſcandalo, aut periculo infamiæ.

Notandum ſecundo cum Conink quæſt. 80. num. 23., non poſſe aſſignari certam regulam, & certam diſtinctionem, ut confeſſarius dicatur alicui abeſſe, ſed ex circumſtantiis arbitrio prudentis viri id decernendum. Solum id generatim dici poteſt, quod tunc cenſeatur abeſſe confeſſarius, quando ob invaletudinem, difficultatem itineris, brevitatem temporis, præſentiam aliorum, urgentia negotia, & ſimiles cauſas non poteſt aliquis ad illum adire ſine gravi incommodo.

VI. Quæritur quinto; quid faciet habens peccatum aliquod reſervatum urgente neceſſitate communionis, ſi adſit confeſſarius, qui ſolum a non reſervatis poſſit abſolvere? Poteritne communicare, non præmiſſa confeſſione; an vero tenetur confiteri? Et ſi tenetur confiteri; Omniane peccata debet confiteri, reſervata ſcilicet, & non reſervata, an vero ſolum non reſervata, cum onere confitendi deinde reſervata Superiori?

Reſpondeo ex fuſe dicendis in de Pænitentia, triplicem in hac re eſſe opinionem. Prima eſt Jo: Sancii, Armil., Trull., Præpoſit. apud Dian. loc.

loc. citat. reſol. 65., quod poſſit præmiſſa tantum contritione ad Euchariſtiam accedere; tum quia putare poteſt, quod non habeat copiam confeſſarii, dum non adeſt Sacerdos, a quo poſſit integre abſolvi; tum quia videtur grave onus eadem peccata bis confiteri. Immo ſic debere fieri docet Hurt. de Pœnit. diſp. 11. diff. 4., & Vaſq. in 3. part. tom. 4. tract. de Excommun. dub. 4. ſi peccato ſit annexa excommunicatio reſervata, ut videre eſt apud Dian. 3. part. tract. 5. reſol. 68., quia poſita excommunicatione reſervata, nullam habet talis Sacerdos erga hunc pænitentem juriſdictionem. Secunda opinio eſt Suarii docentis debere omnia peccata reſervata ſimul, & non reſervata illi confeſſario aperire, ut indirecte a reſervatis abſolvatur: Unde remanet onus aperiendi deinde ſolum reſervata ſuperiori. Nec mirum, quod poſſit talis Sacerdos abſolvere indirecte a caſibus etiam cum excommunicatione reſervatis, quia ſicut id poteſt ſi pœnitens oblitus eſſet peccati habentis excommunicationem reſervatam; ita poteſt in hoc etiam caſu indirecte abſolvere. Tertia opinio Alenſ., Soti, & aliorum apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 104, & Jo: Lugo apud Tamb. in Meth. Commun. cap. 1. §. 6. docet, poſſe hunc aperire ſolum peccata non reſervata, quia cum non poſſit talis confeſſarius abſolvere a reſervatis, iſtorum confeſſio ad aliud non erit utilis, quam ad diffamandum ſe cum tali confeſſario. Quod confirmatur, quia ex Suar. de Pœnit. diſp. 23. Granad., & aliis apud Tamb., qui habet reſervata ſimul, & non reſervata poteſt cum inferiori confiteri tantum non reſervata, ob id ſolum, ne multum differat confeſſionem, aut communionem; tum quia longa mora videtur neceſſitas; tum quia eſt periculum moriendi in peccato: ergo a fortiori in caſu noſtro. Non dicitur tamen longa mora ſi debeat expectare paucos dies; Nec eſt audiendus Mendoza apud Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 8. putans eſſe longam moram, etiam unam noctem, eo quod in ea ſit aliquod periculum moriendi. Omnes iſtæ tres opiniones reputantur probabiles a Filliuc., ſed opinio Suarii videtur ſequenda.

VII. Dices: ſi habens non reſervata, & reſervata cum excommunicatione, deberet confiteri omnia Sacerdoti inferiori, urgente neceſſitate communionis, ut directe a non reſervatis, & indirecte a reſervatis abſolvatur, ſequeretur quod habens venialia ſimul & mortalia, præſente ſolo ſimplici Sacerdote, & urgente neceſſitate communionis, deberet etiam huic ſimplici Sacerdoti aperire venialia, & mortalia, ut directe a venialibus, erga quæ ille habet juriſdictionem, indirecte a mortalibus abſolvatur; quod tamen videtur abſonum.

Reſpondeo primo, quod ſi tranſmittatur ſequela, non debeat videri abſurda, cum ex paritate adducta legitime ſequi videatur; illamque admittit tamquam probabilem Lugo diſp. 14. de Euch. num. 98. ex Con., & Suar.. Reſpondeo deinde ſecundo, negari poſſe ſequelam; diſparitas eſſe poſſet ipſe uſus Eccleſiæ; non enim datur conſuetudo hujus ſecundi caſus, ſicut datur primi; & ideo dici poteſt, quod Eccleſia, quæ reſervat aliquem caſum, vel excommunicationem, ſicut non reſervat illam in caſu, quod pœnitens obliviſcatur talis peccati, ita nec in caſu adducto, quod urgeat neceſſitas communionis. Contra vero, in ſecundo caſu non dat ſimplici Sacerdoti Eccleſia juriſdictionem in mortalia, ne indirecte quidem; præſertim quia non vult a ſimplici Sacerdote exerceri munus Confeſſarii. Et Innoc. XI. decrevit puniendos eſſe ſim-

ſimplices Sacerdotes; ſi id præſumant.

VIII. Quæritur ſexto: ſi quis rite confeſſus, oblitus ſit alicujus mortalis, cujus recordetur, antequam communicet, tenereturne illud ſubjicere clavibus ante Communionem, ut abſolvatur directe, an poterit deinde illud ſubjicere clavibus, & interim communicare?

Reſpondeo, Henr. lib. 8. cap. 46. num. 3. Victorium & Navarr. cap. 21. num. 49. apud Trull. hic cap. 6. diſp. 4 num. 13., docuiſſe, quod ſi laicus poſt confeſſionem poſitus ad linteum altaris recordetur alicujus mortalis, non teneatur redire tunc ad confeſſarium etiam præciſa nota, & ſcandalo ob reverentiam Sacramenti. Præterea Regin., & Præpoſit. apud Pellizz., & Dian. part. 9. tract. 3. reſol. 4., docuerunt, quod univerſim non teneatur redire ad confeſſarium ante communionem, qui poſt confeſſionem legitimam oblitus eſt alicujus mortalis; quia jam probavit ſe confeſſione, & in ſtatu gratiæ accedit ad Euchariſtiam, cum remiſſum ſit indirecte peccatum illud oblitum; unde ſatis eſt, quod illud peccatum clavibus ſubjiciat, quando iterum ſuo tempore confitebitur, ut directe abſolvatur.

Verum hæc opinio Regin. male audit: obſtat enim praxis Fidelium, ex qua ut notat Lugo diſp. 14. ſect. 6. num. 126., colligitur, præceptum de confeſſione præmittenda Communioni, non eſſe ſolum de Confeſſione integra formaliter, ſed etiam materialiter; Proinde talis opinio Corney expuncta fuit in Indice expurgatorio Hiſpano, ut refert Dian. loc. citat., & per Edictum particulare reprobata. Admittit tamen Tambur. in Meth. Commun. cap. 1. num. 63. opinionem laudatam Henr., & Victor. apud Fagund. de 3. Eccleſiæ præcepto lib. 3. cap. 9. num. 14.; quod ſi Sacerdos dum actu celebrat, & laicus dum ante linteum expectat, recordetur alicujus mortalis, non teneatur redire ad confeſſarium, etiamſi poſſit ſine ulla nota adire, & brevi redire, quia irreverenter videtur ſe gerere, relinquendo actionem illam, quaſi inchoatam ſine clara neceſſitate; ſicuti non bene morate ſe gerit, qui aſſidens in menſa Regis, vel ad breve tempus recederet ſine neceſſitate urgenti; in caſu autem noſtro nulla videtur eſſe neceſſitas, quia hic eſt vere juſtus, & bene diſpoſitus propter abſolutionem indirectam talis peccati: unde nec tenetur de eo contritionem elicere ante communionem: Quare ſatis videtur, ſi proponat illud ſuo tempore clavibus ſubjicere, ut directe abſolvatur. Huic tamen ſententiæ non libenter aſtipulor, cum ſupponamus ſine ulla nota poſſe pænitentem adire Confeſſarium ut exponat peccatum grave oblitum, ſiquidem hic magis reverenter erga Chriſtum Dominum ſe gerat, quam ſi confeſſiones differat.

IX. Quæritur ſeptimo; Utrum peccata etiam negative dubia ſubjici debeant clavibus ante communionem, an ſatis ſit de illis conteri, ſi forte ſint commiſſa?

Reſpondeo, hoc pendere ex illa quæſtione, an hujuſmodi peccata neceſſario ſubjicienda ſint clavibus? Si enim detur iſta obligatio, procul dubio ante communionem ſubjicienda ſunt; ſecus vero, ſi talis obligatio non detur. Certum eſt, quod ſi per rationes probabiles dubium deponatur, vel quia probabile eſt peccatum illud, aut ſimpliciter non eſſe commiſſum, aut non cum plena deliberatione; vel quia probabile eſt jam eſſe confeſſum; licet oppoſitum ſit probabilius, ad id non obligetur; Sicut nec ſi per ignorantiam invincibilem quis putet ſe ad id non obligari. At

Digitized by Google

ſi dubium ſit omnino negativum, communior ſententia docuit obligari ad ea clavibus ſubjicienda; ſicut omnes concedunt debere nos de iis conteri, ne exponamur periculo æternæ damnationis: Ea autem obligatio erui videtur ex Praxi Eccleſiæ, quæ inſtitutionem Chriſti Domini nobis manifeſtat. Non deſunt tamen plures, qui nos a tali obligatione eximunt, eo quod non conſtet de ea, & in tali dubio melior eſt conditio pœnitentis: præſertim quia pro delicto dubio non debet homo ad tale onus certum condemnari. Ita apud Tamb. in Meth. Confeſ. lib. 2. cap. 1. §. 3. Januarius, Conink de Sacram. Pœnit. diſp. 7. dub. 8. Marchant., Martin., Boſſ., & alii apud Dian. part. 10. tract. 12. reſol. 2., & tract. 16. reſol. 79.: Equidem in tractatu Scolaſtico de Pœnitent. diſp. 4. quæſt. 3. art. 2. fuſe id pertractans cenſui dicendum, quod peccatum poſitive dubium ſumptum pro peccato, quod probabiliter eſt commiſſum, ita ut non detur ſolida probabilitas in oppoſitum ſit materia neceſſaria confeſſionis, quia talis probabilitas eſt quædam moralis certitudo; non eſſe vero materiam neceſſariam confeſſionis peccatum negative, ſeu ſuſpenſive dubium; Et juxta hanc diſtinctionem reſpondendum eſt quæſito præſenti.

X. Quæritur octavo, An liceat in aliquo caſu cum mortali Euchariſtiam ſumere, non præmiſſa contritione?

Reſpondeo, in duplici caſu, ut notant Doctores, id licere. Primo, ſi irruente, verbi gratia, Paganorum, vel Hæreticorum turba, in Eccleſiam timeretur contemptus Euchariſtiæ, tunc quilibet, etiam non jejunus, & in mortali exiſtens teneretur ad vitandam hanc injuriam aſſumere Euchariſtiam, etiamſi in tam ſubita irruptione non poſſet actum contritionis elicere. Secundo, ſi Sacerdos poſt miſſam inceptam, recordaretur mortalis a ſe commiſſi, nec poſſet actum contritionis elicere, nec confiteri, probabile eſt ex Vaſq., Hurt., apud Tamb., quod poſſit miſſam proſequi cum eo dolore, quem poteſt tunc elicere; quia præceptum digne communicandi non videtur tam rigide obligare, ut cogat Sacerdotem cum magno ſuo dedecore ab incepto Sacrificio deſiſtere. Et idem dicitur de laico, qui ante linteum poſitus, recordetur mortalis, nec poteſt conteri, nec ſub aliquo prætextu ſine magno dedecore recedere. Quinimmo Sacerdos poſt conſecrationem hoſtiæ teneretur Sacrificium perficere, ſi non poſſet intra tempus competens ſe colligere, & contritionem excitare; cum non poſſit relinquere Sacrificium imperfectum: Debet proinde, conſecrato pane, fieri conſecratio Calicis, quæ eſt pars eſſentialis Sacrificii; nec poteſt omitti conſumptio, quia ſaltem eſt pars integralis. Ante conſecrationem vero teneretur deſiſtere, ſi poſſet ſine infamia: Et ex Tamb. cap. 1. §. 9. non videtur obligandus ad ſimulandum deliquium, vel quid ſimile, quia remedium hoc eſt nimis extraordinarium, & multis inconvenientibus ſubjacet.

XI. Quæritur ultimo, an poſſit laicus ſecundum ſe eſſe apte diſpoſitus ad quotidianam Communionem, ita ut illi permittatur aut iſthæc frequentia ſuadeatur?

Reſpondeo affirmative; novimus enim id factitatum eſſe a D. Catherina, aliiſque. Et ratio eſt, quia nuſquam prohibetur, ne uxoratis quidem quotidiana Communio. Verum propter reverentiam Chriſto debitam, communius Doctores exiſtimant, non eſſe quotidianam communionem ſuadendam iis, qui cum parvo devotionis affectu ad illam accedunt; quia talis frequentia, quamvis augeat gratiam,

minue-

Digitized by Google

minuere tamen videtur reverentiam Sacramento debitam. Innoc. XI. in ſuo Decreto de quotidiana communione voluit, ut hac de re quilibet ſuum confeſſarium conſuleret, qui ſpectato ſtatu, ac conditione perſonæ cotam Deo judicet, quid facto opus ſit. Conink quæſt. 8. art. 10. docet judicium prudentiſſimum hominum, ac praxim fidelium eſſe, ut laicis, qui a mortalibus abſtinent, ſuadeatur communio ſemel per hebdomadam, etiam uxoratis, ſi velint diligenter ad id ſe præparare; Aliis vero, qui a Mundo abſtracti continentem vitam agunt, poteſt etiam in feſtis per hebdomadam occurrentibus concedi: aliiſque magis devotis frequentius; Sacerdotibus tamen conceditur quotidianum Sacrificium, quam-
c.s non apte ſe ad illud facile præpa-
vint, quia Sacrificium offertur Deo
remine publico, & ordinatur ad bo-
nom publicum, cui ex opere operato
nuodeſt, ſatisfaciendo pro peccatis,
prm noſtris, quam animarum purga-
taorii, & gratias Deo agendo pro in-
tnumeris erga nos beneficiis & innumera nova beneficia impetrando.

ARTICULUS VIII.

De diſpoſitione ex parte corporis ad Euchariſtiam requiſita.

I. Corporis diſpoſitio fert habitum decentem. Equites Religioſi non debent gladium deponere, dum communicant. Lepra reddit Sacerdotem irregularem propter horrorem circunſtantium.

II. Pollutio nocturna quandonam impedit communionem?

III. Pollutio voluntaria, ac fornicatio, quamdiu poſt confeſſionem impediat Communionem?

IV. Jejunium naturale excludit materiæ parvitatem; Muſca ſi caſu trajiciatur, veluti per modum ſalivæ, non frangit jejunium naturale, ſecus vero ſi de induſtria. Sicut ſanguis e gingivis effluens trajicitur per modum ſalivæ, ſecus vero, ſi e digito vulnerato ſugatur.

V. Quid de auro, creta, cera, nuce avellana, & ſimilibus?

VI. Quid de Saccaro veſpere ori impoſito ad leniendam raucedinem?

VII. Quid de Herba ſancta, ſeu tabaco, quod ſive in pulvere, ſive in fumo ſumatur, ſive ore in folio?

VIII. Qui poſt prudens examen adhuc dubitat, num jejunium naturale violaverit, probabiliter poteſt communicare.

IX. Connumerantur plures caſus, in quibus licitum eſt a non jejuno communicare.

I. PRæter ſanitatem, tam mentis, de qua jam diximus, quam corporis, ne forte aliquando vomitus, aut tuſſis irreverentiam creet, requiritur, ut corpus ſuſcipientis Euchariſtiam ſit mundum, hoc eſt non pollutum, & quod is jejunaverit a media nocte: Debet etiam cum eo habitu, & diſpoſitione corporis ad Euchariſtiam quilibet accedere, quam conſuetudo locorum poſtulat, ut cum decentia, animi humilitate, reverentia, & devotione ſuſcipiatur. Concilium Bracarenſe ſub pœna excommunicationis præcepit, ut Sacerdotes communicaturi, induerent ſtolam in modum crucis] ad pectus: Communiter tamen docent cum Suar. diſp. 88. non dari ad id obligationem ſub gravi, quia uſu tale decretum, aut videtur abrogatum, aut non cum tanto onere receptum; Conſuetudo etiam deponendi gladium videtur ſolum obligationem decentiæ habere, non peccati, aut irreverentiæ. Quamvis Equites religioſi videlicet, S. Jo. S. Jacobi, Alcantaræ non debeant illud deponere, quia eſt eorum inſigne ad pu-

pugnandum pro fide. Lepra reddit Sacerdotem irregularem, impeditque, ne celebret, præſertim publice, propter horrorem circumſtantium ex cap. *Tua nos de Cler. ægrotante*; ſed non impedit communionem privatam.

II. Quæritur nunc primo, Quænam pollutio nocturna impediat communionem?

Reſpondeo, & dico primo, quando quis paſſus eſt pollutionem involuntariam, ita ut nullum omnino ejus effectum ſentiat, poteſt licite communicare; quia ut notat Con., perinde ſe habet, ac ſi illa non fuiſſet. Si vero reliquerit commotionem carnis, vel evagationem mentis circa hujuſmodi res, quamvis Ledeſin. putet cap. 13. de Euch. eſſe veniale communicare, at communius docent ſolum conſultius eſſe a communione abſtinere, quouſque talis effectus durat; quia videtur indecens ſic accedere ad fontem puritatis, & facile aliquod veniale committitur in tali paſſione repellenda: Si tamen rationabilis cauſa communionem exigeret, non eſt curanda talis commotio, quamvis debeat patiens pro virili illam repellere, & devotionem excitare; tunc præſertim, quando Dæmon illam excitavit, ut hominem a communione averteret; in hoc enim caſu, ut docet hic D. Th., nullatenus communio eſt omittenda.

Dico ſecundo; Conjuges poſt copulam noctu habitam eodem modo gerere ſe debent, ac qui involuntarie pollutus eſt: non enim peccant, ſi mane ad communionem accedant: Quamvis conſultius ſit communionem differre, ſi effectus copulæ, & evagatio mentis ad talem actum perſeverat in eo, qui ad exercendum actum juſtitiæ reddit debitum, aut in eo, qui ex recto fine petiit debitum: Qui vero petiit debitum ſolum voluptatis cauſa peccando venialiter, ſub veniali obligatur communionem differre, ut cenſent Suar., Sanch. lib. 9. de Matrim. diſp. 13., Con., Trull., cum ſit parum diſpoſitus ad tractandas res divinas; niſi forte magna devotio præterita culpam abſtergat, aut alia juſta cauſa ſubiit; qualis cenſetur eſſe ſolemnitas feſti, dies jubilæi, periculum levis ſcandali, aut admirationis; tunc enim conari debet cum magna devotione, & contritione ad Euchariſtiam accedere.

III. Dico tertio: Poſt voluntariam pollutionem, vel fornicationem debet homo a fortiori ſub veniali per diem abſtinere a communione, etiam poſita contritione, & confeſſione, ut communius Doctores docent cum D. Th., Suar., Bonac. contra Con., Azor., Trull. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 30., quia indecens eſt, ut pollutus, præſertim per tale peccatum ſumme contrarium Chriſto Caſtitatis Auctori, & quod maxime impedit devotionem, etiamſi lotus ſit per pœnitentiam, ſtatim ad menſam tanti Principis aſſideat; niſi tamen, ut ſupra diximus, juſta cauſa ſtatim communicandi ſubſit judicio prudentis confeſſarii.

Navar. de Pœnit. diſt. 6. cap. 1. putat, eſſe mortale ad Euchariſtiam ſtatim accedere poſt quodcumque mortale commiſſum, etiamſi de illo homo ſit rite confeſſus. Verum quamvis Doctores ſuadeant communiter confeſſariis, ut differant iis, qui immediate ante peccarunt, communionem: Negant tamen eſſe mortale, ſi ſtatim ad Euchariſtiam accedant, præmiſſa confeſſione. Trident. ſeſſ. 13. cap. 5. docet digne, & ſancte ad Euchariſtiam accedere illum, qui conſcius peccati mortalis ſe per confeſſionem probaverit: Ex qua authoritate Jo: Sancius diſp. 23. num. 30. putat inferri, quod forte nec venialiter peccabit, ſi poſt peccatum carnale, homo ſtatim ad Euchariſtiam accedat, præmiſſa confeſſione: Quomodo enim, inquit Sanch.,

digne, & ſancte accederet, ſi venialiter peccaret? Sed id non bene infertur; nam Concilium ſolum vult definire, quod ſine culpa mortali accedere poſſit ad Euchariſtiam, qui poſt mortale probavit ſe per confeſſionem, præſcindendo a tempore, & loco, quo quis accedit: Aliter nec peccaret venialiter, qui ad Euchariſtiam accederet ex fine leviter malo, puta ob vanam gloriam, quia Concilium dicit, digne, & ſancte accedere, qui per confeſſionem ſe probavit.

IV. Quæritur ſecundo, quænam frangant jejunium naturale requiſitum ad communionem?

Reſpondeo, violari per quamcumque modicam quantitatem ſumptam poſt mediam noctem per modum cibi, aut potus, quod fit, quando actione vitali per os traijcitur aliquod in ſtomachum, quod poſſit converti in ſubſtantiam comedentis; ſeu quod in ſtomacho alteratur, digeritur, aut pertinet ad digeſtionem.

Hinc ſequitur primo, improbabilem eſſe opinionem aliquorum apud Hurt. diſp. 9. diffic. 5. docentium in jejunio hoc, utpote Eccleſiaſtico, ſeu ab Eccleſia præcepto, non a Chriſto, dari parvitatem materiæ. Nam Concilium Tolet. 7. can. 2. dicit, *Nullus poſt cibum, potumque, quemlibet minimum ſumptum Miſſas facere præſumat*. Ita communiter apud Dian. part. 5. tract. 5. reſol. 12.. Gravitas autem materiæ non deſumitur a minima illa parte cibi, vel potus, quæ ſumitur, ſed ab ipſa Euchariſtia, quæ prohibetur ſumi poſt comeſtionem quamcunque, aut potum modiciſſimum, ut advertit Suar. diſp. 96.

Sequitur ſecundo, non violari jejunium, ſi ſaliva, aut aliquid per modum ſalivæ deglutiatur: Dicitur autem per modum ſalivæ traiji a Granad. minimum, quod inadvertenter traijcitur; Et ab Henr., ſi muſca, aut culex in os apertum caſu intraverit. Rodriq. putat aquam ad captum putaminis avellanæ inadvertenter deglutitam, dum os abluitur, cenſeri trajectum per modum ſalivæ; Diſſentit tamen jure merito Granad. apud Dian. loc. citat. ubi docet, rem hanc reſtringendam potius, quam dilatandam; ſi quis tamen muſcam, aut culicem de induſtria comederet, aut potens expuere, vellet trajicere, procul dubio violaret jejunium naturale, ut notat Lugo diſp. 15. num. 33., quia id non trajicitur per modum ſalivæ. Nec obſtat, quod involuntarie ab extrinſeco venerint: Nam ſi quis involuntarie in puteum cadens aquam trajiciat in ſtomachum, non propterea erit jejunus.

Sequitur tertio, ex Lugo num. 23. apud Tamb., quod ſi ſanguis, vel humor ex capite deſcendens, vel e gingivis in magna quantitate deglutiatur, non frangatur jejunium; quia non habet rationem potus, cum non eveniat ab extrinſeco: Contra vero, ſi quis guttam ſanguinis e ſuo digito, verbi gratia, vulnerato ſugat, jejunium frangit; quia per modum potus aſſumitur. Docet etiam Tamb. ex Suar. quod aliquantulum aquæ attractæ per nares non frangat jejunium, ſi per modum attractionis, & afflationis narium deglutiatur; ſecus vero, ſi in magna quantitate.

V. Sequitur quarto, fruſtum ligni ſolidi, monetam auream, vel alterius metalli fragmentum, necnon fruſtum unguis, oſſiculum, ſive fructuum, ſive alterius generis, filum ex ferro, vel ſerico, vel lana, non violare jejunium, etiam in magna quantitate, cum non ſit cibus: Neque enim in ſtomacho etiam valido alterantur, ſed eodem modo, quo trajiciuntur, egeruntur cum excrementis. Contra vero papyrus, & filum ex lino videntur frangere jejunium naturale, quia originem ducunt ex herbis, quæ digeruntur.

Ita

Ita Tamb. contra Ledeſm., & Dian. part. 3. tract. 7. reſol. 38.. Neque enim obſtat, quod papyrus non ſit cibus humanus: Nam neque palea, & fœnum eſt cibus humanus, & tamen frangunt jejunium, quia in ſubſtantia ſunt herbæ, quæ digeruntur; & talis eſt etiam papyrus, & filum de lino. Eadem ratione frangit jejunium terra, ſeu creta, quæ a fœminis comeditur propter delectationem, aut propter minuendum colorem; nam ſicut lapis Bezzuar, & terra Cypria frangunt jejunium, quia habent rationem cibi medicinalis: ita talis creta; & a fortiori aromata ſi deglutiantur: At ſi quis ori imponat aromata ad vitandum aerem noxium, & ea dentibus conterat, & expuat, non impediunt communionem; licet aliquod minimum per modum ſalivæ imprudenter, & non de induſtria deglutiatur, ut dictum eſt. Cera etiam videtur eodem modo frangere jejunium; quia videtur magis alterabilis, quam talis creta, cum ſit aliquibus partibus mellis immixta, ut notat Tamb. contra Lugo diſp. 15. ſect. 2. apud Summam Dianæ.

Dices: Cera, & talis creta in magna quantitate non ſolvunt jejunium Eccleſiaſticum, quia non nutriunt, nec ſumuntur per modum cibi; ergo neque ſolvunt jejunium naturale: E converſo aurum fit potabile, & adhibetur in medicamentis: ergo ſolvit jejunium naturale.

Reſpondeo; ad hoc, ut ſolvatur jejunium naturale, ſatis eſt, quod aliquæ tantum partes ſint nutritivæ; quod habetur in cera immixta partibus mellis, & in illa creta, quæ cum ſumatur delectationis cauſa a fœminis, ſignum eſt, quod habeat admixtas partes nutritivas; Quod ſi in magna copia ſumantur, nunquam habebunt tantas partes nutritivas, ut poſſint ſolvere jejunium Eccleſiaſticum. Aurum potabile, concedo, quod frangat jejunium naturale, quia in minutiſſimas partes contuſum poteſt alterari; contra vero ſi ſumatur integrum.

Si quis avellanam, vel pineam nucem deglutiat cum cortice, Jo: Sanch. putat, quod frangat jejunium naturale, quia quamvis integra egeratur, eſt tamen de ſe alterabilis, & per accidens ratione corticis non digeritur. Verum hoc non libenter admittit Tamburinus.

VI. Circa Saccharum, quod imponitur ori, non eſt eadem ratio, ac de aromatibus; quia aromata cum non liqueſcant, facile expuuntur, ita ut nihil illorum deglutiatur, niſi modicum quid per modum ſalivæ; at ſaccharum, & alia, quæ liqueſcunt non in modica tantum quantitate per modum ſalivæ, ſed in magna quantitate deglutiri ſolent, & ideo impediunt communionem, niſi ſtatim expuantur, ut notat Con.

Quod ſi veſperi imponatur ori ſaccharum, vel quid ſimile, ad raucedinem pectoris leniendam, communiter cum Suar., Con., contra Tabien. apud Dian. part. 2. tract. 17. reſol. 51. docent, quod impediatur communio; niſi moraliter certi ſimus, nihil ex ea materia poſt mediam noctem deglutitum eſſe. Neque dicas, quod ſe habeant per modum reliquiarum cibi præcedentis. Nam, ut notat Con., cum illa materia ori imponatur ex intentione, ut paulatim deglutiatur, tamdiu durat comeſtio, donec tota deglutiatur: Sicuti ſi paulo ante mediam noctem ponat quis in ore cibum, ut illum poſt mediam noctem deglutiat, certe eo manducato, impediretur communio: Contra vero reliquiæ cenæ præcedentis, quæ inter dentes remanſerunt, reputantur juxta communem ſenſum, & intentionem, jam deglutitæ; cenſetur enim cœna abſoluta: Unde fit, quod ſi mane deglutiantur,

non impediant communionem, quia caſu, & per modum ſalivæ deglutirentur: At ſi de induſtria aliquis eas deglutiret, impediretur communio, quia ſumeretur per modum cibi, ut docent Hurt., Præp., Vaſq. apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 104.: Quamvis Tamb., & idem Dian. ob auctoritatem extrinſecam gravium Doctorum, videlicet, Tabienæ, Heur., Suarii, Con., & aliorum putent probabile eſſe, quod neque jejunium frangant, ſi de induſtria comedantur; quia ſemper videntur ad cibum præteritum pertinere, dummodo non ſint in quantitate ſenſibili, & ſoleant per modum ſalivæ trajici.

VII. Circa Herbam Sanctam, quæ Tabacum dicitur, Alphonſus de Leone putat impedire communionem, ſive in pulvere, aut fumo naribus, ſive in folio ore ſumatur; quia ſemper aliquid illius trajicitur in ſtomachum, quod cum ſit in ſubſtantia herba magis, quam ſit papyrus, violabit jejunium naturale. Unde variis Conciliis provincialibus prohibitum eſt, ne ſumatur, ne prætextu quidem medicinæ. Verum præſcindendo a ſpeciali prohibitione Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 1. cum Præp., Tamb., Trull. docet non impedire communionem. Non violatur enim jejunium naturale, ſi in fumo ſumatur; quia vel fumus hic non trajicitur in ſtomachum; vel ſi trajicitur, non trajicitur per modum comeſtionis, aut potionis, ſed per modum reſpirationis. Nec impedit in pulvere ſumptus per nares propter eandem rationem, quia non ſumitur per actionem comeſtivam, quæ ſolo ore efficitur. Unde Suar., & Fagund. docent, quod ſi quis aliquantulum aquæ per nares attrahat in ſtomachum, non violet jejunium naturale; quamvis violaret, ſi per os illam ſumeret; Etenim quod per nares attrahimus, trajicitur per modum reſpirationis. Nec impediunt folia tabaci appoſita in ore, niſi trajiciantur, idque propter eandem rationem. Nam ſicut aromata ori impoſita, & dentibus contrita, ut maſtiche, ad vitandum aerem noxium, non violant jejunium, ſi nihil ex intentione deglutiatur, niſi modicum quid per modum ſucci inſeparabiliter ſalivæ admixtum; ita folia tabaci, ut notat Dian. part. 8. tract. 7. reſol. 3. cum aliis apud Buſemb.

VIII. Quæritur tertio; Qui dubitat, an jejunium naturale ſolverit, poteritne communicare? Verbi gratia, ſi ſciat aliquid ſacchari, quod impoſuit ori veſperi, deglutitum eſſe, ſed ignoret, antene, an poſt mediam noctem? Quod poſſit communicare, qui probabiliter non fregit jejunium poſt mediam noctem, admittitur ab omnibus; Unde quando ſunt duo horologia, quæ non certo aberrant, poſſum me accomodare horologio poſteriori, dummodo audito primo pulſu expuam, quod eſt in ore. Sed quid in dubio?

Reſpondeo, quod ſi quis noctu expergefactus comedat, & mane dubitet an poſt mediam noctem comederit, non poterit communicare, ut docent Bard., Tamb. Croix contra Gobat; quia non poteſt prudenter examinare, num poſt mediam noctem comederit. Quod ſi prudenter dubites, an poſt mediam noctem comederis, ſeu an abluendo os, aliquid in ſtomachum trajeceris, communius pariter Doctores cum Sanch., Fagund. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 29. docent, quod communicare non poſſis; quia poſſeſſio ſtat pro præcepto. Alii tamen apud Tamb. cenſent oppoſitum; quia putant poſſeſſionem ſtare pro libertate, & hanc eſſe priorem præcepto: Quam ſententiam graves Doctores apud Croix lib. 6. num. 577., & apud Tamb. in Meth. Commun. cap. 2. num. 49. exiſtimant proba-

ba-

Digitized by Google

babilem; Videtur enim cuilibet liberum communicare, niſi probetur impedimentum, & niſi conſtet de violatione jejunii. Quinimmo præſcindendo ab hac quæſtione, num in tali dubio ſtet in poſſeſſione libertas, an præceptum; Laym. apud Dian. loco laudato putat communionem licere; quia lex Eccleſiaſtica de jejunio naturali, non videtur tam arcte conſtringere conſcientias in caſu dubio.

Equidem in Opuſculo de Conſcientia dubia dixi diverſimode diſcurrendum, quando præceptum apponit conditionem, ac quando vult abeſſe impedimentum; Quando imponit conditionem, debet conſtare de illa, ne præceptum violetur; Verbi gratia quia præceptum de non ſuſcipiendo Sacerdotio ante vigeſimum quartum annum completum apponit conditionem, ideo niſi certus ſim de tali ætate, non poſſum ad Sacerdotium promoveri: Contra vero, quia irregularitas eſt impedimentum ad Sacerdotium, poſſum promoveri, ſi dubitem, ſed non conſtet de Irregularitate: Similiter in caſu noſtro, eſt impedimentum ad communionem cibus poſt mediam noctem; & ideo, niſi conſtet de impedimento hoc appoſito; ſtat in poſſeſſione libertas communicandi. Unde licitum eſt mane communicare, ſi ſolum dubites, an poſt mediam noctem comederis.

IX. Quæritur quarto, in quibus caſibus poſſit non jejunus communicare?

Reſpondeo, poſſe primo in periculo mortis ſumendo viaticum, quod tertio quoque die poſſe a non jejuno ſumi, docet ex Vaſq. Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 44., quamvis alii putent non poſſe, niſi poſt ſex dies; alii longius hoc intervallum protrahunt. Debet tamen ex Con. moribundus propter reverentiam, ſi commode poteſt, communicare jejunus; quamvis non debeat ob id differre communionem, aut cum gravi incommodo intempeſta nocte communicare ante ſumptionem medicinæ, qua indiget. Utrum autem poſſit Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum viaticum moribundo? Probabilius Doctores negant contra Zanard., Granad., Laym., & alios apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 33., & part. 5. tract. 3. reſol. 35., quia videtur prævalere præceptum naturale de reverenter ſacrificando; ſicuti in omnium ſententia ex vi hujus præcepti naturalis non licet ſacrificare ſine ſacris veſtibus ad dandum viaticum moribundo. Sententia tamen oppoſita non videtur improbabilis, ut dicemus quæſt. ſeq. art. 6. num. 3.. Nemo tamen dubitat, quod ſicut poteſt moribundus ſumere viaticum non jejunus; ita poſſit Sacerdos morti proximus non jejunus celebrare ad dandum ſibi viaticum, ut docet Lugo apud eundem Dian. reſol. 36..

Secundus caſus eſt, quando Sacerdos poſt conſecrationem advertit ſe comediſſe; debet enim Sacrificium perficere: Quamvis ſi id accidat ante conſecrationem debeat deſiſtere, ſi poſſit ſine nota; ſecus poteſt etiam non jejunus proſequi; Et idem dicas de laico poſito ante linteum, ut notat Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 104. Adde, quod ſi poſt conſecrationem deficiat Sacerdos, nec poſſit alius Sacerdos, niſi non jejunus illud Sacrificium perficere, debet ab iſto perfici; quia prævalet præceptum de integritate Sacrificii præcepto de jejunio naturali.

Tertius, ſi Sacerdos loco vini conſecravit aquam, & illam ſumpſit: Debet enim, ut ſupra diximus art. 3., iterum vinum, & aquam conſecrare, & ſumere, ut putat Scotus juxta Rubricas Miſſalis Clem. VIII.; quamvis olim putarit D. Th. apud Tamb. de Sacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 8. §. 5. jux-

ta Rubricas Miſſalis Pii V., quod debeat iterum novam hoſtiam una cum calice conſecrare, incipiendo a *Qui pridie*, & proſequendo deinde, ac ſi nihil prius conſecraſſet, aut ſumpſiſſet.

Quartus caſus, ſi incutiatur Sacerdoti metus gravis, niſi ſic celebret; non quidem in contemptum Sacramenti, aut eccleſiaſtici præcepti, quia cum hoc ſit intrinſece malum, deberet potius mortem ſubire; ſed ob alium finem, verbi gratia, ut alii audiant Miſſam; poſſet enim tunc non jejunus celebrare, quia lex Eccleſiaſtica non obligat cum tanto onere: Quod etiam dicitur de Sacerdote excommunicato, ut notat Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 30.

Quintus caſus, ſi Sacerdos ſumpto calice, & ablutione videat in patena, vel corporali fragmenta; poteſt enim illa ſumere, quia pertinent ad id convivium quod non cenſetur abſolutum, donec Sacerdos manet in Altari; ut communiter docent contra Paludan. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 66. Imo Granad. apud Dian. part. 5. tract. 14. reſol. 43. putat, poſſe illa ſumere in Sacriſtia, antequam veſtes ſacras deponat; quia hæc non cenſeretur nova communio, ſed perfectio, & completio antecedentis. Fagund. tamen apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 45. docet, Sacerdotem, per ſe loquendo, non poſſe prædictas reliquias ſumere, poſtquam ab altari receſſit, quia jam miniſterium ſuum perfecit; eſto per accidens aliquando poteſt, ſi ſcilicet non poſſent illæ conſervari ſine majori irreverentia; tunc enim poſſet illas ſumere, etiam multo tempore poſtquam ab altari receſſit. Quare pro praxi addit Dian. loc. citat., quod ubi ſunt aliæ miſſæ dicendæ, tale fragmentum reponendum ſit in calice, in quo ſequens miſſa celebretur; quod ſi nulla ſupereſt dicenda miſſa, nec detur locus in Eccleſia, in quo Sacramentum reſervetur, tunc ſumi poſſit a Sacerdote tantum non jejuno, quia non poteſt ſine majori irreverentia illud conſervari.

Sextus caſus eſt, ſi fidelis non jejunus advertat fore, ut niſi Euchariſtiam comedat, illa ad manus infidelium perveniat, qui eam injurioſe tractabunt; aut ſi eſſet cæteroqui comburenda, vel ſi ſimilis cauſa ſuperveniat, ut notant Suar., Con., Bonac.

Demum, ſi Sacerdos particulam hoſtiæ cum vino non ebibit; licet poſſit ad labrum calicis digito illam abducere, nihilominus melius poteſt iterum, iterumque vinum calici infundere, ut cum illo aſſumat, quamvis prius vinum, quam Sacra hoſtia ſit in ſtomachum deſcenſurum. Et idem dicas, ſi hoſtia palato adhæſerit; præſtat enim ſic deglutire, quam digitum in os opponere, quod videtur indecens.

ARTICULUS IX.

De tempore, loco, & aliis ad Euchariſtiam ſpectantibus.

I. Tempus communioni congruum quodnam ſit?

II. Communio præcepta tempore Paſchali fieri debet in propria Parochia, aut in Cathedrali.

III. Licentia Parochi præſumpta num ſufficiat, ut poſſit quis alibi communicare? Et quare talis licentia præſumpta non ſatis ſit ad adminiſtrandum Pœnitentiæ Sacramentum?

IV. Quandonam liceat citra irreverentiam poſt communionem expuere, aut comedere?

V. Et quando ſimiliter liceat vomitum provocare?

VI.

Digitized by Google

VI. Num liceat eodem die petere debitum?

I. Quæritur primo: Quonam tempore liceat communicare?

Reſpondeo, qualibet hora permitti communionem; quamvis, miſſa non qualibet hora, ſed ſolum ante meridiem, & poſt auroram permittatur. Ita Azor., & alii: Con. tamen apud Dian part. 2. tract. 17. reſol. 54., & Bonac. putant non eſſe recedendum in re tam gravi a conſuetudine Eccleſiæ, quæ eſt, ut ſine neceſſitate nemo ſub veſperam, aut intempeſta nocte communicet, tum ob reverentiam tanto Sacramento debitam, tum ad tollendam admirationem populi, & ſcandalum; cum poſſit aliquis exiſtimare, quod a non jejunis ſub veſperum Euchariſtia ſumatur. Quolibet etiam die permittitur ſuſceptio Euchariſtiæ; conſuetudo tamen Eccleſiæ eſt, ut die Paraſceves nemo communicet extra mortis periculum, in ſignum mæroris Domini; quam conſuetudinem non inducere neceſſitatem, ſed congruentiam docuerunt Vaſqu., Suar. contra Francolin. apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 237. Verum huic conſuetudini ſtandum eſſe Innoc. XI. decrevit in Bulla de Commun. quotidiana, injungendo, ut hac in re Miſſalis Rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ uſus ſerventur.

II. Quæritur ſecundo, Quonam loco ſumi debeat Euchariſtia?

Reſpondeo, Communionem Paſchalem præceptam ſumi debere in propria Parochia, nec alibi, niſi de licentia proprii Parochi, vel Epiſcopi, ut præcipitur in cap. *Omnis utriuſque ſexus*. Quamvis autem communiter cenſeatur mortale, ſi talis communio non fiat in Parochia; Tamb. tamen cap. 4. §. 4. putat, eſſe veniale, ſi quis ſemel, aut iterum in vita alio in loco communicet ob ſuam commoditatem citra ſcandalum (præſertim ſi in decurſu anni recognovit ſuum Parochum communicando in ſua Parochia) quia ſcilicet videtur materia levis. Communiter etiam docent, quod poſſit ſumi in Eccleſia Cathedrali ab eo, qui eſt ſubditus illius diœceſis; & quidem etiam invito proprio Parocho, ut notat Bonac. hic quæſt. 7. punct. 2. num. 11., quia Epiſcopus poteſt a fortiori appellari proprius Sacerdos omnium fidelium illius diœceſis; atque adeo Cathedralis videtur communis totius diœceſis Eccleſia.

Ex quo fit, poſſe quemlibet communicare ubilibet de licentia, non ſolum Parochi, ſed etiam Epiſcopi, & conſequenter Vicarii Generalis ex ſola Vicariatus generalitate. ut notat Tamb. cap. 4. §. 5. ex Suar. diſp. 72. ſect. 2.: Si enim poteſt ſine ſpeciali mandato ex ſola Vicariatus generalitate concedere licentiam Sacerdotibus ad audiendas confeſſiones juxta probabiliorem ſententiam apud Sanch. de Matrim. diſp. 2. num. 15.; a fortiori poterit hujuſmodi licentiam concedere. Peregrini tamen ex licentia præſumpta proprii Parochi poſſunt in qualibet Eccleſia communicare; Quamvis conveniat, ut teſtimonium talis communionis proprio Parocho deferatur, ſi forte petatur, ut docet Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 73. contra Peyrinum apud Dian. part. 3. tract. 2. reſol. 12.; Qui docet, Advenas debere in Parochia hoſpitii communicare; & a fortiori Vagos, quibus propria Parochia videtur eſſe illa, ubi degunt. At Dian. de Vagis etiam docet poſſe ubilibet præcepto huic ſatisfacere, quia nulli Parocho fit injuria; non Parocho loci, quia illi non ſubjiciuntur; nec proprio Parocho, quia hic cenſetur dare licentiam ſuis parochianis abſentibus, ut

ubilibet communicent; Quod a fortiori dicendum eſt de legitime impeditis.

III. Licentia autem proprii Parochi præſumpta, ſeu interpretativa, & moraliter certa ſatis eſt ad ſatisfaciendum huic præcepto; quamvis non ſufficiat ad hoc, ut poſſit Sacerdos adminiſtrare Sacramentum pænitentiæ. Diſparitas ex Lugo diſp. 18. num. 30. eſt; quia Sacramentum pœnitentiæ non eſt validum, niſi juriſdictio per actum poſitivum communicetur Sacerdoti a Superiore; non enim communicatur ſine poſitivo conſenſu; Contra vero, Sacramentum communionis ſemper valide ſuſcipitur a quocumque ſuſcipiatur: Quare ſolum requiritur licentia ad debitum modum ponendi actum; ſeu ut ſuſcipiatur Euchariſtiæ Sacramentum licite. Omnis autem licentia hujuſmodi, quæ non pertinet ad operationis validitatem habetur etiam per ratihabitionem de futuro, & per conſenſum ſuperioris præſumptum, ſeu interpretativum, ita ut moraliter certum ſit, quod concederetur, ſi peteretur; quia ſufficit, quod Superior non ſit invitus; Unde non requiritur poſitivus conſenſus, ſed negatio voluntatis oppoſitæ. Imo ſatis eſt, ſi probabiliter præſumatur, ut docet Sanch. in Summa lib. 7. cap. 19. num. 13. apud Dian. part. 7. tract. 11. reſol. 31.; quæ probabilitas in praxi haberi poteſt, ſpectata benignitate Superioris, ejuſque erga ſubditum benevolentia; quæ iterum explicabimus articulo ſequenti numero pariter tertio.

Communio deinde infra annum poteſt fieri in qualibet Eccleſia, etiam in Oratorio privato. Infirmi communicare poſſunt in propriis domibus, imo etiam in navibus; Granad. putat apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 50. contra Navar., & alios communius, poſſe Sacerdotem celebrare in mari, ut ſatisfiat præcepto audiendi Sacrum die feſto, & a fortiori ad dandum viaticum pro moribundo, dummodo mare ſit tranquillum, & alius ſacerdos ſit, qui calicem poſt conſecrationem firmiter teneat: Et quamvis Conink quæſt. 83. art. 3. num. 226. putet, id non licere ſine licentia Papæ, tum ob conſuetudinem, tum ob indecentiam; Granadus tamen docet, in neceſſitate ſufficere licentiam Epiſcopi, & Lugo diſp. 20. de Euchariſtia num. 48., id fieri poſſe etiam ſine licentia expreſſa, ſi ea peti non poſſit.

IV. Quæritur tertio; An liceat ſtatim poſt communionem expuere, aut comedere?

Reſpondeo, non eſſe illicitum expuere, quando nullum eſt periculum expuendi aliquod fragmentum, quod forte in ore remanſit; congruum tamen eſt expectare aliquantulum. Nec eſt illicitum ſtatim comedere, cum neque id prohibeatur; irreverenter tamen ſe gereret, qui ſtatim ad comedendum convolaret.

V. Quæritur quarto; Quandonam liceat provocare vomitum poſt communionem?

Reſpondeo, aromata ruminare ad expuendum, verbi gratia piper, maſtichen, tabacum, tunc licet, quando licet expuere; quia ſaliva, quæ provocatur ex capite defluit in os, ut Medici teſtantur; unde non fit irreverentia Sacris ſpeciebus, quæ reſident in ſtomacho. At provocare vomitum citra irreverentiam licitum eſt poſt horam; quia quamvis, ut diximus art. 4. ex Lugo probabiliter ſpatio ſemiquadrantis, vel certe quadrantis regulariter corrumpantur in ſtomacho etiam ſpecies majoris hoſtiæ, & vini ſumptæ a Sacerdotibus; tamen aliquando ita cum phlegmatibus uniuntur, ut poſt mediam horam integræ rejectæ ſint. Verum ſi provocari debet vo-

Digitized by Google

vomitus ad rejiciendum venenum, vel ad vitandum gravem morbum, licitum eſt ſtatim poſt communionem provocare; quia ex D. Th. 3. part. quæſt. 83. art. 3. *Calix vita non debet in mortem verti*: Quod ſi accideret ſpecies conſecratas ejici, in loco ſacro reponendæ ſunt, donec corrumpantur; & deinde comburi, & cineres in Sacrarium projici debent juxta Rubricas Miſſalis.

VI. Quæritur quinto; An liceat ad uxorem accedere eodem die poſt Communionem?

Reſpondeo, idem dicendum, ac de eo, qui ante communionem vellet a conjuge petere debitum: Videtur enim irreverenter ſe gerere, ſi ſtatim poſt communionem ſine ullo bono fine petatur; Quod ſi non petatur ſtatim, Sanch. de Matrim. lib. 9. diſp. 13. num. 17. contra Sylv., Angel., & alios, putat, non eſſe veniale; quia id non eſt prohibitum: Quamvis enim veniale regulariter ſit petere debitum nocte ante communionem, non eſt veniale illud petere nocte poſt communionem. Diſparitas eſt ex eodem Sanch., quia copula ſolet afferre mentis hebetudinem, magnamque diſtractionem, quæ ante communionem fugienda eſt, ut reverenter ſumatur Euchariſtia; at poſt communionem mentem ad alia negotia divertere non prohibetur.

Demum, quamvis ex circumſtantia temporis, gravius ſit peccatum, quod die communionis committitur, non eſt tamen novum peccatum, niſi fiat ex contemptu Euchariſtiæ, ut communiter Doctores docent; quia non apparet, unde hæc malitia gravis novi ſacrilegii conſurgat.

ARTICULUS X.

De Miniſtro Euchariſtiæ.

I. Num poſſit Laicus ſemet communicare in extrema neceſſitate?

II. Num pariter Sacerdos etiam devotionis cauſa?

III. Quænam licentia requiratur in Sacerdote ad Euchariſtiam aliis adminiſtrandam?

IV. Deficiente particula, poteſt Sacerdos partem ſuæ hoſtiæ dare aliquando ei, qui avide petit Communionem.

V. Quandonam teneatur Parochus ovibus ſuis Euchariſtiam miniſtrare?

VI. Num cum vitæ diſcrimine, & quomodo danda ſit Euchariſtia peſte infectis?

VII. Num poſſit pro Viatico dari ſpecies Vini ei, qui hoſtiam deglutire non poteſt?

VIII. Num tempore Interdicti localis adminiſtrari poſſit Euchariſtiæ Sacramentum?

IX. Deneganda omnino Euchariſtia publicis peccatoribus; Et quinam ii ſint?

X. Quandonam peccatori occulto debeat denegari?

XI. Quid ſi publicus peccator in uno loco, Euchariſtiam petat, ubi non habetur iſthæc publicitas?

XII. Num poſſit dari particula non conſecrata peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam?

XIII. Num ſit mortale Euchariſtiam in ſtatu peccati mortalis miniſtrare?

XIV. Unicumne ſit, an multiplex peccatum miniſtrare ſucceſſive pluribus Sacramentum Pænitentiæ, aut Euchariſtiæ?

XV. Quomodo Euchariſtia ſit miniſtranda? videlicet, quo die, hora, loco, habitu &c.?

XVI. An Sacerdos excommunicatus licite

Digitized by Google

cite Euchariſtiam miniſtret in mortis articulo?

I. Euchariſtiæ Miniſter relate ad conſecrationem eſt ſolus Sacerdos, de quo agemus quæſtione ſequenti: Agimus nunc de Miniſtro Euchariſtiæ quoad diſpenſationem, & adminiſtrationem, inquirendo, Quiſnam ſit? Quando debeat illam miniſtrare? Cui? Et quomodo debeat ad id ſe diſponere?

Quæritur itaque primo, an ſolus Sacerdos poſſit licite Euchariſtiam adminiſtrare?

Reſpondeo, Miniſtrum ordinarium eſſe ſolum Sacerdotem, ut communiter docent ex Can. *Pervenit de conſecrat. diſt.* 2., & colligitur ex prima ad Corinth. 7., ubi dicitur *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei:* Miniſtrum vero extraordinarium, qui ſolum in neceſsitate poſsit Euchariſtiam miniſtrare, eſſe diaconum; ita ut ſolum de licentia Epiſcopi, vel Parochi impediti poſsit tale munus exercere. Quod ſi Parochus abſit, talis licentia non requiritur ex can. *Diaconos* 13. *diſt.* 93.. Imo ut notat Trull. in caſu neceſsitatis poſſet etiam, prohibente Parocho, illam miniſtrare, quia præſumitur licentia Pontificis.

Dubium eſt, An ſubdiaconus, & etiam laicus poſsint in neceſsitate ſibi, aut aliis Euchariſtiam miniſtrare? Negant Lugo, Henr., Villal., Bonac. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 47., & part. 5. tract. 3. reſol. 47.; quia non eſt Sacramentum ſimpliciter neceſſarium: Sicut autem non licet ſine veſtibus Miſſam celebrare ad dandum alteri Viaticum, ita videtur, quod nec liceat laico Euchariſtiam tangere propter Viaticum. Affirmant tamen probabiliter Suar., Con., Valen., & alii, exemplo Reginæ Scotiæ martyrium ſubituræ, quæ ſe ipſam communicavit; & quia olim ex Euſebio, Euchariſtia ad infirmos deferebatur per laicos: & nunc etiam propter periculum irreverentiæ, ne Euchariſtia veniat in manus Infidelium, poteſt laicus illam tangere, & ſuſcipere: ergo poterit etiam illam tangere, ut ſe, aut alios communicet in extrema neceſſitate, deficiente Miniſtro idoneo. Sed præſenti conſuetudini Eccleſiæ in oppoſitum videtur ſtandum; niſi neceſſitas vere eſſet extrema, quatenus moribundus nullum aliud Sacramentum ſuſcipere poſſet, ut per Euchariſtiæ ſumptionem poſſet ex attrito fieri contritus, juxta probabilem opinionem, ſi de ſua contritione non eſſet ſecurus; quamvis ad illam conaretur, prout procul dubio deberet, tum propter inſtantem mortem, tum etiam, ne indigne ſumeret Euchariſtiam.

II. Dubium eſt ſecundo, An poſſit Sacerdos ſe ipſum communicare devotionis cauſa, deficiente alio Sacerdote, a quo communicetur?

Reſpondeo affirmative cum Suar.; & aliis contra Fill. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 53., & part. 5. tract. 3. reſol. 48., dummodo abſit ſcandalum, quia Miniſter hujus Sacramenti non debet eſſe diſtinctus a ſuſcipiente; cum de facto die Paraſceves Sacerdos ſeipſum communicet extra Sacrificium: Quod ſi adſit Diaconus; Præpoſitus, & alii putant debere eam ſumere per manus Diaconi, qui eſt miniſter competens ex privilegio. Sed hoc non videtur neceſſarium: Nam ex Fagund., Durand., Fill. (& colligitur ex Concilio Niceno cap. 24.) ſi Sacerdoti Sacrum Viaticum deferatur a Diacono, debet deinde ipſe propriis manibus ſe ipſum communicare: ergo neque in caſu noſtro debet communicare per manus Diaconi.

III. Quæritur ſecundo, An quilibet Sacer-

Sacerdos poſsit Euchariſtiam licite diſpenſare?

Reſpondeo negative; requiritur enim ex Concilio Milevit., & Carthagin. primo, & ex cap. *Omnis utriuſque ſexus*, in Sacerdote juriſdictio; prohibetur enim ne Sacramenta ab alienis ſuſcipiantur; quia Sacramenta miniſtrare munus eſt Paſtoris; unde peccat mortaliter, qui ſine licentia ſaltem tacita proprii Paſtoris, aut privilegio hoc Sacramentum, etiam in articulo mortis miniſtrat, ut communiter Doctores docent; quia in re gravi alienum officium uſurpat. Satis eſt autem (ut diximus num. tertio articuli ſuperioris) licentia probabiliter præſumpta, & voluntas Paſtoris interpretativa; quia talis licentia non requiritur ad validitatem actionis, ut in Sacramento Pœnitentiæ, ſed ſolum ad debitum modum ponendi actum. Idcirco autem licentia, quæ requiritur ad validitatem operis, non poteſt eſſe ſolum præſumpta; quia debet haberi per actum poſitivum, ſigno externo expreſſum, cum non aliter communicari poſsit, ut actus habeat ſuum valorem: Contra vero licentia, quæ requiritur ad debitum modum ponendi actum, ſeu ad licite aliquid faciendum ſufficit, quod ſit præſumpta; quia ſatis eſt, ut ſuperior non ſit invitus; unde non requiritur poſitivus conſenſus, ſed ſolum negatio voluntatis oppoſitæ, & conſequenter ſatis eſt ratihabitio de futuro, ſeu conſenſus interpretativus, & præſumptus. Ita Lugo diſp. 18. de Euch. num. 37.

Rogabis, An cenſuram aliquis incurrat, qui Euchariſtiam miniſtrat ſine licentia proprii Paſtoris? Reſpondeo, Clericis (hoc eſt non Sacerdotibus) miniſtrantibus in ordine quem non habent, atque adeo miniſtrantibus ſolemniter Euchariſtiam, impoſitam eſſe irregularitatem. Religioſis vero præſumentibus Euchariſtiam, aut Extremam Unctionem miniſtrare, vel aſſiſtentibus Matrimonio ſine licentia Paſtoris, impoſitam eſſe excommunicationem reſervatam Pontifici in Clementina *Religioſi de Privilegiis*: Non dicitur tamen præſumere, nec agere præſumptuoſe, qui ex ratihabitione probabiliter præſumpta Euchariſtiam miniſtrat. Imo Suar., Con., contra Navar., & Sylv. apud Trull., & Bonac. putant, non peccare Religioſos, qui in articulo mortis Euchariſtiam miniſtrant, etiamſi ſit invitus Parochus, qui non poteſt, aut non vult illam miniſtrare: Ratio eſt, quia præſumitur in hoc caſu adeſſe ratihabitio ſummi Pontificis. Ex privilegiis tamen propriis apud Portellum, poſſunt Regulares miniſtrare Euchariſtiam, Extremam Unctionem, & Sacramentum Pœnitentiæ familiaribus Conventus ibi habitantibus; & poſſunt iiſdem dare ſepulturam in propriis Eccleſiis, quamvis non elegerint illam. Et ex Bulla Clementis X., quæ incipit *Superna*, tam Superiores, quam Confeſſarii Monaſteriorum, ſicut poſſunt ſine ulla approbatione Ordinarii audire Confeſſiones Regularium ſui Monaſterii, ita poſſunt audire Confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt familiares, & continui Commenſales; non tamen aliorum, qui ibi inſerviunt. Poſſunt etiam Regulares in ſuis Eccleſiis cuilibet Euchariſtiam miniſtrare, ſecluſo tempore Paſchæ, & articulo mortis, & Paulus V. extendit hoc privilegium ad alias Eccleſias; unde id poſſunt etiam in Oratoriis Ædium privatarum. Nomine autem temporis Paſchæ venit, non dies ipſe Paſchæ, ſed communio, quæ tempore paſchali præſcribitur: unde, qui implevit hoc præceptum in Parochia, verbi gratia, die Jovis Sancti, poteſt in Eccleſia Regularium die Paſchæ communicare, ut notat Suar. contra Trull. apud

apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 81.; qui cum Navar., & Azor. intelligit materialiter diem ipſum Paſchæ, ita ut non liceat eo die communicare ex devotione laicos in Eccleſiis Regularium; quia in Bulla Sixti IV., & Leonis X. dicitur *Præterquam in die Reſurrectionis dominicæ*; Et quamvis de facto multi communicent eo die ex devotione apud Regulares, dicit Trull., id non eſſe ex privilegio Regularium, ſed ex tacita, & præſumpta Parochorum licentia, id interpretante conſuetudine. Et ſimiliter alienus etiam Parochus ovibus non ſuis Euchariſtiam adminiſtrat ex præſumpta proprii licentia.

Poſſunt tamen Regulares Advenis, Vagis, & Peregrinis communionem Paſchalem adminiſtrare; cum in hoc nulli Parocho fiat injuria; Decretum enim Eugenii IV. ſolum concedit peregrinis, ut poſſint in Parochia hoſpitii communicare, ſed illos non cogit: Nec eſt verum, quod Eccleſia Cathedralis ſit Univerſalis Parochia totius diœceſis, ut obligare debeamus peregrinos ad illam adeundam, ut docet Sanch. contra Peregrin. apud Dian. part. 3. tract. 2. reſol. 12.

IV. Quæritur tertio, An Sacerdos poſſit dare communicaturo partem ſuæ hoſtiæ, quando deeſt particula conſecrata?

Reſpondeo cum Henr., Sanch. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 34. contra Graff., & Zanard. affirmative; cum nulla in hoc ſit irreverentia: Quod Tamb. confirmat exemplo Chriſti Domini, qui fregit panem, & dedit; & quamvis regulariter debeant conſecrari formulæ pro communione laicorum juxta conſuetudinem Eccleſiæ, tamen ſi aliquando formulæ non fuerint conſecratæ, non videtur id fieri contra conſuetudinem, quæ habeat vim legis prohibentis; præſertim ſi magna adſit devotio alicujus, qui aliter non poſſit commode Euchariſtiam ſumere.

V. Quæritur tertio; Quandonam teneatur Parochus ſuis ovibus Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare?

Reſpondeo ex Suar. diſp. 72. ſect. 3., & aliis communiter apud Bonac., teneri, non ſolum, quando ſubditi tenentur communicare, ut putavit Sylv., ſed etiam quoties ſubditi rationabiliter illud petunt: Cum Parochus debeat paſcere oves ſuas; quod præcipue fit verbo, & Sacramentis: Nec decet, quod parvuli petant panem, & non ſit, qui frangat eis. Excuſatur tamen Parochus, non ſolum ſi irrationabiliter, & cum frequentia indebita illud petant, ſed etiamſi ad Coadjutores, & alios Sacerdotes paratos illos mittat, modo id fiat ſine diſpendio ſpirituali ſubditorum, & iſti in hoc conſentiant; vel ſi infirmitas, aut laſſitudo impediat; vel ſi fœminæ velint, verbi gratia, nocte in Eccleſia communicare, confiteri, &c.

VI. Quæritur quarto; An tempore peſtis, verbi gratia, teneatur Parochus cum periculo vitæ Euchariſtiam ſuis ſubditis, præſertim in articulo mortis miniſtrare?

Reſpondeo, Rodrig., Villal., Sylv., Nugn. affirmare, ſed Molfeſius ex Suar., & Armill. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 17., & part. 5. tract. 3. reſol. 53. negat; quia Viaticum non eſt Sacramentum neceſſarium neceſſitate medii; nec præceptum hoc obligat cum tanto aliorum periculo. Quare videtur ſuas partes implere Parochus, ſi peſte infectos abſolvat, & a longe admoneat ad patienter ferendam ægritudinem, & ad propoſitum ſumendi Sacrum Viaticum, ſi poſſent; Quod ſi aliquis peſte infectus non poſſit confiteri, nec abſolutionem obtinere niſi conditionate, quia, verbi gratia, amiſit loquelam, tenetur illi Euchariſtiam, vel Extremam Unctionem

nem præbere, ne forte ſine ullo Sacramento decedat; ſic enim ex attrito fieret contritus per ſuſceptionem alicujus Sacramenti. In hoc tamen caſu alii aliter Euchariſtiam miniſtrarunt, vel in cocleari argenteo, vel per forcipem oblongam, proponendo illam ægris ſumendam e ſcutellis, vel ponendo particulam ſuper folium paginæ ad id paratæ, ita ut infirmus illam lingua ſumat, & deinde Clericus cartam comburat: Omnes tamen iſtos modos putat irreverentes Dian. in Summa Verbo *Communio* num. 78. & contra communem Eccleſiæ uſum, qui eſt exhibendi manu immediate Euchariſtiam. Quare Bonac. hic diſp. 4. quæſt. 5. punct. 2. num. 10. docet ex Suar. tom. 4. diſp. 44. ſect. 3., rationabilius eſſe mortis periculum ſubire communicando, ſervata reverentia Sacramento debita, quam peſte infectis communionem denegare, vel eam non miniſtrare propria manu, ut exigit conſuetudo, & reverentia debita. Probabile tamen eſt ex Poſſev., & Trull. lib. 3. cap. 7. dub. 2., quod ſine peccato poſſit inſtrumento apto Euchariſtia dari peſte infectis, ſecluo ſcandalo, & periculo, ne in terram labatur, ut inferius dicemus.

VII. Quæritur quinto, An laico moribundo, qui deglutire non poteſt hoſtiam, miniſtrandæ ſint ſpecies ſanguinis.

Affirmat Ochagavia contra Suar. diſp. 80. ſect. 3. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 34.; quia præceptum divinum de communicando præponderare debet præcepto Eccleſiaſtico de non miniſtrandis laico ſpeciebus ſanguinis. Nugnus tamen docet, in tali caſu adhibendum eſſe conſenſum Epiſcopi.

VIII. Dubium eſt, An tempore Interdicti generalis miniſtrari poſſit communio?

Reſpondeo, certum eſſe, quod in articulo mortis danda ſit omnibus confeſſio, & communio cum ſua ſolemnitate, iis exceptis, qui cauſam dederunt Interdicto, niſi prius ſatisfaciant, aut ſi ſatisfacere non poſſint, dederint cautionem pignoratitiam, aut fide-juſſoriam, aut ſi neque id poſſint, juratoriam; & eadem eſt ratio de ſpecialiter Interdicto: Non eſt autem danda Extrema Unctio: Quamvis non ſit improbabile, quod docet Trull. apud Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 83., & tract. 10. reſol. 77., poſſe dari iis, qui in articulo mortis non potuerunt ſuſcipere Sacramentum Pænitentiæ, vel Euchariſtiæ, Verbi gratia, quia nullum dederunt ſignum probabile Pœnitentiæ; tunc enim Extrema Unctio de attrito faceret contritum. At extra mortis articulum, quamvis poſſit jure novo dari Sacramentum Pęnitentiæ omnibus, qui cauſam non dederint Interdicto locali; at Sacramentum Euchariſtiæ non poteſt conferri, nec aliud Sacramentum non neceſſarium; cum Interdictum privet perceptione Sacramentorum: Eſto probabile ſit ex Sanch., Laym. contra Suar. non prohiberi matrimonium, quia principaliter eſt contractus. Verum quia in Cap. *Alma Mater* conceditur, quod poſſint divina officia publice celebrari in feſto Paſchatis, Nativitatis Domini, Pentecoſtes, Aſſumptionis Beatæ Virginis, & octava Corporis Chriſti Domini; quamvis communis opinio doceat apud Bonac., non licere laicis in iſtis feſtivitatibus communicare; probabile tamen eſt ex Con. diſp. 17. num. 36. Suar., Filliuc. tom. 1. tract. 18., cap. 2. n. 21. apud Tamb. hic cap. 6. §. 7., quod liceat; quia probabile eſt, quod inter divina officia, quæ permittuntur, communio comprehendatur. Unde fit, quod cum Clerici non interdicti tempore Interdicti localis quotidie poſſint in Eccleſiis, & monaſteriis celebrare miſ-

ſas

Digitized by Google

ſas, & alia divina officia, ut prius, januis tamen clauſis, & voce ſubmiſſa, ſine pulſatione campanarum, &c., poſſit etiam probabiliter diſpenſari Euchariſtia iis, qui divinis hiſce officiis intereſſe poſſunt. Nomine enim Clerici veniunt omnes Religioſi, & Moniales; imo etiam Clerici conjugati, ut notat Con. contra Hurt. apud Dian. part. 5. tract. 10. reſol. 83.

IX. Quæritur ſexto, An Euchariſtia adminiſtrari poſſit indigne petentibus, hoc eſt peccatoribus?

Reſpondeo, peccatorem vel eſſe publicum, vel occultum: Publicus dicitur tripliciter: Primo, quando de illius delicto conſtat in judicio, aut per confeſſionem delinquentis, aut per ſententiam judicis, aut per depoſitionem teſtium; Et hic dicitur publicus publicitate juris: Secundo, quando delictum eſt commiſſum coram multis; & hic dicitur publicus facto, ſeu notorietate facti: Ad hanc autem publicitatem Sotus requirit præſentiam decem hominum; Suar. relinquit arbitrio prudentium; Sanch., Azor., Trull. docent, notorium facto eſſe, quod ſcitur a majori parte viciniæ, vel communitatis, dummodo in ea ſint ad minus decem perſonæ; in magna autem Civitate requiritur, ut publice ſit diffamatus: Tertio, quando fama alicujus delicti, & delinquentis orta ex ſufficientibus indiciis eodem modo innoteſcit majori parti viciniæ, vel communitatis, aut in magna civitate ſit publice proclamata. His poſitis

Dico primo: Euchariſtia neganda ſemper eſt cuicumque publico peccatori, ſive occulte, ſive publice illam petat; donec publicam pœnitentiam agat, & ſcandalo publice ſatisfaciat. Ita communiter ex illo Matth. 6. *Nolite Sanctum dare canibus*. Idem dicendum de eo, qui publice graviter ſuſpectus eſt de gravi crimine, ita ut vehemens iſta ſuſpicio moralem quandam certitudinem inducat; in hoc enim eadem eſt ratio, ac de peccatore publico, ut docent Suar. diſp. 16. ſect. 6. Con., Bonac., Trull., quamvis in articulo mortis ſola vehemens ſuſpicio non ſufficiat ad negancda Sacramenta, ut notat Bonac.; quia non videtur infirmus tam gravi detrimento exponendus ob ſolam ſuſpicionem, licet vehementem. Ex quibus ſequitur, quod ſi peccator publicus ſit ſecreto emendatus, etiam repellendus ſit, donec ſcandalo ſatisfaciat.

Rogabis; Quænam ſatisfactio danda ſit. Reſpondeo, in articulo mortis ſatis eſſe, ſi det ſigna veri doloris, extra articulum mortis, ſi occulte petat communionem, verbi gratia, in Cappella ſecreta, ſufficit occulta pœnitentia, & propoſitum ſatisfaciendi ſcandalo publico; Sicut autem abſolvitur in foro interno, ſic etiam poteſt ſecreto communicare: Si vero publice petat, publica debet eſſe converſio, & pœnitentia, ex cap. *Si peccaverit* 2. *quæſt.* 1. Aliquando tamen ex Navar., & Cajet. apud Trull. huic ſcandalo ſatisfit, ſi de ejus licentia Parochus publice moneat populum de delinquentis pœnitentia. Unde fit, meretricem non eſſe abſolvendam, niſi e periculo, & loco publico tollatur; Et Uſurarios, niſi præſtita cautione juris, quam poſſunt, ſi non poſſunt ſtatim ſatisfacere.

Rogabis ſecundo; quinam cenſeantur publici peccatores?

Reſpondeo, cenſeri primo Hiſtriones, qui recenſent turpes comœdias provocantes ad peccatum; Secundo Paraſitos, qui in aliorum grave præjudicium utuntur mordacibus dicteriis, & facetiis, ut notat Nav. ex c. *Tres ſunt de Pœnit.* 11.; Tertio ex eodem Navar., qui communiter cum periculo exercent choreas cum fœminis; Quarto

to ex eodem, fœminas, quæ utuntur fuco nimio, & ornatu ex pravo fine. Quinto meretrices, & publicos uſurarios; Sexto, qui torneamenta exercent in equis, unde ut plurimum cædes, & vulnera ſequuntur; Septimo Beneficiarios, & Sacris initiatos, qui taxillis, vel aleis notabilem quantitatem ex conſuetudine ludunt, ut notat idem Navar. & Trull. lib. 7. in Decal. cap. 19. Demum Concubinarios, hæreticos, & omnes, qui publice actionem aliquam exercent, quæ vel ex objecto, vel ex modo, quo fit, ſine peccato fieri non ſolet. Præterea, de quibus publica, & vehemens ſuſpicio eſt, quod ſint in ſtatu peccati mortalis, perinde ac publici peccatores extra mortis articulum arcendi ſunt a communione, ut diximus, donec conſtet de eorum innocentia, ſeu emendatione: Dicitur autem ſuſpicio vehemens, quando ea ſunt indicia, quæ factum ſuadent efficaciter, ita ſcilicet, ut nihil appareat, quod oppoſitum ſuadere probabiliter poſſit.

X. Dico ſecundo, ſi peccator occultus occulte Euchariſtiam petat, Sacerdos, cui delictum extra confeſſionem innotuit, debet illi Euchariſtiam negare, quia nulla ex hoc ſequitur infamia; Si vero delictum notum ſit ex confeſſione, non eſt illi deneganda, ne reddatur odioſa confeſſio, ut communius docent apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 46. contra graves authores non paucos, qui putant non frangi in hoc caſu ſigillum Sacramentale; quia nulli alteri a peccatore id ſit notum. Hoc tamen non eſt admittendum, quia eſto non violetur ſigillum Sacramentale; irrogatur tamen illi injuria per uſum notitiæ in confeſſione acceptæ cum gravamine pœnitentis, ut conſtat ex prohibitione facta ab Innoc. XI., iſtius propoſitionis: *Scientia ex confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi aliud multo gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.* Poterit tamen Sacerdos, petita a tali peccatore licentia loquendi de auditis in confeſſione, monere illum, ut a Sacramento abſtineat.

Dico tertio; ſi peccator occultus publice Euchariſtiam petat, non eſt illi deneganda; Sicut Chriſtus Dominus illam non denegavit Judæ. Et ratio eſt, quia Miniſter publicus Eccleſiæ debet bona communia diſpenſare ſecundum ſcientiam, quam habet publicam, non ſecundum privatam; aliter multa ſcandala, & perturbationes ſequerentur, ſi ſacerdotes poſſent infamare, quos vellent; ac fideles ſemper formidarent, ne a Miniſtris infamarentur.

Hinc tamen non ſequitur, quod Sacerdos debeat Euchariſtiam dare occulto peccatori publice illam petenti, ſi noverit illum petere Euchariſtiam ad incantationem, vel ad conculcandam, aut projiciendam. Ratio ex D. Th. quæſt. 80. art. 5., eſt, quia hoc peccatum eſt graviſſimum; unde gravior datur cauſa ad illam negandam; Præterquamquod non ſequerentur eadem inconvenientia in hoc caſu; ſiquidem dare deberet indicia talium delictorum Sacerdos, ſi quem ſic infamaret.

Sequitur tamen, quod ſi peccator occultus petat Euchariſtiam coram pluribus, & uni tantum ex illis ſit notum, quod ſit peccator, non poſſit Euchariſtiam denegare; cum non poſſit ille apud alios infamari; ſi tamen omnibus eſſet notum peccatum, deberet Euchariſtia negari, quia non infamaretur.

XI. Rogabis primo; ſi quis ſit Romæ, verbi gratia, publicus peccator, Neapoli vero occultus, & publice hic pe-

petat Euchariſtiam; eſſetne illi deneganda?

Reſpondeo; Sot., Henr.; Con. putare, quod non ſit deneganda, quia Neapoli, ubi petit Euchariſtiam, retinet bonam famam, & eſt peccator occultus: Leſſ. lib. 2. cap. 11. dub. 13. apud Tamb. in Meth. commun. cap. 5. §. 2., putat eſſe contra charitatem, quamvis non contra juſtitiam delictum in aliquo loco publicum manifeſtare, ubi eſt occultum. At Suar. diſp. 7. lib. 5. cum Bonac., & Fagund. 1. Eccl. 2. lib. 5. cap. 3. num. 16. putat eſſe denegandam, quia ex una parte infamis in uno loco amiſit jus ad ſuam famam, atque adeo non eſt contra juſtitiam detegere ejus delictum: Neque eſt contra charitatem ex alia parte, quia ceſſat jus charitatis, quando adeſt rationabilis cauſa manifeſtandi delictum; in caſu autem noſtro adeſt rationabilis cauſa, quia inique talis ſe gerit, & ſacrilege, dum petit indigne Sacramenta. Demum Henr. putat poſſe repelli, & poſſe ad Sacramenta admitti; cum pro utraque parte ſint rationes probabiles.

Rogabis ſecundo; An Sacerdos poſſit miniſtrare Euchariſtiam publico peccatori ob metum mortis, aut notabilis ſuæ infamiæ?

Reſpondeo affirmative; ſi enim poteſt miniſtrare Euchariſtiam peccatori occulto publice petenti ad vitandam ejus infamiam; a fortiori poterit miniſtrare peccatori publico publice petenti ad vitandam infamiam propriam, aut mortem, permittendo peccatum illius; Id tamen ex Suar. intelligendum præciſo ſcandalo activo; aliter ſicut ob metum mortis non poſſumus exterius dumtaxat thus adolere idolo, ita a fortiori nec Sanctum dare canibus.

XII. Rogabis tertio, An peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam poſſit Sacerdos præbere hoſtiam non conſecratam ad vitandum illius ſacrilegium?

Reſpondeo negative; quia peccatum internum petentis non vitatur; & ex alia parte daretur aliis occaſio majoris peccati, videlicet idololatriæ, quamvis materialis. Ita Bonac. ex D. Th., qui 3. part. quæſt. 80. art. 6. docet, peccare gravius Sacerdotem in mortali celebrantem ſimulando conſecrationem, quam ſi vere conſecraret; quia ſcilicet in primo caſu Deo ſimul illudit, & hominibus; in ſecundo vero caſu illudit ſoli Deo. Hinc proſcripta eſt ab Innoc. XI. theſis illa, *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta ſimulandi adminiſtrationem Sacramentorum*; Propterea non ſunt audiendi Albertus Magnus, Altiſiodorenſis, Bonac., Villal., Jo: Sancius, & alii, qui id permittunt apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 47.

XIII. Quæritur ſeptimo: An peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrando Euchariſtiam in mortali?

Reſpondeo, Certum eſſe, quod Sacerdos debeat eſſe in gratia, ſi hoc Sacramentum conficiat; quia eſt Miniſter ex officio ad hoc munus deputatus, & conſecratus; Immo cum non poſſit conficere Sacramentum Euchariſtiæ, quin ſimul communicet, nec poſſit homo communicare non præmiſſa confeſſione mortalium, ideo Sacerdos, ut celebret, debet confeſſionem mortalium præmittere, nec ſatis eſt, ſi ſolum conteratur. Si vero ſolum Euchariſtiam adminiſtret, communiter docent cum Suar. diſp. 16. ſect. 4., quod mortaliter peccet. Ratio eſt, quia etiamſi non conficiat Sacramentum, tamen exercet actionem proxime ordinatam ad gratiam, & graviſſimum miniſterium: Diximus tamen quæſt. 1. art. 4., probabile eſſe, quod docent Lugo, Vaſq., Henr., Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 23., eſ-

ſe

ſe tantum veniale; quia quamvis hoc miniſterium per ſe ſpectet ad poteſtatem characteris, & ad Miniſtrum tantum ex officio, tamen non eſt actio cauſativa gratiæ per ſe loquendo, ſed eſt ſolum conditio; cum Miniſter ſit tantum cauſa applicans Sacramentum cauſativum gratiæ: Quare ſicut non peccat mortaliter, qui exercet in mortali functiones Ordinum ſine confectione Sacramenti, ex Suar. diſp. 16. ſect. 3. contra nonnullos (verbi gratia Epiſcopus in mortali conferens primam Tonſuram, aut Sacramentalia; & Diaconus, ac Subdiaconus exercentes ſuos Ordines) ita qui ſolum Euchariſtiam miniſtrat, neque peccat mortaliter ex hoc, quod tangat ſpecies Sacramentales; quia iſtæ ſanctitatem in ſe non habent, niſi tamquam ſigna: Immo ſicut non peccaſſet mortaliter, qui Chriſtum Dominum in terra habitantem in mortali tetigiſſet, verbi gratia oſculando ejus pedes, ita neque qui in mortali Sacramentum hoc miniſtrat.

Admiſſo tamen, quod juxta veriorem, & communiorem ſententiam mortaliter peccet, certe non debet præmittere confeſſionem, ſicut quando celebrat, & ſuſcipit Sacramentum; ſed ſatis eſt, ſi prius conteratur; ſicut non debet eſſe jejunus, quando miniſtrat, ſed ſolum quando recipit Euchariſtiam. Certum etiam eſt, quod ſi Sacerdos excommunicatus Euchariſtiam miniſtret, non ſolum peccet mortaliter violando cenſuram in re gravi, ſed etiam incurrat irregularitatem, ut notat Dian. part. 4. tract. 12. reſol. 90., quia violat cenſuram per exercitium Ordinis Sacri.

XIV. Utrum autem unicum tantum peccatum committat, qui pluribus Sacramentum Euchariſtiæ ſucceſſive adminiſtrat in ſtatu peccati mortalis, an vero plura? Rodriq. in ſumma cap. 68. apud Bonac. diſp. 4. quæſt. 5. putat, quod unicum ſit hujus Sacerdotis peccatum, ſive pluribus ſucceſſive Euchariſtiam miniſtret, ſive abſolutionem Sacramentalem impendat; quia illæ actiones phyſice diſtinctæ videntur eſſe una moraliter; non ſecus ac qui uno impetu pluries Clericum percutit; aut plures blaſphemias eructat; aut pluribus juramentis idem mendacium confirmat: Communiter tamen cum Bonac. loc. citat., Con. quæſt. 64. art. 6., Fill. Henr. docent, toties peccare, quoties Sacramentum miniſtrat, ſive Euchariſtiæ, ſive Pœnitentiæ, ſive Baptiſmi, ſive quodcumque aliud: Nam tales actiones habent ſingulæ ſuum præfixum terminum, in quo conficiuntur, & complentur; Quare ſicut in omnium ſententia tria mortalia committit, qui die Nativitatis Domini tres miſſas ſucceſſive celebrat in ſtatu peccati mortalis, ita in caſu noſtro. Quamvis Lugo diſp. 16. de Pœnit. num. 558. putet, majorem habere unitatem ex fine, & intentione agentis in eo, qui ſucceſſive audit plures confeſſiones, quam in eo, qui celebrat tres Miſſas die Nativitatis, aut in eo, qui ſucceſſive occideret tres homines; unde facilius uniuntur ad faciendum unum dumtaxat peccatum plures abſolutiones Sacramentales ſucceſſive collatæ a Sacerdote in ſtatu peccati mortalis; & ideo plures Doctores apud Dian. part. 1. tract. 7. reſol. 43. contra Suar., & Azor., probabiliter tenent, unum dumtaxat peccatum committi a tali Sacerdote; unde ſatis ſit in confeſſione dicere, Semel in ſtatu peccati mortalis plures abſolvi: Et a fortiori id videtur verum, ſi ſucceſſive Sacramentum Euchariſtiæ miniſtretur pluribus; cum enim Sacramentum in tali caſu non conficiatur, ſed miniſtretur, probabile eſt ex Tann., Henr., Fill., apud Buſemb. lib. 6. tract. 1. cap. 6., quod una moraliter ſit diſtributio, &

& indigna adminiſtratio: Præſertim, quia quamvis communiſſime doceant, conficientem Sacramenta in ſtatu peccati mortalis peccare mortaliter, idemque communius doceant de adminiſtrante Euchariſtiam, nonnulli tamen cum Vaſq., Lugo diſp. 8. num. 155. Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 23. putant, ut diximus, non eſſe mortale Euchariſtiam in mortali miniſtrare; quia Sacerdos non cauſat gratiam in ſuſcipiente, tamquam Chriſti Miniſter, ſed ſolum applicat Euchariſtiam, quæ eſt cauſa gratiæ.

XV. Quæritur octavo; quonam habitu, die, hora, loco, & aliis circumſtantiis miniſtranda ſit Euchariſtia?

Reſpondeo, debere Euchariſtiam miniſtrari cum reverentia tanto Sacramento debita, & cum cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis; unde non poteſt miniſtrari in loco, aut tempore interdicto, nec in privata domo ſine facultate, & approbatione Epiſcopi, nec ſine ſacris veſtibus, videlicet ſuperpelliceo ſaltem, & ſtola; in his autem deficere in ſuo genere eſt mortale, ut notant Fill., Bonac., Trull. Præterea cum debito cultu, & apparatu miniſtrari debet, videlicet cum lumine accenſo, Confeſſione generali prævia, abſolutione communi, & aliis orationibus conſuetis; in quibus tamen deficere ſecluſo ſcandalo, & contemptu eſſet ex Suar., & Fill. ſolum veniale. In neceſſitate tamen deficientibus, qui Euchariſtiam cum pompa comitentur, poſſet ſolus Curatus indutus ſuperpelliceo, & ſtola illam ad infirmum deferre cum ſolo Sacriſta, qui lumen deferat, ex Poſſev.

Hinc ſequitur primo, non poſſe Parochum deferre ad infirmum Euchariſtiam, ſi non poſſit illam cum habitu decenti ferre, ideſt cum ſuperpelliceo, ſtola, & lumine, ex cap. *Sane de celebratione miſſarum:* Contra vero tenetur ad infirmum deferre oleum ad Extremam Unctionem; etiamſi non poſſit illud cum ſolemnitate deferre, quia materia talis Sacramenti non eſt Sacramentum, nec indiget tanta veneratione.

Sequitur ſecundo, Parochum non debere Euchariſtiam ad infirmum deferre, ſi non poſſit illam adminiſtrare, niſi per iter currat valde feſtinanter; cum hoc repugnet reverentiæ debitæ Sacramento; debet itaque feſtinare, quantum patitur decentia: Contra vero ad adminiſtrandum Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi debet etiam non integre veſtitus, etiam cum periculo, quod ægrotet per nimium æſtum, aut frigus, ſi credat aliter non poſſe pervenire, antequam moribundus decedat. Ratio eſt, quia tunc cenſetur proximus eſſe in extrema neceſſitate ſpirituali. Docent tamen Doctores, quod non teneatur Parochus cum periculo vitæ ire ad hæc Sacramenta adminiſtranda, cum vere moribundus non ſit extreme indigens Sacramentis; poteſt enim ſibi conſulere per actus contritionis, & amoris Dei ſuper omnia: Quia tamen iſti actus ſunt difficiles peccatori, ideo tenetur cum magno incommodo, præſertim Parochus, ire ad Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi adminiſtrandum citra periculum vitæ. Immo etiam cum periculo vitæ tenetur quilibet, quando eſt moraliter certum, quod moribundus non ſit eliciturus niſi actus attritionis, quia præferenda eſt vita ſpiritualis proximi vitæ propriæ corporali.

Sequitur tertio ex Poſſev., & Bonac. contra Tolet. lib. 1. cap. 18., quod Sacerdos, qui, verbi gratia, ex chiragra non poteſt Euchariſtiam indice, & pollice miniſtrare, non poſſit illam aliis digitis conferre; quia a communi uſu, & conſuetudine non eſt recedendum; ſicut non poteſt ſine veſtibus ſacris celebrare. Verum op-

Digitized by Google

oppoſitam ſententiam Tolet., & Trull. exiſtimant probabilem, quia cum tota manus Sacerdotis ſit conſecrata, non videtur notabilis irreverentia Euchariſtiam aliis digitis miniſtrare, urgente neceſſitate.

Sequitur quarto ex Bonac., Parochum debere tempore peſtis propria manu, & non inſtrumento aliquo Euchariſtiam miniſtrare, cum id poſtulet reverentia debita Sacramento. Probabile tamen ex Poſſev., & Trull. lib. 3. cap. 9. diſt. 2., excuſari Parochum a peccato, ſi Euchariſtiam adminiſtret rite confecto, & apto inſtrumento, ſecluſo ſcandalo, & periculo, quod in terram labatur, ut diximus ſuperius.

XVI. Quæritur nono, an poſſit Sacerdos excommunicatus Euchariſtiam miniſtrare moribundo, ſi alius deſit?

Reſpondeo, quod excommunicatus toleratus non poſſit ſe ingerere ad hoc Sacramentum adminiſtrandum; ſi tamen ab illo petatur, poſſit conferre, tam in articulo mortis, quam extra mortis articulum; Etenim idcirco dicitur toleratus, quia permittitur aliis, ut cum illo agant, ac ſi non eſſet excommunicatus. Quare cum poſſimus nos ab illo Sacramenta petere, poterit & ille conferre. Excommunicatus vero vitandus poteſt procul dubio in articulo mortis conferre Sacramentum Pœnitentiæ, ſi alius Sacerdos abſit; & Sacramentum Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis probabile eſt, quod pariter conferre poſſit, urgente neceſſitate, ſi petantur, ut docent Suar. de Cenſur. diſp. 15. ſect. 2., Fill., Con., Bonac. diſp. 2. de Cenſur. quæſt. 2. punct. 1. §. 4. contra Laym., & Avil. 2. parte cap. 6. diſp. 3. dub. 3., & alios. Ratio eſt, quia non eſt credibile, Eccleſiam velle obligare fideles ad vitandos excommunicatos cum tanto detrimento; idque a fortiori dicendum in caſu, quo non potuit infirmus recipere Sacramentum Pœnitentiæ; tunc enim recipiendo Euchariſtiam, aut Extremam Unctionem, poſſet ex attrito fieri contritus, & gratiam recipere.

QUÆSTIO V.

De Euchariſtia, ut Sacrificio.

AGgredimur quæſtionem, quæ ratione ſuæ dignitatis, ac ratione plurimarum difficultatum, & cæremoniarum, quas complectitur, & in uſu quotidiano ſunt, ſolidum annum expoſtularet. Nos tamen pro more breviter inquiremus: Primo, quid ſit ſecundum ſe Sacrificium? Secundo, quænam ſint partes eſſentiales Sacrificii Miſſæ? Quænam ſit res oblata? Et quinam ſit offerens? Tertio, agemus de Effectibus hujus Sacrificii; ubi, an ſit infiniti valoris? Quarto, A quibus, & quomodo participentur fructus hujus Sacrificii? Quinto, de Miniſtro Sacrificii. Sexto, de tempore, loco, & aliis circumſtantiis. Septimo, de ritu in celebratione ſervando. Demum de ſtipendio Miſſæ.

ARTICULUS I.

Quid ſit Miſſæ Sacrificium?

I. Explicatur Sacrificii definitio.
II. In quo differat a Sacramento Sacrificium?
III. Multiplicitas antiquorum Sacrificiorum in Miſſa eminenter continetur.
IV. Miſſa eſt vere, & proprie Sacrificium, nec aliud a Sacrificio cruento Crucis, licet alio modo.

MIſſa, ſi ejus etymologiam ſpectemus, ex Bellarm. dicitur a verbo Mitto, tum quia per illam mittuntur ad Deum noſtræ oblationes, & preces; tum etiam, quia poſt illam populus, & congregatio dimittitur: Unde cum dicitur, *Ite, miſſa eſt*, ſignificatur, miſſam eſſe oblationem ad Deum, & tempus eſſe dimiſſionis populi, ut notat D. Th. quæſt. 83. art. 4. ad 9.. Miſſa etiam derivata ab Hebræa voce *Miſach*, ſignificat oblationem ſpontaneam, & apud Græcos dicitur *Luurgia*, ideſt publicum munus, & myſterium Sacrificii cruenti Chriſti, ut notat Henr. apud Trull.: Proinde nomine Miſſæ Sacrificium novæ legis ſignificamus. Ut autem altius ejus quidditas percipiatur, perveſtigare oportet, quid ſit ſacrificium, & quotuplex.

I. Quæritur itaque primo, quid ſit Sacrificium in communi, prout complectitur Sacrificia veteris, & novæ legis?

Reſpondeo ex Leſſ. lib. 2. cap. 38. num. 19., eſſe *Oblationem rei ſenſibilis factam Deo a legitimo Miniſtro per realem immutationem, ad teſtandum ſupremum illius dominium in omnia, praſertim in vitam, & mortem noſtram, & ad proteſtationem noſtra ſubjectionis.*

Dicitur primo, quod ſit *Oblatio*, ut patet ex illo ad Hebræos 5. ubi dicitur, *Ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis*; & in hoc convenit cum aliis oblationibus, quæ non ſunt Sacrificia, ut ſunt Decimæ, Primitiæ, &c.

Dicitur ſecundo, *Rei ſenſibilis*, quia ſit nomine totius Reipublicæ humanæ, quæ eſt ſenſibilis, unde oblatio ſuimet interna facta Deo non eſt proprie Sacrificium, & largo ſolummodo dicitur a Davide, quod contritio ſit Sacrificium, in Pſal. 50.: ubi dicit, *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*; quia ſcilicet oblatio interna eſt veluti anima Sacrificii, ſine qua Deo Sacrificia non ſunt accepta; unde de iis ſubdit David, *Holocauſtis non delectaberis*.

Dicitur tertio, *Facta a legitimo Miniſtro*; quia cum oblatio ſacrificalis ſit oblatio facta nomine totius Reipublicæ humanæ, debet fieri a perſona publica auctoritate deputata: Quare Sacrificium, & Sacerdotium ſunt inter ſe inſeparabilia, ex Trid. ſeſſ. 23. cap. 1., & ideo Apoſtolus 1. ad Corinth. 5. dicit, *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*: & deinde ſubdit, *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*. In lege autem naturæ Sacrificia non fuerunt a Deo inſtituta, ſed a Republica; Sacerdotes autem vel erant omnes primogeniti, ut putat D. Hieron., ubi agit de Melchiſedech; Vel omnes Patresfamilias, ut putat Conink, addens ex Suar. diſput. 4. ſect. 2., omnes Patresfamilias fuiſſe relate ad immolationem Agni paſchalis Sacerdotes, etiam apud Judæos, ex inſtitutione Dei, confirmantis in hoc ſtatum legis naturæ. Quamvis relate ad alia Sacrificia extra Tribum Levi nullus erat Sacerdos ex Apoſtolo ad Hebr. 7. Porro in lege veteri Sacrificia deſignata fuerunt a

Deo;

Deo; in lege nova a Chriſto Domino, ut videre eſt apud Suar. diſp. 73. ſect. 3.

Dicitur quarto, *Per realem immutationem ad teſtandum, &c.*, quia per actionem deſtructivam rei oblatæ proteſtamur, Deum eſſe ſupremum Dominum, a quo habemus quæcumque habemus, noſque eſſe paratos omnia profundere, vitam etiam noſtram inſtar illius rei, quam immolamus in ejus obſequium. Unde fit, Sacrificium ſoli Deo offerri poſſe; quia ſolus Deus eſt ſupremus Dominus omnium.

II. Sequitur hinc primo, quod quamvis Sacrificium, & Sacramentum conveniant in hoc, quod ſint ſignum ſenſibile; & ſymbolicum; differunt tamen, quia Sacramentum eſt inſtitutum primo, & per ſe ad conferendam gratiam, & eſt locutio ſenſibilis Dei donantis gratiam, facta per ſuos miniſtros: Contra vero, Sacrificium primo, & per ſe inſtituitur ad proteſtandum Dei dominium ſupremum, & noſtram ſubjectionem; unde eſt locutio creaturæ proteſtantis ſuam ſubjectionem. Non repugnat tamen, quod idem ſimul ſit Sacrificium, & Sacramentum ſecundum diverſas rationes; ut de facto eſt Euchariſtia, quæ quatenus eſt a Deo loquente, & donante gratiam, eſt Sacramentum; quatenus eſt a creatura proteſtante ſuam ſubjectionem, eſt Sacrificium. Immo ſecundum aliam rationem Euchariſtia eſt pariter authenticum teſtamentum voluntatis Chriſti donantis nobis hæreditatem ſeu vitam æternam, ac ſemetipſum; ut proinde in verbis conſecratoriis dicatur eſſe Teſtamentum novum, non ſolum quia hæreditas nobis per illud confertur circumſcripta morte Teſtatoris; ſed etiam quia hæreditas, quæ nobis per illud confertur, & bona Teſtatoris continet, & ipſum etiam Teſtatorem, in hac, & in æterna vita fruendum.

Sequitur ſecundo, poſſe ex natura rei Rempublicam Eccleſiaſticam auctoritate propria inſtituere Sacrificia, non Sacramenta: At Chriſtus Dominus interdixit Eccleſiæ, ne Sacrificium inſtitueret diſtinctum ab eo, quod ipſe inſtituit, (prout conſtat ex ſenſu omnium Doctorum, & traditione perpetua Eccleſiæ) ut ſic magis eluceſcat dignitas Sacrificii Euchariſtici, quod omnium Sacrificiorum prærogativas in ſe conſervat.

III. Quæritur ſecundo, Quotùplex ſit Sacrificium?

Reſpondeo ex Becan. cap. 25. quæſt. 3., dividi primo ratione *Status*, ſeu temporis in Sacrificia legis naturæ, legis Veteris, ſeu Moſaicæ, & legis Euangelicæ. Secundo ratione *Materiæ* in Victimam, ſeu Hoſtiam, Immolationem, & Libamen. *Victima* erat, in qua offerebatur aliquod animal, videlicet Ovis, capra, hædus, bos, vitulus, columba, paſſer, turtur: *Immolatio* erat, quando offerebatur res inanimis ſolida, videlicet panis, ſimila, ſal, thus, manipulus ſpicarum virentium, & triticum, ut patet ex cap. 1., & 2. Levitici; Panis enim in fruſta ſcindebatur; ſimila ſartagine, clibano, vel craticula cremabatur; Sal urebatur; Thus adolebatur; Spicæ torrebantur; triticum conterebatur: Demum *Libamen* dicebatur, quando offerebatur res inanimis liquida, videlicet ſanguis, vinum, oleum, aqua, quæ effuſione offerebantur: Tertio dividitur Sacrificium ratione *Formæ* in Holocauſtum, Sacrificium, ſeu Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam. *Holocauſtum* erat, in quo tota res in fumum reſolvebatur; *Sacrificium pro peccato*, quando res partim cremabatur, partim cedebat in uſum Sacerdotum; hoc autem Sacrificium non offerebatur pro ſolis peccatis internis, ſed etiam pro externis, videlicet ignorantiæ circa cæremo-

Digitized by Google

monias, furti, calumniæ, perjurii, ut conſtat ex Levit. 4. 5. 6. 7. *Hoſtia pacifica*, quæ offerebatur vel in gratiarum actionem, vel ad nova beneficia impetranda, partim cremabatur, partim edebatur a Sacerdotibus, partim ab iis, qui eam obtulerant. Demum Sacrificium ratione *Finis* dividitur in *Latreuticum*, quod ſolum fit ad colendum Deum, proteſtando noſtram ſervitutem, idque potiſſimum fiebat holocauſto: *Propitiatorium*, quod offertur pro peccatis, & pro peccatorum pœnis, ac flagellis avertendis; & hoc dicebatur Hoſtia pro peccato; *Euchariſticum*, quod fit in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis: *Impetratorium*, quod fit ad nova beneficia impetranda, & utrumque in lege veteri dicebatur *Hoſtia pacifica*. Ex quibus colligitur, omnia hæc Sacrificia eminenter contineri in Sacrificio Miſſæ.

IV. Quæritur tertio, An Sacrificium Miſſæ ſit proprie Sacrificium?

Reſpondeo affirmative ex Trid. ſeſſ. 22. can. 1. contra hæreticos noſtri temporis. Ratio eſt, quia in Euchariſtia ſunt omnia, quæ ad Sacrificium requiruntur, Sacerdos, qui offert, Hoſtia, quæ offertur, nempe Chriſtus Dominus ſub ſpecie panis, & vini, Deus, cui offertur, Eccleſia, pro qua offertur, Altare, & Actio ipſa ſacrificativa.

Neque dicas, Sacrificium Crucis cruentum habuiſſe vim infinitam, ut proinde non indigeamus alio Sacrificio. Nam ex Trid. hoc Sacrificium incruentum non eſt aliud a cruento, ſed illud idem diverſo modo, quod ideo repetitur, ut virtus Crucis (in qua omne pretium pro nobis perſolutum fuit) nobis magis, magiſque applicetur.

ARTICULUS II.

Quænam ſint partes eſſentiales noſtri Sacrificii? Quænam res oblata? & Quis ſit offerens?

I. Probabilius Miſſæ Sacrificium in ſola Conſecratione conſiſtit.

II. In præſenti providentia eſſentialiter requiritur utriuſque ſpeciei conſecratio. Num Innoc. VIII. permiſerit Norvegis, ut in ſolo pane conſecrarent?

III. Res oblata in hoc Sacrificio principaliter eſt Chriſtus Dominus, ea tamen a ſpeciebus panis, & vini integratur, nullatenus vero a panis, & vini ſubſtantia.

IV. Principalis offerens pariter eſt Chriſtus Dominus, per hoc, quod ejus nomine Sacerdos offerat, & ut Chriſti Miniſter.

V. Quonam pacto alii fideles ſint pariter offerentes?

I. Quæritur primo; In quanam actione conſiſtat Sacrificium Miſſæ? Num in oblatione panis, & vini, an in conſecratione, an vero in ſumptione, an demum in complexo iſtorum indiviſibiliter ſumpto?

Reſpondeo, Scotum cum Coninck velle, quod conſiſtat in utraque oblatione, altera, quæ fit ante conſecrationem, altera poſt conſecrationem, dum dicit Sacerdos, *Unde & memores, &c. offerimus præclaræ Majeſtati tuæ, &c.* Sotus vult, quod in utraque oblatione, conſecratione, & conſumptione: Alii cum Bellar. lib. 1. cap. 27., in Conſecratione, & conſumptione ſimul; Suarius cum aliis in ſola Conſecratione: Conſumptionem vero alii volunt eſſe partem integralem, ut eſt ſatisfactio in Sacramento Pœnitentiæ. Equidem puto, conſiſtere in ſola conſecratione, ita ut

ne

Digitized by Google

ne pars quidem integralis ſit ſumptio. Ratio eſt, quia Evangeliſtæ ſolum commemorant conſecrationem factam a Chriſto Domino, dum Sacrificium hoc inſtituit, quin dicant ipſum comediſſe corpus ſuum; ergo quamvis aliter inſtitui potuiſſet hoc Sacrificium, dicendum, quod de facto ita inſtitutum ſit, ut ſola conſecratio pertineat ad ejus eſſentiam; Nec eſt mirum, quod ead m actio producat victimam, & illam immolet, ac ſacrificet: Sicut enim ſi quis divinitus ovem in igne produceret, eadem actione poſſet ovem producere, & immolare; Ita Chriſtus Dominus dum ponitur ſub ſpeciebus panis, & vini, fit proxime comeſtibilis, & ideo ponitur ſub ſtatu valde propinquo ad deſitionem, (quatenus per manducationem deinde deſinit eſſe ſub ſpeciebus panis) & ſic immolatur ſimul, & ſacrificatur. Ex quo ſequitur, die Paraſceves non haberi Sacrificium; Et quamvis Eccleſia dicat, *Orate Fratres, ut meum, ac veſtrum Sacrificium*, loquitur de Carne Chriſti pridie in Sacrificium oblata: deinde cum dicit Eccleſia in eadem Miſſa, *Sic fiat Sacrificium noſtrum, ut placeat tibi*, loquitur non de Victima ſecundum ſe, ſeu de Chriſto Domino ſecundum ſe ſpectato; ſed quatenus eſt ſub actione illa conſumptiva. Rogat itaque, ut victima ſub actione illa, qua manducatur, placeat Deo, & conferat ad noſtram utilitatem.

Neque dicas; Si ſumptio non eſſet pars Sacrificii, ſaltem integralis, non eſſet neceſſaria, ac de jure divino. Nam contra eſt, quia non ſatis conſtat apud Doctores, quod ſumptio ſit de jure divino: Sed eo tranſmiſſo, dicendum, quod præcepta ſit a Chriſto Domino, tanquam complementum accidentale Sacrificii, videlicet non ut per illam integretur Sacrificium, ſed ut per illam participemus de Sacrificio jam perfecto. Ex quibus ſequitur, Sacerdotem debere applicare Sacrificium ante conſecrationem juxta praxim Eccleſiæ, quæ utitur illis verbis in offertorio, *Pro innumerabilibus peccatis, & offenſionibus meis, pro omnibus circumſtantibus, &c.* Quare ſpeciales illæ orationes in utroque Memento non ſpectant ad directam applicationem Sacrificii, ſed ad ſpeciales preces fundendas pro illis tam vivis, quam defunctis, pro quibus Sacerdos ſpecialiter eſt affectus. Verum quia probabilis eſt opinio Bellar., & aliorum quod ſumptio ſit pars eſſentialis Sacrificii, ideo qui poſt conſecrationem ante ſumptionem applicaret Sacrificium illi, a quo habuit eleemoſynam, cenſetur illius voluntati feciſſe ſatis; ut docet Tambur. de Sacrif. Miſs. lib. 2. cap. 2. §. 10. n. 7. Sicut enim Beneficiarius non tenetur ad reſtitutionem fructuum, ſi recitet Horas juxta probabilem ſententiam, quod per talem recitationem præcepto Horarum ſatisfiat; Ita Sacerdos non tenetur ad reſtitutionem ſtipendii, ſi applicet Sacrificium juxta ſententiam probabilem quod ſumptio ſit pars eſſentialis Sacrificii. Aliter nec ſatisfaceret, ſi applicaret Sacrificium poſt oblationem ante conſecrationem, cum ſit probabile quod etiam Oblatio prævia ad Sacrificium pertineat; quod tamen nemo dixerit.

II. Quæritur ſecundo; An ſit de eſſentia Sacrificii Euchariſtici, quod fiat ſub utraque ſpecie?

Reſpondeo, ſecundum ſe neque eſſe de eſſentia, neque eſſe requiſitum eſſentiale, quod conſecratio fiat ſub utraque ſpecie in hoc Sacrificio, ut docent communiter cum Suar., Arriaga, contra Vaſq.. Ratio eſt, quia quamvis conſecratio habeat rationem Sacrificii ſub ratione myſticæ mactationis, quatenus ex vi verborum cor-

pus, & ſanguis ſeparantur, quod ſignificatur ab Apoſtolo dicente 1. ad Corinth. 2. *quotieſcumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis*: Nihilominus Sacrificium Chriſti cruentum repræſentari poteſt ſub una tantum ſpecie, quatenus ex vi verborum vel venit ſolum corpus, quod præciſum a ſanguine corpus mortuum repræſentat, vel venit ſolus ſanguis Chriſti, quod effuſum, & a corpore ſeparatum etiam Chriſti mortem adumbrat.

In præſenti tamen providentia, ut expreſſius ſignificetur Chriſti mors, eſſentialiter requiritur utriuſque ſpeciei conſecratio. Ita D. Th., & alii apud Arriagam, qui putat id ſufficienter oſtendi ex ſenſu omnium communiſſimo. Verum dato, quod hoc non ſpectet ad eſſentiam Sacrificii, negari non poteſt dari præceptum divinum de conſecrando ſub utraque ſpecie; in quo præcepto non poteſt conſequenter Pontifex diſpenſare. Quamvis Trull. lib. 3. cap. 7. diſp. 2. ut diximus quæſtione ſuper. art. 3., probabilem putet Sententiam Henr. lib. 8. cap. 13. Tabienæ, & Angeli, quod poterit urgente neceſſitate Pontifex tale præceptum interpretari: Quicquid ſit, an de facto Innoc. VIII. anno 1490. conſenſerit, quod Norvegiani in ſolo pane conſecrarent propter defectum vini; quod multi aſſerunt apud Henr. loc. laud.

III. Quæritur tertio; Chriſtus ne, an ſpecies conſecratæ, an ſubſtantia panis, & vini ſpectent ad hujus Sacrificii materiam, ut res oblata?

Reſpondeo, & dico primo: Res, quæ principaliter offertur, eſt Chriſtus Dominus: Nam ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. hæc habentur: *In hoc Sacrificio Miſſæ idem ille Chriſtus incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſe cruente obtulit*: Quia tamen non offertur Chriſtus, ut exiſtens in propria ſpecie, ſed quatenus fit ſenſibilis per accidentia panis, & vini, ideo ſpecies panis, & vini integrant materiam hujus Sacrificii, & ſecundario offeruntur, ut docet Suar. contra Vaſq., Con., & alios.

Dico ſecundo, ſubſtantia panis, & vini nullo pacto ingrediuntur materiam hujus Sacrificii, tamquam res oblata. Ita communiter. Et ratio eſt, quia materia panis, & vini in hoc Sacrificio annihilatur. Hæc tamen deſtructio non intenditur per ſe, ſed ut diſpoſitio, & requiſitum ad Sacrificium Corporis, & Sanguinis Chriſti, qui non aliter poteſt fieri nobis in aliena ſpecie ſenſibilis, & demonſtrabilis, niſi per deſtructionem talis ſubſtantiæ.

IV. Quæritur quarto, quiſnam ſit Offerens in hoc Sacrificio?

Reſpondeo, & dico primo; Principalis offerens eſt Chriſtus Dominus ſummus Sacerdos. Patet, tum quia verba conſecratoria in perſona Chriſti proferuntur, & Sacerdos nomine Chriſti, & ut illius Miniſter offert; tum etiam quia Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. dicit, *Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans*, *&c.* quare Chriſtus Dominus non dicitur principalis offerens, quia Sacrificium hoc inſtituit; Nec quia actu hanc oblationem offert cum Sacerdote Deo, repræſentando ſuam paſſionem; Quamvis enim hoc vere fecerit, tamen non requiritur hoc, nec ſatis eſt, ut dicatur Principalis offerens; ſed requiritur, & ſatis eſt, ut nomine Chriſti Sacerdos offerat; atque adeo ſatis eſt, quod Chriſtus delegarit Sacerdotes, qui nomine ſuo offerrent, & quod talem delegationem non retractarit. Ex eo autem, quod poteſtatem offerendi Sacrificium communicaverit Sacerdotibus, bene infertur, quod ipſe ſit Sacerdos in æternum, habens poteſtatem offerendi

imme-

Digitized by Google

immediate Sacrificium; aliter ſi poteſtatem hanc non haberet, non poſſet illam delegare.

Dico ſecundo; Solus Sacerdos legitime ordinatus habet poteſtatem offerendi hoc Sacrificium nomine Chriſti, ſeu ut Miniſter Chriſti: Ita Trid.. Et ratio eſt, quia ſolus Sacerdos habet poteſtatem conſecrandi; cum autem Sacrificium conſiſtat, ut diximus art. præced., in conſecratione, ſequitur, quod ſolus Sacerdos poſſit Sacrificium offerre.

V. Dico tertio; Omnes fideles poſſunt hoc Sacrificium offerre Deo per Sacerdotem. Ita communiter Catholici apud Suar., & D. Th. quæſt. 82. art. 6.; Et colligitur ex illis verbis Canonis, *Et omnium circumſtantium, &c. pro quibus tibi offerimus* (ideſt pro iis, qui circumſtant, & non ſunt Sacerdotes Sacrificantes) *Vel qui tibi offerunt*, ideſt non ſolum Sacerdotes, ſed etiam omnes fideles, ut explicat Innoc. lib. 3. cap. 5. apud Trull., & habet communis expoſitio. Quod etiam colligitur ex illis verbis Canonis, *Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus, &c.* Et ratio eſt, quia cum Sacrificium ſit publicus Dei cultus nomine totius populi factus, ad omnes debet pertinere illud offerre, licet non immediate, ſed per Sacerdotem, ſeu Miniſtrum publicum ad id deputatum. Quamvis autem omnes Catholici non excommunicati aliqua ratione quodlibet Sacrificium per Sacerdotes offerant, quatenus, ut notat Con. num. 108., Sacerdos offert hoc Sacrificium in perſona totius Eccleſiæ; (ſicut tota civitas dicitur agere, quando ejus Legatus agit apud Regem) tamen, ut advertit Fill. tract. 5. cap. 2. quæſt. 3., ille dicitur ſpecialiter offerre, & ſpecialiter participat fructum Sacrificii, qui moraliter cooperatur, & ſpeciali concurſu concurrit ad illud; Verbi gratia, petendo Miſſam, procurando illam, dando eleemoſynam pro illa, inſerviendo, aut ſaltem aſſiſtendo illi; Unde ille magis dicitur offerre hoc Sacrificium, & magis ejus fructum participat, qui magis, & pluribus modis cooperabitur; ſic verbi gratia, magis offert, qui Miſſæ inſervit, quam qui ſolum aſſiſtit, &c.

ARTICULUS III.

De Effectibus hujus Sacrificii. Ubi an ſit valoris infiniti?

I. Ex opere operato ſolum mediate, & per modum Impetrationis confertur prima gratia, & peccatorum remiſſio vi hujus Sacrificii.

II. Remiſſio vero venialium etiam immediate; ſicut etiam pœnarum temporalium peccatis debitarum; ſed an infallibiliter?

III. Quatenus Impetratorium obtinet nobis etiam bona temporalia, ſi conducant ſaluti.

IV. Habet hoc Sacrificium vim cauſativam ſuorum effectuum intenſive infinitam.

V. Et probabiliter etiam extenſive infinitam, ut habuit Sacrificium cruentum.

VI. Cur nequeat Sacerdos eadem Miſſa pluribus obligationibus ſatisfacere; ſi ſcilicet uni debeat Miſſam ex ſtipendio, alteri ex promiſſione, &c.

I. NOn loquimur hic de effectibus, quos habet ex opere operantis, quatenus eſt actus virtutis religionis; nam ſic conſideratum eoſdem habet effectus, quos habent alii actus virtutis; videlicet primo mereri augmentum gratiæ; ſecundo ſatisfacere pro peccatis propriis, vel illius, cui talis ſatisfactio applicatur; tertio impetrare ſibi, vel aliis aliquod bo-

bonum. Agimus itaque de effectibus, quos ex opere operato habet, quatenus Sacrificium eſt, præſcindendo a dignitate operantis.

Quæritur primo; Quinam ſint effectus hujus Sacrificii?

Reſpondeo, & dico primo, non confert hoc Sacrificium ex opere operato primam gratiam, ac remiſſionem peccatorum. Ita communiter: Et ratio eſt, tum quia non conſtat, quod ad talem effectum operandum ſit inſtitutum; tum etiam quia Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet ſecunda tabula poſt naufragium, ſi poſſent per hoc Sacrificium etiam deleri peccata. Quare dum dicitur in Conſecratione Calicis, quod effundendus ſit ſanguis Chriſti in remiſſionem peccatorum, intelligendum eſt tum de effuſione cruenta; idque mediate, videlicet applicata per Sacramenta; tum etiam de effuſione myſtica, ſed tantum relate ad remiſſionem venialium, & ſolum per modum impetrationis relate ad remiſſionem mortalium, ut mox dicemus ex Suar. diſp. 79. ſect. 3. Fill., Trull.

Dico ſecundo; Hoc Sacrificium confert ex ſua inſtitutione primam gratiam, & remiſſionem peccatorum ſolum per modum impetrationis, & mediate; quatenus ſcilicet intuitu hujus Sacrificii donatur peccatori donum pœnitentiæ, hoc eſt auxilium ad contritionem, qua peccata remittuntur. Ita Suar. loc. cita., Fill., Bonac. ex D. Th., Et colligitur ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. ubi habet: *Hujus quippe Sacrificii oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.* Quibus verbis oſtendit Concilium, Sacrificium Miſſæ eſſe vere propitiatorium, & placativum Dei, & inde oriri cætera bona; Prius enim debet placari Deus offenſus, ut evadat deinde largitor bonorum; Placatur autem Deus, ſi tollatur indignationis obex poſitus a peccatis noſtris, quæ obſtabant, ne Deus ſua bona nobis largiretur; ac obice ſublato, fit nobis benevolus; non quaſi vero ſtatim peccatoribus det donum pœnitentiæ, & omnia ſua bona nobis largiatur infallibiliter, poſito quocumque Sacrificio; cum id non experiamur; ſed quia poſito Sacrificio, Deus, qui erat a peccatoribus averſus, depoſita vel totaliter, vel partialiter indignatione, fit promptus ad illis concedendum donum pœnitentiæ, ac reliqua bona, & ad avertenda mala. Suar., Vaſq., Trull., Fill., & alii putant hujuſmodi auxilia ad contritionem non dari infallibiliter peccatoribus, pro quibus offertur Sacrificium; ne eatenus nimium fidant. Equidem tamen probabiliorem puto ſententiam oppoſitam, quod ſcilicet infallibiliter hujuſmodi auxilia peccatoribus dentur, & juſtis aliqua bona ſupernaturalia, quæ conducant ad gratiam, & gloriam. Ratio eſt quia hoc Sacrificium eſt eſſentialiter propitiatorium, & placativum reddens benevolum Deum, qui propter peccata erat averſus: non poteſt autem Deus dici benevolus, niſi etiam ſit benefaciens: ergo infallibiliter debet bonum aliquod ſupernaturale conferre intuitu Sacrificii ex opere operato iis, pro quibus offertur. Adverte tamen hujuſmodi auxilia, quæ infallibiliter a Sacrificio impetrantur, non ſemper eſſe abſolute efficacia; quamvis enim ex parte Dei dentur ſincero affectu, ut ſint efficacia; aliquando tamen ſunt tantum ſufficientia, quia culpa noſtra non redduntur a nobis efficacia. Sic autem dicendo, ſalvamus experientiam, quod non ſemper peccatores convertantur; & apte applicamus promiſſionem factam a Chriſto, quod effundendus ſit ſanguis Eucharisticus in remiſſionem peccatorum;

quia

Digitized by Google

quia ſcilicet ſemper affert auxilium aliquod ſupernaturale, ſaltem ſufficiens, ordinatum ad remiſſionem peccatorum obtinendam.

Dico tertio; Non confert hoc Sacrificium ex opere operato immediate augmentum gratiæ. Ratio eſt, quia non conſtat, quod illi talis virtus conceſſa ſit; ſicut conceſſa eſt Sacramentis. Quare ſolum poteſt augmentum gratiæ conferre ex opere operato mediate per modum impetrationis (eo modo, quo diximus, conferre peccatori primam gratiam) conferendo ſcilicet aliquod auxilium ſupernaturale, ſaltem ſufficiens, ordinatum ad eliciendum actum, quo creſcat in gratia juſtus, pro quo Sacrificium offertur.

II. Dico quarto; Hoc Sacrificium non ſolum confert remiſſionem venialium mediate, (conferendo ſcilicet auxilium ad eliciendum actum amoris, vel contritionis, quo venialia remittantur, ſicut habet vim remittendi mediate ex opere operato mortalia) ſed etiam probabile eſt habere vim conferendi remiſſionem venialium ex opere operato immediate, ut docet Henr. lib. 9. cap. 13. num. 2., & alii apud Trull. Ratio eſt, quia Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. docet, *offerri hoc Sacrificium pro fidelium vivorum peccatis, & in remiſſionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum:* Quare cum ſpeciali modo loquatur Trid. de remiſſione peccatorum quotidianorum, ſeu venialium, probabile eſt, quod ſpecialiter vi hujus Sacrificii illa remittantur; atque adeo non ſolum mediate, ſicut mortalia, ſed etiam immediate.

Dico quinto; Cum Sacrificium hoc non ſolum ſit Propitiatorium, ſed etiam ſatisfactorium pro pœnis, quæ peccatis debentur; ideo effectus etiam hujus Sacrificii eſt remittere ex opere operato hujuſmodi pœnas temporales tam vivis, quam defunctis. Ita communiter Theologi ex Trid. loc. citat. ubi dicitur: *Quare non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, ſed pro defunctis, etiam nondum ad plenum purgatis juxtas Apoſtolorum traditionem offertur.* Et ſane cum Sanguis Euchariſticus effundatur in remiſſionem peccatorum, debuit ſe extendere ad remiſſionem etiam pęnarum, quæ aliqua ratione dicuntur peccata, quatenus ſunt reliquiæ, & effectus peccatorum: & ideo 2. Machab. 12. dicitur: *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*, ideſt a pęnis peccatorum. Quamvis autem poſſet hoc Sacrificium remittere pęnas tantum mediate, videlicet impetrando vires ſpirituales ad augenda opera pœnitentiæ, quibus ſatisfacimus Deo; tamen probabile etiam eſt quod etiam immediate pęnas remittat, impetrando nobis applicationem ſatisfactionum, & meritorum Chriſti, quibus Deus remittat pęnas nobis debitas, (ſicut diximus, quod etiam immediate remittat venialia juxta probabiliorem ſententiam) cum Trid. dicat offerri hoc Sacrificium *pro pœnis, & ſatisfactionibus*.

Rogabis, an infallibiliter etiam hunc effectum producat?

Reſpondeo cohærenter ad dicta affirmative; cum enim hoc Sacrificium ſit eſſentialiter placativum Dei, ex Trid. ſeſſ. 22. cap 2., debet non ſolum tollere, vel minuere indignationem Dei offenſi, ſed etiam pro pęnis debitis ſatisfacere: Quomodo enim diceretur Deus placatus, ſi nihil de ſatisfactione ſibi debita per injuriam remitteret?

Notandum tamen cum Bonac. de Indulg. punct. 6., quod quando pro defunctis offertur Sacrificium, liberum ſit Deo illud acceptare: Sicuti enim

ſi

Digitized by Google

ſi Petrus præbeat Regi ſatisfactionem pro offenſa, quam a Titio Rex accepit, liberum eſt Regi, talem ſatisfactionem acceptare, cum poſſit exigere ſatisfactionem ab eodem Titio offenſore; ita ſuffragia, Indulgentiæ, Sacrificia, quæ pro defunctis offeruntur, libere a Deo acceptantur; & ideo Indulgentiæ, & Sacrificia, & operationes bonæ, quas pro defunctis offerimus, dicuntur offerri per modum ſuffragii, hoc eſt per modum ſolutionis pro illis exhibitæ, non per modum abſolutionis, aut judicii, quia Eccleſia nullam habet in defunctos authoritatem, & juriſdictionem, prout explicavimus in Opuſculo de Jubilæo quæſt. 5. art. 3.

III. Dico ſexto; Quia Sacrificium hoc etiam eſt Impetratorium, ideo effectus hujus Sacrificii eſt etiam obtinere bona non ſolum ſpiritualia, ſed etiam temporalia. Quod conſtat ex uſu Eccleſiæ, quæ conſuevit in hoc Sacrificio etiam pro neceſſitatibus temporalibus orare; Quamvis temporalia bona aliquando aut non obtineantur, aut non ſtatim, quia petuntur ſub implicita illa conditione, ſi conducant ad ſalutem?

IV. Quæritur ſecundo; An valor hujus Sacrificii ſit infinitus, ita ut æque proſit cuilibet, ſi pro omnibus offeratur, ac ſi pro uno tantum?

Reſpondeo, certum eſſe primo, valorem hujus Sacrificii eſſe infinitum, ſi ſpectetur ex parte rei operatæ, ſeu quæ offertur, quæ eſt Chriſtus Dominus, qui eſt perſona infinita, & cujus paſſio, merita & ſatisfactio pariter ſunt infiniti valoris.

Certum eſt ſecundo, quod ſi Sacrificium Miſſæ ſpectetur relate ad effectum ſatisfaciendi, & impetrandi de facto, ſemper cauſat effectum finitum: ſicut ipſum Sacrificium cruentum Crucis quamvis eſſet infiniti valoris, & potuiſſet infinitos effectus cauſare, de facto tamen a Deo relate ad effectum finitum fuit ordinatum, & acceptatum.

Certum eſt tertio, quod valor hujus Sacrificii relate ad hos effectus ſit infiniti valoris, in actu primo remoto, non ſecus ac Sacrificium Crucis; quatenus poterat a Deo ordinari, & acceptari relate ad effectus infinitos, & ut pro infinitis peccatis ſatisfaceret, & bona infinita impetraret. Ratio eſt, quia ex Trid. loc. citat. *Una eademque eſt hoſtia, & idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit*. Quare negari non poteſt, quod in hoc Sacrificio incruento exiſtat dignitas omnino infinita, quæ ex natura ſua ſit capax acceptationis, & ordinationis ad effectus infinitos.

Certum eſt quarto, quod ſi ſpectetur Sacrificium ſecundum quod offertur a Sacerdote, ut perſona privata, vel prout offertur ab ipſa Eccleſia, ſit valoris finiti; non ſecus ac valoris finiti fuit oblatio facta a B. Virgine in Templo, quando obtulit filium ſuum. Quamvis enim res oblata eſſet infinita, quia tamen in oblatione honorifica ſpectatur magis perſona offerens, quam res oblata, ideo cum perſona offerens ſit finita, finiti valoris erit oblatio: Et in eo ſolum caſu oblatio rei infinitæ facta a perſona finita erit valoris infiniti, quando res oblata eſt valde utilis, & commoda ei, cui offertur, non vero quando ſpectatur ſolum ſubmiſſio perſonæ offerentis.

Dubium itaque ſolum eſt, an ſit infiniti valoris hoc Sacrificium, prout a Chriſto Domino oblatum principaliter in eo ſenſu, in quo eſt infiniti valoris Sacrificium Crucis, quod ita prodeſt omnibus hominibus præteritis, præſentibus, & futuris, ut eodem modo proſit ſingulis, ſive pro uno tantum offerretur, ſive pro omnibus, etiamſi

eſſent

Digitized by Google

eſſent infiniti. Et ſane in Sacrificio Miſſæ triplex effectus aſſignatur communiter apud Suar. diſp. 79. ſect. 9. Generalis, Medius, ſeu ſpecialis, & ſpecialiſſimus. Generalis eſt ille, quem Eccleſia intendit applicare omnibus fidelibus, tam vivis, quam defunctis, & præſertim Pontifici, Epiſcopo, & aliis, quorum Sacerdos meminit in utroque Memento. Specialiſſimus eſt ille, qui eſt proprius Sacerdotis, adeo ut aliqui apud Azor. lib. 50. quæſt. 10. punct. 9., puteut non poſſe aliis applicari: Sicut enim qui inſervit Miſſæ ſpeciali modo participat fructum Sacrificii magis, quam qui aſſiſtit, & quam omnes fideles; ita Sacerdos, qui majorem operam navat huic Sacrificio, quam qui inſervit, habet etiam ex opere operato effectum correſpondentem tali actioni. Tertius Medius, qui ab aliis dicitur ſpecialis, & eſt ille, qui competit ei, cui Sacerdos Sacrificium applicat juxta praxim Eccleſiæ. De effectu ſpecialiſſimo, quod ſit finitus, non eſt dubium; quia correſpondet actioni Sacerdotis, inquantum perſona privata eſt, quæ eſt finitæ dignitatis. De effectu Generali, quod ſit etiam finitus intenſive, patet; quia aliter ſtatim omnes animæ e purgatorio liberarentur. Dicitur tamen Sacrificium eſſe relate ad hunc effectum aliquo modo infinitum extenſive, quatenus non tot prodeſt, quin poſſit prodeſſe pluribus. Quare ſolum de effectu, qui dicitur Medius, quæritur; An ſit infiniti valoris, ita ut æque proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur?

Bonac., Suar., Con., Trull. docent eſſe finitum valorem Sacrificii relate ad hunc effectum Medium ex opere operato productum; non ſecus ac relate ad effectum ſpecialiſſimum proprium Sacerdotis; Unde ſi pro multis idem Sacrificium offeratur, minus proſit ſingulis, quam ſi offeratur pro paucis: Sicut Oratio ex opere operantis efficacior eſt ad impetrandum, ſi pro uno offeratur, quam ſi pro multis.

Dico equidem primo: Hoc Sacrificium non ſolum habet valorem, & dignitatem intrinſecam infinitam, ſed etiam vim cauſativam ſuorum effectuum intenſive infinitam in actu primo proximo.

Probatur, quia illa cauſa dicitur habere virtutem cauſativam in actu primo proximo intenſive infinitam, quæ poteſt producere effectus intenſive perfectiores, & perfectiores in infinitum: Sicut Omnipotentia Dei dicitur habere virtutem productivam intenſive infinitam in actu primo proximo: quamvis non poſſit producere creaturam aliquam perfectionis categorematice, & ſimpliciter infinitæ. Cum enim poſſit producere creaturas perfectiores, & perfectiores ſyncategorematice in infinitum, ideo dicitur habere vim cauſativam in actu primo proximo intenſive infinitam, & ipſa Omnipotentia conſequenter eſt ſimpliciter & categorematice intenſive infinita: atqui hoc ſacrificium eſt hujuſmodi. Nam ex D. Th. quæſt. 79. art. 5. producit effectum juxta diſpoſitionem participantium de Sacrificio: Cum autem diſpoſitio poſſit magis, magiſque creſcere in infinitum; idcirco poterit Sacrificium cauſare effectus perfectiores, & perfectiores in infinitum. Idemque pariter dicas de Euchariſtia, ut Sacramentum eſt, quod ſimiliter juxta diſpoſitionem ſuſcipientis gratiam producit, ut ſic homines excitentur ad devotiſſime illud ſuſcipiendum: Et hinc colligitur, quare non ſatis ſit unum Sacrificium ad omnia bona obtinenda, ad placandum Deum pro omnibus culpis, & ad ſatisfaciendum pro omnibus pœnis: Hoc enim non

oritur

oritur ex inſufficientia Sacrificii, ſed devotionis noſtræ. Quod etiam eruitur ex illis verbis Canonis: *Et omnibus Orthodoxis, quorum tibi fides cognita eſt, & nota devotio.*

V. Dico ſecundo cum Nugno, Cajet., Pal. de Sacrificio punct. 6., Vaſqu. diſp. 231. de Euchar. contra Suar. apud Dian. part. 5. tract. 14. reſol. 81. Sacrificium hoc non ſolum habere vim cauſativam ſuorum effectuum infinitam in actu primo proximo intenſive, ſed etiam extenſive. Ad eum modum quo Omnipotentia vim habet cauſativam in actu primo proximo infinitam non ſolum intenſive, ſed etiam extenſive; quatenus non ſolum poteſt producere creaturas perfectiores, & perfectiores in infinitum, ſed etiam plures & plures in infinitum; Eſto non poſſet producere multitudinem categorematice infinitam; quam multi Doctores cenſent repugnare.

Probatur. Habet hanc vim cauſativam ſuorum effectuum in actu primo proximo, non ſolum intenſive, ſed etiam extenſive, ſyncategorematice infinitam Sacrificium incruentum Crucis, quatenus æque prodeſt ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur: ergo idem dicendum de hoc ſacrificio incruento. Et ſane Miſſa æque prodeſt ſingulis, ſive a pluribus, ſive a paucioribus audiatur; ergo pariter æque prodeſt eadem Miſſa ſingulis, ſive pro paucioribus, ſive pro pluribus a Sacerdote applicetur. Ratio a priori eſt, quia cum habeat vim cauſativam intenſive infinitam, ut diximus in prima concluſione, non poteſt non habere pariter vim extenſive infinitam; ſicut ſi daretur vis calefactiva infinita intenſive, hæc eſſet pariter infinita extenſive; ita ut ejus efficacia relate ad ſingula ſubjecta eadem ſit, ſive uni tantum, ſive pluribus applicetur.

Confirmatur, quia ex Suar., eadem particula conſecrata, ſive diviſa, ſive replicata, ſi applicetur infinitis, eodem modo ſingulis cauſat gratiam, ac ſi uni tantum applicaretur per manducationem: ergo idem dicendum de Euchariſtia, ut Sacrificio. Quod latius in Curſu Theologico proſecuti ſumus.

Oppones uſum Eccleſiæ; nam qui offert Sacrificium, verbi gratia pro anima ſui parentis, ita ut illi proſit, quantum prodeſſe poteſt, applicat ſolum pro tali anima Sacrificium, & non pro aliis.

Confirmatur; quia aliter poſſet duplex Stipendium pro eadem Miſſa recipere Sacerdos, qui illam applicat pro duobus, quod proſcribitur in Theſi X. Alex. VII.

Reſpondeo, uſum Eccleſiæ eſſe hujuſmodi propter majorem ſecuritatem, cum opinio noſtra non ſit omnino certa. Adde, quod qui petit Sacrificium, vult, ut ſibi applicetur non ſolum fructus Sacrificii, qui habetur ex opere operato, ſed etiam qui habetur vi orationum, quæ in Miſſa dicuntur, ex opere operantis; hic autem fructus eſt finitus, & conſequenter ſi pluribus applicaretur, minus prodeſſet ſingulis.

Ad confirmationem negatur ſequela, quam aliqui olim immerito concedebant. Ratio eſt primo, quia ſtipendium non datur Sacerdoti, niſi pro ſuſtentatione ejuſdem, quæ eadem eſt, ſive pro pluribus, ſive pro uno tantum Miſſam offerat. Secundo, quia qui petit Miſſam, vult eſſe ſecurus de toto fructu Miſſæ, & ideo vult, ut tantum ſibi Miſſa applicetur, ne exponatur periculo, quod minus ſibi proſit, ſi pro pluribus applicetur. Unde contra juſtitiam peccaret, qui ſtipendio accepto promitteret uni Miſſam, illamque deinde pro pluribus applicaret. Tertio, quia fructus Miſ-

Digitized by Google

Miſſæ, qui habetur ex opere operantis vi orationum, quæ in illa dicuntur, eſt finitus, & petitur ab eo, qui dat eleemoſynam pro Miſſa; unde ſi pluribus applicaretur eadem Miſſa, minus ſingulis relate ad talem effectum prodeſſet.

Hinc ſequitur, rejiciendam eſſe opinionem illam, quod ſi debeat Sacerdos celebrare unam Miſſam pro Titio, a quo accipit ſtipendium, & alteram pro Cajo, cui illam promiſit, vel pro defuncto, cui debet ex voto, poſſit una Miſſa his omnibus obligationibus ſatisfacere. Ratio eſt, tum quia licet non minueretur fructus Sacrificii, qui habetur ex opere operato, minueretur tamen fructus, qui habetur ex opere operantis vi orationum, precum, & aliarum piarum actionum, quæ in Miſſa fiunt a Sacerdote, ut Miniſtro Eccleſiæ: Tum etiam quia cum hæc opinio ſit incerta, qui dedit ſtipendium, & is, cui promiſſa eſt miſſa, exigunt, ut pro ſe adæquate miſſa offeratur, ne exponantur periculo, quod minus accipiant. Quare licet poſſit aliis obligationibus, quæ non ſunt ex juſtitia, quilibet ſatisfacere, ſequendo opinionem probabilem: Verbi gratia, qui debet jejunare, vel recitare officium ſatisfacit, ſi jejunet, aut recitet officium eo modo, quo probabiliter ſatisfit; At qui debet ſatisfacere obligationi ex juſtitia, non poteſt ſequi opinionem probabilem, omiſſa certa; cum non detur æqualitas exigita a juſtitia inter debitum certum, & ſolutionem probabilem, & incertam.

Circa fructum Miſſæ ſpecialiſſimum docuerunt nonnulli apud Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 14., quod poteſt Sacerdos duplicatum ſtipendium pro eadem Miſſa accipere, quando applicat pro offerente ſtipendium non ſolum fructum medium ſed etiam hunc ſpecialiſſimum, quæ tamen opinio jure merito proſcripta eſt ab Alex. VII., & antecedenter in decreto Urbani VIII., tum quia ſtipendium datur pro ſuſtentatione Sacerdotis, ut proinde non poſſint pro eadem Miſſa multiplicari ſtipendia; tum etiam, quia incertum eſt, an poſſit hujuſmodi fructus ſpecialiſſimus alteri applicari; ut fuſius diximus explicando in Trutina octavam Theſim ab Alex. VII. confixam.

ARTICULUS IV.

A quibus, & quomodo fructus hujus Sacrificii participari poſſint?

I. Quonam pacto pro Beatis offerri poſſit Sacrificium?
II. Valide, & licite pro non Baptizatis offertur.
III. Cur animæ purgantes non ſint capaces fructuum Sacramentorum, ſint vero capaces, ut pro iis Sacrificium offeratur?
IV. Probabile eſt, quod illicite dumtaxat, non vero invalide pro excommunicatis vitandis offeratur.
V. Num poſſit offerri mentaliter pro excommunicatis vitandis, ſi ſint contriti, & per ipſos non ſtet, quominus abſolvantur?
VI. Probabilius pro excommunicatis toleratis publice offerri Sacrificium poteſt.
VII. In Offerente requiritur intentio ſaltem habitualis applicandi illud ei, cui vult prodeſſe, quin tamen poſſit fructus Sacrificii ſuſpendi.
VIII. Is, pro quo offertur Sacrificium, debet eſſe de præſenti capax, ac indigens fructu Sacrificii.

I. Quæritur primo; An poſſit hoc Sacrificium applicari, & valide offerri pro Beatis, aut pro damnatis, ita ut poſſit aliquo pacto illis prodeſſe?

Re-

Reſpondeo negative, cum non ſint capaces fructuum hujus Sacrificii. Hinc audiendi non ſunt, qui dixerunt pœnas inferni in damnatis minui vi hujus Sacrificii. Nam in iis *Judicium fiet ſine miſericordia*, ut habetur Jacobi 2. Quare ſi quis offerat Sacrificium pro anima Titii, quæ eſt damnata, aut etiam beata, fructus illius Sacrificii cedunt in utilitatem ſacrificantis, ſi habeat intentionem illud ſibi applicandi in defectu alterius; aliter reponuntur in theſauro Eccleſiæ, ut notat Henr. lib. 3. cap. 18. Puto tamen, quod ſatis ſit intentio interpretativa applicandi illud ſibi, ſi non prodeſt alteri, juxta illud Pſal. 34. *Oratio mea in ſinum meum convertetur*: Sicut autem Beatis prodeſſe Sacrificium non poteſt, quatenus ſatisfactorium, aut propitiatorium, ſeu placativum Dei, ut patet; ita neque ut impetratorium relate ad gloriam eſſentialem; ſolum poteſt illis prodeſſe, ut impetratorium relate ad gloriam accidentalem extrinſecam ipſis Sanctis; Sed in hoc ſenſu potius prodeſt nobis, qui illos glorificamus: Propterea ſicut non poteſt offerri Sacrificium pro Deo directe, ut ſcilicet Deo reſultet gloria accidentalis, ita nec pro Sanctis; & ſicut in oratione Dominica dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*, non orando directe pro Deo, ſed directe pro nobis, ut ſanctificemus ejus nomen, indirecte petendo extrinſecum honorem Dei, ita quando offerimus Sacrificium propter gloriam extrinſecam alicujus Sancti, vel Dei: Et quia Sacrificium hoc eſt etiam Euchariſticum, ideo poteſt Deo offerri etiam in gratiarum actionem pro beneficiis collatis Sanctis. Nec poteſt non eſſe gratiſſimum Angelo noſtro Tutelari, quod Sacrificium Deo offeramus in quantum Euchariſticum in gratiarum actionem, quod gratia efficaci illum munierit in prælio illo magno, quod inter Michaelem Archangelum, & draconem commiſſum fuit.

II. Quæritur ſecundo; An poſſit Sacrificium hoc valide offerri pro non baptizatis?

Reſpondeo affirmative cum Suar., & aliis contra Vaſq; ſicut enim poteſt non baptizatis conferri Sacramentum Baptiſmi, ut fiant membra Eccleſiæ, ita poteſt non ſolum orari, ſed etiam offerri Sacrificium pro non baptizatis, impetrando illis ex opere operato auxilium, ut baptizentur: Cum enim Sacrificium incruentum ſit applicatio cruenti; ſicut cruentum fuit quoad ſufficientiam oblatum etiam pro infidelibus, ita poteſt offerri incruentum; Quamvis non poſſit illis prodeſſe, quatenus ſatisfactorium eſt, quia non poteſt ſatisfacere pro pœnis debitis ei, qui eſt in peccato mortali; nec ulla pæna remittitur ei, cui debetur pæna æterna. Adde, quod etiam licite id fieri poſſit; nam Apoſt. 1. ad Timoth. 2. dicebat, obſecrationes, & orationes fieri pro Regibus, qui tunc erant infideles: Et Eccleſia in die Paraſceves orat pro Catechumenis, & pro Paganis. Ex quibus ſequitur, a fortiori applicari poſſe Sacrificium pro baptizatis peccatoribus, eſto nec illis prodeſſe poſſit, quatenus eſt ſatisfactorium.

III. Quæritur tertio, An poſſit applicari pro animabus exiſtentibus in Purgatorio?

Reſpondeo, affirmative, ex Trid. ſeſſ. 22. can. 3., poteſt enim illis prodeſſe, quatenus ſatisfactorium eſt, remittendo illis pænas ex opere operato; ſicut etiam quatenus impetratorium, obtinendo auxilia, quibus alii excitentur ad exhibenda pro illis Deo opera pietatis. Immo poteſt pro illis offerri in quantum Euchariſticum, ſeu in quantum eſt Sacrificium gratiarum actionis, gratias Deo agendo,

quod

Digitized by Google

quod illos in ſtatu ſalutis poſuerit. Neque dicas, animas purgatorii non eſſe capaces fructuum Sacramentorum: ergo neque Sacrificii. Diſparitas enim eſt, quia Sacramenta ordinantur ad producendam gratiam, in qua non poſſunt creſcere; Sacrificium vero ad remiſſionem pænarum, cujus ſunt capaces. Præterea Sacramenta applicari non poſſunt ſoli animæ exutæ e corpore, cum ſint ſenſibilia, ſecus vero Sacrificia, ut patet.

IV. Quæritur quarto; An poſſit pro excommunicatis Sacrificium offerri?

Reſpondeo, & dico primo; Sacerdos applicare poteſt Miſſam pro excommunicatis vitandis ut perſona privata; eo ſcilicet pacto, quo poſſunt pro iiſdem offerre Sacrificium, qui miſsæ interſunt, & qui dat eleemoſynam pro Miſſa. Ita communiter contra Fabrum apud Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 57. Ratio eſt, quia Eccleſia privat excommunicatos ſolum communibus ſuffragiis, atque adeo privat illos ſolum Sacrificio, ut oblato in perſona Chriſti, vel Eccleſiæ. Unde fit, quod poſſit Sacerdos privatim orare ſola mente in *Memento* pro excommunicatis vitandis, non tamen per orationes, quæ nomine Eccleſiæ funduntur.

Dico ſecundo conſequenter; Non poteſt Sacerdos pro excommunicatis vitandis offerre Sacrificium ut perſona publica, ſeu nomine Chriſti, vel Eccleſiæ, aut ſic pro illis orare; Cum id directe prohibeatur per excommunicationem, qua privantur communibus ſuffragiis Eccleſiæ.

Utrum autem illicite ſolum, an etiam invalide pro iis Miſſa offerretur a Sacerdote in perſona Chriſti, & ut ejus Miniſtro? Tamb. de Sacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 2. §. 4. num. 7. putat, quod invalide; unde teneretur ad reſtitutionem, qui acciperet ſtipendium pro Miſſa applicanda excommunicato vitando. Sed verius Coninck quæſt. 82. art. 1. num. 159., quod ſolum illicite; quia Eccleſia poteſt quidem prohibere, ne offeratur pro his Sacrificium; non poteſt tamen efficere, ne Sacrificium producat ſuos effectus ex opere operato juxta Chriſti inſtitutionem illis, qui talium effectuum ſunt capaces; Sicut poteſt prohibere, ne Sacerdos excommunicatus conſecret, non tamen poteſt efficere, ne valide conſecret, ſi illicite conſecraret. Quare excommunicatus vitandus ſolum privatur fructu Sacrificii proveniente ex parte Eccleſiæ; non vero fructibus provenientibus ex inſtitutione Chriſti. Unde fit, non teneri ad reſtitutionem Sacerdotem, qui illicite acciperet eleemoſynam ad ſui ſuſtentationem pro offerenda Miſſa pro hoc excommunicato: Sicut enim totum ſtipendium poteſt retinere, (ut idem Tamb. loc. cit.) qui offert Miſſam vel pro peccatore, vel pro Turca; qui non poſſunt omnes fructus Sacrificii percipere; cum non poſſit iis Sacrificium prodeſſe, prout eſt ſatisfactorium; etenim qui erogant eleemoſynam, interpretative ſolum volunt id, quod poſſunt rationabiliter percipere: ita in caſu noſtro.

V. Dubium tamen eſt, an poſſit licite Sacrificium in perſona Chriſti offerri pro excommunicato vitando, ſi conſtet, quod ſit contritus, & per ipſum non ſtet, quominus abſolvatur?

Sotus, Con., Vaſq., Hurt. apud Tamb. loc. citat. negant, quia adhuc eſt excommunicatus, eumque ad terrorem aliorum punit Eccleſia: Quare ſicut non poteſt hic accedere ad recipienda Sacramenta, ita nec poſſunt illi applicari Sacrificia, etiamſi ſit in gratia, & per ipſum non ſtet, ne abſolvatur; licet aliter potuerit Eccleſia decernere. Sed probabilius affirmant

mant Fagund. de Præc. Eccleſiæ lib. 3. cap. 12. & Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 76.; quia Eccleſia non intendit punire tam graviter Dei amicos. Verum quidem eſt, quod hujuſmodi excommunicati non poſſint Sacramenta ſuſcipere, nec poſſint pro illis publice preces fundi; quia hoc pertinet ad forum externum; ſecus vero, ſi Sacrificium Sacerdos applicet mentaliter pro illis.

VI. Dico tertio, pro excommunicatis toleratis poteſt etiam Sacrificium offerre Sacerdos, ut perſona publica, & pro iis orare, ut communius docent cum Lug., Con., Bonac. contra Suar., & Vaſq. apud Dian. part. 5. tract. 9. reſol. 74. Ratio eſt, quia Concilium Conſtantienſe permittit omnem communicationem cum his excommunicatis ad dilatandas conſcientias fidelium: Et quamvis id faveat excommunicatis indirecte, non proinde obſtat, quominus directe talis conceſſio faveat fidelibus, quatenus poſſunt ſine ſcrupulo pro iis orare; Et favet etiam Sacerdoti per hoc, quod poſſit, verbi gratia, eleemoſynam accipere, ut applicet Miſſam pro illis. Unde fit, quod iiſdem excommunicatis non liceat talem eleemoſynam dare; liceat tamen Sacerdoti, cui offertur, illam accipere.

Neque dicas cum Vaſq. de Excom. dub. 2., quod quando Concilium permittit communicationem cum his excommunicatis, etiam in divinis, non permittat applicationem Sacrificii; quia hæc fit ſola mente, & excommunicato longe diſtante; Unde id non poteſt dici communicatio permiſſa cum excommunicato. Nam in Eccleſia pro eodem veniunt communicatio Sanctorum, & participatio ſuffragiorum; Et in cap. *A nobis* 28. *de Sent. excommunicationis*, iſta duo communicare cum aliquo, & publica ſuffragia illi applicare; aut ſimul conceduntur, aut ſimul prohibentur: ergo cum concedatur communicatio cum excommunicatis toleratis, conceditur etiam, quod poſſint participare publica ſuffragia, atque adeo quod poſſit pro iis Sacrificium Miſſæ applicari.

Adverte tamen cum Suar. diſp. 78. ſect. 2., dupliciter poſſe offerri Sacrificium pro Hæreticis, & aliis excommunicatis. Primo directe pro bono ipſorum ſive ſpirituali, ſive temporali; Secundo indirecte, intendendo eorum converſionem pro bono, & augmento Eccleſiæ; Quamvis autem non poſſet directe pro iis Sacrificium offerri; poſſet tamen indirecte, intendendo principaliter bonum Eccleſiæ: In quo ſenſu in die Paraſceves Eccleſia orabat publice pro Hæreticis olim ante Concilium Conſtantienſe, quando nulla communicatio cum toleratis tunc permittebatur; Niſi velimus dicere, quod Eccleſia ſibi diſpenſaret pro tali die.

VII. Quæritur quinto; Quænam requirantur ex parte offerentis, ut poſſint percipi fructus hujus Sacrificii ab iis, pro quibus offertur?

Reſpondeo, requiri, quod offerens velit pro illis Sacrificium offerre, & applicare. Ratio eſt, quia celebrans eſt conſtitutus a Chriſto diſpenſator talium fructuum, ut illos, cui maluerit, applicet: Quare ſi nulli applicet, nec ſibi velit ſaltem interpretative applicare, remanebunt in theſauro Eccleſiæ, qui poſſit a Pontifice per indulgentias, quas concedit, diſpenſari. Notat autem Trull. dub. 6., quod Sacerdos, quando nulli applicat, cenſetur velle ſibi applicare per generalem illam voluntatem, qua quiſque ſemper intendit ſibi prodeſſe, quantum poteſt: Debet tamen Sacerdos habere, dum actu celebrat, intentionem ſaltem virtualem, aut etiam

iam

iam habitualem non retractatam applicandi alicui hoc Sacrificium (ut Doctores docent contra Vaſq. apud Tamb. l. 2. cap. 2. §. 10.) cum communiter homines ſoleant ſic de ſuis rebus diſponere. Nec ſatis eſt, ſi poſt Sacrificium illud applicet, quia non poteſt ſuſpendere fructus hujus Sacrificii, ſicut nec Sacramenti. Unde fit, quod ſicut non poteſt offerenti eleemoſynam applicari Sacrificium jam præteritum nulli alteri applicatum, ita nec poſſit applicari Sacrificium pro iis, qui dabunt eleemoſynam in futurum; vel quos Deus ſcit poſt aliquot dies hoc, vel illud eſſe facturos; vel pro eo, qui primo eſt moriturus, ut docent Suar., Con. quæſt. 8. num. 108., & alii communiter contra Henr. lib. 9. cap. 22. num. 2. Ratio eſt ex Suar., Lug., & aliis apud Tamb. lib. 2. cap. 2. §. 8., quia quamvis Deus de facto ſciat, quiſnam ſit ſtipem daturus, vel primo moriturus, &c. tamen per hoc non vitatur, quod effectus Sacrificii non ſuſpenderentur. Etenim ſæpe accidit, quod non indigeat nunc fructibus Sacrificii, (verbi gratia, ſatisfactione illa) qui craſtina eſt daturus ſtipem pro Miſſa, aut moriturus, atque adeo fructus Sacrificii deberent in ſuſpenſo remanere, ut poſſent percipi ab illo, quando futurum eſt, ut indigeat. Chriſtus autem noluit, poſſe nunc applicari ſatisfactionem Sacrificii Titio pro peccatis futuris, ne daret impunitatem peccandi: & ideo prohibita eſt a Paul. V., & a Sacra Congregat. Conc. die 15. Novembris anno 1605. hujuſmodi anticipata celebratio pro incerto eleemoſynam oblaturo. Diximus autem art. 2. probabiliter voluntati offerentis ſtipem ſatisfacere Sacerdotem, qui ante ſumptionem applicat Miſſam; eo quod probabile ſit ſumptionem eſſe partem eſſentialem hujus Sacrificii: Quod ſi Sacrificium in ſola conſecratione conſiſteret, deberet ſaltem in conſecratione calicis haberi iſta applicatio, quia tunc perficitur conſecratio: Unde fit, quod ſi unus conſecrat hoſtiam, & deficiat, & alter conſecret calicem, ad hunc ſecundum pertineat applicare Sacrificium.

VIII. Quæritur ſexto; quænam requirantur ex parte ſubjecti ad hos fructus percipiendos?

Reſpondeo, requiri capacitatem. Propterea peccator, verbi gratia, non poteſt percipere fructum Sacrificii relate ad ſatisfactionem, cum non remittatur pœna ulla illi, qui pænam meretur æternam, ut communiter docent contra Amicum diſp. 31. ſect. 6.; unde fit, requiri gratiam habitualem in eo, qui percipit ex hoc Sacrificio fructum ſatisfactionis ex opere operato: (quicquid ſit, utrum quando peccator deinde conteritur, reviviſcat fructus talis ſatisfactionis? quod examinant Scholaſtici) Nec damnati poſſunt ullum omnino hujuſmodi fructum percipere ex defectu capacitatis. Requiritur etiam in ſubjecto indigentia talis fructus; quare ante commiſſam culpam nemo poteſt ex hoc Sacrificio percipere fructum ſatisfactionis, quo fruatur, quando eſt peccaturus. Ex quo fit, Sacerdotem optime facere, ſi applicet alteri Sacrificium ſemper ſub conditione, hoc eſt, quod ſi is, pro quo applicat, non indigeat ejus fructu, ex tunc illud applicet huic, vel illi pro libito; vel cui Deus maluerit applicari: Quamvis autem ad percipiendum ſimpliciter fructum hujus Sacrificii non requiratur alia diſpoſitio; tamen probabile eſt, ut ſupra diximus art. 4. ex D. Th., quod magis diſpoſito, ac magis devoto uberior fructus confertur; Quod colligitur ex iis verbis Miſſæ, *Quorum tibi fides cognita eſt & nota devotio.*

Digitized by Google

ARTICULUS V.

De Miniſtro hujus Sacrificii.

I. Num citra mortale poſſit Sacerdos voluntarie diſtrahi in recitatione Horarum?

II. Et an etiam in Miſſa celebratione?

III. Sacrificium Sacerdotis celebrantis in mortali quoſnam fructus parit?

IV. Quoties teneatur Sacerdos quotannis celebrare?

V. Parochi tenentur diebus Dominicis, & feſtis Miſſam pro Parochianis ſuis applicare, quin poſſint aliam eleemoſynam iis diebus recipere.

VI. Quotidie celebrandum in Eccleſiis Cathedralibus, & Parochialibus, &c.

VII. Num peccetur graviter omittendo unam Miſſam, ſive ex promiſſione gratuita, ſive ex ſtipendio, ſive ex voto debitam?

VIII. Num poſſit Capellanus obligatus ad celebrandum quotidie ſemel ſingulis hebdomadibus vacare?

IX. Num poſſet tunc pro aliis accepto novo ſtipendio celebrare?

X. Num teneatur per alium celebrare, ſi forte ægrotet?

I. Diximus art. ſuper., quando, & quomodo debeat Sacerdos Miſſam applicare. Diximus pariter quæſt. 1. de intentione, quam habere debet conſecrandi; Dicendum hic de attentione, & diſpoſitione in eo requiſita, ac de obligatione celebrandi.

Quæritur primo, an peccet mortaliter Sacerdos, qui voluntarie in Sacrificio diſtrahitur, mente revolvendo ſua negotia, aut philoſophicam aliquam quæſtionem, &c.?

Reſpondeo, in Miſſæ auditione, & in recitatione Horarum, & aliis orationibus requirunt Doctores communiter apud Dian. part. 1. tract. 12. reſol. 2. attentionem internam; Tum quia Eccleſia præcipit actum orationis; oratio autem, cum ſit colloquium cum Deo, ſine actu interno non eſt oratio; tum etiam, quia in cap. *Dolentes* præcipitur, ut officium divinum recitetur *ſtudioſe pariter, & devote*, atque adeo cum attentione interna: Unde ſequitur, teneri ad reſtitutionem fructuum beneficii Beneficiarium, qui ſine attentione interna officium recitavit, perinde ac ſi officium non recitaſſet, cum non ſatisfecerit obligationi recitandi officium, prout debet. Verum Leſſ., Con., Fill., Laym., Lug., & alii cum Dian. loc. cit. putant, probabile eſſe, quod qui ſine attentione interna, & cum voluntaria diſtractione officium recitavit, neque teneatur repetere officium, neque reſtituere fructus beneficii, dummodo recitarit cum ſola attentione externa, puta non confabulando, ridendo, &c., nec exercendo ullum actum incompoſſibilem cum attentione interna, videlicet legendo, ſcribendo, &c.. Ratio iſtorum eſt, quia Eccleſia non poteſt præcipere actus internos, cum non poſſit illos punire. Et ad rationes in contrarium reſpondent, orationem ſine attentione interna cum ſola externa, ſi debite fiat, eſſe verum actum religionis externum, & hunc ſolum præcipi ab Eccleſia, quando præcipitur oratio: Sicut ſola adoratio externa idoli ſine interna eſt verus actus idololatriæ, qui etiam prohibetur. Similiter docent, quod quando præcipitur recitatio officii ſtudioſa, & devota, præcipiatur ſolum actus externus ſtudioſus, qui ſcilicet fiat cum talibus circumſtantiis externis, quæ requiruntur ad conſtituendum actum externum religionis, ita ut non peccetur exterius contra religionem. Conveniunt tamen omnes ex Tamb. hic lib. 2. cap. 3. quod pec-

cet

Digitized by Google

cet ſaltem venialiter, qui voluntarie diſtrahitur; exercet enim aliquam irreverentiam erga Deum ſic illum alloquendo. Equidem tamen communiori ſententiæ adhæreo; quod ſcilicet peccet mortaliter, & quod Beneficiarius ad reſtitutionem fructuum teneatur, ſi abſque ulla attentione interna voluntarie diſtractus recitet Horas. Sicut enim non ſatisfacit Eccleſiæ præcepto, qui in Paſchate communicat in ſtatu peccati mortalis, ut habetur ex theſi 55. ab Innoc. XI. proſcripta; ita nec ſatisfacit præcepto recitandi Horas, aut audiendi Sacrum, qui ſine ulla interna attentione hæc præſtat; quia Eccleſia ſaltem indirecte præcipere poteſt actus internos, ſine quibus conſiſtere non poſſunt actus externi præcepti, ut diximus in Expoſitione theſis 14. confixæ ab Alex. VII. oſtendendo, non ſatisfieri præcepto Confeſſionis Eccleſiaſtico per Confeſſionem voluntarie nullam. Sicut autem præcipiendo annuam Confeſſionem, & communionem Paſchalem Eccleſia indirecte præcipit actus internos, ſine quibus ea Sacramenta nonnulli ſacrilege ſuſciperentur; ita præcipiendo recitationem Horarum, aut auditionem Miſſæ, videtur Eccleſia præcipere aliquam attentionem internam, ſive ad Deum, ſive ad ſenſum verborum, quæ proferuntur, aut audiuntur, ſive ſaltem (ut docet Cajet.) ad ipſa verba; ſiquidem ſine aliqua ex his attentionibus internis non videtur conſiſtere poſſe actus religionis præceptus ab Eccleſia, cum præcipiatur Horarum recitatio attenta, & devota. Præſertim, quia, ut notat Buſemb. attentio externa ſine attentione interna, ſaltem ad verba, conſiſtere non poſſe videtur.

II. Dubium nunc eſt, an idem dicendum ſit in celebratione Miſſæ, quod dictum eſt in auditione Miſſæ, & in recitatione divini officii. Reſpondeo, Tamb. loc. citat. docere, quod ſi voluntarie diſtrahatur Celebrans recitando illas Miſſæ partes, quæ non pertinent ad canonem, peccet ſolum venialiter, adhibendo tamen attentionem externam requiſitam, ut dictum eſt de auditione Miſſæ, juxta ſecundam Sententiam: At qui voluntarie diſtrahitur per notabile tempus, dum recitat canonem, (videlicet a *Te igitur*, uſque ad conſumptionem, ex Suar., & ex Gavant. uſque ad orationem dominicam) peccet mortaliter. Ratio eſt, tum quia Sacrificium eſt actus religionis excellentiſſimus, unde majorem attentionem, ac devotionem videtur requirere, quam aliæ orationes; tum etiam quia eſt morale periculum aliquid omittendi, vel non rite operandi myſterium Sacroſanctum.

III. Quæritur ſecundo, An Sacrificium celebratum a Sacerdote in peccato mortali validum ſit, & proſit illi, cui applicatur?

Reſpondeo, validum eſſe; non ſecus ac Sacramentum ab indigno Miniſtro valide conficitur; Parit præterea ſuum fructum, quatenus offertur nomine Chriſti, & Eccleſiæ, ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 2.; quia fructus hic confertur ex opere operato, & non dependet a probitate Sacerdotis. Quare in eo ſolum ſenſu poteſt dici, quod minus proſit Miſſa iniqui Sacerdotis, quam juſti; quia Deus minus improbos, quam juſtos exaudit, atque adeo ſolum fructus Sacrificii, qui habentur ex opere operantis a Sacerdote, tamquam perſona privata, deficiunt, quando Sacerdos eſt in mortali, non vero fructus Sacrificii, quatenus Sacrificium eſt, qui habentur ex opere operato a Sacerdote tamquam Miniſtro Chriſti. Immo neque fructus, qui habentur ex precibus Sacerdotis, prout repræſentantis Eccleſiam, & nomine Eccleſiæ orantis, ut notat hic Bonac.,

nac., dummodo non ſit excommunicatus vitandus; tunc enim Eccleſia non tolerat, ut Sacerdos ipſam repræſentet, & nomine ſuo oret.

Hinc ſequitur, quod Sacerdos, qui ſtipendium accepit pro Miſſa celebranda, ſatisfaciat, etiamſi celebret in mortali, aut cum excommunicatione, ut notat Suar. diſp. 86. Con., Val., Bonac., quia fructus præcipuus Sacrificii ex opere operato perinde habetur. Imo Con. quæſt. 83. num. 195. contra Tamb. lib. 3. cap. 1. ſect. 3. putat, non teneri Sacerdotem danti ſtipendium Sacrificium applicare, quoad fructum ex opere operantis; quia ſolum exigitur fructus ex opere operato; aliter malus Sacerdos non ſatisfaceret. At communius docent, quod dans eleemoſynam pro Miſſa exigat totum fructum, qui poteſt hic, & nunc haberi a Sacerdote; quamvis non exigatur, quod hac de cauſa Sacerdos ſit bonus, & devotus: Et ideo etiam excommunicatus vitandus ſatisfacit offerendo Miſſam; quamvis hæc non poſſit prodeſſe ei, cui applicat, quoad fructus, qui habentur a Sacerdote, ut Miniſtro Eccleſiæ; ſed ſolum proſit quoad fructus, qui habentur a Sacerdote, ut Miniſtro Chriſti.

Notat tamen Suar. diſp. 89., Val., Bonac., quod ſi Sacerdos in mortali celebrans ſibimet applicet Miſſam, non percipiat fructum Sacrificii ex opere operato, quia ponit obicem ad talem fructum; imo ſibi judicium manducat, & bibit: Neque enim eſt eadem ratio, ſi Sacerdos offerat Sacrificium pro aliis peccatoribus. Nam vi Sacrificii Deus poteſt erga alios peccatores, pro quibus offertur, placari, & concedere illis auxilia ad reſurgendum, aut bona temporalia, &c., quamvis non proſit illis, ut ſatisfactorium eſt, ut diximus: At quando Sacerdos offert Sacrificium pro ſe peccatore, cum iterum ſacrilege peccet, irritat iram Dei potius, quam Deum placet.

IV. Quæritur tertio, Quam obligationem habeat ſimplex Sacerdos celebrandi?

Reſpondeo, quamvis Victor., Cajet. Tamb. lib. 1. art. 8. §. 2., Bonac., Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 19., & part. 2. tract. 17. reſol. 19. probabiliter putent, non peccare mortaliter, ſi nunquam celebret, modo in Paſchate communicet; Communius tamen docent teneri ſub mortali aliquoties in anno celebrare; tum quia illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, continent præceptum divinum; cum Trid. ſeſſ. 22. can. 1. dicat Chriſtum illis verbis præcepiſſe, ut offerrent; uti ſemper Eccleſia intellexit, & docuit; Hoc autem præceptum videtur latum tam erga communitatem, quam erga ſingulos Apoſtolos, & Sacerdotes: Tum etiam, quia in cap. *Dolentes* de celebrat. Miſſar. imponitur pœna ſuſpenſionis ei, qui vix quater in anno celebrat: Tum demum, quia Pius V. apud Trull. hic diſp. 9. juſſit expungi in impreſſione Romana opinionem Cajet. quæſt. 82. art. 1. docentis, tranſgreſſionem hujus obligationis eſſe tantum venialem. Quamvis autem D. Th. quæſt. 80. art. 10. cum Soto putet, debere Sacerdotes celebrare in præcipuis feſtis, in quibus fideles ſolent communicare, atque adeo ex Trull. decies, aut duodecies quotannis; Communius tamen docent apud Dian., ſatisfieri huic obligationi, ſi ter, vel quater in anno celebrent, prout dicitur in cap. *Dolentes*; præcipue die Natalis Domini, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & nonnulli addunt Corporis Chriſti, & Aſſumptionis Beatæ Virginis.

V. Parochi tamen, & habentes curam animarum tenentur per ſe, vel per alios celebrare omnibus diebus, in

in quibus fideles tenentur audire Miſſam, ex Azor., Vaſq., Navar. Ratio eſt, quia Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. docet, eos teneri tam frequenter celebrare, ut ſatisfaciant muneri ſuo. Sotus, Bonac., punct. 1. num. 5., & alii apud Tamb. lib. 2. cap. 2. §. 16. putant, teneri Parochos aliquoties, puta ſemel in hebdomada, Sacrificium offerre pro ſuis ovibus, quia Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. hæc habet: *Cum præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas cognoſcere, pro iis Sacrificium offerre &c.* antonomaſtice autem offerre Sacrificium, fert applicare pro iis Sacrificium. Alii tamen apud Trull. dub. 9., & Dian. loc. citat. reſol. 26. putant ad id non teneri, niſi ex præcepto Epiſcopi, aut ex conſuetudine ad id obligentur; quia decimæ dantur illis ſolum, ut ſuis ovibus Sacramenta miniſtrent ſuo tempore, & ut divina officia celebrent, ut concionentur, non ut applicent pro iis Sacrificium: Et quamvis Trid. loc. laud. dicat, Curatos ex præcepto divino teneri Sacrificium offerre pro ovibus ſuis, putant Doctores laudati huic præcepto ſatisfieri orando pro iis in Sacrificio, & offerendo pro iis ſpecialiter fructum Sacrificii generalem, etiamſi non applicent pro iis fructum Sacrificii medium. Prior ſententia eſt rationabilior, ac tenenda: Præſertim quia non ſemel Sacra Congregatio id ſtatuit. Decretum, quod recenſetur in Synodo Neapolitana anni 1694. hæc habet, in quadam Lucanenſi: *Cum præcepto divino iis, quibus animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis Sacrificium offerre, ſæpe alias Sacra Congregatio Concilii cenſuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum diſtinctione, ut ſi redditus pingues ſint, ſingulis diebus, ſi vero tenues, ſaltem diebus feſtis: Idem nunc cenſet quoad Parochos iſtius Civitatis, & Diœceſis; Hoc inſuper addens, ut detrectantes E. V. pro ſuo Paſtorali zelo compellere non gravetur. Hanc Sacræ Congregationis ſententiam E. V. ſignifico, eique manus humillime deoſculor. Romæ 10. Maji 1681.* Ejuſdemque tenoris decretum in quadam Piſtorien., & Praten. editum a Sacra Congregat. anno 1699., & ab Innoc. XII. confirmatum legitur in ſecundo tomo conſultationum Canonicarum, & Moralium apprime eruditarum P. Benedicti Chiaretta Soc. Jeſ. Panormitani, Conſul. 169., ubi pariter decernitur, Parochos omnes, ſive congruam habeant, ſive non, teneri in diebus dominicis, & feſtis celebrare, & Sacrificium applicare pro ſuis Parochianis, quin poſſint iiſdem diebus aliam eleemoſynam recipere.

VI. Demum in Cathedralibus, Collegiatis, conventualibus, & parochialibus, in quibus eſt conveniens numerus Sacerdotum, debet quotidie celebrari, niſi rationabilis cauſa excuſet; idque tum ex præcepto Eccleſiæ in cap. *Cum creatura de celebrat. Miſſar.*, tum ex uſu Eccleſiæ habente, ut communiter Doctores docent, vim legis. Hæc autem obligatio primo, & per ſe ſpectat ad Rectores iſtarum Eccleſiarum, qui id curare tenentur.

VII. Quæritur quarto, An peccet mortaliter, qui omittit Sacrum alteri promiſſum?

Reſpondeo, Navar., & Bonac. de Contract. diſp. 3. quæſt. 12. punct. 1. apud Tamb. lib. 3. cap. 1. §. 9. affirmare, quia una miſſa videtur materia gravis. Sed Sanch., Fagund. negant, quia in hujuſmodi promiſſionibus non eſt attendendum ad damnum ſpirituale; (aliter qui omitteret dicere Pater noſter, quod promiſit, peccaret mortaliter, quia affert damnum ſpirituale, quod eſt longe majus quovis temporali) ſed eſt attendenda

quantitas ſtipendii, quæ in caſu noſtro eſſet unius caroleni. Addit Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 5. num. 24., quod quantitas notabilis in materia fidelitatis debet eſſe quadruplo major, quam in materia juſtitiæ; quare ſi ut peccetur mortaliter contra juſtitiam deberent omitti v. g. tres miſſæ debitæ ex ſtipendio, ut peccetur mortaliter contra fidelitatem, debent omitti duodecim miſſæ promiſſæ. Quinimo Sà, & alii docent, regulariter loquendo, obligationem ex fidelitate etiam in materia gravi non eſſe gravem, niſi grave damnum obveniat promiſſario ob fidem non ſervatam; tunc enim læderetur juſtitia propter hujuſmodi damnum injuſte illatum.

Verum quando Miſſa eſt debita ex ſtipendio, communiter docent apud eundem Tamb., quod graviter peccetur, ſi una tantum miſſa ex contractu oneroſo debeatur; non ſecus ac peccatur graviter, ſi omittatur auditio unius miſſæ debitæ ex voto, aut ex præcepto Superioris: Eſto Pelliz. tract. 5. cap. 9. num. 20., & tract. 8. cap. 1. num. 137. putet, quod etiamſi miſſa ſit debita ex ſtipendio, adhuc leviter per ſe loquendo peccatur per omiſſionem unius tantum miſſæ: non enim peccatur graviter ratione damni temporalis, ut conceditur; neque ratione damni ſpiritualis, quia hoc in genere damni ſpiritualis non eſt grave, cum levi ſtipendio redimi poſſit: Quod videtur docere Palaus tract. 22. diſp. unica punct. 14., & alii viri docti ab eodem Pelliz. conſulti. Dixi per ſe loquendo; nam ſi quis, verbi gratia, indigeat miſſa propter gravem neceſſitatem, puta propter ægritudinem filii, non ſolum omittere, ſed etiam differre miſſam per unum, aut alterum diem, eſt mortale, ſi Sacerdos conſenſit ad ſtrictam obligationem per reſpectum ad illam urgentem neceſſitatem: fieri enim poſſet, ut filius non moreretur, ſi tempore præfixo miſſa fuiſſet celebrata.

Hinc ſequitur primo, quod differre celebrationem miſſarum debitam ex ſtipendio, per ſe loquendo, tunc ſit mortale, quando tempus eſt notabile: Quod alii docent eſſe duos menſes; Alii cum Ledeſm., Villal., Lugo de Euch. ſect. 2. num. 34. tres menſes; Alii arbitrio prudentis judicandum, attenta neceſſitate petentium miſſas, numero illarum, aliiſque circumſtantiis. Communiter tamen rejiciunt Peyrinum, qui apud Tamb. loc. citat. putat tempus notabile in hac re eſſe ſpatium trium annorum.

Sequitur ſecundo, quod qui unam miſſam homini ſub juramento promiſit, non peccet mortaliter, ſi illam omittat, ſuppoſita probabiliſſima ſententia, quod juramentum promiſſorium in materia levi non obliget graviter, non ſecus ac votum in re levi: Contra vero peccat graviter ex Pal. de Euch. punct. 14., qui omittit unam miſſam debitam ex voto, aut ex juramento Deo exhibitam, aut impoſitam ex præcepto Superioris, vel confeſſarii. Ratio eſt, quia in his caſibus materiæ gravitas deſumenda eſt ex cultu, & honore, qui Deo per Sacrificium exhibetur. Quod ex eo patet, quia aliter omittere auditionem Sacri die feſto, vel debitam ex voto, &c. eſſet materia levis, & peccatum veniale.

VIII. Quæritur quinto, an peccet mortaliter Capellanus, qui habens obligationem celebrandi quotidie, ſemel in hebdomada omittit celebrare ex reverentia?

Reſpondeo cum Zanard., & aliis apud Dian. part. 1. tract. 14 reſol. 28. quod ſi in inſtitutione Capellaniæ dicatur, quod Capellanus quotidie vel per ſe, vel per alium celebret, non poſſit ullo die miſſam debitam omittere; ſicut neque ſi dicatur, quod in ta-

tali loco quotidie celebretur: At ſi eligatur Capellanus, qui quotidie celebret, poterit hic ex cauſa majoris honeſtatis, & reverentiæ unam miſſam in hebdomada omittere; Quod etiam fert conſuetudo introducta, ut notat idem Dian.. Non poteſt tamen eo die pro alio celebrare accepto ſtipendio, ut docent communiter Doctores apud Dian. part. 10. tract. 14 reſol. 34., & Tamb. lib. 3. cap. 3. §. 2. Non negaverim tamen, probabilem eſſe opinionem Tamb. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 14., quod poſſit Capellanus juxta conſuetudinem receptam ſemel in hebdomada vacare, etiamſi in inſtitutione Capellæ dicatur, quod in tali loco quotidie celebretur; quia cenſetur fundator velle morali modo obligare perſonam ad quotidianam miſſam, & morali modo velle honorare locum, quem elegit miſſa quotidiana decorandum: Excipe tamen niſi expreſſe dicatur, quod ſine interruptione quotidie celebretur; tunc enim ad tale onus conſenſit Capellanus. Excipe etiam, ſi onus ſit impoſitum Eccleſiæ, vel Monaſterio curandi efficere, ut celebretur miſſa quotidiana: Vel ſi dicatur, quod Capellanus per ſe, vel per alium celebret quotidie; cum enim tali oneri per diverſos Sacerdotes ſatisfieri poſſit, non præſumitur, quod fundator velit permittere vacationem ſingulis hebdomadis. Ubi notandum cum Sà, & Trull. dub. 11., quod Capellanus ſemper poſſit per alium ſatisfacere, niſi expreſſe obligetur, ut per ſe ipſum celebret: Ratio eſt, quia qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur.

IX. Paucis hic recolo, quod fuſius dixi in calce exponendo decimam theſim ab Alex. VII. confixam in Trutina Theſium damnatarum, videlicet ex Sacris Canonibus, ex decretis Sacræ Congregationis, ex communi Doctorum auctoritate, & ex ipſo rationis dictamine conſtare, quod ſi Capellanus teneatur quotidie accepto ſtipendio celebrare, licet poſſit aliquando honeſtatis, ac debitæ devotionis cauſa, (ut habetur in cap. *Significatum de Præbendis*) non vero cauſa otiandi a celebrando abſtinere, immo licet poſſit ex conſuetudine introducta ſemel ſingulis hebdomadis, ne indevote celebret, ſeu ob majorem devotionem vacare; nihilominus ſi iis diebus, quibus vacare permittitur, vellet celebrare, non poterit pro alio celebrare, quam pro fundatore Capellaniæ, a quo ſtipendium quotidianum accipit, aliter duo ſtipendia pro eadem miſſa reciperet, ſi vellet tunc pro aliis, accepto novo ſtipendio, celebrare: Eſto ex benigna Fundatoris voluntate præſumi poſſit, quod poſſit quotannis ſexies circiter pro ſe, vel pro amicis, aut ob aliam urgentem cauſam celebrare abſque novo ſtipendio. Adverſus hanc ſolidam doctrinam adduci ſolet conſuetudo in contrarium, videlicet quod non ſolum poſſit Capellanus ſemel in hebdomada vacare honeſtatis cauſa, ſed etiam quod poſſit pariter iis diebus, quibus licite poteſt non celebrare pro Fundatore, conari ad devote celebrandum pro alio, & ab hoc accipere novum ſtipendium, quia non videtur hac in re Fundator poſſe eſſe rationabiliter invitus. Equidem tamen, poſitis tot Decretis Sacræ Congregationis in contrarium, & communi Doctorum auctoritate, cenſeo abuſum hunc potius eſſe in aliquibus locis, quam conſuetudinem legitime introductam. Si tamen alicubi de hac conſuetudine conſtaret, necnon de lapſu temporis ad conſuetudinem præſcribendam requiſito, id permitti poſſet. In dubio tamen, num ea ſit conſuetudo, an abuſus, cenſendum eſt, eſſe abuſum, quia poſſeſſio ſtat pro le-

Digitized by Google

lege obligante, & non pro libertate.

X. Præterea dubium eſt primo; An ſi Capellanus obligetur ad celebrandum per ſe ipſum, non per alium, teneatur ponere ſupplementum, ſi ſit infirmus, aut in carceribus?

Reſpondeo cum communi apud Tamb. lib. 3. cap. 5., & Lug. diſp. 21. ſect. 2. num. 29., non teneri, ſi ſit breve impedimentum; (quando Teſtator non expreſſit, quod nunquam miſſa deeſſet) non enim deterioris conditionis debet eſſe, quam famulus ægrotans, cui ex Lege *Arboribus ff. de Uſufructu* ſalarium non eſt denegandum, ſi exiguo tempore ægrotet; tenetur tamen ſupplementum ponere, ſi impedimentum ſit longum, videlicet ex Barboſ. decem dierum, ex Bonac. quindecim, ex Petro Navar. unius menſis, ex Lug., & Peyrin. apud Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 51. duorum menſium; quia in jure, quod eſt infra tale tempus breve judicatur. Quod ſi culpa ſua ſit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, &c., tenetur per alium ſupplere, donec abſolvatur; quia non præſumitur, quod Fundator velit deobligare eum, qui culpa ſua eſt impeditus: Qua de cauſa diſtributiones debentur ei, qui ægrotat, non vero illi, qui ſua culpa eſt excommunicatus.

Dubium eſt ſecundo, an poſſit conferri capellania Clerico non Sacerdoti, qui per alium ſatisfaciat?

Reſpondeo, Buſemb. apud Tamb. lib. 3. cap. 7. negare; Marchin. concedere, ſi infra annum ordinari poſſit Sacerdos; Sicut in Beneficiis Sacerdotalibus ſufficit iſta potentia proxima ad Sacerdotium: Bonac. vero hic punct. 9. §. 1. cum Fagund., primo Eccleſiæ præcepto lib. 3. cap. 9. abſolute affirmat; quando Fundator non præſumitur velle Sacerdotem, qui poſſit per ſe ſatisfacere; ſicut beneficia ſimplicia conferri poſſunt Clerico, vel Sacerdoti.

Dubium eſt tertio, an peccet, & obligetur ad reſtitutionem ſtipendii Capellanus, qui obligatus per ſe ipſum celebrare, celebrat per alium?

Reſpondeo cum Bonac., & Tamb. loc. citat., peccare mortaliter, niſi excuſet parvitas materiæ, quia facit contra mentem Fundatoris, & contra pactum; non tenetur tamen ad reſtitutionem, quia habetur fructus Sacrificii ex opere operato per ſe intentus per alium Sacerdotem. Propter eandem rationem puto, quod Sacerdos obligatus celebrare in loco determinato, ſi alibi celebret ad intentionem dantis eleemoſynam, peccet quidem mortaliter, niſi excuſet parvitas materiæ, aut alia rationabilis cauſa, ſed non teneatur ad reſtitutionem. Ita Bonac. hic punct. 7. §. 4. contra Azor.; Et idem dicendum, quando ſine rationabili cauſa non dicuntur miſſæ præſcriptæ, ſed aliæ.

ARTICULUS VI.

De tempore, loco, & aliis circumſtantiis Sacrificii.

I. Die Sabbati Sancti probabiliter graves, & plures Doctores docuerunt poſſe privatas miſſas celebrari, ſaltem poſt inceptam ſolemnem.

II. Quid dicendum poſt decretum Alexandri VIII. anno 1690?

III. Quandonam liceat pluries eadem die celebrare?

IV. Quænam ſit hora ad celebrandum permiſſa?

V. Ut locus ſit aptus ad celebrandum; quid requiratur?

VI. Quinam ſatisfaciunt præcepto audiendi miſſam die feſto, audiendo illam in Oratoriis privatis?

VII. Num liceat in mari, aut in flumine celebrare?

VIII.

Digitized by Google

VIII. Quid ſi Eccleſia tempore celebrationis polluatur? & quot modis contingere poteſt, ut polluatur?

IX. Quænam Ara requiratur, & qualis debeat eſſe calix cum patena?

X. Quid de veſtibus ſacris?

XI. De aliis ad Sacrificium requiſitis.

I. QUæritur primo, an liceat in triduo hebdomadæ ſanctæ celebrare?

Reſpondeo, die Paraſceves non licere: At die Jovis, & Sabbati Sancti conſueta praxis Eccleſiæ eſt abſtinere Sacerdotes a miſſa in ſignum mœroris concepti ex paſſione Domini: Suar. tamen, Fagund., Lug. apud Tamb. lib. 1. cap. 6. permittunt iis diebus cuilibet Sacerdoti miſſas privatas, quia pro die Jovis nulla eſt prohibitio; & pro Sabbato Sancto vel non adeſt prohibitio in cap. *Sabbato de Conſecratione diſt. 6.*, cum non tam aperte loquatur de feria ſexta, ac de Sabbato; vel ſi adeſt prohibitio, cum hæc jam ceſſaverit quoad miſſam ſolemnem, quæ nunc anticipatur dicendo in Sabbato Sancto miſſam, quæ olim dicebatur in nocte Reſurrectionis, videtur etiam ceſſaſſe quoad privatas; & uſu etiam timoratorum videtur abrogata. Quare ſecluſo ſcandalo probabiliter poteſt celebrari privatim die Sabbati Sancti, & quidem etiam ſummo mane, ex Hurtad. diſp. 4. de Sacrif. diff. 3., Suar., Lugo diſp. 20. num. 18. contra Navar., Vaſq., Azor. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 21. & part. 4. tract. 4. reſol. 237.; quamvis, ut notat Trull. in praxi ſervanda ſit loci conſuetudo. Incipit autem miſſa Sabbati Sancti a *Kyrie eleiſon*, omiſſo Introitu: Quod ſi his diebus Jovis, & Sabbati Sancti incidat feſtum, tunc debent publice celebrari plures miſſæ, quot ſcilicet ſufficiunt ad ſatisfaciendum populo; ut accidit anno 1693., quando incidit in diem Jovis Sancti feſtum Divi Joſeph: & Archiepiſcopus Cantelmus Neapoli conceſſit ſex miſſas pro primariis Eccleſiis. Verum Alex. VIII. voluit anno 1690., ut feſtum Annunciationis, quod eo anno incidit in diem Sabbati Sancti, celebraretur die lunæ de præcepto poſt dominicam in Albis; idemque decretum eſt anno 1701., quando feſtum Annunciationis incidit in diem Paraſceves.

II. Dubitari poſſet, an eo decreto Alex. VIII. edito 1690., quo translatum fuit feſtum Annunciationis ad diem lunæ poſt dominicam in Albis, vetarentur eo die Sabbati Sancti aliæ miſsæ ſimpliciter, præter ſolemnem in ſingulis Eccleſiis; an vero prohiberentur Miſsæ aliæ publicæ, quæ deſervirent ad ſatisfaciendum præcepto audiendi miſsam die Annunciationis? Videri poſset, quod ſolum iſtæ Miſſæ prohiberentur, quia dubium propoſitum Sacræ Congregationi de his Miſſis loquebatur: Hæc enim ibi habentur: *Cum Sabbato Sancto proxime futuro occurrat feſtum Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, dubitatum fuit, an debeant celebrari miſſa privata ad effectum, ut Chriſtifideles commode ſatisfacere poſſint præcepto audiendi Miſſam*. Ad quod dubium Sacra Congregatio reſpondit, feſtum transferendum eſse, & celebrationem Miſsarum eo die prohibendam eſse in quibuſcumque Eccleſiis, & Oratoriis privatis, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium. Certe cum reſponſionis verba debeant reſpondere ad verba dubii propoſiti, videntur eo die prohiberi ſolum Miſsæ, de quibus dubitabatur, an poſsent celebrari, videlicet ad ſatisfaciendum præcepto audiendi eo die Miſsam. Præſertim, cum Pontifex non ſoleat derogare opinioni gravium, & plurimorum Doctorum, (qualis eſt iſta,

de

Digitized by Google

de qua agitur) niſi diſertis verbis, ac derogatoriis. Præterea ipſe expendens fuſe hanc quæſtionem in Curſu Theologico cenſui, probabilem eſse laudatam opinionem, quod liceat privatim die Sabbati Sancti celebrare; præſertim poſt inceptam miſsam ſolemnem.

Verum, quia in Synodo Neapolitana anni 1694. legitur aliud novum decretum ejuſdem Sacræ Congregationis, in quo decernitur, quod omnibus futuris temporibus, quibus feſtum Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis die Paraſceves, aut die Sabbati Sancti occurrerit, transferatur ſimiliter ad feriam ſecundam poſt dominicam in Albis, & iterum prohibentur his diebus aliæ Miſsæ, etiam in Oratoriis privatis, idcirco ex vi hujus alterius decreti celebrare non licet præfatis diebus in Oratoriis privatis Nobilium, de quibus dumtaxat videtur decretum loqui; eo quod velit Pontifex, ut in ſolemnioribus feſtivitatibus Magnates ad publicas Eccleſias confluant ad Sacrum audiendum; Non videntur tamen eo die prohiberi miſsæ privatæ in Oratoriis privatis Religioſorum, juxta opinionem laudatam gravium ac plurium Auctorum, quippe quæ validis rationibus nititur, quas retuli in Curſu Theologico quæſtione ultima de Euchariſtia. Quicquid ſit de illa quæſtione, quam fuſe diſcutit Dian. part. 11. tract. 2. reſol. 44., Utrum hujuſmodi declarationes Cardinalium, conſulto Pontifice, eodemque approbante emanatæ ſolum ſint doctrinales, ut plures docent, an habeant vim legis, ut docent communius.

III. Quæritur ſecundo; quandonam liceat pluries eodem die celebrare?

Reſpondeo primo, licere die Nativitatis Domini; quamvis nemo, etiamſi ſit Parochus, teneatur niſi ad unam miſsam celebrandam; Quod ſi unam velit celebrare, poterit dicere, quam velit ex tribus, ex Ledeſm. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 39. contra Gavant., qui putat, debere dicere vel primam, vel tertiam, imo potius tertiam, cujus oratio concordat cum officio, addendo commemorationem S. Anaſtaſiæ; Si vero velit dicere tres miſsas, poterit illas celebrare ſucceſſive poſt mediam noctem, quia in Canone *Nocte Sancta de Conſecrat. diſt.* 1. abſolute, & ſine ulla diſtinctione id conceditur, ut notat Suar. tom. 3. diſp. 80. ſect. 4. apud Dian. loc. citat. reſol. 35., & part. 4. tract. 4. reſol. 236. contra Vaſqu., & alios, qui putant, unam tantum poſſe celebrari nocte, alias vero nonniſi in aurora. Ex Decreto tamen Sacræ Congregationis relato a Croix edito anno 1641., quod ſane non eſt ubique in uſu, non poſsunt in hac nocte ſucceſſive tres miſsæ celebrari; nec populus poteſt ante Auroram communicare; idque habetur in ordine Divini officii diœceſis Neapolitanæ.

Secundo, ubi eſt ea conſuetudo; Sic in Regno Valentino celebrantur duæ miſſæ a ſingulis Sacerdotibus in die commemorationis defunctorum, ut notat Trull..

Tertio, quando aliquis Parochus haberet plures parochias, & niſi pluries celebraret, aliqua careret miſſa die feſto; idem dicas, ubi pauci ſunt Sacerdotes, ut in Anglia; quilibet enim poteſt pluries celebrare in diverſis locis abſque ulla licentia, ut poſſint fideles intereſſe Sacro. Concedit enim id jus commune in cap. *Conſuluiſti de Celebratione Miſſar.*; idque verum eſt etiam in diebus non feſtivis, ſi adſint, qui ſacro velint intereſſe, ut probat Lugo lib. 1. Reſp. Mor. diſp. 12. contra Nugn., & Trull.. Notandum tamen, quod hujuſmodi Parochus, vel Sacerdos in una tantum parochia poſſet die Jovis Sancti refer-

reſervare Sacramentum, quia die Veneris, ſumpto calice cum particula mixta vino non conſecrato, non poſſet iterum alibi communicare, quia non eſſet jejunus, ut debet eſſe, qui in his caſibus pluries celebrat.

Quarto, propter eandem rationem probabiliter ex Suar., & Villal., ſi aliquando in feſto ſolemni, aut in dedicatione Eccleſiæ ob populi multitudinem, Eccleſia non poſſit illam capere, nec adſit alius Sacerdos, nec poſſit in altari portatili extra Eccleſiam celebrari, poterit idem pluries celebrare: Sicuti etiam ſi Sacerdos antequam ſumat ablutiones, ſciat gentium multitudinem tunc ex itinere adventaſſe, nec ſit alius Sacerdos, ſitque dies feſtus, poterit iterum celebrare; ut probabiliter docent Suar., & Villal. contra Con., & Fagund., qui putant, non teneri in his caſibus peregrinos audire miſſam, quæ debito modo celebrari non valet. Poterit etiam iterum celebrare Sacerdos, etiam die non feſtivo, ſi ante ablutiones ſuperveniat Epiſcopus, vel Princeps, qui velint intereſſe Sacro, nec ſit alius Sacerdos; quamvis talis caſus ab antiquis Doctoribus adductus non ſit amplius in uſu, ex Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 56.

Quinto, poteſt iterum celebrare, ſi neceſſe ſit ad dandum viaticum moribundo: Communius tamen docent, debere Sacerdotem in hoc caſu eſſe jejunum. Sed videtur probabile oppoſitum, ut diximus, cum de jejunio naturali prærequiſito ad communionem, ex Granad., Zanard., & aliis apud Dian.. Ratio eſt, quia aliter hic caſus vix accidere poſſit; nam ſi id advertat Sacerdos, antequam communicet, deberet particulam ſuæ hoſtiæ dare moribundo, ſi vero poſt ſumptam ablutionem advertat, non poſſet iterum celebrare. Propterea juxta hanc ſententiam deberet id advertere poſt ſumptionem calicis, antequam ſumat ablutiones; qui caſus vix poteſt accidere. Et ratio ulterior eſt, quia ſicut non eſt irreverentia, quod moribundus communicet non jejunus, & quod Sacerdos celebret non jejunus ad dandum ſibi viaticum, ſi mox ſit occidendus, verbi gratia; ita probabiliter non videtur irreverentia, quod Sacerdos non jejunus celebret ad dandum viaticum alteri moribundo; eſto communius doceant oppoſitum apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 33.; Laym. tamen docet verius, licitum eſſe Sacerdoti non jejuno celebrare ad dandum viaticum moribundo, ſolum quando hic nequit alio Sacramento vel Pœnitentiæ, vel Extremæ Unctionis muniri, ut ſic poſſit ex attrito fieri contritus.

Adducuntur a Doctoribus alii caſus, in quibus licitum eſt ſæpius in die celebrare, ut ſi miſſa ſit neceſſaria ad benedicendas nuptias; vel ſi ſuperveniat defunctus, ubi ſepeliri non ſolet ſine miſſa; vel ſi ſit conſuetudo in una parochiali bis celebrandi, & alter Sacerdos ægrotet; vel ob nimiam paupertatem Eccleſiæ, vel Sacerdotis, ita ut judicio prudentium id videatur neceſſarium, ut notat Suar. diſp. 80. ſect. 3., vel ſi alia conſimilis cauſa adſit; quamvis hujuſmodi caſus non ſint amplius in uſu ob frequentiam Sacerdotum.

IV. Quæritur tertio, Quanam hora celebrari poſſit miſſa?

Reſpondeo, ab aurora ad meridiem: die vero Nativitatis Domini dici poterit prima miſſa immediate poſt mediam noctem, ut diximus; & probabiliter aliæ duæ, præſcindendo a decreto Sacræ Congregationis; Poteſt etiam poſt mediam noctem celebrari, ſi neceſſitas urgeat dandi viaticum infirmo, ut docent communiter cum Laym., Trull., Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 33.; ſic etiam cauſa itineris,

vel

vel ob aliam cauſam licitum eſt celebrare ante auroram, vel poſt meridiem, ut Doctores docent apud Lugo num. 27. Imo Epiſcopi (ſicut etiam Superiores regulares) poſſunt hic, & nunc id concedere ſuis ſubditis, poſita rationabili cauſa, vi ſuæ ordinariæ poteſtatis, ut notat Tamb. ex Suar. Poſſunt tamen Mendicantes abſque cauſa ex privilegio per horam ante autoram, & per horam integram poſt meridiem celebrare. Imo de La Crux apud Dian. loc. citat. concedit Mendicantibus, quod poſſint duabus horis poſt mediam noctem celebrare, ex privilegio conceſſo per Bullam ab Alex. VI. Monachis S. Benedicti, quod non eſſe revocatum a Trid. docet Lugo diſp. 20. ſect. 1. num. 29. apud Tamb. contra Peyrin. Docet etiam Trull. dub. 13., & Ledeſm., quod ſine licentia Epiſcopi poterit aliquis in neceſſitate ante auroram celebrare, ſi neceſſitas urgeat, verbi gratia, ſi Sacerdos ſit iter facturus, aut operarii ad laborem profecturi ſint, dummodo non celebretur immediate poſt mediam noctem, ſed ad tempus, quod magis accedat ad auroram, quam ad mediam noctem; Univerſim enim in his caſibus præſumitur Epiſcopi licentia, ut notat Ledeſm. cap. 19. de Euchariſt.

Porro per auroram intelligitur initium crepuſculi diei, quod ſolet eſſe ex Suar. Fill., & aliis apud Dian. loc. citat., per horam cum dimidio, & ex Azor. per quinque quadrantes ante ſolis ortum; Quia tamen ex Suar., & Henr. poteſt inchoari miſſa ante auroram, ita ut ſub initium auroræ finiatur; ideo infert Rodriq., & alii, quod liceat duabus horis ante ſolis ortum incipere Sacrum; & Religioſi, qui habent privilegia anticipandi horam, poſſunt illud incipere tribus horis ante ſolis ortum, contra Laym., & Vaſq. apud Dian. loc. citat., qui ſolum permittunt; quod poſſint incipere duabus horis ante ortum ſolis. Quamvis Jo: de la Crux illis permittat, ut diximus, quod incipiant duabus horis poſt mediam noctem. Religioſi tamen Societatis Jeſu hoc privilegio non poſſunt uti, cum non communicetur illis a Patre Generali, prout in jure Societatis requiritur; Quacumque autem hora Sacerdos celebret, poteſt alios communicare, etiam nocte Nativitatis (præſcindendo a decreto loc. citat. ſuperius relato) ut docet Dian. part. 9. tract. 7. reſol. 43. contra Bordon.. Qui tamen abſque ulla cauſa ante, vel poſt tempus præſcriptum celebrat, peccat mortaliter, ut uſus, & communis ſenſus Doctorum teſtatur; cum præcipiatur a Trid. ſeſſ. 22., ut ſtatutis horis celebretur; Laym. tamen requirit mediam horam, Bonac. tres quadrantes, Sylvius in 3. p.q. 83. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 34. quod non pertingat ad horam, ut differendo peccetur mortaliter; infra tale tempus peccabitur ſolum venialiter, niſi detur juſta cauſa, verbi gratia, ob ſupplicationem, vel concionem publicam, aut miſſam cantatam protractam ultra meridiem; ſicut etiam ob funus Principis, vel quia Sacerdos propter iter fuit impeditus. Religioſi tamen ex privilegio poſſunt hora poſt meridiem miſſam inchoare, quod ſi ſine cauſa differant per tres alios circiter quadrantes, peccabunt ſolum venialiter, ob parvitatem materiæ, juxta doctrinam laudatam Bonacinæ ac Sylvii.

Noto demum, Eugen. IV. per Bullam conceſſiſſe Congregationi S. Juſtinæ (atque adeo omnibus Mendicantibus cum ea communicantibus in privilegiis) quod poſſint in itinere conſtituti, aut ex alia ſimili cauſa celebrare ante diem, & uſque ad nonam incluſive, hoc eſt tribus horis poſt meridi-

Digitized by Google

ridiem, ut notat Jo: de la Crux apud Dian. loc. citat. Et Lug. contra Fagund., & Peyrin., oſtendit privilegium hoc non eſſe a Trid. revocatum. Certe tamen non videtur eſſe in uſu.

V. Quæritur quarto, quinam locus requiratur ad celebrandum?

Reſpondeo, & dico primo, requiri Eccleſiam vel conſecratam, vel ſaltem benedictam ab Epiſcopo; in qua vel in altari conſecrato, vel ſaltem ſuper petram conſecratam, non enormiter fractam, celebretur. Et quamvis Sà, & Sot. docuerint, non eſſe mortale, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, extra eccleſiam celebrare; communiter tamen id negant; quia ex ſenſu fidelium ea res cenſetur gravis.

Dico ſecundo; Epiſcopus non ſolum poteſt benedicere Oratoria, vel Eccleſias, in quibus ſit janua privata affixa domui alicujus Sæcularis, dummodo habeat januam expoſitam pro omnibus, ſed etiam poteſt occurrente caſu neceſſitatis diſpenſare hic, & nunc, ſeu per modum actus, ut celebretur in loco honeſto, quamvis profanis uſibus deſtinato. Facultatem vero ad id amplam ſeu per modum habitus concedere nequit poſt Trid. ſeſſ. 22. ubi id vetatur; Poteſt ſolum in id conſentire, occurrente hic, & nunc neceſſitate, ex Suar., & Laym., quia talis neceſſitas non raro accidere ſolet. Porro etiam extra propriam diæceſim, & ſine licentia diæceſani in domo ſua etiam ruſticana conſtituere poteſt Oratorium, ubi quilibet Sacerdos, etiam ipſo abſeute, celebrare poſſit. Et ratio eſt ex Portel. apud Tamb., quia id paſſim fit ab Epiſcopis ſine ſcrupulo, permittiturque illis in jure; nec videtur, revocatum eſſe hoc privilegium per Trid. loc. citat., quia ibi Concil. loquitur de domibus privatis; domus autem Epiſcopi non eſt domus privata: Datur etiam Epiſcopo facultas in *Cap. ult. de privileg. in 6.*, habendi altare viaticum, & ibi celebrandi, ac faciendi alios celebrare ubicumque gentium, ut notat Portel. apud Dian. part. 4. tact. 4. reſol. 15.. Verum in decreto Clementis XI. 15. Decemb. 1703. edito declaratur, non licere, poſt Trid., Epiſcopis, nec Cardinalibus extra domum propriæ habitationis in domibus laicis etiam in propria diæceſi nedum in aliena erigere altare ad celebrandum. Neque poſſunt Epiſcopi (nedum Regulares, aut alii Sacerdotes) celebrare in Oratoriis privatis Magnatum diebus Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, & aliis ſolemnioribus in indulto exceptis. Reliquis vero diebus, in quibus una miſſa in iis Oratoriis permittitur, non poſſunt Epiſcopi, aut Cardinales, nec Regulares aut alii ſecundam miſſam celebrare, nec illam unicam, quæ permittitur in indulto, celebrare poſſunt poſt meridiem: Declaratur demum in eodem decreto privilegium utendi altari portatili, olim aliquibus Regularibus permiſſo, revocatum eſſe a Trid., Quicquid in contrarium docuerint nonnulli apud Dian. part. 6. tract. 8. reſol. 39. Conceſſum tamen eſt Religioſis Societatis Jeſu poſt Trid. a Greg. XIII., quod poſſint in Miſſionibus uti altari viatico, dummodo P. Provincialis eo utendum fore judicaverit. Poſſunt etiam noſtri Provinciales in locis, ubi aliqui Societatis reſident, deputare aliquam Capellam, aut Oratorium, in quo celebretur abſque limitatione ad unam tantum Miſſam.

VI. Ubi advertendum, quod ubicumque miſſa celebretur, ſatisfaciunt præcepto illam audientes, præterquam quando celebratur in Oratoriis privatis Magnatum de licentia Pontificis, niſi ſolum a perſonis privilegiatis. Etenim in Brevi hæc habentur: *Volumus*

mus autem quod familiares ſervitiis tuis non neceſſarii ibidem miſſæ intereſſentes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus feſtivis de præcepto minime liberi cenſeantur. Quamvis autem Pelliz. tract. 8. ſect. 2. ſubſect. 2. ex Pal., & Homob., & alii apud Croix lib. 3. part. 1. num. 528. contra communiorem ſententiam apud Tamb. lib. 1. de Sacrif. miſſæ cap. 4. §. 4. putarint hujuſmodi familiares ſatisfacere præcepto audiendi miſſam, ſi in his Oratoriis illam audiant, quia non obligat amplius conſuetudo audiendi miſſam in Parochia: ita ut verba iſta Brevis ponantur ex ſtilo Curiæ, ſi forte alicubi adhuc vigeret conſuetudo obligatoria audiendi miſſam in propria Parochia: Nihilominus poſt decretum ultimum Clem. XI., quod habetur apud Croix de ſacrif. Miſſæ n. 258. hæc opinio non videtur ſubſiſtere; in eo enim aperte declaratur, quod non ſatisfaciant præcepto audiendi miſſam, qui citra privilegium illam audiunt in iis Oratoriis privatis.

Dubitatur tamen, quinam dicantur familiares ſervitiis Domini actu non neceſſarii, qui non ſatisfaciunt præcepto miſſæ, ſi illam audiant in his privatis Oratoriis? Nonnulli apud Pelliz. tract. 8. ſect. 2. ſubſect. 2. putarunt, intelligi ſolum famulos honorarios, qui honoris cauſa dominis inſerviunt, ſicut etiam Procuratores, Ærarios, Villicos, & ſimiles. Sed hoc videtur nimis laxe dictum, præſertim quia iſti non veniunt nomine familiarium; Alii putant intelligi eos omnes, ſine quibus non poteſt decenter in ſuo Oratorio dominus, vel domina miſſam audire, ſed hæc ſententia videtur nimis rigida, quia ſæpe domini nullo omnino famulo indigent, ut poſſint ibi miſſam audire. Quare rationabilior videtur ſententia illorum, qui putant, ſatisfacere præcepto Miſſæ, audiendo illam in hiſce Oratoriis, omnes illos famulos, quibus indiget dominus, ut nunc miſſam audiant, quatenus ſi tunc non audirent, non poſſent commode ſuum famulatum præſtare; Et ideo coqui, pueri Aulici, Aurigæ, & ſimiles familiares, qui ſine dominorum incommodo nequeunt Eccleſiam adire ad Sacrum audiendum, dicuntur tunc temporis eſſe ſervitiis domini neceſſarii, & ſic ſatisfaciunt præcepto audiendo tunc miſſam cum ſuis dominis.

VII. Rogabis primo, an poſſit in mari, aut in flumine celebrari miſſa, ſi abſit periculum effuſionis ſanguinis, & urgeat neceſſitas, verbi gratia, communicandi infirmum?

Reſpondeo, communiter negari cum Navar. apud Lug. diſp. 20. ſect. 6. propter conſuetudinem in contrarium, & decentiam. Granad. tamen, necnon Sà, & Henr. apud Bonac. cum eodem Lug. putant, celebrari poſſe, etiam ut detur commoditas audiendi miſſam diebus feſtis, ſi mare ſit tranquillum, & ſit alius Sacerdos, qui poſt conſecrationem calicem firmiter teneat, cum nulla in hoc ſit indecentia; ſæpe enim decentius ornatur altare in triremi, quam in litore; Quamvis autem Con. doceat, id fieri non poſſe ſine licentia Papæ; putat tamen Granad. in neceſſitate ſufficere licentiam Epiſcopi: Et de facto quotidie in navibus, quas Auguſtiſſimus Imperator in hoc Regno conſtruxit, de licentia Pontificis celebrari abſque ulla indecentia, audivi a quodam iſtarum Navium Capellano, quin ſit opus ullo Sacerdote, qui calicem ſuſtineat; cum calix plumbeum habeat, ac bene ponderoſum, ac amplum pedem, ut nullum detur periculum, quod invertatur, niſi forte tempeſtas ſit valde horrida, quo tempore abſtinent potius a miſſa celebranda.

VIII.

Digitized by Google

VIII. Rogabis ſecundo, An peccet mortaliter, qui celebrat in Eccleſia polluta per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis publicam, & mortaliter malam?

Reſpondeo cum communi, peccare mortaliter; quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi. Imo debet Sacerdos miſſam inchoatam relinquere, ſi nondum inchoatus ſit Canon, quando inter celebrandum Eccleſia violatur; incepto tamen Canone, debet illam abſolvere. Poteſt tamen Epiſcopus, urgente neceſſitate, concedere licentiam, ut ibi celebretur ante reconciliationem. Reconciliabitur autem Eccleſia conſecrata per Epiſcopum proprium cum aqua, vino, & cinere a ſe benedictis, ac verbis, & cæremoniis contentis in Pontificali. Eccleſia vero benedicta reconciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem per aſperſionem aquæ benedictæ, ex cap. *Si Eccleſia de conſecrat. diſt.* 2. ſine ulla licentia Epiſcopi, ut notat Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 91., ubi docet Superiores Regularium poſſe ſuas Eccleſias reconciliare etiam conſecratas, ex Avila, Graff., & Navar., quod tamen multi negant concedendo ſolum eos poſſe reconciliare ſuas Eccleſias benedictas.

Ex dictis ſequitur, quod ſi, inchoata miſſa, ſuperveniat Eccleſiæ violatio, poſſit idem Sacerdos illam reconciliare modo præſcripto in Rituali Romano, & miſſam proſequi.

Notandum tamen primo, pollui ſolum poſſe Eccleſiam conſecratam, vel benedictam, necnon hujuſmodi cæmeteria, non vero alia templa, aut Oratoria non benedicta, niſi in iis ſit altare ad celebrandum, ex Bonac. de Matrim. quæſt. 4. punct. ult. num. 91. contra Lugo, & alios apud Tamb. lib. 3. cap. 6. §. 3.

Notandum etiam, Eccleſiam cenſeri reconciliatam, ſi in ea Sacrificium poſt violationem celebretur, ex Henr., Sà, Dian. contra Lug. de Euchariſt. diſp. 20. ſect. 2.; quod etiam probabiliter docent de Calice, quod ſcilicet remaneat conſecratus, ſi quis forte bona, aut mala fide in eo ſacrificet; veſteſque Sacerdotales remanere ſimiliter benedictas.

Notandum tertio, pollui Eccleſiam, ita ut non poſſit in ea celebrari, Primo, propter homicidium in ea factum, etiamſi ſine effuſione ſanguinis; Secundo per effuſionem ſanguinis, aut ſeminis publicam, & mortaliter malam, atque adeo etiam per actum conjugalem in eo caſu, in quo eſſet ſacrilegium. Tertio per ſepulturam excommunicati vitandi, aut infidelis; non tamen hæretici, ex Lug.; Quarto per deſtructionem Eccleſiæ, ſaltem ex majori parte, in quo caſu potius dicitur execrari, quam pollui: Polluta autem Eccleſia, cenſetur pollutum etiam cæmeterium contiguum; non tamen e converſo; quia pars magis digna trahit ad ſe minus dignam, non vero ex oppoſito.

IX. Quæritur quinto, quodnam altare requiratur ad Sacrificium?

Reſpondeo, requiri ſub mortali altare vel fixum, vel portatile, ſeu viaticum, conſecratum ab Epiſcopo proprio, & ſede vacante, a viciniore; Portatile autem conſtare debet ex unico lapide, ſuper quem ſaltem major pars Calicis, & patenæ conſiſtere poſſit; Etenim ſuper ipſum eſſe debent, non ſolum Calix, & patena, ſed etiam aliæ particulæ conſecrandæ, tum tempore conſecrationis, tum etiam uſque ad communionem Sacerdotis, quia particulæ illæ ſunt pars Sacrificii, ut notat Lug. de Euchariſt. diſp. 20. num. 66.: Excuſat tamen a mortali Tamb. lib. 2. cap. 5. §. 2. Sacerdotem, qui conſecrata pyxide, illam ſtatim repoſuit in cuſtodia; quia

Digitized by Google

cum remaneat hoſtia grandior, qua Sacrificium conſummetur, non videtur res gravis, abeſſe parvas; Immo excuſaret eundem etiam a veniali, ſi adeſſet neceſſitas expediendi communionem populi.

Notandum primo cum Con. apud Tamb., non requiri cum tanto rigore reliquias in ſigillo, ſeu ſepulchro aræ; Quamvis enim in cap. *Si placuit de conſecrat. diſt.* 2. exigantur; adeſt tamen in contrarium conſuetudo rationabilis; eo quod non ſint in promptu tot reliquiæ pro tot aris: Unde ea verba, *Oramus Te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquia hic ſunt*, dicuntur, quia de more ſolent eſſe ibi reliquiæ; ut dicitur, *Dominus vobiſcum*, *Orate Fratres*, etiam uno præſente.

Notandum ſecundo ex cap. *de Altari de conſecratione diſt.* 2. non licere ſimplici Sacerdoti celebrare eodem die in altari, ubi Epiſcopus celebravit, (ut refert Gavant. apud Tamb. quamvis in textu dicatur, *Cantavit*) ſine licentia ſaltem tacita ejuſdem; hic tamen Canon videtur in deſuetudinem abiiſſe, ex Lezana.

Notandum tertio, hujuſmodi aram non amittere conſecrationem, niſi ita frangatur, ut non poſſit in majori parte ſuperponi major pars calicis, & patenæ, &c.; Sicut calix, & patena ſuam conſecrationem amittunt, & aliæ veſtes Sacræ benedictionem, quando inepta redduntur ad uſum Sacrificii, non tamen ſi calix, & patena amittant inaurationem, ex Hurtad., & Tamb. Immo Lug., Laym., Con., Dian., part. 2. tract. 14. reſol. 3. contra Azor. Suar., Vaſq. Bonac. putant, quod ſi iterum inaurentur, non indigeant nova conſecratione; (ſicut non indiget iterum conſecrari Eccleſia, ſi iterum dealbetur) etſi deceat, quod abluatur aqua benedicta, ex Dian. part. 1. tract. 9. reſol. 3. Pyxis autem, & Sphæra, ſeu Lunula, quæ tangit immediate hoſtiam conſecratam, non indigent conſecratione, ut communius docent cum Tamb. contra Dian. part. 1. tract. 15. reſol. 3.; quia non præſcribitur in jure talis conſecratio, nec ponitur in Rituali propria pyxidis benedictio; unde juxta Laym. ſolum ex congruitate eſſet benedicenda. Debet tamen patena, & cuppa calicis, & pyxidis eſſe aurea, vel argentea; Et in cap. *Vaſa*, & cap. *Ut Calix de Conſecrat. diſtinct.* 2. permittitur, quod ſit ſtannea, ſi Eccleſia valde egeat; non tamen ex ære, aut aurichalco inaurato; quamvis alicubi etiam ex aurichalco inaurato confici ſoleat; ut notat Filliuc. tract. 5. cap. 5. num. 129. In Rubrica tamen Miſſalis præſcribitur, ut ſi patena, & cuppa calicis ſint argentea, etiam ſint inaurata. Sed Granad. apud Tamb. putat, non requiri inaurationem hanc ſub mortali; Immo forte nec ſub veniali, quia uſus obtinuit, ut ſint ex ſolo argento. Unde fit, quod ſine mortali poſſit celebrari in patena inaurata, etiam quando aurum eſt corroſum.

X. Quæritur ſexto, quænam veſtes ad Sacrificium requirantur?

Reſpondeo, Veſtes Sacerdotales ſub mortali requiſitas ad celebrandum eſse amictum, albam, cingulum, (quod poteſt eſſe ex ſerico, aut lana) manipulum, ſtolam, & caſulam, quæ omnia debent eſse benedicta ab Epiſcopo, ex cap. *Veſtimenta de Conſecrat.* Quod ſi non eſsent benedicta, vel eſſent enormiter, aut valde attrita, aut immunda, mortaliter peccaretur. Excuſat aliquando a mortali parvitas materiæ, ut ſi quis ſine cingulo benedicto ſacrificaret: ut multi probabiliter docent contra Suar., Vaſq., & alios plurimos apud Dian. part. 2. tract. 13. reſol. 68. Poteſt etiam aliquis uti ſtola pro manipulo, & vi-

ce

Digitized by Google

ce verſa; quia veſtes iſtæ non habent determinatam formam. In neceſſitate ex Ledeſm., & Fill. apud Trull. liceret quidem celebrare abſque aliqua ex veſtibus minoribus, videlicet ſtola, cingulo, amictu, vel manipulo; at ſine majoribus, ideſt alba, & caſula non licet: Neceſſitas autem ſufficiens ad celebrandum ſine aliqua ex veſtibus minoribus probabiliter eſset ex Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 68., neceſſitas audiendi, vel celebrandi Sacrum die feſtivo, fervor devotionis, neceſſitas eleemoſynæ in Sacerdote non divite, &c. At ſine veſtibus majoribus, ne ad dandum quidem viaticum infirmo, licitum eſt celebrare. Immo ex Cajet. apud Trull. neque ob metum mortis, eo quod fieri non poſſit abſque ſcandalo, & periculo magnæ irreverentiæ: Quod tamen Navar., & Hurt. apud Bonac. negant.

Notandum hic, Guardianos, & Cuſtodes Fratrum Minorum ex privilegio Leon. X. apud Tamb. poſſe benedicere corporalia, veſtimenta, & reliqua ornamenta ad cultum divinum pertinentia, tam ſuæ Eccleſiæ, quam undecumque delata: Superiores tamen Societatis poſſunt hoc privilegio uti ſolum pro proprio uſu; ut habetur in Compendio privilegiorum Societatis.

Notandum præterea ex Trull., Bonac., & aliis, veſtes Sacras amittere benedictionem, non ſolum quando ita ſunt attritæ, ut non ſint amplius aptæ ad ſuum uſum, ſed etiam quando non remanet propria forma; Quare ſi ab alba abſcindatur manica, hæc amittit benedictionem, quam non acquirit, ſi deinde eadem manica eidem albæ aſſuatur: Sicuti calix non tornatilis amittit conſecrationem, ſi pes frangatur, & dividatur a Cuppa: At ſi calix ſit tornatilis, non amittit conſecrationem, ſi ſeparetur a cuppa; quia in tornatili ſola cuppa conſecratur, ut notat Buſemb.. Cingulum vero non amittit benedictionem, ſi aliqua ejus pars remaneat apta ad cingendum; quod ſi ei addatur alia pars minus apta, tunc totum cingulum erit benedictum, quia acceſſorium ſequitur principale: Si vero neutra pars cinguli erit apta ad cingendum, neutra pars benedictionem ſervabit, ut notat Tamb.. Putat tamen Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 58.; quod ſine mortali poſſit utraque iſta pars cinguli necti, & ea poſſimus uti; quatenus plures Doctores cenſent ratione parvitatis materiæ non eſſe mortale celebrare ſine cingulo benedicto, ut diximus; Immo Dian. loc. citat. putat, nec eſſe veniale in caſu neceſſitatis audiendi Sacrum die feſto, &c.

Notandum tertio, paramenta benedicta lacera, aut vetuſtate conſumpta debere igne conſumi, & non adhiberi ad uſus profanos, ex Cap. *Altaris de conſecrat. diſt.* 2.: Quamvis Pal. tom. 2. tract. 8. diſp. 1. punct. 6. cum Tamb. lib. 1. cap. 2. §. 3. putet, ne veniale quidem eſſe, ea ad profanos uſus deputare, mutata jam forma; tum quia conſecrationem amittunt; tum etiam quia non conſtat directe de hujuſmodi prohibitione; unde poterit calix confractus verbi gratia, & alba diſſuta ad alios uſus deſervire.

XI. Quæritur ultimo; Quænam ſint alia ad Sacrificium requiſita?

Reſpondeo, requiri primo ſuper altare ex Rubricis Miſſalis, præter corporale tres mappas; Suar., & Vaſq. docent ſufficere duas, aut ex Præp. unam duplicatam; in neceſſitate autem ex Azor., & Laym., ſatis eſt etiam una ſimplex, etiam non benedicta, quæ deinde aliis uſibus reddatur.

Secundo requiritur Corporale lineum, (quamvis in extremitatibus

poſſit eſſe ſericum, &c. & benedictum ab Epiſcopo, vel privilegiario, (juxta modo dicta de veſtibus Sacerdotalibus) quod non indiget nova benedictione, ſi lavetur, niſi notabiliter rumpatur: Communiter autem docent ex Lug., & Gavant. apud Buſemb. peccare mortaliter, qui utitur illo notabiliter immundo. Requiritur etiam cum Corporali palla linea, qua parte tegit calicem, ſimiliter benedicta.

Tertio, Putificatorium lineum, non tamen neceſſario benedictum, ex Lug., Suar. contra Laym., cum nulla ejus benedictio reperiatur in Ritualibus.

Quarto, Miſſale continens ſaltem Canonem; quamvis ex Laym. Ledeſm. apud Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 46., quando non reperiretur, poſſet ſine Miſſali celebrare ille qui eſt moraliter certus non errandi. Lug. etiam, Dian., Tamb. excuſant probabiliter eum, qui propter viſus debilitatem legere non poteſt, ſi ſine miſsali celebret, dummodo vel memoriter legenda ſciat, vel ab alio Sacerdote adjuvetur.

Quinto, Crux, non tamen ſub mortali: Alii contra Gavant. putant, non requiri, ubi ſervatur clauſa in Tabernaculo Euchariſtia; Certe non requiritur, ubi eſt expoſitum Sacramentum, quia eſt palam ipſe Dominus crucifixus: ſufficit etiam contra Gavant. Crucis, vel crucifixi imago ſolum depicta.

Sexto, Miniſter maſculus, ex Navar., Fagund. ſub mortali. In neceſſitate tamen gravi, verbi gratia diei feſti, poſſet ex Nugn., & Sylveſt. contra communem apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 44. adhiberi fœmina, quia quando in jure dicitur, *Nulla fœmina præſumat ad altare accedere, aut Presbytero miniſtrare*, non videtur intelligendum de tempore gravis neceſſitatis, tunc enim fœmina non præſumit, ſed ex commiſſione Sacerdotis miniſtrat. Verum in tali caſu poterit ipſe Sacerdos ſibi reſpondere ſine alio Miniſtro, ex Sà, Bonac., Dian. reſol. 43. Non eſt tamen prohibitum, quod Moniales reſpondeant ex choro, quando maſculus miniſtrat circa altare.

Septimo, duplex candela cerea accenſa, & quidem ſub mortali, ex Vaſq;, Regin., Fagund.. In neceſſitate autem probabiliter ex Zanard., Azor., & aliis apud Dian. loc. citat. reſol. 45. ſufficit unum lumen adipis, vel olei, ſecluſo ſcandalo. Numquam tamen licet celebrare ſine lumine; Unde Fagund. docet apud Buſemb., quod ſi ante conſecrationem lumen extinguatur, debeat miſſa relinqui, etiam in neceſſitate dandi viaticum moribundo. Cereus in conſecratione accendendus non requiritur ſub mortali, ſed ſolum, ut rubricæ obſerventur.

Demum requiritur pallium in fronte altaris, ſeu antipendium, pulvillus, candelabra, burſa, velum, campanula pro tempore elevationis hoſtiæ, manutergium, non tamen benedicta; quæ ſi deſint, poſſunt ex profanis congruenter mundis accipi, & deinde priori uſui reddi. Pallium tamen ex Sylv. non videtur ſimpliciter neceſſarium; quando ſcilicet habetur vel præſtantia lapidis, vel paupertas; dummodo altare ſit decenter conſtructum; nec ſub mortali eſt neceſſarius pulvillus, cereum, & campanula pro elevatione, &c.; immo ne ſub veniali quidem, ex Perſic., & Tamb., ſi commode haberi nequeant.

A R;

Digitized by Google

ARTICULUS VII.

De ritu in celebratione ſervando.

I. Num ſit mortale negligere Rubricas in Miſſali praſcriptas?
II. Num teneatur Capellanus Miſſas votivas juxta devotionem dantis ſtipendium celebrare, ſi non conſonent Rubricis?
III. Num ſaltem poſſit aliquando miſſas hujuſmodi celebrare?
IV. In quibus caſibus licite miſſa interrumpitur?
V. Quomodo ſupplendi ſubſtantiales defectus, aut errores facile occurrentes in celebratione Miſſa?
VI. Quid ſi Sacra ſpecies evomantur?
VII. Quomodo ſupplendi defectus accidentales?
VIII. Quid ſi particula Hoſtia remaneat in fundo calicis, aut palato adhareat?

I. Ritus, qui in miſſa obſervantur, alii conſiſtunt in actione, ut genuflexio, pectoris tunſio, immixtio aquæ cum vino, &c.; Alii in verbis, ut orationes, & alia verba, quorum aliqua ſubmiſſa voce, alia elata dicenda ſunt, prout in Rubricis præſcribitur: Omnes hujuſmodi ritus convenienter adhiberi certa fide tenendum eſt ex Suar., cum pertineant ad religioſum cultum, ad reverentiam tanti Sacramenti, ad devotionem fidelium, & Apoſtolorum traditioni ſint conformes, ex Trid. ſeſſ. 23. cap. 4.

Quæritur nunc primo, an ſit mortale negligere Ritus, ſeu Rubricas in Miſſali præſcriptas?

Reſpondeo, communiter cum Azor., Suar., Bonac. hic quæſt. ult. punct. 7. §. 3. apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 55. docere, quod juxta probabiliorem ſententiam peccetur mortaliter negligendo hujuſmodi rubricas, quando parvitas materiæ non excuſat; quia in conſtitutione Pii V., quæ habetur initio Miſſalis, dicitur, *Stricte præcipi omnibus, & ſingulis in virtute Sanctæ obedientiæ, ut miſſam juxta ritum, modum, ac normam, quæ in miſſali habetur, decantent, aut legant.* Quare juxta communem apud Suar. diſp. 63. ſect. 3., Fill., Trull. diſp. 11., omittere voluntarie aliquod eorum, quæ præſcribuntur, in materia gravi eſt mortale; in levi vero veniale. Verum Tamb. lib. 2. cap. 6. ex Lug., Gavant., & aliis diſtinguit duplex genus Rubricarum; ita ut aliæ ſint Præceptivæ, aliæ Directivæ: Dicuntur Præceptivæ illæ, quæ continent aliquod, quod ex jure, vel legitima conſuetudine graviter jubetur; verbi gratia de jejunio ante celebrationem miſſæ, de integritate Sacrificii, de loco, ara, vaſis, & veſtibus ſacris, de materia Sacramenti, de azymo in Eccleſia latina, de reverentia debita, & ſimilibus: Dicuntur vero directivæ reliquæ, de quibus non conſtat apud Doctores, quod graviter præcipiantur: Quare ſine onere peccati mortalis præſcribitur, verbi gratia, orare ante, & poſt miſſam, numerus orationum, &c., dummodo non negligantur cum ſcandalo, aut contemptu; ad quem contemptum reducit Gavant. in Rubricas Miſſalis part. 3. tract. 11., negligentiam illam intolerabilem, qua quis non curat eas ut plurimum non ſervare, quia implicite videtur eas contemnere. Equidem tamen exiſtimo, quod poſſit aliquis ut plurimum eas negligere ſine contemptu ſaltem gravi, atque adeo in tali caſu non peccabit graviter ratione contemptus; ſed peccabit graviter, quia cum illæ præcipiantur a Pio V., ut diximus, *In virtute Sanctæ obedientiæ*, quando aliquis ut plurimum eas negligit, non excuſatur a parvitate materiæ. Non

Digitized by Google

nego tamen, probabilem eſſe ſententiam Doctorum, quos citavimus cum Bonac., quod ſecluſo gravi contemptu, & ſcandalo, vel animo inducendi novum ritum, non ſit mortale negligere nonnullas Rubricas directivas, & ſecluſo contemptu levi, aliquando nec eſſe veniale; ſi ſcilicet hujuſmodi Rubricæ videantur eſſe tantum doctrinales, nec indicant præceptum, ſed inſtructionem, & conſilium præbeant, ut loquitur Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 70., & Croix num. 410. Veniale autem ex indecenti irreverentia, & levi ſcandalo, ſi ſæpe negligantur, declinari non poteſt.

Ex dictis ſequitur primo, eſſe mortale omittere Epiſtolam, Euangelium, aut partem notabilem Canonis, verbi gratia Communicantes, &c., quia iſtæ cenſentur materia gravis: (quamvis non teneatur privatim recitare Epiſtolam, vel Euangelium, qui celebrat miſſam ſolemnem, ex Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 42., quia nullibi reperitur hoc præceptum, etiamſi uſus ſit in contrarium) Contra vero eſſet veniale omittere voluntarie materiam levem, etiam in Canone; Idemque multi cenſent apud Suar. diſp. 59. ſi omittatur in conſecratione particula *Enim*; Sic etiam omittere *Credo*, & *Gloria*, quia non ſunt partes ſimpliciter neceſſariæ ad miſſam, ut notat Dian. loc. citat. reſol. 59. ex Fill. contra Nugn.. Unde ſi inadvertenter omittantur, regulariter non ſunt repetendæ, cum non poſſit id fieri ſine nota.

Sequitur ſecundo, peccare mortaliter juxta gravitatem materiæ Sacerdotem, ſi adderet in miſſa ex devotione novas preces, præſertim publicas; cum id in Miſſali prohibeatur: Et ex declaratione Sacræ Congregationis Cardinalium peccaret mortaliter, qui in Canone Miſſæ, pro nomine Epiſcopi, poneret nomen Generalis ſuæ Religionis, non quia de ſe res ſit gravis, ſed quia videtur, id fieri in contemptum Epiſcopi: Contra vero, ſi ut privata perſona ſecreto aliquod recitet, verbi gratia, Pater, & Ave, Miſerere, &c. ex Tamb. propter levitatem materiæ, ſolum venialiter peccaret; At mortaliter peccaret ex Bonac. apud Buſemb., ſi adderet quid notabile.

Sequitur tertio, eſſe mortale omittere oblationem hoſtiæ, vel calicis, quia cenſetur materia gravis. Quando tamen facta oblatione hoſtiæ majoris, adducuntur aliæ particulæ, Gavant. putat, poſſe eas conſecrari, ſi mentaliter offerantur; dummodo offerantur paulo poſt oblationem hoſtiæ grandioris; quamvis Tamb. part. 2. cap. 5. §. 2. putat, poſſe conſecrari, ſi opus ſit, etiamſi remote ab oblatione adducantur.

Sequitur quarto, peccare ſolum venialiter, qui voce depreſſa recitat, quæ alta voce dicenda ſunt. Quamvis Navar. putet, quod mortaliter? Sed Tamb. cum communiori, quod ne venialiter quidem, cum id faciant paſſim timorati. Illud certe notandum, quod in Rubrica præcipitur, vocem non eſſe ita efferendam, ut negotium faceſſat aliis Sacerdotibus ibi celebrantibus: Multi etiam docent apud Mendo in Epitome, quod qui adeo elata voce verba conſecrationis proferret, ut per quadraginta paſſus audiretur, peccaret mortaliter. Notandum tamen hic, Pium V. permiſiſſe aliquos ritus peculiares in aliqua particulari Eccleſia, quos per ducentos ſaltem annos conſueverat obſervare; permiſitque iiſdem Eccleſiis, ut de conſenſu Prælati, totiuſque Capituli poſſent Miſſalis Romani ritus amplecti.

II. Quæritur ſecundo, An teneatur Capellanus celebrare miſſas votivas, quas exigit, qui dat ſtipendium, quando eas Rubrica non permittit?

Re-

Reſpondeo cum communi apud Dian. loc. citat. reſol. 31., quod, per ſe loquendo, peccet non celebrando miſſas promiſſas, eo quod infideliter agat; non peccat tamen, ſi illas non celebret, quando a Rubrica non permittuntur, etiamſi ſub juramento eas promiſerit; quia nulla promiſſio etiam jurata obligat, ſi ſit de re interdicta per legem. Immo notat Alcozer. apud Trull., quod in tali caſu nec debeat fieri commemoratio miſſæ votivæ; quia abunde ſatisfit per miſſam illius diei, quam exigunt Rubricæ; & melius ſatisfit intentioni petentis hujuſmodi miſſas; cum Eccleſia corrigat ejus intentionem juxta Rubricas Miſſalis. Addit Bonac. hic quæſt. ultim. punct. 7. §. 3. num. 4., & Trull. dub. 21., quod Sacerdos, a quo, verbi gratia, peteretur miſſa votiva longa de Paſſione, abunde ſatisfaceret, ſi celebraret de Sancto, de quo eo die celebratur officium, etiam ſemiduplex, aut infra octavam, immo etiam ſimplex; quia ubi velit ſe conformare Rubricæ Miſſalis, omittendo miſſas alias, quæ petuntur, ſecluſo ſcandalo, non peccat, ut docet Suar. diſp. 83. ſect. 3. Immo ex cap. *Quidam Laicorum de celebratione miſſarum*, celebranda eſt miſſa de eo, de quo fit officium, & reprehenſibile eſt Sacerdotibus ad inſtantiam laicorum dimittere miſſas proprias propter peculiares ex devotione: Quamvis enim profit, verbi gratia, defuncto magis miſſa de Requiem, quæ petitur, ſecundum preces ab Eccleſia impoſitas ad hunc finem, quam alia de Sancto eo die occurrente: tamen Sacrificium, qua ſacrificium eſt, ex opere operato æqualiter prodeſt, & defectus miſſæ petitæ compenſari poteſt devotione, & interceſſione illius Sancti, cujus miſſa celebratur. Ita etiam Azor., Sà, & alii apud eundem Bonac., & Dian. loc. citat. reſol. 31. Et ratio ulterior eſt, quia quamvis, verbi gratia, in Rubricis permittatur dicere miſſam votivam in feſto ſemiduplici; at requiritur juſta cauſa; non cenſetur autem ſufficiens cauſa petitio cujuſcumque, ita ut ſemper mutetur miſſa, quæ eo die præſcribitur; Unde fit, quod ſi petatur miſſa votiva, ſatisfieri aliquando poſſit etiam per miſſam feriæ currentem; quia ille affectus conformationis, & obedientiæ ad leges Sacras, & ſpecialis devotio poſſet compenſare fructum, qui proveniret dicendo miſſam votivam.

III. Rogabis, an ſaltem poſſit citra culpam Capellanus nonnullis diebus celebrare miſſas votivas, quæ petuntur, ſi adverſentur Rubricis Miſſalis?

Reſpondeo, quod ſi velimus ſequi opinionem probabiliorem, & communiorem, quod ſcilicet Rubricæ Miſſalis obligent ſub mortali, quando non excuſat parvitas materiæ, certe non poterit Capellanus adverſus Miſſalis Rubricas dicere, verbi gratia, miſſas votivas, aut de Requiem in die Dominico, aut feſto duplici, aut aliis feriis, & octavis privilegiatis; ut proinde peccet venialiter tranſgrediendo in materia levi Rubricas; peccet vero graviter, ſi eas in materia gravi, aut ut plurimum tranſgrediatur; At ſi malimus ſentire cum Gavant., & aliis apud Tamb., & Dian. part. 1. tract. 14. reſol. 70., quod ſcilicet, ut diximus num. 1. plurimæ Rubricæ hujuſmodi ſint doctrinales, & directivæ, quæ conſilium, non præceptum præbent; profecto poterit aliquando propter petentis miſſam ſpecialem devotionem ſine culpa, etiam levi, ex Suar. apud Tamb. lib. 2. cap. 6. num. 6., unam, aut alteram Rubricam hac in re non obſervare, ſecluſo ſcandalo; Quod certe non vitaretur, ſi, verbi gratia, die Paſchæ aliquis celebraret miſſam de Requiem. Præceptum autem in virtute Sanctæ obedientiæ la-

tum a Pio V. ſervandi Rubricas Miſſalis videtur ex Bonac. ſtrictius obligare in miſſis ſolemnibus, ac publicis, quam in privatis, cum in privatis eſſet mortale, ſi, verbi gratia, ordo miſſæ inverteretur, aut ſi omitteretur aliquod notabile, quod faciendum præſcribitur; At ſi una miſſa pro alia diceretur, non ſemper eſſet culpa; quia tunc non prætermittitur ordo miſſæ, nec id ſapit mutationem ritus, cum pro una miſſa approbata dicatur alia miſſa ſimiliter approbata. Nec videtur eſſe latum præceptum proprie, & in rigore dicendi miſsam de feſto, aut de feria; Nam cum Sacerdos non teneatur hodie miſsam dicere, non eſt cur obligetur ad dicendam hanc determinate, ut ratiocinatur Trull.; Secus autem dicendum de divino officio, quia datur præceptum & de dicendo officio, & de tali officio dicendo: Quare certum eſt, non eſse ſaltem mortale dicere diebus, verbi gratia, Apoſtolorum aliam miſsam, ſecluſo ſcandalo, ut notat Dian. loc. citat. reſol. 30., & aliquando ex gravi cauſa, nec eſt veniale; ut ſi his diebus exponatur ſolemniter Venerabile Sacramentum, & dicatur miſsa votiva de Sacramento, cum commemoratione feſti duplicis, aut Dominicæ; aut ſi ſolemniter celebretur in gratiarum actionem, vel pro neceſſitate pluviæ ingruentis, belli, peſtis, &c., vel pro eo, qui iter periculoſum aggreditur; aut ſi quis celebret in Eccleſia, in qua agitur dies feſtus loci proprius, ut notat Buſemb. ex Gavant.; vel ſi cadaver inſepultum ſit præſens in Eccleſia: Immo ſi quis ducatur non modica devotione ad dicendam aliquam miſſam, poſſet ſine culpa, etiam veniali, illam dicere, etiam occurrente aliquo feſto duplici, ut habet Tamb. loc. citat., cap. 6. num. 11., ſaltem quia probabilis eſt ſententia Suar. diſp. 83. ſect. 3., quod in miſſis privatis ne leve quidem peccatum ſit ſine cauſa celebrare aliquando aliam miſſam a currente, etiamſi currens ſit duplex, quia non putat haberi de hac re Rubricam præceptivam, & timorati ſine ſerupulo id faciunt. Hinc qui diu ſtare propter ægritudinem non poteſt, poterit dominica palmarum, & tribus diebus ſequentibus recitare privatim miſſam votivam de Paſſione ex Tamb. loc. citat., quamvis Dian. part. 9. tract. 8. reſol. 53. ex declaratione Cardinalium doceat, id ſine cauſa non eſſe permittendum.

IV. Quæritur tertio, in quibus caſibus liceat miſſam interrumpere?

Reſpondeo, licere primo, ſi ingruat incendium, terræmotus, hoſtes, &c., præciſo tamen ſcandalo, & periculo contemptus; ita ut, quo partes miſſæ ſunt propinquiores conſecrationi, & communioni, eo majus periculum motus requiratur. Facta tamen conſecratione, ſi non poteſt miſſa perfici, ſtatim ſumantur ſpecies Euchariſticæ, ſi vacet, omiſſis cæremoniis intermediis, ex Villal., & Trull.

Secundo, ſi Sacerdos deficit ante conſecrationem, debet miſſa interrumpi; poſt conſecrationem vero etiam ſolius hoſtiæ debet Sacrificium eodem die perfici ab alio Sacerdote, ſi haberi poſſit: Secus ſumi debent altero die ſpecies conſecratæ in altero Sacrificio: Quamvis Tamb. lib. 2. cap. 8. putet, poſse ſequenti etiam die perfici illud Sacrificium, quando deeſt, aut longe diſtat, qui eodem die illud perficiat; poſſitque perfici etiam ab excommunicato, ſuſpenſo, &c., ſi deſit Sacerdos aptus. Tertio, ſi Sacerdos ante canonem recordetur ſe non eſse jejunum, aut eſse in mortali, vel cenſura innodatum, debet deſiſtere, ſi poſsit, ſine ſcandalo, aut ſui diffamatione: Quod tamen vix accidere poteſt, ut notat Bonac. qu. 6.

6. punct. 1.; unde fere ſemper in his caſibus miſsa eſt perficienda concepta contritione, &c.. Quarto, ſi vinum, vel hoſtia veneno inficiantur ab aliquo animali, verbi gratia ab Aranea, ante conſecrationem, debet vinum, vel hoſtia mitti in piſcinam, & novum apponi, mente illud offerendo; Quod ſi contingat poſt conſecrationem, debet illud animal ablui, comburi, & cineres una cum ablutione in Sacrarium mitti; Sanguis vero ſi non poſsit citra periculum vomitus, vel ſalutis ſumi, debet honeſte conſervari, donec corrumpatur, & tunc mitti in Sacrarium; Vel poteſt panno imbibi, exiccari, & combuſto panno, cineres in Sacrarium mitti. Interim abluto calice, debet novum vinum cum aqua imponi, & incipiendo a *Simili modo poſtquam cænatum eſt*, proſequi Sacrificium. Idem dicas proportionaliter de hoſtia; Notatque Gavant. cenſeri hæc venenata, ſi fulmine tangantur. Quinto, ſi Sacerdos ante conſecrationem advertat, aquam calici non impoſuiſse, debet imponere; non tamen poſt conſecrationem, quia non eſt de neceſsitate Sacramenti; Sexto, ſi quis poſt conſecrationem advertat conſecraſse acetum, vel aquam, debet hæc in piſcinam mittere, quando advertit eſse aquam, etianſi aliquid illius ebiberit; (cum non debeat eam projicere, ne projiciat particulam hoſtiæ conſecratæ, & indecens eſt, aquam in calicem expuere, ut notat Con., & Trull.) & conſecrare calicem, ut alias diximus, juxta Rubricas Clem. VIII.: Expeditius enim erit, præſertim in præſentia populi, novum vinum, & aquam imponere, mente offerre, & conſecrare, incipiendo a *Simili modo poſtquam cænatum eſt*, & ſumere; Quamvis D. Th. putet juxta Rubricas Pii V. novam hoſtiam etiam, & vinum eſſe conſecrandum, incipiendo a *Qui pridie*, perinde ac nihil conſecratum eſſet, ut notat Trull. dub. 23., & Dian. reſol. 70., & idem proportionaliter docet, ſi advertat, hoſtiam conſecratam non eſſe triticeam. Sed Rubricis Clementis VIII. potius adhærendum, utpote poſterioribus, quam ſint Rubricæ Pii V.

V. Quæritur quarto; Quid faciat Sacerdos, ſi advertat aliquid eſſentiale formæ omiſiſſe, aut ſi dubitet, an habuerit intentionem conſecrandi?

Reſpondeo: Conveniunt univerſim Doctores, quod teneantur Sacerdotes vitare omnes defectus, & ſi quid ex ſubſtantialibus omiſerint, ſupplere juxta regulas Miſſalis. In dubio autem propoſito dicendum, quod ſi Sacerdos certitudinem moralem habeat, ſe omiſiſſe aliquid eſſentiale formæ, aut quod ne virtualem quidem habuerit intentionem conſecrandi, tunc debeat iterum conſecrare, repetendo ſecreto totam formam ſupra eandem materiam cum intentione debita, dummodo id contingat ante ſumptionem; immo poſt ſumptionem hoſtiæ, ſi advertat, defectum eſſe in ſola conſecratione calicis, debet idem facere; At ſi defectus fuit in utraque ſpecie, poſt ſumptionem, non debet iterum conſecrare, cum non ſit jejunus, ut notat Trull.. Quod ſi non habeat certitudinem moralem, ſed ſolum dubium, prudens tamen, notabile, & rationabile, debet repetere verba conſecrationis ſub conditione, ſaltem mente retenta, ex Suar. diſp. 83, loc. citat., quia defectus eſt ſubſtantialis; Quod etiam dicendum, ſi certo ſciat, omiſiſſe aliquod verbum in conſecratione, de quo dubitatur apud Doctores, an ſit eſſentiale; ut notat Bonac. punct. 10. num. 12.; Qui addit ex Henr.; quod ſi Sacerdos dubitet prudenter, an habuerit intentionem conſecrandi particulas pro communione populi, nec poſſit dubium prudens de-

deponere per rationem probabilem ex iis, quæ diximus quæſt. 4. in calce artic. 3. , debet illas aut ſumere poſt conſumptionem utriuſque ſpeciei, aut relinquere , ut alius Sacerdos deinde in miſſa eas conſecret ſub conditione.

Ex quibus ſequitur primo, quod Sacerdos, qui malitioſe noluit hoſtiam conſecrare , conſecravit tamen calicem, ſed poſt ſumptionem calicis ipſum pœnitet erroris , debeat hoſtiam conſecrare , etiamſi non ſit jejunus , ut Sacrificium ſit perfectum: (niſi aliud tamen ſuadeat neceſſitas vitandi ſcandalum) Ratio eſt, quia præceptum divinum de integritate Sacrificii fortius eſt præcepto eccleſiaſtico de jejunio naturali: Contra vero, ſi neutrum conſecravit , non debet quicquam conſecrare , quando jam non eſt jejunus, ut notant etiam Suar., & Bonac.

Sequitur ſecundo, quod ſi totum vinum conſecratum e calice effundatur, ita ut nihil remaneat, debet pariter novum vinum conſecrari modo dicto : Idemque ſimiliter obſervandum, ſi hoſtia diſpareat vento , aut ab aliquo animali ſubtrahatur: Quod ſi difficillime nova hoſtia poſſit haberi, quia quod eſt multum difficile, reputatur moraliter impoſſibile , & ſtrictius obligat jus naturæ de vitanda offenſione populi, quæ ſequeretur, quam jus divinum de integritate Sacrificii; ideo tunc in una tantum ſpecie Sacrificium perfici debet, prætermittendo , juxta Rubricas Miſſalis , verba, & ſigna , quæ pertinent ad ſpeciem deficientem.

Notandum tamen , quod Sanguis cadens ſuper corporale, vel ſuper linteum debeat lavari ſuper calicem , & ablutio niſi ſumatur ab eodem Sacerdote , debet projici in piſcinam ; quod etiam fieri debet , ſi ſuper tapetum , vel alium pannum cadat : at ſi cadat ſuper aram , debet a Sacerdote ſorberi, deinde lapis lavari, & ablutio in piſcinam mitti. Si cadat ſuper tabulam , debet lambi , & abradi ; ſicut etiam debet abradi , ſi cadat ſuper terram, & quod abraditur comburi, & cineres in piſcinam condi . Quod ſi ſacra hoſtia ſuper terram, vel ſuper tabulam, &c., cadat, ſumpta reverenter hoſtia, locus mundetur , aliquantulum abradatur , & abraſio in Sacrarium mittatur ; ſin ceciderit ſuper linteum , aut pannum ſericum, &c., diligenter lavetur , & lotio in Sacrarium mittatur : poterit autem lavari a Clerico, vel Sacriſta, a quo lavari poſſunt corporalia : Solum ſi effundatur ſanguis, ablutio fieri debet a Sacerdote , vel ſaltem , ſi ille deſit , a Diacono , quia tangendus eſt ſanguis, qui in panno imbibitur ; quod non contingit in lotione purificatorii , quia aut ſanguis non fuit in eo imbibitus , aut eſt exiccatus ; Præterquamquod non datur lex univerſalis de eo, quod raro, & per accidens occurrit ; unde purificatorium etiam a Sacriſta lavari poteſt . Demum ſi hoſtia cadat intra pectus fœminæ , quia habenda eſt ratio decentiæ, & honeſtatis, ipſa potius melius debet illam accipere , & in pyxidem mittere , & ſi deperdatur aliquod fragmentum, committatur Angelis , & Deo ; quod etiam faciendum, ſi Sacerdos videat fragmentum aliquod in pectus mulieris, aut intra barbam viri cadere , nec poſſit ſine gravi turbatione illorum , & adſtantium offenſione illud perquirere : hæc enim pati voluit , qui dignatus eſt nobis ſeſe in cibum dare. Certe ſi hoſtia tangat barbam vel communicaturi , vel celebrantis , debet barba ter lavari juxta Rubricas, & conſuetudinem, non vero radi , & comburi, ut notat Trull. ; lotio autem debet in Sacrarium mitti : Quando tamen

men ſequeretur non modica turbatio viri ex tali lotione, eo quod ipſe non adverterit ad talem contactum Sacræ hoſtiæ, putat Tamb. contra Dian. part. 10. tract. 12. reſol. 10., omittendam eſſe talem lotionem, quia præſtat vitare turbationem fidelium, quam Rubricarum apicem obſervare; poſſumus enim uti Epicheja, rationabiliter interpretando mentem Legislatoris, quod voluerit talem caſum excipere.

VI. Rogabis, quid, ſi contingat, quod Sacræ ſpecies evomantur?

Reſpondeo, quod ſi judicentur corruptæ, totus vomitus debet comburi, & cineres in Sacrarium projici; Sin appareant integræ, debent reverenter aſſumi, ut dicitur in Rubricis Miſſalis num. 14., niſi nauſea habeatur; aliter ſeparentur, & in loco Sacro reponantur, donec corrumpantur; deinde comburendæ ſunt, & cineres in Sacrarium projiciendi. Non eſt autem illicitum provocare vomitum, quando quis advertit, quod ſpecies Sacramentales a ſe ſumptæ veneno fuerint infectæ; & quod niſi ſtatim evomantur cum cibo, immineat periculum grave mortis, ut notat Tamb. de Commun. cap. 3. §. 4.

VII. Quæritur ſexto; quando quis paululum in miſſa procedens advertit, ſe aliquid omiſiſſe, tenetur ne illud repetere?

Reſpondeo cum Suar., & Trull., regulariter loquendo, defectus accidentales, poſtquam commiſſi ſunt, non eſſe ſupplendos; ut ſi quis omiſit *Gloria*, vel *Credo*, &c.; quia non ſunt de ſubſtantia, & ſi repeterentur, facile aderit ſcandalum, aut nota, & invertitur ordo miſſæ: dixi tamen, Regulariter, quia ſi parva eſſet mora, & omiſſum eſſet aliquod notabile, non eſt inconveniens, imo neceſſarium ex Suar. diſp. 85. ſect. 2. §. 2., quod repetatur, præſertim in iis, quæ ſecreto dicuntur.

VIII. Quæritur ultimo; quid faciat Sacerdos, ſi ſumpto calice, remaneat particula in fundo calicis?

Reſpondeo, poſſe vel digito illam ad calicis labrum perducere, & ſumere, vel infundere vinum, & totum ſumere, ut habetur in novo Miſſali: Quod ſi prima vice non potuit ſumi, poteſt iterum novum vinum infundi, ut ſumatur: quod idem dicendum, ſi hoſtia conglutinetur palato Sacerdotis; nam non cenſetur tunc Sacerdos communicare non jejunus, prout notat Lugo diſp. 15. de Euchar. ſect. 7. num. 79.; præſtatque id facere, quam digitum ori imponere ad trajiciendas ſpecies agglutinatas palato.

ARTICULUS ULTIMUS

De Miſſæ Stipendio.

I. Qua de cauſa Stipendium pro Miſſa licite ſumatur?

II. Juſtum Miſſa ſtipendium quodnam ſit?

III. Num diebus feſtis accipi poſſit ſtipendium majus, quam diebus profeſtis?

IV. Poſſit ne pro eadem Miſſa duplex ſtipendium accipi, alterum ſcilicet pro Officiatura, alterum pro applicatione Sacrificii?

V. Quid ſi alter petat Impetrationem, alter Satisfactionem Sacrificii?

VI. Num poſſit Beneficiarius, vel Capellanus, ſi per alium ſatisfaciat, dare illi ſolum conſuetam eleemoſynam pro Miſſa?

VII. Sub gravi Sacerdos, qui per alium celebrat, univerſim tenetur illi integram eleemoſynam manualem tribuere.

VIII. Num Rectores Eccleſiarum poſſint aliquid ſibi retinere pro expenſis neceſſariis ad celebrandum?

IX. Si quis plura exigua ſtipendia accipiat, promittendo ſingulis Sacrificium,

ficium, poterit ne eandem Miſſam pro iis omnibus applicando, obligationi ſuæ ſatisfacere, ſi neceſſitate ductus id promiſerit?

X. Videtur id non licere cum ſecundum ſe, tum etiam ex decreto Urbani VIII.

I. PLurima huc ſpectantia diximus art. 5.; Quærimus nunc, qua ratione ſtipendium accipi pro Miſſa poſſit? Quodnam ſit juſtum Miſſæ ſtipendium? Num poſſit duplex ſtipendium aliquando pro eadem miſſa accipi? & alia his affinia; omittentes quæ olim apud Doctores agitabantur, ſed poſt decretum Urbani VIII. de Celebratione Miſſarum, cum declarationibus Sacræ Congregationis, ſunt jam extra controverſiam; ſicut etiam poſt proſcriptionem octavæ, nonæ, ac decimæ Theſis factam ab Alex. VII., in quarum expoſitione plurima diximus in Trutina Theſium damnatarum. Theſes autem a Pontifice proſcriptæ ſunt hujuſmodi: Octava, quæ habet: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem miſſa licite accipere applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.* Pariter nona, dicens: *Poſt decretum Urbani VIII. poteſt Sacerdos, cui miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta:* Et decima, ubi dicitur: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: Neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione etiam juramento firmata danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

Quæritur nunc primo, quibus titulis accipi poſſit ſtipendium pro miſſa abſque labe Simoniæ?

Reſpondeo, certum eſſe, quod ſi ſtipendium recipiatur ut pretium ipſius fructus ſpiritualis, ſit vera ſimonia; ſicut etiam ſi recipiatur ut pretium laboris neceſſario requiſiti ad ſacrificandum. Quando enim talis labor miſſæ intrinſecus venderetur, cenſeretur ipſa miſſa vendi, ut Doctores docent communiter in de Simonia. Habetur enim in cap. *Si quis objecerit* quæſt. 3. *Qui horum alterum vendit, ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.* Quare poteſt ſtipendium accipi, vel pro ſuſtentatione Sacerdotis, juxta illud, *Qui altari ſervit, de altari vivet:* Nam ſicut artifex, verbi gratia Pictor, dicitur gratis pingere, ſi in domo tua ſit, nec aliud a te habeat præter ſuſtentationem; ita dicitur gratis celebrare Sacerdos, ſi accipiat ſolum ſtipendium pro ſuſtentatione. Vel poteſt accipi ſtipendium propter circumſtantias aliquas extrinſecas, verbi gratia, quod ſacrificet in tali loco diſtanti, tali tempore incommodo, &c.: Vel demum, ut eleemoſyna, vel ut donum liberaliter datum.

II. Quæritur ſecundo, quodnam ſit juſtum miſſæ ſtipendium?

Reſpondeo cum Suar. diſp. 86. ſect. 2., & aliis apud Trull. dub. 52., juſtum ſtipendium non eſſe taxandum, habita ratione congruæ ſuſtentationis; nam actio ſacrificandi non exigit integrum diem; unde poteſt Sacerdos etiam in aliis exercitiis occupari, ut lucretur, & habeat, unde ſuſtentetur, verbi gratia, concionando, cantando in Choro, &c. Præterquamquod ex uſu, & præſcripto Eccleſiæ nemo poteſt ad Sacerdotium aſcendere, niſi aliunde valeat ſe congrue ſuſtentare; quare illud ſtipendium dicitur juſtum, quod eſt a Superiore taxatum. Ratio eſt, quia licet ſtipendium non ſit pretium, ſervat tamen pretii proportionem, quatenus in ea ſervanda eſt ratio juſtitiæ: unde ſicut in temporalibus illud dicitur pretium juſtum, quod

Digitized by Google

quod eſt taxatum a Principe ; ita in caſu noſtro.

Dubium tamen eſt, an Religioſi exempti teneantur ſtare taxæ factæ ab Epiſcopo? ſicut eadem ratione quæritur apud Doctores, An Eccleſiaſtici teneantur ſtare taxis, & metis in pretio rerum, quas Principes ſæculares legitime taxant? Communiter cum Vaſq., Molin. affirmant apud Pal. lib. 1. tract. 3. de legib. diſp. 1. punct. 24. num. 6. (quamvis Navar. apud Tamb. putet, ad id non obligari ſub mortali) Ratio eſt, quia poſita tali taxa, illud eſt pretium juſtum, atque adeo ſi plus accipiatur, contra juſtitiam accipitur.

III. Quod ſi miſſæ ſtipendium non fuerit a Superiore taxatum, illud dicitur juſtum, quod communiter receptum eſt; ita ut ſupra illud exigi non poſſit; quamvis poſſit Sacerdos contentus eſſe de minori ſtipendio. In Italia juſtum ſtipendium eſt argenteus: In diebus autem feſtivis in Diœceſi Mediolanenſi permittitur duplex argenteus, teſte Bonac. punct. ult. num. 13.; alibi argenteus cum dimidio. Dian. tamen part. 1. tract. 14. reſol. 9. docet, opinionem hanc, quod ſcilicet poſſit majus ſtipendium accipi die feſto, damnatam eſſe in decreto Sacræ Congregationis §. 3. Quod tamen Tamb. loc. cit. negat, ſiquidem ibi ſolum vetatur, ne die feſto recipiatur ſtipendium duplicatum; qui tamen accipit duos carolenos die feſtivo, non dicitur accipere duplicatum ſtipendium, nec majus juſto, ubi pro die feſto taxatur vel a ſuperiore, vel a conſuetudine duplex argenteus: ſicut enim rerum pretia decreſcunt, quando pauci ſunt emptores, creſcunt vero, quando emptores multiplicantur; ita juſtum miſſæ ſtipendium (quod ad normam pretii regulatur, quamvis pretium non ſit) diebus feriatis poteſt eſſe minus quam feſtivis, quando ad populi commoditatem multi miſſas quærunt. Diſtinguit tamen Tamb. in miſſa Applicationem, & Officiaturam, docetque pro Applicatione non poſſe die feſto exigi ſtipendium majus, cum ſemper ſit eadem; ſecus vero pro Officiatura, quæ die feſto magis expoſcitur, eo quod majus decus Eccleſiæ, & majorem populo commoditatem afferat: eademque ratione non pro Applicatione, ſed pro Officiatura Miſſæ cantatæ poteſt accipi majus ſtipendium, ex Suar. diſp. 86. ſect. 2., quam pro Officiatura miſſæ privatæ.

Notandum tamen, quod ſi ſtipendium non ſit manuale a fidelibus voluntarie oblatum, ſed ex titulo eccleſiaſtico, illud cenſetur juſtum, quod ob eam cauſam relictum eſt Beneficiario, vel Capellano, quamvis ſit maximum: Si tamen ſit ita tenue, ut non attingat ſtipendium pro illo loco ſufficiens, pertinebat olim ad Epiſcopum reducere onus miſſarum ad minorem numerum; nunc tamen poſt decretum laudatum pertinet ad ſolum Pontificem, quamvis non ſit improbabile apud March., & Tamb. lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 9., quod poſſint Epiſcopi hoc facere, antequam Eccleſia tale onus acceptet; quia in decreto ſolum prohibetur, ne Epiſcopi moderentur onera miſſarum impoſita; quod autem nondum eſt acceptatum, non dicitur proprie impoſitum. Quare ſi Eccleſia acceptat onus dicendi, verbi gratia, viginti miſſas pro decem carolenis, non poteſt tale onus moderari niſi ſolus Pontifex; & quamvis ſi omnino ſine culpa beneficiarii ceſſent reditus beneficii, ceſſet etiam omnino ſtatim onus miſſarum; ſi tamen reditus diminuantur, non per hoc poteſt diminui onus miſſarum abſque recurſu ad Pontificem, cum hoc in decreto prohibeatur.

IV. Quæritur tertio, an poſſit Sacer-

cerdos accipere duplex ſtipendium, alterum pro Applicatione Miſſæ, alterum pro præſentia, ſeu Officiatura in loco ſibi præſtituto?

Reſpondeo, Dian. loc. citat. reſol. 80. negare, quia S. Congregatio decrevit, *quod Sacerdotes, quibus diebus tenentur miſſas celebrare ratione beneficii, Capellaniæ, aut Salarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam miſſis ſuſceperint, non poſſint eadem miſſa utrique obligationi ſatisfacere*. At Lugo de Euch. diſp. 21., & Tamb. loc. citat. num. 14. affirmant, dummodo conſtet, unum voluiſſe ſolum præſentiam, alterum vero ſolum applicationem Sacrificii; quia ſtipendium pro præſentia recipitur propter laborem extrinſecum miſſæ, quod ſcilicet in tali loco, vel tempore celebretur, ad quod non tenetur Sacerdos obligatus pro alio celebrare; ſtipendium vero pro applicatione miſſæ recipitur pro parte ſuſtentationis congruæ Sacerdotis, ut diximus: Decretum autem adductum a Dian. loquitur ſolum de iis, qui tenentur ratione beneficii, &c. ad præſentiam ſimul, & applicationem Sacrificii, non vero de iis, qui ſolum tenentur ad præſentiam. Quamvis autem Barboſ., & Lug. doceant, quod qui petit miſſam in aliquo loco, petat etiam implicite ſibi miſſam illam applicari; quia cum non conſtet contrarium, præſumendum eſt, quod communiter contingit: March. tamen apud Tamb. docet, non ſatis eſſe talem præſumptionem, quia onus grave non eſt imponendum, niſi clare conſtet. Præterea ex Leg. *Quicquid aſtringendæ* de Verbor. obligat. dicitur, quod propoſitum mente retentum nihil extra operetur; unde lex Principis mente retenta non obligat: ergo ſi teſtator non declaret, quod velit etiam applicationem Miſſæ, non obligatur Sacerdos ad illam, etiamſi animus fundatoris fuiſſet obligare Sacerdotem: Quare ſi petantur miſſæ in tali loco celebrandæ, nihil aliud exprimendo, ex quo colligatur exigere etiam applicationem, videtur Sacerdos obligatus dumtaxat ad præſentiam; ſi enim ille voluiſſet applicationem miſſæ, expreſſiſſet, dicendo verbi gratia, illam velle pro anima ſua, vel defunctorum ſuorum; &c. Etenim ex Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 17. num. 7. in oneribus imponendis hæc regula ſervanda eſt, *Si voluiſſet, expreſſiſſet*. Verum quidem eſt, in rebus dubiis præſumendum eſſe, quod communiter contingit: in caſu autem noſtro non raro accidit, quod fundatores Capellaniæ, & qui petunt miſſam die feſto, verbi gratia in aliquo loco, ſolum inſpiciant ad honorem altaris, vel ad commoditatem populi, non ad ſuorum delictorum ſatisfactionem.

Equidem cenſeo, non eſſe recedendum a ſententia oppoſita Barboſ., & Lugon.; cum regulariter contingat, quod petens miſſam in aliquo loco, non ſolum velit commoditatem populi, aut cultum Sancti illius loci, ſed etiam Miſsæ applicationem; Ex hoc autem, quod regulariter contingit, rationabiliter id præſumitur; ac propterea Sacerdos in tali caſu tenetur etiam miſsam applicare pro dante eleemoſynam.

V. Ex dictis reſolvitur alia quæſtio; An poſſit Sacerdos accipere ſtipendium ab eo, qui petit tantum fructum impetrationis miſsæ, petendo, verbi gratia, illam pro infirmo; & alterum integrum ſtipendium ab eo, qui petit fructum ſatisfactionis, petendo, verbi gratia, illam pro defuncto? Petrus Navar. apud Tamb. docet, id non eſse improbabile. Sed communiter cum eodem Navar., & Tamb. docent, id non licere; quia præſumendum eſt in rebus dubiis, quod communiter contingit: Communiter

Digitized by Google

niter autem contingit, quod petens miſsam utrumque fructum velit ſibi applicari, niſi aliud explicet, aut ex aliqua circumſtantia contrarium colligatur. Præterquamquod in tali caſu duplex ſtipendium pro eadem miſsa reportaretur; quod in decreto Urbani VIII. vetatur: Quare niſi diſerte conſentiant offerentes ſtipendium, quod uni ſolum impetratio, alteri ſatisfactio applicetur, non poterit Sacerdos hoc duplex ſtipendium pro eadem miſsa accipere. Illud a nonnullis admittitur, quod ſi gratis uni promiſiſti miſsam pro ſalute parentis ægroti, verbi gratia, alteri pro anima fratris defuncti, poſſis eadem miſsa utrique obligationi ſatisfacere; Nam ex modo promittendi, non promittitur niſi uni fructus impetrationis, alteri fructus ſatisfactionis: nec communiter contingit, quod offeratur ſemper uterque fructus Sacrificii; ſicut communiter contingit, quod petens miſsam, & erogans pro illa ſtipendium, petat utrumque fructum; neque in tali caſu duplex ſtipendium pro eadem miſsa accipitur.

VI. Quæritur quarto; An peccet mortaliter, non ſolum qui tenetur miſſas celebrare ob eleemoſynas manuales, ſed etiam Capellanus, ac Beneficiarius, ſi accepto pro miſſis celebrandis ſtipendio majori, det eaſdem celebrandas alteri pro ſtipendio minori?

Reſpondeo, indubitatum eſſe id non licere relate ad miſſas celebrandas ob ſtipendium manuale, juxta decretum laudatum Urbani VIII., & juxta theſim nonam Alex. VII.; etenim id ſaperet turpe lucrum. Nihilominus Sacra Congregatio rogata, an Beneficiarius, qui poteſt per alium celebrare, teneatur huic alii dare ſtipendium ad rationem redituum Beneficii? reſpondit, Satis eſſe, ſi det eleemoſynam congruam ſecundum morem regionis, ſi aliud in fundatione cautum non fuerit. Diſparitas eſt, quia qui dat eleemoſynam manualem pinguem pro miſſa, totam illam eleemoſynam dat pro miſſa; unde non debet aliquid ſibi retinere, qui per alium celebrat: Contra vero Fundator beneficii non dat pingues reditus beneficii pro ſola miſſa, ſed etiam pro commodiore ſuſtentatione Beneficiarii, ut alacrius ſerviat, &c. & propter eamdem rationem Dian. loc. citat. reſol. 11., Lug. diſp. 21. ſect. 2., & Tamb. concedunt etiam Capellano id, quod a Sacra Congregatione conceditur Beneficiario; & Croix putat, id verum eſſe, etiamſi Capellania ſit amovibilis: Imo idem concedunt legatario pingui, quando hic non accepit eleemoſynam manualem; Verbi gratia, ſi Titio relinquantur centum aurei cum onere, quod faciat celebrari centum Miſſas; quia talis eleemoſyna non videtur relicta ſolum intuitu miſſæ, ut eleemoſyna manualis ſolet conferri, ſed intuitu perſonæ; Idemque dicas, ſi Sacerdoti relinquatur prædium reddens quotannis centum aureos cum onere, quod celebret quotannis centum miſſas.

VII. Docuit Bordon. reſol. 26. num. 28. apud Tamb., quod qui hoc decretum non ſervaret, non peccaret mortaliter; quia in eo decreto nulla adſunt verba indicantia culpam mortalem; & ex alio capite nulli fieret injuria. Verum communiter cum Peyr., & Tamb. damnant id de mortali, quia tam ſubtilis diſtrictio Sacræ Congregationis in re tam gravi gravem prohibitionem demonſtrat; Præſertim, quia decreto Urbani VIII. ſucceſſit deinde condemnatio dictæ propoſitionis facta ab Alex. VII. Univerſim autem lex Eccleſiaſtica obligat ſub gravi, quoties uſus, & conſuetudo ita obligationem interpretatur, ut lex de ſervandis feſtis, de jejuniis, & ſimilibus; uſus vero in caſu noſtro obligatio-

Digitized by Google

tionem gravem interpretatur, ut docent communiſſime.

VIII. Rogata pariter Sacra Congregatio, An Rectores Eccleſiarum poſſint ab eleemoſyna manuali aliquid ſibi retinere pro expenſis neceſſariis, videlicet pro candelis, paramentis, vino, &c.?

Reſpondit, id poſſe ſolum Rectores Eccleſiæ pauperis, non vero quæ ſufficientes habet reditus. Ex reditibus tamen beneficii, aut Capellaniæ poterunt univerſim pauperum Eccleſiarum Rectores illam portionem dumtaxat accipere, quæ nullatenus excedat valorem expenſarum, quæ pro ipſomet Sacrificio ſunt ſubeundæ.

Præterea docet Dian. loc. citat. reſol. 12., quod Sacerdos, qui a Petro habuit aureum pro miſſa, non intuitu ſolius miſſæ, ſed etiam intuitu perſonæ ſibi amiciſſimæ, cui voluit hoc beneficium præſtare, poſſit per alium Sacerdotem ſatisfacere, collato illi juſto ſtipendio: ſicut etiam quando ſponte exceſſus conſueti ſtipendii ab alio Sacerdote condonatur, ex eodem Dian. reſol. 13., Notat tamen Tamb., duos in hac re ſcrupulos eſſe vitandos: primus eſt, ne ille non ſponte condonet, ſed coactus metu, ne non inveniat in poſterum eleemoſynas pro Miſſis: alter, ne tu incidas in periculum ſordidæ negotiationis, & damnabilis lucri. Demum Collectores miſſarum, qui plura ſtipendia congregant, & deinde inter ſtipendiarios Sacerdotes diſtribuunt, probabiliter ex Trull. dub. 11., & Tamb. poſſunt pro labore in colligendis, vel tranſportandis ſtipendiis moderatam mercedem retinere; quia talis prohibitio directe eſt contra ſacerdotes, qui miſſas celebrandas accipiunt; reliqui igitur ſolum ſervare tenentur id, ad quod jure naturæ obligantur.

IX. Quæritur quinto, An qui accipit plura exigua ſtipendia, promittens ſingulis miſſam, poſſit unica miſſa pro omnibus ſatisfacere; Verbi gratia, ſi recepit quinque aſſes a Titio, & quinque a Cajo, poteſt ne eandem miſſam pro utroque applicare, ita ut debitum caroleni ſtipendium pro ea accipiat?

Reſpondeo, Azor. 3. part. lib. 12. cap. 8. quæſt. 3., & Cordub. apud Trull. dub. 6. id permittere, quia juſtum ſtipendium debetur Sacerdoti. At communiſſime negant, quando ſponte promiſit applicare integram miſſam pro exiguo ſtipendio, quia quilibet tenetur ſtare promiſſis, & poteſt Sacerdos liberaliter donare, quod requiritur uſque ad ſtipendium juſtum; Si tamen nihil promiſit, ſed tacuit, dum offerretur ſtipendium exiguum pro miſſa, Corduba, Nugnus, Fraxinellus apud eundem Trull., & apud Dian. part. 2. tract. 14. reſol. 7. facilius permittunt. Sed communius etiam negant, quia qui tenuem acceptavit eleemoſynam ab offerente ſtipem pro miſſa, videtur conſentire ad mentem petentis, quæ eſt, ut integra miſſa ſibi offeratur: Quare ſicut qui acceptavit tenuem Capellaniam, tenetur ad omnia miſſarum onera, donec a legitimo Superiore reducantur ad minorem numerum; ita in caſu noſtro.

Verum Trull., & Tamb. lib. 3. cap. 1. §. 3. probabilem putant ſententiam Suar. diſp. 86. ſect. 4. docentis, in eo caſu poſſe id concedi Sacerdoti pauperi, quando paupertate coactus conſentit; poterit enim ab injuſto pacto reſilire, & miſſam pro ſtipendio juſto applicare: Sicut enim (inquit Suar.) operarius, cui digna merces non tribuitur, poteſt damnum ſibi compenſare, etiamſi ob paupertatem conſenſerit in mercedem exiguam; (quamvis non poſſit exigere mercedem majorem illa, qua alius facile contentus eſſet in magna turba operario-

Digitized by Google

rariorum) Et ſicut qui ob neceſſitatem cogitur emere triticum pretio injuſto, poteſt ſine injuſtitia ſe indemnem ſervare alia via; quia venditor dum extorquet conſenſum ad pretium injuſtum, debet putare, quod qui ob neceſſitatem emit, vere non conſentiat tali pretio: Additque Lugo de juſtit. diſp. 16. ſect. 4. num. 82., quod ſicut qui in neceſſitate petit mutuum, & promittit uſuras, non tenetur illas ſolvere, etiamſi fraudulenter promiſerit ad extorquendum mutuum; quia cum obliget ſe mutuator ſponte ad mutuandum, obligat etiam ſe ad leges mutui, atque adeo ad non accipiendam uſuram; Ita pariter qui in neceſſitate vendit infra juſtum pretium, poteſt exigere juſtum pretium; quia emptor eo ipſo quod voluit libere emere, voluit implicite obligare ſe ad ſolvendum pretium juſtum, prout ferunt leges emptionis: Quod idem dicendum in conductione; Idemque videtur etiam dicendum in caſu noſtro; quia quamvis ſtipendium miſſæ non ſit vere pretium, ſervat tamen in omnibus rationem pretii. Dian. tamen part. 1. tract. 14. reſol. 7. cum Lug. loc. citat., March. hanc doctrinam in caſu noſtro non permittit; quia oppoſitum decrevit Sacra Congregatio dicens in laudato decreto: *Deinde ubi plura ſtipendia, quamvis incongrua & exigua, collata fuerint Sacerdotibus, præcipit, ut abſolute tot miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemoſyna præſcripta fuerint, ita ut alioquin graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.* Verum Tamb. putat, verba hæc Sacræ Congregationis non eſſe contra ſententiam Suarii; quia dicunt, miſſas celebrandas eſſe *ad rationem eleemoſynæ attributa*; unde ſi eleemoſyna attributa ſit dimidium juſti pretii, nonniſi medietas fructuum miſſæ pro eo applicari debet. Advertit tamen idem Tamb., quod ſi offerens exiguum ſtipendium pro integra miſſa facile inveniſſet alios Sacerdotes, qui pro eodem tenui ſtipendio celebrarent, non poſſet Sacerdos ſe indemnem ſervare applicando pro illo partem tantum fructus miſſæ: quia promittendo fraudulenter integram miſſam pro tenui ſtipendio eſſet cauſa injuſti damni; Quod pariter docet de operario promittente ſuas operas pro tenui mercede; non poſſet enim ſolitam mercedem exigere, quando Dominus facile inveniſſet alios operarios, qui eadem tenui mercede contenti eſſent; etenim fraudulenter id promittendo eſſet cauſa injuſta damni; & idem docet de mutuatario, qui ſi promittendo uſuras eſt cauſa, ut mutuans damnum aliquod patiatur, vel lucrum amittat, debet partem ſaltem uſurarum ſolvere, ita ut reſarciat damnum emergens, aut lucrum ceſſans mutuantis, cui fraudulenter uſuræ promiſſæ ſint.

Equidem tamen, ſpectato jure naturali, cenſeo primo, quod ſicut promittens uſuras ob neceſſitatem non tenetur reſarcire lucrum injuſtum ceſſans mutuanti per hoc, quod, verbi gratia, aliter mutuaſſet alteri, qui ſolviſſet uſuras: & ſicut promittens ob neceſſitatem injuſtum pretium pro tritico non tenetur reſarcire emptori lucrum injuſtum, quod illi ceſſat, per hoc, quod facile verbi gratia alteri eodem pretio injuſto vendidiſſet: ita promittens ob neceſſitatem integram miſſam pro tenui ſtipendio, aut ſuam operam pro tenui mercede, non tenetur reſarcire damnum injuſtum, quod patitur promiſſarius per hoc, quod verbi gratia aliter facile reperiſſet alios Sacerdotes, aut operarios pro eodem tenui injuſto ſtipendio: In eo caſu admitto doctrinam Tamb., quando qui offert ſtipem, facile inveniſſet alios, qui celebrarent ſponte ob eandem e-

Digitized by Google

xiguam ſtipem, non coacti neceſſitate; Vel quando ſicut ex copia operariorum decreſcit pretium operarum, quod non eſt a lege taxatum, ita ex copia Sacerdotum decreſceret ſtipendium, quod non eſſet a Superiore, vel conſuetudine taxatum, in indiviſibili conſiſtens: Quod ſi taxatus ſit carolenus pro miſſa, tunc doctrina Suar. videtur abſolute vera ſecundum ſe.

X. Cenſeo tamen ſecundo cum Lug., & Dian. ex verbis citatis Sacræ Congregationis prohiberi, ne iſthæc ſententia Suar. in praxim deducatur; quippe quæ multum animabus Purgatorii nocet; cum paſſim reperiantur, qui bona fide petant integram miſſam pro tenui ſtipendio: Quare ſi Sacerdotes non ſatisfacerent juxta opinionem Suar., animæ purgantes heu quot Sacrificiis privarentur! Unde merito Sacra Congregatio id vetuit, & explicatio Tamb. videtur omnino aliena a mente Sacræ Congregationis; ſicut merito prohibitum eſt ne reducantur onera miſſarum ad minorem numerum, quamvis reditus non ſint ſufficientes ad ſtipendium juſtum.

Et hinc confirmatur mea ſententia; nam ſi quis acceptat Capellaniam reddentem quotidie quinque aſſes cum onere celebrandi quotidie, tenetur quotidie celebrare, nec poteſt reducere onus miſſarum ad minorem numerum ſine licentia Pontificis; idque puto verum eſſe, etiamſi coactus neceſſitate in id conſentiat: ergo etiam in caſu noſtro.

Cenſeo tertio, ſententiam Suar. abſolute eſſe falſam, quia taxa ſtipendii pro miſſa non eſt facta a Superiore, ita ut conſiſtat in indiviſibili, ſed a conſuetudine: Quare ſicut ex Tamb. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 35., poſſunt die feſto exigi aliquando duo caroleni, quin fiat contra decretum prohibens, ne die feſto exigatur duplex ſtipendium, quia ſcilicet duo caroleni aliquando, ubi eſt copia petentium miſſas ad commoditatem populi, non ſunt in rigore ſtipendium duplicatum, ſed ſtipendium debitum majus: Ita in caſu noſtro, ubi eſt copia Sacerdotum offerentium miſſas, ſtipendium juſtum decreſcit; atque adeo juſtum ſtipendium dat, qui daret, verbi gratia, pro ea Miſſa quinque aſſes; unde qui promittit integram miſſam pro exigua ſtipe, quæ ſit juſta, ſpectata copia Sacerdotum in ſimile ſtipendium conſentientium, tenetur integre illam offerre. Contendunt quidem multi apud Bonac. punct. 7. §. 2., quod eleemoſyna juſta pro miſsa debeat eſſe, quæ ſufficiat ad ſuſtentationem Sacerdotis integram: Sed hoc merito negatur ab eodem Bonac., quia ex uſu, & inſtitutione Eccleſiæ, nemo poteſt promoveri ad Sacerdotium, niſi aliunde habeat, unde congrue valeat ſe ſuſtentare.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO VI.

De Extrema Unctione.

Sacramentum hoc appellatur Extrema unctio ; tum quia confertur homini in extremis conſtituto ; tum quia hæc eſt ultima Sacra unctio, quæ homini confertur : Primo enim ungitur in baptiſmo ; Secundo in confirmatione ; Tertio in collatione Sacerdotii (Presbyteri enim in manibus, & Epiſcopi in capite, & manibus unguntur ; ſicut Reges in humero, vel brachio) Quarto demum in collatione hujus Sacramenti. Ex Trid. autem ſeſs. 7. can. 1. conſtat Sacramentum hoc a Chriſto Domino eſse inſtitutum, & a Beato Jacobo promulgatum : Probabiliter inſtitutum fuit, quando Chriſtus Dominus Apoſtolos miſit, Marci 6. ut ungerent oleo infirmos, & ſanarent. Non fit mentio ab Evangeliſtis de hoc Sacramento, quia ſoliciti fuerunt de iis tantum, quæ ſunt neceſsaria ad ſalutem, & ad diſpoſitionem Eccleſiæ : Sacramentum autem Extremæ unctionis ad ſalutem non eſt neceſsarium ; ſicut nec Sacramentum Confirmationis, de quo nec ulla mentio fit in Evangelio.

Definitur Extrema unctio, quod ſit *Signum rei Sacræ, quo aliquæ partes corporis infirmi unguntur oleo benedicto ſub præſcripta forma verborum, juxta Chriſti inſtitutionem, ad ſalutem animæ, & corporis* ; Brevius definitur, quod ſit *Sacramentum novæ legis ad ungendum infirmos ordinatum, in ſalutem animæ, & corporis*, quod conſtat, tum ex iis, quæ dicemus, tum ex verbis Jacobi Apoſtoli dicentis cap. 5. *Infirmatur quis in vobis ? Inducat Prsbyteros, & orent ſuper eum, ungentes oleo in nomine Domini, & oratio fidei alleviabit infirmum, & ſalvabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittuntur ei*. Eſt autem unum numero Sacramentum in quolibet ſuſcipiente, conflatum tamen ex materiis, & formis partialibus ordinatis ad eundem finem ; Neque enim gratia confertur, niſi completa ultima unctione eſsentiali, ut dicemus cum Suar. diſp. 40. ſect. 4. ; Sicut enim Sacramentum Euchariſtiæ eſt Sacramentum per modum convivii, quod integratur per cibum ſimul, & potum ; ita Sacramentum hoc ex D. Th. in 4. diſt. 23. quæſt. 1. eſt Unctio omnium ſenſuum exteriorum, quibus hauritur morbus interior, & integratur pluribus unctionibus ; Curatio enim multorum vulnerum non poteſt adumbrari perfecte, niſi per applicationem medicinæ ad diverſas vulnerum radices ; ſicut convivium non poteſt perfecte adumbrari, niſi per cibum ſimul, & potum. Diſcutiemus primo hujus Sacramenti materiam, & formam : Secundo, Miniſtrum : Tertio, Subjectum : Quarto, Effectus.

Digitized by Google

ARTICULUS I.

De Materia, & Forma hujus Sacramenti.

I. Oleum olivarum dumtaxat eſt materia remota hujus Sacramenti.
II. Neceſſitate Sacramenti opus eſt, ut illud ſit benedictum.
III. Proxima materia eſt Unctio, quæ fieri ſolet in formam Crucis.
IV. Unctiones a Florentino enumeratæ ſunt ſeptem: At non omnes ſunt de eſſentia Sacramenti.
V. Quomodo cæcus, & ſurdus inungendi ſunt? Et quid tempore peſtis?
VI. Forma proferri debet deprecatorio modo.
VII. Quænam verba ſint eſſentialia, ac de neceſſitate Sacramenti?
VIII. Num ſenſus, qui inungitur, exprimendus ſit?

I. Quæritur primo; Quænam ſit materia remota extremæ Unctionis.

Reſpondeo, eſſe oleum olivarum: nam Jacobi 5. dicitur, *Ungentes eum oleo:* oleum autem abſolute dictum ſignificat oleum expreſſum ex baccis olivarum. Ex Innocentii autem Papæ epiſtola, ut notat Trull., debet oleo miſceri balſamum; uſus tamen communis Eccleſiæ nunc eſt, ut balſamum non miſceatur; quia odor bonæ vitæ balſamo ſignificatus non eſt neceſſarius morientibus, ſed viventibus: Quare peccaret, qui contra conſuetudinem Eccleſiæ oleo balſamum miſceret (ut notat Suar. loc. citat.) In neceſſitate autem deficiente oleo extremæ unctionis, licitum eſt uti oleo Chriſmatis, in quo admixtum eſt balſamum, ut notat Trull., & Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 176., & part. 5. tract. 3. reſol. 90.

II. Notandum, eſſentialiter requiri, atque adeo non ſolum neceſſitate præcepti, ſed etiam neceſſitate Sacramenti, quod oleum ſit benedictum ab Epiſcopo, ut conſtat tum ex traditione, tum ex Florentino: Probabiliter tamen ex diſpenſatione Pontificis benedici poteſt, & conſecrari a ſimplici Sacerdote, ut diximus, cum de Chriſmate. Probabiliter etiam ex Bonae. ad validitatem Sacramenti ſufficit oleum benedictum ab Epiſcopo, quamvis alia benedictione ab ea, quæ præſcribitur in Rituali: ex conſuetudine tamen debet eo anno eſſe benedictum. Verum notat Leand. hic diſp. 7. quæſt. 11. poſt longam conſultationem ſenſiſſe Theologos, & utriuſque Juris Doctores non dari præceptum ſub mortali de illo renovando ſingulis annis; quia id de ſolo Chriſmate præſcribitur in cap. *Si quis de alio de Conſecrat. diſt.* 4.. Licitum autem eſt Parocho, oleum non conſecratum miſcere conſecrato, quando timet fore, ut oleum conſecratum non ſufficiat pro toto anno; tunc enim utrumque cenſetur conſecratum; dummodo quod additur ſit minoris quantitatis, quam conſecratum; major enim pars trahit ad ſe minorem, ex cap. *Aqua de Conſecrat.*; ſicut tota aqua cenſetur benedicta, ſi aquæ benedictæ admiſceatur minor quantitas aquæ non benedictæ: Contra vero non eſt totum vinum conſecratum, ſi vino conſecrato miſceatur non conſecratum, quia ex inſtitutione Chriſti Domini non conſecratur vinum, niſi per verba conſecratoria; aqua vero remanet benedicta etiam per immixtionem cum aqua benedicta, ex cap. citat. *Aqua de Conſecrat.*

III. Quæritur ſecundo; Quænam ſit materia proxima hujus Sacramenti?

Reſpondeo, eſſe Unctionem; dicitur enim a D. Jacobo; *Ungentes eum oleo*. Quamvis autem unctio fieri ſoleat in formam crucis, id tamen non eſt

eſt de neceſſitate Sacramenti; imo neque de neceſſitate præcepti; cum nullum de hoc extet præceptum, ut probat Suar. contra Sylv. Nec talis conſuetudo ex Suar., & Trull. obligat ſub mortali, ſecluſo ſcandalo, aut contemptu; cum non videatur res gravis, nec conſtet, illam introductam eſſe cum exiſtimatione, quod obliget ſub mortali.

IV. Quæritur tertio; Quænam unctiones ſint de eſſentia materiæ proximæ hujus Sacramenti?

Reſpondeo, quamvis Florentinum ſeptem unctiones numeret, in oculis, in auribus, in naribus, in ore, in manibus, in pedibus, in renibus; Communiter tamen docent, non eſſe omnes de eſſentia; plerumque enim, ut teſtatur Suar., omittuntur unctiones pedum, & renum, præſertim in fœminis propter honeſtatem. Quare neque omnes ſeptem ſunt de neceſſitate Sacramenti, neque de neceſſitate præcepti; cum circa unctiones pedum, & renum ſervanda ſit loci conſuetudo, ut notant Filliuc., & Trull. An autem omnes aliæ quinque unctiones ſint de eſſentia? dubium eſt apud Doctores: Aliqui apud Dian. part. 8. tract. 1. reſol. 21., & part. 3. tract. 4. reſol. 159. cum Bell. cap. 10. putant, unam unctionem in quacumque parte corporis infirmi eſſe de eſſentia Sacramenti: reliquas vero Sacramentum integrare; Sicut in Euchariſtia una ſpecies pertinet ad eſſentiam Sacramenti, altera ad integritatem: At communius cum D. Th., & Suar. docent, omnes quinque eſſe de eſſentia, ita ut non conferatur gratia, niſi completa quinta unctione. Ratio eſt, quia cum hoc Sacramentum ſit inſtitutum ad delendas reliquias peccatorum, & radices, ſeu origines omnium peccatorum ſint in ſenſibus; (nihil enim eſt in intellectu, quod prius non fuerit in ſenſu) ideo quinque unctiones in quinque ſenſibus videntur de eſſentia Sacramenti: Et hæc ſententia in praxi ſequenda eſt, quando nulla urget neceſſitas in contrarium; univerſalis quippe uſus Eccleſiæ ſaltem evincit omnes quinque eſſe de neceſſitate præcepti; Præterquamquod, ſecluſa gravi neceſſitate, non poſſumus a conſuetudine diſcedere in dubio de valore Sacramenti: Ex quo fit, quod cum conſuetudo ſit, ut in utroque oculo, aure, manu, &c. fiat unctio, ideo nec licet ab hac conſuetudine diſcedere, quamvis videatur ſatis eſſe unctio in uno tantum oculo, aure, &c.

V. Quod ſi quis careat oculis, vel manibus, tunc unctio fieri debet ex D. Th., & Bonac. in parte corporis magis propinqua: eſto enim cæcus, verbi gratia, a nativitate non peccarit videndo, tamen quia potuit peccare deſiderando, verbi gratia, turpes aſpectus, ideo convenienter etiam cæcus ungitur in oculis. Sacerdotes autem non unguntur in palma, in qua jam fuerunt ſemel uncti, ſed in ſuperiore parte manus. Denique, ut notat Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 168., & part. 5. tract. 3. reſol. 89. in caſu neceſſitatis, præſertim in morbis contagioſis, ad evitandum periculum contagii, poſſet aliquis ſequi priorem ſententiam, quod ſcilicet ſit de eſſentia Sacramenti una tantum unctio, & ungere unum tantum organum ſenſus magis obvium, dicendo: *Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quicquid per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum deliquiſti:* nam teſte Conink tota Univerſitas Lovanienſis cum Archiepiſcopo id approbavit anno 1588.. Immo ad vitandam contagionem poteſt ungere infirmum virgula argentea, lignea, &c., ut notat Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 167., & part. 5. tract. 3. reſol. 79.;

79.; Suar. etiam diſp. 41. ſect. 2. apud Bonac. putat, quod ſi periculum eſt in mora, poſſit Parochus, inuncta ſingulorum ſenſuum unica parte, proferre unicam formam complectentem plures formas partiales modo dicto; nam quando urget evidens neceſſitas, poteſt Sacramentum cum materia dubia ſub conditione miniſtrari, eo quod tunc non poſſit haberi materia certa: Et propter hanc eandem rationem tempore peſtis poteſt Sacramentum hoc conferri conditionate cum unica unctione, ut dictum eſt; quia ſcilicet quod ſine magno incommodo, & ſine periculo vitæ haberi non poteſt, dicitur moraliter impoſſibile; unde cum non poſſint quinque unctiones poni ſine periculo vitæ, dicitur iſta materia certa eſſe impoſſibilis, ideoque poteſt poni Sacramentum cum materia dubia, ſeu cum unica unctione.

VI. Quæres quarto, quænam ſit forma hujus Sacramenti?

Reſpondeo, ex Florent., & Trid. ſeſſ. 14. can. ult., eſſe hæc verba prolata a Sacerdote: *Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quicquid per viſum deliquiſti; Amen.* quando ſcilicet unguntur oculi; deinde quando unguntur nares, &c. dicendo: *Quicquid per auditum, per odoratum, per oris vitium, per tactum, per inceſſum, per ardorem libidinis deliquiſti.* Forma itaque hujus Sacramenti proferri debet modo deprecativo, ut conſtat, tum ex illis verbis D. Jacobi, *Inducat Preſbyteros, & orent ſuper eum*; tum ex traditione Eccleſiæ. Unde communius docent contra nonnullos, non ſufficere, ſi per verba indicativi modi ſine ulla oratione proferatur, dicendo verbi gratia, *Ungo te oleo ſalutis in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti*: Non eſt tamen improbabile ex Trull. contra Nugn. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 175. valere hanc formam: *Ungo te oleo Sancto, ut Deus tibi remittat peccata, quæ per viſum commiſiſti*: quia jam additur ſufficiens deprecatio.

VII. Porro in hac forma ſunt de eſſentia illa verba, *Per iſtam unctionem*, quia in forma Sacramenti debet exprimi actio miniſtri, ut *Baptizo te &c.*, non ſunt vero de eſſentia illa verba, *Et per ſuam piiſſimam miſericordiam*; cum ſufficienter imploretur miſericordia divina per verba ſequentia: Sunt tamen de præcepto, ita ut ſine mortali omitti non poſſint, ex D. Th., Suar., Trull.; ſicut nec verbum illud *Sacram*, vel *Sanctam*, ideſt unctionem. Si pro verbo *Indulgeat* dicatur *Parcat*, *Ignoſcat*, &c., mutatio eſſet accidentalis. Invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis poſt unctionem ſingulorum ſenſuum non eſt de eſſentia, nec de præcepto; cum neque in Conciliis, neque in Cæremoniali Romano habeatur; nec hoc Sacramentum eſt profeſſio fidei, ut Baptiſmus.

VIII. Dubium eſt apud Doctores; An ſit de eſſentia expreſſio ſenſus, qui ungitur, dicendo verbi gratia: Quicquid per viſum peccaſti; ita ut non ſatis ſit, ſi dicatur, Indulgeat tibi Deus, quicquid peccaſti. Nonnulli cum Con. docent, eſſe tantum de præcepto, quia abſque ea expreſſione ſufficienter ſignificatur committi peccatum, quod originem trahit a ſenſibus: Quare ex Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 175., & 180., ſolum ſunt de eſſentia iſta verba, *Per iſtam unctionem indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti*, & reliqua ſunt de præcepto: At communius docent, expreſſionem ſenſus, qui ungitur, eſſe de eſſentia. Unde in praxi a communi ſententia citra gravem culpam recedere non poſſumus, ut notat Bonac.

A R-

ARTICULUS II.

De Miniſtro hujus Sacramenti.

I. Solus Sacerdos illud miniſtrare valide poteſt, etiamſi ſit excommunicatus.

II. Probabiliter poteſt valide a pluribus Sacerdotibus relate ad diverſas unctiones miniſtrari.

III. A Sacerdote proprio miniſtrari debet, niſi neceſſitas urgeat.

IV. Num Parochus ſub mortali teneatur Sacramenta Extremæ Unctionis, aut Euchariſtiæ miniſtrare cum periculo vitæ? & quando?

V. An poſſit hoc Sacramentum ſine ſacris veſtibus in neceſſitate miniſtrari?

VI. Num aliquando tempore Interdicti miniſtrari poſſit?

I. QUæritur primo; Quinam ſit Miniſter, qui poſſit valide Extremæ unctionis Sacram. conferre?

Reſpondeo, eſſe ſolum Sacerdotem, ex Florent., & Trident.; quod eruitur ex verbis Jacobi 5. *Inducat Preſbyteros*: cum enim ordinatum ſit ad tollendas reliquias peccatorum, debuit miniſtrari a Sacerdote, qui poteſt a peccatis abſolvere: Quare Diaconus invalide illud confert, nec poteſt Pontifex in hoc diſpenſare, cum ſit juris divini: Valide vero confertur a Sacerdote etiam excommunicato, ſuſpenſo, &c., quia miniſtratio hujus Sacramenti eſt actus Ordinis, non juriſdictionis; unde juriſdictio non requiritur ad valide illud adminiſtrandum, ut in Sacramento Pœnitentiæ. Et ratio eſt, quia ſolum Sacramentum Pœnitentiæ eſt inſtitutum per modum judicii, in quo eſſentialiter requiritur juriſdictio.

II. Quæritur ſecundo, An valide miniſtretur a pluribus, ita ut unus jungat unum ſenſum; alter alterum; &c.?

Reſpondeo cum communi affirmative; unde in neceſſitate, ſi ſtatim deceſſurus timeretur infirmus, poſſent ei unctiones ſimul adhiberi a pluribus Sacerdotibus, qui proferrent ſingulas ſuas formas correſpondentes, ut docet Mærat. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 88. Imo ſi Sacerdos poſt aliquas unctiones moreretur, poſſet alius Sacerdos alias unctiones perficere: Sicut ſi Sacerdos moriatur poſt conſecratam hoſtiam, debet alius Sacerdos calicem conſecrare. Putat tamen Mærat. apud Dian. loc. citat. reſol. 89., quod in tali caſu poteſt ſecundus Sacerdos unctiones repetere ab initio, quia utilius id poterit eſſe infirmo, eo quod ſolum probabile ſit, non certum, quod hoc Sacramentum poſſit a pluribus miniſtrari. Equidem tamen dico, quod non ſolum id poſſit, ſed etiam quod debeat, ne exponat periculo fruſtrationis Sacramentum.

III. Quæritur tertio, Quinam ſit Miniſter, qui poſſit licite illud miniſtrare?

Reſpondeo, eſſe Parochum proprium, quia miniſtrare Sacramentum eſt officium Paſtoris; unde graviter peccat, qui ſine illius licentia illud miniſtrat; Et Religioſi excommunicationem Clementinæ primæ de Privilegiis incurrunt. Sufficit tamen in neceſſitate licentia implicita, ſeu interpretativa, quæ cenſetur, quando jamjam aliquis moritur, & Parochus opportune inveniri non poteſt. Imo ex Henr., Laym., Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 170. ſi Paſtor abſit, vel non poſſit, aut nolit injuſte hoc Sacramentum conferre, poteſt quilibet Sacerdos, tam ſæcularis, quam regularis, etiam renitente Parocho, illud miniſtrare, quia in tali caſu Epiſcopus, vel Pontifex cenſetur illi licentiam præbere, ut no-

Digitized by Google

tat Trull.; Ubi notandum ex Palud., Con., Laym. apud eundem Dian., quod Sacerdos inferior ſolum ſub veniali teneatur hoc Sacramentum conferre ex charitate, ſi commode poteſt, non vero ſub mortali; niſi quando infirmus graviter indigere cenſeatur, eo quod aliter ſine omni Sacramento decederet. Verum tenetur ſub mortali Sacerdos miniſtrans hoc Sacramentum recte ſe diſponere, ut ſit in gratia, ſaltem per contritionem exiſtimatam: Quod ſi ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, debet ſuas vices alteri committere; Si tamen alius deſit, probabile eſt ex Fill., quod poſſit ab eo miniſtrari. Et quamvis Suar. diſp. 44. apud Trull. probabilius putet, quod non poſſit ab excommunicato, vel ſuſpenſo vitando conferri, quando infirmus alia Sacramenta ſuſcepit; certum tamen eſt, quod excommunicatus toleratus ad hoc requiſitus poteſt illud conferre, quia ſolum illi prohibetur, ne ſe ingerat ad divina miniſtranda.

IV. Quæritur quarto; An Parochus teneatur ſub mortali hoc Sacramentum ſuis ovibus miniſtrare?

Reſpondeo cum communi affirmative; nam illi competit ex officio, & juſtitia ſuas oves paſcere, & ordinaria ſalutis remedia præbere; unde peccabit mortaliter, tam ſi illud neget, quam ſi notabiliter differat cum periculo infirmi: Idemque dicitur de Epiſcopo, deficiente Parocho. Tempore peſtis, negat Navar. apud Trull. cum Suar., Fill., quod teneatur Parochus cum periculo vitæ hoc Sacramentum miniſtrare, quia non eſt Sacramentum neceſſitatis; & alioquin ſatis ſubvenitur neceſſitati infirmi per Sacramentum Confeſſionis, & Communionis; tenetur tamen Parochus tentare omnia remedia convenientia, ut illud ſine periculo vitæ miniſtretur. Imo Nugn. putat apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 174., & part. 5. tract. 3. reſol. 96., quod teneatur cum periculo vitæ peſte infectis miniſtrare tria Sacramenta, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis. Tenetur certe Sacramentum Pœnitentiæ etiam cum periculo vitæ miniſtrare: (quamvis Suar. diſp. 44. ſect. 2. num. 15., & Fill. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 93. excuſaret Parochum, ſi moraliter certus eſſet, quod infirmus non habeat conſcientiam peccati mortalis, & alioquin periculum propriæ vitæ eſſet magnum) At Sacramentum Extremæ Unctionis communius docent, quod non teneatur miniſtrare cum periculo vitæ. Imo Hurt. apud eundem Dian. putat, quod nec teneatur, etiamſi infirmus aliud Sacramentum, puta Confeſſionis, & Communionis, ſuſcipere non potuiſſet; quia ex una parte poteſt ille ſibi conſulere per contritionem; ex alia vero parte non eſt certum, quod hoc Sacramentum, quod eſt vivorum, ex attrito faciat contritum, & deleat mortalia quoad culpam. Huic tamen ſententiæ non ſubſcribo; cum contritio non omnibus ſit facilis; & probabilitas iſta, quod Sacramentum vivorum ex attrito per accidens poſſit facere contritum, cauſando primam gratiam, ſatis eſt, ut eatenus teneatur Sacerdos in caſu adducto hoc Sacramentum miniſtrare. Denique quamvis ex Fill. tom. 1. tract. 3. cap. 5. teneatur Parochus cum periculo vitæ Euchariſtiam moribundis miniſtrare, quia ad illam tenetur infirmus ex præcepto divino, & eſt medium moraliter neceſſarium ad ſalutem; Molfeſ. tamen apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 174., & part. 5. tract. 3. reſol. 53. putat, non teneri ad id Parochum cum tanto periculo, quia non eſt Sacramentum præciſe neceſſarium.

V. Notandum demum ex Tanner. apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 91., de-

debere miniſtrum Extremæ Unctionis adhibere reſpondentem, & præmittere precationes Ritualis: ſi tamen urgeat neceſſitas, poteſt utrumque omittere: At ſine veſtibus ab Eccleſia præſcriptis ex Bonac. miniſtrare in neceſſitate non debet, ut dicitur de Euchariſtia. Obſervat etiam Barboſa, quod Parochus non debeat abſque lumine Sacrum Oleum deferre; nec poſſit domi illud tenere, ut noctu vocatus citius accurrat: ſi tamen utrumque hoc fieret ſine periculo irreverentiæ, aut ſcandali, non eſſet mortale.

VI. Tempore autem Interdicti miniſtrari non poteſt, cum non ſit Sacramentum neceſſarium; ſi tamen ægrotus aliud Sacramentum ſuſcipere non poteſt, tunc poſſet hoc Sacramentum illi conferri, ex Palud. apud Trull.

ARTICULUS III.

De Subjecto Extremæ Unctionis.

I. Invalide confertur non ægroto, ac de vita periclitanti, quamvis ſit baptizatus, & uſum rationis habuerit.

II. Qui de vita periclitatur, ſed non ratione ægritudinis, incapax eſt hujus Sacramenti.

III. Probabile eſt, Beatiſſimam Virginem hoc Sacramentum ſuſcepiſſe.

IV. Num citra mortale negligi illud poſſit?

V. In eadem ægritudine tunc poterit iterari, quando novum vitæ periculum ſupervenerit poſt congruum tempus.

I. Quæritur primo, Quinam ſit capax hujus Sacramenti? Reſpondeo, eſſe capaces ſolum baptizatos in extremo vitæ laborantes, qui uſum rationis ſaltem habuerint. Ita Florent. Hinc ſequitur primo, pueris, & perpetuo amentibus invalide conferri, ut communiter docent contra Majorem; quia falſa redditur in iis forma, Quicquid deliquiſti, non potuit enim delinquere, qui nunquam habuit uſum rationis. Poteſt tamen ſub conditione conferri pueris, ſi dubitetur, an lumen rationis iis irradiarit, ex Lugo apud Dian. part. 3. tract. 7. reſol. 169., & part. 5. tract. 3. reſol. 85.; ſicut quando dubitatur, an aliquis ſit mortuus.

Sequitur ſecundo, Amentibus, & phreneticis, qui aliquando habuerunt uſum rationis, dari debere, niſi ante phreneſim fuiſſent in peccato notorio, & nullum ſignum Pœnitentiæ dediſſent. Ratio eſt, quia quilibet fidelis præſumitur habuiſſe intentionem ſuſcipiendi Sacramentum in articulo mortis; & hujuſmodi intentio habitualis non retractata ſatis eſt ad valide ſuſcipiendum hoc Sacramentum. Quamvis autem debeat eſſe in gratia, qui illud ſuſcepturus eſt, quippe quod eſt Sacramentum vivorum: at ſi præmiſerit ſolum attritionem inculpabiliter, adhuc gratiam probabiliter recipiet; quia omnia Sacramenta non ponentibus obicem gratiam cauſant, nec dicitur ponere obicem, qui cum attritione peccati commiſſi accedit, ut patet in Sacramento Baptiſmi, & Pœnitentiæ: Quamvis peccet, qui ad Sacramentum vivorum culpabiliter non ſe diſponit per contritionem, aut per attritionem cum confeſſione; Ad Euchariſtiam vero nullatenus ſufficit per ſolam contritionem ſe diſponere, ſed debet etiam præmitti mortalium confeſſio; niſi tamen phyſica, aut moralis impotentia obſtet, & urgeat neceſſitas communicandi.

II. Sequitur tertio, Sacramentum hoc eſſe conferendum periclitantibus de vita ſolum ratione infirmitatis, ut patet ex verbis Divi Jacobi dicentis, *Infirmatur quis in vobis?* Quare incapa-

Digitized by Google

paces illius ſunt navigantes, aut belligerantes cum periculo vitæ, necnon qui ſuſpendendi ſunt, & mulieres in partu exiſtentes, quamvis vi doloris ſint in periculo vitæ: Contra vero poteſt conferri ſenibus morti propinquis, cum ſenectus ipſa ſit morbus, necnon periclitantibus de vita ob peſtem, ob rabidum morſum, ob tactum viperæ, ob vulnus: Non eſt autem expectandum, ut infirmus ſit in extremo vitæ, ſed adminiſtrandum eſt, ſi fieri poteſt, quando infirmus adhuc uſu rationis gaudet, ut ſe magis ad fructum recipiendum diſponat; cum Sacramenta magis diſpoſito uberiores fructus cauſent, inſtar cauſarum naturalium, ut alias diximus. Probabilius autem eſt, quod ſit invalidum, ſi conferatur ægro, qui revera uon ſit in periculo vitæ, quamvis putetur eſſe in tali diſcrimine: At Con. quæſt. 29. dub. 7. probabiliter putat, valide conferri, ſi bona fide credatur infirmus eſſe in vitæ periculo, quamvis revera non ſit; præſertim quia Florentinum dicit debere dari iis, de quorum morte timetur; unde ſatis eſſet, quod appareat periculum mortis; non ſolum ut licite, ſed etiam ut valide conferatur; aliter deberet dari jamjam agenti animam, ne exponatur Sacramentum periculo fruſtrationis.

III. Sequitur quarto ex Suar., Con. contra Sanc., & Nugn. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 181., non eſſe neceſſe, quod ſuſcipiens hoc Sacramentum aliquando peccaverit, ſed ſatis eſſe, quod uſum rationis habuerit. Ratio eſt, quia D. Jacobus dicit, *ſi in peccatis fuerit, remittentur ei*: unde non requiritur, quod peccaverit: Et quamvis in forma dicatur, *Ignoſcat tibi Deus quicquid deliquiſti*, ſenſus videtur eſſe, *Ignoſcat, ſi quid deliquiſti*. Finis enim hujus Sacramenti eſt gratia præſidiativa, & corroborativa in extrema lucta; unde licet non inveniat vulnera, quæ ſanet, adhuc habet finem ſuum, cum inveniat hoſtes aggredientes. Hinc Suar. exiſtimat valde probabile eſſe, quod Beatiſſima Virgo hoc Sacramentum ſuſceperit: Ad eum modum, quo communius docent illam ſuſcepiſſe Sacramentum Baptiſmi, non quidem ut ab originali culpa emundaretur, ſed ut charactere baptiſmali inſigniretur. Alii tamen negant, quia Beata Virgo non ſolum erat immunis a culpa, ſed etiam a laboribus morbi, & a tentationibus hoſtium.

IV. Quæritur ſecundo; An teneatur ſub mortali ægrotus ſuſcipere hoc Sacramentum?

Reſpondeo cum communi contra Sot. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 170., & part. 5. tract. 3. reſol. 97., non eſſe mortale illud negligere, ſecluſo ſcandalo, & contemptu; cum nullum de eo ſuſcipiendo ſit præceptum. Notat tamen Trull., vix inter Chriſtianos vitari poſſe ſcandalum, ſi quis adeo utile Sacramentum nollet in tali ſtatu ſuſcipere. Immo nonnulli contra Tanner. apud eundem Dian. putant, quod præſumatur contemnere illud, qui in extremis poſitus nolit ſuſcipere, quando commode poteſt habere: Quare certum ſaltem erit, non excuſari a veniali qui illud negligeret, quia videretur habere magnam rerum ſpiritualium prodigalitatem.

V. Quæritur tertio; An poſſit Extrema Unctio reiterari?

Reſpondeo cum communi apud Dian. part. 5. tract. 3. reſol. 96., in eadem infirmitate non poſſe iterari, durante eodem periculo mortis, quia ſemel ſuſcepta eſt medicina ſufficiens ad effectum, quo infirmus eget; & quia ita fert uſus Eccleſiæ. Unde Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. habet: *Si infirmi poſt ſuſceptam hanc unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti*

Digitized by Google

ſi ſubſidio juvari poterunt, cum in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint. Si tamen infirmitas ſit longa, & infirmus poſt unctionem liberatus ſit a periculo mortis, & deinde antequm plene convaleſcat, iterum incidat in novum periculum, poterit juxta communiorem ſententiam iterum ungi, elapſo aliquo tempore, arbitrio prudentis viri, verbi gratia, ex Trull. poſt menſem a prima unctione. Ratio eſt, quia Sacramentum hoc cum non imprimat characterem, eſt de ſe iterabile; & cauſa, cur conferatur, non eſt morbus, ſed periculum mortis: ergo ſi durante eadem infirmitate, iterum veniat periculum mortis, poterit Sacramentum iterari: Et Gobat advertit, Parochum in hoc non debere eſſe adeo ſcrupuloſum.

ARTICULUS IV.

De Effectibus Extremæ Unctionis.

I. Tridentinum hujus Sacramenti effectus recenſet.

II. Quinam ſit effectus primarius? Num gratia corroborativa? Num peccatorum remiſſio? Num utrumque?

III. Quid veniat nomine reliquiarum peccatorum, quæ hoc Sacramento abſterguntur?

IV. Quandonam Extrema Unctio cauſat effectus ſuos?

I. Quæritur primo; Quinam ſint effectus hujus Sacramenti? Reſpondeo, illos ſignificari a Trident. ſeſs. 14. cap. 2. his verbis: *Hujus Sacramenti res eſt gratia Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi qua ſunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam allevat, & confirmat, magnam in eo divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda, & labores levius fert, & tentationibus dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequetur.* Quare effectus hujus Sacramenti eſt gratia habitualis habens ſecum adjuncta auxilia ad expellendam proclivitatem ad malum, ad delenda venialia, & reatum pœnæ, ex Suar. & ad conferendam corporis ſanitatem, quatenus expedierit. Triplex igitur poteſt aſſignari fructus hujus Sacramenti, ex Bonac., & Suar.. Primus eſt gratia non ſolum ſanctificans, ſed etiam delens venialia, & habens annexa auxilia adverſus tentationes, & dęmonis incurſus, qui ſciens quoniam modicum tempus habet, magno tunc impetu irruit. Secundus eſt abſtergere reliquias peccatorum, ideſt proclivitates ad malum, & reatum pœnæ. Tertius eſt ſublevare infirmum a corporali ægritudine, & ſanitatem conferre, ſi expediat ad ſalutem animæ.

II. Diſputant hic Scholaſtici; Quinam ſit primarius effectus hujus Sacramenti? Suar. contendit, eſſe gratiam corroborativam contra tentationes diaboli, & difficultates morbi. Alii contendunt, eſſe remiſſionem culpæ; cum in forma dicatur: *Indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti:* Alii probabilius docent, utrumque hoc indiviſibiliter ſumptum primario eſſe intentum; eſt quippe Sacramentum illud (quod ex Trident. nuncupatur Sacramentum exeuntium) præſidium firmiſſimum finis vitæ: præſidium autem firmiſſimum non habetur, niſi ægrotus contra omnes hoſtes, a quibus poteſt timere, valide muniatur; Et quia timere poteſt non ſolum a tentationibus, ſed etiam a peccatis nondum expiatis, quæ indignitate ſua pugnant contra infirmum, reddendo illum indignum beneficiis Dei, ideo utrumque debet

Digitized by Google

bet ab hoc Sacramento conferri, videlicet tum gratia expiativa peccatorum, tum etiam auxilia contra tentationes, & contra moleſtias morbi, quæ ad varia peccata impatientiæ, deſperationis, &c. ſolent incitare.

III. Rogabis, quid ſint Reliquiæ peccatorum, quæ ex Trident. per hoc Sacramentum abſterguntur?

Reſpondeo, quoſdam velle, quod ſignificent peccata venialia occulta non deleta per aliud Sacramentum. Alii putant, quod ſignificent habitus vitioſos, ſeu proclivitates ad peccatum, quatenus per hoc Sacramentum dantur auxilia corroborativa, ne facile ſuccumbamus in illo articulo mortis. Alii cum Suar. diſp. 41. ſect. 1. docent, quod ſignificent reatum pœnæ temporalis, ita ut per hoc Sacramentum tollatur, non quidem totaliter, ut in baptiſmo, ſed juxta devotionem, & diſpoſitionem recipientis. Demum alii cenſent, per hoc Sacramentum abſtergi reliquias peccatorum, quatenus ex vi peccatorum debitum erat homini, ut ſuæ fragilitati relictus, auxiliis gratiæ, præſertim extraordinariis, privaretur: per hoc autem Sacramentum tollitur hoc debitum, ſeu indignitas; unde multa auxilia extraordinaria infirmo conferuntur; Et quia ſæpe ob peccatum datur infirmitas corporalis, ut patet ex verbis Chriſti Domini dictis leproſo, quem curavit: *Vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*; & ſæpe etiam ob peccatum datur mors, juxta illud Apoſt. *Stipendium peccati mors*; idcirco per hoc Sacramentum ſæpe tollitur debitum hoc infirmitatis, & mortis, & confertur ægro ſalus corporis; ſi tamen ſaluti animæ expediat, ut notat Trident.; aliter non conferretur per hoc Sacramentum bonum expetibile. Equidem tamen cenſeo, omnia hæc bene intelligi per reliquias peccatorum, atque adeo omnes hujuſmodi effectus ab hoc Sacramento cauſari.

IV. Quæritur ſecundo; quando hoc Sacramentum cauſet ſuos effectus?

Reſpondeo, gratiam hujus Sacramenti conferri in eo inſtanti, in quo illud eſſentialiter completur: Quare, ſi vera eſt opinio Becan. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 179., quod hoc Sacramentum unica unctione perficiatur, certe poſt primam unctionem cauſatur gratia, & reliquæ unctiones pertinent tantum ad Sacramenti integritatem, ita ut moraliter tantum cauſent gratiam poſt primam unctionem, cum qua faciunt unum moraliter; ſicut diximus, quod in aliis Sacramentis verba, quæ integrant formam eſſentialiter jam completam, moraliter tantum cauſant gratiam, quatenus faciunt unum moraliter cum iis verbis, quæ pertinent ad eſſentiam formæ: quod idem dicendum, tum in Baptiſmo, (in quo licet triplex immerſio, aut ablutio fiat, una tamen pertinet ad eſſentiam Baptiſmi) tum pariter in Euchariſtia, ſi verbi gratia, Sacerdos ſucceſſive ſumat unam partem hoſtiæ poſt aliam, poſt ſumptionem primæ partis cauſatur gratia Sacramentalis, & ſumptio ſecundæ partis cauſat moraliter tantum cum eadem prima ſumptione eandem gratiam; Quicquid ſit, an per ſumptionem calicis ſumatur alia gratia Sacramentalis, cum ſit ſumptio diverſæ ſpeciei; non ſecus ac per Sacerdotium confertur alia gratia Sacramentalis Ordinis, quam per Diaconatum. Si tamen vera ſit ſententia communis, quod quinque unctiones pertinent eſſentialiter ad hoc Sacramentum perficiendum, tunc gratia hujus Sacramenti confertur poſt quintam unctionem, & reliquæ duæ pertinent modo dicto ad Sacramenti integritatem.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO VII.

De Sacramento Ordinis.

IN hac poſtrema quæſtione inveſtigandum, Primo, quid, & quotuplex ſit Ordo? Secundo, quænam ſit ſingulorum Ordinum materia, & forma? Tertio, quiſnam Miniſter? Quarto, quodnam ſubjectum? Quinto, quos effectus pariant?

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit Ordo.

I. Multifariam definitur Ordinis Sacramentum.

II. Cur ſeptem enumerentur Ordines?

III. Prima tonſura non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines?

IV. Eſt quidem Ordo Epiſcopatus; ſed non eſt Ordo diſtinctus a Sacerdotio; hujus tamen eſt extentio, & complementum.

V. Poteſtas, quæ per Epiſcopatum ſuperadditur, eſt inferior poteſtate Sacerdotali præſuppoſita.

VI. De fide eſt, Sacerdotium eſſe Sacramentum; ac certum omnino, quod pariter Diaconatus. Communiter etiam idem docent de Subdiaconatu; & probabiliter etiam alii Ordines minores; Cur tres Ordines majores dicantur Sacri?

VII. Singulorum Ordinum officia recenſentur.

VIII. Num peccet mortaliter univerſim, qui actum Ordinis ſolemniter exercet in ſtatu peccati mortalis?

I. CErtum eſt ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 1., inter ſeptem novæ legis Sacramenta recenſeri Ordinem, inſtitutum a Chriſto Domino in nocte Cœnæ, quando protulit illa verba Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*; Quamvis autem videatur inſtitutus tunc temporis ſolus Ordo Sacerdotalis; communiter tamen docent, omnes Ordines tunc fuiſſe inſtitutos; tum quia non apparet commodior locus inſtitutionis; tum etiam quia Ordo Sacerdotalis omnes alios eminenter continet, cum ad illum reliqui ordinentur, illique inſerviant. Idcirco enim hoc Sacramentum vocatur Ordo, quia ordinatus conſtituitur in certo quodam ordine dignitatis Eccleſiaſticæ ad conficiendum Chriſti corpus.

Quæritur nunc primo; Quid ſit Sacramentum Ordinis?

Reſpondeo, ex D. Th. quæſt. 34. add. art. 2. eſſe *Sacramentum, quo ſpiritualis poteſtas traditur circa Euchariſtiam in Sacrificio Miſſæ*; vel brevius ex Bonac. eſt *Sacramentum, quo ſpecialis poteſtas traditur in ordine ad Euchariſtiam*; ex aliis apud Dian. eſt *Sacramentum, quo homines aliqui in Dei miniſterium, ſpirituali poteſtate tradita, deputantur*. Dicitur *Sacramentum*, in quo convenit cum reliquis Sacramentis, tum in hoc, quod ſit ſignum ſenſibile, quod eſt, verbi gratia, impoſitio manuum, ſeu inſtrumentorum traditio, & ſenſibilis verborum prolatio; tum in eo, quod cauſat gratiam; nam 1. Timoth. 4. dicitur, *Noli negligere gratiam*; & 2. Timoth. 1. *Admoneo, ut reſuſcites gratiam*. Dicitur ſecundo, *Quo ſpecialis poteſtas*

poteſtas traditur; quod ſignificatur per formam illam, qua ſolet conferri, *Accipe poteſtatem:* Dicitur tertio, *In ordine ad Eucharistiam*, quod intelligitur, vel immediate, ut in Ordine Sacerdotali, vel mediate, ut in reliquis: nam illorum miniſteria ad Euchariſtiam, tamquam ad finem ordinantur, ut ex dicendis conſtabit: Notat D. Th. idcirco dici, quod per hoc Sacramentum conferatur poteſtas, non potentia, quia potentia indifferens eſt ad activam, vel paſſivam; nam verbi gratia, in baptiſmo traditur potentia paſſiva ad valide recipienda alia Sacramenta: poteſtas vero ſolam potentiam activam ſignificat; in ſolo autem Sacramento Ordinis datur potentia activa conficiendi Euchariſtiam; Hæc tamen poteſtas, quamvis non ſit ipſe character, nihilominus eſt ſtabilis, & immobilis, ſicut ipſe character.

II. Quæritur ſecundo; quotuplex ſit Ordo?

Reſpondeo, ſeptem in Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. Ordines enumerari, videlicet, Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolythorum, Exorciſtarum, Lectorum, Oſtiariorum. Hic autem numerus colligitur, ut notat Trull., ex actibus, quos ſinguli exercent circa Euchariſtiam, vel conſecrando, ut Sacerdotes; vel immediate miniſtrando, ut Diaconi; vel ordinando materiam in vaſis, ut Subdiaconi; vel præparando, & præſentando Subdiaconis, ut Acolythi; Alii vero verſantur circa recipientes Euchariſtiam, vel arcendo indignos, ac eos, quibus non licet intereſſe Sacris, ut Oſtiarii; vel inſerviendo, ut Lectores; vel liberando oppreſſos a Dæmone, ut Exorciſtæ.

III. Dubium eſt, an prima tonſura, & Epiſcopatus ſint Ordines ab iis diſtincti?

Reſpondeo cum communi negative. Admittimus enim, Epiſcopatum eſſe Ordinem, non tamen eſſe Ordinem diſtinctum a Sacerdotio, ſed complementum illius, ut mox explicabimus; Et ſane, quod præter illos ſeptem Ordines nullum aliud detur Ordinis Sacramentum, conſtat, quia Trident. ubi enumerat ſeptem Ordines, loquitur dogmatice contra Hæreticos, qui aliquos admittebant, aliquos negabant; contra quos intendebat docere, quinam, & quot ſint veri Ordines; Quod ſi Ordines eſſent plures, quam ſeptem, dediſſet doctrinam diminutam, quod non eſt aſſerendum; ſicut male feciſſet Trident. enumerando ſeptem Sacramenta contra Hæreticos, ſi Sacramenta eſſent plura, quam ſeptem.

Prima itaque tonſura non eſt Ordo, ut communiter Doctores docent contra quoſdam Canoniſtas apud Dian. part. 6. tract. 8. reſol. 29. Ratio eſt, quia quamvis tonſuratus habeat ex deputatione, & privilegio Eccleſiæ gradum quemdam inter Clericos, & ſit capax beneficiorum, & juriſdictionis Eccleſiaſticæ, non per hoc habet ullam ſpecialem poteſtatem circa Euchariſtiam, ſeu circa miniſterium altaris; Quare prima tonſura eſt ſolum præparatio quædam, ſeu diſpoſitio ad Ordines, non ſecus ac Novitiatus ad profeſſionem, & Catechiſmus ad Baptiſmum. Neque dicas cum Adverſariis, dari tonſuratis poteſtatem canendi Pſalmos in Choro: Hoc enim eſt falſum, tum quia nulla ſunt verba, quæ hanc poteſtatem dandam tonſurato ſignificent; tum etiam, quia talis poteſtas traditur Lectori, qui cum libro Prophetarum poteſtatem accipit canendi prophetias.

IV. Deinde, Epiſcopatum eſſe Ordinem, & Sacramentum, concedimus cum communi contra Capreol., Sot., & alios ex antiquis Theologis, qui pu-

Digitized by Google

putabant, non eſſe Ordinem ut Sacramentum, ſed eſſe Ordinem ut quoddam officium, & dignitatem. Vaſqu. tamen docet, non poſſe poſt Trident. ſine gravi nota negari, quod ſit Ordo, & Sacramentum. Ratio eſt, quia verbis, & ſignis exterioribus perficitur, & gratiam confert ex opere operato; (cum in eo conferendo dicatur, *Accipe Spiritum Sanctum*) ac per ipſum datur Epiſcopo poteſtas ordinandi, & confirmandi, ſeu conferendi Ordines Sacros; Quare cum per Epiſcopatum conferatur ſpecialis aliqua poteſtas ſpiritualis, non eſt cur negetur, quod ſit Sacramentum: Ordinis habens ſuum ſpecialem characterem; ubi enim nova poteſtas ſpiritualis, ibi novus character: Unde non placet Vaſq., aliique, qui quamvis velint Epiſcopatum eſſe Ordinem, & Sacramentum, nolunt tamen, per illum imprimi novum characterem, ſed ſolum extendi moraliter characterem Sacerdotii; Aliter poſſemus dicere, quod in anima non ſit niſi unus character, qui moraliter extendatur in collatione novæ potentiæ ſpiritualis.

Hinc tamen non ſequitur, quod ſicut Epiſcopatus fert ſecum novam poteſtatem, & novum characterem, ita ſit novus, & diſtinctus Ordo a Sacerdotio; Etenim cum non poſſit valide conferri Epiſcopatus ſine Sacerdotio; (ſicut poteſt, verbi gratia, Presbyteratus ſine Diaconatu, & Diaconatus ſine Subdiaconatu) inde fit quod non debeat dici Ordo diſtinctus a Sacerdotio, ſed potius extenſio Ordinis Sacerdotalis: Sicut enim poteſtas abſolvendi a peccatis non eſt novus Ordo, licet addat charácteri Sacerdotali, & poteſtati conſecrandi novam poteſtatem, & novum characterem, ſed eſt extenſio Sacerdotalis Ordinis; quia poteſtas abſolvendi eſſentialiter præſupponit poteſtatem conſecrandi; Et ſicut Virginitas non cenſetur nova virtus diſtincta a caſtitate, quam eſſentialiter includit, licet addat aliquid; ita in caſu noſtro Epiſcopatus non eſt novus Ordo, quamvis novam poteſtatem addat Sacerdotio, quod eſſentialiter includit. Ratio autem, quare Epiſcopatus includat eſſentialiter Sacerdotium, eſt, quia munus primarium Epiſcopi eſt ordinare Sacerdotes, hoc eſt, ut loquitur Epiphanius, generare Patres, (& ideo olim quilibet Epiſcopus vocabatur Papa, nam Pappas idem ſonat, ac Avus) Virtus autem generativa debet eſſe conjuncta cum natura communicanda genito: ergo conveniens non foret, quod ineſſet Epiſcopo vis generativa Sacerdotii, ſi non præhaberet in ſe Sacerdotium.

V. Notandum tamen, quod poteſtas, quam habet Epiſcopus ſupra poteſtatem propriam Sacerdotis, ſit inferior poteſtate Sacerdotis; magis enim eſt poſſe conſecrare Corpus Chriſti Domini, quam poſſe ordinare Sacerdotes, & confirmare. Dicitur tamen Epiſcopus ſuperior Sacerdote, non ſolum dignitate, & juriſdictione, ſed etiam ordine, quia Epiſcopus utramque poteſtatem, & characterem includit.

VI. Quæritur tertio; An quilibet ex ſeptem Ordinibus ſit Sacramentum?

Reſpondeo, collationem ſingulorum Ordinum probabiliter eſſe Sacramentum. Ita D. Th., Bellar., Bonac., Ledeſm., Trull.. Et ſane, quod Sacerdotii collatio ſit Sacramentum, eſt de fide, videturque a Trident. definitum ſeſſ. 17. Certum etiam videtur de Diaconatu, adeo ut plures Auctores apud Dicaſt. putent, id etiam eſſe de fide. Ratio eſt, quia in ejus ordinatione dicitur, *Accipe Spiritum Sanctum*: atque adeo gratia confertur, ut diximus de Epiſcopatu. Circa

Sub-

Digitized by Google

Subdiaconatum, licet non ſit adeo certum, eſt tamen communiſſima ſententia inter Theologos, paucis exceptis, quod ſit Sacramentum, ut notat Bellar. cap. 7.; ſi enim etiam Ordines minores, ut mox dicemus, probabiliter ſunt Sacramentum, & imprimunt characterem, utpote irreiterabiles, a fortiori erit Sacramentum Subdiaconatus, qui eſt Ordo Sacer, vel quia Subdiaconus proxime inſervit Sacerdoti cum Diacono in Sacrificio Miſſæ, ut multi autumant; vel quia habet annexum votum caſtitatis, quo Subdiaconus Deo ſacratur, ut docent communius apud Dicaſt. Major autem eſt controverſia de Ordinibus minoribus. Nav., Sot., Vaſq. diſp. 237. cap. 2. docent, non eſſe Sacramenta, ſed Sacramentalia; Communius tamen docent, quod etiam ſint Sacramenta, ex Bellar. cap. 8., cum Concilia eodem modo loquantur de Ordinibus majoribus, ac de minoribus, aſſignata ſingulis ſua materia, & forma: habere enim materiam, & formam eſt proprium Sacramenti; Sicut autem unum dicitur eſſe Sacramentum Euchariſtiæ, licet tam ſpecies panis, quam vini ſuam gratiam conferant, quia ordinantur ad repræſentandum idem convivium; ita unum dicitur eſſe Sacramentum Ordinis, quia omnes ordinantur ad poteſtatem illam ſupremam conſecrandi corpus, & ſanguinem Chriſti, hoc eſt ad Sacerdotium, vel tamquam diſpoſitiones, ut alii ſex, vel tamquam appendix, & extenſio illius, ut Epiſcopatus, qui ordinatur ad generandos Sacerdotes. At tres Ordines majores, Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus dicuntur Sacri; quia, ut diximus, habent annexum votum caſtitatis, quo ita Deo conſecrantur homines, ut non poſſint amplius fieri ſæculares, nec matrimonium contrahere. Olim in primitiva Eccleſia ſubdiaconatus non erat Ordo Sacer, non quia non erat tunc etiam Sacramentum, ſed quia per illum non contrahebatur obligatio non contrahendi matrimonium, & ſervandi caſtitatem, ſicut contrahitur nunc; & ideo nunc dicitur eſſe Ordo Sacer, quia per votum caſtitatis homo cenſetur corpore, & animo Deo ſacratus.

Ex dictis ſequitur, quod ſuſcipere in mortali Ordines, etiam minores, ſit mortale, juxta communiorem ſententiam, quod iſti ſint Sacramentum; quia ponitur obex gratiæ, quæ per illud confertur. At exercere actus Ordinum etiam majorum, non videtur mortale, ex Bonac., Henr., Trull., dempto tamen Sacerdotio.

VII. Quæritur quarto; Quodnam ſit exercitium ſingulorum Ordinum?

Reſpondeo, Sacerdotii officium eſſe celebrare, populum doctrina, & exemplo paſcere, aquam, & res ſimiles benedicere, baptizare, abſolvere a peccatis, & cætera Sacramenta miniſtrare, dempto Ordine, & Confirmatione, quæ ab Epiſcopo tantum conferri poſſunt; Cujus etiam eſt conſecrare Eccleſias, ungere Altaria, conſecrare Chriſma, benedicere populum, diſtribuere officia Eccleſiaſtica, benedicere Virgines, prædicare Verbum Dei, ut fuse docet Barboſa cum de poteſtate Epiſcopi, & de poteſtate Parochi.

Diaconi officium eſt aſſiſtere Sacerdoti, & illi miniſtrare in Sacrificio miſſæ, præſertim in oblatione; legere, aut canere Euangelium in Eccleſia publice; baptizare in abſentia Epiſcopi, & Sacerdotis; necnon Euchariſtiam miniſtrare, ut ſupra diximus, & de licentia Epiſcopi prædicare.

Subdiaconi munus eſt aſſiſtere Diaconis, & illis miniſtrare in Sacrificio, deferendo calicem, &c., legere Epiſtolas in Sacrificio Miſſæ.

Aco-

Digitized by Google

Acolythi, hoc eſt ſubſequentis, & pediſſequi, munus eſt, luminaria præparare ad Sacrificium, dare urceolos cum vino, & aqua, portare cereum accenſum ad altare. Exorciſta imponit manus ſuper energumenos ad dæmones arcendos, legit ſuper eos exorciſmos Eccleſiæ, & ſic eos præparat, ut Sacro poſſint intereſſe. Lector legit in Eccleſia lectiones prophetarum, & Catechumenos docet rudimenta fidei. Oſtiarius claudit, & aperit templum, illud cuſtodit, admittitque, qui Sacro digne poſſint intereſſe, excludendo indignos; quæ omnia ex Conciliis conſtant apud Trull. dub. 1.

VIII. Utrum autem exercere Ordines ſolemniter in mortali, ſit mortale univerſim? Affirmat Faber apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 196. putans, Acolythum peccare mortaliter, ſi ſolemniter cereum ferat in ſtatu peccati mortalis. Sed communiter id negatur de exercitio Ordinum minorum, quia iſtorum exercitia remote ſe habent ad ipſum Sacrum myſterium, ſeu ad Sacrificium. Magis dubitatur de exercitio Subdiaconatus, & Diaconatus, quæ proximius ſe habent ad Myſterium Sacrum. Plures cum Cajet., Tolet., Fill., Sylv., & aliis apud eundem Dian. reſol. 195. putant peccare mortaliter Diaconum, & Subdiaconum, ſi in ſtatu peccati mortalis exerceant actum ſui Ordinis canendo ſolemniter Euangelium, aut Epiſtolam. Vaſq. tamen, Suar., Con. & alii plures id negant, quia iis actionibus non diſpenſantur merita Chriſti Domini, ut in adminiſtratione Sacramentorum.

Ex dictis conſtat, Papatum non importare novum Ordinem, nec novum characterem, ſed ſolum juriſdictionem majorem; quia Papa idem eſt, ac Supremus Epiſcopus; unde quando eligitur, non conſecratur de novo Epiſcopus. Cardinales autem non habent Ordinem jure divino inſtitutum diſtinctum a Sacerdotio, & Epiſcopatu, ſed jure pontificio introductum. Dicuntur autem Cardinales, quaſi Principales, ſive ſint Epiſcopi, ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ad quos etiam poſt Nicolaum Papam II. ſpectat electio Pontificis.

ARTICULUS II.

De materia, & forma ſingulorum Ordinum.

I. Materia, & forma Ordinum non fuit univerſim in ſpecie atoma a Chriſto Domino determinata.

II. Recenſetur ſingulorum Ordinum materia, & forma.

III. Materia Subdiaconatus probabiliter conſtatur ex duplici materia partiali; ſicut materia Diaconatus.

IV. Num valide in Eccleſia Latina conferatur Diaconatus per ſolam manuum Epiſcopi impoſitionem, ſicut in Eccleſia Græca?

V. Num Neo-Sacerdoti per impoſitionem manuum Epiſcopi in fine Miſſæ conferatur nova poteſtas? Et num ſine illa poſſet in caſu neceſſitatis abſolutionem Sacramentalem impendere ſub conditione?

VI. Num ſatis ſit, quod moraliter tangantur inſtrumenta, quæ ab Epiſcopo traduntur Ordinando?

VII. Num valide ordinentur Subdiaconi, ſi in calice ſit vinum; aut Sacerdos, ſi deſit vinum in calice?

I. Supponendum, materiam in hoc Sacramento aliam eſſe remotam, aliam proximam. Remota eſt inſtrumentum illud, quod traditur ordinandis, in ſignum poteſtatis ſpiritualis, quam recipiunt, ut eo inſtrumento ſuum Ordinem exequantur; ſicut etiam eſt manus Epiſcopi; ſiqui-

ſiquidem ejus impoſitio ſpectat ad materiam proximam; at materia proxima univerſim eſt traditio inſtrumenti facta ab Ordinante, ejuſdemque acceptatio facta ab Ordinando; Sicut etiam in aliquibus Ordinibus Epiſcopi manuum impoſitio ſupra caput Ordinandi: Et ſupra hanc materiam proximam cadunt verba prolata ab Ordinante, quæ ſunt forma Sacramenti, cum qua materia proxima perficit Sacramentum.

Recolendum etiam, quod diximus cum de Sacramentis in genere, Chriſtum aliquas materias Sacramentorum ordinaſſe in ſpecie, alias vero tantum in genere, præcipiendo ſolum, ut pro materia adhiberetur aliquod ſignum ſenſibile aptum ad ſignificandum effectum Sacramenti, & relinquendo Eccleſiæ, ut illud in ſpecie determinaret: Quod Chriſtus Dominus fecit ſpeciatim in materia aliquorum Ordinum; unde orta eſt aliqua varietas in Eccleſia; nam neque eadem eſt apud Græcos, & apud Latinos, neque fuit ſemper, & ubique eadem apud eoſdem Latinos, quod contingere non potuiſſet, ſi determinata fuiſſet in ſpecie a Chriſto Domino.

II. Quæritur nunc primo; Quænam ſit materia, & forma ſingulorum Ordinum?

Reſpondeo, & dico primo: Materia Oſtiarii eſt traditio clavium Eccleſiæ, & tintinnabuli. Nam, ut notant Bonac., & Fill., debent cuſtodire Eccleſiam, & campanis populum convocare: Forma vero ſunt illa verba: *Sic agite, quaſi rationem reddituri*, &c., aliæ vero cæremoniæ, videlicet, aperire, & claudere oſtium, pulſare campanam, &c. ſunt accidentales, & adhibentur ad magis declarandum munus commiſſum. Materia Lectoris eſt traditio libri lectionum Sacræ Scripturæ: Forma vero: *Accipite, & eſtote Verbi Dei relatores*. Exorciſtæ materia eſt traditio libri Exorciſmorum Eccleſiæ, vel, ut dicitur in Pontificali, traditio Miſſalis, aut ipſius Pontificalis: Forma vero: *Accipite, & commendate memoriæ*, &c. Acolythi materia eſt traditio candelabri cum cereo extincto: Forma vero: *Accipite ceroferarium cum cereo*, &c.. Præterea traduntur etiam ab Epiſcopo Acolytho urceoli vacui, vel ſaltem unus urceolus ſub prolatione illorum verborum: *Accipite urceolum ad ſuggerendum vinum*: proinde communius apud Dicaſtil. putant, traditionem etiam urceoli pertinere ad materiam eſſentialem Acolythatus.

III. Dico ſecundo; Materia Subdiaconi, ſaltem partialis, eſt traditio Calicis vacui, & patenæ ſuperpoſitæ ſub illis verbis, quæ Epiſcopus, poſtquam ſingulis ordinandis tradidit calicem cum patena, dicit: *Videte cujuſmodi vobis traditur*, &c., ut expreſſe docet Florentinum in decreto; & Concilium Carthaginenſe 4. can. 5.; unde de hoc non licet dubitare: (quamvis, ut notat Con., Viguerius putaverit, materiam hujus Ordinis eſſe traditionem libri Epiſtolarum ſub illis verbis: *Accipe poteſtatem legendi*, &c.) Sed probabiliter, me judice, Filliuc. cum Comitulo putat, eſſe materiam partialem hujuſmodi traditionem, ut notat Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 189.; Sicuti enim in Diaconatu, ut mox dicemus, traditio libri Euangeliorum probabilius eſt materia partialis, quæ ſimul cum impoſitione manuum Epiſcopi conflat materiam totalem; ita videtur traditio libri Epiſtolarum eſſe pariter materia partialis in Subdiaconatu, quæ cum traditione Calicis vacui, & patenæ conflat materiam totalem.

Utrum autem Calix, qui eſt materia remota Subdiaconatus, debeat neceſſario eſſe conſecratus, probabiliter negat Henr. apud Dian. loc. citat., ſed

Digitized by Google

ſed in praxi peccaret, qui uteretur materia iſta probabili, omittendo certam.

Dico tertio; quamvis apud Græcos, ut notat Lug. de Sacramentis diſp. 4. ſect. 5. Diaconi materia adæquata ſit ſola manuum impoſitio facta ab Epiſcopo cum illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. etenim non aliter ordinantur Diaconi apud Græcos; apud Latinos tamen, præter hujuſmodi manuum impoſitionem, requiritur etiam, tamquam materia partialis, traditio libri Euangeliorum cum illis verbis: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium*, &c.. Ita communiter docent contra Durand.. Ratio eſt quia Florent. clare aſſerit Diaconum ordinari per libri Euangeliorum traditionem. Rejicienda pariter videtur opinio Valentiæ, & aliorum apud Dian. part. 3. tract. 41. reſol. 188., quod traditio libri Euangeliorum ſit materia adæquata. Nam Concil. Carthaginenſe 4. can. 4. dicit, Epiſcopum, dum ordinat Diaconum, manus illi imponere, dicendo, *Accipe Spiritum Sanctum*: quæ verba ex Trid. non dicuntur fruſtra, & ſine collatione gratiæ; unde etiam impoſitio manuum dicenda eſt materia partialis Ordinis Diaconatus, quæ cum altera materia partiali, videlicet cum traditione libri Euangeliorum, conflat materiam totalem.

Notandum hic primo, gratiam non conferri, quando habetur manuum impoſitio, utpote quæ eſt materia partialis; ſed quando poſt manuum impoſitionem habetur traditio libri Euangeliorum, quia tunc habetur materia, & forma adæquata.

Notandum ſecundo, Chriſtum non inſtituiſſe, quod per traditionem libri Euangeliorum conferretur Diaconatus: Nam primum Euangelium ſcriptum fuit a D. Matthæo anno octavo poſt Chriſti Aſcenſionem, ut advertit Bellarm. apud Con., quare Chriſtus Dominus præcepit conferri Diaconatum per manuum impoſitionem, relinquendo arbitrio Eccleſiæ, ut pro materia partiali aſſignaret etiam traditionem rei, quæ officium Diaconi deſignaret; quæ, ut multi putant, ante Euangeliorum conſcriptionem, erat forte pagella, in qua aliquid Bibliorum contineretur. Deinde vero ſucceſſu temporis Eccleſia determinavit traditionem libri Euangeliorum pro Latinis, quod non determinavit pro Græcis: & ideo valide in Eccleſia Græca confertur Diaconatus ſine traditione libri Euangeliorum.

IV. Utrum autem valide Latini conferrent Diaconatum ſine traditione libri Euangeliorum, ſicuti valide conſecrant Latini in fermentato, ſed illicite? Reſpondeo cum Dicaſt. diſp. 1. de Sacram. dub. 20. negative. Ratio eſt, quia quamvis materia, & forma Sacramentorum, quæ alicubi eſt valida, ubique ſit valida, & ideo valide Latinus conſecraret in fermentato; nihilominus materia Diaconatus apud Græcos non eſt manuum impoſitio, nude ſumpta, ſed eſt manuum impoſitio ſub tali forma verborum, quæ abunde explicat in particulari Ordinem Diaconatus; dicendo: *Divina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promovet N. venerabilem ſubdiaconum in diaconum: Oremus igitur pro eo &c.* quod ſi hanc materiam, & formam adhiberent Latini, valide, ſed illicite conferrent Diaconatum. At in Eccleſia Latina de facto adhibetur manuum impoſitio ſub verbis illis generalibus, quæ non exprimunt in particulari Ordinem Diaconatus, dicendo, *Accipe Spiritum Sanctum ad reſiſtendum Diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*: & ideo ad valide conferendum Diaconatum requiritur etiam traditio libri Euangeliorum ſub illa forma, *Accipe poteſtatem legendi Euan-*

gelium in Eccleſia Dei, *&c.*: Quod fuſius explicavi in tractatu de Sacram. Scholaſtico diſp. 1. quæſt. 1. num. 19..

V. Dico quarto; Materia Sacerdotii, licet apud Græcos, ut notat Lug. loc. citat., ſit etiam ſola manuum impoſitio; apud Latinos tamen ex Florent. laud. partialiter habetur per traditionem patenæ cum hoſtia, & calicis cum vino ſub illis verbis: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium Deo*, &c.; partialiter vero etiam per impoſitionem manuum, quæ fit in fine Miſſæ ſub illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata*, &c.. Notandum tamen, quod quia Sacerdoti duplex confertur poteſtas, altera conſecrandi, altera remittendi peccata, prior poteſtas, quæ eſt veluti eſſentia Sacerdotii, confertur adæquate per traditionem calicis, & patenæ cum pane, & vino; unde fit, quod poſſet ſtatim poſt illam valide conſecrare; & de facto ſimul cum Epiſcopo conſecrat in ea Miſſa, antequam alteram poteſtatem accipiat.

Hæc autem ſecunda poteſtas, quæ eſt veluti paſſio conſequens ad primam, quam ſupponit, confertur deinde in fine Miſſæ per impoſitionem manuum, quando explicatur caſula a tergo complicata; ut denotetur, tunc eſſe completam, & integram ordinationem; Quod ſi manuum impoſitio omiſſa fuiſſet, ex Con., & Bellar. lib. 9. de Ordine cap. 2., illa ſolum ſupplenda eſſet; quia prior independenter a ſecunda collata fuit. Putat tamen Trull. diſp. 2. ex Sot., & Ledeſm. contra Suar. de cenſuris diſp. 41. ſect. 4., Bonac., Bellar., quod utraque poteſtas ſimul conferatur per traditionem calicis, ac deinde in fine Miſſæ non detur poteſtas remittendi peccata, ſed ſolum declaretur id, quod antea erat datum: Ratio hujus Sententiæ eſt, quia Florentinum omiſit mentionem facere hujus formæ, quam profert Epiſcopus imponendo manus, dicendo. *Accipe poteſtatem, quorum remiſeris peccata*, &c.; quod ſi hæc forma eſſet eſſentialis, ita ut per illam acciperetur poteſtas abſolvendi, non omiſſa fuiſſet a Florentino; & hanc opinionem probabilem putat Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 187.. Certum tamen eſt, quod apud Græcos utraque poteſtas ſimul tradatur per manuum impoſitionem; Sicut autem poteſtas conſecrandi apud Latinos juxta communiorem ſententiam confertur adæquate antecedenter, & independenter a poteſtate remittendi peccata, quæ in fine Miſſæ, ut diximus, confertur Sacerdoti; ita pariter quando Epiſcopus conſecratur per impoſitionem manuum factam a tribus Epiſcopis, tunc, ut notat Con., & Trull. diſp. 2., ea nova poteſtas, novus character, & nova gratia Sacramentalis confertur, quin conferatur Ordo diſtinctus a Sacerdotio, quod ſupponitur.

Notandum tamen primo ex Con., aliquos contra communiorem velle ex cap. *Presbyter de Sacramentis non iterandis*, quod impoſitio manuum ſit materia eſſentialis relate ad collationem Ordinis Sacerdotalis: Quod ſi verum eſſet, non deberet intelligi de impoſitione manuum, quæ fit in fine Miſſæ, quando confertur poteſtas abſolvendi; cum de facto ſimul cum Epiſcopo novi Sacerdotes conſecrent; ſed eſſet intelligendum de impoſitione manuum, quæ fit ad Tractum ante Euangelium, & ante traditionem calicis; aliter non poſſent ſimul cum Epiſcopo conſecrare, ſi expectanda eſſet poteſtas conſecrandi ab impoſitione manuum facienda in fine Miſſæ.

Notandum ſecundo, aliquos cum Henr., Fill., & Bonac., probabiliter putare, quod valide conferatur Sacerdotium, ſi vas cum una tantum ſpecie tradatur, verbi gratia, ſolum calix cum vino, aut ſola patena cum hoſtia;

Digitized by Google

ſtia; nam qui poteſt unam ſpeciem conſecrare, poteſt & aliam; ſiquidem Chriſti Corpus cum ſanguine conjunctum eſt, & e converſo Sanguis cum Corpore. Communiter tamen docent cum Trull., in tali caſu iterandam eſſe ordinationem ſub conditione, ut videre eſt apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 186.

Inquiri ſolet, Utrum Neo-Sacerdotes, accepta ſolum poteſtate conſecrandi, & nondum accepta poteſtate in fine Miſſæ remittendi peccata, poſſent in caſu neceſſitatis abſolutionem Sacramentalem impendere? Ad quod dicendum, quod poſſent illam impendere ſub conditione, quatenus in caſu neceſſitatis extremæ licitum eſt Sacramenta conferre ſub conditione etiam cum materia, & forma dubia. In caſu autem noſtro, poſita varietate ſententiarum, quas retulimus, incerta eſset validitas talis abſolutionis; & ideo ſolum in neceſſitate poſset ea impendi ſub conditione.

Inquiritur etiam, Num valide conferatur Ordo habenti aliquod impedimentum occultum; puta irregularitatem, defectum Patrimonii, &c., ſi Epiſcopus proteſtetur, nolle ſe ordinare habentes ullum ex impedimentis? Certum omnino eſt, ut notat Lug., quod ſi talis intentio in Epiſcopo perſeveraret, invalida eſset Ordinis collatio poſt illam proteſtationem: Ea tamen videtur fieri ſolum ad terrorem, ac deinde Epiſcopus ad tollendos ſcrupulos, mutata intentione, vult ordinare quotquot accedunt, etiamſi habeant impedimentum occultum. Quod ſi dubitetur, an intentionem mutaverit, procul dubio eſset ſub conditione reordinandus, qui ſic Preſbyteratum ſuſcepiſset, cum ex ejus invaliditate multa incommoda trahantur.

VI. Quæritur ſecundo; An res, quæ traditur ordinando, debeat immediate, & phyſice tangi ad validitatem Sacramenti?

Reſpondeo, probabilius eſse, quod docent Sà, Henr., Regin., Laym. apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 185., non requiri contactum phyſicum ad valorem Sacramenti; tum quia bene poſsumus ſigno aliquo aliquid acceptare per ſolum contactum moralem, ut quando acceptamus equos, nummos, &c. tum quia aliter valide non poſsent ordinari pueri, qui non poſſunt ſigno externo exprimere conſenſum internum liberum acceptandi: Communiter tamen docent, debere phyſice tangi calicem, & patenam, ſaltem neceſſitate præcepti; quin ſatis ſit tangere ſolum calicem; (quamvis id forte ſufficeret ad valorem Sacramenti) Sed quia non poſsumus exponere Sacramentum periculo fruſtrationis, debet tam Calix, quam patena phyſice tangi: Quamvis autem contactus fieri ſoleat utraque manu, puto tamen, id non eſse neceſsarium, ſed ſatis eſt, quod fiat una. Nec eſt ullo pacto neceſsarium, quod ſimul cum patena tangatur hoſtia; ſicut non requiritur contactus phyſicus vini; Nam in rebus humanis, quando unum in altero continetur, qui tradit id, quod continet, dicitur tradere id, quod continetur, ſine contactu ſpeciali: Sic qui tradit burſam plenam aureis, dicitur tradere aureos: Quia tamen in receptione Sacramentorum omnimoda ſecuritas quæri debet, ut notat Dian. part. 1. tract. 8. reſol. 19., & part. 8. tract. 1. reſol. 40., ideo adhibendus eſt contactus etiam hoſtiæ, quantum fieri poteſt. Et Croix num. 2153. putat, conſultum eſse, repetere ſub conditione Ordinationem, ſi quis forte hoſtiam phyſice non tetigerit; ſicut etiam, ſi omiſsa fuerit prior manuum impoſitio.

Ex dictis patet, quare in baptiſmo, & Extrema Unctione requiratur conta-

tactus immediatus, & phyſicus materiæ ad valorem Sacramenti; non vero in Sacramento Ordinis, niſi ſolum ad majorem ſecuritatem. Ratio eſt, quia non poteſt dari vera ablutio, & vera unctio ſine contactu phyſico aquæ, & olei: Contra vero traditio, & acceptatio alicujus rei poteſt eſſe vera ſine contactu phyſico.

VII. Quæritur tertio; An valide Subdiaconus ordinetur, ſi caſu detur illi calix cum vino; ſicut etiam An valide Sacerdos ordinetur, ſi detur illi pro materia Sacramenti calix ſine vino?

Reſpondeo, a multis apud Lug. in Reſponſ. moralibus, & apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 186. exiſtimari, quod, ſpeculative loquendo, valida ſit utriuſque iſthæc Ordinatio. Communiſſime tamen docent, quod licet Ordinatio Subdiaconi non eſſet repetenda ſub conditione, quia ſatis eſt, quod juxta probabilem opinionem is ſit Subdiaconus, quia nullum incommodum ſequeretur, ſi forte non eſſet Subdiaconus: nihilominus ordinatio Sacerdotis eſſet ſub conditione iteranda, quia ex defectu Sacerdotii ſequerentur innumera abſurda: non enim valide conſecraret, nec valide abſolveret: Sicut itaque Baptiſmi Sacramentum iterandum eſt ſub conditione, ſi per accidens collatum ſit juxta opinionem probabilem de ejus validitate: quia ſcilicet, ſi deeſſet Baptiſmus, invalide reliqua Sacramenta reciperentur: ita pariter Sacerdotalis Ordo repetendus ſub conditione, ſi forte juxta opinionem probabilem dumtaxat, & non juxta tutam, ſit collatus.

ARTICULUS III.

De Miniſtro Ordinum.

I. A quonam poſſint valide, & licite Ordines conferri?

II. Quiſnam dicatur Epiſcopus proprius? Epiſcopus originis quiſnam ſit, juxta conſtitutionem Innoc. XII. Quinam domicilii? & Quinam Beneficii, juxta eandem conſtitutionem.

III. Poteſt unus Ordo a proprio Epiſcopo, verbi gratia, domicilii, ſuſcipi, & alter ab altero, puta originis.

IV. Literæ dimiſſoriales, & teſtimoniales a quo dandæ ſint?

V. Collatio primæ Tonſuræ, & Confirmationis non videtur ad actus Pontificales pertinere.

VI. A quonam poſſint Regulares ordinari?

VII. Quandonam poſſint Ordines conferri?

VIII. De Temporum interſtitiis requiſitis.

IX. Quinam poſſit in hiſce interſtitiis diſpenſare?

X. Num poſſint Regulares omnes ordinari extra tempora tribus diebus feſtivis?

XI. Nomine diei feſti, quo poſſunt Ordines conferri, num veniat ſolum feſtum in foro, an etiam feſtum in choro?

XII. Tranſcribitur Conſtitutio Innoc. XII. circa ordinationes alienorum Subditorum.

I. Certum eſt, quemlibet Epiſcopum poſſe valide, ſed nonniſi proprium Epiſcopum poſſe licite Ordines conferre, ex Trident. ſeſſ. 23. poteſt etiam Epiſcopus alienus, ſi habeatur vel dimiſſoria, vel licentia proprii; Aliter incurrit ille pœnam ſuſpenſionis per annum ab Ordinum adminiſtratione, quam etiam ſuſpenſionem ab Ordine incurrit ordinatus, cum incapacitate ad Beneficium. Abbates habentes jus mitræ, & baculi conferre poſſunt primam tonſuram, & Ordines minores ſuis ſubditis regularibus; aliis

liis vero nonniſi de conſenſu Ordinarii loci cum literis dimiſſorialibus: Simplices Sacerdotes etiam poſſunt de licentia Papæ primam tonſuram, & Ordines minores conferre, ex Reginal. Henr., & aliis apud Bonac.: At Epiſcopus non poteſt hanc facultatem Sacerdoti concedere, ut comprobat communis uſus, & ſenſus Doctorum; Nec Pontifex non Sacerdoti, quia collatio Ordinis eſt actus Ordinis, & ſupponit poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum, ex cap. *Ex literis De exceſſibus Prælatorum*. Nec poteſt valide ſimplex Sacerdos Ordines majores conferre, quia jure divino eſt determinatus Epiſcopus, ut notat Bellarm. de Sacram. Ordinis cap. 7. Et ratio eſt, quia Ordo Sacer eſt quædam publica dignitas Eccleſiaſtica; ad Principes autem Eccleſiaſticos publicos, ut ſunt Epiſcopi, ſpectat, has publicas dignitates diſtribuere. Putat Fill., & Henr. apud Trull., quod poſſit Pontifex dare facultatem ſimplici Sacerdoti conferendi Subdiaconatum; quia olim hic Ordo a Correpiſcopis conferebatur: Sed oſtendit Bellarm., & Bonac., Correpiſcopos non fuiſſe ſimplices Sacerdotes, ſed Epiſcopos ſuffraganeos.

II. Quæritur nunc primo; Quiſnam dicatur Epiſcopus proprius?

Reſpondeo cum communi, Epiſcopum proprium, quoad Ordines conferendos, eſſe illum, qui eſt Epiſcopus originis, vel domicilii, vel Beneficii.

Primo igitur Epiſcopus ratione originis is dicitur, in cujus diœceſi natus eſt vel ordinandus, vel ejus pater, dummodo non ſit natus fortuito, dum illac mater tranſiret, ſine animo permanendi, ut notat Diana part. 8. tract. 2. reſol. 11.. Additque Molpheſ. apud eundem Dian. part. 4. tract. 4. reſolut. 148. quod dicatur etiam Epiſcopus originis is, in cujus diœceſi natus eſt pater ordinandi, quamvis tempore nativitatis in aliam diœceſim domicilium tranſtuliſſet. Quando tamen filius eſt illegitimus, tunc non reſpicitur origo patris, ſed matris, ex Leg. *Ejus qui ff. de eod.* apud Trull.. Verum ex ultima Conſtitutione Innoc. XII., quæ incipit *Speculatores*, ſubditus originis dicitur, qui natus eſt in ea diœceſi, in qua vult promoveri ad Ordines, dummodo non ſit ibi natus ex accidenti, videlicet occaſione itineris, officii, mercaturæ, &c. ſui patris; tunc enim naturalis origo Patris eſt attendenda. Quod ſi in loco, in quo ex accidenti natus eſt, uſque adeo moram traxerit, ut potuerit aliquo impedimento canonico irretiri, ab Ordinario ejus loci obtinere debet literas teſtimoniales. Si vero pater in alieno loco, ubi ejus filius natus eſt, domicilium de jure contraxerit, tunc pro filii ordinatione non eſt attendenda origo, ſed hujuſmodi domicilium patris.

Secundo, dicitur Epiſcopus domicilii is, in cujus diœceſi habet domicilium ordinandus; nam ratione domicilii fit ejus ſubditus, & diœceſanus: Contrahitur autem domicilium per hoc, quod aliquis cum ſua familia, & ſupellectili in aliquem locum ſe transferat, animo ibi permanendi perpetuo; non vero ſi velit poſt aliquod tempus ad proprium domicilium regredi, ut accidit Scholaribus, & mercatoribus. In foro autem externo requiritur cum habitatione reali etiam declaratio, & expreſſio talis animi; Quod ſi non conſtet de tali animo, & declaratione, non debet ordinari, quia non præſumitur animus ibi permanendi, niſi forte aut per decem annos ibi permanſerit, aut ibi domum emerit, & majorem bonorum ſuorum partem eo tranſtulerit, aut aliud ſignum dederit talis animi. Ex quibus

bus ſequitur, Baronem, ejuſque filios poſſe ordinari ab Epiſcopo, in cujus diæceſi habet feudum; Quod verum eſt, etiamſi Baro ibi non habitet, ſed alibi retineat domicilium, ut notat Campanil. apud Trull.; Idemque dicas de Senatore, aut Officiali perpetuo alicujus Principis. Demum qui in duobus locis habet æqualiter domicilium, poteſt a quolibet Epiſcopo illorum locorum ordinari; ſecus vero ſi alterutrum domicilium ſit principalius. Ex Conſtitutione tamen Innoc. XII. ſubditus domicilii relate ad Ordines ſuſcipiendos cenſetur, qui adeo ſtabiliter in aliquo loco fuerit, ut vel per decennium ibi manſerit, vel transferendo majorem bonorum ſuorum partem per aliquod conſiderabile tempus commorando, animum ibi perpetuo permanendi demonſtraverit; & in utroque caſu hunc animum jurejurando affirmaverit. Quod ſi potuerit in loco originis impedimentum canonicum contrahere, præſentare debet teſtimoniales litteras illius Epiſcopi.

Tertio, dicitur Epiſcopus beneficii is, in cujus diæceſi ordinandus habet beneficium, etiamſi ſit tenue, & exiguum, etiamſi reſidentiam non requirat. Verum ex Conſtitutione Innoc. XII. nemo poteſt ordinari ab Epiſcopo, qui non ſit originis, vel domicilii ſub prætextu beneficii ſtatim poſt tonſuram conferendi. Et qui a proprio Epiſcopo accepit tonſuram, aut ordines minores, non poteſt ab alio Epiſcopo ad alios Ordines promoveri ratione, ac titulo beneficii abſque teſtimonialibus literis proprii Epiſcopi, tam originis, quam domicilii. Nec ſubjicitur juriſdictioni Epiſcopi, ubi ſitum eſt beneficium, niſi hoc ſufficiat ad congruam ſuſtentationem independenter a patrimonio. Non venit tamen nomine beneficii penſio, nec præbenda, ſeu Capellania temporalis; venit vero nomine beneficii, tam commenda perpetua, quia hæc habet vim tituli canonici, quam Præſtimonium; quod ſcilicet dari ſolet adoleſcentibus in ſubſidium ſtudiorum, ex *Cap. fin. de Conceſ. præben. in* 6., ut notant Trull., Med., Garz., Leſſ. contra Navar., Rodrig.. Quamvis Laym. cap. 5. putet, tunc præſtimonium eſſe proprie beneficium, quando habet annexum aliquod obſequium ſpirituale, & datur in titulum perpetuum, unde obliget ad horas; non vero quando conſiſtit in ſolo temporali obſequio, quod poteſt per laicum præſtari. Cum autem Trident. ſeſſ. 23. cap. 9. Epiſcopis concedat, quod poſſint ſuos familiares, (ſeu illos, qui expenſis Epiſcopi aluntur, unde dicuntur etiam commenſales, nam ſi in regione remota inſerviunt, non dicuntur familiares) ordinare, ſi per triennium illis inſervierint, & Epiſcopi beneficium illis contulerint, declarat, ac ſtatuit Innoc. XII. in ſua conſtitutione, quod non poſſint hujuſmodi familiares ordinari ſine literis teſtimonialibus Prælati proprii originis, ſeu domicilii, & niſi eos per completum triennium in ſuo actuali ſervitio ſecum Epiſcopi retinuerint, ac ſuis ſumptibus aluerint; Beneficium autem ſtatim illis deinde conferant, hoc eſt ſaltem intra terminum unius menſis a die factæ ordinationis.

III. Dubium eſt, an qui unum Ordinem ſuſcepit ab uno Epiſcopo, verbi gratia originis, poſſit deinde alios ſuſcipere ab alio Epiſcopo, verbi gratia domicilii, aut beneficii. Barboſ., Quarant., & alii negant: Trull. tamen, & alii apud Dian. part. 8. tract. 2. reſol. 8., & part. 6. tract. 7. reſol. 35. affirmant, quia id nullibi prohibetur; & per hoc, quod ab uno ſuſceperit unum Ordinem, non deſinit eſſe ſubditus alterius.

IV. Quæ-

IV. Quæritur ſecundo, quiſnam poſſit literas dimiſſoriales, ſeu Reverendas concedere?

Reſpondeo, poſſe Epiſcopos relate ad illos, quos ipſi poſſunt immediate ordinare. Secundo, Vicarios generales, quando tamen Epiſcopus in remotis agit, ex cap. *Cum nullus de temp. Ordin.*. Riccius autem, & Barboſ. apud Trull. examinant, quid ſit agere in remotis? Tertio, Regulares Generales, Provinciales, quia relate ad ſuos ſubditos habent poteſtatem quaſi Epiſcopalem, ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 8., Quarto, Capitulum Sede vacante; in duobus tamen dumtaxat caſibus, ex Trident. ſeſſ. 7. cap. 10., videlicet, vel ſi elapſus ſit annus a die obitus Epiſcopi; vel ſi quis arctatus fuerit ad recipiendos Ordines, occaſione alicujus beneficii recepti, aut recipiendi, puta, ſi habeat jus, ſeu ſit vocatus, aut præſentatus ad aliquod beneficium vacans, ſeu Capellaniam requirentem certum ordinem, quo careat. Verbi gratia, ſi quis obtinuit Parochiam, ratione cujus tenetur intra annum aſcendere ad Sacerdotium; vel ſi obtineat Capellaniam requirentem ex inſtitutione ſervitium perſonale.

Utrum autem Superiores Ordinum Religioſorum teneantur dimiſſorias, ſeu Reverendas pro ſuis ſubditis ordinandis dare ad Epiſcopum diœceſanum, ſi affuerit, ut declaravit S. Congregatio anno 1596. apud Croix num. 2236. An vero poſſint dimiſſorias dare ad quemcumque Epiſcopum, ſi ſint exempti? Variant Doctores. Sanch., Pal., Laym. laudati ab eodem Croix putant, poſſe ad quemcumque Epiſcopum illas dare; quod tamen Averſ. negat. Religioſi Societ. Jeſu poſſunt juxta ſua privilegia a quocumque Epiſcopo ordinari, & tribus diebus feſtivis, etiam continuis, Ordines Sacros ſuſcipere. Et S. Congregatio apud eundem Croix num. 194. declaravit in decreto edito ab eadem S. Congregatione anno 1693. de moderandis indultis Religioſorum circa ordinationes extra tempora, non comprehendi Religioſos Societatis Jeſu, nec ejus privilegiis derogari. Hoc autem privilegium Greg. XIII. Societati conceſſit incommunicabiliter, ſeu ita ut non communicetur aliis, qui ſua Privilegia cum ipſa Societate copioſe participant, ut mox fuſius dicemus.

Notandum hic primo, quod Vicarius Papæ poteſt ſtatim poſt mortem Papæ literas dimiſſorias concedere; ſicut etiam Collegium Cardinalium, ſede vacante, quia Trident. loc. citat. ſolum limitat hanc poteſtatem (quam Jure antiquo habebant) Capitulis, ſede vacante: Poteſtque Nuncius Apoſtolicus intra annum Sedis Epiſcopalis vacantis dimiſſorias concedere, ut probat praxis; dummodo ordinandus afferat literas teſtimoniales a Vicario Capitulari.

Notandum ſecundo ex Bonac. hic, quod quamvis in aliis caſibus non poſſit Capitulum, ſede vacante, intra annum concedere literas dimiſſoriales; poteſt tamen dare literas teſtimoniales de vita, & moribus alicujus, ſeu teſtimonium facere idoneitatis illius, ut poſſit ordinari ab aliquo Epiſcopo, quando a Sede Apoſtolica ille obtinuit poteſtatem, ut ab aliquo Epiſcopo ordinetur; cum ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 8. qui hanc facultatem a Sede Apoſtolica obtinuit, non poſſit ordinari ſine literis teſtimonialibus proprii Ordinarii; aliter remaneret ſuſpenſus ab executione Ordinum ſuſceptorum, & Ordinans remanet ſuſpenſus a collatione Ordinum per annum.

Notandum tertio, quod Epiſcopus (ſicut etiam Vicarius Capitularis poſt annum ſedis vacantis) concedentes

ex

ex juſta cauſa dimiſſorias, debeant ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 3., & ſeſſ. 23. cap. 3., examinare prius, & approbare illas petentem: Quamvis ex Barboſ., ſi Epiſcopus ſit abſens, poſſit hoc examen demandare illi Epiſcopo, ad quem mittitur ordinandus. Hic tamen non tenetur illum iterum examinare, ſi fuerit prius a ſuo Epiſcopo examinatus; quamvis poſſit, ſi velit, ut docent Bonac., Barboſ., & alii, ex declarationibus S. Congregationis. At quod attinet ad Religioſos Socier. Jeſu anno 1681. rogata fuit S. Congregatio, an Ordines ſuſcepturi debeant ſe ſubjicere examini, prout ceteri Regulares? Et reſpondit negative, niſi adſit conſuetudo in contrarium; ut videre eſt apud Croix num. 2194.

Notandum quarto, quod Epiſcopus in aliena diæceſi exiſtens, ſi habeat a proprio Epiſcopo loci licentiam conferendi Ordines, poteſt ſolum ordinare ſubditos Epiſcopi talis loci; alios vero non poteſt ſine licentia propriorum Epiſcoporum. Quare ſi Epiſcopus in literis dimiſſoriis concedat alicui ſubdito facultatem, ut poſſit a quocumque alio Epiſcopo in ſua diæceſi reſidente ordinari, communius docent, quod non poſſit ordinari ab alio Epiſcopo, qui ſit in aliena diæceſi, etiam cum licentia Epiſcopi illius loci. Quamvis contraria ſententia non ſit improbabilis, ex Ledeſm. apud Trull., & Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 191.; quia videtur conceſſa licentia generalis. Probabiliter etiam ex Majol. apud Bonac. poteſt Epiſcopus ordinare extraneum, quando præſumitur ratihabitio proprii, ex facto Divi Epiphanii cap. ult. quæſt. 2.; quamvis communius id negent; excuſant enim Epiphanium, qui id fecit, ratione bonæ fidei, & inadvertentiæ. Demum probabiliter qui a Papa habuit licentiam, ut extra tempora ordinetur a proprio Epiſcopo, poteſt de licentia proprii Epiſcopi ab alio ordinari.

V. Notandum quinto, Henr. lib. 3. cap. 6. apud Bonac. putare, quod prima tonſura, & confirmatio poſſint ab Epiſcopo conferri ſuis ſubditis extra diæceſim, quia hæc non videntur pertinere ad actus pontificales, cum poſſint privatim in cubiculo conferri.

Cæterum præter literas dimiſſoriales requiruntur literæ teſtimoniales, juxta Trident. loc. citat., & juxta Conſtitutionem Innoc. XII., quam in calce hujus articuli referemus.

VI. Quæritur tertio; A quonam Epiſcopo debeant Regulares ordinari? Communiter docent apud Barboſ. relatum a Croix num. 2193., quod ordinari debeant, per ſe loquendo, ab Epiſcopo loci, in quo eſt Monaſterium; & ſi Monaſterium ſit in loco nullius diœceſis, debeant ordinari a viciniore Epiſcopo, juxta decretum laudatum S. Congregationis 1595.. Ex privilegio tamen Pauli III. anno 1549. conceſſum eſt, quod poſſint Religioſi Societ. Jeſu a quocumque Antiſtite ad Ordines promoveri, ſi a Præpoſito Generali comprobati fuerint.

VII. Quæritur quarto; Quo tempore Ordines conferri licite poſſint?

Reſpondeo, primam tonſuram quolibet die poſſe conferri, ut conſtat ex conſuetudine generali Eccleſiæ: Conſecratio Epiſcopi quolibet die dominico poteſt fieri: Ordines majores, ſecluſo privilegio, conferri poſſunt in ſex Sabbatis, videlicet in quatuor Sabbatis quatuor temporum, in Sabbato ante Dominicam Paſſionis, & in Sabbato Sancto, ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 8.: Ordines minores quolibet die feſto privatim conferri poſſunt; publice tamen conferuntur ex conſuetudine feria 6. ante Sabbatum, quo conferri poſſunt Ordines majores.

VIII. Quæritur quinto; Quænam interſtitia ſervari debeant?

Re-

Reſpondeo ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 10., non poſſe ſuſcipi Subdiaconatum, niſi elapſo anno a ſuſcepto ultimo minori Ordine; nec Diaconatum, niſi elapſo anno poſt Subdiaconatum; nec Sacerdotium, niſi elapſo anno a Diaconatu, ut interim ordinandus in Ordine ſuſcepto ſe exerceat, intelligatque altius Ordinis pondus, & dignitatem; Hic tamen annus computatur, non ratione trecentorum ſexaginta quinque dierum, ſed verbi gratia, a quadrageſima ad quadrageſimam, a Pentecoſte ad Pentecoſten. Inter minores Ordines non datur præceptum de interſtitiis, ſed relinquitur prudentiæ, & arbitrio Epiſcopi, ut eos vel ſimul, vel per temporum interſtitia conferat, prout expedire judicaverit, ex Trident. loc. citat. cap. 11.. Quare poſſunt eodem die ſimul cum prima tonſura omnes quatuor Ordines minores ſuſcipi. Imo Vaſq. in 3. part. tract. 5. diſp. 246. cap. 5. apud Dian. part. 2. tract. 16. reſol. 28., & part. 5. tract. 10. reſol. 36. contra Reginal. & Bonac. putat, poſſe eodem die conferri eidem cum quatuor Ordinibus minoribus Subdiaconatum, quia nullibi prohibetur; Quod tamen Laym. lib. 5. tract. 9. cap. 8., & alii apud Buſemb. admittunt ſolum ubi eſt talis conſuetudo.

IX. Quæritur ſexto; Quiſnam poſſit in Interſtitiis diſpenſare?

Reſpondeo, Epiſcopum ex Trident. loc. citat. diſpenſare poſſe cum ſuis ſubditis in temporum interſtitiis, ex juſta tamen cauſa; major autem cauſa requiritur in diſpenſatione ad Sacerdotium, quam ad Diaconatum, & major ad Diaconatum, quam ad Subdiaconatum. Cauſa autem juſta ad diſpenſandum in interſtitiis pro Subdiaconatu, & pro Diaconatu eſt ex Trident., vel neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ, remittendo hoc prudentiæ Epiſcopi juxta circumſtantias loci, & temporis, & conditionem perſonæ. Communiter tamen putant, non debere eſſe hanc utilitatem extraordinariam, aut publicam. At ad diſpenſandum pro Sacerdotio requirit Tridentinum utilitatem ſimul, & neceſſitatem Eccleſiæ; quamvis aliqui apud Bonac. putent, etiam ſufficere alterutrum, quando ita expedire judicaverit Epiſcopus. Siquidem neceſſitas non ſejungitur ab utilitate; & non levis utilitas eſt etiam quædam neceſſitas. In ſpecie tamen Hurt. apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 209., & part. 6. tract. 8. reſol. 23. docet, poſſe abſque interſtitiis ordinari, qui habet Beneficium, aut Capellaniam cum onere celebrandi; Et ex declaratione Cardinalium, qui in literis, aut virtutibus multum profecit; quia hic ordinatus erit utilis Eccleſiæ.

Præterea poteſt etiam in Interſtitiis diſpenſare Capitulum, ſede vacante, ex Barboſ., & Quarant. V. *Capitulum*; necnon Epiſcopi cum ſuis familiaribus non ſubditis, quando poſſunt illis Ordines conferre, ex Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 190.: Regulares tamen habentes quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ut ſunt Generales, & Provinciales, poſſunt quidem dare ſuis ſubditis dimiſſorias; at non poſſunt cum illis diſpenſare in interſtitiis, ſed debent Epiſcopi id facere ex cauſa ſibi per atteſtationem Superiorum manifeſtata. Verum Barboſ. apud Trull. refert, declaratum eſſe a S. Congregatione, debere Epiſcopum ſe conformare cum atteſtatione, & ſupplicatione Regularium; quia ad eos ſpectat providere circa utilitatem, & neceſſitatem ſuarum Eccleſiarum. Gregorius tamen XIII. conceſſit Societatis Jeſu Religioſis, ut poſſint extra tempora tribus Dominicis, vel aliis diebus feſtivis, etiam continuis ordinari, non ſervatis interſtitiis, prohibendo tamen, ut diximus, aliis hujuſmodi privilegii commu-

municationem; Qua in re aliqui contra Vaſqu. apud Dian. part. 3. tract. 2. reſol. 31., & part. 5. tract. 13. reſol. 57. docent, hoc privilegio gaudere Mendicantes omnes: tum quia alii Pontifices poſt Gregor. XIII. omnia privilegia Societatis communia fecerunt aliis Religionibus: tum quia ſimile privilegium conceſſum fuit a Clem. VIII., Patribus Congregationis S. Joannis Euangeliſtæ in Portugallia. Unde Dian. part. 3. tract. 2. reſol. 32. docet, poſſe probabiliter Superiores Regularium diſpſare in interſtitiis cum ſubditis ſuis, ſicut poſſunt Superiores Societatis Jeſu. Verum Tamb. tom. 2. diſp. 2. quæſt. 25. apud Sum. Dian. V. *Ordines* num. 30. adducit declarationem S. Congregationis, quod id non poſſint Superiores Regulares: necnon Peyrin. apud Dian part. 3. tract. 12. reſol. 112.: eſto Rodrig. oppoſitum putet probabile.

X. Equidem, quod attinet ad Privilegium Societati conceſſum incommunicabiliter, cum paſſim Regulares contendant, poſſe ex ſuis privilegiis extra tempora diebus tribus feſtivis ad Sacros Ordines promoveri, renuentibus etiam paſſim Epiſcopis in id conſentire, expono utriuſque Sententiæ rationes, ac fundamenta, ex quibus argui poſſit, num ſit ſolide probabilis ſententia affirmativa: quam ſuſtinent Portell., Villalob., Homob., Monet., Barboſ. Hieron., & Ludovicus Rodrig., Cęleſtin., & alii apud Dian., qui docet, eam non ſolum eſſe probabilem, ſed etiam tutam; ita ut non raro in praxim deducta ſit: Quod pariter affirmat Averſa quæſt. 3. ſect. 9. aſſerens apud Croix num. 2304. pro ſuo Ordine Clericorum Regularium Minorum ſæpius id factitatum eſſe in pluribus dięceſibus, & in ipſa Romana Urbe.

Primum hujus Sententiæ fundamentum eſt, quia apud Pal. punct. 13. num. 11. Eugen. IV., & Alexand. VI. hoc privilegium Religioſis S. Hieronymi, ac S. Benedicti olim conceſſere; nec videtur illud revocatum fuiſſe a Trident., ut probat Rodrig. ex Villal. apud eundem Dian.

Alterum fundamentum, quod paſſim obtruditur, eſt, quia quamvis Gregor. XIII. hoc privilegium conceſſerit Societati Jeſu incommunicabiliter, dicens in ſua Bulla: *Præſentis gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui ſua privilegia copioſe participant, participareque poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus*: nihilominus cum alii Pontifices ſucceſſores Gregor. XIII. conceſſerint aliis Religionibus (præſertim Clericis Regularibus, ut habet Dian. ibid., aliique apud Tamb. de Ordine cap. 9. num. 18.) abſque ulla limitatione omnia privilegia Societ. Jeſu conceſſa, videtur hoc etiam privilegium iiſdem conceſſum; atque adeo omnibus Regularibus, qui in privilegiis aliarum Religionum communicant.

Tertium eſt, quia hoc privilegium ſuſcipiendi Sacros Ordines extra tempora tribus diebus feſtivis conceſſum fuit a Clem. VIII. Patribus Congregationis S. Joannis Euangeliſtæ in Portugallia; necnon, ut notat Ceſped. apud Pelliz. tract. 8. cap. 2. num. 173. Capellanis S. Joannis Hieroſolymitani; atque adeo Regulares omnes, qui cum iſtorum privilegiis communicant, libere poſſunt hoc privilegio uti.

Verum Ledeſm., Suar. de legib. lib. 8. cap. 17., Vaſq., Mirand., Peyrin., & alii apud eundem Dian. part. 1. tract. 2. reſol. 31., apud Paſqual. quæſt. 356., & apud Pelliz. loc. citat. putant, fundamenta adducta non evincere ſolidam probabilitatem Sententiæ affirmativæ.

Ad primum enim reſpondent, Privilegia conceſſa ab Eugen. IV., & Alexan.

lexan. VI. fuiſſe vivæ vocis oracula; cum autem omnia vivæ vocis oracula deinde revocata ſint ab Urban. VIII., idcirco vi illorum privilegiorum non videntur Regulares poſſe extra tempora ordinari; Quicquid ſit, an illa etiam a Trident. revocata fuerint, ut nonnulli putant apud Rodrig. laudatum; ut ea de cauſa nonnulli Antiſtites renuerent, Noſtros ad Sacros Ordines, non ſervatis interſtitiis, promovere, putantes hujuſmodi privilegium olim Nobis a Paul. III. collatum fuiſſe, & poſtmodum a Trident. revocatum, ut in laud. Bulla teſtatur Gregor. XIII., qua de cauſa exprimit Pontifex nobis iterum privilegium confirmare, eſto revocatum fuiſſet a Tridentino.

Ad ſecundum reſpondet Suar. loco laudato, Conceſſionem Privilegiorum Societati Jeſu factam a Pontificibus Gregor. XIII. Succeſſoribus aliis Religionibus, quamvis non exprimendo ullam limitationem, non poſſe includere hoc Privilegium incommunicabiliter conceſſum; quia ex Regula Juris 81.: *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veroſimiliter conceſſurus*: Sicuti autem facultas generalis abſolvendi a caſibus, & cenſuris non ſe extendit ad reſervata, quippe quæ indigent ſpeciali mentione; ita generalis conceſſio Privilegiorum Societ. non ſe extendit ad hoc, quod eſt veluti reſervatum, utpote incommunicabile, indigetque ſpeciali mentione, ut aliis communicetur. Et ſane (ut ratiocinatur Suar.) ſi Pontifex aliquis Prædeceſſor Gregor. XIII. contuliſſet alicui Religioni communicationem Privilegiorum, etiam futurorum Societatis abſque ulla limitatione, nemo diceret, quod pariter intelligeretur conceſſum hoc privilegium Gregor. XIII., quippe quod conceditur expreſſe ut incommunicabile: ergo pariter ſi Pontifex Gregor. XIII. Succeſſor conferat alicui Religioni communicationem omnium privilegiorum præteritorum Societatis, neque intelligitur conceſſum illud, quod conceſſum eſt ut incommunicabile; Eadem quippe eſt ratio in utroque caſu: Præſertim quia ex verbis laudatis Gregor. XIII. non ſolum prohibetur communicatio in hoc privilegio aliis Regularibus, qui ſua privilegia copioſe participant cum Privilegiis Societatis; ſed etiam iis, qui poterunt deinceps ſua privilegia cum iiſdem communicare; quæ verba videntur indicare, quod ſi in poſterum privilegia Societatis, non exprimendo ullam limitationem, aliis Religionibus concedantur, non intelligatur hoc conceſſum, quippe Religioſis Societatis Jeſu collatum ob finem illis ſpecialem, videlicet, ut habet Pontifex, quia *ſunt veluti viatores, omni tempore parati, expectanteſque diem, & horam, qua vel ad extremas Orbis regiones, cum venit uſus, emittantur*. Propterea S. Congregatio Concilii poſt editum decretum anno 1693. apud Croix num. 1195. de moderandis Indultis quoad ſuſceptionem Ordinum extra tempora in Jure ſtatuta, ubi expoſuit cauſas, propter quas poterit in poſterum tale indultum concedi, inter illas recenſet pro Regularibus penuriam Sacerdotum in Monaſterio, addendo, quod nunquam tale indultum concedatur pro feſtivis diebus continuis, ſed ſemper pro interpolatis aliquo temporis ſpatio, arbitrio Epiſcopi definiendo.

Quamvis autem hoc decretum non videretur includere Religioſos Societatis Jeſu, qui ex Bulla Gregor. XIII. laudata poſſunt tribus diebus feſtivis, etiam continuis, Sacros Ordines ſuſcipere; nihilominus ad cautelam anno 1695., ut videre eſt apud eundem Croix num. 1194. P. Thyrſus Generalis Societat. Jeſu ſupplici libello rogavit S. Congregationem, ut dignaretur

retur declarare, an tali decreto etiam Societas involveretur. Et facto verbo cum Sanctiſſimo declaravit, eo decreto Societatem non comprehendi; atque expreſse mandavit, ut pro Religioſis Societatis ad Sacros Ordines promovendis ſervaretur Bulla laudata Gregor. XIII.. Quare cum decretum iſtud loquatur de aliis Regularibus, quibus ſolum ob penuriam Sacerdotum in Monaſterio concedi poteſt, ut tribus diebus feſtivis, non tamen continuis, ad Sacros Ordines promoveantur, & S. Congregatio ab eo decreto ſolum excipiat Religioſos Societatis ob privilegium illis incommunicabiliter conceſsum, non videtur poſse aſseri, quod iſto privilegio etiam alii Regulares uti poſſint, ex eo motivo, quod ſine limitatione Privilegia Societatis poſt Gregor. XIII. aliis Religionibus fuerint conceſsa.

Ad tertium reſpondet Pelliz. loc. citat., Privilegium illud Clem. VIII. fortaſſe eſſe etiam vivæ vocis oraculum, & minus authenticum; quamvis Portell. dicat, ſe illud vidiſſe. Privilegium vero Pii V. relatum a Ceſped., ſi verum eſſet, non indiguiſset Societas Privilegio Gregor. XIII.; quandoquidem vi Bullæ ejuſdem Pii V. communicaret cum aliorum Ordinum, ac Congregationum Privilegiis. Et decretum nuper laudatum S. Congregationis permittens tale indultum, quando in Monaſterio eſt penuria Sacerdotum, videtur ſupponere, quod alii Regulares non gaudeant eo Privilegio ſuſcipiendi univerſim Ordines extra tempora. Hæc habui, quæ in hac re paucis apponerem veritatis gratia, quin velim quicquam derogare auctoritati aliter ſentientium. Præſertim quia Auctores, qui favent Sententiæ affirmativæ, ſunt magni nominis, & non pauci (ut videre eſt apud Paſqual. qu. 356., & apud Dian. part. 3. tract. 2. reſol. 31.) Illorum etiam ratiocinationes non ſunt levis momenti. Praxis in multis diœceſibus probabilitatem talis ſententiæ valde confirmat, ut fuſe hæc omnia proſequitur in quodam erudito Opuſculo de hoc Meſſanæ edito anno 1682. P. Franciſcus Lentinus Clericus Regularis Miniſtrantium infirmis; Gaudeant itaque omnes probabilitate, quæcumque illa ſit, ſua, quam ipſe extenuare non auſim.

XI. Dubium eſt, An nomine dierum feſtivorum, quibus poſſunt ex privilegio conferri Ordines, intelligendi ſint dies feſti in foro, ſeu de præcepto, an etiam dies, qui ſint feſti in Choro, licet non ſint in populo, ut ſunt omnia feſta duplicia?

Reſpondeo, Nald. apud Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 97. putare, quod debeant intelligi dies feſti toti populo, in quibus prohibita ſunt opera ſervilia; nam denuntiationes Matrimonii, quæ ex Trident. faciendæ ſunt tribus diebus feſtivis, faciendæ ſunt diebus feſtis de præcepto: Præpoſit. tamen, & Fagund. part. 1. lib. 1. cap. 2. docent probabiliter intelligi poſſe dies feſtos in Choro, quando ſcilicet feſtum eſt duplex; quia ſic intelligitur in Pontificali Romano dies feſtus, quando præcipitur, ut Ordines minores die dominico, aut feſto conferantur, ut obſervat Gavant. in Ench. V. *Ordines minores*; & hanc Sententiam vocat in praxi tutam Dian. part. 5. tract. 13. reſol. 47. Lug. tamen lib. 1. Reſp. moral. diſp. 43. apud Buſemb. monet, opinionem hanc rejectam eſſe ex decreto Urbani VIII.

XII. Denique in calce hujus articuli ſubjicio Conſtitutionem Innoc. XII. editam anno 1694. ad tollendos abuſus, & fraudes circa Ordines alienorum ſubditorum, ut præ manibus habeatur; viderique circa illam poterit, quæ Croix in de Sacramento Ordinis annotavit.

Inno-

Digitized by Google

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei Ad Perpetuam rei memoriam.

Speculatores Domus Iſrael, Hac generali noſtra, & perpetuo valitura conſtitutione decernimus, & declaramus, nulli Epiſcopo, ſeu cujuſvis loci Ordinario, tametſi Cardinalatus honore fulgeat, licere externum quempiam, ac ſibi ratione originis, ſeu Domicilii, juxta modum inferius declarandum, legitime contracti, non ſubditum, ad Clericalem tonſuram promovere, cujuſvis Beneficii Eccleſiaſtici, ei ſtatim, ac tonſura hujuſmodi inſignitus fuerit, conferendi, ſeu ad quod is a Patronis jam præſentatus, ſeu nominatus fuerit, prætextu, etiamſi Beneficium prædictum de novo ea expreſſe adjecta lege fundatum fuiſſe conſtiterit, ut quis immediate poſt Clericalem Characterem ſuſceptum ad illud inſtituatur: Præterea Clericum, qui legitime jam a proprio Epiſcopo ad eamdem Clericalem tonſuram, ſeu etiam ad minores Ordines promotus fuerit, non poſſe ab alio Epiſcopo, ratione, ac titulo cujuſcumque Beneficii in illius Diœceſi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, niſi ante eorumdem ſuſceptionem Teſtimoniales literas proprii Epiſcopi, tam Originis, quam Domicilii ſuper ſuis natalibus, ætate, moribus, & vita ſibi concedi obtinuerit; eaſque Epiſcopo ordinanti in actis illius Curiæ conſervandas exhibuerit. Licet vero Clericus ratione cujuſvis Beneficii in aliena Diœceſi obtenti ſubjici dicatur Juriſdictioni illius Epiſcopi, in cujus Diœceſi Beneficium hujuſmodi ſitum eſt, eam tamen de cætero hac in re inconcuſſe ſervari volumus Regulam, ut nemo ejuſmodi ſubjectionem ad effectum ſuſcipiendi Ordines acquirere cenſeatur, niſi Beneficium prædictum ejus ſit redditus, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, ſive juxta taxam ſynodalem, ſive, ea deficiente, juxta morem regionis pro promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus, per ſe ſufficiat; illudque ab Ordinando pacifice poſſideatur, ſublata quacumque facultate ſupplendi, quod deficeret fructibus ejuſdem Beneficii, cum adjectione Patrimonii, etiam pinguis, quod ipſe ordinandus in eadem, ſeu alia quavis Diœceſi obtineret; ac Epiſcopus ſic ordinans, tam de prædictis teſtimonialibus literis, quam de reddito Beneficii hujuſmodi expreſſam in conſueta collatorum Ordinum atteſtatione mentionem facere debebit. Cæterum ſubditus ratione originis is tantum ſit, ac eſſe intelligatur, qui naturaliter ortus eſt in ea Diœceſi, in qua ad Ordines promoveri deſiderat; dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentiæ ejus Patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum, & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod ſi quis tanto temporis ſpatio in eo loco, in quo ex accidenti, ſicut præmittitur, natus eſt, moram traxerit, ut potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci literas teſtimoniales, ut ſupra, obtinere, illaſque Epiſcopo ordinanti per eum in collatorum Ordinum teſtimonio ſimiliter recenſendas, præſentare teneatur. At ſi Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus eſt, tamdiu, ac eo animo permanſerit, ut inibi vere domicilium de jure contraxerit, tunc non origo

Digitized by Google

go Patris, ſed domicilium per Patrem legitime, ut præfertur, contractum pro Ordinatione ejuſdem filii attendi debeat. Subditus autem ratione domicilii ad effectum ſuſcipiendi Ordines is dumtaxat cenſeatur, qui, licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo ſtabiliter conſtituerit in aliquo loco, ut vel per decennium ſaltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac ſuorum bonorum partem cum inſtructis ædibus in locum hujuſmodi transferendo, ibique inſuper per aliquod conſiderabile tempus commorando, ſatis ſuperque ſuum perpetuo ibidem permanendi animum demonſtraverit; & nihilominus ulterius utroque caſu ſe vere, & realiter animum hujuſmodi habere jurejurando affirmet. Si quis tamen a propriæ originis loco in ea ætate diſceſſerit, qua potuerit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii ſuæ originis teſtimoniales literas, ut ſupra, afferre debebit, ac de illis expreſſa ſimiliter mentio in ſuſceptorum Ordinum literis facienda erit. Ad hæc nullus Epiſcopus alienæ Diæceſis ſubditum familiarem ſuum ad aliquos Sacros, ſeu Minores Ordines, vel etiam primam tonſuram promovere, ſeu ordinare præſumat, abſque ejus proprii, originis ſcilicet, ſeu domicilii, Prælati teſtimonialibus literis, ut ſupra, & niſi ad præſcriptum Concilii Tridentini præfati ſeſs. 23. cap. 9. De Refor., familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in ſuo actuali ſervitio ſecum retinuerit, ac ſuis ſumptibus aluerit; Beneficium inſuper, quod ei ad vitam ſuſtentandam, juxta modum ſuperius præfinitum, ſufficiat, quacumque fraude ceſſante, ſtatim, hoc eſt ſaltem intra terminum unius menſis a die factæ Ordinationis, re ipſa illi conferat, ac in Ordinationis hujuſmodi teſtimonio expreſſam itidem familiaritatis, ac literarum prædictarum mentionem facere teneatur. Porro, ut quicumque fraudibus aditus omnino præcludatur, volumus, & Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, atque decernimus, ut Epiſcopus quilibet ſuos ratione originis, ſive domicilii ſubditos Clericos quoſcumque, ab alienis Epiſcopis, quavis auctoritate, etiam cum ſuis commendatitiis literis promotos, nedum ad formam Concilii Tridentini ſupradicti ſeſs. 14. cap. 3. de Reform., quoad ſcientiam examinare valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum teſtimoniales literas, gratis tamen, recognoſcere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præſentis Conſtitutionis forma, & diſpoſitio adimpleta fuerit, aſſignato ſic promotis termino competenti ei magis bene viſo, ad docendum de ejuſmodi adimplemento; ita ut quos eo termino elapſo id minime præſtitiſſe comperit, a ſuſceptorum Ordinum exercitio, ſi ita, & quandiu ei expedire videbitur, ſuſpendere, illiſque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine miniſtrent, interdicere poſſit.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno 1694. die 4. Novembris.

AR-

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

De ſubjecto Ordinum.

I. Diaconiſſa, & Presbytera non erant olim capaces Ordinum.
II. Num peccet mortaliter, qui ſine prævia Confirmatione Ordines ſuſcipit?
III. De Ætate in ſingulis Ordinibus requiſita.
IV. Qui ordinatur animo effugiendi forum ſæculare, & exemptionem a tributis, probabilius ſolum venialiter peccat.
V. De ſcientia requiſita in Ordinando, ac de examine prævio; præſertim relate ad Regulares.
VI. De iis, quæ ſpectant ad titulum requiſitum, ſive Patrimonii, ſive Beneficii, ſive Paupertatis.
VII. Num Patrimonium ficte donatum ſit deinde in foro Conſcientiæ retrodonandum?

I. Certum eſt, ſolos homines baptizatos eſſe Ordinis capaces; jure tamen Eccleſiaſtico excluduntur bigami, homicidæ, cæci, muti, & omnes irregulares. Ut licite ſuſcipiatur, requiritur in ſuſcipiente ætas præſcripta, titulus, examen, literæ dimiſſoriæ, quod per ſuos gradus ad Ordines aſcendat, interſtitia, tempus, locus, ſtatus gratiæ, & alia hujuſmodi, de quibus egimus articulo antecedenti.

Dices, in cap. *Diaconiſſa* 27. quæſt. 1., & cap. *cum mulieres diſt.* 32. fit mentio Presbyterarum, & Diaconiſſarum, quę non poterant ordinari ante quadrageſimum annum; ergo etiam mulieres ſunt capaces Ordinum. Reſpondet tamen Fill. apud Trull. diſp. 11., illas nullo fuiſſe Ordine inſignitas, ſed vel fuiſſe uxores Presbyteri, aut Diaconi, vel habuiſſe curam aliquarum rerum Eccleſiæ. Presbytera autem erat fœmina ſenior, quia *Presbyter* græce idem valet, ac latine *Senior*. Diaconiſſa vero erat Abbatiſſa, quæ per quandam benedictionem recipiebat poteſtatem legendi Euangelium cum homilia in matutino, ſicut faciunt Diaconi.

II. Quæritur nunc primo; An peccet mortaliter, qui non confirmatus Ordines ſuſcipit?

Reſpondeo, Tolet. docere apud Dian. part. 2. tract. 6. reſol. 4., & part. 3. tract. 4. reſol. 24., quod peccet mortaliter, & fiat irregularis. At Sot., Con., Trull., & alii apud Croix num. 2223., quod ſolum peccet venialiter; quia Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. non utitur verbis adeo ſtrictis, quæ obligationem gravem ſignificent; quamvis conſilium det Epiſcopis, ut non confirmatos non promoveant.

III. Quæritur ſecundo; quænam ſit Ætas in ordinando requiſita?

Reſpondeo, pro prima tonſura, & tribus Ordinibus minoribus requiri ſeptennium completum, ex cap. *De iis diſt.* 18. Pro acolythatu duodecim annos completos. Communiter tamen non initiantur Minoribus ante decimum quartum annum, ut notat Trull. Pro Subdiaconatu Trident. ſeſſ. 23. cap. 11. requirit vigeſimum ſecundum, pro Diaconatu vigeſimum tertium, pro Sacerdotio vigeſimum quintum. Pro Epiſcopatu requiritur trigeſimus ex cap. *Cum in cunctis de Elect.* Ad Beneficium ſimplex requiritur ex Trident. ſeſſ. 21. cap. 6. annus decimus quartus; ad Curatum, ad Dignitatem, vel Abbatiam vigeſimus quintus: ſatis autem eſt, hos annos attigiſſe. Quamvis Barboſ. cum Riccio, & Molfeſ. apud Trull. putet, non eſſe computandum diem biſextilem præſentis anni pro legitima ætate, quia ſolum quarta pars talis diei pertinet ad complementum anni præſentis; contraria tamen opinio Bonac. eſt probabilior, & ju-

& juxta uſum Eccleſiæ; quia eo anno, quo accidit dies biſextilis, habetur complementum quatuor annorum præcedentium. Illud probabile putat Dian. part. 2. tract. 16. reſol. 27. & part. 5. tract. 5. reſol. 17. ex Sanch., quod ſi ultimus dies ætatis ſit inceptus, poſſit quis ordinari, etiam ante aliquot horas, quia in favorabilibus dies inceptus habetur pro completo, leg. *Qua ætate ff. de teſtam.* Quod tamen ipſe non admitto; quia cum requiratur in jure ætas, verbi gratia, viginti quinque annorum pro Sacerdotio, ſatis quidem eſt vigeſimum quintum attigiſse, ſed non videtur ſatis attigiſſe diem, quo poſt aliquot horas attingendus eſt annus vigeſimus quintus.

IV. Quæritur tertio; Quinam animus requiratur in ordinando?

Reſpondeo, ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 4., requiri in initiandis, quod Confirmationem ſuſceperint, & quod de iis probabilis conjectura ſit, quod hoc vitæ genus elegerint ad Deo inſerviendum, non ſæcularis judicii fugiendi fraude; Unde ex Barboſ., & Ledeſm. peccat mortaliter, qui coronam, vel Ordines minores accipit ad fugiendum judicium ſæculare, & ut gaudeat exemptione a tributis. Dian. tamen part. 2. tract. 16. reſol. 77. cum Sanch., Con., Laym., Pal. probabilius putat, quod ſolum venialiter peccet, qui eo fine initiatur; quia Trident. non utitur verbis præceptivis ſufficientibus ad obligationem gravem, ſed tantum vult oſtendere, quid poſtulet ipſa decentia, & reverentia illius ſtatus. Qui tamen initiatur ad inſerviendum Deo in tali ſtatu abſque animo aſcendendi ad Ordines ſuperiores, & non ad fugiendum judicium ſæculare, nullatenus videtur peccare.

V. Quæritur quarto, Quænam ſcientia in Ordinando requiratur.

Reſpondeo, ex Trident. loc. citat. requiri in tonſurando, quod ſciat rudimenta fidei, legere, & ſcribere; ſaltem ut characteres aliquo pacto figuret, ex declaratione Congregationis Epiſcoporum apud Dian. part. 5. tract. 14. reſol. 27.: In promovendis ad quatuor minores Ordines, ut ſaltem ſciant, & intelligant linguam latinam: Pro Subdiaconis, & Diaconis requiritur præter cognitionem linguæ latinæ, ut ſciant, quæ pertinent ad iſtos Ordines: Pro Sacerdotio demum, quod ſciat populum docere neceſſaria ad ſalutem, & Sacramenta adminiſtrare. In Regularibus tamen, qui ſolum debent inſervire choro, putant Sot., Peyr., Portell., & alii apud Pelliz. tract. 8. cap. 2. num. 165., quod non requiratur tanta ſcientia, quanta in Clericis: Poſſunt enim ordinari Sacerdotes, ſi tantum ſciant, quid ſit Sacramentum, præſertim altaris, ejuſque materia, forma, Miniſter; ſicut etiam ut ſciant in neceſſitate moribundum abſolvere ſacramentaliter, ut bene legant, & cantent, quamvis ſint minus literati; quod pariter docent Henr., Villal. apud Dian. part. 3. tract. 16. reſol. 31. contra Ledeſm.; quia ſcilicet defectus ſcientiæ ſuppletur maxime ex hoc, quod vivant in communitate; unde facile a ſociis corriguntur, ſi errant; Et propter eandem rationem idem dicendum ex Villal. de Canonicis, Cantoribus, & aliis, qui etiam in communitate ſint; præſertim quia Trident. non videtur cum tanto rigore ſcientiam hanc requirere: quamvis Ledeſm. doceat oppoſitum.

Hinc fit, Epiſcopos debere examinare ordinandos, (niſi tamen notorie digni ſint) in ſcientia, & moribus. Et circa Regulares, quamvis Epiſcopus quoad vitam, & mores ſtare debeat atteſtationi ſuorum Superiorum: circa ſcientiam tamen ſubjiciuntur illius examini; ita ut poſſit illos exami-

Digitized by Google

nare, eſto poſſit etiam eſſe contentus de examine facto a Prælatis ipſorum. Quamvis relate ad Religioſos Societat. Jeſu, S. Congregatio, ut notavimus art. ſuper., declaravit anno 1681., non eſſe examinandos, niſi adſit conſuetudo in contrarium.

VI. Quæritur quinto; Quinam titulus requiratur in ordinando?

Reſpondeo, ex Trident. ſeſſ. 21. cap. 2., Clericos ſæculares non poſſe ad Sacros Ordines promoveri, niſi habeant aliquem titulum, videlicet aut beneficii, aut patrimonii, aut penſionis, prout Epiſcopus judicaverit expedire: Requiritur enim, quod habeant id, quod ſufficit ad congruam ſuſtentationem, ne cogantur mendicare. Pro Regularibus vero ſatis eſt pro titulo ipſa profeſſio, ſeu paupertas: Et Religioſis Societ. Jeſu ſufficit paupertas, quam per vota ſimplicia vovent ex ſpeciali privilegio. Quamvis Avil., & Henr. apud Dian. part. 4. tract. 4. reſol. 52., & part. 5. tract. 10. reſol. 50. putent, poſſe aliquando Epiſcopum diſpenſare in aliquo caſu raro, verbi gratia, cum Collegiali docto, & inſigni, præſertim Salmanticenſi, & Complutenſi, quia huic non deficiet cathedra, aut præbenda, aut beneficium; Campanil. tamen adducit declarationem S. Congregationis in contrarium. Ad ſuſcipiendos autem minores Ordines, & coronam nullus titulus requiritur; quia poteſt hic ab Ordine Clericali retrocedere, & uxorem ducere; Quare arbitrio, & prudentiæ Epiſcopi id committitur, prout utilitati, aut neceſſitati Eccleſiæ erit expediens. Diſputant Doctores apud Tamb. de Ordin. cap. 7. §. 7. Num ſit ipſo facto ſuſpenſus, qui ſine ullo titulo, aut cum ficto patrimonio Sacros Ordines ſuſcipit? Probabilius id multi negant apud Dian. part. 2. tract. 16. reſol. 5., quia quamvis hæc pœna olim in Sacris Canonibus impoſita fuerit, deinde ab Innoc. III. abolita fuit; & Trident. ſeſſ. 21. cap. 2., innovando pœnas antiquas probabilius ſolum innovavit pœnam Epiſcopis alendi ſic ordinatos, non vero pœnam ſuſpenſionis relate ad ordinatos; cum enim hæc ſublata fuerit ab Innoc. III. facienda eſſet mentio hujus abolitionis, ſi eam pœnam innovare voluiſſet. At quod mortaliter peccent, qui ſic ordinantur, non revocatur in dubium.

Nihilominus in Synodo Diœceſis Neapolitanæ pœna ſuſpenſionis Archiepiſcopo reſervata ipſo facto incurrenda imponitur iis, qui Patrimonium fictum exhibent, etiamſi ad primam tonſuram, aut ad Minores Ordines promovendi ſint; & ad id concurrentes excommunicantur ipſo facto excommunicatione pariter reſervata.

Porro circa Beneficium notandum, debere eſſe ſufficiens ad victum honeſtum ordinandi; Quamvis autem Villal. doceat, victum debere eſſe ſufficientem ad honeſte vivendum, inſpecta qualitate perſonæ; communius tamen docent, quod ſatis ſit, ſi ſit honeſtus reſpectu Ordinis Clericalis juxta conſuetudinem loci: Si tamen beneficii reditus non ſufficiant, poterunt ſuppleri per patrimonium. Debet præterea beneficium pacifice poſſideri, & eſſe perpetuum; Unde non poteſt aliquis ordinari ad titulum ſervitii in aliqua Eccleſia, cui aſcribitur, niſi tale ſervitium ſit perpetuum; Nec ad titulum Coadjutoriæ, aut Capellaniæ, aut Vicariæ, niſi hæc ſit perpetua, & non amovibilis ad arbitrium alterius. Unde fit, non poſſe ordinatum reſignare beneficium, ad cujus titulum fuit ordinatus, niſi de hoc fiat expreſſa mentio; nec poteſt talis reſignatio admitti, niſi conſtet, quod aliunde poſſit vivere.

Circa Patrimonium, vel penſionem debet pariter eſſe ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem Ordinandi, &

P 2 per-

Digitized by Google

perpetuum: nec alienari poteſt ſine licentia Epiſcopi ex Trident., donec beneficium Eccleſiaſticum ſuccedat loco patrimonii. Quare Azor. putat apud Trull., quod pro foro interno non requiratur licentia Epiſcopi ad alienandum patrimonium, ſi quis adeptus ſit beneficium, unde vivat. Dubium tamen eſt, an alienatio patrimonii ſine licentia Epiſcopi ſit ſolum illicita, an etiam invalida, quando non ſuccedit loco illius beneficium? Barboſ., & alii putant, quod invalida, quia Trident. dicit, quod *alienari nullatenus poſſit* ſine tali licentia: Ledeſm. tamen, & alii apud Trull. docent, quod ſolum ſit illicita; quia verba illa Trident., quod alienari nullatenus poſſit, explicari poſſunt, quod non poſſit licite, & abſque peccato alienari. Et Turrianus apud Dian. p. 5. tr. 10. reſol. 67. cum Gordono putat ob tale peccatum non incurri ſuſpenſionem.

Notat Dian. part. 4 tract. 4. reſol. 52., & part. 5. tract. 5. reſol. 20 dari in patrimonio parvitatem materiæ, quatenus ubi patrimonium eſt, verbi gratia, triginta ſex aureorum, ſi non ſit notabiliter minus, adhuc ſatis ſit, ut poſſint Ordines conferri, quia de modico non eſt curandum, leg. *Si oleum ff. de dolo*. Sanch. autem putat, quintam partem eſſe modicam, unde qui haberet, verbi gratia, viginti novem aureos pro patrimonio, adhuc ordinari poſſet. Equidem tamen hanc quintam partem non cenſeo eſſe modicam. Advertendum tamen, poſſe Epiſcopum requirere in ordinando beneficium, & nolle admittere eum, qui patrimonium habet ſufficiens; quia Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. vult, Epiſcopos poſſe ordinare titulo patrimonii, vel penſionis illos, quos judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate ſuarum Eccleſiarum. Ita Ledeſm., Barboſ., & alii cum Trull. dub. 11.

Notandum etiam cum Campanil. apud Trull., quod licet donatio inter Patrem, & Filium ſit invalida; ſi tamen fiat cauſa patrimonii ad Ordines ſuſcipiendos, eſt valida; imo poteſt filius cogere patrem, ut juſtum patrimonium conſtituat pro Matrimonio ſpirituali; ſicut poteſt illum cogere ad dandam dotem pro Matrimonio carnali; Et Garz. probabilius putat, donationem factam pro Ordinibus ſuſcipiendis non eſſe computandam in legitimam. Quando autem ordinatus, aut ordinans incurrant ſuſpenſionem ob defectum ſupradictorum, lege apud Trull., & alios.

VII. In dubium revocatur; Num teneatur ordinatus retrodonare Patrimonium ficte donatum? Negat Ledeſm., & alii apud Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 184; quia promiſſio retrodonationis, cum ſit contraria juri, non eſt obligatoria; ut proinde in foro externo reſcindi poſſit in pœnam ejus, qui ficte donavit ad decipiendum Epiſcopum. Avil. tamen cum aliis docet, in foro conſcientiæ eſſe reſtituendum, quia donatio valet ſolum juxta intentionem donantis.

ARTICULUS ULTIMUS.

De Effectibus Ordinum.

I. Recenſentur effectus Ordinum, & onera iiſdem annexa.
II. Num peccent mortaliter Clerici non geſtantes habitum, & tonſuram?
III. An teneatur ad Caſtitatem, & ad Horas recitandas, qui Sacros Ordines coacte ſuſcipit, & vi metus injuſti?
IV. Infantes in Sacris ordinati quandonam ad Caſtitatem teneantur? Et quid de ordinatis ante pubertatem?
V. Ordinati in Sacris ex voto ne, an ex præcepto etiam Eccleſiæ ad Caſtitatem obligentur?

VI.

VI. Num ex voto teneatur, qui ſcienter ordinatur ignorando Ordini Sacro annecti votum caſtitatis?

VII. Qualis debeat eſſe Habitus Clericorum?

I. Quæritur primo; Quinam ſint effectus Ordinum?

Reſpondeo, ab omnibus Ordinibus (quos cum communiori diximus ſingulos eſſe Sacramentum) conferri gratiam ſacramentalem, & characterem, necnon privilegium Canonis, & fori: Sacrorum vero Ordinum effectus ſunt, obligare ordinatum ad ſervandam caſtitatem ratione voti annexi, & ad horas Canonicas recitandas; necnon impedire uſum facultatis medicæ, & chirurgiæ (quamvis poſſint conſanguineis, & miſerabilibus gratis mederi, qui Sacros Ordines habent, ut notat Dian. part. 6. tract. 6. reſol. 50.) Præterea omnes Clerici ſunt immunes a laica poteſtate; unde non tenentur legibus civilibus ſpectantibus bonum commune quoad vim coercitivam, ita ſcilicet ut poſsint puniri a laico judice, aut ſubire pœnam impoſitam a lege civili; quamvis teneantur eas ſervare quoad vim directivam, ſeu in conſcientia: Verbi gratia tenentur pretio legis vendere res ſuas, ut communiter docent apud Dian. part. 1. tract. 2. reſol. 1., & fuſe Bonac. lib. 2. diſp. 16. quæſt. 9.. Sunt etiam Clerici, ac perſonæ religioſæ, necnon eorum bona exempta a tributis, ac vectigalibus impoſitis a laica poteſtate.

II. Verum Clerici tenentur habitum, & tonſuram geſtare, ex *cap. penult. de vita, & honeſt. Cler.*, ita ut Clericus in Sacris, aut beneficiatus mortaliter peccent, non geſtando tonſuram, & habitum clericalem ad longum tempus abſque juſta cauſa. Prohibentur etiam Clerici geſtare arma abſque juſta cauſa, vel abſque diſpenſatione Pontificis; Nam Epiſcopus, per ſe loquendo, non poteſt diſpenſare in iis, quæ ſunt juris communis. Alias obligationes Clericorum, verbi gratia, de non negotiando, de non ludendo aleis, & taxillis, &c., vide apud Reginald. lib. 30. tract. 3. num. 1. cap. 7., Henr. lib. 10. & alios.

III. Quæritur ſecundo; An qui metu injuſto gravi coactus Ordines Sacros ſuſcipit, teneatur ad caſtitatem, & ad horas canonicas?

Reſpondeo, aliquos affirmare, quia metus non tollit voluntarium ſimpliciter. Sed probabilius Henr., Fill., Bonac., Sanch. lib. 7. diſp. 29. negant; quia vel teneretur ad caſtitatem ex voto, vel ex præcepto Eccleſiæ; non quidem ex voto, quia communius docent, quod non ſolum votum religionis ex cap. 1., & 6. *De his, quæ vi, &c.*, ſed etiam paritate rationis quodlibet votum ſit irritum, jure ſaltem Eccleſiaſtico, ſi ſit coactum; Neque teneretur præcepto Eccleſiæ; (ſicuti teneretur, qui, verbi gratia, volens ſuſcipere Ordines Sacros, nollet ſacrilege votum caſtitatis emittere) nam Eccleſia non intendit facere inhabilem ad Matrimonium, niſi eum, qui ſponte ſuſcipit Ordines, ut ex multorum ſententia docet Henr. lib. 14. de Ord. cap. 4. Bonac., Sanch., Trull. diſp. 12.. Hinc neque teneretur ad divinum officium recitandum; nam vel Eccleſia utramque obligationem imponit, & caſtitatis, & divini officii, vel neutram, cum non ſit major ratio de una, quam de alia.

IV. Circa infantes ordinatos in Sacris, dicendum, non teneri ex voto caſtitatis; quia votum eſſentialiter requirit liberum conſenſum; neque teneri lege Eccleſiaſtica ad caſtitatem; ſed cum pervenerint ad uſum rationis, poſſunt libere vel ſtatum Eccleſiaſticum eligere, vel ſæcularem, ita ut poſſint uxorem ducere. Quod ſi tunc libere actum Ordinis exercuerint,

Digitized by Google

aut alias ſuam Ordinationem approbaverint, tenentur ſtatim ad caſtitatem, & ad horas recitandas, nec poſſunt amplius mutare ſententiam. Idem docent aliqui apud Sanc. loc. citat. de Ordinatis ante pubertatem; Quod tamen negat probabilius Con. loc. citat. num. 136., quia cum ſint doli capaces, poſſunt ſe voto obligare, nec reperitur tale votum redditum fuiſſe irritum ab Eccleſia.

Qui vero ordinaretur cum ignorantia iſtarum obligationum, communiter docent, quod illas contrahat, quia qui vult aſſumere aliquem ſtatum, vult conſequenter implicite omnia onera tali ſtatui annexa; etiamſi de iis in ſpecie nullam habuerit notitiam. Docet tamen Con. num. 141., quod qui habuiſſent rationes probabiles, quod talis obligatio non ſubeſſet, ea non tenerentur.

V. Utrum autem ordinati in Sacris ex ſolo voto, (quod ex lege Eccleſiaſtica tenentur emittere) an etiam ex præcepto Eccleſiæ, ad caſtitatem teneantur? Dubitant Doctores. Probabilius docet Con. diſp. 13., quod ex utroque capite. Ubi notandum, jure Eccleſiaſtico compelli ordinatos in Sacris ad tale votum dirimens matrimonium; Unde fit, poſſe Pontificem ex gravi cauſa diſpenſare in tali obligatione; ut aliquatenus diſpenſavit cum Eccleſia Græca; cum qua tamen non diſpenſavit, ut poſſint poſt Ordines Sacros Matrimonium valide inire, ſed ſolum ut poſſint licite uti matrimonio ante Sacros Ordines contracto, ex cap. *Quæſitum 7. de pœnitentia, & remiſſione* apud Con. num. 115.: In Eccleſia tamen Latina id nunquam permiſſum fuit; nam Divus Paulus, & alii Apoſtoli, qui ante Apoſtolatum uxores duxerunt, cum omni continentia vixerunt poſt Sacros Ordines, ut ex 1. ad Corinth. 7. & ex aliis locis apud Con. colligitur. Ubi autem Apoſtolus docet, Epiſcopum debere eſſe *Unius uxoris virum*, intelligi debet, quod non debeat eſſe bigamus, non vero quod poſſit uti matrimonio antecedenter ad Ordines Sacros contracto.

VI. Dubitatur pariter, an qui ſcienter ordinatur ignorando annecti Ordini Sacro votum caſtitatis, teneatur deinde caſtitatem ſervare ex voto implicite emiſſo, an ex ſola Eccleſiæ conſtitutione?

Reſpondeo cum Sanch. lib. 7. de Matrim. diſp. 27. n. 11. probabilius eſſe, quod etiam ex voto implicite emiſſo teneatur; qui enim ſciens, & prudens ſuſcipit munus aliquod, aut ſtatum, implicite conſentit ad onera ei annexa; quare volens inter Chriſti Miniſtros aſcribi, vult implicite, & virtualiter facere, quicquid Eccleſia præcipit eligentibus talem ſtatum, atque adeo virtualiter & implicite vult vovere caſtitatem, quamvis de tali voto nihil expreſſe cogitarit. Et ita docet etiam Azor. Imol. & alii apud eundem Sanch. contra Sylv. Roſellum, & alios putantes hunc ex ſola lege Eccleſiæ ad caſtitatem teneri, non vero ex voto, de quo non cogitavit; cum enim votum ſit lex privata, quam vovens ſibimet imponit, videtur quod non poſſit voto ligari, ſi de illo non cogitat; At probabilius videtur hanc obligationem poſſe hominem ſibimet imponere implicite, & virtualiter modo explicato, quamvis de illa non cogitet.

VII. Quæritur ultimo; Quinam ſit habitus clericalis?

Reſpondeo cum Trull. diſp. 15., honeſtatem veſtium clericalium deſumendam eſſe ex uſu regionum; nam in cap. *Clerici de vit., & honeſt. Cleric.* ſolum reprobatur nimia brevitas, vel longitudo veſtium. Ex Siſti V. conſtitutione edita anno 1586., veſtes eorum, qui ſunt in Sacris, debent

bent eſſe talares: Trident. reprobat colorem viridem, aut rubrum in veſtibus Clericorum, & veſtes virgatas, admittendo colorem nigrum, aut alium, quem honeſtus Clericorum uſus admiſit. Communiter autem docent, ut ſupra diximus, quod Beneficiatus, & ordinatus in Sacris peccent mortaliter, ſi habitum clericalem, & tonſuram apertam non deferant; Idipſum de non beneficiatis Clericis docet Navar., Sylv. contra communiorem apud Regin. lib. 30. tract. 5.: Qui tamen aſſerit contra Ledeſm. apud Trull. dub. 10., beneficii tenuitatem non excuſare. Atque hic de Ordinis Sacramento (ſed oh ubi æternitatis?)

F I N I S.

A. M. D. G.; & B. V.

Sine labe Conceptæ.

P 4 S Y.

SYNOPSES OMNES,

Quæ in ſingulis Articulis tractatus hujuſce de Sacramentis habentur, hic colliguntur.

QUÆSTIO I. Pag 2

De Sacramentis in genere.

ARTIC. I. *ibid.*

Quid, & quotuplex ſit Sacramentum, tam antiquæ Legis, quam novæ.

I. *Sacramenti definitio explicatur.* II. *Differt Sacramentum a Sacramentalibus, & a Sacrificio.* III. *Tripliciter eſt ſignum, Rememorative, Demonſtrative, & Prognoſtice.* IV. *In ſtatu naturæ innocentis nulla fuerunt Sacramenta; fuerunt tamen in ſtatu naturæ lapſæ.* V. *De Sacramentis in ſtatu legis ſcriptæ.* VI. *In quibus differant Sacramenta legis veteris a Sacramentis novæ legis?* VII. *Quonam pacto Circumciſio gratiam contulerit?* VIII. *Reliqua veteris legis Sacramenta Sanctitatem dumtaxat legalem conferebant.*

ARTIC. II. pag. 7

De Neceſſitate Sacramentorum.

I. *Sacramentorum inſtitutio non fuit neceſſaria ſimpliciter, ſed ſecundum quid.* II. *Sacramenta alia ſunt neceſſaria neceſſitate medii, alia vero neceſſitate præcepti.* III. *Eucharistia Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate medii.*

ARTIC. III. pag. 9

De Materia, & Forma Sacramentorum.

I. *Sacramentorum materia alia eſt proxima, alia remota.* II. *Omnia novæ legis Sacramenta conſtant rebus, tamquam materia, & verbis tamquam forma.* III. *Moraliter dumtaxat concurrunt res, & verba ad Sacramenti conſtitutionem.* IV. *Res, & verba, quæ Sacramenta Novæ legis conſtituunt, a Chriſto Domino determinata ſunt, licet non eodem modo.* V. *In Sacramento Matrimonii non mutavit Eccleſia materiam a Chriſto Domino inſtitutam, neque contractum, ſed ſolum leges contractus.* VI. *Quomodo Apoſtoli baptizarent in nomine Jeſu Chriſti?* VII. *Solum mutatio eſſentialis materiæ, aut formæ Sacramentorum illa irritat.* VIII. *Quænam variatio materiæ, aut formæ ſit ſolum accidentalis?* IX. *An conficiatur Sacramentum, ſi variatio ſit accidentalis, & putetur eſſe eſſentialis?* X. *Num intentio Miniſtri conſtituat Sacramentum, an ſolum ſit requiſitum eſſentiale?*

ARTIC. IV. 17

De Cauſa Efficiente Sacramentorum.

I. *Chriſtus Dominus in quantum homo, ſeu per voluntatem creatam fuit Sacramentorum Inſtitutor.* II. *Quonam pacto poſſet pura Creatura inſtituere Sacramenta.* III. *Soli homines viatores de facto poſſunt Sacramenta miniſtrare.* IV. *Num ſemper mortaliter peccet,*

cet, qui in mortali Sacramenta miniſtrat? v. *Miniſter Sacramentorum quandonam a mortali excuſatur, conferendo illa indignis?* vi. *Requiritur intentio ſaltem virtualis in Miniſtro conficiente Sacramenta, eſto in ſuſcipiente ſufficiat habitualis, & in pueris etiam interpretativa.* vii. *Quandonam ſufficiat in Miniſtro intentio conditionata?* vii. *Intentio indirecta, & in cauſa in Miniſto non ſufficit ad Sacramenti validitatem; ſecus vero in ſuſcipiente, in quo ſimul ſit intentio habitualis.* ix. *Si Miniſter habeat duas intentiones contrarias, utra debeat prævalere?* x. *Quandonam error circa Perſonam obſtat validitati Sacramenti?* xi. *Quid requiratur ad validam, & licitam Sacramenti adminiſtrationem?* xii. *Num liceat ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, omiſsa tutiore?*

ARTIC. V. 32

De Primario effectu Sacramentorum, qui eſt Gratia.

i. *Quid ferat primarius Sacramentorum effectus, quid ſecundarius?* ii. *Omnia novæ legis Sacramenta cauſant gratiam ex opere operato.* iii. *Necnon ſpecialem gratiam Sacramentalem; ſicut etiam gratiam virtutum & donorum.* iv. *At in ſubjectis inæqualiter diſpoſitis gratia inæqualis cauſatur.* V. *Pariter perfectius Sacramentum uberiorem gratiam confert, cæteris paribus.* vi. *Poſſunt Sacramenta vivorum per accidens primam gratiam cauſare.* vii. *Quonam tempore Sacramenta, præſertim Euchariſtia, cauſant gratiam?* viii. *Num etiam Euchariſtia cum fictione ſuſcepta, ſublato obice, reviviſcat?* ix. *Quomodo fictio, ſeu obex tollatur?* x. *Phyſice ne, an moraliter gratiam Sacramenta cauſant?*

ARTICULUS VI. 41

De Secundario effectu Sacramentorum, qui eſt Character.

i. *Quid ſit Character Sacramentalis?* ii. *Quam connexionem inter ſe habeant Characteres Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis?* iii. *Quinque ſunt Characteris hujus proprietates.* iv. *Congruum fuit, ut ſolum a tribus Sacramentis irreiterabilibus Character imprimeretur in anima indelebiliter.* v. *Quid in Sacramentis novæ legis dicatur eſſe, Res tantum, Sacramentum tantum, & Res ſimul, ac Sacramentum?*

ARTIC. VII. 44

De ſuſcipiente Sacramentum.

i. *Nonniſi Viatores ſunt capaces Sacramentorum.* ii. *Fœtus animatus probabiliter eſt capax Baptiſmi, quamvis nondum ſit egreſſus ex utero Matris, ſi poſſit aliqualiter ablui.* iii. *Quænam intentio requiratur in ſuſcipiendis Sacramentis?* iv. *Intentio coacta ſufficit, non tamen relate ad Matrimonium.* v. *Quandonam requiritur intentio expreſsa, & formalis ad ſacramenta recipienda?* vi. *An poſſit Extrema Unctio ſub conditione conferri iis, qui videntur in ſtatu peccati mortalis decedere?* vii. *Nec intentio ſuſcipiendi Sacramenta (Matrimonio excepto) ſub conditione de futuro, nec intentio indirecta, niſi ſtet cum intentione habituali, ſufficiunt ad valide ea ſuſcipienda.* viii. *Ad valide Sacramenta ſuſcipienda (Pænitentia excepta) nulla requiritur diſpoſitio in ſuſcipiente præter intentionem conſonam.* ix. *Ad fructum vero Sacramenti recipiendum requiritur ſua animi diſpoſitio.* x. *Quandonam liceat a Miniſtris indignis Sacramenta ſuſcipere?*

AR-

Digitized by Google

ARTIC. VIII. 51
De reliquis ad Sacramenta in genere ſpectantibus.

I. Cur Sacramenta nova legis ſint ſeptem? II. Quinam ſit ordo enumerationis, quinam dignitatis in Sacramentis? III. De ritu, ac caremoniis in Sacramentis conficiendis. IV. Quid veniat nomine Caremoniarum? V. Num effectus aliquis ex opere operato ab his Caremoniis producatur? VI. Quænam dicantur Sacramentalia? VII. Non remittuntur venialia a Sacramentalibus ex opere operato. VIII. Quonam pacto vi Sacramentalium impetratur venialium remiſſio?

QUÆSTIO II. 56
De Baptiſmo.

ARTICULUS I. *ibid.*
Quid, & quotuplex ſit Baptiſmus?

I. Diverſimode Baptiſmus appellatur, ac definitur. II. Baptiſmi Sacramentum eſt unicum, licet triplex ſit Baptiſmus. III. Cur Baptiſmus ſanguinis non ſit Sacramentum? IV. Num in adulto peccatore ad Martyrium prærequiratur Contritio, an ſufficiat attritio ad deletionem culparum? V. Ad Baptiſmum fluminis in adulto requiritur intentio ſaltem habitualis, ſecus vero ad Baptiſmum ſanguinis. VI. Martyrium probabiliter effectus ſuos ex opere operato confert, dum vulnus lethale recipitur.

ARTIC. II. 60
De Inſtitutione, & neceſſitate Baptiſmi.

I. Baptiſmus probabiliter ante Chriſti paſſionem inſtitutus fuit. II. Eſt neceſſarius, tum neceſſitate medii ſaltem in voto, tum etiam neceſſitate præcepti divini. III. Præceptum Baptiſmi non videtur obligaſſe ante mortem Chriſti Domini. IV. Ignorantes legem Baptiſmi poſt mortem Chriſti Domini, tenebantur ad Circumciſionem, ſive ad legem naturæ, ſi ea nondum erat promulgata; poſt promulgationem vero talis legis, qui eam invincibiliter ignorant, ſi legem naturalem ſervant, illuminabuntur, ut baptizari poſſint, ſaltem Baptiſmo flaminis.

ARTIC. III. 62
De Materia Baptiſmi.

I. Cur aqua naturalis ſit materia remota Baptiſmi? II. Quænam dicatur aqua naturalis? III. Materia Baptiſmi proxime eſt ablutio, ſive fiat per aſperſionem, ſive per infuſionem, ſive per unam, aut trinam immerſionem juxta morem Eccleſiarum. IV. Si ante tertiam immerſionem infans decedat, eritne baptizatus? V. Quid ſi abluatur in ſolo digito? aut ſi in puteum infans projiciatur animo illum baptizandi?

ARTIC. IV. 64
De Forma Baptiſmi.

I. Legitima eſt ex Florentino tam forma Baptiſmi, qua utitur Eccleſia Græca, quam ea, qua utitur Eccleſia Latina. II. Quomodo debeat Trinitas Perſonarum exprimi? III. Quonam etiam pacto exprimenda eſt unitas eſſentiæ divinæ? IV. Non pertinent ad Formæ eſſentiam particula illa, Ego, In, Amen, ſed dubitatur de particula, Et. V. Num poſſit unus plures ſimul baptizare, & num plures unum? VI. Quænam variatio formæ videatur accidentalis.

ARTIC. V. 66
De Baptiſmi Miniſtro.

I. Etiam Turca, & Hæreticus, necnon Mulier poteſt hoc Sacramentum ad-

Digitized by Google

adminiſtrare. II. *Num iterandus ſit ſub conditione Baptiſmus collatus ab Obſtetricibus?* III. *Quinam poſſit baptizare ſolemniter?* IV. *In caſu neceſſitatis quinam præferendus ſit, qui baptizet?* V. *Quinam irregularitatem incurrant ex illicita Baptiſmi collatione?*

ARTIC. VI. 68
De Subjecto Baptiſmi.

I. *Num etiam infans nondum egreſſus ex utero matris poſſit ſub conditione baptizari, quando per fiſtulam ablui poteſt?* II. *Invitis parentibus filii Infidelium baptizari poſſunt, ſi habentes uſum rationis Baptiſmum poſtulent, & a Parentibus ſubtrahendi*. III. *Sicut etiam infantes Hæreticorum, & Apoſtatarum; Necnon filii Infidelium Mancipiorum*. IV. *Non tamen filii Infidelium, qui aut nullatenus ſubjecti ſunt Principibus Chriſtianis; aut his ſubjiciuntur ſolum politice*. V. *Diluuntur objecta*. VI. *Si alter tantum ex parentibus Infidelibus conſentiat, infantes baptizari poſſunt. Sicut etiam omnes in periculo mortis; aut ſi ſint extra patriam poteſtatem; aut ſi perpetuo amentes*. VII. *Quid de Mutis, ac Surdis a nativitate, ſi ſint adulti?*

ARTIC. VII. 72
De Effectibus, & Ritibus Baptiſmi.

I. *Primarii effectus Baptiſmi ſunt quinque. Tres vero ſecundarii*. II. *Ceremonia ab Eccleſia inſtituta in collatione Baptiſmi ſub mortali ſervanda ſunt, niſi parvitas materiæ excuſet*. III. *Num cauſent aliquem effectum ſupernaturalem ex opere operato*. IV. *Patrinus in Baptiſmo dumtaxat ſolemni adhibendus eſt, quod ſi in privato adhiberetur, probabiliter cognationem ſpiritualem non induceret*. V. *Quid ferat poſt Tridentinum cognatio ſpiritualis?* VI. *Quid requiritur ad cognationem ſpiritualem contrahendam?*

QUÆSTIO III. 75
De Confirmatione.

ARTICULUS I. 76
De Materia, & Forma Confirmationis.

I. *Tam oleum, quam Chriſma ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota hujus Sacramenti*. II. *Ex diſpenſatione Pontificis poteſt ſimplex Sacerdos conferre Confirmationem; quin tamen poſſit Chriſma niſi a ſolo Epiſcopo benedici, ut valide Sacramentum conferatur*. III. *Materia proxima eſt Unctio Chriſmatis in fronte confirmandi, facta cum pollice a Miniſtro in forma crucis. Sed quid ſi fiat cum indice?* IV. *Quid ſi unctio fiat tempore peſtis cum pennicillo, prout tempore peſtis conferri poteſt Extrema unctio cum virga oblonga?* V. *Invocatio explicita Trium divinarum Perſonarum eſſentialiter ſpectat ad formam Confirmationis, ut ad formam Baptiſmi*. VI. *Græcis non licet uti hac formula, Confirmetur ſervus Chriſti, quamvis hujuſmodi formula non irritet Sacramentum*. VII. *Apoſtoli non ſolius manus impoſitione, ſed etiam unctione Chriſmatis hoc Sacramentum conferebant*.

ARTIC. II. 79
De Miniſtro, & Subjecto Confirmationis.

I. *Epiſcopus Miniſter ordinarius hujus Sacramenti nequit ſimplici Sacerdoti facultatem tribuere, ut illud adminiſtret; ſicut poteſt ſolus Pontifex ex plenitudine poteſtatis*. II. *Nequit Epiſcopus licite alienos ſubditos ſine ratihabitione proprii Epiſcopi confirmare; Nec in aliena diœceſi confirmare ſubditos ſuos, cum nequeat Pontificalia exercere ſine licentia proprii Epiſcopi ſub pœna*

Digitized by Google

traque ſpecie ex præcepto divino. v. *Num poſſit aliquando Pontifex in divinis, poſitivis, & in naturalibus præceptis diſpenſare?* vi. *Nec poteſt conſecrari quantitas, quæ non ſit ſine miraculo ſenſibilis, nec remanet conſecrata, ſi ab Hoſtia dividatur.* vii. *Materia conſecrabilis debet eſſe moraliter præſens, ita ut poſſit per pronomen, Hic, demonſtrari.* viii. *Quid de materia clauſa in vaſe, aut magna nimis, ac nimis diſtante?* ix. *Materia conſecranda debet eſſe determinata, & quomodo?* x. *Quid de guttis vini intra Calicem? Aut de particulis in Pyxide, ſi ſint extra corporale, aut extra Aram?* xi. *Num poſſit aliquando, deficiente Hoſtia majori, conſecrari particula, ne Sacrificium deſit?*

ARTIC. IV. 105

De Forma Sacramenti Euchariſtici.

i. *Quænam ſint verba eſſentialia pro conſecratione panis.* ii. *Recitative ſimul, & enunciative ea verba proferuntur.* iii. *Dubitant Doctores, an ſatis ſint ad validam conſecrationem Calicis illa dumtaxat verba,* Hic eſt Calix Sanguinis mei? iv. *Quandonam forma conſecrationis variatur ſubſtantialiter?* v. *Ex veritate verborum fit, quod per conſecrationem habeatur Tranſubſtantiatio.* vi. *Quomodo ſe habeat Chriſtus Dominus relate ad accidentia Euchariſtica?* vii. *Chriſtus vi verborum non adducitur, ſed producitur ſub ſpeciebus.* viii. *Quamdiu Chriſtus in ſtomacho ſoleat perſeverare.* ix. *Quid veniat ſub ſpeciebus vi verborum; quid per concomitantiam:* x. *Num Perſonalitas Patris, & Spiritus Sancti veniant per concomitantiam ſaltem mediate?*

ARTICULUS V. 111

De Effectibus Sacramenti Euchariſtici.

i. *Quadrifariam poteſt Chriſtus Dominus in Euchariſtia manducari.* ii. *Primarius Euchariſtiæ effectus eſt Gratiæ augmentum.* iii. *Confertur etiam per Euchariſtiam fervor charitatis, & quædam ſpiritualis dulcedo.* iv. *Necnon gratia propria Sacramentalis, ſeu auxilia ad culpas declinandas, & ad fomitem compeſcendum.* v. *Sicut etiam confert venialium remiſſionem, alioſque effectus.* vi. *Remiſſio pœnæ peccatis debitæ ex opere operato competit Sacrificio Euchariſtico, non Sacramento.* vii. *Triplici modo ardorem concupiſcentiæ minuit Euchariſtia.* viii. *Poteſt hoc Sacramentum neutraliter ſuſcipi; Et per talem ſuſceptionem ſatisfit præcepto de Paſchali Communione.* ix. *Quonam inſtanti ſuos effectus producat Euchariſtia?* x. *Num conferat aliquando novam gratiam Euchariſtia, dum in ſtomacho perſeverat?* xi. *Num gratiam majorem, ac heterogeneam recipiat, qui communicat ſub utraque ſpecie panis, & vini, quam qui ſub una tantum?*

ARTIC. VI. 117

De Suſcipiente Euchariſtiam. Quinam ſit illius capax.

i. *Incapax eſt hujus Sacramenti, qui non eſt baptizatus; Sicut etiam Angeli, ac Beati; necnon adulti inviti illud ſuſcipientes.* ii. *Capax vero omnis baptizatus. Infantibus tamen ne in articulo quidem mortis dari debet.* iii. *Si puer ob gulam conſecratas particulas ſumeret, num perciperet fructum Sacramenti?* iv. *Quid de perpetuo amentibus, de phreneticis, ſemifatuis, & ſtolidis?* V. *Cur Euchariſtia non ſoleat dari parvulis in Paſchate ante circiter*

de-

Digitized by Google

decennium, dari vero debeat ſtolidis, ac ſemifatuis, qui debiliori uſu rationis fruuntur, quam illi parvuli.

ARTIC. VII. 120
De diſpoſitione ex parte animi ad Euchariſtiam requiſita.

I. *Quanta ſit peccati gravitas communicare in ſtatu peccati mortalis?* II. *Num ſit culpa venialis ad Euchariſtiam accedere cum culpis venialibus non retractatis?* III. *Obligatur Sacerdos quamprimum poſt miſſam confiteri, ſi deficiente copia Confeſſarii celebravit cum ſola contritione de mortali, quod erat in conſcientia, neceſſitate urgente.* IV. *Num dicatur eſſe neceſſitas ſufficiens ad ſic celebrandum, ut ſatisfiat precepto de Miſſa audienda in die feſto?* V. *Quanam univerſim cenſenda ſit urgens neceſſitas celebrandi non præmiſſa confeſſione?* VI. *Ad quid tenetur, qui habens peccata reſervata ſimul, & non reſervata, nequit adire Superiorem, ſed habet copiam Confeſſarii inferioris?* VII. *Num liceat ſimplici Sacerdoti abſolvere a mortalibus indirecte?* VIII. *Qui poſt Confeſſionem recordatur alicujus mortalis, teneturne de novo ante Communionem confiteri?* IX. *Quid ſi quis recordetur peccati dubii, ſive dubietas ſit poſitiva, ſive negativa?* X. *Quandonam liceat peccatori communicare, neque Confeſſione præmiſſa, neque contritione?* XI. *Num liceat Laicis communicare quotidie?*

ARTIC. VIII. 128
De diſpoſitione ex parte corporis ad Euchariſtiam requiſita.

I. *Corporis diſpoſitio fert habitum decentem. Equites Religioſi non debent gladium deponere, dum communicant. Lepra reddit Sacerdotem irregularem propter horrorem circumſtantium.* II. *Pollutio nocturna quandonam impedit communionem?* III. *Pollutio voluntaria, ac fornicatio quamdiu poſt confeſſionem impediat Communionem?* IV. *Jejunium naturale excludit materiæ parvitatem; Muſca ſi caſu trajiciatur, veluti per modum ſalivæ, non frangit jejunium naturale, ſecus vero ſi de induſtria. Sicut ſanguis e gingivis effluens trajicitur per modum ſalivæ, ſecus vero, ſi e digito vulnerato ſugatur.* V. *Quid de auro, creta, cera, nuce avellana, & ſimilibus?* VI. *Quid de Saccaro veſpere ori impoſito ad leniendam raucedinem?* VII. *Quid de Herba ſancta, ſeu tabaco, quod ſive in pulvere, ſive in fumo ſumatur, ſive ore in folio?* VIII. *Qui poſt prudens examen adhuc dubitat, num jejunium naturale violaverit, probabiliter poteſt communicare.* IX. *Connumerantur plures caſus, in quibus licitum eſt non jejuno communicare.*

ARTIC. IX. 134
De tempore, loco, & aliis ad Euchariſtiam ſpectantibus.

I. *Tempus communioni congruum quodnam ſit?* II. *Communio præcepta tempore Paſchali fieri debet in propria Parochia, aut in Cathedrali.* III. *Licentia Parochi præſumpta num ſufficiat, ut poſſit quis alibi communicare? Et quare talis licentia præſumpta non ſatis ſit ad adminiſtrandum Pænitentiæ Sacramentum?* IV. *Quandonam liceat citra irreverentiam poſt communionem expuere, aut comedere?* V. *Et quando ſimiliter liceat vomitum provocare?* VI. *Num liceat eodem die petere debitum?*

ARTIC. X. 137
De Miniſtro Euchariſtiæ.

I. *Num poſſit Laicus ſemet communicare in extrema neceſſitate?* II. *Num pariter Sacerdos etiam devotionis cauſa?*

ſa? I I I. *Quanam licentia requiratur in Sacerdote ad Euchariſtiam aliis adminiſtrandam?* I V. *Deficiente particula, poteſt Sacerdos partem ſua hoſtia dare aliquando ei, qui avide petit Communionem.* V. *Quandonam teneatur Parochus ovibus ſuis Euchariſtiam miniſtrare?* V I. *Num cum vita diſcrimine, & quomodo danda ſit Euchariſtia peſte infectis?* V I I. *Num poſſit pro Viatico dari ſpecies Vini ei, qui hoſtiam deglutire non poteſt?* V I I I. *Num tempore Interdicti localis adminiſtrari poſſit Euchariſtia Sacramentum?* I X. *Deneganda omnino Euchariſtia publicis peccatoribus; Et quinam ii ſint?* X. *Quandonam peccatori occulto debeat denegari?* X I. *Quid ſi publicus peccator in uno loco Euchariſtiam petat, ubi non habetur iſthac publicitas?* X I I. *Num poſſis dari particula non conſecrata peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam?* X I I I. *Num ſit mortale Euchariſtiam in ſtatu peccati mortalis miniſtrare?* X I V. *Unicumne ſit, an multiplex peccatum miniſtrare ſucceſſive pluribus Sacramentum Pœnitentia, aut Euchariſtia?* X V. *Quomodo Euchariſtia ſit miniſtranda? videlicet, quo die, hora, loco, habitu &c.?* X V I. *An Sacerdos excommunicatus licite Euchariſtiam miniſtret in mortis articulo?*

QUÆSTIO V. 147

De Euchariſtia, ut Sacrificio.

ARTICULUS I. 148

Quid ſit Miſſæ Sacrificium?

I. *Explicatur Sacrificii definitio.* I I. *In quo differat a Sacramento Sacrificium?* I I I. *Multiplicitas antiquorum Sacrificiorum in Miſſa eminenter continetur.* I V. *Miſſa eſt vere, & proprie Sacrificium, nec aliud a Sacrificio cruento Crucis, licet alio modo.*

ARTIC. II. 150

Quænam ſint partes eſsentiales noſtri Sacrificii? Quænam res oblata? & Quis ſit offerens?

I. *Probabilius Miſſa Sacrificium in ſola Conſecratione conſiſtit.* I I. *In præſenti providentia eſſentialiter requiritur utriuſque ſpeciei conſecratio. Num Innoc. VIII. permiſerit Norvegis, ut in ſolo pane conſecrarent?* I I I. *Res oblata in hoc Sacrificio principaliter eſt Chriſtus Dominus, ea tamen a ſpeciebus panis, & vini integratur, nullatenus vero a panis, & vini ſubſtantia.* I V. *Principalis offerens pariter eſt Chriſtus Dominus, per hoc, quod ejus nomine Sacerdos offerat, & ut Chriſti Miniſter.* V. *Quonam pacto alii fideles ſint pariter offerentes?*

ARTIC. III. 153

De Effectibus hujus Sacrificii. Ubi an ſit valoris infiniti?

I. *Ex opere operato ſolum mediate, & per modum Impetrationis confertur prima gratia, & peccatorum remiſſio vi hujus Sacrificii.* I I. *Remiſſio vero venialium etiam immediate; ſicut etiam pœnarum temporalium peccatis debitarum; ſed an infallibiliter?* I I I. *Quatenus Impetratorium obtinet nobis etiam bona temporalia, ſi conducant ſaluti.* I V. *Habet hoc Sacrificium vim cauſativam ſuorum effectuum intenſive infinitam.* V. *Et probabiliter etiam extenſive infinitam, ut habuit Sacrificium cruentum.* V I. *Cur nequeat Sacerdos eadem Miſſa pluribus obligationibus ſatisfacere; ſi ſcilicet uni debeat Miſſam ex ſtipendio, alteri ex promiſſione, &c.*

ARTIC. IV. 159

A quibus, & quomodo fructus hujus Sacrificii participari poſſint?

I. Quonam pacto pro Beatis offerri poſſit Sacrificium? II. Valide, & licite pro non Baptizatis offertur. III. Cur animæ purgantes non ſint capaces fructuum Sacramentorum, ſint vero capaces, ut pro iis Sacrificium offeratur? IV. Probabile eſt, quod illicite dumtaxat, non vero invalide pro excommunicatis vitandis offeratur. V. Num poſſit offerri mentaliter pro excommunicatis vitandis, ſi ſint contriti, & per ipſos non ſtet, quominus abſolvantur? VI. Probabilius pro excommunicatis toleratis publice offerri Sacrificium poteſt. VII. In Offerente requiritur intentio ſaltem habitualis applicandi illud ei, cui vult prodeſſe, quin tamen poſſit fructus Sacrificii ſuſpendi. VIII. Is, pro quo offertur Sacrificium, debet eſſe de præſenti capax, ac indigens fructu Sacrificii.

ARTIC. V. 164

De Miniſtro hujus Sacrificii.

I. Num citra mortale poſſit Sacerdos voluntarie diſtrahi in recitatione Horarum? II. Et an etiam in Miſſæ celebratione? III. Sacrificium Sacerdotis celebrantis in mortali quoſnam fructus parit? IV. Quoties teneatur Sacerdos quotannis celebrare? V. Parochi teneantur diebus Dominicis, & feſtis Miſſam pro Parochianis ſuis applicare, quin poſſint aliam eleemoſynam iis diebus recipere. VI. Quotidie celebrandum in Eccleſiis Cathedralibus, & Parochialibus, &c. VII. Num peccetur graviter omittendo unam Miſſam, ſive ex promiſſione gratuita, ſive ex ſtipendio, ſive ex voto debitam? VIII. Num poſſit Capellanus obligatus ad celebrandum quotidie ſemel ſingulis hebdomadibus vacare? IX. Num poſſet tunc pro aliis accepto novo ſtipendio celebrare? X. Num teneatur per alium celebrare, ſi forte ægrotet?

ARTIC. VI. 170

De tempore, loco, & aliis circumſtantiis Sacrificii.

I. Die Sabbati Sancti probabiliter graves, & plures Doctores docuerunt poſſe privatas miſſas celebrari, ſaltem poſt inceptam ſolemnem. II. Quid dicendum poſt decretum Alexandri VIII. anno 1690? III. Quandonam liceat pluries eadem die celebrare? IV. Quanam ſit hora ad celebrandum permiſſa? V. Ut locus ſit aptus ad celebrandum, quid requiratur? VI. Quinam ſatisfaciunt præcepto audiendi miſſam die feſto, audiendo illam in Oratoriis privatis? VII. Num liceat in mari, aut in flumine celebrare? VIII. Quid ſi Eccleſia tempore celebrationis polluatur, & quot modis contingere poteſt, ut polluatur? IX. Quanam Ara requiratur, & qualis debeat eſſe calix cum patena? X. Quid de veſtibus ſacris? XI. De aliis ad Sacrificium requiſitis.

ARTICULUS VII. 181

De ritu in celebratione ſervando.

I. Num ſit mortale negligere Rubricas in Miſſali præſcriptas? II. Num teneatur Capellanus Miſſas votivas juxta devotionem dantis ſtipendium celebrare, ſi non conſonent Rubricis? III. Num ſaltem poſſit aliquando miſſas hujuſmodi celebrare? IV. In quibus caſibus licite miſſa interrumpitur? V. Quomodo ſupplendi ſubſtantiales defectus, aut errores facile occurrentes in celebratione Miſſæ? VI. Quid ſi Sacræ ſpecies evomantur? VII. Quomodo ſupplendi defectus accidentales? VIII. Quid ſi particula Ho-

ſtiæ

ſtia remaneat in fundo calicis, aut palato adhæreat?

ARTICUL. ULT. 187

De Miſſæ Stipendio.

I. *Qua de cauſa Stipendium pro Miſſa licite ſumatur?* II. *Juſtum Miſſa ſtipendium quodnam ſit?* III. *Num diebus feſtis accipi poſſit ſtipendium majus, quam diebus profeſtis?* IV. *Poſſit ne pro eadem Miſſa duplex ſtipendium accipi, alterum ſcilicet pro Officiatura, alterum pro applicatione Sacrificii?* V. *Quid ſi alter petat Impetrationem, alter Satisfactionem Sacrificii?* VI. *Num poſſit Beneficiarius, vel Capellanus, ſi per alium ſatisfaciat, dare illi ſolum conſuetam eleemoſynam pro Miſſa?* VII. *Sub gravi Sacerdos, qui per alium celebrat, univerſim tenetur illi integram eleemoſynam manualem tribuere.* VIII. *Num Rectores Eccleſiarum poſſint aliquid ſibi retinere pro expenſis neceſſariis ad celebrandum?* IX. *Si quis plura exigua ſtipendia accipiat, promittendo ſingulis Sacrificium, poteritne eandem Miſſam pro iis omnibus applicando, obligationi ſua ſatisfacere, ſi neceſſitate ductus id promiſeris?* X. *Videtur id non licere cum ſecundum ſe, tum etiam ex decreto Urbani VIII.*

QUÆSTIO VI. 195

De Extrema Unctione.

ARTIC. I. 196

De Materia, & Forma hujus Sacramenti.

I. *Oleum olivarum dumtaxat eſt materia remota hujus Sacramenti.* II. *Neceſſitate Sacramenti opus eſt, ut illud ſit benedictum.* III. *Proxima materia eſt Unctio, quæ fieri ſolet in formam Crucis.* IV. *Unctiones a Florentino enumerata ſunt ſeptem: At non omnes ſunt de eſſentia Sacramenti.* V. *Quomodo cæcut, & ſurdus inungendi ſunt? Et quid tempore peſtis?* VI. *Forma proferri debet deprecatorio modo.* VII. *Quænam verba ſint eſſentialia, ac de neceſſitate Sacramenti?* VIII. *Num ſenſus, qui inungitur, exprimendus ſit?*

ARTIC. II. 199

De Miniſtro hujus Sacramenti.

I. *Solus Sacerdos illud miniſtrare valide poteſt, etiamſi ſit excommunicatus.* II. *Probabiliter poteſt valide a pluribus Sacerdotibus relate ad diverſas unctiones miniſtrari.* III. *A Sacerdote proprio miniſtrari debet, niſi neceſſitas urgeat.* IV. *Num Parochus ſub mortali teneatur Sacramenta Extremæ Unctionis, aut Euchariſtiæ miniſtrare cum periculo vitæ? & quando?* V. *An poſſit hoc Sacramentum ſine ſacris veſtibus in neceſſitate miniſtrari?* VI. *Num aliquando tempore Interdicti miniſtrari poſſit?*

ARTIC. III. 201

De Subjecto Extremæ Unctionis.

I. *Invalide confertur non ægroto, ac de vita periclitanti, quamvis ſit baptizatus, & uſum rationis habuerit.* II. *Qui de vita periclitatur, ſed non ratione ægritudinis, incapax eſt hujus Sacramenti.* III. *Probabile eſt, Beatiſſimam Virginem hoc Sacramentum ſuſcepiſſe.* IV. *Num citra mortale negligi illud poſſit?* V. *In eadem ægritudine tunc poterit iterari, quando novum vitæ periculum ſupervenerit poſt congruum tempus.*

Digitized by Google

ARTIC. IV. 203

De Effectibus Extremæ Unctionis.

I. *Tridentinum hujus Sacramenti effectus recenſet.* II. *Quinam ſit effectus primarius? Num gratia corroborativa? Num peccatorum remiſſio? Num utrumque?* III. *Quid veniat nomine reliquiarum peccatorum, quæ hoc Sacramento abſterguntur?* IV. *Quandonam Extrema Unctio cauſat effectus ſuos?*

QUÆSTIO VII. 205

De Sacramento Ordinis.

ARTIC. I. *ibid.*

Quid, & quotuplex ſit Ordo.

I. *Multifariam definitur Ordinis Sacramentum.* II. *Cur ſeptem enumerentur Ordines?* III. *Prima tonſura non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines.* IV. *Eſt quidem Ordo Epiſcopatus; ſed non eſt Ordo diſtinctus a Sacerdotio; hujus tamen eſt extenſio, & complementum.* V. *Poteſtas, quæ per Epiſcopatum ſuperadditur, eſt inferior poteſtate Sacerdotali præſuppoſita.* VI. *De fide eſt, Sacerdotium eſſe Sacramentum; ac certum omnino, quod pariter Diaconatus. Communiter etiam idem docent de Subdiaconatu; & probabiliter etiam alii Ordines minores. Cur tres Ordines majores dicantur Sacri?* VII. *Singulorum Ordinum officia recenſentur.* VIII. *Num peccet mortaliter univerſim, qui actum Ordinis ſolemniter exercet in ſtatu peccati mortalis?*

ARTIC. II. 209

De materia, & forma ſingulorum Ordinum.

I. *Materia, & forma Ordinum non fuit univerſim in ſpecie atoma a Chriſto Domino determinata.* II. *Recenſetur ſingulorum Ordinum materia, & forma.* III. *Materia Subdiaconatus probabiliter conſtatur ex duplici materia partiali; ſicut materia Diaconatus.* IV. *Num valide in Eccleſia Latina conferatur Diaconatus per ſolam manuum Epiſcopi impoſitionem, ſicut in Eccleſia Græca?* V. *Num Neo-Sacerdoti per impoſitionem manuum Epiſcopi in fine Miſſa conferatur nova poteſtas? Et num ſine illa poſſet in caſu neceſſitatis abſolutionem Sacramentalem impendere ſub conditione?* VI. *Num ſatis ſit, quod moraliter tangantur inſtrumenta, quæ ab Epiſcopo traduntur Ordinando?* VII. *Num valide ordinentur Subdiaconi, ſi in calice ſit vinum; aut Sacerdos, ſi deſit vinum in calice?*

ARTICULUS III. 214

De Miniſtro Ordinum.

I. *A quonam poſſint valide, & licite Ordines conferri?* II. *Quiſnam dicatur Epiſcopus proprius? Epiſcopus originis quiſnam ſit, juxta conſtitutionem Innoc. XII. Quinam domicilii? & Quinam Beneficii, juxta eandem conſtitutionem.* III. *Poteſt unus Ordo a proprio Epiſcopo, verbi gratia, domicilii, ſuſcipi, & alter ab altero, puta originis.* IV. *Literæ dimiſſoriales, & teſtimoniales a quo danda ſint?* V. *Collatio primæ Tonſuræ, & Confirmationis non videtur ad actus Pontificales pertinere.* VI. *A quonam poſſint Regulares ordinari?* VII. *Quandonam poſſint Ordines conferri?* VIII. *De Temporum interſtitiis requiſitis.* IX. *Quinam*

Digitized by Google

nam poſſit in hiſce interſtitiis diſpenſare? x. *Num poſſint Regulares omnes ordinari extra tempora tribus diebus feſtivis?* xi. *Nomine diei feſti, quo poſſunt Ordines conferri, num veniat ſolum feſtum in foro, an etiam feſtum in choro?* xii. *Tranſcribitur Conſtitutio Innoc. XII. circa ordinationes alienorum Subditorum.*

ARTICULUS IV. 225

De ſubjecto Ordinum.

i. *Diaconiſſa, & Presbytera non erant olim capaces Ordinum.* ii. *Num peccet mortaliter, qui ſine pravia Confirmatione Ordines ſuſcipit?* iii. *De Ætate in ſingulis Ordinibus requiſita.* iv. *Qui ordinatur animo effugiendi forum ſaculare, & exemptionem a tributis, probabilius ſolum venialiter peccat.* v. *De ſcientia requiſita in Ordinando, ac de examine pravio; praſertim relato ad Regulares.* vi. *De iis, qua ſpectant ad titulum requiſitum; ſive Patrimonii, ſive Beneficii, ſive Paupertatis.* vii. *Num Patrimonium ficte donatum ſit deinde in foro Conſcientia retrodonandum?*

ARTIC. ULT. 228

De Effectibus Ordinum.

i. *Recenſentur effectus Ordinum, & onera iisdem annexa.* ii. *Num peccent mortaliter Clerici non geſtantes habitum, & tonſuram?* iii. *An teneatur ad Caſtitatem, & ad Horas recitandas, qui Sacros Ordines coacte ſuſcipit, & vi metus injuſti?* iv. *Infantes in Sacris ordinati quandonam ad Caſtitatem teneantur? Et quid de ordinatis ante pubertatem?* v. *Ordinati in Sacris ex voto ne, an ex pracepto etiam Eccleſia ad Caſtitatem obligentur?* vi. *Num ex voto teneatur, qui ſcienter ordinatur ignorando Ordini Sacro annecti votum caſtitatis?* vii. *Qualis debeat eſſe Habitus Clericorum?*

F I N I S.

I N D E X
RERUM NOTABILIUM,

Quæ in hoc Morali Opuſculo de Sacramentis continentur.

Prior numerus denotat Quæſtionem; Alter Articulum ; Tertius numerum marginalem.

A

ABſolvens ſucceſſive plures in ſtatu peccati mortalis, unumne, an plura peccata committit? 4. 10. 14

Adulti, muti, ac ſurdi quandonam poſſint baptizari. 2. 6. 7

Adulto dormienti, vel ei, qui incidit in amentiam poſt uſum rationis, invalide confertur Ordo Sacer; ſecus vero infanti, ac perpetuo amenti. 1. 7. 3

Adultus, qui non fuerit perpetuo amens, ſi caſu Euchariſtiam ſumat, materialiter illam ſumit. 1. 7. 3. At perpetuo amentes, non ſecus ac pueri poſſunt hoc Sacramentum fructuoſe ſuſcipere. 1. 7. 3. Quid ſi caſu Euchariſtiam ſumant? 4. 6. 3. His tamen, ne in articulo quidem mortis, nunc ex tacito Eccleſiæ præcepto conferri poteſt. 4. 2. 9. & 1. 7. 5.

Amentibus conferenda eſt Confirmatio. 3. 2. 5.

Amentes perpetuo invitis parentibus baptizari poſſunt. 2. 6. 7

Amentes, qui caſu Euchariſtiam manducant, num gratiæ augmentum recipiant? 4. 6. 4

Amor Dei ſuper omnia ad gloriam perducere non poteſt, niſi a fide ſupernaturali procedat. 2. 6. 7

Apoſtoli in quonam ſenſu dicantur Confirmationem contuliſſe manuum impoſitione. 3. 2. 6., & quod Baptiſma contulerint in nomine Chriſti. 2. 4. 2

Applicatio Sacrificii a Sacerdote quando, & quomodo fieri debeat? 5. 4. 7

Ara Sacra quandonam benedictionem amittat? 4. 7. 9

Attentio requiſita in recitatione Horarum, auditione Miſſæ, &c., quænam ſit. 5. 5. 1. Num ſufficiat ſola attentio externa. ibid.

B

BAptiſmi multiplex nomenclatura. 2. 1. 1.

Baptiſmi forma. 2. 4. 1. Baptiſmi Miniſter. 2. 5. 1. Infidelium filii quandonam poſſint baptizari. 2. 6. 2. Perpetuo amentes invitis parentibus baptizari poſſunt. 2. 6. 7. Quid de mutis, & ſurdis adultis? ibid. Excitandi ſunt iſti ad fidem ſupernaturalem, ſine qua fructuoſe baptiſmus ſuſcipi non poteſt. ibid.

Baptiſmi effectus primarii quinque enumerantur. 2. 7. 1. Tres alii ſecundarii, ibid. Ritus præſcripti in baptiſmo ſub mortali ſervandi ſunt, niſi excuſet parvitas materiæ. 2. 7. 2. Probabilius effectus ſupernaturales ab iis cauſantur ex opere operantis. 2. 7. 3. Patrinus in Baptiſmo ſolemni adhibendus eſt. 2. 7. 4., Si adhibeatur in baptiſmo privato in neceſſitate, num pariat cognationem ſpiritualem. ibid.

Baptiſmus fluminis dumtaxat eſt Sacramentum imprimens characterem, non vero ſanguinis, aut flaminis. 2. 1. 2. In quibus differant baptiſmus ſanguinis, & fluminis? 2. 1. 3. Ejus origo, & neceſſitas. 2. 2. 1. Ante Baptiſmum quomodo originale tollebatur? 2. 2. 4. Baptiſmi materia remota. 2. 3. 1. Ejuſdem materia proxima. 2. 3. 3

Baptiſmus num poſſit conferri infanti nondum egreſſo ex utero matris. 1. 7. 2.

Ba-

Baptiſmus quomodo tempore Apoſtolorum conferebatur in nomine Jeſu Chriſti. 1. 3. 6

Benedictio Corporalium, & Sacrarum veſtium quibuſnam ex Privilegio competat? 5. 6. 10. Quandonam talis benedictio amittatur? ibid.

C

CÆremoniæ, & ritus in Sacramentis conferendis, & in Sacrificio, aliæ ſunt eſſentiales, aliæ accidentales. 1. 9. 3. Num cęremoniæ Sacramentales aliquem effectum cauſent ex opere operato. 1. 9. 5

Cæremoniæ in baptiſmo præſcriptæ ſervandæ ſunt ſub mortali; niſi parvitas materiæ excuſet. 2. 7. 2. Quæ probabilius cauſant effectus ſupernaturales ex opere operantis. 2. 7. 3

Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, num poſſit ſemel in hebdomada vacare? 5. 5. 8. Num etiam poſſit tunc pro aliis novo accepto ſtipendio celebrare. 5. 5. 9. Capellanus infirmus num teneatur ſupplementum ponere, ſi ægritudo ſit brevis? 5. 5. 10. Quid ſi culpa ſua ſit excommunicatus? ibid. Num peccet mortaliter, ſi obligatus per ſe ipſum celebrare celebret per alium? ibid.

Capellanus num poſſit ſemper miſſas votivas legere ad arbitrium dantis ſtipendium? 5. 7. 2

Characteres Sacramentorum, quomodo inter ſe connectantur? 1. 6. 2. Quinam ſit effectus, & quænam proprietates characteris? 1. 6. 3. Beatiſſima Virgo capax fuit characteris Baptiſmi, & Confirmationis. 1. 6. 1. Non tamen Chriſtus Dominus, ibid. Cur a tribus dumtaxat Sacramentis character imprimatur? 1. 6. 4

Chriſtus Dominus quomodo ſit in Euchariſtia? 4. 4. 6.

Circumciſio quomodo gratiam contulerit? 1. 1. 7

Cingulum Sacrum quandonam benedictionem amittat? 5. 6. 10

Cognatio ſpiritualis, quæ in Baptiſmo contrahitur, quid ferat? 2. 7. 5

Communio quotidiana quibuſnam permitti poſſit? 4. 7. 11

Communio ſub utraque ſpecie num conferat gratiam Sacramentalem propriam Euchariſtiæ heterogeneam? 4. 5. 11.

Confeſſarius quandonam poſſit indirecte abſolvere a reſervatis? 4. 7. 6

Confeſſio quomodo præmittenda ſit communioni. V. *diſpoſitio*.

Confirmatio non eſt conferenda pueris ante uſum rationis. 3. 2. 4. Sed conferenda eſt amentibus. 3. 2. 5. Num ſit mortale hoc Sacramentum negligere? 3. 2. 6.

Confirmationis materia remota eſt Chriſma ex oleo, & balſamo confectum, ita ut utrumque ſit de eſſentia Sacramenti. 3. 1. 1. Eſſentialiter etiam Chriſma debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. 3. 1. 2. A Pontifice diſpenſari poteſt, quod hoc Sacramentum a ſimplici Sacerdote conferatur, non tamen quod ab eo Chriſma benedicatur. ibid. Materia proxima eſt unctio facta cum pollice Miniſtri in formam Crucis in fronte confirmandi. 3. 1. 3 Quid, ſi unctio fiat indice? ibid. Quid, ſi tempore peſtis fiat per baculum, ut Extrema unctio? 3. 1. 4.

Confirmationis forma quænam ſit. 3. 1. 5. Num invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis ſit de ejus eſſentia? ibid. Num valida ſit hæc formula: Confirmetur ſervus Chriſti? 3. 1. 6. Num Apoſtoli per ſolam manuum impoſitionem hoc Sacramentum contulerint? ibid.

Confirmationis Miniſter eſt Epiſcopus; Poteſt etiam illam miniſtrare ſimplex Sacerdos, ex diſpenſatione tamen Pontificis, non Epiſcopi. 3. 2. 1. Nequit Epiſcopus alienos ſubditos chriſmare, aut proprios in diœceſi aliena. 3. 2. 3.

Confirmationis effectus quinam ſint. 3. 3. 1. Quinam ritus ſervandi? 3. 3. 2. Qualis debeat eſſe Patrinus? ibid.

Conſecratio in una tantum ſpecie diſpencet, nec poteſt in hoc Pontifex non liſare. 4. 3. 5

D

DIaconatus num valide conferri poſſit a Latinis per ſolam manuum impoſitionem? 1. 3. 7

Diſpoſitio requiſita ad valide, ac fructuoſe ſuſcipiendum Sacramentum quæ-

quænam ſit? 1. 7. 9
Diſpoſitio requiſita ad Euchariſtiam ſuſcipiendam multiplex eſt, tam ex parte animi, quam ex parte corporis. 4. 7. 1. Num ſit veniale, ad Euchariſtiam accedere cum veniali? 4. 7. 2. Num præceptum de præmittenda confeſſione mortalium ad Euchariſtiam ſit divinum, an humanum? 4. 7. 4. In quibus caſibus poſſit quis communicare non præmiſſa confeſſione. 4. 7. 5. Quid faciat communicaturus, qui habet reſervata, nec poteſt Superiorem adire, a quo abſolvatur? 4. 7. 6. Quid ſi nec poſſet conteri? 4. 7. 10. Quænam diſpoſitio ex parte corporis requiratur? 4. 8. 1. Quid de pollutione nocturna? 4. 8. 2. Quid de jejunio naturali? 4. 8. 4. Num Tabacum frangat tale jejunium. 4. 8. 7. Quid, ſi quis dubitet, an illud fregerit? ibid. In quibus caſibus poſſit non jejunus communicare? 4. 8. 9.

E

Eccleſia ſi polluatur, quid faciendum? 5. 6. 9
Eccleſiaſtici num teneantur ſtare taxæ a Principe factæ in pretio rerum? 5. 8. 2.
Equites Religioſi non debent gladium deponere, dum communicant. 4. 8. 2
Epiſcopatus an ſit Sacramentum diſtinctum a Sacerdotio? 7. 1. 3. Epiſcopalis dignitas major eſt Sacerdotali, non tamen poteſtas. 7. 1. 5
Epiſcopi benedictio eſſentialiter requiritur, ut Chriſma ſit materia Confirmationis. 3. 1. 2. Miniſtrari tamen Confirmatio poteſt a ſimplici Sacerdote ex diſpenſatione Pontificis. ibid. Non tamen ex diſpenſatione Epiſcopi. 3. 2. 1
Epiſcopus non poteſt in Oratoriis Magnatum ſecundam miſſam celebrare, nec primam diebus exceptis. 5. 6. 5. Poteſt autem in domo ſua etiam ruſticana Oratorium conſtituere, in quo pluries celebretur. ibid.
Epiſcopus nequit Pontificalia exercere in aliena diœceſi. 3. 2. 3. Num nomine Pontificalium veniat etiam Miſſa ſolemnis? ibid. Poteſt ſuo ſubdito in aliena diœceſi conferre primam tonſuram, non tamen Sacramentum Confirmationis. 3. 2. 2
Epiſcopus nequit pro ſua urbe, & diœceſi, quicquid poteſt Pontifex pro toto Orbe. 3. 2. 1
Epiſcopus proprius ordinandi quinam dicatur? 7. 3. 2. Quinam ſit Epiſcopus ratione originis, aut domicilii, aut beneficii poſt Conſtitutionem Innoc. XII. ibid.
Euchariſtia non eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. 4. 2. 1. Neque ad perſeverandum in gratia. 4. 2. 2. Etiam Infideles obligantur ad Euchariſtiam ſumendam præcepto divino, ut catenus etiam baptizari debeant. 4. 2. 3. In articulo mortis ex præcepto divino ſumenda eſt, & ſæpius in vita. 4. 2. 4. Pro quando obliget præceptum Eccleſiaſticum. 4. 2. 8. Ea non eſt danda pueris, & perpetuo amentibus, ne in articulo quidem mortis. 4. 2. 9. Quid de ſemifatuis? ibid.
Euchariſtia ne in articulo quidem mortis dari poteſt nunc pueris ante uſum rationis, ac perpetuo amentibus ex tacito Eccleſiæ præcepto. 1. 7. 5., & 4. 2. 9.
Euchariſtia num pergat gratiam cauſare, dum in ſtomacho perſeverat, ſi accedat nova diſpoſitio? 1. 5. 7. Num recedente fictione reviviſcat? 1. 5. 8
Euchariſtia quonam tempore, & loco ſumi poſſit. 4. 9. 5. & 4. 10. 11
Euchariſtiæ materia, & forma, V. *Materia Euchariſtiæ*, & *forma Euchariſtiæ*.
Euchariſtiæ effectus quinam ſint. 4. 4. 2. Quomodo ea remittat venialia. 4. 5. 5. An etiam remittat pœnas culpis debitas? 4. 5. 6. Quomodo concupiſcentiam minuat, & in reſurrectionem influat? 4. 5. 7. Quandonam Euchariſtia ſuos effectus producat? 4. 5. 9. An dum eſt in ſtomacho? 4. 5. 10. Num ſub utraque ſpecie majorem gratiam conferat, quam ſub una? 4. 5. 11.
Euchariſtiæ nomenclatura, ejuſque figuræ. 4. 1. 1. Per quid conſtituatur? 4. 1. 2. Eſt unum Sacramentum in ſpecie atoma, ſed multiplex numerice ob ſpecierum multiplicitatem non phyſicam, ſed moralem. 4. 1. 7. Duæ particulæ non ſunt duo Sacramenta partialia; ſecus vero ſpecies panis, & vi-
ni.

ni . ibid . Num inſtituta fuerit poſt cęnam legalem Agni, & poſt cęnam communem? 4. 1. 8. Quinam finis talis inſtitutionis? 4. 1. 9
Euchariſtiæ quinam ſit capax? 4. 6. 1. Quid de Infantibus, de Amentibus, de Mutis, &c. ibid.
Euchariſtiam miniſtrans in mortali num peccet mortaliter? 1. 4. 4
Euchariſtiam quænam diſpoſitio præire debeat? V. diſpoſitio.
Euchariſtiam ſumendi præcepto non ſatisfit per materialem ejus manducationem. 1. 7. 1
Examini num debeat Epiſcopus ſubjicere Regulares, qui ad Ordines promovendi ſunt. 7. 3. 4
Excommunicatus vitandus num poſſit Euchariſtiam miniſtrare moribundo, ſi alius deſit? 4. 10. 16
Extrema unctio num dari poſſit iis, qui ſtatim ſenſibus deſtituuntur in ſtatu peccati mortalis? 1. 7. 6
Extrema unctio quandonam poſſit tempore Interdicti miniſtrari? 4. 5. 8
Extrema unctio tempore peſtis fieri poteſt per virgam oblongam; Non tamen unctio ſpectans ad Sacramentum Confirmationis. 3. 2. 4
Extremę unctionis quęnam ſit materia, & forma? 6. 1. 1. Eſſentialiter oleum debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. 6. 1. 2. Quænam unctiones ſint de eſſentia Sacramenti? 6. 1. 4. Quænam verba formæ. 6. 1. 7. Miniſter eſt ſolus Sacerdos. 6. 2. 1. Parocho incumbit illud miniſtrare; Sed an cum vitæ periculo? 6. 2. 4. Quomodo miniſtrari debeat? 6. 2. 5. Incapax eſt hujus Sacramenti, qui nunquam uſum rationis habuit. 6. 3. 1. Et qui non periclitatur de vita ratione ægritudinis. 6. 3. 2. Num Beata Virgo illud ſuſceperit? 6. 3. 3. Num ſit mortale hoc Sacramentum negligere? 6. 3. 4. Quandonam poſſit illud reiterari. 6. 3. 5. Quinam ſint ejus effectus? 6. 4. 1. Quęnam dicantur reliquiæ peccatorum; & qua ratione non raro tollat hoc Sacramentum debitum mortis, & infirmitatis? 6. 4. 3. Quandonam iſti effectus cauſentur? 6. 4. 4

F

Familiares non neceſſarii Dominis tempore Miſſæ, quæ dicitur in Oratoriis privatis, non ſatisfaciunt prę cepto audiendi miſſam, ſi ibi audiant. Et quinam ſint iſti familiares? 5. 6. 6
Feſti dies, quibus ex Privilegio Ordines conferri poſſunt, num debeant eſſe feſti in foro, an ſufficiat, quod ſint feſti in choro? 7. 3. 11
Fictio quomodo removeatur, ſi Sacramenta cum fictione, ſeu cum mortali ſuſcipiantur, ut poſſint reviviſcere? 1. 5. 9.
Fides ſupernaturalis actualis prærequiritur ad ſuſcipiendum fructuoſe Baptiſmum, non tamen fides ſupernaturalis infuſa habitualis.
Forma Euchariſtiæ quænam ſit, & quinam verborum ſenſus? 4. 4. 1. Num vi verborum veniant in hoc Sacramento concomitanter etiam Pater, & Spiritus Sanctus? 4. 4. 10

G

Græci baptizant ſub ea forma, Baptizetur ſervus Chriſti, &c. quam valide, ſed illicite adhiberent Latini. 2. 4. 5. Sub diverſa pariter forma miniſtrant Sacramentum Confirmationis. 4. 1. 6. Illicite, ſed valide conſecrant in azymo. 4. 3. 2. At quid ſi celebrent in Eccleſiis Latinorum? ibid. Aut ad dandum viaticum in extrema neceſſitate? ibid.
Gratia, quæ a Sacramentis confertur, triplex eſt. 1. 5. 3. Ea non ſemper æqualiter omnibus confertur a ſingulis Sacramentis. 1. 5. 4. Prima gratia a Sacramentis vivorum per accidens cauſari probabiliter poteſt. 1. 5. 6. Quo tempore gratia a Sacramentis cauſetur? 1. 5. 7. Num gratia conferatur a Sacramento homini, qui decedit in eo ipſo inſtanti, quo illud perficitur? 1. 5. 9. Phyſice ne, an moraliter gratia a Sacramentis cauſetur? 1. 5. 10

Digitized by Google

H

Habitus clericalis quinam ſit? 7. 5. 6.
Horas recitare num teneatur, qui metu injuſto coactus Sacros Ordines ſuſcepit? 7. 5. 3
Hoſtia non conſecrata num poſſit dari peccatori occulto publice Euchariſtiam petenti? 4. 10. 1

I

Ejunium naturale qualiter frangatur? 4. 8. 4. Dubitans an illud fregerit num poſſit communicare? 4. 8. 8. In quibus caſibus poſſit non jejunus communicare? 4. 8. 9
Ignorantes onera Sacrorum Ordinum num deinde ad ea teneantur? 7. 5. 4
Infans nondum egreſſus ex utero Matris num ſit capax Baptiſmi? 1. 7. 2
Infantes caſu Euchariſtiam manducantes num gratiæ augmentum recipiant? 4. 6. 3
Infantes in Sacris ordinati num deinde teneantur ad caſtitatem? 7. 5. 4
Infidelis attritus ſi ſenſibus deſtituatur, aut in phreneſim incidat, num poſſit baptizari? 1. 7. 4. Et an etiam Judæus ſervans legem Moyſis cum ignorantia invincibili Baptiſmi? ibid.
Infidelium filii quandonam poſſint baptizari? 2. 6. 2
Intentio coacta univerſim ſufficit, tam in Miniſtro Sacramentorum, quam in ſuſcipiente, dempto Matrimonio. 1. 7. 4.
Intentio habitualis ſufficit regulariter in ſuſcipiente Sacramentum; non vero in Miniſtro conferente. 1. 7. 3
Intentio indirecta non ſufficit ad valide ſuſcipiendum Sacramentum. 1. 7. 7
Intentio interpretativa in adulto ſufficit ad valide ſuſcipiendam Extremam unctionem, non tamen ad valide ſuſcipiendos Ordines. 1. 7. 3
Intentio interpretativa ſatis eſt in infante ad Ordines ſuſcipiendos, & ad Baptiſmum, non tamen in adulto. 1. 4. 7., & 1. 7. 3.
Intentio, quæ requiritur in Miniſtro Sacramentorum, qualis eſſe debeat? 1. 4. 6. Et quænam in ſuſcipiente Sacramentum? 1. 7. 3
Intentio virtualis quænam ſit, & quænam habitualis? ibid.
Intentiones ſi ſint contrariæ, quænam debeat prævalere? 1. 4. 9
Interdicti tempore quibuſnam poſſit Euchariſtia miniſtrari. 4. 10. 8
Interſtitia ſervanda in Ordinum ſuſceptione. 7. 3. 8. Quinam poſſit in iis diſpenſare? 7. 3. 9
Irregularitas non habetur in baptizato propter delictum commiſſum ante Baptiſmum, 2. 7. 1. Nec irregularitas ex defectu lenitatis ob homicidium juſtum ante patratum. ibid.
Juramentum metu extortum obligat, non vero votum, & quare? 3. 7. 4
Juramentum promiſſorium homini factum in re levi non obligat graviter; at qui juramento, aut voto Deo ſe obligavit audire ſacrum, peccat graviter, ſi illud non audiat. 5. 5. 7

L

Laicis rationabiliter prohibetur communio ſub utraque ſpecie, etiam dato, quod gratia Sacramentalis propria Euchariſtiæ in utraque ſpecie eſſet heterogenea. 4. 5. 11
Laico moribundo, qui hoſtiam deglutire non poteſt, poteritne vinum conſecratum porrigi? 4. 10. 8
Laicus num poſſit ſemet communicare in extrema neceſſitate? 4. 10. 1
Licentia præſumpta, quæ ſufficit, ut poſſit Parochus alienas oves communicare, non ſufficit, ut poſſit Sacramentum Pœnitentiæ conferre. 4. 9. 3

M

Maria Virgo inſignita fuit charactere Baptiſmi, & Confirmationis. 1. 6. 1. Num ſuſceperit Extremam unctionem? 6. 3. 3
Martyrium cur non ſit Sacramentum? 2. 1. 3. Ad martyrium prærequiritur ſaltem attritio. 2. 1. 4. Quænam diſparitas intercedat inter Baptiſmum fluminis, & ſanguinis? 2. 1. 5. Probabiliter martyrium cauſat gratiam, quando accipitur vulnus lethale. 2. 1. 6. Num poſt acceptos martyrii fructus homo remaneat confirmatus in gratia? ibid.

Ma-

Materia Sacramentorum alia eſt remota, alia proxima. 1. 3. 1. Omnia novæ legis Sacramenta conſtant materia, & forma. 1. 3. 2. Num, & quomodo ea fuerint a Chriſto Domino inſtituta? 1. 3. 4

Materia Euchariſtiæ quænam ſit? 4. 3. 1. Quid de hoſtiis rubris? Quid de ſucco ex uvis paſſis expreſſo? Quid de defruto, ſeu vino cocto? ibid. Aqua vino miſcenda ex neceſſitate ſolum præcepti. 4. 3. 3. Probabilius ea immediate in Chriſti Sanguinem convertitur. ibid. Materia conſecranda debet eſſe præſens: Sed quanam præſentia? 4. 3. 7. Muſtum valide, ſed illicite conſecratur; at ſi ſit in uva incluſum, etiam invalide. ibid. Materia conſecranda debet eſſe determinata, & in mente Sacerdotis definita. 4. 3. 9. Quid de guttis vini intra calicem? 4. 3. 10. Quid de particulis in Pyxide clauſis extra corporale? ibid.

Materiæ, & formæ mutatio quandonam invalidet Sacramenta? 1. 3. 8

Matrimonii Sacramentum quomodo conſtet materia, & forma? 1. 3. 3

Metu injuſto Ordinatus in Sacris num teneatur Caſtitatem ſervare, & Horas recitare? 7. 5. 3

Miniſter Sacramentorum quomodo debeat Sacramenta adminiſtrare? 1. 4. 11

Miniſter Euchariſtiæ quinam ſit? 4. 10. 1. Quandonam Parochus teneatur illam miniſtrare? 4. 10. 5. Quomodo poſſit illam tempore peſtis miniſtrare? 4. 10. 6. Cuinam tempore Interdicti? 4. 10. 8. Quandonam indigne petenti poterit Euchariſtia miniſtrari? 4. 10. 9. Num peccatori occulto publice petenti Euchariſtiam dari poſſit particula non conſecrata? 4. 10. 12. Num peccet mortaliter Miniſter, ſi in mortali Euchariſtiam miniſtret? 4. 10. 13. Si ſucceſſive Euchariſtiam miniſtret pluribus, quot peccata committit? 4. 10. 14. De die, hora, & loco Euchariſtiam miniſtrandi. 4. 10. 15. Si ſacerdos non poſſit cum Indice, & Pollice Euchariſtiam miniſtrare, poterit ne alios digitos adhibere? ibid. Si ſit excommunicatus vitandus, poteritne dare Viaticum moribundo, ſi alius deſit? 4. 10. 16. Non debet Sacerdos currere, aut ſine ſuperpelliceo, & ſtola, lumine &c. ad Viaticum deferendum infirmo; at ad miniſtrandum illi Sacramentum Pœnitentiæ tanta decentia non requiritur. 4. 10. 15

Miſſæ ſacrificium quid ſit? 5. 1. 1. In quo differat Sacrificium a Sacramento Euchariſtico? 5. 1. 2. Partes eſſentiales Sacrificii miſſę quænam ſint? 5. 2. 1. Sumptio ne integralis quidem eſt pars? ibid. Eſſentialiter ſit conſecratio ſub utraque ſpecie. 5. 2. 2. Quænam ſit res oblata, & quinam offerens? 5. 2. 3. Effectus hujus Sacrificii quinam ſint? 5. 3. 1. Sacrificia pro defunctis libere a Deo acceptantur. 5. 3. 3. Valor hujus Sacrificii num ſit extenſive, & intenſive infinitus? 5. 3. 4. Pro quibus poſſit illud offerri? 5. 4. 1. De requiſitis ex parte offerentis. 5. 4. 7. De requiſitis ex parte illius, pro quo Sacrificium offertur. 5. 4. 8. Miniſter. V. *Sacerdos*. Num proſit ex opere operato, ſi is, pro quo offertur, ſit in mortali? 5. 5. 3

Miſſam celebrare num liceat in triduo Hebdomadæ Sanctæ? 5. 6. 1. Quandonam liceat pluries eodem die celebrare? 5. 6. 2. Quanam hora liceat celebrare? 5. 3. 4. Quonam loco? 5. 6. 5. Num in mari, aut in flumine? 5. 6. 7. Quid ſi tempore celebrationis Eccleſia polluatur? 5. 6. 8. Quænam ara requiratur? 5. 6. 9. Quinam calix? ibid. Quænam Sacræ Veſtes? 5. 6. 10. A quibus ex privilegio benedici poſſint? ibid. Quonam ritu Miſſa celebranda ſit? 5. 7. 1. An peccet mortaliter, qui rubricas omnino negligit? 5. 7. 2. Quandonam Miſſa interrumpenda ſit? 5. 7. 4. Quando repetendum, ſi quid omiſſum fuerit? 5. 7. 5

Miſſam omittens alteri promiſſam num peccet mortaliter? 5. 5. 7. Quid ſi diu differat huic debito ſatisfacere? ibid.

Mutis, ac Surdis quomodo Euchariſtia ſit conferenda? 4. 6. 4. Quomodo vero Baptiſmus, ſi ſint adulti? V. Baptiſmus.

O

Oratoria privata Magnatibus conceſſa differunt ab Oratoriis privatis Epiſcoporum. 5. 6. 5. Quinam dicantur familiares actu non neceſſarii domi-

minis, qui non ſatisfaciunt præcepto audiendi miſſam, ſi illam audiant in Oratoriis privatis? 5.6.6
Ordinati in Sacris ex votone an ex præcepto Eccleſiæ, an ex utroque ad caſtitatem teneantur? 7.5.5
Ordinatus per metum gravem ad continentiam non tenetur. 1.7.4
Ordinum actus exercens ſolemniter in mortali num peccet mortaliter? 1. 4.4.
Ordinis Sacramentum quid, & quotuplex ſit. 7.1.1. Epiſcopatus, & prima tonſura an ſit Sacramentum? 7.1.3. Quodnam ſit ſingulorum Ordinum exercitium? 7.1.7. Num ſit mortale univerſim Ordines in mortali exercere? 7.1.8. Ordinum ſingulorum materia, & forma quænam ſit? 7.2.2. Diaconatus materia alia apud Græcos, & alia apud Latinos. 7.2.4. Num valide apud Latinos conferatur Diaconatus ritu Græcorum? ibid. Num Neo-Sacerdotes validè abſolvere poſſint ſtatim poſt acceptam poteſtatem conſecrandi? 7.2.5. Num requiratur phyſicus contactus materiæ ad valide ſuſcipiendos Ordines? 7.2.6
Ordinum effectus quinam ſint? 7.5.1. Quænam ſint immunitates, & quænam onera Clericorum? 7.5.2. Num teneatur caſtitatem ſervare, & Horas recitare, qui metu gravi injuſto cogitur Sacros Ordines ſuſcipere? 7.5.3. Quid de infantibus ordinatis in Sacris? 7.5.4. Quid de Ordinatis ante pubertatem? ibid. Ignorantes onera Ordinum num ad illa deinde teneantur? ibid.
Ordinum Miniſter quinam ſit? 7.3.1. De licentia Papæ poteſt ſimplex Sacerdos Ordines minores conferre, ſed non majores. ibid. Quinam dicatur Epiſcopus originis, aut Domicilii, aut Beneficii poſt ultimam Conſtitutionem Innocentii XII.? 7.3.2. Quinam poſſit literas dimiſſoriales concedere? 7.3.4. Quinam teſtimoniales? 7.3.5. Quonam tempore poſſint Ordines conferri? 7.3.7. Quænam interſtitia ſervari debeant? 7.3.8. Refertur Conſtitutio Innoc. XII. qua tolluntur abuſus in Ordinum ſuſceptione. 7.3.12. Titulus requiſitus ad licite Ordines ſuſcipiendos eſt triplex. 7.4.6. Si patrimonium ſit fictum, quænam penæ incurrantur? ibid. Ordinatus, qui promiſit, ſe retrodonaturum Patrimonium, num teneatur ſtare promiſſis? 7.4.7
Ordo Sacerdotalis ſub conditione iterandus eſt, ſi collatus ſit juxta opinionem probabilem minus tutam; ſecus vero Subdiaconatus, & Diaconatus. 7.2.7.

P

Parochus quandonam teneatur Euchariſtiam miniſtrare? 4.10.5. Num etiam tempore peſtis, & quomodo? 4.10.6.
Parochus quandonam teneatur offerre pro ſuis ovibus Sacrificium, nullo alio accepto ſtipendio? 5.5.5
Patrimonium fictum quas pœnas ferat? 7.4.6. Num invalide Patrimonium verum alienetur ſine licentia Epiſcopi? 7.4.6. Num Patrimonium teneatur retrodonare Ordinatus, ſi culpabiliter id promiſerit donanti? 7.4.7
Patrinus in Baptiſmo ſolemni qualis eſſe debeat? 2.7.4. Si in Baptiſmo privato adhibeatur, num pariat cognationem ſpiritualem? ibid. Quodnam ſit Patrini munus? Unus eſſe debet, vel una, aut ad ſummum unus, & una. 2.7.6
Patrinus in Confirmationis Sacramento qualis eſſe debeat? 3.3.2
Peccata dubia num ſint clavibus ſubjicienda. 4.7.9
Peccatum num ſemper ſit gravius per hoc præciſe, quod ſit contra virtutem præſtantiorem. 4.7.1
Peſtis tempore quonam pacto miniſtrari poſſit Euchariſtia? 4. 10. 15. Et quomodo Extrema Unctio? 3.2.4.
Pollutio nocturna quandonam communionem impediat. 4.8.2
Pontificalium nomine, quæ non poteſt Epiſcopus in aliena diœceſi exercere, num veniat Miſſa ſolemnis? 3.2.3
Pontifex diſpenſare non poteſt, ut in una tantum ſpecie fiat conſecratio. 4.3.5. Poteſt tamen diſpenſare in Matrimonio rato. ibid.
Præcepto Communionis non ſatisfit per Communionem ſacrilegam. 4.5.8. Quid ſi Euchariſtia neutraliter ſumatur,

Digitized by Google

tur, ideſt nec ſacrilege, nec fructuoſe? ibid.
Præceptum de non celebrando ſub una tantum ſpecie, aut ſine ſacris veſtibus, aut poſt fractionem jejunii naturalis, ſi concurrat cum præcepto divino de dando Sacro Viatico, utrum prævaleat? 4.3.5., 4.8.9., & 5.6.3. Quid ſi concurrat præceptum de præmittenda confeſſione mortalium Euchariſtiæ cum præcepto audiendi miſſam? 4.7.4. Quid ſi concurrat præceptum ſumendi Viaticum cum præcepto, quod Laici Euchariſtiam non tangant? 4.10.2. Aut præceptum dandi viaticum cum præcepto, ne excommunicatus vitandus Sacramenta adminiſtret? 4.10.16.
Promittens alteri Sacrum num peccet mortaliter, ſi illud omittat, aut ſi diu differat? 5.5.7
Publici peccatores quinam dicantur, ita ut debeat illis Euchariſtia denegari? 4.10.9. Quid ſi quis Neapoli ſit publicus peccator, & Romæ occultus? 4.10.10.
Pyxis Sacra, & Lunula num indigeant conſecratione. 5.7.9

R

Regulares num teneantur ſtare taxæ ab Epiſcopo factæ in ordine ad Miſſæ ſtipendium? 5.8.2
Regulares a quonam Epiſcopo ordinari debeant? 7.3.6. Num poſſint extra tempora tribus diebus feſtivis, etiam continuis, Sacros Ordines ſuſcipere? 7.3.10. Num debeat Epiſcopus examini illos ſubijcere, antequam ordinentur? 7.3.4
Reſurrectio corporis qualiter ex Euchariſtia cauſetur? 4.5.7
Ritus ſervandus in celebratione Miſſæ. 5.7.1. Num ſit mortale ritus præſcriptos negligere? ibid.
Rubricæ aliæ præceptivæ, aliæ directivæ. 5.7.1

S

Sabbato ſancto num liceat privatim celebrare? 5.6.2
Sacerdos, qui celebrando voluntarie diſtrahitur, num peccet mortaliter? 5.5.1. Quando, & quomodo applicare debeat Sacrificium. 5.4.7. Num teneatur ad reſtitutionem ſtipendii, ſi offerat Sacrificium in mortali? 5.5.3. Quoties ſingulis annis celebrare teneatur? 5.5.4
Sacerdos non debet Euchariſtiam miniſtrare moribundo ſine Sacris Veſtibus, lumine, &c. nec valde feſtinanter incedere. 4.10.15. Num poſſit laborans chiragra aliis digitis a pollice, & indice Euchariſtiam miniſtrare? ibid. Num tempore peſtis poſſit apto inſtrumento Euchariſtiam miniſtrare? ibid. Num poſſit in neceſſitate Euchariſtiam miniſtrare Sacerdos excommunicatus vitandus? 4.10.16
Sacramenta antiquæ legis quænam fuerint? 1.1.5. Num contulerint gratiam, & quomodo. 1.1.7
Sacramenta num fuerint neceſſaria in quocumque ſtatu? 1.2.1. Quare Baptiſmus, & Pœnitentia ſunt neceſſaria neceſſitate medii, ſaltem in voto? 1.2.3.
Sacramenta inſtituere quinam poſſit? 1.4.1. Quinam ſit eorum Miniſter? 1.4.3.
Sacramenta num ſint deneganda occulte indignis, ſi petant publice? 1.4.5
Sacramenta ſuſcipere quinam poſſit. 1.7.1.
Sacramenta ab indignis Miniſtris quandonam ſuſcipi poſſunt. 1.7.10. Num poſſint ea peti a Miniſtro parato miniſtrare illa in mortali? ibid.
Sacramentum multifariam definitur. 1.1.1. Diſcriminatur a Sacramentalibus, & a Sacrificio. 1.1.2. Eſt ſignum Symbolicum. 1.1.3. Cur Sacramenta novæ legis ſint ſeptem? ibid. & 1.1. Eorum ordo. 1.8.1
Sacramentorum materia, & forma. V. *Materia Sacramentorum*.
Sacramentum miniſtrans pluribus ſucceſſive in ſtatu peccati mortalis utrumne, an plura peccata committit? 4.10.14.
Sacramentorum Miniſter. V. *Miniſter Sacramentorum*.
Sacramentorum effectus quinam ſint? 1.5.1.
Sacramentalia quænam ſint, & quem effectum cauſent? 1.9.6
Sacrificium quid ſit? V. *Miſſæ Sacrificium*.

Sa-

Sacrificiorum antiquorum multiplicitas. 5. 1. 3. Quomodo illa omnia in Euchariſtia eminenter contineantur? ib.
Stipendium Miſſæ quonam titulo accipi poſſit? 5.8.1. Quænam theſes proſcriptæ ſint circa ſtipendium Miſſæ? ibid. Quodnam ſit ſtipendium juſtum? 5.8.2. Num diebus feſtivis accipi poſſit ſtipendium duplicatum? 5. 8. 3. Num pariter accipi poſſit alterum ſtipendium pro applicatione Miſſæ, alterum pro Officiatura? 5.8.4. Utrum alterum pro impetratione, alterum pro ſatisfactione? 5.8.5. Dubia de Miſſæ ſtipendio a S. Congregatione reſoluta. 5.8.6. Quid poſſit facere, qui coacte accipit ſtipendium minus juſto? 5.8.9

T

TAbaci pulvis, ſeu fumus, ſeu folium num frangat jejunium naturale? 4. 8.7.
Titulus in Ordinando requiſitus quinam ſit? 8.4.6
Tranſubſtantiatio quid ſit? Et quomodo ex veritate verborum conſecrationis ea habeatur? 4.4.8

V

VEnialia ab Euchariſtia quomodo remittantur? 4.5.5
Venialium remiſſio num conferatur ex opere operato per Sacrificium Miſſæ etiam immediate? 5.3.2
Viaticum non eſt dandum, ſi Sacerdos aliter dare illud non poſſit, quam conſecrando in una tantum ſpecie, aut ſine veſtibus Sacris. 4. 3. 5. Quid tamen, ſi non ſit jejunus? 4.8.9. & 5.6.3
Vinum conſecratum ſi effundatur, quid faciendum? 5.7.5
Vinum conſecratum num poſſit porrigi Laico moribundo, qui hoſtiam deglutire non poteſt? 4.10.8
Votone, an præcepto Eccleſiæ teneatur ad Caſtitatem Ordinatus in Sacris, an potius ex utroque capite? 7. 5.5. Quid ſi de tali Voto non cogitarit, dum ſcienter ordinatur? 7.5.6
Votum metu extortum non obligat; ſecus vero juramentum, & quare? 1.7.4.

F I N I S.

ANT 1742159